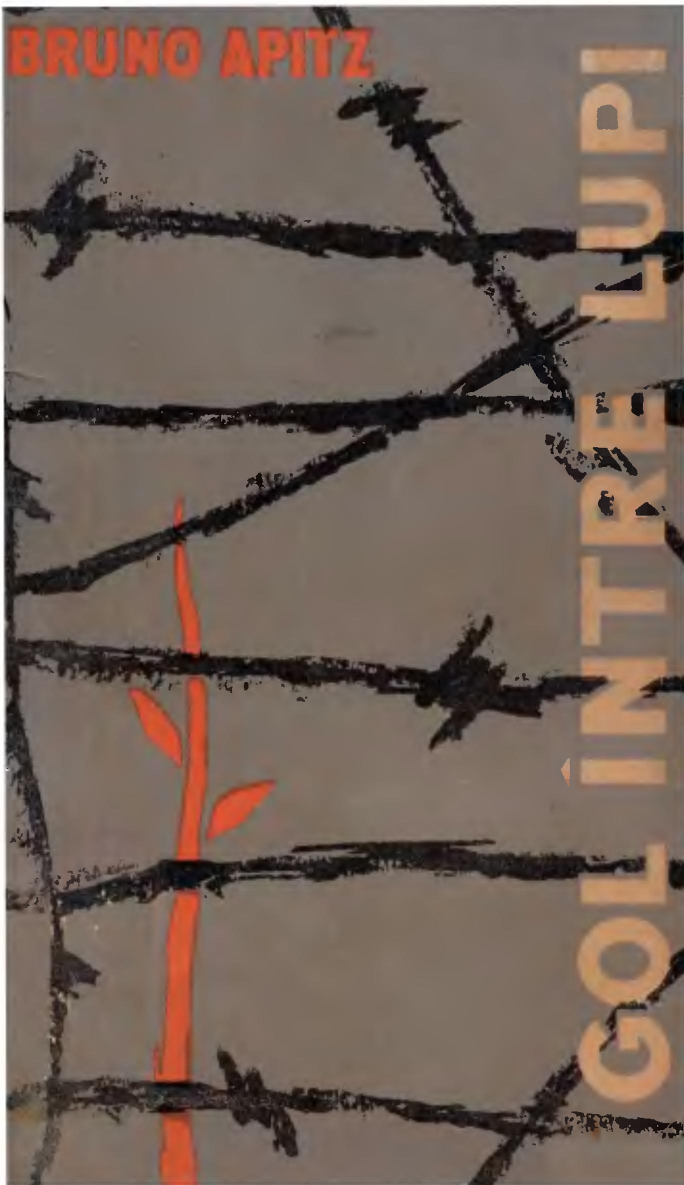

BRUNO APITZ
GOL ÎNTRE LUPI

BRUNO APITZ

GOL ÎNTRE LUPI

ROMAN

EDITURA TINERETULUI

În romînește de S. DAMIAN
Coperta C. GULUȚĂ

Bruno Apitz
NACKT UNTER WÖLFEN

Mitteldeutscher Verlag
Halle (Saale)
1958

PREFAȚĂ

Un zid gros înconjoară dealul și barăcile. Deasupra zidului de piatră, gardul de sîrmă ghimpată. Între aceste hotare de năruire a speranțelor șirurile nesfîrșite de deținuți : fețe livide, supte de foame și teroare. Apoi răcnetele supraveghetorilor, grosolănia arogantă a celor din S.S., jocul cu moartea, dirijat cu o crudă nepăsare. În timpul alarmelor sau al primirii de noi transporturi, mulțimea hăituită e mînată ca o turmă, maltratată bestial ; în urmă rămîn cadavre. Nenumărate scene de umilire a omului !

Imaginea recentelor orori, reconstituită aidoma, este zguduitoare. Aflat în condiții-limită, deținutul era hărăzit celei mai teribile verificări. Timp al tragicului, dar și al eroicului ! Căci uriașe resurse de rezistență în fața terorii, de credință și curaj s-au ivit în asemenea împrejurări. Altfel decît în viața normală se zămisleau aici nădejdea, încrederea în om, voința de a rămîne integru. Eroismul tăcut, sobru răzbătea prin umilințe și docilități de neevitat — eroismul tenacităților subterane, al așteptării și pregătirii ripostei hotărîtoare.

La Bruno Apitz, paginile cărții creează continuu impresia de autenticitate, de reproducere fidelă a adevărului. Fantasticul groazei este de astă dată opera realității înseși. Aici ochiul privitorului nu mai cere nici o referire suplimentară. Asistăm la apelurile, repetate identic în fiecare dimineață, cu alinierile care retează orice năzuință de personalitate, la marșurile prelungite, istovitoare, care

seceră rîndurile deținuților, la torturile executate cu ferocitate, la încăierarea cu boala și cu deznădejdea. Toate întîmplările zilei sînt impregnate de vecinătatea morții, o apariție devenită familiară și monotonă. Ceea ce impresionează în relatarea de documentar a lui Bruno Apitz este efortul eroilor de a rămîne oameni, de a se conserva. în vederea momentului eliberării, de a suporta cu o demnitate aparte, cu totul specială în lagăr, calvarul, închegînd pe ascuns, îndîrjit, rezistența. Sentimentul predominant este cel al solidarității. Cum poți rămîne generos, plin de abnegație, cînd în fiecare clipă ești silit să te supui normelor dezonorante ale vieții de lagăr și să-ți aperi dreptul tău la existență? Pe aceste coordonate speranța are alte contururi, ca și mîndria de a fi om, sau tăria în fața spaimei și a terorii. Aici s-a confirmat încă o dată imensa energie a comuniștilor. Bochow, Bogorski. Krämer, organizatorii luptei clandestine, sînt un exemplu de disciplină în serviciul cauzei, de dăruire revoluționară. Și problemele de conștiință pe care le au de rezolvat sînt mai complicate decît oriunde. Un copil a pătruns în lagăr fără știrea fasciștilor, și întreaga organizație ilegală trebuie să-i asigure protecția. Doi oameni sînt arestați și schingiuiți, alți 46 condamnați la moarte sigură, iar capii mișcării conspirative, consemnînd această situație, trebuie să adopte o atitudine clară. Răspunderea e copleșitoare. Se petrec enorme ciocniri între pornirile inimii și datoria conștientă, pe care Bochow sau Krämer nu le soluționează neted și lesne.

S-a scris mult în ultimii ani despre psihologia „universului închis", psihologia oamenilor ferecați într-un spațiu concentrat, constrînși la privațiuni neînchipuite. Pentru Bruno Apitz nu unghiul teoretic-abstract primează. Dureroasele dileme ale luptei pentru păstrarea demnității nu-l duc nici pe Bochow, nici pe Krämer la acceptarea ideii de

singurătate în fața destinului și de resemnare. Credința în om nu e alterată. Krämer sfidează primejdiile cu calmul marilor certitudini, iar cei care au de îndeplinit misiuni mai restrînse, dar de o temeritate ieșită din comun, ca Pippig, se achită conștinicios, fiindcă au învățat de la comuniști prețul conștiinței și al eticii.

Bruno Apitz intuiește bine modul de gîndire al muncitorului. El însuși provine dintr-o familie proletară, traversînd o tinerețe de grele încercări. După sforțări de a continua studiile, a devenit librar și apoi actor. De tînăr a participat la lupta politică. A activat mai întîi în Organizația tineretului muncitoresc revoluționar și apoi în Partidul Comunist German. În anii dominației fasciste, Bruno Apitz a trăit mai mult în închisori și lagăre de concentrare, printre care și cel de la Buchenwald. Astăzi, este unul dintre cei mai cunoscuți scriitori germani, iar romanul „Gol între lupi", tradus în multe limbi, i-a adus o faimă mondială.

Faptul că el însuși a fost un deținut în lagărul de la Buchenwald imprimă o pecete anumită relatărilor. Intîlnirea cu moartea conferă romanului grava lui tensiune. Bruno Apitz alege ultimele luni din existența lagărului Buchenwald. Lagărul se afla în drumul armatelor americane care înaintau spre Berlin. De aceea revine mereu, pe parcursul povestirii, referirea la ofensiva americană. Din discuțiile purtate între eroi (vezi convorbirea dintre Bogorski și Bochow) reiese însă limpede că lovitura decisivă împotriva nazismului o dă Armata Sovietică, zdrobind diviziile germane pe frontul de răsărit și împiedicînd orice regrupare a forțelor. Din perspectiva limitată a lagărului, eroii nu puteau cunoaște exact mersul operațiilor militare. Salvarea din infernul fascist a fost opera Uniunii Sovietice, care a rănit mortal fiara hitleristă, silind-o să capituleze. Credința în viitor, menținută cu greu în zilele

detenţiunii în lagărele de concentrare naziste, este astăzi confirmată de uriaşele transformări din ţările socialiste mîntuite de spectrul exploatării şi al terorii fasciste.

Numai într-o zonă a globului s-a dus, în anii următori, o politică fermă de condamnare a fascismului şi a războiului, de construcţie paşnică într-o atmosferă de încredere în om şi de respect al demnităţii sale. Numeroase fapte dovedesc însă că puterile imperialiste, în frunte cu Statele Unite ale Americii nu promovează o politică de pace. Deşi aliate cu Uniunea Sovietică, în ultimul război mondial, pentru nimicirea hitlerismului, puterile occidentale au sprijinit după aceea veleităţile agresive ale cercurilor conducătoare din R.F.G., tolerînd renaşterea spiritului fascist. Astăzi, pe teritoriul Germaniei federale se fac din nou manevre militare, se rostesc discursuri belicoase, se expun făţiş pretenţii revanşarde; oamenii cinstiţi sînt iarăşi ameninţaţi cu lagărele de concentrare, iar vechii zbiri de la Buchenwald sau Auschwitz, maeştrii supliciilor rafinate, sînt reabilitaţi, li se acordă funcţii de stat. Ochiul indulgent şi chiar încurajator al americanilor şi englezilor participă la acest reviriment al fascismului. Nu a fost suficientă trista experienţă a trecutului apropiat, lucrurile se repetă acum, cu aceeaşi sprijinitori fervenţi, imperialiştii americani. De aceea evenimentele istorisite în romanul „Gol între lupi" trebuie privite şi din această perspectivă, care nu putea fi întrezărită de pe atunci de eroii romanului.

Lectura romanului are un rost în lupta de împiedicare a unui nou cataclism, ca omul să nu mai poată fi azvîrlit gol între lupi, *şi ca orice infern al fascismului să dispară definitiv.*

S. DAMIAN

Scriind această carte,
transmit salutul meu morţilor noştri, tovarăşi de luptă din toate naţiunile,
pe care am fost siliţi să-i lăsăm pe drumul plin de jertfe
în lagărul Buchenwald.
Pentru a le cinsti memoria,
am dat multor personaje din carte
numele lor.

Copacii de pe vîrful muntelui Etters erau şiroaie de apă şi se înălţau nemişcaţi în tăcerea care învăluia şi izola muntele de peisajul dimprejur. Frunzişul, pe care iarna după ce îl scăldase parcă în leşie, îi storsese vlaga, putrezea lucind de umezeală, pe pămînt.

Aici primăvara urca, dar cu mare şovăială.

Parcă o avertizau tăbliţele aşezate între copaci.

„Teritoriul Camandaturii lagărului de concentrare Buchenwald. Atenţie. Pericol de moarte! În caz de înaintare se trage fără alt avertisment." Dedesubt, ca o emblemă, un cap de mort şi două oase încrucişate.

Veşnica pîclă a ploii se lipea şi de mantăile celor cincizeci de SS-işti care, în această după-masă tîrzie a lunii martie 1945, erau postaţi pe platoul betonat apărat de un şopron împotriva ploii. Acest platou, denumit Gara Buchenwald, era capătul liniei ferate care ducea de la Weimar spre vîrful muntelui. În apropiere se afla lagărul.

Pe întinsul platou de apel, care cobora în pantă spre nord, deţinuţii se aliniaseră pentru apelul de seară. Bloc lîngă bloc, germani, ruşi, polonezi, francezi, evrei, olandezi, austrieci, cehi, exegeţi ai bibliei, deţinuţi de drept comun... o mulţime de necuprins cu ochii, adunată la ordin, într-un careu uriaş marcat cu precizie.

Şoapte tainice umblau astăzi printre deţinuţii încolonaţi. Cineva adusese în lagăr vestea că americanii ar fi trecut Rinul lîngă Remagen...

— Ai aflat? îl întrebă şeful de bloc Runki pe Herbert Bochow lîngă care stătea în rîndul întîi al blocului 38.

Bochow dădu din cap :

— Se spune că ar fi format un cap de pod.

Schüpp care se afla în rîndul al doilea, în spatele celor doi, se amestecă şi el tot în şoaptă :

— Remagen ? E încă tare departe.

Nu primi răspuns. Îngîndurat, clipi din ochi uitîndu-se în ceafa lui Bochow. Pe chipul veşnic sincer mirat, al lui Schüpp, electricianul lagărului, cu gura rotundă şi cu ochii holbaţi în spatele unor ochelari rotunzi cu ramă neagră, se întipărise emoţia la aflarea ştirii. Şi alţi deţinuţi şopteau între ei dar Runki opri murmurul printr-un şuierat : „Atenţie !" Blockführerii [1], SS-işti de grade inferioare, coborîră de sus şi se răsfirară la cîte unul din blocurile aliniate care le erau subordonate. Şoaptele se stinseră şi agitaţia se ascunse după chipurile încremenite.

Remagen !

Era, ce-i drept, încă foarte departe de Türingen.

Totuşi. Datorită ofensivei decisive, de iarnă, a Armatei Roşii, care trecînd prin Polonia pătrunsese în Germania, frontul de vest fusese pus în mişcare.

Feţele deţinuţilor nu destăinuiau de loc cît de adînc îi tulburase vestea.

Stăteau în tăcere, aliniindu-se după omul din faţă şi cel de alături, iar privirile lor urmăreau pe Blochführerii, care treceau de-a lungul blocurilor, numărînd pe deţinuţi, nepăsători ca în fiecare zi. Sus la poartă, şeful de lagăr Krämer preda Rapporführerului [2] lista cu efectivul total al lagărului şi se posta separat, conform regulamentului, în faţa careului uriaş. Chipul îi era de nepătruns, deşi gîndurile sale erau aceleaşi ca şi ale celor zeci de mii din spatele lui.

Blockführerii predaseră de mult rapoartele lor Rapportführerului Reineboth şi aşteptau în rînduri mai puţin aliniate, lîngă poartă. Cu toate astea a mai durat o oră, pînă ce numărătoarea a fost verificată. În sfîrşit, Reineboth trecu la microfonul portativ : „Gata — drepţi !"

Pătratul uriaş încremeni.

— Descopeee...riţi !

---

1 Conducător de bloc (n.t.).
2 Conducătorul de apel (n.t.).

Dintr-o mişcare deţinuţii îşi smulseră de pe cap şepcile unsuroase.

La poarta de fier stătea Kluttig, al doilea Lagerführer [1], şi primea raportul lui Reineboth.

El ridică neglijent braţul drept.

Aşa se petreceau lucrurile de ani de zile.

Între timp, noua veste nu-i dădea pace lui Schüpp. El nu putu să se reţină şi din colţul gurii şopti cu greutate în ceafa lui Bochow :

— Cei de acolo de sus o să pornească în curînd cu c... pe gheaţă...

Bochow îşi ascunse zîmbetul în ridurile feţei sale nemişcate.

Reineboth trecu din nou la microfon.

— Acopeee... riţi !

O singură mişcare instantanee ! „Capacele de slănină" zburară înapoi pe capete, aşa cum nimereau în elanul aruncării, sucite înainte, înapoi, pe o parte şi deţinuţii semănau acum cu nişte băieţi veseli. Pentru că la acest ordin precizia militară degenera pînă la comic, Reineboth se obişnuise să strige în microfon :

— Corectarea !

Zeci de mii de mîini trăgeau încolo şi încoace şepcile.

— Gata !

Dintr-o singură mişcare, mîinile ajunseră lipite de pantaloni. Şepcile trebuiau acuma să şadă corect. În poziţia reglementară stătea careul.

Faţă de lagăr SS-iştii ignorau în mod intenţionat războiul. Aici continua totul în aşa fel ca şi cum nimic n-ar tulbura vremea. Însă sub lenta curgere a mersului zilei se mişca torentul. Abia cu cîteva zile în urmă localităţile Kolberg şi Gaudenz „căzuseră luptînd eroic în faţa superiorităţii numerice a forţelor inamice".

Armata Roşie !

Trecerea Rinului lîngă Remagen...

Aliaţii !

Cleştele se strîngea !

Reineboth mai avea de făcut o comunicare :

— Deţinuţii de la depozitul de îmbrăcăminte la depozitul de îmbrăcăminte. Frizerii de bloc la baie !

---

[1] Şef de lagăr (n.t.).

Acest ordin nu constituia o noutate pentru lagăr.

Desigur a sosit, ca de atîtea ori, de luni de zile, un nou transport. În răsărit lagărele de concentrare fuseseră evacuat. Auschwitz, Lublin...

Buchenwald, deși ticsit, trebuia să înghită cît putea. Ca mercurul în termometru se urca aproape zilnic numărul noilor veniți. Unde să fie duși oamenii ? Spre a putea fi cazați numeroșii deținuți trebuiau construite barăci provizorii pe terenul lateral din interiorul lagărului. Au fost îngrămădiți cu miile în fostele grajduri de cai. Un gard dublu de sîrmă ghimpată în jurul grajdurilor, și ceea ce a luat ființă, s-a numit de-atunci „lagărul mic".

Era un lagăr în alt lagăr, separat și cu legi de viață proprii. Oamenii de toate națiunile europene viețuiau aici, oameni despre care nimeni nu știa unde au avut odată o casă a lor, ale căror gînduri nimeni nu le ghicea, care vorbeau o limbă pe care nimeni n-o înțelegea. Oameni fără nume și fără chip.

Dintre acei care veneau din alte lagăre, jumătate sucombaseră pe drum sau fuseseră împușcați de însoțitorii SS-iști. Cadavrele au rămas pe șosele. Listele de transport nu mai corespundeau, numerele deținuților se amestecau de-a valma. Care aparțineau unui om viu, care unui mort ? Cine mai cunoștea numele și originea acestor oameni ?

— Încolonarea !

Reineboth închise microfonul. Pătratul uriaș prinse viață. Șefii de bloc dădeau comenzi. Bloc după bloc se încolona. Formația gigantică de oameni se desfăcu și se scurse, coborînd de pe platoul de apel, spre barăci. Sus, Blockführerii dispărură pe poartă.

La aceeași oră sosi în gară trenul de marfă cu noul transport. Încă înainte de a se opri de-a binelea, cîțiva SS-iști, smulgîndu-și de pe umeri carabinele, alergară de-a lungul trenului. Trăgeau zăvoarele și deschideau cu pușca ușile vagonului.

— Afară cu voi, porci murdari, afară de acolo, afară !

Strînși unul lîngă altul deținuții stăteau în strîmtoarea împuțită a vagoanelor și aerul curat care năvălise brusc îi amețea. În strigătele SS-iștilor se îmbulzeau prin deschizături, căzînd și rostogolindu-se unul peste altul. Cei-

lalţi SS-işti îi mînau adunîndu-i într-o grupare încîlcită. Vagoanele îşi vărsau conţinutul ca nişte buboaie care se sparg.

Printre ultimii sări din vagon evreul polonez Zacharias Jankowski. Cînd voi să tîrască după el geamantanul său se pomeni lovit în mînă cu patul puştii de un SS-ist.

— Scroafă ovreiască, afurisită !

Jankowski izbuti să prindă geamantanul pe care unul dintre SS-işti îl aruncă înfuriat după dînsul.

— Poate ai înăuntru diamantele tale, porcule ?

Jankowski trase după el geamantanul pierzîndu-se în mulţimea de oameni.

SS-iştii se căţărau în vagoane şi măturau oamenii cu paturile puştilor. Pe bolnavi şi pe cei sfîrşiţi de puteri îi aruncau afară ca pe nişte saci. Au rămas numai morţii, care în timpul lungii călătorii fuseseră culcaţi într-un colţ, anevoie păstrat neocupat. Unul dintre cadavre zăcea pe jumătate ridicat şi rînjea.

Mai în fiecare bloc se găseau hărţi lipite fie pe perete, fie pe pupitrul şefului de bloc, care era de obicei un deţinut vechi şi priceput. Hărţile fuseseră tăiate din ziare pe vremea cînd hoardele fasciste înaintau prin Minsk, Smolensk, Viasna spre Moscova şi apoi prin Odesa, Rostov spre Stalingrad.

Blockführerii, SS-işti înrăiţi şi oricînd gata să lovească, îngăduiseră afişarea hărţilor şi cîteodată atinseseră chiar mîndri cu vîrful degetelor oraşele Rusiei ; pe atunci erau bine dispuşi şi sunau din trîmbiţele victoriei.

— Ei, unde vă este Armata Roşie ?

Era mult de atunci !

Acum treceau intenţionat cu vederea hărţile. Nu vedeau liniile trase de deţinuţi. Linii mai groase sau mai subţiri, albastre, roşii şi negre.

Uzate de pipăitul de mii de ori al miilor de degete, denumirile fostelor localităţi de luptă, de pe hîrtia subţire de ziar, deveniseră nişte pete negre. Gomel. Kiev. Harkov...

Cine se mai interesa de ele?

Acum era vorba de Küstrin, Stettin, Gaudenz, de Düsseldorf şi Köln.

Dar şi aceste denumiri, în marea lor majoritate, nu mai erau decît nişte pete scămoşate. De cîte ori nu fusese aici scris, tăiat, şters şi din nou scris, pînă ce hîrtia de ziar nu mai lăsa loc pentru nimic.

De mii de ori, mii de degete au umblat de-a lungul acestor fronturi, le-au şters, le-au ras.

Irezistibil se apropia sfîrşitul!

Şi acum după ce blocurile, liniştite în cursul zilei, răsunau de gălăgia deţinuţilor care dădeau buzna înăuntru, în jurul hărţilor se strînseră din nou ciorchini de oameni.

În blocul 38 Schüpp se strecură anevoie prin grupul care cerceta harta de pe pupitrul lui Runki.

— Remagen. E aici, între Koblenz şi Bonn.

— Cîţi kilometri să mai fie pînă la Weimar? întrebă cineva.

Schüpp cu expresia lui uimită clipi din ochi, urmărind un gînd.

„De-ar veni odată!..."

Degetele pipăiră drumul viitor: Eisenach, Langensalza, Gotha, Erfurt...

Gîndul lui Schüpp se oprise în loc. „Cînd vor fi în Erfurt, atunci vor fi şi în Buchenwald".

Cînd? Peste zile? Peste săptămîni? Peste luni?

— Pînă una alta mai trebuie aşteptat. Eu văd numai lucruri rele pentru noi. Crezi tu, oare, că cei de acolo de sus ne vor lăsa americanilor? Ne vor nimici mai întîi pe toţi.

— Nu începe de pe acum să faci în pantaloni, îl mustră Schüpp pe cel sceptic.

Stubendienstul [1] se repezi nervos printre ei.

---

[1] Deţinutul însărcinat cu serviciul în cameră (n.t.).

— N-aţi binevoi să vă luaţi blidele de mîncare?
Saboţii de lemn tropotiră, blidele zornăiră.

SS-iştii formaseră din mulţime o coloană de marş care, escortată de hoarda sălbatică, se puse în mişcare ostenită şi ameţită în direcţia lagărului.

Jankowski izbuti să se furişeze în mijlocul unui rînd din convoi şi scăpă astfel de loviturile SS-iştilor, care băteau cu nemiluita. Nici unul din coloană nu se sinchisea de vecinul său. Fiecare era preocupat de propria sa teamă în faţa incertitudinii care-i aştepta. Din inerţia unui instinct de conservare devenit animalic cărau cu ei pe bolnavi şi pe cei incapabili să meargă singuri. Clătinîndu-se convoiul intră de-a lungul şoselei de acces pe poarta lagărului.

Mîna lui Jankowski, amorţită de lovitură, atîrna de încheietură ca un obiect străin şi duşmănos şi-l durea îngrozitor. Dar atenţia pe care trebuia s-o acorde geamantanului îl făcea să simtă puţin durerea. Orice s-ar întîmpla, geamantanul trebuia să-l ducă sigur prin poarta noului lagăr.

Jankowski privi cercetător cu ochi ageri în jur. În îmbulzeală se lăsă împins prin poarta strîmtă. Experienţa îl ajută să se ascundă atît de îndemînatic încît fără a atrage atenţia SS-iştilor o luă razna nestingherit o dată cu întreaga ceată, în lagăr.

Fusese o adevărată minune că a putut să aducă geamantanul pînă aici. Jankowski alunga, tremurînd, orice gînd pentru a nu nărui această minune.

Pe platoul de apel mulţimea se alinia din nou.

Jankowski îşi consuma ultimul rest de putere ca să meargă cu paşi întrucîtva fermi în mijlocul convoiului, introdus în lagăr. Numai să nu ameţească, să nu se clatine, asta ar bate la ochi. Îi zvîcneau şi vuiau tîmplele, dar Jankowski rezista şi vedea cu uşurare că cei care însoţeau convoiul erau şi ei deţinuţi. Cînd intră convoiul în spaţiul deschis dintre clădirile înalte, frizerii de bloc şedeau pe scăunele aduse cu ei. Aici se produsese încă o dată zä-

păceală. Noii veniţi trebuiau să se dezbrace, pentru a intra in baie. Această acţiune n-a decurs chiar atît de simplu, pentru că un Scharführer striga şi zbiera printre ei şi îi gonea de-a valma ca pe nişte găini.

După ce se făcu, în sfîrşit, linişte şi Scharführerul dispăru în baie, Jankowski se prăbuşi istovit pe podeaua de piatră. Durerea înţepătoare din mînă se transformase într-un zvîcnit surd. Jankowski şedea de o bucată bună de vreme cu capul aplecat şi tresări simţindu-se deodată puternic scuturat. Unul dintre deţinuţii care însoţiseră transportul stătea în faţa lui. Era un om din Lagerschutz [1]. I se adresă în limba poloneză :

— Tu, nu doarme.

Jankowski se sculă clătinîndu-se.

Cei mai mulţi se şi dezbrăcaseră. Nişte făpturi jalnice. care stăteau tremurînd sub burniţa rece în faţa frizerilor, după ce se dezghiocaseră din zdrenţe. Cu nişte maşini de tuns, părul le-a fost tăiat de pe tot corpul.

Jankowski încercă cu mîna validă să-şi tragă de pe el îmbrăcămintea sărăcăcioasă. Polonezul din Lagerschutz îl ajută.

Doi deţinuţi mergeau între timp printre şiruri şi scotoceau lucrurile aşezate jos, ridicînd şi cercetînd cîte un sac sau un pacheţel legat cu sfoară.

Jankowski se sperie.

„Oare ce o fi căutînd acolo ?"

Omul din Lagerschutz se întoarse privindu-i pe cei doi şi rîse prietenos.

— Ăştia sînt Höfel şi Pippig de la Effektenkammer [2].

Făcu o mişcare liniştitoare spre geamantan.

— Aici nu-ţi şterpeleşte nimeni nimic. Du-te acum, frate, şi lasă să te tundă.

Jankowski se îndreptă, clătinîndu-se, în picioarele goale pe pietrişul ascuţit spre frizeri.

La intrarea în baie Scharführerul provocă o nouă îmbulzeală şi gălăgie şi goni pe noii veniţi într-o putină mare de lemn.

---

[1] Paza lagărului (n.t.).
[2] Depozitul de efecte (n.t.).

Cîte cinci-şase oameni dintr-o dată. Trebuiau să se scufunde într-o leşie dezinfectantă împuţită din pricina folosirii îndelungate.

— Căpăţînile la fund, putorilor !

Cu o măciucă groasă Scharführerul mătură deasupra capetelor tunse chilug, care dispărură repede în clisă.

— Iarăşi e beat, şopti Pippig, un om mărunţel şi cu picioarele cam strîmbe, pe vremuri zeţar în Dresden.

Höfel nu luă în seamă cuvintele. Izbi geamantanul lui Jankowski :

— Aş vrea să ştiu ce au mai cărat ăştia cu ei...

Cînd Pippig se aplecă spre geamantan, Jankowski se apropie poticnindu-se. Pe faţă i se întipărise frica. Le vorbi îndelung, dar ei nu-l înţelegeau pe polonez.

— Cine eşti tu ? întrebă Höfel. Numele, numele..

Polonezul păru că pricepe.

— Jankowski, Zacharias, Varşovia.

— E geamantanul tău ?

— Tak, tak.

— Ce ai înăuntru ?

Jankowski vorbea, gesticula şi ţinea ca o pavăză mîinile deasupra geamantanului.

Scharführerul ţîşni din baie şi înjurînd goni pe oameni înaintea sa. Pentru a evita vreun bucluc, Höfel îl împinse pe polonez înapoi în rîndul celor dezbrăcaţi. Jankowski nimeri de-a dreptul în mîinile Scharführerului care-l apucă de braţ şi-l împinse în baie. Jankowski trebui deci să intre în putină apoi fu împins în încăperea unde se afla baia de către ceilalţi care se înghesuiau înfricoşaţi. Căldura umedă exercită o influenţă binefăcătoare asupra trupului său pătruns de frig şi, sub duş, Jankowski se dărui plăcerii ameţitoare. Încordarea şi frica se destrămară iar pielea sorbea lacom căldura.

Pippig se ghemui curios şi deschise geamantanul. Trînti însă repede capacul la loc şi se uită consternat în sus la Höfel.

— Ce-i ?

Pippig deschise din nou geamantanul, însă numai atît cît îi trebuia lui Höfel, care se aplecase şi dînsul, ca să arunce o privire înăuntru.

— Închide, omule ! șuieră Höfel. Se ridică brusc din poziția ghemuită și se uită speriat după Scharführer. Acesta era însă în baie.

— Cînd or să afle ăștia... șopti Pippig.

Höfel făcea mișcări nerăbdătoare cu mîna.

— Scoate-l de aici ! Ascunde-l ! Repede !

Pippig trase cu coada ochiului spre baie ca un hoț și cînd fu sigur că nu e observat, fugi grăbit cu geamantanul în clădirea de piatră și dispăru.

În baie Leonid Bogorski umbla printre dușuri încolo și încoace și-i cerceta pe noii veniți. Purta numai niște pantaloni subțiri de doc, iar în picioare saboți de lemn. Trupul lui atletic lucea de apă. Cînd soseau noii deținuți, rusului acestuia, Kapo sau Vorarbeiter[1] în Badekommando[2], îi plăcea cel mai mult să stea mai în fundul încăperii ; acolo nu era tulburat de Scharführer care se amuza la putină.

Sub vîjîitul cald al apei oamenii tulburați se liniștiră pentru prima oară de cînd intraseră în lagăr ca și cum apa ar fi spălat de pe ei toată îngrijorarea, toată frica și spaima îndurată. Bogorski cunoștea această schimbare care survenea întotdeauna. El era încă tînăr, abia de 35 de ani. Ofițer de aviație. Dar fasciștii din lagăr nu știau aceasta. Pentru ei el era un prizonier rus, care, la fel ca toți ceilalți, fusese adus în Buchenwald dintr-un lagăr de front. Bogorski folosea toate mijloacele ca să-și pună la adăpost anonimatul. El făcea parte din Comitetul internațional de lagăr, C.I.L., un comitet strict secret, de a cărui existență în afară de puținii inițiați nu știa nici un deținut, cu atît mai puțin SS-iștii.

Bogorski umbla alene printre dușuri. Numai zîmbetul lui era acum suficient ca să insufle noilor sosiți un sentiment de siguranță. Se opri în fața lui Jankowski privindu-l pe bărbatul slăbuț, care cu ochii închiși se dăruia binefacerii ploii calde.

„Pe unde s-o fi crezînd acesta acum ?" se gîndi Bogorski, zîmbind, apoi întrebă într-o poloneză corectă :

— Cît timp ați călătorit ?

---

[1] Șef de echipă (n.t.).
[2] Companie de baie (n.t.).

Smuls dintr-un vis îndepărtat, străin, Jankowski deschise speriat ochii.

— Trei săptămîni, răspunse cu un zîmbet. Deși știa din experiență că tăcerea este cea mai bună pază, mai cu seamă într-un mediu nou, încă necunoscut, Jankowski simți deodată nevoia să-și deschidă sufletul.

Pripit, cu privirile rătăcite, agitat, relată marșul spre Buchenwald. Descrise groaza evacuării. Săptămîni întregi au umblat hăituiți de-a lungul șoselelor, flămînzi și slabi, fără odihnă și fără popas. În timpul nopții au fost strînși grămadă și pe țarina înghețată au căzut istoviți în zăpadă, înghesuindu-se unul într-altul ca să se apere împotriva gerului cumplit de noapte. Cîți dintre ei nu s-au mai putut încolona a doua zi dimineață pentru a continua marșul! Detașamente ale SS-iștilor din escortă au trecut apoi peste ogoare și au împușcat tot ce mai rămăsese în viață. Țăranii au găsit cadavrele și le-au îngropat pe cîmp. Cîți nu s-au prăbușit în genunchi pe drum! De cîte ori n-au pocnit carabinele. Și de fiece dată cînd răsunau împușcăturile, ca niște lovituri de bici, transportul era fugărit înainte în pas alergător.

— Pas alergător, porcilor, pas alergător!

Cînd Jankowski tăcu, pentru că nu mai avea ce să povestească, Bogorski întrebă:

— Cîți au plecat din Auschwitz?

Jankowski răspunse încet:

— Au fost trei mii...

Pe fața lui se ghicea un zîmbet resemnat. Dorea să spună mai multe. Îl îndemna ceva să încredințeze cuiva din lagărul acesta străin secretul geamantanului său, dar Scharführerul tocmai ordonă să se oprească dușurile și goni un lot nou în baie.

Clătinîndu-se, Jankowski plecă afară în frigul umed.

Geamantanul dispăruse!

Höfel, care-l aștepta pe polonez, îi acoperi repede gura cu mîna și-i șopti:

— Gura! Totul e în regulă.

Jankowski înțelese că trebuie să stea liniștit și-l privi încremenit pe german. Acesta îl grăbi:

— Ia-ţi catrafusele şi şterge-o !

Höfel îi atîrnă lui Jankowski lucrurile peste braţ şi-l împinse nerăbdător în rîndul acelora care după baie trebuiau să plece la Bekleidungskammer [1] ca să primească în schimbul hainelor murdare altele curate.

Jankowski îi tot vorbea fără întrerupere lui Höfel. Deşi nu-l înţelegea pe polonez, acesta bănui frica din potopul de cuvinte şi-l bătu liniştitor pe umăr.

— Da, da, da, totul e în regulă. Du-te numai, du-te.

Împins înăuntrul lotului, Jankowski trebuia şi el să se ducă spre Bekleidungskammer.

— Nimic rău ? Nici un fel de rău ?

Höfel îi făcu semn cu mîna să plece.

— Nimic rău, nici un fel de rău...

Fericit, ca un băiat copleşit cu daruri, Pippig se urcase în grabă cu geamantanul pe scara depozitului de efecte. La ora aceasta tîrzie de după-amiază nu se mai afla nici un deţinut în magazia de îmbrăcăminte unde atîrnau mii de saci cu hainele civile. Numai August Rose, un om mai în vîrstă, stătea încă la masa aşezată de-a curmezişul încăperii şi scotocea printre nişte hîrtii. Se uită mirat spre Pippig, care tocmai se furişa înăuntru.

— Ce tîrăşti încoace cu atîta caznă ?

Pippig îi stăvili întrebările printr-o mişcare rapidă cu mîna.

— Unde-i Zweiling ?

Rose arată cu degetul înspre camera Hauptscharführerului.

— Bagă de seamă ! spuse grăbit Pippig trecînd repede şi fără zgomot, spre fund, în semiîntunericul magaziei de îmbrăcăminte. Rose se uită după el şi apoi îl urmări pe Hauptscharführer pe care-l putea zări în spatele geamului mare din camera sa.

Zweiling şedea la birou cu ziarul desfăcut înaintea sa, cu capul rezemat în mîini. Făcea impresia că doarme.

[1] Depozit de îmbrăcăminte (n.t.).

Dar omul uscăţiv, cu picioarele lungi, nu dormea ci se cufundase în gînduri agitate. Ultimele ştiri de pe front îl neliniştеau.

Pippig sosi din nou în faţă, făcu un gest liniştitor spre Rose, deschise zgomotos uşa spre cancelaria situată lîngă camera lui Zweiling şi strigă peste măsură de tare :

— Marian, hai cu mine jos la interpret !

Zweiling tresări speriat. Îl văzu pe polonezul chemat plecînd cu Pippig.

Acesta făcu un semn scurt către Kropinski şi amîndoi se furişară în fund. Dispărură în ungherul cel mai îndepărtat al magaziei de îmbrăcăminte, în spatele unor mormane înalte de saci „garderobă" şi de haine ale deţinuţilor morţi. Aici se afla geamantanul.

Neastîmpărat şi agitat ca argintul viu, Pippig mai cercetă o dată, cu gîtul lungit, în jurul mormanelor, îşi frecă mîinile şi rînji la Kropinski parcă ar fi vrut să-i spună : „Ia vezi acum ce-am adus..." Apoi deschise brusc broaştele şi ridică capacul geamantanului. Cu trufie vîrî mîinile în buzunare şi savură clipa de surpriză. În geamantan, încolăcit, cu mînuţele puse pe faţă, zăcea un copil învelit în zdrenţe. Un băieţaş care nu putea avea mai mult de trei ani.

Kropinski se ghemui şi privi copilul care zăcea nemişcat. Pippig îi mîngîie duios trupuşorul.

— O pisicuţă. S-a refugiat la noi.

Vru să-l întoarcă de umeri, dar copilul păru că se împotriveşte. În sfîrşit Kropinski găsi cuvintele :

— Sărman copil, spuse în limba poloneză, de unde vii ?

La sunetul cuvintelor poloneze copilul ridică afară căpşorul ca o gîză care îşi scoate antenele. Era o măruntă dar cea dintîi manifestare de viaţă, atît de emoţionantă pentru cei doi, încît ei priviră fermecaţi în ochii copilului. Chipul subţiratic avea de pe acum o seriozitate de om matur, şi în ochi o sticlire care nu se vede de obicei în ochii de copil. Băiatul privi în aşteptare mută pe bărbaţii care abia îndrăzneau să respire.

Lui Rose curiozitatea nu-i mai dădu pace. Se strecurase încet înspre colţul magaziei şi deodată fu în faţa celor doi.

— Ce înseamnă asta ?

Pippig se întoarse speriat şi se răsti şuierînd la Rose care înţepenise de uimire.

— Eşti nebun ? De ce ai venit încoace ? Cară-te la locul tău ! Sau vrei poate să-l asmuţi pe Zweiling pe urmele noastre ?

Rose făcu cu mîna un semn de protest.

— Ăla moţăie.

Se aplecă curios deasupra copilului şi rîse behăind.

— O frumoasă jucărie îţi zîmbeşte de aici.

Lîngă masa lungă din faţă se aflau cîţiva dintre noii sosiţi care trebuiau să predea unele lucruri mărunte, poate o verighetă sau un lanţ de chei.

Deţinuţii din Kommando[1] puneau lucrurile în nişte pungi de hîrtie, iar Höfel, în calitatea lui de Kapo, supraveghea operaţiile.

Lîngă dînsul stătea Zweiling şi privea. Gura sa veşnic întredeschisă imprima figurii şterse o goliciune ciudată. Aceste fleacuri nu-l interesară aşa că plecă de la masă. Privirea lui Höfel îl urmărea pe SS-ist a cărui ţinută neglijentă dădea făpturii sale uscăţive aspectul unui cui strîmb. Zweiling porni bocănind înspre camera lui.

Noilor veniţi li s-a dat repede drumul şi Höfel avu în sfîrşit posibilitatea să se ocupe iarăşi de copil. Rose care venise din nou în faţă îi tăie calea.

— Dacă-l cauţi cumva pe Pippig...

Lacom de senzaţii arătă spre fund. Höfel răspunse scurt :

— Ştiu. Despre asta nu se trăncăneşte, ai înţeles ?

Rose făcu pe indignatul.

— Sînt eu oare delator ?

Se uită jignit la Höfel. Ceilalţi deţinuţi deveniseră atenţi şi puneau întrebări, însă Rose nu răspunse. Cu un zîmbet misterios trecu în cancelarie.

Copilul şedea în geamantan iar Kropinski, care îngenunchease lîngă el, încerca să-l determine să vorbească.

— Cum cheamă pe tine ? Tu mie spune ! Unde tata ? Unde mama ?

---

[1] Companie de muncă (n.t.).

Höfel se apropiase. Pippig şopti nedumerit :

— Ce ne facem acum cu copilul ? Dacă pun mîna pe el, îl omoară.

Höfel se lăsă şi el în genunchi şi privi cercetător faţa copilului.

— El nu vorbeşti, declară desperat Kropinski.

Bărbatul străin părea că tulbura copilul, care se tot trăgea de jacheţica jerpelită, iar faţa îi rămînea ciudat de încremenită ; probabil că nu ştia ce înseamnă plînsul. Höfel îi ţinea mînuţa nervoasă :

— Cine eşti tu, micuţule ?

Copilul mişcă buzele şi înghiţi în sec.

— Îi e foame, spuse luminat Pippig. Mă reped să-i aduc ceva.

Höfel se ridică respirînd adînc. Cei trei se uitară nedumeriţi unul la altul.

Höfel îşi trase agitat şapca pe frunte.

— Da... da, da... fireşte...

Pippig consideră aceasta o încuviinţare a intenţiei sale şi dădu să plece. Dar cuvintele fără sens nu erau decît o încercare a lui Höfel de a spune ceva şi de a-şi strînge gîndurile confuze. Ce să facă cu copilul ? Unde să-l ducă ? Fireşte că pînă una alta va trebui să rămînă aici. Höfel îl reţinu pe Pippig şi chibzui.

— Pregăteşte-i un culcuş, îl instrui pe Kropinski.

— Ia cîteva dintre paltoanele vechi, pune-le acolo în colţ şi..., şovăi. Pippig îl privi întrebător. Pe chipul lui Höfel se schiţă o spaimă fulgerătoare.

— Dar dacă deodată copilul va ţipa... ?

Höfel îşi puse mîna pe frunte.

— Copiii mici se sperie şi-apoi ţipă... Afurisită treabă...! Privi ţintă spre copil. Mult. Poate... poate nici nu ştie să ţipe. Luă copilul de umeri şi-l scutură duios.

— N-ai voie să ţipi, auzi ? Altfel vine SS.

Faţa copilului se schimbă brusc într-un mod înspăimîntător. Băiatul se smuci, se trînti înapoi în geamantan şi se ghemui strîns, ascunzîndu-şi faţa în mîini.

— Asta pricepe ! se oţărî Pippig.

Ca să-şi confirme presupunerea închise brusc capacul. În geamantan era linişte.

— E clar, repetă Pippig, ăsta pricepe.

Redeschise geamantanul. Copilul nu se mişcase.

Kropinski îl ridică în sus şi copilul îi atîrnă acum între mîini ca o insectă chircită. Cei trei priviră cu stupoare făptura ciudată.

Höfel luă copilul de la Kropinski şi-l întoarse cercetător în stînga şi în dreapta. Cu capul aplecat, picioarele încordate şi cu mînuțele apăsate pe față, copilul părea ca şi cum ar fi fost scos tocmai din pîntecele mamei sau ca un gîndac care face pe mortul. Copleşit Höfel înapoie biata ființă lui Kropinski, care o strînse la piept şi-i şopti la ureche cuvinte poloneze liniştitoare.

— E cert că o să stea liniştit, zise Höfel înăbuşit. Îşi strînse buzele. Cei trei bărbați se uitară din nou unul la altul. Fiecare aştepta de la celălalt o hotărîre în acest caz neobişnuit. Höfel, de teamă că Zweiling îşi va da seama de lipsa lor, îl trase pe Pippig cu dînsul.

— Hai, trebuie să mergem în față.

Apoi adresîndu-se lui Kropinski îi zise :

— Tu rămîi aici pînă ne depărtăm.

Kropinski aşeză din nou în geamantan legăturica țeapănă, şi-i tremurară mîinile cînd pregăti din cîteva paltoane un pat improvizat. Apoi culcă cu grijă copilul, îl acoperi şi-i trase duios mînuțele de pe față. Remarcă împotrivirea uşoară a copilului care îşi ținea ochii mai departe închişi ca într-un spasm.

Ceva mai tîrziu cînd Pippig reveni pe furiş în ungherul magaziei aducînd puțină cafea şi o bucată de pîine, Kropinski izbutise să liniştească copilul şi acum acesta stătea cu ochii deschişi. Kropinski îl ridică şi-i întinse ceaşca de aluminiu. Pippig îl îndemnă să ia felia de pîine. Dar copilul ezita.

— Îi e frică, spuse Pippig şi-i băgă pîinea între mînuțe. Mănîncă, îi făcu prietenos din cap.

— Trebuie acum să mănînci, să dormi şi nu-ți fie frică de loc, şopti Kropinski. Frate bun Pippig are grijă, şi eu am grijă şi te voi duce cu mine înapoi în Polonia. Zîmbind se arătă pe sine însuşi : Acolo se află o căsuță a mea.

Copilul privi serios în sus la Kropinski cu o atenție încordată. Deschise puțin gura. Dintr-o dată, sprinten ca

un animal, se vîrî sub paltoane. Cei doi bărbaţi aşteptară cîteva clipe. Apoi Kropinski ridică prudent paltonul. Copilul culcat într-o rînă mestеca din pîine. Kropinski il acoperi din nou duios și amîndoi plecară din colțul magaziei, barînd accesul printr-un morman de saci. Ascultară încordați. În fund era linişte.

Cînd ajunseră în faţă, deţinuţii din companie se adunaseră pentru controlul obișnuit de seară.

Cei care erau în depozitul de îmbrăcăminte făceau parte dintre deținuții care aveau un program de lucru prelungit și nu participau deci la apelul general din lagăr. Ei erau numărați chiar la locul de muncă, de către Kommandoführer, un SS-ist de grad inferior, şi Rapportführerul îi adăuga mai tîrziu la efectivul total. Tocmai cînd Zweiling ieșea din camera lui, cei doi se furişară repede în rîndul lor. Ca să acopere sosirea lor întîrziată Höfel făcu o mutră supărată față de Hauptscharführer şi mîrîi :

— Aţi aşteptat poate o invitație specială ?

Cu șapca în mînă luă poziție în fața lui Zweiling și raportă :

— Compania magaziei de efecte, 20 de deținuți prezenți la apel. Apoi intră în rînd cu ceilalţi.

Zweiling păşi de-a lungul rîndurilor numărînd. Höfel pîndea emoționat, căuta să asculte zgomotele atent. Nu cumva copilul totuși se va teme și va țipa ?

După ce termină numărătoarea, Zweiling făcu cu nepăsare un gest ceea ce însemna : „Rupeți rîndurile". Rîndurile se desfăcură şi deţinuţii se întoarseră la lucru. Singur Höfel mai rămase pe loc. El nu observase semnul lui Zweiling.

— Ce s-a întîmplat ? îl întrebă acesta cu glasul lui șters și cleios.

Höfel tresări speriat.

— Nimic, domnule Hauptscharführer.

— La ce te gîndeai ?

Glasul părea să arate bunăvoinţă.

— La nimic deosebit, domnule Hauptscharführer !

Zweiling îşi apăsă limba pe buza de jos cum obişnuia să facă cînd zîmbea.

— Ai fost acum pe acasă, probabil, nu-i aşa ?

Höfel ridică din umeri :

— Cum adică? întrebă fără să înțeleagă.

Zweiling nu răspunse. Zîmbind semnificativ trecu în camera sa. Ceva mai tîrziu părăsi depozitul, pentru a preda raportul efectivului. Îmbrăcase mantaua de piele brună, un indiciu că nu se va mai întoarce. După terminarea lucrului, Höfel trebuia să lase cheile depozitului la santinela de la poartă.

Deținuții se strînseră curioși în cancelarie în jurul lui Höfel cerîndu-i amănunte, pentru că Rose trăncănise. Mustrat de Höfel, Rose se apără gălăgios.

— Eu nu particip la pozna asta.

Forfota deținuților continua. „Unde-i copilul"?

— Liniște! îi potoli Höfel și se adresă lui Rose: Aici nu se fac pozne. Copilul rămîne la noi numai noaptea asta. Mîine îl vom duce de aici.

Deținuții cereau să vadă copilul. Uitîndu-se unul peste umerii celuilalt, bărbații priviră mica făptură care zăcea încolăcită ca o larvă și dormea. O lucire trecu pe chipurile deținuților; de multă vreme nu văzuseră un copil. Erau uimiți. „Ca un om mic în toată firea..."

Höfel îi lăsă să se sature privind. Kropinski se arăta mîndru de ceea ce poseda. Împătură ușor făptura cu paltonul, în timp ce deținuții părăsiră ungherul în vîrful picioarelor. În seara aceea ei se tot învîrtiră fără nici o treabă, în toate părțile, în cancelarie și la masa lungă, discutînd și bucurîndu-se nici ei nu știau de ce. Cel mai fericit însă era Kropinski: „E un copil polonez", și rîdea mereu exprimîndu-și astfel întreaga mîndrie.

*

* *

Pippig își dădea seama că Höfel îl ocolește. După terminarea lucrului se așeză lîngă el, la masă, în baraca blocului lor și privi cum acesta înghite fără poftă supa, între timp răcită. Höfel simți în tăcerea lui Pippig întrebarea gravă. Aruncă lingura în castron și se sculă.

— Copilul trebuie într-adevăr dus de aici?

Höfel protestă printr-un semn împotriva întrebării lui Pippig, își croi drum prin șirul meselor pe deplin ocu-

pate, și se îndreptă spre spălător ca să clătească castronul. Pippig se luă după dînsul. Aici erau singuri.

— Unde vrei să-l trimiți ?

Întrebările astea fără sfîrșit ! Höfel încruntă supărat sprîncenele.

— Dă-mi pace cu chestia asta.

Pippig tăcu. Nu era deprins ca Höfel să-i vorbească cu un astfel de ton.

Höfel își dădu seama de asta și din supărare, din nevoia de a se apăra, se răsti morocănos la Pippig :

— Am eu motivele mele. Copilul pleacă mîine. Nu mai întreba nimic !

Ieși din spălător. Pippig mai rămase. Ce l-o fi apucat pe Höfel ?

Acesta părăsise repede blocul. Afară se menținea încă burnița pătrunzătoare. Höfel se zgribuli de frig și strînse din umeri. Îi părea rău că se purtase atît de repezit cu Pippig. Totuși nu putea să-i dezvăluie acestui om de treabă motivele refuzului său, care erau cu desăvîrșire secrete. Nici Pippig, nici altcineva nu știa că el, fostul plutonier dintr-o garnizoană din Berlin a Reichswehrului, și de pe atunci membru al celulei de partid, era aici în lagăr unul dintre instructorii militari ai grupurilor internaționale de rezistență. Nimeni n-o știa.

Comitetul Internațional de Lagăr devenise în decursul vremii centrul rezistenței. Inițial tovarășii din partid, ca reprezentanți ai națiunilor lor, se uniseră în Comitetul Internațional de Lagăr, C.I.L., pentru a înjgheba din miile de deținuți adunați aici o colectivitate, pentru a înfăptui înțelegerea între naționalități și ca prin intermediul celor mai buni dintre ei să trezească simțul de solidaritate care la început nu existase de loc. Numai printre deținuții germani erau cîteva blocuri în care se găseau și deținuți de drept comun. Printre ei se afla pe de altă parte un număr mare de deținuți care în schimbul unor foloase personale se înjosiseră pînă într-acolo încît deveniseră unelte slugarnice ale SS-iștilor, se făcuseră complici ai Blockführerilor și Kommandoführerilor, deveniseră informatorii lor și delatori. Și printre deținuții politici din toate blocurile și din toate naționalitățile aflate în lagăr existau unele elemente nesigure, care puneau teama pen-

tru viața lor mai presus de binele și securitatea colectivității.

Pentru că nu fiecare dintre cei care purtau „triunghiul roșu" era într-adevăr un deținut politic, adică un adversar conștient al fascismului. Chiar celor obișnuiți doar să cîrtească, precum și altor persoane rău văzute și ridicate de Gestapo li se aplica triunghiul roșu de deținut politic, așa încît compoziția blocurilor politicilor cuprindea oameni de la șovăielnici pînă la criminalul latent, deși mulți locatari ar fi trebuit să poarte de fapt triunghiul verde al deținuților de drept comun. Din pricina deosebirilor de limbă și a altor obstacole cu greu s-a făurit la început o înțelegere între blocurile germanilor și cele ale străinilor: polonezi, ruși, francezi, olandezi, cehi, danezi, norvegieni, austrieci și ale multor altor categorii de deținuți. Tovarășii care se uniseră în C.I.L. au avut de înfruntat multe dificultăți pînă au izbutit să înlăture neîncrederea deținuților străini, căci nu se puteau deprinde prea lesne să-i considere camarazi pe deținuții germani. Era necesară o muncă tenace și conspirativă, plină de primejdii, a tovarășilor din C.I.L. ca să trezească printre atîtea mii de oameni spiritul de coeziune și să cîștige încrederea lor. În fiecare bloc tovarășii și-au creat oameni de încredere și încet, încet C.I.L.-ul a prins teren printre deținuți, fără ca vreunul să bănuiască existența unei uniuni atît de secrete. Nici unul dintre tovarăși din C.I.L. nu se afla într-o situație expusă în lagăr și nici nu atrăgea atenția asupra sa. Ei trăiau modest și discret. Bogorski în compania băii, Kodiczek și Pribula ca specialiști în baraca opticienilor, van Dalen ca simplu infirmier în Revier[1], Riomand ca bucătar francez în cazinoul SS, unde era mult apreciat de către gurmanzi, iar Bochow era secretar inferior în blocul 38. Fostul deputat al Partidului Comunist în dieta din Bremerhaven își creasе aici un adăpost sigur pentru dînsul și pentru sarcina sa periculoasă. Priceperea lui în mînuirea peniței redis și în scrierea caligrafică a literelor de tipar l-au ajutat să se facă prețuit de Blockführer, un Unterscharführer ridicol de tîmpit. Pentru el, Bochow trebuia să

[1] Infirmeria deținuților (n.t.).

umple duzini întregi de cartoane de desen cu zicale ingenioase. Bochow picta de pildă: „Meine Ehre heisst Treue“ [1]. „Ein Volk, ein Reich, ein Führer“ [2]. Unterscharführerul plasa aceste produse rare printre cunoscuţii săi şi realiza astfel o bănoasă afacere suplimentară. Nici nu-i trecea măcar prin minte că destoinicul lui secretar de bloc ar putea să reprezinte în lagăr altceva decît un „inofensiv“ deţinut.

Bochow a fost acela care într-o consfătuire a C.I.L.-ului l-a propus pe André Höfel ca instructor militar pentru grupurile de rezistenţă. „Il cunosc bine; este un vechi şi bun tovarăş de muncă; am să vorbesc eu cu el“.

Cu un an în urmă, cînd după apelul de seară, Bochow se plimbase cu Höfel într-o zonă mai izolată, pentru că ceea ce avea de spus nu trebuia să fie auzit de nimeni, noaptea era tot ploioasă ca astăzi. Bărbatul de cincizeci de ani, cu mîinile vîrîte în buzunare, păşea greoi lîngă Höfel, zvelt şi cu zece ani mai tînăr. Glasul sonor dar coborît al lui Bochow răsuna în urechile lui Höfel. Bochow îşi cîntărise fiecare frază ca să nu-i spună lui Höfel mai mult decît trebuia să ştie. „Trebuie să ne pregătim, André... pentru sfîrşit... grupuri internaţionale de luptă... înţelegi... arme...“

Surprins Höfel ridicase privirea, dar Bochow îi tăiase printr-o scurtă mişcare cu mîna o eventuală întrebare: „Despre toate astea mai tîrziu, acum nu“.

Şi la urmă cînd s-au despărţit: „Tu nu trebuie să baţi la ochi niciodată, ai înţeles?“

Acestea s-au petrecut cu un an în urmă; de atunci totul a mers bine. Höfel a aflat între timp şi de unde proveneau armele despre care Bochow n-a vrut în noaptea aceea să vorbească. Unii dintre deţinuţi meşteriseră pe ascuns, în diferitele ateliere ale lagărului, arme cu tăiş şi cu vîrf. Prizonierii sovietici confecţionaseră grenade de mînă la strungurile din Uzinele de armament din Weimar, unde erau obligaţi să lucreze, şi le strecuraseră în lagăr, iar specialiştii, care lucrau în infirmeria deţinuţilor şi în secţia de patologie a lagărului ştiuseră să combine din chimicale încărcături explozive pentru grenade. Toate

---

[1] Onoarea mea se numeşte fidelitate (n.t.).
[2] Un popor, un Reich, un Führer (n.t.).

acestea le știa acum Höfel și seara cînd, la locul conspirativ, el îi învăța pe tovarășii din grupuri mînuirea armelor, se bucura mai cu seamă că putea să facă instrucția cu un pistol Walther de 7,65 mm. Această armă fusese șterpelită de la cel de al doilea Lagerführer Kluttig, în timpul unui chef din cazinoul führerilor SS. Șterpelită în toată regula de către unul dintre deținuții care i-au servit la masă pe bețivani. Făptașul n-a fost descoperit niciodată pentru că domnul Kluttig deși cel mai înverșunat dușman al comuniștilor nu-l credea pe vreunul dintre deținuți capabil de o asemenea cutezanță. El îl bănuia pe unul dintre tovarășii săi de beție. Cît sînge rece nu i-a trebuit acelui îndrăzneț ca după terminarea chefului să intre în lagăr împreună cu compania de ospătari-sclavi și trecînd pe lîngă SS-iști să ducă prin poartă, ascunsă sub haină, o armă de 7,65. Starea aceea de încordare rece o resimțea Höfel ori de cîte ori scotea arma din ascunzătoare și o pitea sub haine, la piele, pentru a putea face o jumătate de oră de instrucție. Trecea prin lagăr pe lîngă prieteni care-l salutau nebănuind nimic, pe lîngă atîția SS-iști. Atunci simțea metalul rece lipit de trupul său.

Și întotdeauna lucrurile merseseră bine !

Dar deodată a apărut un copil mic în lagăr ! La fel de tainic și primejdios ca atunci acea armă Walther 7,65. Despre asta nu putea să vorbească cu nimeni. Singurul cu care trebuia să comunice era Bochow. Pînă la blocul 38 Höfel nu avea de făcut decît cîțiva pași și totuși era un drum lung. Pe pieptul lui parcă purta un pietroi greu. Ar fi putut oare să procedeze altfel ? o mică scînteie de viață sărise înăuntru, o rămășiță dintr-un lagăr al morții. Nu trebuia oare să ferească această scînteie, infim de mică, de a fi strivită cu picioarele ?

Höfel se opri și se uită la pietrele de pe drum strălucind de umezeală. În lumea întreagă nu putea să existe nimic mai firesc.

În lumea întreagă !

Dar nu aici !

La asta se gîndea el acum.

Presimțirea unor primejdii pe care le-ar putea pricinui prezența acelei scîntei periculoase, ce mocnea undeva într-un ungher tainic al lagărului, îl cuprinse pe furiș ca

o umbră pe Höfel, dar el o alungă. Poate Bochow va putea să-l ajute...

Blocul 38 era una din clădirile cu un etaj care după ani de zile fuseseră construite alături de primele barăci de lemn. El cuprindea ca și celelalte blocuri patru încăperi pentru locuit, la care era anexat dormitorul. Nu era un eveniment neobișnuit ca într-unul din blocuri să apară un Kapo din Effektenkammer astfel încît deținuții nici nu înregistrară intrarea lui Höfel.

Bochow ședea la masa șefului de bloc și întocmea raportul de efectiv al blocului pentru apelul din dimineața următoare. Höfel își croi drum prin încăperea ticsită de oameni și se apropie de pupitrul lui Bochow.

— Poți să vii cu mine pînă afară ?

Bochow se sculă fără o vorbă, își puse paltonul pe umeri și amîndoi părăsiră blocul. Afară nu scoaseră nici un cuvînt. Abia cînd ajunseră pe drumul lat care ducea la infirmerie și pe care mulți deținuți mai umblau încolo și încoace, Höfel începu :

— Trebuie să-ți spun ceva.

— E ceva important ?

— Da.

Vorbeau încet și fără să atragă atenția.

— Un polonez, Jankowski Zacharias, a adus în lagăr un copil.

— Și asta spui că-i important ?

— Copilul e la mine în depozit.

— Ce, cum așa ?

— L-am ascuns la mine.

În întuneric Höfel nu putea să vadă chipul lui Bochow. Un deținut grăbit venind de la infirmerie cu capul aplecat înainte împotriva burniței se lovi în trecere de ei. Bochow se opri.

— Ți-ai pierdut mințile, omule ?

Höfel ridică mîinile.

— Lasă-mă să-ți explic, Herbert...

— Nu vreau să știu nimic.

— Totuși trebuie să afli, stărui Höfel. Îl cunoștea pe Bochow, el era întotdeauna dur și neînduplecat. Trecură mai departe ; lui Höfel îi zvîcnea sîngele fierbinte în cap. Ca din senin spuse deodată :

— Şi eu am acasă un băiat, are acum zece ani. Încă nu l-am văzut niciodată.

— Sentimentalism deplasat! Ai căpătat instrucţiuni severe ca să te ţii departe de orice încurcătură. Oare ai uitat?

Höfel se apără.

— Dacă băiatul nimereşte în ghearele celor de acolo de sus, s-a isprăvit cu el. Doar nu pot să-l car şi să le zic la poartă: „uitaţi-vă ce am găsit într-un geamantan". Mergînd mai departe ajunseseră aproape de infirmerie, se întoarseră şi făcură drumul înapoi. Höfel simţea asprimea lui Bochow şi îi vorbea cu un profund reproş: — Herbert omule, tu n-ai o inimă în piept?

— Dacă nici asta nu se numeşte sentimentalism deplasat atunci... Bochow vorbise imprudent de tare. Îşi înăbuşi el însuşi glasul şi continuă mai încet: N-am inimă în piept? Aici nu-i vorba numai de un copil ci de 50.000 de oameni!

Höfel mergea tăcut alături. Era copleşit de emoţie. Obiecţia lui Bochow îl dezarmase cu totul.

— Atunci, spuse după cîţiva paşi, am să duc mîine copilul la poartă. Bochow dădu din cap.

— Adică vrei să repari o prostie făcînd alta?

Höfel se irită.

— Ori ascund copilul, ori îl predau!

— Mare strateg mai eşti...

— Dar ce să fac? Höfel îşi scoase repede mîinile din buzunare şi le desfăcu nedumerit. Bochow nu se lăsă influenţat de enervarea lui Höfel. Ca să-l potolească, vorbi, ca de obicei, direct şi puţin nepăsător:

— Am auzit în cancelarie că mîine pleacă un transport, şi voi avea grijă ca polonezul să fie şi el inclus. Iar tu ai să-i dai copilul! Höfel se sperie de această hotărîre dură. Bochow se opri, se apropie strîns de Höfel şi îl privi ţintă în ochi.

— Altceva?

Höfel răsufla greu. Bochow îşi dădea seama ce-l frămînta.

Cumpănind bine, necesităţile cele mai importante erau îndatoririle de aici din lagăr. Bochow, căruia C.I.L.-ul îi acordase răspunderea grupurilor de rezistenţă, putea oare

permite ca din pricina unui copil să fie expus unei primejdii instructorul militar al grupurilor sau chiar ele însele ? Sau organizația întreagă făurită cu atîta trudă ? Și pe deasupra și Lagerschutzul care era o organizație perfect legală, în realitate însă o minunată unitate militară clandestină ? Nu se știa niciodată ce consecințe putea să aibă un lucru inofensiv. Un copil mic dă prima lovitură și dintr-o singură clătinare avalanșa prăbușirii se rostogolește peste toți și peste toate. Aceste gînduri treceau prin capul lui Bochow în timp ce-l privea pe Höfel. Se întoarse din nou să plece și spuse aproape trist :

— Vezi tu, inima este cîteodată un lucru foarte periculos ! Lasă, că polonezul o să știe cum să se descurce cu copilul. Dacă l-a adus pînă aici, o să-l ducă și mai departe.

Höfel tot mai tăcea. Cotiseră de pe drumul spre infirmerie și se aflau acum între barăci. Aici era pustiu. Burnița rece îi făcea pe amîndoi să tremure. În beznă abia puteau să-și recunoască figurile. Höfel își băgase miinile adînc în buzunare, cu umerii strînşi de frig. Nu se îndura să plece. Bochow îl apucă de umeri și-l scutură :

— Să nu faci mofturi, André ! îi zise el cu căldură. Culcă-te liniștit ; am să-ți mai dau de veste.

Se despărțiră.

Bochow se uită după Höfel care se depărta cu pași osteniți. Începea să-i pară rău dar nu știa dacă acest simțămînt se referea la Höfel sau la copil sau la acel polonez străin care habar n-avea că în acea clipă i s-a decis soarta. Au decis-o deținuții, adică oameni la fel ca el, care datorită unor anumite împrejurări, aveau putința să-i determine soarta. Bochow alungă aceste gînduri. Acum trebuia acționat iute și fără teamă. Repede înapoi spre bloc ! Cînd șeful său de bloc, Runki, plecă cu raportul de efectiv, gata completat, spre cancelaria șefului de lagăr, în ușă îl opri Bochow.

— Dă-l încoace, Otto, îl duc chiar eu acolo.

— S-a întîmplat ceva ? întrebă Runki, surprins de tonul ciudat al lui Bochow.

— Nimic deosebit, răspunse acesta. Runki știa că Bochow face parte din cercul tovarășilor vechi din lagăr, al căror cuvînt avea greutate. De apartenența lui Bochow

la C.I.L. și de existența acestuia nu bănuia însă nimic. Printre deținuții politici era în vigoare legea conspirației, care îi unea pe toți cu o încredere nemărginită. Nu se manifesta vreo curiozitate ci numai o tăcere conștientă care învăluia tot ceea ce se întîmpla în lagăr. Exista o severă disciplină interioară și simțul de solidaritate necondiționată, care nu permitea întrebări pripite asupra unor lucruri ce nu trebuiau încă să fie cunoscute. Exista o supunere firească la datorie : o cauză înaltă trebuie slujită în tăcere. Astfel se apărau reciproc și împiedicau divulgarea secretelor. Cercul acestor deținuți era vast și răspîndit prin tot lagărul. Existau pretutindeni tovarăși care păstrau o taină deplină asupra lucrurilor pe care le știau.

Partidul, de care erau atașați, se afla cu ei în lagăr, invizibil, impalpabil, peste tot prezent. Firește că față de unul sau altul dintre tovarăși partidul se dezvăluia cîteodată, dar totdeauna numai față de acela care avea voie să-l vadă. De altfel ei erau aidoma unul cu celălalt, în zdrențele lor mizerabile, cu triunghiul roșu și numărul pe piept, cu țigvele tunse chilug... De aceea cînd Bochow îi luă din mînă raportul de efectiv, nici Runki nu întrebă mai mult.

Alături de cancelarie, în încăperea în care își aveau locurile cei doi șefi de lagăr, Krämer și Pröll, agitația de seară se încheiase. Pröll, al doilea șef de lagăr, avea de lucru în cancelarie. În afară de Krämer, primul șef de lagăr, care pe baza rapoartelor blocurilor întocmea raportul general de efectiv în vederea apelului din dimineața următoare, mai erau de față doar cîțiva șefi și secretari de blocuri care își predaseră rapoartele și mai stăteau la taifas. Intră Bochow. Văzînd atitudinea lui Bochow — acesta ezita să-i înmîneze lui Krämer raportul — șeful de lagăr își dădu seama că secretarul de la blocul 38 are o preocupare care-l tulbura. Krämer făcea și el parte din cercul acelora care știau și tăceau. Numirea lui ca șef de lagăr fusese sugerată de tovarășii din C.I.L. În această funcție importantă care din ordinul lui Kluttig fusese ocupată înainte de un deținut de drept comun care abuzase de postul său pentru niște avantaje personale și din această cauză fusese înlăturat, în această funcție trebuia să

ajungă un tovarăş încercat. Membrii C.I.L.-ului îl propuseseră pe şeful de bloc Walter Krämer. Profitînd cu iscusinţă de controversele dintre Kluttig şi comandantul lagărului, Schwahl, tovarăşii din C.I.L. izbutiseră să-l instaleze pe Krämer şef de lagăr. Misiunea aceasta fusese încredinţată frizerului comandantului, un deţinut de încredere, care avea obligaţia să-l servească pe Schwahl în fiecare dimineaţă. Şi astfel Krämer a fost numit de comandant în mod oficial. Krämer care nu făcea parte din C.I.L. era prin funcţia sa necontenit în focarul evenimentelor. Tot ce se întîmpla în lagăr se concentra în jurul persoanei lui. Ordinele le primea de la Schwahl, de la Lagerführeri şi de la Rapportführer. Ordinele trebuiau duse la îndeplinire. Dar întotdeauna în aşa fel încît viaţa şi siguranţa deţinuţilor să nu fie primejduită. Pentru aceasta de multe ori era nevoie de înţelepciune şi de o abilă strategie. Krämer, cazangiul solid şi spătos din Hamburg, se distingea prin sîngele său rece. Pe el nimic nu putea să-l scoată din fire. În colaborare tainică cu tovarăşii din partid el îndeplinea obligaţiile postului său dificil. În condiţiile ilegalităţii în lagăr, Partidul i se prezenta în persoana lui Herbert Bochow. Fără ca această convingere să fi fost vreodată exprimată în cuvinte, Krämer ştia că tot ce vine de la Bochow vine de la Partid. În dorinţa lui de a nu-i oferi şefului de lagăr decît puţine cunoştinţe asupra caracterului activităţii ilegale, Bochow exagera mult. „Nu întreba despre aceasta, Walter, e mai bine pentru tine", aşa suna adesea riposta lui cînd Krämer voia să afle rostul unor instrucţiuni pe care i le transmitea Bockow. Krämer tăcea de obicei, deşi cîteodată i se părea ciudat că se fac din instrucţiuni „secrete". Atunci era tentat să-l bată pe Bochow pe umăr: „Ia nu mai da atîta amploare lucrurilor, că ştiu eu..." De multe ori îl înveselea, pe ascuns, faptul că ştia ceea ce n-avea voie să ştie, uneori însă se şi supăra. După părerea lui Krämer, în multe cazuri Bochow ar fi făcut mai bine să-i fi vorbit deschis. De pildă şi acum, cînd cu un mormăit prietenos el dăduse afară pe oaspeţii nepoftiţi. Se uită întrebător la Bochow:

— O poveste neplăcută, începu acesta.

— Ce s-a întîmplat?

— Pregătești un nou transport ?

— Ei și ? întrebă Krämer la rîndul său. Pröll completează dincolo lista.

— Cu ultimul lot a sosit aici și un polonez. Îl cheamă Zacharias Jankowski. Se află desigur în lagărul mic. Poți să-l incluzi și pe el în transport ?

— Ce-i cu el ?

— Nimic, răspunse Bochow vag. Trebuie să te pui în legătură cu Höfel. El îți va preda ceva pentru acel polonez.

— Ce anume ?

— Un copil.

— Un ceee ? ? ? Krämer zvîrli creionul cu care înregistrase rapoartele. Bochow observă surprinderea lui Krämer.

— Nu mă întreba, te rog. Trebuie inclus și polonezul.

— Dar un copil ? Herbert, omule ! Transportul pleacă către o soartă necunoscută. Îți dai seama ce înseamnă asta ?

Bochow deveni nervos.

— Nu pot să-ți spun mai mult. Krämer se ridică.

— Ce fel de copil e ? Ce-i cu el ?

Bochow respinse întrebarea.

— Nimic. E vorba de altceva.

— Îmi închipui. Krämer suflă greu. Ascultă, Herbert. Altădată nu întreb mult pentru că întotdeauna mă bizui că...

— Nu întreba deci.

Krämer privi încruntat în gol.

— Cîteodată procedezi în așa fel că-mi vine greu al dracului, Herbert.

Bochow îi puse împăciuitor mîna pe umăr.

— Nimeni în afară de tine nu se poate îngriji de chestiunea aceasta. Höfel știe tot. Spune-i că vii din ordinul meu.

Krämer mîrîi îmbufnat. Era nemulțumit.

*
* *

Höfel alergase agitat printre șirurile blocurilor înainte de a se îndrepta acum spre domiciliul său. Cîțiva deținuți

întîrziaţi se grăbeau dîrdîind spre barăcile lor. Şeful de lagăr făcea rondul lui de seară prin lagăr. Semnalele lui din fluier însemnau că nici un deţinut nu mai avea voie să se afle în afara blocurilor. Tot mai departe şi mai încet răsunau fluierăturile. Acoperişurile umezite de ploaie străluceau palid. Pietrişul scîrţîia şi trosnea sub paşii lui Höfel. Cîteodată se poticnea dar copleşit de supărare împotriva lui Bochow, nu era atent la mersul său. Ce-i pasă acestuia de un copil mic? Tremurînd de frig Höfel intră în baraca lui. Încăperea de locuit era pustie, se culcaseră cu toţii. Cîţiva oameni din Stubendienst zornăiau cu găleţile de supă. La masă şedea şeful de bloc. În încăpere mai plutea aburul rece de la supa de varză din seara aceasta şi se amesteca cu mirosul hainelor, aşezate în ordine pe bănci. Nimeni nu-l lua în seamă pe Höfel care se dezbrăcă punîndu-şi hainele în spaţiul liber de pe bancă.

Dar la urma urmei Bochow nu are cumva dreptate? Ce mă priveşte pe mine acest copil străin, se gîndi Höfel, nu-mi iau decît o povară de pe umeri.

Atît de nelalocul lui a fost acest gînd încît lui Höfel îi fu ruşine. Cînd totul era cît pe aci să fie uitat, deodată i se puse în cale amintirea soţiei sale Dora. Ce o fi stîrnit atît de subit această imagine? Oare copilul de acolo din ungher i-o fi scos din adîncul inimii amintirea dureroasă? Ea îi invadă dintr-o dată sufletul şi el singur se miră că undeva într-o lume, care îi devenise străină, exista o femeie, care era femeia lui. Ca nişte luminiţe înşelătoare începeau să-i rătăcească gîndurile. El avea un fiu, pe care încă nu-l văzuse niciodată, avea o locuinţă, o locuinţă adevărată, cu mai multe odăi şi ferestre şi mobilă. Toate acestea însă nu se îmbinau armonios, ci-l impresurau confuz ca dărîmăturile unei lumi sfărîmate într-un spaţiu fără lumină. Höfel îşi acoperise obrajii cu mîinile, fără să-şi dea seama; holbă ochii parcă ar privi în fundul unei prăpăstii negre ca noaptea. La fiecare patru săptămîni el expedia o scrisoare în afară, în beznă: „Dragă Dora. Mie îmi merge bine, sînt sănătos. Ce face băiatul?" Şi la fiecare patru săptămîni îi sosea o scrisoare din întuneric şi de fiecare dată femeia scria la sfîrşit... „te sărut cu drag".

Din care lume venea aceasta? Dumnezeule, din care, se gîndea Höfel. Firește că dintr-o lume în care existau și copii mici, numai că ei nu erau învîrtiți de un picior prin aer și izbiți cu capul de zid ca niște pui de pisici. Höfel se uita în gol. Puterea amintirii îi seca gîndurile care dispăreau în neant și el nu mai simțea nimic decît apăsarea caldă a propriilor sale mîini pe obraz. Deodată avu senzația mai mult decît stranie că două mîini din întuneric îi cuprindeau fața și un glas fără viață șoptea: „André... un copilaș atît de nenorocit"... Höfel tresări. „Mi-am pierdut mințile?"

Lăsă mîinile în jos. Aerul răcoros îi trecu peste obrajii descoperiți. Höfel privi mîinile sale redevenite cele de obicei care făceau cu supunere mișcările obișnuite împăturind pantalonii, tunica cu numărul în afară, după cum cerea regulamentul.

Da, Bochow avea dreptate. Copilul trebuie îndepărtat de aici. Aici va deveni un pericol pentru toți. Las' că o să știe polonezul cum să-l strecoare. Höfel trecu dincolo în dormitor. Putoarea obișnuită îl dezmetici de-a binelea... „te sărut cu drag..." Höfel se culcă pe salteaua de paie și trase pătura aspră peste el.

În dormitor, cu cele trei rînduri de paturi așezate unul peste altul, multă vreme fu cu neputință să se facă liniște. Vestea despre trecerea americanilor peste Rin lîngă Remagen răscolise spiritele. Höfel asculta șoaptele deținuților. Vecinul de pat dormea și sforăitul lui slab contrasta cu agitația generală din jur. Dacă americanii au ajuns dincoace de Rin vor fi în curînd și în Türingen și atunci aceasta nu va mai dura mult. Aceasta! Adică ce? Ce nu va mai dura mult? În cuvîntul respectiv era ceva ascuns. Într-însul zăceau anii de detențiune, anii de speranțe și desperări, strîns îngrămădiți într-o îmbulzeală primejdioasă; acest cuvînt, mic și grav, se legăna în pumn ca o grenadă de mînă și cînd va sosi odată clipa... În jurul lui Höfel continuau șoaptele și șușotelile. Vecinul dormea liniștit, iar Höfel se surprinse brusc pe el însuși gîndind că nu va mai dura mult, și că s-ar putea totuși ca acel copil de acolo din ungher... Șoptitul, pe care nu-l mai înregistra decît în mod mecanic, îl legăna atît de plăcut, ca și acele mîini străine, în-

depărtate. Dintr-o dată Höfel deschise ochii şi cu o smucitură se întoarse pe partea cealaltă. Nu, să plece copilul. Să plece. Trebuie să plece, mîine, poimîine.

În seara aceea Standartenführerul Alois Schwahl, comandantul lagărului, se mai afla în cabinetul său de lucru împreună cu cei doi Lagerführeri Weisangk şi Kluttig. Schwahl, un om scund, cam de şaizeci de ani, cu un început de obezitate, cu obrajii relaxaţi pe chipul rotund, avea obiceiul cînd vorbea să se învîrtă în jurul unei mobile. De aceea biroul său masiv se afla în mijlocul încăperii, dichisite cu un lux sfidător. Comandantul părea un adept al discursurilor festive. Cuvintele sale le însoţea întotdeauna cu gesturi largi pe care le întărea prin pauze sugestive. Trecerea Rinului îl adusese pe el, dar mai mult încă pe Kluttig, într-o stare de irascibilitate nervoasă. Pe canapeaua din spatele mesei de şedinţe, sculptată, şedea Sturmbannführerul Weisangk cu picioarele crăcănate, cu nelipsita sticlă de coniac franţuzesc, pradă de război, înaintea lui şi urmărea cearta care izbucnise între Schwahl şi Kluttig. Weisangk băuse cam mult. Cu ochii lui spălăciţi de dog, scruta fiecare mişcare a stăpînului său.

Prevăzînd evenimentele care vor urma trecerii Rinului, Schwahl făcuse planul de a forma dintre deţinuţi o echipă sanitară, care în timpul necontenitelor alarme aeriene şi în eventualitatea iminentului atac asupra lagărului va trebui să intre în acţiune în ajutorul SS-iştilor. Formarea echipei era pricina iniţială a certei, care devenea tot mai ascuţită. Kluttig, un bărbat şters, osos şi uscăţiv, cam de 35 de ani, cu nasul prea lung şi umflat la vîrf, stătea în faţa biroului şi ochii lui miopi inflamaţi înţepau veninos prin sticlele ochelarilor. Între el şi comandant existau unele controverse de neîmpăcat, care în actuala situaţie precară răbufniră în mod deschis. Kluttig nu făcea nici un secret din faptul că nu-l respecta pe Schwahl. Ordinele lui le accepta cu o tăcere îngîmfată şi dacă pînă la urmă le executa totuşi, se vedea că ţine seama doar de

simplul fapt al superiorității în grad al lui Schwahl ca Standartenführer și Kommandant. Schwahl nu putea să i se impună lui Kluttig decît uzînd de superioritatea ierarhică dar, fără să-și mărturisească, simțea în prezența lui Kluttig chinuitoare complexe de inferioritate. Atitudinea îndrăzneață a lui Kluttig nu o putea suferi și în același timp ea îi stîrnea invidia.

Schwahl era laș, nehotărît, nesigur, dar totuși convins că în ceea ce privește talentul de diplomat îl întrece pe Kluttig, fostul proprietar al unui mic atelier de plisaj. Firește că el, Kluttig, nu putea să beneficieze de asemenea calități pe care Schwahl le cîștigase în cei 30 de ani de serviciu ca funcționar la penitenciar. Ajunsese chiar inspector. Pe vremuri, în nopțile de chef, se tachinaseră reciproc, amintindu-și unul altuia din cînd în cînd de trecutul lor, se apostrofau cu „Zuchthausbulle“ [1] și „Plissierfritze“ [2] fără să prevadă că această cunoștință va degenera odată într-o dușmănie primejdioasă. În seara aceasta faptul se produsese.

La început cearta s-a mărginit la problema alcătuirii echipei sanitare. În calitate de comandant, Schwahl putea să-și permită să-i dea în mod cordial povețe fostului proprietar de prăvălie.

— Dumitale, dragul meu, îți lipsesc cunoașterea oamenilor și perspectiva.

Kluttig clocotea. Ripostele lui devenau tot mai ascuțite și glasul lui căpăta acel ton urît și tăios, de care Schwahl în sinea lui se temea pentru că prea mult îi aducea aminte de glasul fostului său director de penitenciar.

— Mă simt obligat să vă atrag atenția că folosirea comuniștilor în această situație este primejdioasă. Chemați pe alți deținuți pentru această treabă.

Schwahl se umflă în pene :

— Hă, hă, hăăă, protestă el, se opri în fața lui Kluttig, își ridică umerii și-și scoase burta înainte : Alți deținuți ? Deținuți de drept comun ? Pungași ?

— În lagăr există o organizație clandestină a comuniștilor !

---

[1] Ștampilă de ocnă (n.t.).
[2] Negustoraș de pliseuri (n.t.).

— Ce mare lucru pot ei să întreprindă? Schwahl dădu din nou ocolul biroului.

— Există în lagăr un post secret de emisiune!

Kluttig se apropie deodată de birou și stopă astfel rondul lui Schwahl.

Comandantul făcu gestul unui superior condescendent și se jucă cu un nasture al uniformei lui Kluttig:

— Dumneata știi doar că am dat dispoziție să fie descoperit presupusul post de emisiune. Rezultatul? Zero! Nu vă pierdeți calmul, Herr Hauptsturmführer.

— Admir calmul dumneavoastră, Herr Kommandant!

Se măsurară cu priviri reci. Schwahl avea senzația că de încordare îi plesnește coșul pieptului, și în acea clipă se nărui într-însul stăpînirea de sine, ținută cu greu și deodată izbucni:

— Eu nu-mi tocesc nervii ca dumneata! Dacă dau ordin, într-o jumătate de oră tot lagărul este împușcat, grămadă. Tot lagărul, da, cu organizația dumitale de comuniști cu tot!

În clipa aceea ajunse la capăt și stăpînirea de sine a lui Kluttig. Îi pierise tot sîngele din fața osoasă și începu să răcnească la Schwahl atît de strident încît Weisangk sări speriat între cei doi combatanți căutînd să-l împingă înapoi pe Kluttig.

— Taci odată, Kluttig, taci!...

Kluttig îl împinse disprețuitor la o parte pe Sturmbannführer:

— Cară-te de aici, ramolitule! Și din nou urlă la Schwahl: Oamenii aceștia au acum probabil arme, iar dumneavoastră nu luați nici o măsură împotriva lor? Eu refuz ordinele dumneavoastră!

Weisangk încercă din nou să intervină:

— Ție nu ți se dă nici un ordin, mă, ordinul îl capătă doar Reineboth...

Obținu însă numai rezultatul că Kluttig, înfierbîntat cum era, îi strigă:

— Ține-ți botul!

— Hauptsturmführer! zbieră Schwahl și obrajii îi tremurau.

— Nu primesc să mi se dea ordine...

— Deocamdată eu sînt încă Kommandant!!

— Un po...

Kluttig se opri brusc, se întoarse și se prăbuși pe canapeaua pe care șezuse Weisangk.

La fel de brusc ca și Kluttig se dezmeticise și Schwahl. Se apropie de masa de ședințe, își sprijini palmele de șolduri și întrebă :

— Ce ai vrut în definitiv să spui ?

Kluttig nu se mișcă. Ședea cu capul aplecat înainte, cu brațele fără vlagă pe genunchii crăcănați. După acest acces Schwahl părea că nu mai așteaptă nici un răspuns. Se duse la bufetul din colț, aduse cîteva pahare și turnă :

— Hai să bem unul după spaimă !

Goli lacom paharul. Weisangk îi dădu un ghiont lui Kluttig și-i întinse coniacul :

— Bea, mă, asta calmează.

Kluttig luă cu sila paharul din mîna Sturmbannführerului, îl dădu pe gît ca pe un medicament și privi posomorît în gol. Nu-și mai luară în nume de rău injuriile reciproce și starea de dezmeticire părea a ceda locul unei istoviri sufletești. Schwahl își aprinse o țigară și se rezemă de spătarul scaunului. Fuma trăgînd adînc. Kluttig tot se mai holba în gol iar pe chipul pustiu al lui Weisangk nu se putea citi nici un fel de gînd. Schwahl se uita de la unul la altul și cu o umbră de umor macabru zise în sfîrșit :

— Hm, da, meine Herren, s-a cam isprăvit.

Kluttig bătu cu mîna în masă și scoase un țipăt isteric :

— Nu ! Falca inferioară i se împinse înainte. Nu !

Schwahl simți panica din sufletul lui Kluttig. Aruncă țigara și se ridică. Savură cu satisfacție gîndul că era din nou stăpîn pe el însuși. În spatele biroului atîrna o hartă mare. Schwahl se apropie de ea și o privi cu ochi de cunoscător. Apoi atinse cu vîrful degetelor gămăliile colorate.

— Așa stă frontul, așa și așa și așa. Se întoarse și-și propti mîinile țepene pe birou.

— Sau cum, mă rog ?

Weisangk și Kluttig tăcură. Schwahl își propti pumnii de șolduri :

— Și cum o să fie peste patru săptămîni ? Peste opt săptămîni sau chiar peste trei ? Răspunsul îl dădu bătînd cu pumnul pe hartă. Spre Berlin, Dresda, Weimar. Tabla

de lemn dîrdîi. Schwahl era mulţumit. Din mişcarea convulsivă a pomeţilor lui Kluttig şi din spaima ochilor de cîine ai lui Weisangk, Schwahl îşi dădu seama de efectul cuvintelor sale. Se întoarse la masa de şedinţe în postura unui strateg şi întrebă impunător :

— Putem oare să ne mai ascundem după degete, meine Herren ?

Se aşeză din nou.

— În Răsărit bolşevicii, în Apus americanii, iar noi tocmai la mijloc. Ei, poftim ? Cugetaţi, Hauptsturmführer. Nimeni nu va duce grija noastră, de aici nu ne mai scoate nimeni. Aici poate să ne ia doar dracul.

În clipa aceea Weisangk fu apucat de un acces de furie, şi trînti pistolul pe masă.

— Pe mine n-o să mă prindă, gîfîi el. Mai există şi ăsta aici. Schwahl nu luă în seamă gestul eroic al fierarului bavarez, care, fără glorie, îşi băgă arma înapoi şi-şi încrucişă mîinile peste piept.

— Nouă nu ne rămîne altceva de făcut decît să acţionăm pe propria noastră răspundere.

Kluttig sări ca fript :

— Vă ghicesc intenţiile ! urlă căzînd într-o nouă isterie. Vreţi să vă arătaţi om de treabă în faţa americanilor. Sînteţi un laş !

Schwahl protestă posomorît :

— Nu spune vorbe atît de mari. Curaj sau lipsă de curaj, la ce ne-ar mai folosi ! Noi trebuie să ne punem la adăpost, asta-i totul. Asta cere înţelepciune, Herr Hauptsturmführer, înţelepciune, diplomaţie, elasticitate. Schwahl arăta pistolul din palma sa : Ăsta de aici nu mai e destul de elastic.

Şi Kluttig îşi smulse arma din buzunar, gesticulînd :

— Dar e destul de pătrunzător, Herr Kommandant, pătrunzător !

Erau cît pe aci să pornească o nouă ceartă. Dar Weisangk îi despărţi cu mîinile.

— Hai, mă, fiţi paşnici şi nu vă împuşcaţi acum unul pe altul.

— Pe cine adică aţi vrut să împuşcaţi ? întrebă Schwahl aproape amuzat.

— Pe toți, pe toți, pe toți ! spumegă Kluttig și alergă cu pași furioși de colo pînă colo. Se trînti apoi desperat din nou pe canapea și-și trecu mîinile prin părul lui rar, blond spălăcit. Schwahl spuse sarcastic :

— Cred că s-a cam terminat acum cu vitejia.

În dimineața următoare Kluttig transmise lui Reineboth ordinul comandantului. Se afla împreună cu Hauptschartführerul, un tînăr abia de vreo 25 de ani, în camera de lucru a acestuia situată pe aripa laterală a clădirii de la intrarea în lagăr. Reineboth, prin ținuta lui îngrijită, contrasta vădit cu Kluttig. Tînărul înfumurat era mulțumit de înfățișarea sa elegantă. O ușoară colorație roză a pielii și partea de jos a feței parcă pudrată și încă fără nici o urmă de barbă, îi dădeau lui Reineboth aspectul unui tenor de operetă, în realitate însă nu era decît un oarecare fiu al unui obișnuit fabricant de bere.

Neglijent, trîntit în scaun, cu genunchii proptiți de marginea mesei, luase ordinul în primire :

— Sanitrupp ? Minunată idee ! Strîmbă cinic din gură. Mi se pare că cineva se teme acum de omul negru, hei ?

Kluttig nu răspunse ; se apropiase de radio. Cu picioarele depărtate și cu mîinile rezemate de șolduri stătea în fața aparatului, de unde răsuna glasul crainicului :

„... În urma unei pregătiri masive de artilerie s-a dezlănțuit aseară bătălia pentru Rinul inferior. Garnizoana orașului Mainz a fost retrasă pe malul drept al Rinului..."

Reineboth îl privi un timp. El își dădea seama ce se petrece în Kluttig și își ascundea propria sa frică de primejdia care se apropia îndărătul unei îndrăzneli prost mascate.

— Ar fi timpul să înveți engleza, zise el și zîmbetul lui mereu atît de arogant se înțepeni într-o adîncitură severă în colțul gurii. Kluttig nu observă ironia și mîrîi supărat :

— Ei ori noi !

— Noi, răspunse Reineboth cu eleganță. Zvîrli linia pe masă și se ridică. Se priveau unul pe altul, tăceau și-și tăinuiau gîndurile. Kluttig deveni nervos.

— Dacă va trebui ca noi să plecăm... Agită pumnii și șuieră printre dinți : Nici măcar un șoarece nu voi lăsa aici în viață !

Reineboth îi cunoștea reacțiile. El știa cum trebuia să-l evalueze pe Kluttig, ale cărui gesturi erau mai mult zgomotoase. Cu un zîmbet perfid zise :

— Numai să nu te trezești prea tîrziu, Herr Hauptsturmführer ! Diplomatul nostru a și început să dea drumul șoarecilor din capcană.

— Mototolul ! Kluttig spintecă aerul cu pumnii : Putem oare să fim siguri că porcii ăștia n-au acum o legătură secretă cu americanii ? Ei n-au decît să trimită cîteva bombardiere și într-o singură noapte au înarmat tot lagărul. Și adăugă nervos : Sînt totuși 50.000 de oameni.

Reineboth protestă îngîmfat :

— Niște imbecili ; cîteva salve de tun și...

— Dacă americanii vor debarca trupe de parașutiști ? Ei, ce facem atunci ?

Reineboth ridică din umeri :

— Atunci probabil se va termina cu toată povestea asta de aici. De, continuă el cu un calm înfumurat, eu voi căuta să mă strecor din timp în Spania.

— Mă, tu ești un cîine, alunecos ca un țipar, pufăi Kluttig disprețuitor. La urma urmei nu e vorba doar de pielea ta.

— Exact, ripostă rece Reineboth, e vorba și de a ta. Îi rînji în față : Acum s-a cam zis cu Sturmbannführer sau chiar cu Kommandant.

Reineboth se înălță batjocoritor cu mîinile în aer ca și cum ar urca o scară.

— S-a isprăvit, Adele. Dar, consolează-te, eu sînt fratele tău de suferință.

Iritat că Reineboth îi dezvăluie cu atîta obrăznicie nepăsătoare planurile lui ambițioase, Kluttig se trînti pe un scaun și rămase cu privirea fixată în gol. S-a terminat într-adevăr ! Acum va fi vorba doar să se pună în siguranță față de cei de acolo dinăuntru. Îl înjură furios pe comandantul absent :

— Ce mototol afurisit. El știe precis că porcii ăștia din lagăr sînt organizați. În loc să pună mîna pe o duzină dintre ei și să-i împuște grămadă...

— Întrebarea e dacă va nimeri pe cei adevărați, spuse Reineboth, altminteri o să iasă prost, dragul meu. Din prima împușcătură trebuie nimeriți cei adevărați, conducerea, capul.

— Krämer ! zise repede Kluttig.

— Ăsta ar fi unul, dar care sînt ceilalți ?

Reineboth își aprinse o țigară și se așeză pe colțul mesei. Balansa neglijent un picior. Kluttig șuieră înfuriat.

— Am să-l închid pe acest cîine și am să-l storc ca pe o lămîie.

Reineboth zîmbi arogant :

— Naiv, Herr Lagerführer, foarte naiv. Întîi : Krämer nu cîntă, de la el nu scoți nici o vorbuliță. Al doilea : dacă-l închizi pe Krämer, îi avertizezi pe ceilalți.

Trecînd la difuzor, spuse :

— Privește-l o dată bine pe flăcăul ăsta, atunci ai să-ți dai seama că nu scoți dintr-însul nici măcar un pîrț. Deschise microfonul : Șeful de lagăr Krämer să vină numaidecît la Rapportführer.

Cînd chemarea aceasta sună prin toate difuzoarele, Krämer se afla la Höfel în Effektenkammer. Zweiling încă nu venise, iar Krämer se retrăsese cu Höfel la fereastră, în colț, unde-i vorbea încet :

— Mîine pleacă transportul. Tu știi ce ai de făcut, André !

Höfel dădu din cap tăcut. Comunicarea se auzi pentru a doua oară : „Șeful de lagăr Krämer să vină numaidecît la Rapportführer, dar iute". Krämer se uită pieziș la difuzor răsuflînd din greu. Höfel strînse buzele.

Kluttig ședea pe scaun cu bărbia lăsată pe piept, dar Reineboth îl lovi supărat peste braț :

— Stăpînește-te, sau vrei ca omul să cunoască de la prima vedere cît de adînc ți-a intrat în oase ultima noastră „victorie" ?

Kluttig se ridică ascultător și-și întinse uniforma sub centiron.

Cîteva minute mai tîrziu Krämer intră în cameră. Dintr-o singură privire el sesiză situația. Rezemat de perete stătea Kluttig, care încă din clipa în care intrase îl cer-

ceta suspicios, iar pe scaunul din spatele biroului se lăfăia tînărul cinic, mai mult culcat decît șezînd :

— Iată ceva nou pentru dumneata, ascultă-mă bine! Krämer cunoștea acest ton leneș și înfumurat. Reineboth se sculă fără grabă, își băgă mîinile în buzunarele pantalonilor și bocăni cu cizmele prin cameră. El intenționase anume să facă cunoscut ordinul comandantului ca o comunicare făcută în treacăt. Tocmai această indiferență accentuată și privirile pînditoare ale lui Kluttig, pe care le simți ațintite dintr-o parte asupra sa, îl făcură pe Krämer să-și dea seama numaidecît de caracterul neobișnuit al situației.

— Șaisprezece deținuți, anunță tînărul arogant, bocănind cu cizmele, șaisprezece vechi deținuți politici trebuie selecționați pentru Sanitrupp. Plimbîndu-se prin cameră, vorbind fără să se adreseze direct cuiva și cu un ton și mai indiferent, tînărul explică pe larg că Sanitrupp-ul în caz de alarmă aeriană... dincolo de cordonul de santinele... Lui Krämer i se opri sîngele în loc, dar se stăpîni și fața lui nu trădă nimic din gîndurile care-i goneau acum prin creier : șaisprezece tovarăși încercați, dincolo de cordonul de santinele... Kluttig se dezlipi brusc de perete, se postă în fața lui Krämer și bombăni :

— Deținuții vor merge fără santinele, s-a înțeles ? Numai cu greu își putu ascunde încordarea și șuieră printre dinții strînși : Să nu-ți faci însă nici o iluzie, avem noi grijă !... Nici el singur încă nu știa cum au să aibă grijă... Se priviră în tăcere unul pe altul. Krämer interceptă cu ochii liniștiți ura rece a lui Kluttig. Dintr-o dată îl cuprinse un sentiment de siguranță triumfătoare. Krämer citi frică, frică dezgolită. Kluttig devenea tot mai furios, dar nici Krämer nu era chiar atît de calm după cum se părea. În spatele frunții i se închegau planuri nenumărate. Reineboth se temea că Kluttig dintr-o clipă în alta ar putea să-și piardă stăpînirea de sine și tocmai asta voia el să împiedice.

— Mîine dimineață ai să-mi aduci cele șaisprezece păsărele aici la mine.

Krämer, căruia Reineboth i se adresase din spate, se întoarse spre el și-i răspunse :

— Am înțeles !

— Să aibă asupra lor truse cu pansamente, măşti de gaze şi căşti de oţel.

— Am înţeles !

Tînărul se apropie cu paşi leneşi de Krämer şi-l apucă de piept.

— Dacă una dintre păsărele îşi va lua cumva zborul... Zîmbind perfid Reineboth adăugă cu o amabilitate suspectă :

— Atunci noi vom şti cum să ne despăgubim.

Şi încă înainte de a auzi răspunsul lui Krämer, Kluttig se postă în faţa lui şi-i strigă ca să-l intimideze :

— Cu lagărul întreg !

— Am înţeles. Veşnicele cuvinte de supunere ale lui Krämer nu-i ofereau lui Kluttig nici un prilej de agresiune.

— Aş vrea să ştiu dacă ţi-a intrat în cap, bombăni el.

— Da. Am înţeles.

Kluttig fu gata să izbucnească, dar calmul lui Krämer înăbuşi totul într-însul, astfel că nu putu să scoată decît un croncănit : „Wegtreten !"[1] Dar în clipa în care Krämer se îndrepta spre uşă, Kluttig pierzîndu-şi stăpînirea de sine răcni în urma lui : „Stai pe loc !" iar cînd acesta se întoarse mirat, se apropie strîns de el şi-l întrebă iscoditor :

— Dumneata parcă ai fost pe vremuri activist ?

Krämer se gîndi rapid : Ce o fi vrînd ? şi răspunse :

— Da.

— Comunist ?

— Da.

Sinceritatea lui Krämer îl făcu pe Kluttig să şovăie :

— Şi asta mi-o spui aşa direct... ? Un zîmbet uşor, abia perceptibil lunecă pe buzele lui Krämer.

— De aceea sînt doar aici...

— Nu, răspunse Kluttig tăios, venindu-şi iarăşi în fire. Dumneata eşti aici ca să nu poţi creşte o bandă de conspiratori şi nici organizaţii clandestine, după cum o faci aici în lagăr ! Kluttig îl sfredeli cu privirea pe Krämer. În spatele lui Kluttig stătea tînărul cu degetul mare băgat după reverul uniformei şi se legăna din genunchi.

---

[1] Poţi să pleci ! (n.t.).

Organizații clandestine ? Krämer rezistă neclintit privirii sfredelitoare. Știau ei oare ceva ? Își dădu însă numaidecît seama că Kluttig n-a vrut decît să-l pună la încercare. Așa-i, va să zică ? se gîndi Krämer, voi vedeți în mine pe organizatorul conspirativ. Atunci ați nimerit-o cam prost. El avea impresia că îl apără parcă cu spatele său lat pe Bochow și răspunse calm :

— Organizația, domnule Hauptscharführer, dumneavoastră înșivă ați creat-o.

Peste măsură de uluit Kluttig nu emise decît un „Ceee ?" Și Reineboth se apropie cu un pas :

— Nu, zău ?

Krämer înțelese folosul atacului său îndrăzneț și-l întări.

— Numai că nu-i clandestină de loc. Lagărul se află în autoadministrarea deținuților, iar noi executăm întocmai toate ordinele conducerii.

Kluttig se uită la Reineboth parcă cerîndu-i ajutor, dar acesta zîmbi numai malițios și părea că rîde de el. Kluttig se înfurie și-l muștrului pe Krämer :

— Firește ! Și dumneata, bineînțeles, ai ocupat toate posturile cu oamenii dumitale.

— Ordinul conducerii lagărului glăsuia ca administrația să fie încredințată numai deținuților cinstiți și conștiincioși.

— Adică comuniștilor, nu-i așa ?

Krämer ripostă neînfricat :

— Fiecare deținut în parte a fost scos la raport și prezentat conducerii lagărului și aprobat de ea.

Kluttig nu-i venea de hac lui Krämer ; bocănea cu cizmele prin cameră răcnind :

— Niște nemernici, vagabonzi, sînteți niște criminali cu toții !

Krämer stătea nemișcat, înfruntînd tăcut furia lui Kluttig. Acesta se apropie din nou de dînsul, gesticulînd cu mîinile :

— Noi sîntem informați ! Să nu crezi că sîntem proști !

Reineboth trecu între Krämer și Kluttig, care spumega de mînie, și spuse pe nas : „Wegreten".

Kluttig se repezi pufăind spre ușa care se închisese după Krämer :

— Cîine afurisit... !

Reineboth, rezemat de masă, comentă cu un zîmbet ironic :

— Ţi-am spus doar că de la dînsul nu scoţi nici un pîrţ.

Kluttig bocănea cu paşi greoi prin cameră.

— Aş vrea să ştiu, ce fel de oameni îşi va alege ăsta pentru... acest... acest Sanitrupp. Bătu aerul cu pumnii : Îmi venea să-i trag una peste mutră ! Trebuie împuşcat cîinele ăsta !

Reineboth se dezlipi încet de masă.

— Dumneata chiar toate le faci pe dos, Herr Lagerführer, de ce ai urlat la el ? Ăsta doar de mult a presimţit primejdia.

Kluttig tot mai umbla furios încolo şi încoace.

— N-are decît, cîinele ! Să ştie că i-am dat de urmă !

— Fals.

Kluttig se opri brusc şi se holbă la tînăr ; furia i se întoarse deodată împotriva acestuia.

— Vrei poate tu să mă înveţi cum să mă port cu această bandă ?

Tonul arţăgos al lui Kluttig nu-l impresionă de loc pe Reineboth. Îşi aprinse o nouă ţigară şi trimise îngîndurat fumul către tavan.

— Cu siguranţă că bloşevicii au organizaţia lor clandestină. De acord. Fireşte că Krämer este una dintre cele mai însemnate figuri ale lor. De acord. Păşi leneş spre Kluttig. Ascultă-mă pe mine, Herr Hauptsturmführer. Între patru ochi, Herr Lagerführer. Ordinul lui Herrn diplomat al nostru nu ne place nici unuia dintre noi doi, aşa-i ? Dacă el dă drumul şoarecilor, atunci n-avem decît să închidem capcana. Avem nevoie de capul lor. Dintr-o singură lovitură trebuie să-l retezăm.

Făcu o mişcare bruscă cu capul în direcţia lagărului :

— La urma urmei nu sînt chiar toţi bolşevici. Să strecurăm deci pe cineva printre ei. Pe unul inofensiv, cu o mutră simpatică. Dar trebuie să aibă un nas bun, trebuie să ştie să miroasă, aţi înţeles ?

Îi rînji lui Kluttig cu zîmbetul şiret al unui complice. Kluttig părea cucerit de idee.

— Dar unde vrei să găsești atît de repede pe unul, care... ?

Reineboth răspunse prompt și ferm :

— Lasă pe mine, o să aranjez eu totul.

Kluttig se dădu bătut în fața lui Reineboth, care era mai dezghețat ca dînsul, și izbucni în rîs :

— Tu ești într-adevăr un cîine alunecos ca un țipar.

De data aceasta Reineboth o luă drept elogiu și zîmbi :

— În definitiv, sîntem și noi diplomați...

În grajdul de cai din lagărul mic, în care fusese încartiruit Jankowski, era o gălăgie infernală. Strînși grămadă, oamenii se îmbulzeau în jurul omului din Stubendienst care dintr-un cazan imens distribuia supa. În toate limbile urlau, țipau, răcneau și gesticulau de-a valma. „Localnicii" îi împingeau de la cazan pe noii veniți, înfometați. Se dădeau la o parte unul pe altul și șeful de bloc striga printre ei. Încerca mereu să pună ordine în mulțimea flămîndă.

— Cărați-vă odată înapoi, mă dobitocilor, împuțiților ! Așezați-vă la rînd !

Nimeni nu-l înțelegea, nimeni nu-l asculta. Cei smuciți înapoi se repezeau și mai sălbatic la cazan. Cîțiva dintre noii veniți pîndeau pe cîte unul care-și mînca în grabă dintr-un blid rația tocmai primită ; o mînca servindu-se de o lingură, sau dacă n-avea lingură, dădea supa pur și simplu pe gît. Ea i se scurgea afară din gură și-i mînjea tunica. Mai multe mîini apucau blidul încă înainte ca posesorul lui să fi ajuns la ultima înghițitură și-l smuceau încolo și încoace. Blidul cădea jos zornăind. Toți se năpusteau asupra lui și fericitul care-l prindea, îl strîngea la piept și-și croia drum prin grămada de oameni la cazan, trăgînd după el un ciorchine de figuri lihnite, care abia așteptau ultima înghițitură, ca să-i smulgă la rîndul lor blidul.

Singurul indiferent era însuși omul din Stubendienst. Nepăsător, fără să ridice ochii scotea mereu supa din cazan. Cînd agitația i se părea prea din cale afară, își făcea loc cu coatele și cu spinarea.

Intră Pippig. Şeful de bloc, un om scund şi cu capul rotund ca o bilă, ridică chinuit braţele în sus în semn de resemnare desperată, fericit că vede în fine un om rezonabil.

— În fiecare zi aceeaşi poveste, în fiecare zi la fel! croncăni el. Dacă am avea măcar destule blide! E imposibil să-i potolim pe oamenii ăştia.

Pippig îl sfătui :

— Închide-i pe dinafară şi dă drumul la cazan numai la atîţia oameni cîte blide ai.

— Atunci au să urle afară ca leii.

Pippig nu ştia un alt sfat. Cu gîtul lungit pîndi prin acest talmeş-balmeş.

— Ai pe unul Jankowski printre noii sosiţi ?

— O fi probabil unul printre ei.

Şeful de bloc, încercînd să se facă auzit în mijlocul gălăgiei, strigă :

— Jankowski! Dar nu era decît un mormăit lamentabil.

Pippig privi chiar el însuşi împrejur, căutîndu-l pe polonez. Jankowski stătea într-un colţ, avea mîinile încleştate sub bărbie şi contempla spectacolul dinaintea lui. Cînd îl zări pe Pippig, pe faţă i se întipări bucuria recunoaşterii : se apropie în grabă de el.

— Tu! tu! Unde este copil?

Pippig puse degetul la gură ca un avertisment şi-i făcu semn să vină cu dînsul.

Krämer trebuia să lucreze cu Pröll la completarea listei de transport.

O mie de deţinuţi din lagărul mic trebuiau să fie expediaţi de aci. Buchenwald avea nevoie de spaţiu. Pröll repartizase efectivul total al transportului pe blocurile lagărului mic şi şefii de blocuri vor respira astfel uşuraţi. Transportul le va crea un oarecare spaţiu în grajdurile de cai supraaglomerate.

Componenţa transporturilor era lăsată pe seama şefilor de bloc, care împreună cu cei din Stubendienst şi cu

secretarii de bloc alegeau deţinuţii. La fiecare transport cei aleşi erau de obicei tocmai cei mai şubrezi.

Între cei doi şefi de lagăr se aşternu o tăcere ciudată. Pröll stătea lîngă Krämer care, aşezat la masă, cu capul plecat înainte, cerceta lista de transport care i se predase. Cu fruntea încruntată ridică ochii spre Pröll. Nu vorbeau nici unul, însă amîndoi păreau frămîntaţi de aceleaşi gînduri. În colţurile gurii lui Pröll se ascunsese un zîmbet de stînjeneală care ieşi acum timid la iveală.

— Iată din nou o mie de oameni pe care trebuie să-i trimitem către o soartă necunoscută...

Krämer ridică buza de jos, îşi sprijini de masă coatele larg desfăcute şi-şi privi mîinile puse una peste alta.

— Cîteodată mă gîndesc, spuse încet, cîteodată mă gîndesc că noi ne-am făcut nişte oameni duri al dracului...

Pröll, deşi pricepuse, întrebă totuşi :

— Noi ? La cine te referi ?

— La noi ! răspunse Krämer, necruţător. Se sculă în picioare, trecu la fereastră, îşi băgă mîinile în buzunarele pantalonilor şi privi afară la vastul platou de apel. Acolo sus se afla, lată şi întinsă, clădirea de lîngă poartă, cu turnul de pază. Pe acoperişul ei erau montate douăsprezece reflectoare uriaşe. Ele scuipau deasupra platoului lumina lor necruţătoare prin întuneric ; seara sau dimineaţa, cînd lagărul se alinia pentru apel, cuţitele lor pătrunzătoare străpungeau chipurile istovite. Jur împrejurul turnului era aşezată terasa pe care acuma, în răcoarea dimineţii de martie, tropoteau santinele. Deasupra balustradei terasei mitraliera grea îşi împingea înainte botul adulmecînd înspre interiorul lagărului.

Cîte unul, cîte doi sau în grupuri mai mari, deţinuţii umblau încolo şi încoace pe Apellplatz, ieşeau pe poartă afară sau intrau în lagăr. Milităreşte, cu şapca în mînă, se prezentau la ghişeu. Blockführerul care era de serviciu la poartă le rezolva repede treburile. Îl apucase iarăşi o furie cumplită, răcnea într-una, îi lovea pe deţinuţi cu picioarele în şolduri, sau cu pumnul în ceafă !

Krämer privea toate acestea cu indiferenţă. El se gîndea la dispoziţia primită şi care-i stîrnise atîta nemulţumire. Ce o fi cu copilul ? E o primejdie ? Pentru copil ?

Exclus. Există desigur o legătură între acesta și Höfel. Dac-ar ști, poate că atunci copilul... Afurisitul obicei al lui Bochow de a învălui totul în mister... L-a lăsat orb și nedumerit.

„Nu întreba, fă cum îți spun."

Krämer încruntă sprîncenele, își rezemă brațul de crucea ferestrei și deodată bătu cu pumnul în lemn.

— Ce-i cu tine ? auzi în spate glasul lui Pröll.

Krämer tresări și se întoarse.

— Nimic, răspunse scurt. Pröll încercă să-l liniștească.

— Acesta va fi cel din urmă transport. Poate că-l vor prinde americanii... Krämer dădu din cap fără să vorbească și-i restitui lui Pröll lista.

— Ce voiam să mai spun... da ! Ai grijă ca noii sosiți de ieri, polonezii, înțelegi, să fie băgați și ei în transport...

În cancelaria din Effektenkammer, deținuții din echipă se așezaseră pe vine în jurul lui Jankowski. Pippig îi pusese în buzunar o bucată de pîine. Jankowski rupea pe furiș bucată cu bucată și înghițea pe ascuns : îi era rușine de foamea sa.

— Mănîncă liniștit, mănîncă, bătrîne, îl încuraja Pippig. Azi avem găluște în sos de hrean. Apoi mai puse în fața lui Jankowski o ceașcă cu cafea. Kropinski trebuia să îndeplinească rolul translatorului. Cei doi polonezi discutau și Kropinski traducea.

— Spune el că el nu tata de la copil. Tata e mort și mama la fel la Auschwitz, gazat. Spune el, copilul a fost de trei luni cînd venit cu tata și mama din ghetoul din Varșovia în lagăr la Auschwitz. Spune el, SS făcut morți toți copiii și copilașul fost totdeauna ascuns.

Jankowski întrerupse tălmăcirea și îi povesti mai departe înfrigurat lui Kropinski. Acesta traduse în continuare :

— Spune el, copilașul nu știe ce-s oameni, știe numai ce-s SS-iști și ce-s deținuți. Spune el, copilașul știe însă foarte bine cînd vin SS-iștii și se ascunde totdeauna, rămîne complet liniștit.

Kropinski tăcu. Tăcură și ceilalți și-și plecară capetele. Höfel puse mut mîna lui pe mîna polonezului și acesta zîmbi duios : fusese înțeles bine.

— Marian, se adresă Höfel lui Kropinski, întreabă-l cum îl cheamă pe băiat.

După ce primi răspunsul Kropinski tălmăci :

— Copilașul cheamă Stephan Cyliac și tata de la copilaș a fost avocat în Varșovia.

Privirea lui Höfel se aținti cu o profundă compasiune asupra omului mărunțel și pirpiriu, care desigur avea mult peste cincizeci de ani.

Plin de încredere Jankowski se uită împrejur înspre deținuții care se purtau atît de prietenos cu dînsul și zîmbetul lui modest exprima nădejdea, că după toate primejdiile copilul este în sfîrșit în siguranță. Lui Höfel i se strînse inima. Polonezul nici nu bănuia de ce-l chemase ; el se bucura desigur că a găsit oameni buni. Pe Höfel îl frămînta gîndul că bunii prieteni îi vor spune polonezului : ia-ți copilul tău înapoi, aici n-avem ce face cu el. Și omul mărunțel și liniștit, fără murmur, va porni cu povara sa și o vă căra mai departe și o va tot căra, copleșit de grija de a ocroti această mică scînteie de viață ca să nu fie strivită de o cizmă SS. Jankowski simțea probabil destul de bine că neamțul îl privea într-un mod cam ciudat și îi zîmbea și el lui Höfel. Dar acesta se cufunda tot mai adînc în gînduri. Iată că un om neputincios tot cară cu sine o bucățică de viață pe care, prin șiretenie, a smuls-o din ghearele morții de la Auschwitz, ca s-o ducă acum către alte și necunoscute primejdii. Ce absurditate ! Undeva moartea îi va lua batjocoritor geamantanul din mînă ; ia te uită ce lucru frumos îmi aduci tu aici... La gîndul acesta toată firea lui Höfel se răzvrăti. Dacă trebuie pus capăt acestei absurdități atunci *acum* și *aici. Numai aici și în nici o altă parte există posibilitatea de a salva copilul.* Höfel privi împrejur. Se făcuse tăcere. Nici unul dintre deținuți nu știa ce să spună. Privirea lui Höfel se opri asupra lui Pippig. Se cercetară din ochi unul pe celălalt, muți. Povara grea de a alege dintre două datorii îl apăsa

pe Höfel și cu durere își dădea seama cît de singur era în această clipă. Îl atrase privirea mută a lui Pippig și Höfel era tentat ca să dea din cap către Pippig în semn de tăcută încuviințare. Dar nu izbuti decît să respire adînc, greu și se ridică.

— Voi rămîneți aici, se adresă el deținuților, și băgați de seamă să nu vină pe neașteptate Zweiling.

Împreună cu Jankowski, Kropinski și Pippig se duse spre fund în ungherul magaziei. Zărindu-l pe Jankowski, copilul îi veni în cale și se lăsă ridicat în brațe ca un cățeluș credincios.

Jankowski strînse tăcut copilul la piept și plînse fără glas și fără lacrimi. Între bărbați se așternu o liniște apăsătoare pe care Pippig n-o putu suporta mai departe.

— Hai, nu faceți acum o ceremonie de doliu, spuse aspru deși și el înghițea greu.

Jankowski îl întrebă ceva pe Höfel fără să se gîndească că neamțul nici nu-l va înțelege.

Kropinski interveni :

— El întreabă dacă copilașul poate rămîne aici ?

Acum ar fi trebuit ca Höfel să spună polonezului că va pleca mîine cu transportul și că micuțul... dar nu putea să scoată nici o vorbă și răsuflă ușurat cînd Pippig îl scuti de răspuns. Acesta îl bătu pe Jankowski liniștitor pe umăr : Copilul va rămîne aici, firește, și se uită provocator la Höfel. Dar el tăcea și n-avea puterea să-l contrazică pe Pippig. Deodată îl cuprinse frica. Prin tăcerea lui făcuse primul pas de sfidare a ordinului lui Bochow. Deși se liniștea pe sine însuși, cu gîndul că ar fi timp și mîine să dea copilul înapoi polonezului, își dădea totuși seama că-și pierde tot mai mult reazemul ferm al datoriei.

Numai cînd Pippig, interpretînd după cum dorea el tăcerea lui Höfel, surîse lui Jankowski :

— Nu-ți mai face nici o grijă, bătrîne, noi ne pricepem nițeluș la îngrijirea copiilor, Höfel se răsti la el :

— Nu vorbi prostii.

Dar protestul a fost cu mult prea slab ca să-l convingă pe Pippig. De aceea începu să rîdă.

Jankowski așeză copilul pe podea și, în semn de recunoștință, strînse mîinile lui Höfel învăluindu-l de fericire cu un potop de cuvinte. Și Höfel nu-l împiedică.

După ce Pröll plecă spre lagărul mic, Krämer îl chemă pe Bochow la dînsul printr-un deținut de la cancelarie.

— Te-ai înțeles cu Höfel ? fu prima lui întrebare.

— Am s-o fac mai tîrziu, răspunse Krämer morocănos. Dar mai bine ascultă, se petrece ceva ciudat.

În cîteva cuvinte îi povesti lui Bochow ce i se întîmplase cu Reineboth și Kluttig și-i comunică ordinul comandantului.

— Ei bănuie ceva, asta-i evident, dar nu știu încă nimic cert. Cît timp mă vor socoti pe mine factorul hotărîtor, voi sînteți în siguranță, își încheie Krämer relatarea. Bochow ascultase cu atenție.

— Ne caută deci, dădu glas gîndurilor sale. Ei bine. Cît timp nu vom face greșeli, n-o să ne găsească. Dar ca tu să fii țapul ispășitor, nu-mi prea place.

— N-ai nici o teamă, cu spinarea mea lată am să vă acopăr pe toți. Bochow îl privi cercetător pe Krämer, sesizase ușoara ironie din cuvintele lui. De aceea spuse cam iritat :

— Da, da, știu, Walter. Am încredere în tine, adică : *noi* avem încredere în tine. Îți ajunge ?

Krämer se întoarse brusc cu spatele la Bochow și se așeză la masa sa.

— Nu !

Bochow tresări :

— Ce înseamnă asta ?

Krämer nu se putu stăpîni :

— De ce adică să trimit eu un mic copil cu transportul ? La noi se află în siguranță. Nu-ți dai seama ? Ce-i cu copilul ?

Bochow lovi cu pumnul palma cealaltă :

— Nu-mi îngreuna sarcina, Walter. Cu copilul nu e nimic !

— Cu atît mai rău ! Krämer se ridică și se plimbă agitat prin cameră. Se lupta vădit ca să-și rețină emoția. Apoi se opri și privi încruntat în gol.

— Disciplină, disciplină, dar cu asta nu sînt de acord, zise înfundat, nu s-ar putea face altcumva ?

Bochow tăcu și, negăsind nici o soluție, ridică mîinile în sus. Krämer veni mai aproape de el.

— E vorba de Höfel, nu-i așa ?

Bochow îi răspunse evaziv :

— Cu asemenea întrebări îți provoci numai dificultăți.

— Aveți voi încredere în mine ? exclamă batjocoritor Krämer.

— Walter !

— Dă-o încolo ! Prostie ! Tîmpenie ! Secretele tale afurisite ! Mîndrie de conspirator.

— Walter ! Ei, drăcia dracului ! Pentru propria ta siguranță nu trebuie să știi niciodată mai mult decît e nevoie, nu pricepi ? E vorba de apărarea ta !

— De apărarea unui copil e vorba !

Krämer o luă pe calea rugăminților :

— Nu s-ar putea oare aranja altfel cu copilul ? Îl ascund eu. Ei ? Hm ! N-ai nici o grijă, la mine e la adăpost !

O clipă se părea că Bochow ar vrea să cedeze, dar numai ca să se opună apoi cu și mai mare vehemență.

— Exclus ! Absolut exclus ! Copilul trebuie îndepărtat din lagăr, numaidecît ! O fi cumplit ceea ce-ți cer, admit. Dar și împrejurările sînt cumplite. Firește că-i vorba de Höfel, de ce să ți-o ascund, dacă tot o știi acum. Am să-ți spun chiar și mai mult. Află că eu nu sufăr de o mîndrie de conspirator. Höfel se găsește într-o poziție expusă. Ascultă, Walter ! Chiar într-una foarte expusă. Dacă lanțul s-ar rupe aici, toate verigile se pot prăbuși.

Bochow tăcu o clipă. Cuvintele lui îl făcuseră pe Krämer să amuțească și să privească posomorît fără țintă. Ca să-i explice și mai bine lui Krämer imposibilitatea de a îndeplini dorința sa, Bochow continuă firul gîndurilor acestuia :

— Tu vei obține de la Höfel copilul și-l vei ascunde undeva. Bine. Dar poți să ascunzi și faptul că acest copil

vine de la Höfel ? Se poate ca să survină vreo întîmplare şi copilul va fi descoperit... !

Krämer ridică mîinile. Dar Bochow nu se lăsă întrerupt.

— O simplă întîmplare, Walter, noi avem doar experiență. O nimica toată ajunge să dea peste cap planul cel mai sigur. Şi, vezi tu, o asemenea nimica toată e copilul. Doar nu poţi să-l îngropi ca pe o pisică moartă. Cineva va trebui să se ocupe de copil. Acest cineva vine în buncăr... şi el te va trăda.

Krämer nu se mai putu stăpîni și rîse tare și cu poftă :

— Ăștia mai curînd pot să mă omoare decît să...

— Te cred, Walter, răspunse Bochow cu căldură. Te cred fără condiții. Şi ce va fi apoi cînd ai să fii mort ?

— Ei, ce va fi apoi ? triumfă Krämer.

— Apoi, copilul tot rămîne.

Şi Krämer triumfă din nou..

— Ei, vezi ?

Bochow zîmbi, cu durere :

— Şapte mii de ofițeri sovietici au fost la noi împușcaţi în ceafă și nici unul dintre ei n-a bănuit că ucigaşul a fost SS-istul acela în halat de medic care-i punea la prăjina de măsurat...

— Ce legătură are asta cu copilul ? bombăni Krämer supărat.

Buchow continuă cu insistență :

— De la tine ei nu vor mai afla nimic, tu vei fi mort. Dar cunoşti doar metodele lor. Cine garantează că ei nu vor duce copilul la Weimar ? Acolo o să-l pună în poalele unei mătuși naziste bine instruite : Vii din lagărul Buchenwald, sărăcuţul de tine. Cum îl cheamă pe unchiul tău bun care te-a ascuns de răii SS-iști ?

Krämer asculta încordat.

— Şi mătuşica bună va stărui atîta cu întrebările pe nemțește, pe ruseşte, pe poloneză, după cum va înțelege copilul, pînă cînd... Şi apoi, Walter, nu va mai exista nimeni care, cu spinarea lui lată, îl va acoperi pe Höfel...

Bochow spusese destul. Îşi băgă mîinile în buzunare şi amîndoi bărbații tăcură pînă ce în sfîrşit în urma unei hotărîri grele Krämer declară :

— Eu... eu am să mă duc mai tîrziu la Höfel...

Se biruise pe sine însuși. Bochow îi trimise prietenului un zîmbet cald.

— Dar asta nu înseamnă că în acest transport copilul va... Cred că dacă polonezul l-a adus pînă aici o să-l ducă și mai departe. Oricît ne e frică de obicei de intervenția hazardului, tot atît de mult o dorim acum. Mai mult nu putem face.

Krämer dădu din cap fără să vorbească. Pentru Bochow asta însemna încheierea discuției.

— În ceea ce privește Sanitruppul, spuse el trecînd la problema cealaltă, trebuie să-l punem foarte repede în funcțiune. Primul său gînd fusese ca Sanitrupp-ul să fie folosit ca o grupă de informație. Prilejul era prea ademenitor. Pe urmă însă îl cuprinseră îndoielile. Kluttig îi căuta. Bochow își frecă capul zbîrlit.

— Dacă măcar am ști ce vor !

— Chestiunea este probabil în regulă, spuse Krämer, ordinul vine de la comandant.

Bochow dădu din mînă, neîncrezător.

— Ce poruncește Schwahl și ce execută Kluttig nu e niciodată același lucru.

— Tocmai de aceea vă spun, interveni Krämer repede, să lăsați Sanitruppul pe seama mea. Lăsați-l cu totul în grija mea.

Bochow deschise ochii mari.

— Dar ce intenții ai cu el ?

Krämer zîmbi șiret.

— Aceleași ca și tine.

— Ca și mine ? se prefăcu Bochow.

— Mă omule, nu mai face iarăși pe conspiratorul ! îl dojeni Krämer. M-am săturat de asta. În legătură cu Sanitruppul te-ai gîndit doar la ceva, nu-i așa ? Krämer își atinse tîmpla cu vîrful degetelor.

— Poate că aici înăuntru e același gînd. Bochow se dădu bătut și-și trecu amîndouă mîinile peste obraji. Krämer nu-l mai slăbi :

— Vezi tu ? Cum ne gîndim noi doi, la fel se gîndesc și tovarășii, pe care am să mi-i aleg încă de astăzi. Crezi oare că ei au să aștepte să le fac eu întîi cu ochiul ? Ei vor deschide ochii mari cînd se vor plimba prin te-

renul lagărului. Cu şi fără conducerea ilegală... Şi ca să-l liniştească pe Bochow, se grăbi să adauge : despre care nici nu vor avea habar, fii sigur. Ceea ce vor scormoni ei afară, eu voi afla şi aşa. Vrei poate să construieşti din nou mai întîi un aparat complicat de informaţii în timp ce la mine ştirile pot veni prin fir direct ?

Bochow nu consimţi de îndată şi Krämer îi lăsă timp să se gîndească. Propunerea era rezonabilă. Dar fără aprobarea C.I.L.-ului Bochow nu putea s-o accepte pentru că în acest caz rolul pînă acum pasiv al şefului de lagăr se va transforma într-unul activ. Krämer remarcă şovăiala lui Bochow.

— Mai gîndiţi-vă, zise el, dar repede.

Bochow chibzui cum s-ar putea ajunge la o consfătuire urgentă cu C.I.L.-ul. Bogorski era uşor de găsit, la fel şi Peter van Dalen, olandezul. Dar cum să ajungă la Pribula şi Kodiczek ? De fapt ei se aflau în lagăr şi lucrau într-una din barăcile opticienilor, situate pe Apellplatz, în care se făceau instrumente de ochire. Dar accesul la aceste barăci era interzis cu desăvîrşire. Nici Riomand, francezul, nu putea fi anunţat. El se afla în compania de bucătărie a cazinoului ofiţerilor din afara lagărului. Cei la care era atît de greu de pătruns nu puteau fi înştiinţaţi decît printr-un control al firului electric. Bochow nu se hotărî uşor pentru acest deosebit mod de înştiinţare care era rezervat numai cazurilor urgente. Dar graba şi importanţa problemei necesitau aceasta. Bochow se uită la Krämer întrebător.

— Poţi să pui la cale un control al firului electric ?

— Pot, dădu Krämer din cap, ştiind îndată despre ce e vorba. O asemenea dispoziţie mai îndeplinise şi altă dată.

— Ţine minte atunci cifrele : trei, patru, cinci şi la urmă opt.

Krämer aprobă din cap şi spuse isteţ :

— C.I.L.-ul.

În atelierul electricienilor lagărului un deţinut stătea la menghină şi pilea îngîndurat o piesă de metal.

Krämer intră.

— Schüpp e aici ? întrebă el. Deținutul arătă cu pila peste umăr spre o boxă din fundul atelierului și cînd observă fața posomorîtă a lui Krämer spuse :

— Nu-i nimeni înăuntru.

Schüpp ședea la masă și meșterea la mecanismul unui deșteptător. Ridică ochii la Krämer care tocmai intrase.

— Avem nevoie de un control al firului electric, Heinrich, zise Krämer.

Schüpp pricepu.

— Îl facem, și chiar acum.

Krämer se mai apropie cu un pas.

Următoarele cifre : trei, patru, cinci, și la urmă opt.

Schüpp se ridică. Nu întrebă de rostul cifrelor. Pentru dînsul ele însemnau atît : o comunicare importantă de la cineva, către cineva. Strînse lucrurile de pe masă și-și luă trusa cu scule.

— Pornesc numaidecît, Walter.

— Dar totul trebuie să meargă ca pe roate, auzi ?

Schüpp arbora mutra sa mirată.

— La mine totul merge ca pe roate.

De la Schüpp Krämer plecă la Höfel. Zweiling se afla acolo. Cum îl zări pe șeful de lagăr stînd de vorbă cu Höfel lîngă masa cea lungă, Zweiling ieși îndată din camera lui.

— Ce s-a întîmplat ?

— Höfel are de pregătit niște efecte, răspunse Krämer cu prezență de spirit, mîine pleacă un transport.

— Încotro ? Zweiling împinse curios limba pe buza de jos.

— Nu știu.

Zweiling bombăni printre dinți :

— Hai, nu te mai preface. Voi știți doar mai mult ca noi.

— Cum adică ? făcu Krämer pe prostul.

— N-aș vrea să ajung să vă descopăr șiretlicurile.

Bocăni înapoi spre camera lui. Krämer se uită după el și mîrîi :

— Ăsta aude probabil zborul privighetorilor.

Șopti printre dinți :

— Eu viu de la Bochow. Trebuie să-ți vorbesc. Să mergem dincolo de ușă.

Cu un maldăr de haine în brațe, venind din încăperea de îmbrăcăminte, Pippig se apropie de masă ; auzise ultimele cuvinte ale lui Krämer și se uită bănuitor după cei doi care tocmai părăsiseră depozitul. Stăteau pe estrada scării de piatră care la stînga și la dreapta peretelui clădirii ducea spre etajul întîi. Krämer se rezemă de parmalîcul de fier al estradei.

— Scurt și răspicat, André, sînt complet informat. Mîine pleacă transportul. Acest Jankowski o să-și ia copilul cu el, e clar ?

Höfel se comportă ca un osîndit, plecă capul.

— Nu s-ar putea aranja altfel cu copilul ? întrebă el încet.

Au fost aceleași cuvinte, aceeași întrebare pe care o adresase și Krämer lui Bochow. În lumea întreagă deci n-or fi existînd probabil alte cuvinte pentru această neputință. Și cu aceleași cuvinte, ale lui Bochow, răspunse acum și Krämer :

— Exclus. Absolut exclus !

Abia după un timp îndelungat Höfel întrebă :

— Încotro pleacă transportul ?

Krämer bătu chinuit cu podul palmei țeava parmalîcului fără să răspundă. Höfel îl privi.

— Walter...

Krämer deveni nervos.

— Nu putem rămîne atîta timp aici. Tu știi mai bine ca mine ce te poate aștepta. Să nu faci vreo prostie. Eu o să am mîine destul de furcă cu transportul și nu voi putea avea grijă ca și această acțiune să se termine cu bine. Așa încît...

Îl lăsă pe Höfel acolo și coborî treptele. Höfel se întoarse ca împins din spate și intră din nou în depozit.

— Ce a vrut de la tine ? îl cercetă Pippig. Höfel nu răspunse. Fața îi era încruntată. Trecu pe lîngă Pippig și intră în cancelarie.

Vîntul umed și rece vuia printre barăci și Krämer își vîrî mîinile mai adînc în buzunarele paltonului. Traversă drumul, care la stînga lăsa privirea liberă spre crematoriu, spre clădirea aceea sinistră cu coșurile ei înalte încreme-

nite. Gardul din scînduri de culoare brună impregnate în fenol care împrejmuia complexul o ascundea de privirile curioşilor. Ce se întîmpla în spatele acestor scînduri.... Nici un deținut n-a văzut vreodată pentru că accesul le era interzis cu desăvîrşire. Krämer totuşi ştia.

În calitatea lui de şef de lagăr fusese de mai multe ori dincolo de acest gard, atunci cînd transporturi noi aduceau cu ele cîteva sute de morți. În curte zăceau apoi în mormane. Polonezii care făceau în crematoriu munca de ciocli scoteau din grămadă un cadavru după altul şi-i smulgeau hainele de pe trup. Acestea erau considerate materie primă textilă valoroasă care n-avea voie să fie arsă. Despuierea cadavrelor nu era o treabă uşoară. Încolăcite după încăierarea cu moartea, mîinile şi picioarele care deveniseră tari ca fierul, în rigiditatea lor, nu cedau hainele de bunăvoie. Cioclii, însă, erau rutinați. Tot cîte doi apucau un cadavru. Mai întîi erau descheiaţi nasturii paltonului şi ai hainei, mortul era apoi adus în poziţie de şedere. În timp ce unul dintre ciocli îl ținea, celălalt îi trăgea peste cap paltonul şi jacheta ; era o privelişte îngrozitoare, grotescă. Cu capul plecat şi cu braţele întinse înainte mortul arăta ca un beţiv, pe care-l dezbraci ca să-l culci în pat. Degetele încleştate se cramponau de mîneci ca nişte cîrlige de undiță. O mişcare puternică smulgea haina din mîinile îndărătnice ale morţilor. Multe cadavre aveau pe trupul gol lenjerie de damă dintr-o mătase fină. De la cel mai delicat roz-gălbui pînă la verde marin. Decolteul dezvăluia pieptul uscat pînă la oase cu claviculele ieşite în afară ca nişte ţepuşe. Neputincios, despuiat, cu braţele jalnic încleştate, cu capul tuns-chel căzut într-o parte, cadavrul zăcea pe pămîntul clisos. Cu gura larg deschisă, o gaură neagră căscată, cîte unul arăta de parcă s-ar prăpădi de rîs în faţa mascaradei ieşită la iveală după dezbrăcare. Îmbrăcămintea nu-i folosise la nimic, căci sărmanul tot degerase.

Cu un cleşte cioclii despicau de pe ghete înfăşurăturile care de obicei nu erau decît nişte fire de aţă înnodate sau sîrmă şi smuceau încălţămintea din picioarele goale.

Multor cadavre trebuiau să le mai tragă din picioare cîteva perechi de ciorapi fini de damă. Printre cadavrele dezbrăcate aruncate claie peste grămadă, umbla un alt

cioclu cu cleştele de extracţie în mînă. El cerceta gurile căutînd dinţii de aur. Protezele le extrăgea cu cleştele. Dacă erau fără valoare le băga înapoi în gaura neagră şi le bătea cu cleştele înăuntru. De abia după aceea puteau alţi doi ciocli să-l apuce pe mortul prădat, de braţe sau de picioare, după felul cum zăcea şi să-l tîrască spre grămada celor despuiaţi. Cu dibăcie legănau cadavrul, care zbura apoi trosnind peste mormanul de carne dezgolită...

Krämer se opri în loc. În tot lagărul duhnea astăzi din nou a carne arsă. Mirosul ei pătrunzător înţepa nasul. Coşul înalt scuipa spre cer văpăi roşii. Nori groşi de fum negru cafeniu atîrnau ca nişte zdrenţe deasupra lagărului.

Krämer îşi aduse aminte de noaptea aceea din august 1944. Se întîmplase cu cîteva zile înaintea bombardamentului asupra lagărului. De la geamul barăcii în care dormea, văzuse şi atunci flacările roşii deasupra coşului şi se gîndise : pe cine oare ard ăştia în toiul nopţii ? A doua zi circulase prin lagăr o şoaptă tainică. Thälmann a fost împuşcat şi ars în crematoriu. Zvon sau adevăr ? Nimeni nu putea să spună cu precizie. Totuşi ! Unul !

La 18 august 1944, echipa crematoriului primise prin Rapportführer ordinul ca în noaptea aceea să ţină sub foc unul dintre cuptoare. În noaptea aceea compania a fost închisă în încăperile de dormit care se aflau în crematoriu. SS-iştii au vrut să fie fără martori. Un cioclu polonez nu respectase aceste măsuri şi se ascunsese după muntele de cărbuni din curtea crematoriului. El a urmărit cum a fost deschisă uşa de scînduri din împrejmuire. O haită de SS-işti a intrat în curte. Aduceau cu ei pe un civil. Era înalt şi spătos, mergea fără palton şi purta un costum de culoare închisă. Era cu capul gol şi chel.

Străinul a fost călăuzit spre intrarea care ducea în sala cuptoarelor şi aici au răsunat împuşcături. Haita a dispărut cu mortul în sala cuptoarelor. După ore întregi — atîta dura pînă un cadavru era ars complet — haita a părăsit crematoriul. La plecare unul dintre Scharführeri a spus însoţitorului său :

— Ştii pe cine l-am vîrît în cuptor ? Era conducătorul comunist Thälmann.

Cîteva zile mai tîrziu, Schüpp, extrem de agitat, a venit într-un suflet la Krämer. El citise în registrul Rapportführerului consemnarea execuției lui Ernst Thälmann.

Krämer privi țintă spre coș. Văpăile înalte, care țîșniseră atunci în sus spre cerul negru și-i pironiseră ochii, pentru că nu putuse să doarmă, îi ardeau și acum inima. El știa de ce pînza drapelului comuniștilor era roșie.

Cînd se pregăti să urce scara de lemn spre cancelarie, auzi glasul lui Schüpp răsunînd prin difuzor peste lagărul întreg :

— Atențiune, controlul firului electric...

Krämer se opri și zîmbi pe ascuns ca pentru el însuși.

Îndată ce vorbise cu Krämer, Schüpp cu trusa cu scule, atîrnată de curele pe umăr, pornise spre camera Rapportführerului. Permisul îi îngăduia accesul. Pretutindeni era ceva de reparat și Schüpp se pricepuse de minune să se facă indispensabil. Cunoștea impresia pe care o producea felul său sincer și promptitudinea naivă — și folosea aceste avantaje. Cînd Reineboth, în fața căruia stătea acum în poziție de drepți, se răsti la el întrebîndu-l de ce a venit, răspunse candid :

— Trebuie să mai fac o dată un control al instalației electrice, domnule Rapportführer, căci cîteva difuzoare din lagăr nu sînt în regulă.

Reineboth, care ședea la biroul său, zise nepăsător :

— Ai meșterit probabil iarăși la ele pînă le-ai stricat, hei ?

Cu expresia lui mirată, de copil, Schüpp răspunse :

— Ba n-am meșterit de loc la ele. Dar sîrma e acum atît de fragilă, și conductele se rup mereu. De, material de război.

— Nu mă mai bate la cap cu trăncăneala asta, trăncănește-ți baliverne în microfon și șterge-o, te rog, de aici cît mai repede.

Asta însemna pentru Schüpp o aprobare ca să se ocupe de instalația difuzoarelor. Se îndreptă spre aparat și-l puse în priză. Curentul zumzăi. Schüpp suflă de încercare în microfon și-și drese glasul. „Atențiune, controlul firului electric. Număr... trei, trei, patru, patru, cinci, cinci... opt. Repet : trei, trei, patru, patru, cinci, cinci... opt.

Transmisia se auzea în toate blocurile şi atelierele, şi în baraca opticienilor Kodiczek şi Pribula îşi ridicară pentru o clipă ochii de la lucru. Şi Henry Riomand, bucătarul francez în cazinou, asculta încordat înştiinţarea. Trei, patru, cinci, acestea erau cifrele cheie şi numerele conspirative ale tovarăşilor din C.I.L. Transmisia le dădea de ştire să se prezinte astăzi, seara la opt, la locul cunoscut. Riomand amesteca ceva în oala aşezată pe maşina de gătit. Pribula şi Kodiczek se priviră semnificativ ; trebuie să fie vorba de ceva deosebit.

— Controlul firului s-a terminat. Controlul firului s-a terminat. Schüpp închise aparatul. Reineboth care nu ascultase decît pe jumătate, spuse ironic :

— Slavă domnului, se pare că mai ştii să numeri pînă la trei.

— Da, desigur, domnule Rapporführer, pînă acolo mai ajung. Şi ochii lui rotunzi priviră sclipitor către tînărul elegant care îi făcu plictisit un semn să plece. Schüpp se întoarse mulţumit în atelierul său.

Întrunirea C.I.L.-ului decurgea în linişte. Puţin înaintea orei fixate, Bochow plecă la locul de întîlnire convenit. Afară era rece şi întuneric. În afara blocurilor nu se vedeau decît cîţiva deţinuţi. La uşile barăcilor camuflate împotriva vizibilităţii avioanelor mai stăteau unii şi fumau acoperind cu mîinile ţigările aprinse. Numai drumul întins care cobora de la Appellplatz la infirmeria deţinuţilor era populat. Pe aici mergeau deţinuţii spre ambulanţă sau veneau de acolo îndreptîndu-se grăbiţi spre barăcile lor. Ajuns pe terenul întunecat al infirmeriei, Bochow intră într-o baracă ce servea ca încăpere pentru depozitarea saltelelor de paie şi a celor necesare pentru bolnavi. În încăperea aceasta se aflau doi deţinuţi — infirmieri care la lumina ştearsă a unui bec slab erau ocupaţi cu umplerea saltelelor. Cînd intră Bochow, îşi întrerupseră activitatea şi împinseră la o parte grămada mare de paie. Pe podeaua primitivă pardosită, ascuns privirilor, era desprins un pătrat de scînduri; Bochow îl ridică şi prin

deschizătura strîmtă se strecură în jos. Sus, cei doi așezară paiele peste locul de coborîre. Spațiul de sub baracă era hruba temeliei, cam de 1,20 m în adîncime. În părțile ei laterale erau zidiți, din cărămidă, niște stîlpi scurți pe care se proptea baraca și de-a curmezișul se întindeau șiruri de grinzi care susțineau dușumeaua. Arăta ca o galerie minieră. Pămîntul gol al gropii era presărat cu bucăți de piatră de var, de care Bochow se împiedică cînd trecu către fund.

Tovarășii din C.I.L. care ședeau ghemuiți aici în jurul unei lumînări își întrerupseră conversația și priviră spre Bochow. Acesta se ghemui lîngă ei și ascultă discuția aprinsă care izbucnise cu privire la Joseph Pribula. Știrea evacuării orașului Mainz arăta evident că americanii întăreau capul de pod lîngă Remagen și înaintau rapid mai departe. O veste bună ! Pribula în culmea bucuriei bătuse cu pumnul în palmă :

— Vom porni la luptă în curînd ! Dar siguranța lui Pribula stîrni protestul celorlalți. Kodiczek mîrîi posomorît și van Dalen îl bătu pe Pribula pe umăr :

— Tu ești foarte destoinic, spuse în germana lui lungită, dar și foarte nerăbdător.

Pribula, cel mai tînăr dintre ei, era într-adevăr și cel mai nerăbdător dintre toți. Pentru el lucrurile nu se desfășurau niciodată destul de repede.

— Tare nerăbdător, repetă van Dalen și ca un dascăl ridică prevenitor degetul arătător. Bogorski puse mîna pe genunchiul tînărului polonez și povesti ce aflase de la cei din Auschwitz.

— Vom porni ? În curînd ? Bogorski clătină sceptic din cap și se aplecă mult înainte ; lumînarea îi lumina fantastic trăsăturile feței și-i brăzda umbre ascuțite în cutele frunții. Din 3 000 de oameni numai 800 au ajuns la Buchenwald, declară el grav. Umbra lui juca pe tavan ca un strigoi uriaș, cînd cu o mișcare bruscă de braț își încheie relatarea : Evacuarea, asta înseamnă totdeauna moarte. Ei înțeleseră de ce Bogorski vorbise despre aceasta. Riomand aruncă jos bucata de calcar cu care se jucase mai înainte. Numai Pribula nu voia să-l înțeleagă pe Bogorski.

— Eu zice să nu aştepţi pînă cînd fasciştii ne vor goni din lagăr. Eu zice să spargem gard și să fugim la americani. Bochow oftă supărat, ceilalţi îl întrerupseră gălăgios pe Pribula şi Bogorski clătină din cap.

— Nu e bine, nu e bine de loc. Americanii sînt încă departe. Tare departe. Noi trebuie să aşteptăm sau, vă rog, cum se spune ? Se întoarse spre ceilalți cerînd ajutor.

— Să tărăgănăm lucrurile, îl ajută Bochow.

— Haraşo, să tărăgănăm. Bogorski mulţumi zîmbind și îşi dezvoltă mai departe ideile. Trebuie să ne informăm zilnic asupra situaţiei de pe front şi să nu-i slăbim din ochi pe fasciştii din lagăr. Ei nu se vor aventura într-o luptă cu americanii, ei or să fugă. Atunci va bate şi ceasul nostru.

Pribula se lăsă să cadă înainte pe mîini şi protestă :

— Or să fugă ? Şi ce o să fie dacă vor trage în noi ?

Bogorski zîmbi :

— Apoi bine. Atunci vom trage și noi.

Pribula se ridică supărat :

— Cu cele cîteva arme pe care le avem ? Înainte ca Bogorski să poată răspunde, Riomand vorbi. Cu o mișcare politicoasă de mînă căută să-l convingă pe polonezul îndărătnic :

— Tu spune singur că la noi este numai cîteva arme. Cum vrei atunci evadare cu cîteva arme ? Asta este doar!.. Pocni din degete pentru că nu găsea expresia potrivită. Asta este curat un nonsens.

Acum încercau cu toții să-l lămurească pe Pribula și șoaptele circulau de-a valma. Încercau să-i explice că o acțiune pripită ar putea să aibă drept urmare nimicirea întregului lagăr. Fără să fie convins, Pribula ascultă cu resemnare argumentele stăruitoare încruntîndu-și sprîncenele. Van Dalen îl bătu pe umăr în semn de împăcare, el trebuie să recunoască că nu se poate pune în joc, în mod uşuratic, viaţa a 50 000 de oameni. Acum venise rîndul lui Bochow să potolească spiritele agitate.

— Nu vă înfierbîntați capetele cu asemenea discuții, stăvili el cearta. Tocmai acum trebuie să ne păstrăm mintea limpede.

Își ridică capul și cu coatele larg desfăcute își propti mîinile de genunchi.

— Mai e și o altă chestiune, ascultați-mă, eu încă nu-mi dau seama ce trebuie să facem.

Tovarășii ascultară cu atenție cînd el le relată despre înființarea Sanitruppului și le împărtăși totodată temerile sale. Bogorski înclină din cap.

— Ei bine, spuse, ei caută demult pe noi, dar nu găsit. Dacă ei pe noi găsești, e totuna dacă cu capcană ori fără capcană, înțeles ? Vreau spun, că nu trebuie să ne fie frică. Vreau spun că noi trebuie să fie mereu foarte prudenți și că cei șaisprezece tovarăși trebuie să fie foarte deștepți. Voi înțeles asta ? În germana lui greoaie le explica tovarășilor că este absolut indiferent dacă Sanitruppul e o acțiune inofensivă sau o cursă. Hotărîtoare e putința de a face investigații în lagăr. Echipa va umbla pretutindeni în cazărmi, în garajele trupei, la Aprovizionarea diviziei.

Bochow îl întrerupse :

— Poate vor să atragă Sanitruppul tocmai acolo ; și dacă vor aresta pe unul dintre tovarăși sau chiar pe toți șaisprezece ? Și dacă în buncăr aceștia vor fi torturați atîta timp pînă vor destăinui cui anume trebuiau să comunice observațiile lor ?

— E suficient să-l înmoaie numai pe unul dintre ei, ca să afle legătura spre organizație.

Bogorski nu se lăsă convins :

— Niet, niet, niet. Nu organizație, nimic organizație. El propuse ca legătura să fie făcută doar între el însuși și unul dintre tovarășii din Sanitrupp. Dar și Bochow se încăpățînă :

— Și dacă tu vei fi trădat... ?

Bogorski zîmbi :

— Atunci nu moare organizația, ci moare numai eu. Protestară toți. Bochow se supără. Oare nu există o primejdie permanentă și nu era o primejdie însăși alcătuirea unei organizații mari cu grupuri de rezistență internaționale care posedă arme ?

— Noi am jurat că vom tăcea pînă la moarte, continuă Bogorski și eu voiam doar să spun că rămîn credincios jurămîntului.

Bochow ripostă că nu în acest sens a fost depus jurămîntul.

— Mai există și alții în afară de noi ? întrebă Bogorski.

— Da, răspunse Bochow, împărtăşind tovarăşilor propunerea lui Krämer de care el însuşi, cu cît se gîndea mai mult la ea, cu atît se arăta mai convins. Şi tovarăşii recunoşteau avantajele ei mai ales că nu vor trebui făcute legături noi, şi că Bochow avea un contact continuu cu şeful de lagăr. Pînă şi Bogorski renunţă la ideea sa. Ridică ambele mîini şi zîmbi cu amabilitate :

— Ei bine, eu mă las, cum se spune, convins...

Consfătuirea nu durase decît o jumătate de oră şi tovarăşii părăsiră unul cîte unul, şi fără să bată la ochi, locul întîlnirii. Se răspîndiră fiecare la blocul său.

Cînd Bochow intră, Krämer se pregătea tocmai să meargă la infirmerie ca să alcătuiască Sanitrupp-ul, care trebuia să cuprindă numai pe infirmieri. Între ei nu erau necesare decît cîteva cuvinte. Bochow îl înştiinţă pe Krämer că tovarăşii au acceptat propunerea lui. El să preia Sanitrupp-ul. Se sfătuiră care dintre infirmieri să fie aleşi. Toţi trebuiau să fie tovarăşi siguri şi încercaţi. Puţin mai tîrziu Krämer plecă la infirmerie. Pe coridorul lung, în faţa încăperii ambulanţei, se înghesuia mulţimea jalnică a deţinuţilor bolnavi.

Krämer îşi croi drum printre cei ce aşteptau în faţa încăperii ambulanţei. Aici se desfăşura o activitate intensă. Bolnavii erau introduşi în loturi, cîte zece dintr-o dată. Mirosul acru de ihtiol şi duhoarea pătrunzătoare a rănilor care se răspîndea, în aburi, din căldura trupurilor, făceau aerul din încăpere abia respirabil. Deţinuţii-infirmieri, îmbrăcaţi în halate albe uzate, se ocupau de bolnavi. Lucrau tăcuţi şi cu îndemînare. Smulgeau de pe trupuri bandajele de hîrtie murdare şi zdrenţuite, spălau rănile, care, înconjurate de o crustă neagră de alifie întărită de ihtiol, îşi arătau cangrenele. Cu lopăţica de lemn ungeau peste rană ihtiol proaspăt. Înfăşurau repede şi îndemînatic un nou bandaj de hîrtie creponată ca pe o fundă în jurul unui ghiveci de flori. Nu se auzea nici un cuvînt.

Intervalul scurt între apelul de seară şi fluieratul de noapte trebuia folosit din plin. Cu o apăsare uşoară în spate infirmierul îl îndepărta pe pacient.

— Gata, următorul.

Cel care venea la rînd îşi lăsase pantalonii în jos şi cu o rugăminte fără cuvinte arăta infirmierului o eczemă

neagră-albastră pe pulpa sa slabă. Fu trimis la o parte şi, ţinîndu-şi pantalonii care lunecau, se îndreptă şchiopătînd spre rîndul acelora care aşteptau lîngă masa de operaţii.

Primul infirmier, Erich Köhn, comunist, fost actor, îndeplinea funcţia de chirurg. El n-avea timp nici măcar să arunce o privire spre bolnavul care îi fusese pregătit pe masa de operaţie, o masă stabilă de lemn cu o pernă pentru cap din muşama neagră. Köhn nu vedea decît abcese şi umflături şi încă în timp ce asistenţii lui la operaţii aplicau masca de eter, el clasifica tumorile după incizii în lung sau în cruciş şi în aceeaşi clipă bisturiul lui tăia în carnea bolnavă. Cu două degete storcea apoi murdăria afară şi spăla rana. Infirmierul-asistent aştepta cu ihtiolul şi bandajul de hîrtie creponată şi repede se făcea pansamentul.

Un al doilea asistent îl ridica în capul oaselor pe bolnavul operat şi-l trezea cu cîteva palme zdravene aplicate peste obraji, la stînga şi la dreapta. (Nu mi-o lua în nume de rău, tovarăşe, dar n-avem timp pînă te trezeşti tu singur).

Încă ameţit de-a binelea, omul, trezit atît de brusc, se tîra jos de pe masă şi se îndrepta clătinîndu-se spre banca de lîngă perete, fără să-şi poată da seama ce se petrece în jurul lui. Aici putea să se aşeze şi împreună cu ceilalţi care scăpaseră şi ei din operaţie, să-şi ducă ameţeala pînă la capăt. Nimănui nu-i mai păsa de ei. Din cînd în cînd unul dintre infirmieri îi tria pe cei aflaţi pe banca basculantă.

— Ei, tovarăşe, ţi-ai venit în fire ? Du-te acasă, hai, fă loc.

Krämer privea scena cu repulsie în suflet. Ascultători şi resemnaţi bolnavii se culcau pe masă. Sorbeau lacom anestezicul. Acum depinde ce va veni mai repede, somnul sau cuţitul... nouăsprezece... douăzeci... douăzeci şi unu... unii scoteau gemete, cuţitul fusese mai iute.

La intrarea lui Krämer, Köhn îi făcu numai un semn scurt din cap şi nu-i mai acordă nici o atenţie, deşi ştia că şeful de lagăr venise să vorbească cu el. După alte trei operaţii Köhn se hotărî să termine. Împreună cu Krämer trecu în încăperea de locuit a infirmierilor şi-şi spălă mîinile. Krämer încă impresionat, zise :

— Cum știi tu să lucrezi...

Ștergîndu-și mîinile, Köhn se așeză pe bancă lîngă Krämer și zîmbi convins :

— De, așa cum trebuie să se lucreze... Cu ani în urmă bolnav de stomac, internat în infirmerie, a fost îngrijit ca un copil și vindecat de către infirmieri... și de atunci a rămas acolo. Cu timpul se făcuse aproape medic și încet, încet, silit și de necesitate, își însușise și practica de operator. Acuma tăia ca un chirurg adevărat. Da, așa cum trebuie să se lucreze... Era și puțină vanitate în felul în care spusese asta.

Cît de zgîrcit la vorbă și cumpănit era în sala de operație, atît de vesel și dezlegat la limbă putea să fie, după ce-și isprăvea munca grea. Acest om uscățiv, aproape de patruzeci de ani, dăruise prietenilor săi din infirmerie multe ore plăcute din izvorul nesecat al amintirilor sale de la teatru, și din voia bună a inimii sale viguroase aprinsese din nou în sala bolnavilor multe scîntei de viață mai-mai să se stingă.

— Ei, băiete, începe iarăși să meargă ? astfel îl înviora pe bolnav trecînd lîngă patul lui. Vezi, ți-am spus mereu, totul e numai pe jumătate rău.

Acum însă ședea serios și îngîndurat lîngă Krämer.

— Da, da, dădu din cap, după ce Krämer îi explică scopul vizitei sale.

— Cu războiul fulger se începe și cu o echipă sanitară de deținuți se sfîrșește. Întîi fanfarele victoriei apoi sirenele de alarmă aeriană...

Se ridică și atîrnă ștergarul în cui.

Rîse amar. Se întoarse brusc spre Krämer, și privirea din ochii săi cenușii deveni ascuțită.

— Fără supraveghere dincolo de cordonul santinelelor ? Omule, asta-i chiar...

— Tocmai de aceea vreau să-ți vorbesc, răspunse Krämer.

Köhn se așeză interesat lîngă el și discutară mult, pînă ce Krämer trebui să părăsească infirmeria pentru a fluiera semnalul de noapte. Cei șaisprezece infirmieri pentru Sanitrupp fuseseră aleși.

— Tu să nu le spui încă nimic despre asta, îl sfătui Krämer, am să le vorbesc eu însumi.

In dimineaţa următoare Pippig aduse din cancelarie lista de transport. Cu faţa îngrijorată o predă lui Höfel. Acesta o primi tăcut. De cînd aveau copilul, nu se mai comportau ca înainte. Relaţiile de pînă acum fuseseră tulburate.

Höfel, altădată mereu prietenos, devenise tăcut, ursuz mai ales cînd era vorba de copil. El rămînea neclintit la orice încercare a lui Pippig de a-l convinge să reţină mica făptură în adăpostul lor. Între cei doi prieteni nu exista obiceiul ca să se întrebe asupra motivului vreunei acţiuni cînd nu erau de aceeaşi părere. Fiecare se supunea priceperii celuilalt. În privinţa copilului, însă, Pippig nu-l putea înţelege pe prietenul lui, el însuşi vedea aici totul absolut necomplicat. Fronturile înaintau tot mai aproape de lagăr. Şi aşa lucrurile nu vor mai dura mult. În curînd vor fi cu toţii sau liberi sau morţi. Între aceste două posibilităţi, o a treia nu exista.

Ce era mai simplu decît să reţină copilul aici pînă în clipa în care limba cîntarului se va înclina într-o parte sau în cealaltă ? El va putea să meargă spre libertate o dată cu ei sau să moară o dată cu ei.

Plecînd de la acest raţionament simplu, Pippig nu putea să priceapă din ce cauză Höfel era atît de ferm hotărît să îndepărteze copilul. Îi era cumva frică ?

Höfel aruncă lista pe masa lungă.

— Pregăteşte efectele. La amiază, cînd le vom împărţi, ai să-l chemi pe polonez şi ai să-i dai geamantanul înapoi, zise el concis. Pippig îşi băgă mîinile în buzunarele pantalonilor şi încreţi ochii.

— Geamantanul gol, desigur ? Întrebarea însemna un atac.

Höfel privi pătrunzător faţa lui Pippig.

— Nu ! răspunse el scurt şi voi să plece. Pippig îl reţinu de mînecă.

— Copilul rămîne aici !

Höfel se răsuci :

— Asta nu hotărăşti tu !

— Nici tu ! ripostă Pippig.

Se priviră cu ochi aspri, același val țîșni în sus în amîndoi.

— Ți-e frică ? îl întrebă Pippig împăciuitor.

Höfel se întoarse disprețuitor.

— Nu vorbi prostii !

Pippig îl reținu din nou de braț, rugîndu-l :

— Lasă copilul aici, André. Tu nu trebuie să te îngrijești de nimic, iau asupra mea toată răspunderea.

Höfel rîse sec.

— Răspunderea ? Dar cînd se va descoperi pe cine o să-l apuce de c... ? Pe tine sau pe mine ? Pe mine, pe Kapo ! Degeaba, copilul va pleca cu polonezul.

Îl lăsă pe Pippig acolo și intră în cancelarie.

Pippig se uită trist după el. Acum era lămurit : lui Höfel îi era frică. Un val de indignare și dispreț îl cuprinse pe Pippig. Bine, dacă lui îi e frică și dacă nu vrea să riște nimic, atunci voi avea eu grijă ca acest copil să fie pus la adăpost. Va trebui să dispară din depozit, acum, numaidecît. După ce copilul va fi ascuns în altă parte, Höfel nu se va mai interesa de el. Pippig respiră din greu, îngrijorat.

Unde să ducă copilul ? Deocamdată încă nu știa, dar asta nu-i schimba cu nimic hotărîrea.

Se va sfătui cu Kropinski, vreo soluție o să găsească. Lui Höfel nu-i venea ușor să se răstească la bunul Pippig și nici nu știa ce o fi gîndind acesta despre dînsul. Un singur cuvînt, și Pippig ar pricepe totul. Dar acest cuvînt nu putea fi rostit.

Mai tîrziu sosi Krämer. Se retrase cu Höfel într-un colț al depozitului.

— După-amiază pleacă transportul.

Höfel dădu din cap :

— Am și făcut lista.

— Ce este ? întrebă Krämer.

Höfel își întoarse privirea de la Krämer și se uită prin geam.

— Ce să fie ? răspunse el, dînd din umeri. Firește că pleacă și copilul.

Krämer auzi durerea din răspunsul lui Höfel și căută să-i spună un cuvînt bun.

— Eu nu-s un monstru, André, dar trebuie să pricepi...
— Oare nu pricep ? Höfel se repezi aproape duşmănos spre Krämer. Acesta voia să evite cearta şi trebuia să se sforţeze pe sine ca să fie aspru ceea ce-l durea. De aceea dădu numai din cap, tăcut, îi întinse mîna lui Höfel şi-i spuse în semn de împăcare :
— Eu nu mă voi mai interesa de asta, ca s-o ştii. Acum totul rămîne în sarcina ta. Apoi plecă.
Höfel se uită încruntat după el. Totul va fi acum în sarcina sa. Se duse obosit în fund, spre colţul magaziei. Copilul şedea pe culcuşul său şi se juca de-a „pozele colorate" cu o carte veche de joc, pe care i-o adusese Kropinski.
Kropinski, care şedea ghemuit lîngă copil, îşi ridică ochii recunoscător spre Höfel. Acesta îşi împinse şapca spre ceafă şi-şi trecu mîna pe frunte.
Copilul care se obişnuise cu el îi surîse. Dar Höfel rămase ciudat de grav. Privirea lui lunecă deasupra copilului, el se adresă lui Kropinski cu un glas care îi suna străin chiar lui însuşi :
— Trebuie să duci copilul polonezului.
Kropinski păru că nu prea pricepe, de aceea Höfel adăugă aspru :
— El pleacă astăzi cu transportul.
Kropinski se ridică încet.
— Cu transportul ?
Höfel era cuprins de nerăbdare. Voia să vadă problema rapid rezolvată. Deodată se repezi la Kropinski :
— Oare e ceva deosebit în asta ?
Kropinski clătină mecanic din cap. Un transport nu era ceva deosebit. Dar de ce era Höfel atît de supărat pe el ?
— Încotro transport ? întrebă Kropinski.
Faţa lui Höfel deveni şi mai întunecată. Răspunse grosolan :
— Nu ştiu. Fă ce-ţi spun.
Kropinski deschise ochii mari de frica care-l cuprinse dintr-o dată. Pe buze era gata să-i apară un cuvînt de opunere, dar el rămase mut şi privi numai cu un zîmbet uscat şi resemnat chipul încruntat al lui Höfel. Acesta se temea că-şi va pierde cumpătul şi răcni la Kropinski :
— Ia copilul de aici, înainte de a veni Zweiling şi... şi...

Kropinski se ghemui, scoase încetişor din mîinile micuțe „poza colorată", îndoi cu grijă cartea de joc şi ridică copilul în braţe.

Cînd era gata să plece, Höfel mîngîie părul moale al copilului.

Faţa lui Kropinski se încălzi plină de speranţă, făcu către Höfel un semn de încurajare. În glasul lui era parcă o rugăminte :

— Trebuie tu priveşti bine copilaş mic, mic, zise cu tandreţe. Are ochi aşa frumoşi şi mic născior şi mici urechiuşe şi mici mînuţe... Totul încă atît de mic...

Höfel simţi o căldură apăsătoare în inimă. Lăsă mîna să-i alunece uşor în jos ca şi cum ar fi tras de ceva ca să acopere faţa copilului :

— Da, da, un mic copil de evreu polonez...

Kropinski, devenind mai vioi, scutură din cap.

— Ce înseamnă asta copil din Polonia ! Copil sînt în lumea întreagă, pretutindeni. Copil trebuie iubit şi ocrotit...

Höfel începu să înjure chinuit :

— A dracului treabă ! Dar nu pot altfel ! Krämer... mi-a cerut ca eu... copilul...

Kropinski îi tăie repede vorba, ochii începură dintr-o dată să-i strălucească :

— Tu nu asculţi pe Krämer. Krämer este om dur. Tu priveşte Armata Roşie. Vine tot mai aproape, tot mai aproape, americanii la fel. Tot mai aproape. Păi ce o să fie ? Numai cîteva săptămîni şi fasciştii toţi plecaţi şi noi liberi... şi micul copil la fel.

Höfel strînse atît de tare din buze încît ele se făcură albe. Privi în gol, ca şi cum i-ar luneca afară dintr-însul gîndurile. În sfîrşit se trezi şi făcu o mişcare parcă ar fi vrut să şteargă gîndurile rebele.

— M-am răzgîndit, spuse el cu totul schimbat, nu poţi să duci copilul acum polonezului. Ce să facă cu el ? Într-un transport toate merg claie peste grămadă. Aşteaptă pînă după-amiază.

Kropinski răsuflă uşurat.

Între timp Krämer plecase la infirmerie, unde într-una din încăperi îl aşteptau cei şaisprezece oameni destinaţi pentru Sanitrupp. Ei nu ştiau încă în ce scop fuseseră chemaţi ; misiunea lor trebuia să le-o comunice Krämer, care tocmai intra grăbit. Începu fără ocol :

— Tovarăşi, de azi încolo voi sînteţi un Sanitrupp.

Infirmierii îl înconjurară curioşi. El îi cunoştea pe toţi : erau tineri, curajoşi şi încercaţi şi de multă vreme în lagăr.

— Ce-i asta, Sanitrupp ?

Krämer le explică pe scurt rostul acţiunii lor. În cazul unui atac aerian asupra lagărului ei vor fi folosiţi ca echipă sanitară auxiliară a SS-iştilor.

— Adică să le primenim scutecele ? zise unul dintre ei cu sarcasm. Ceilalţi izbucniră şi ei în rîs şi apoi ascultară cu interes cînd Krämer îi încunoştiinţă că vor fi înzestraţi cu căşti de oţel, măşti de gaze şi truse cu pansamente şi că, nesupravegheaţi, dincolo de cordonul exterior de santinele, vor...

— Măi băiete, vorbeau de-a valma infirmierii, aşa ceva încă nu s-a pomenit. Krämer strînse din buze şi aprobă din cap.

— Se apropie sfîrşitul.

— Şi cei de acolo sus par să devină nervoşi, aşa-i ? întrebă altul. Krämer dădu din nou din cap.

— Nu trebuie să vă spun multe, o să ştiţi voi şi singuri ce aveţi de făcut. Privi pe fiecare în parte şi continuă : *Noi* v-am ales şi nu cei de acolo de sus. Pentru ei nu sînteţi altceva decît Sanitruppul, e clar ?

Se opri. Cei şaisprezece îşi dădură numaidecît seama că e vorba acum de ceva neobişnuit şi cînd Krämer continuă mai încet şi mai insistent ca pînă atunci, pricepură la ce se referă el.

— Fiţi cu ochii în patru, observaţi totul împrejur. Voi veţi pătrunde prin toate părţile ; ceea ce veţi descoperi, comunicaţi-i lui Erich Köhn, care preia comanda. În ce priveşte restul, am discutat cu dînsul.

Köhn încuviinţă din cap.

— Fiţi atenţi ! Krämer se uită în jurul lui. Cea mai desăvîrşită disciplină, cea mai deplină tăcere ! Cei de acolo

de sus nu vor trebui să găsească nimic de obiectat împotriva voastră. M-aţi înţeles ?

Îi cercetă în tăcere pe cei şaisprezece. Ei îl cunoşteau pe Krämer şi nu mai întrebară nimic ; misiunea le era acum limpede.

Krämer îi conduse spre poartă.

Reineboth îi primi cu un zîmbet arogant. Ieşise din camera lui şi se postase în faţa celor şaisprezece, trăgîndu-şi cu satisfacţie mănuşile din piele galbenă de porc. Cu paşi eleganţi trecu în revistă şirul deţinuţilor. Aceştia stăteau în poziţie de drepţi şi nici un muşchi nu tresărea pe feţele lor.

Zîmbetul lui Reineboth deveni mai perfid.

— Ţi-ai ales desigur pe cei mai buni, nu-i aşa ? îi zise el lui Krämer.

— Da, desigur, Rapportführer, pe cei mai buni dintre buni ! răspunse Krämer fără sfială. Întrebarea şi răspunsul erau destul de echivoce.

— Sper că le-ai atras atenţia tovarăşilor dumitale ce va îndura lagărul, dacă unul dintre ei va dispare.

— Da, desigur, Rapportführer, deţinuţii au căpătat de la mine instrucţiunile necesare.

— Admirabil, spuse Reineboth în doi peri.

— Cine e conducătorul acestei acţiuni ?

Köhn ieşi din rînd :

— Eu !

— Aha. Reineboth vîrî degetul mare după reverul paltonului său elegant, bătînd darabana cu celelalte degete. Köhn. Desigur. Ăsta-i întotdeauna acolo unde se întîmplă ceva suspect.

Krämer îi luă apărarea lui Köhn precizînd că :

— El este prim-infirmierul lagărului.

— Aha, făcu Reineboth din nou, va să zică aşa se explică chestiunea.

Cu o mişcare din cap către Krämer, în semn că nu mai are nevoie de el, ordonă echipei să se îndepărteze.

*

* *

Cei doi din colţul magaziei nu bănuiau că de o bună bucată de timp cineva îi asculta în taină — Zweiling.

El sosise pe neașteptate în depozit. Pippig care stătea în coridor printre sacii cu îmbrăcăminte și privea spre colțul magaziei nu-l observase. Dar Zweiling îndată ce pătrunse în încăpere, își dădu seama din atitudinea lui Pippig că acolo în fund se petrece ceva.

Trecu încet în spatele lui Pippig care nu bănuia nimic și zise cu glasul său cleios :

— La ce te holbezi aici ?

Pippig se răsuci și privi speriat în gura deschisă a lui Zweiling. Scharführerul zîmbi sumbru și spuse stînd la pîndă :

— Acum ține-ți frumușel gura.

— Domnule Hauptscharfü...

— Nu vrei să taci ? Zweiling șuieră amenințător spre Pippig și se furișă în vîrful cizmelor spre fundul magaziei oprindu-se în apropierea mormanului de haine și ascultînd atent. Höfel și Kropinski nu-l observară în momentul cînd părăsiră ungherul barînd intrarea printr-o grămadă de saci. Abia cînd se întoarseră să plece se pomeniră deodată față în față cu Scharführerul. Lui Höfel îi îngheță sîngele în vine și inima i se făcu un sloi de gheață. Dar își recăpătă numaidecît stăpînirea de sine. Îi arătă calm lui Kropinski cîteva grămezi de haine și-i zise liniștit.

— Și apoi ai să așezi boarfele aici.

Zweiling făcu și el pe indiferentul.

— Probabil reașezați acum grămezile ?

— Da, Hauptscharführer, ca să nu ajungă pînă aici moliile.

Cu prezență de spirit Kropinski împinse încă un morman în fața intrării.

Zweiling se apropie repede, îi băgă lui Kropinski genunchiul în șale și împinse mormanul la o parte.

În față stătea Pippig și privea, înfricoșat la culme, cum Zweiling dispărea în ungher. Höfel și Kropinski se înțeleseră din ochi asupra situației primejdioase.

Cînd îl zări pe Zweiling apărînd în ungher, copilul fugi de SS-ist, se vîrî într-un colț și se strînse ghem. În clipa aceea se apropie și Höfel. Gura lui Zweiling se strîmbă într-o grimasă stupidă, încît cutele de pe bărbie căpătară forma unei coroane.

— Păi e clar, aici sînt molii... spuse el viclean.
Amabilitatea dubioasă îl preveni pe Höfel asupra pericolului şi-l îndemnă să acţioneze numaidecît. Numai curajul şi sinceritatea fără rezerve mai puteau salva ceva.
— Hauptscharführer... începu Höfel.
— Ce-i ?
— Aş vrea să vă explic...
— Păi desigur, asta chiar trebuie să faci. Zweiling arătă cu vîrful cizmei spre copil.
— Adu totodată şi molia asta cu dumneata.
Kropinski se luase după cei doi şi intrase şi el în camera Scharführerului. Höfel pusese jos copilul care imediat se ascunse înfricoşat într-un colţ. Zweiling făcu o mişcare cu mîna către Kropinski de parcă voia să-l mături afară. Kropinski trebui să părăsească camera.
După ce rămase singur cu Höfel, Zweiling se aşezase la biroul său. Deodată dinspre poartă începu să urle sirena, zbierînd ca o fiară. Zweiling privi pe geam şi Höfel profită de prilejul binevenit pentru a-i abate atenţia.
— Alarmă aeriană, Hauptscharführer. Nu vreţi să coborîţi în adăpost ?
Zweiling rînji. Părea că ar fi vrut să zîmbească. Abia după ce sirena se stinse cu un sunet gutural răspunse :
— Ba nu, de data aceasta rămîn sus la voi.
Îşi aprinse o ţigară şi fuma privind în gol. Gura i se căsca. Părea că se gîndeşte intens la ceva.
Pregătit pentru orice, Höfel urmărea bănuitor atitudinea ciudată a lui Zweiling. Acesta ridică în sfîrşit ochii spre Höfel ; privirea lui parcă pipăia ceva.
— Ieri au fost deasupra oraşului Erfurt, spuse Zweiling dintr-o dată.
Höfel tăcu ; ce o fi vrînd de la dînsul ? Zweiling îşi împinse limba pe buza inferioară, lăsată în jos, se uită cercetător la deţinutul acesta care stătea în faţa sa părînd a nu avea nici o urmă de emoţie, şi zise după un timp :
— De fapt eu m-am purtat totdeauna bine cu voi...
Făcu ochii mici şi printre pleoape privi fix spre Höfel aşteptîndu-i răspunsul. Dar Höfel stărui în tăcerea sa, nedumerit încă asupra intenţiilor lui Zweiling.
Zweiling se ridică şi porni cu genunchii moi înspre colţul în care se ascunsese copilul. Se uită un timp cu priviri

şterse spre mica făptură şi o atinse prudent cu vîrful cizmei.

Copilul se retrase lunecînd din fața cizmei. Încordarea lui Höfel crescu.

Dincolo, la masa lungă, stăteau Kropinski şi Pippig. Erau preocupați cu pregătirea efectelor pentru transportul care trebuia să plece, dar în acelaşi timp urmăreau atent ceea ce se petrecea înăuntru. Se aşteptaseră la o scenă dramatică şi se mirau ce liniştit decurge totul în camera lui Zweiling. Acum îl văzură pe acesta apropiindu-se de Höfel şi spunîndu-i ceva pare-se prietenos. Ce se petrecea acolo ?

Zweiling se postase într-adevăr cu un zîmbet larg în fața lui Höfel.

— Dacă aş vrea, spuse el, dacă aş vrea, apoi ajungi încă în astă-seară în buncăr... Clipi binevoitor din ochi şi pîndi reacția lui Höfel.

Cei doi de lîngă masă observară că Zweiling își trece rînjind degetul arătător de-a curmezişul gîtului.

— Mă, începe să miroasă urît, şuieră speriat Pippig către Kropinski. Fața lui Höfel nu trăda nici un fel de emoție. El stătea nemişcat înaintea lui Zweiling, dar în mintea lui vuia un vîrtej : ăsta vrea ceva de la tine.

Zweiling ridică deodată capul ascultînd atent. Bîzîitul mînios al formațiilor de avioane era acum exact deasupra depozitului. Vreme îndelungată ascultă zgomotul amenințător şi apoi privi din nou spre Höfel. Se priviră muți, în ochi, fiecare furat de propriile gînduri. Chipul lui Zweiling era prea lipsit de expresie pentru a fi în stare să-i reflecte gîndurile. Numai ochii lucitori trădau că în spatele acestei frunți pustii se petrece ceva.

— Dar nu vreau..., spuse el după o lungă pauză de tăcere.

— Dacă aş şti numai ce vrea de la dînsul, şopti emoționat Pippig, iar Kropinski răspunse tot în şoaptă :

— O să-l trimită oare în buncăr ?

Lui Höfel sîngele îngrămădit îi năvăli deodată în cap. Brusc pricepuse sensul comportării lui Zweiling. Surpriza era atît de mare încît nu era în stare să răspundă ceva. Zweiling îşi dădu seama că Höfel l-a înțeles. Înspăimîntat de propriul său curaj, se întoarse de la Höfel, se aşeză

iarăşi la birou şi începu să scotocească fără rost în cutia cu hîrtiile clasate. Privirea cercetătoare a lui Höfel îl făcu să şovăie, dar retragere nu mai exista.

Ceea ce era de spus, s-a spus.

Cu un accent mai familiar zise :

— Dacă se află aici sus, e în siguranţă...

Acum lucrurile fuseseră spuse fără echivoc. În sufletul lui Höfel reacţiile se fugăreau. Tot ce îl apăsase pînă acum într-atîta pierise dintr-o dată şi el nu vedea decît posibilitatea de a ascunde copilul fără primejdie. Făcu un pas iute spre Zweiling. Pe acesta îl apucă deodată frica. Ameninţă furtunos cu arătătorul către Höfel şi începu să ţipe strident :

— Dacă vei fi prins, atunci *dumneata* ai s-o păţeşti şi nu *eu*. M-ai înţeles ?

Renunţînd la orice precauţie, Höfel răspunse :

— V-am înţeles chiar foarte bine.

Îngrijorat dacă nu a mers prea departe, Zweiling îşi reveni şi tonul lui obişnuit de comandă reapăru triumfător. Făcu o mişcare severă din cap către copil :

— Afară cu ăsta !

Höfel luă copilul în braţe şi vru să plece din cameră. Cînd ajunse la uşă, Zweiling îl chemă înapoi :

— Höfel ! Se măsurară cu o privire mută, Zweiling închise ochii...

— Dumneata vrei doar să scapi de aici cu viaţa, nu-i aşa ?

O pauză scurtă de pîndă reciprocă, apoi Höfel răspunse :

— Ca şi dumneavoastră, Hauptscharführer.

Părăsi repede camera.

Pippig remarcă emoţia care-l stăpînea pe Höfel atunci cînd se apropie de masă şi prudent se abţinu să pună vreo întrebare.

Höfel se sili să rămînă calm.

— Du-l înapoi în fund, se adresă el lui Kropinski, predîndu-i copilul. Kropinski voi să întrebe ceva, dar Pippig îi şuieră :

— Du copilul de aici, repede !

Kropinski strînse copilul la piept şi fugi înspre colţul magaziei.

Catastrofa aşteptată nu numai că nu se produsese, dar se transformase într-o situaţie cu totul nouă şi pentru moment încă de neînţeles. Höfel nu era în stare să dea vreo explicaţie, de altfel Pippig nici n-avea nevoie de ea. Din privirea cu care-l fixa pe Höfel reieşa că ştie ce se petrecuse în camera lui Zweiling. Nu schimbară nici un cuvînt. Höfel se întoarse greoi şi plecă parcă împins din spate spre cancelarie. Pippig îl lăsă să plece singur şi rămase pe loc.

Zweiling urmărise totul prin geam cu ochii plini de furie şi ură. Cei de acolo deveniseră complicii lui. Îl cuprinse pofta de a se năpusti asupra lor şi să urle pentru ca să poată să-şi ascundă nesiguranţa în spatele obişnuitei beţii de putere. Dar deodată se răsuci speriat ; din depărtare se auzea foarte clar trosnetul şi bubuitul exploziilor, una după alta. Cu gura căscată de spaimă privea în gol şi asculta încordat. Îşi frecă nervos obrazul ca şi cum ar fi fost neras...

Alarma aeriană îi surprinsese pe cei şaisprezece tocmai cînd, în neobişnuita mascaradă, se aliniaseră în faţa camerei de lucru a comandantului pentru a-i fi prezentaţi.

În lagăr deţinuţii alergau spre blocurile lor. Pe şoselele din faţa lagărului începu o mişcare vie. Companiile de muncă se aliniară şi intrară în lagăr în pas alergător. SS-iştii dispăreau repede în adăposturile lor. Din pricina alarmei ofiţerii cu grad superior erau adunaţi în cabinetul comandantului, şi cînd Reineboth intră ca să prezinte Sanitrupp-ul, Schwahl se răsuci nervos spre Rapportführer.

— Cum, adică ? Ah da.

Făcu o mişcare iute de mînă în sensul că acum nu e momentul pentru a ţine discursuri. Cei şaisprezece să-şi înceapă numaidecît serviciul.

Bîzîitul formaţiilor de avioane umplea aerul. Undeva în apropiere se puteau auzi explozii.

Reineboth ieşi din clădirea de serviciu şi în felul lui arogant comunică Sanitrupp-ului ordinul comandantului :

— Ştergeţi-o acum, mă, păsărelelor !

Köhn comandă :

— Sanitrupp, drepţi !

Echipa încremeni.

— La stînga împrejur ! Pas alergător... înainteee marş !

Reineboth privi sceptic în urma celor plecaţi în grabă, oftă şi se retrase repede în adăpostul său.

De jur împrejur nu se mai arăta nici ţipenie de om cînd cei şaisprezece deţinuţi tropăiră pe teritoriul lagărului. De sub broboadele neobişnuite de pe cap clipeau semnificativ unul spre celălalt.

Deasupra lor pîlcurile de avioane, în zbor de raţe, treceau bîzîind deasupra lagărului, formaţie după formaţie. Bombele trosneau şi bubuiau.

Erau oare la Gotha sau la Erfurt ?...

Ajuns la cordonul exterior al santinelelor Köhn prezentă Postenführerului echipa şi i se părea că simte o deosebită plăcere cînd îşi împarte oamenii după criterii militare.

— Patru oameni la cazărmile SS ! Patru oameni la Aprovizionarea diviziei. Patru oameni la garajele trupei şi restul vine după mine la casele ofiţerilor. Zece minute după încetarea alarmei echipa întreagă din nou aici, aţi înţeles ? !

— Am înţeles ! răsună puternic, în cor, răspunsul.

— Rupeţi rîndurile, fuga, marş !

Cei repartizaţi se împrăştiară, pornind înspre direcţiile indicate. Postenführerul stătea mut ; de astă dată n-avea nimic de comandat.

Höfel se aşezase la masa sa şi se holba la lista de transport, care se afla înaintea lui. Din fericire deţinuţii din

cancelarie nu observaseră nimic din cele întîmplate afară, şi Höfel era deci scutit de întrebări. Pe dînsul nu-l tulburase atît de tare propunerea vicleană a lui Zweiling cît posibilitatea neaşteptată de a salva copilul. Totul era atît de fermecător de uşor şi de simplu, şi totuşi Höfel simţea că-l sfîşie ceva şi-l strînge de piept. Doar ceva mai înainte promisese lui Krämer că va expedia copilul din lagăr. Şi acesta se bizuia pe cuvîntul lui. Dacă şi-l va călca ? Dacă pe ascuns va reţine copilul aici ? De Zweiling nu trebuia să-i mai fie frică. Höfel privea ţintă la coloana cifrelor de pe listă. Fiecare număr însemna un om, iar unul dintre aceştia lipsea, copilul. El n-avea număr. El nu exista. Trebuia numai băgat într-un geamantan şi... Unul din mia de oameni care vor trece după-amiază prin poartă va căra cu el acest „ceva"... Höfel strînse ochii. Îndeplinirea corectă a datoriei sale nu era ea oare cel mai bun alibi faţă de propria sa conştiinţă ?

Dar iată apăru iarăşi acel simţămînt de vină. Höfel încercă din nou acea senzaţie apăsătoare ca şi cum de la mare distanţă, doi ochi ar rămîne aţintiţi asupra sa, fără încetare, în tăcere. Erau ei oare ochi de copil ? Erau ochii soţiei ? Niciodată în toţi anii detenţiunii Höfel nu se simţise atît de singur ca acum.

Fugise de propunerea ademenitoare. Fugise de ochii muţi ai lui Pippig. Numai de sine însuşi nu putea să fugă, deşi simţea că era prea slab ca propria voinţă să determine o hotărîre.

Höfel ieşi afară la Pippig. El stătea tot la masa lungă ca şi cum l-ar fi aşteptat pe dînsul.

Din văzduh se auzea bîzîitul neîntrerupt. Părea că de data aceasta se desfăşura un atac în stil mare. Zweiling stătea în camera lui la fereastra din colţ şi cerceta cerul. Höfel se convinse dintr-o scurtă privire că nu putea fi văzut de Zweiling şi-l chemă repede pe Pippig :

— Hai cu mine.

Plecară în fund spre colţul magaziei. Kropinski, care se afla lîngă copil, se apropie de ei. Sufletul îi era copleşit de aşteptarea încordată. Toţi trei stăteau strînşi laolaltă. Höfel arătă printr-o mişcare semnificativă din cap :

— Ăla mi-a făcut o propunere, copilul poate să rămînă aici.

— Aha, observă Pippig laconic, adică drept răscumpărare, în eventualitatea că roata se va întoarce. Nu-i chiar atît de prost. Şi tu, tu ce-ai... ?

Höfel clătină din umeri nehotărît. Pippig se supără.

— De cine-ţi mai e frică ? Pe ăla îl ai acum în mînă, el nu te poate trăda.

Höfel făcu nehotărît unele obiecţiuni timide :

— Dacă vom reţine copilul aici, el va crede că i-am acceptat propunerea...

Pippig răspunse :

— Ei şi, nouă ne poate fi indiferent. După o scurtă deliberare decise : Copilul rămîne aici !

Cu un rest de împotrivire Höfel era gata să intervină. Kropinski îl bătu pe umăr :

— Tu bun camarad.

Höfel vîrî tăcut mîinile în buzunare ; era surprins şi zîmbea amar în faţa propriei sale şovăieli.

Alarma aeriană tot mai continua. În blocuri deţinuţii şedeau ghemuiţi în jurul godinelor mari, care nu răspîndeau decît un strat subţire de căldură pentru că şi combustibilul era neîndestulător. Căldura suplimentară provenea din răsuflarea oamenilor înghesuiţi într-un spaţiu strîmt. Unii dormeau cu braţele puse pe masă ; gălăgia din jurul lor nu-i tulbura. Lagărul era ca şi mort şi vastul Appellplatz zăcea pustiu. Nici la poartă nu se vedea vreo mişcare. Numai pe turnurile din jurul lagărului santinelele călcau apăsat şi se uitau spre cer.

Pe terenul cazărmilor destinat trupei SS patrulau un grup de oameni din Sanitrupp. Păşeau agale printre cazărmi, dar cu ochii atenţi. Cîte dintre cazărmi sînt oare ocupate ?

Un alt grup controla terenul împădurit din partea de nord a lagărului. De aici, pe măsură ce pădurea lăsa vederea liberă, se putea privi departe înspre Türingen. Urmăriţi de privirile bănuitoare ale santinelelor, cei patru mergeau de-a lungul gardului.

Aveau şi ei o misiune. Unde s-ar putea găsi în raport cu poziţia lagărului, a turnurilor şi a pădurii — o deschizătură în gard, potrivită pentru evadare ? Căştile de oţel ascundeau santinelelor privirile lor iscoditoare. Cei patru se opreau din cînd în cînd, pentru ca aruncînd o privire

împrejurul lagărului, să alunge astfel plictiseala atîtor ore de patrulare. Dar privirea aceasta inocentă însemna totodată evaluare și apreciere. Fără să fie auziți de santinele, își transmiteau în șoaptă unul altuia observațiile făcute.

Abia după-amiază s-a terminat alarma. Sirena a anunțat încetarea printr-un muget lung. Lagărul prinse viață. Din blocuri deținuții se scurgeau afară.

La bucătărie zornăiră gălețile cu mîncarea de prînz întîrziată, ciorba sărăcăcioasă se răcise între timp. Și la poartă începu agitația obișnuită și nu trecu mult pînă ce Reineboth chemă prin microfonul lagărului transportul la poartă. Un ordin care făcu ca lagărul mic să mișune dintr-o dată ca un furnicar. În fața grajdurilor de cai, deținuții se învîrteau zăpăciți într-un talmeș-balmeș.

Începuse dezghețul și oamenii bătînd drumurile încolo și încoace se bălăceau prin noroi și mocirlă. Șefii de blocuri și cei din Stubendienst se sforțau să limpezească acest haos, se striga, se împingea, se înghiontea, pînă ce, în cele din urmă, după multă gălăgie și după atîta du-te-vino, coloanele de marș au fost formate.

În Effektenkammer distribuirea puținelor boarfe a fost repede terminată. Höfel, Pippig și Kropinski discutau împreună ca trei conspiratori. Höfel simțea cu fiecare nerv criza declanșată. Iritat refuză propunerea lui Pippig de a-l chema pe Jankowski ca să-și poată lua rămas bun de la copil. Nu voia să-l vadă, nu voia să știe de nimic, nu voia să audă de nimic.

— André, mă omule, doar nu-l poți lăsa pe bietul om să plece așa...

— Lasă-mă în pace ! În Höfel vibra intens fiecare nerv. Îi părăsi pe amîndoi și se refugie în cancelarie.

Pippig era desperat.

— Du-te, Marian, se rugă el în cele din urmă, trage o fugă pînă în lagărul mic și convinge-l pe Jankowski.

Acesta era extrem de agitat. În curînd trebuia să plece transportul și nimeni încă nu-i adusese copilul. Tot ieșea din rîndul coloanei de marș și cu un potop de cuvinte poloneze, îl implora pe șeful de bloc, cel cu capul rotund, să-i permită să se repeadă pînă la Effektenkammer. Șeful de bloc, bucuros că avea în fine convoiul format, nu dădea nici o atenție rugăminților stăruitoare ale lui Jan-

kowski şi-l împingea nerăbdător înapoi în convoi. Jankowski se zbătea ca o pasăre capturată.

Astfel îl găsi Kropinski. Agitat, Jankowski îi ieşi în cale şi se agăţă strîns de el. Îi curgeau lacrimi pe faţa chinuită. Nu putea fi convins că trebuie să plece din lagăr fără copil. Kropinski abia găsea cuvinte să-l consoleze pe bietul om.

— Să nu plîngi, frate, repetă el o dată şi încă o dată, noi putem să-l păzim pe micul Stephan cu mult mai bine ca tine, crede-mă. Jankowski scutură impetuos din cap. Arăta jalnic. Căciula cenuşie de zebră pe care o trăsese peste urechi pentru a se apăra de frig lunecase acum adînc pe frunte, haina bălăbănită îi era cu mult prea mare, picioarele goale erau vîrîte în nişte saboţi de lemn fără formă. Cu mîneca lungă roasă la margini Jankowski îşi ştergea lacrimile din ochii umflaţi de plîns. O biată frîntură de om, căreia îi mai rămăsese doar atîta forţă sufletească, ca să ceară modest : Daţi-mi-l, vă rog, daţi-mi-l. Era gata să cadă în genunchi, dar Kropinski îl ţinu de coate şi-l zgîlţîi, ca şi cum ar fi putut astfel să-l readucă în fire.

— Nu plînge, frate, nu plînge, îl ruga mereu pe omul tulburat. De ce plîngi atîta ? Doar tu nici nu-i eşti tată. Jankowski se înfurie :

— Eu îi sînt mai mult decît un tată. Răscolit puternic, Kropinski îl strînse pe nefericitul om la piept şi-l sărută.

— Du-te, frate.

Jankowski nu-l lăsa să plece şi se lipea strîns de el, dar Kropinski nu mai putea suporta acest chin. Îl îmbrăţişă încă o dată şi încă o dată apoi se smulse de lîngă el şi fugi.

— Frate, frate ! striga Jankowski după el, dar Kropinski fugea şi nu mai voia să audă nimic. Jankowski îşi lăsă în jos mîinile fără vlagă şi se mai văicări un timp în surdină. Şeful de bloc, nervos, care-l văzu din nou pe polonez stînd în afara rîndului, se repezi înfuriat spre el :

— Ce dracu tot mai stai gură-cască ! Bagă-te o dată în gaura ta !

Jankowski intră resemnat înapoi în rîndul lui din coloana în marş şi, copleşit de durerea inimii, tropăi îm-

preună cu convoiul lung pe deal în sus spre Appellplatz. Aici începură din nou urletele şi ţipetele.

Reineboth mai numără o dată transportul pînă la capăt şi-l aranjă din nou, apoi poarta se deschise şi miriapodul cenuşiu se scurse greoi şi anevoie afară din lagăr.

În graba formalităţilor Krämer nu se mai gîndise la copil. Acum cînd convoiul jalnic se tîra prin faţa lui şi cînd zări pe un deţinut cu un sac în spinare, îşi aduse aminte de el. Ăsta o fi oare ? se întrebă.

Dar acela nu era evreul polonez Zacharias Jankowski. Jankowski mergea în neştire, fără bagaj, spre staţia următoare a vieţii sale.

Aşadar fapta fusese comisă. De ireversibilitatea acestui act Höfel îşi dădea acum seama cu toată limpezimea. El şedea obosit la masa de scris şi punea la punct lista efectelor transportului care tocmai plecase spre a o preda lui Zweiling.

Pippig în schimb răsufla uşurat. Toate-s în regulă, copilul era în siguranţă. Un caz rezolvat. El se bucura ca un hoţ că a putut încă o dată să-i joace cuiva o festă. Cui ? SS-ului ? Bietului evreu polonez Jankowski ? Vieţii ? Destinului ?... Toate erau prea complicate. Nici nu-şi bătea capul cu asta, se bucura mai curînd că pusese la adăpost copilul.

Şi Kropinski ? El şedea apărat de întunericul ungherului şi ţinea copilul pe genunchi cîntîndu-i încet, încet de tot, cîntece din patrie.

Höfel aduse lista efectelor.

— În problema cu molia, zise Zweiling, trebuia doar să plece şi ea cu transportul, aşa-i ? Coborî buza de jos şi împinse limba înainte. Höfel şovăi o clipă, apoi răspunse după o scurtă hotărîre :

— Da, desigur, Hauptscharführer.

— Dar acum trebuie să taci din gură şi ceilalţi la fel.

— Da, desigur, Hauptscharführer.

Zweiling strîmbă din gură supărat :

— Da, desigur, am înţeles, se maimuţări el. Să nu ne ascundem după degete. Peste cîteva săptămîni americanii vor fi aici şi atunci veţi putea să vă luaţi molia în braţe şi să spuneţi americanilor : pentru asta trebuie să-i mulţumim Hauptscharführerului nostru...

Höfel se căzni să răspundă :
— Am înţeles, Hauptscharführer.
Zweiling părăsi tonul amabil :
— Lasă-mă, omule, cu veşnicul dumitale „am înţeles" ! La urma urmei e o nebunie că eu... dacă s-ar descoperi, zburaţi cu toţii în buncăr. Mie nu mi se poate întîmpla nimic, cred că asta îţi este clar ?
— Am înţeles.
Zweiling se rezemă de spătarul scaunului.
— Prin urmare spune, deci, oamenilor dumitale să-şi ţină botul.
— Am înţeles, Hauptscharführer !...

Pippig adusese copilului o ceaşcă cu o fiertură caldă de cafea, în care amestecase cîteva linguri de zeamă de morcovi. Copilul luă o înghiţitură apoi împinse ceaşca la o parte.
Pippig oftă îngrijorat :
— Nici mie nu mi-ar plăcea drăcia asta.
— Ce să dăm la mic copil ? ridică Kropinski din umeri nedumerit, are braţe atît de subţiri şi picioruşe atît de subţiri...
Pippig pipăi cercetător micul trup : Mult n-are pe el.
— La copil trebuie pîine albă, şi zahăr, şi lapte !
Pippig izbucni în rîs :
— Lapte ? Marian, omule, doar n-am un sîn de mamă.
Kropinski legăna capul îngrijorat.
Pippig îşi frecă cu ambele mîini creştetul tuns şi dintr-o dată răbufni :
— Păi, e clar, băiatului îi trebuie lapte.
— De unde vrei să-l iei ?
Dar Pippig părea că şi alcătuise un plan, cînd luă odată o hotărîre atunci nu mai tolera vreo şovăială.
— Pippst du oder pipp-ich ? Ich pippe ! [1]
Cuvintele sunaseră cam aspru, dar numaidecît Pippig se ghemui jos lîngă copil şi-l mîngîie pe mînuţe :

[1] In limba germană un joc de cuvinte, făcînd aluzie la numele de Pippig : „faci tu, sau fac eu ; eu fac" (n.t.).

— Acum bagă de seamă, micuţule. Mîine se duce unchiul Pippig într-o păşune mare, acolo sînt multe vaci şi ele fac muuuuu...

Copilul surîse. Copleşit de bucurie Pippig îi luă faţa între mîini :

— La noi ai să mai înveţi să rîzi, micuţule. Lui Kropinski însă care nu mai putea de uimire, îi puse mîna pe umăr : Şi tu ţi-l pui mîine la sîn, lămurit ?

În cancelarie Höfel nu discută prea mult cu privire la schimbarea situaţiei.

— Copilul o să rămînă în depozit, chestiunea e acum limpede, declară el arătînd semnificativ înspre camera lui Zweiling. Deţinuţii din echipă îl înţeleseră îndată :

— În lagăr să nu pomeniţi nimic că la noi în depozit... Sfîrşitul frazei îl completă cu o mişcare de mînă parcă ar acoperi un lucru ascuns. Cu aceasta, el consideră că totul a fost spus.

După lăsarea lucrului, Höfel rămase singur la masă. Pippig nu era acolo. Mulţi dintre deţinuţi se suiseră acum în paturi. În spatele mesei lui Höfel şedeau cîţiva în grup, şoptind agitat.

În capul lui Höfel gîndurile erau răvăşite. O greutate apăsătoare îi strîngea inima. Îşi rezemă capul între mîini şi închise ochii. Ştia de mult că va trebui să dea socoteală lui Bochow. Era oare prea laş pentru asta ? Să ţină copilul ascuns şi să nu sufle vreo vorbă nimănui ? Nici unui Bochow, nici unui Krämer ?

Höfel se frămînta cu gîndurile lui. Şoaptele din spate îi ajunseră la ureche.

Lîngă Oppenheim americanii au format un nou cap de pod. Tancurile au răzbit spre răsărit ! Vîrfurile lor au atins Mainul lîngă Hanau şi Aschaffenburg. Lupte de hărţuială la est de Bonn. Garnizoana din Koblenz a fost retrasă pe malul de est. Lupte de stradă în Bingen.

Höfel deveni atent. Atît de mult au înaintat acum. Atît de repede merg lucrurile ?

Să ţină copilul pur şi simplu ascuns... se gîndi el. Deschise ochii.

În definitiv a acţionat el oare la rece şi chibzuit ? A ascultat de îndemnul inimii şi s-a lăsat învins de ea. Era oare inima mai tare ca raţiunea ?

Să simți, să cugeți. Să cugeți, să simți...

El rătăcea cu gîndurile sale, aflat parcă pe un vapor fără cîrmă, și se refugia în o mie de justificări. Cum ar fi procedat dacă ar fi trecut în preajma unui rîu și în apele repezi un copil ar fi fost în primejdie să se înece? Fără a ține seama de el însuși ar fi sărit în valuri, și nimic n-ar fi fost mai firesc.

Höfel răsuflă adînc. Lui Bochow? Lui Krämer? Cui să-i spună ce făcuse?

În blocul 3 erau cazați „comandații", acei deținuți care lucrau fie ca ospătari în cazinoul ofițerilor, fie ca bucătari, croitori, cizmari, curieri sau ordonanțe pentru SS-iști.

— Bună seara, Karl! Pippig se așezase lîngă Wunderlich care lucra în bucătăria SS și îi clipi șiret din ochi. Wunderlich își dădu seama îndată că mărunțelul avea ceva pe suflet:

— Spune, ce vrei?

— Lapte.

— Lapte? Dar pentru ce?

— Pentru băut, dobitocule.

— Pentru tine?

Pippig se simți jignit.

— Eu beau bere, bineînțeles dacă găsesc... Îl trase pe Wunderlich mai aproape și-i șopti la ureche:

— Avem un copil.

— Un ce?

— Pss! Pippig se uită prevăzător în jur, îi spuse șușotind secretul și-i puse apoi mîna pe umăr.

— Vezi, mă Karl, acum deci ne-ar trebui un strop de lapte pentru copilaș. Așa brațe mici are și așa piciorușe. Mititelul poate să piară pînă la urmă. Ei, ce zici, Karl — o jumătate de litru?

Wunderlich chibzui:

— Cum vrei să scoți laptele de aici? Asta însemna însă consimțire. Pippig se lumină:

— Asta las-o pe seama mea.

— Şi dacă te înhaţă?

Pippig se enervă:

„— Pippst du oder pipp ich?"

Wunderlich rîse. Se mai sfătuiră asupra unei chestiuni, care nu părea chiar atît de simplă: cum putea Pippig să ajungă la lapte? Ar putea să-şi facă rost de o „mică comandă" pentru „afară" şi să ducă astfel cîteva boarfe vechi la croitoria SS. Asta ar fi posibil. Laptele va trebui deci adus la croitorie.

Wunderlich se uită împrejur prin bloc şi, făcînd un semn cu mîna, chemă un curier.

— Ce vrei? îl întrebă acesta, apropiindu-se de masă.

— Fii atent, mîine dimineaţa treci pe la mine şi duci o sticlă de lapte la croitorie. Rudi o s-o ia de acolo.

Curierul îi strînse mîna lui Pippig salutîndu-l:

— Bună seara, Rudi.

— Bună seara, Alfred.

Pentru curier însărcinarea era o bagatelă, el umbla doar prin întreaga zonă SS.

— S-a făcut, spuse el fără a mai pune alte întrebări fiindcă gesturile excepţionale se comit întotdeauna ca şi cum ar fi fireşti.

— Trebuie să-l mai anunţăm şi pe Otto, zise Wunderlich şi trecu cu Pippig în cealaltă aripă a blocului.

Otto Lange, Kapo la croitoria SS, un om mai în vîrstă care fusese maistru croitor cu atelier propriu şi apoi internat în lagăr pentru propagandă subversivă, stătea la difuzor şi asculta ştirile.

Wunderlich îl chemă de o parte.

— Îţi voi trimite mîine dimineaţă o sticlă de lapte. Pippig o s-o ia de la tine.

Croitorul dădu din cap şi-şi netezi cu mîna buza de sus. Un obicei din vremurile de altădată, cînd purta mustăţi.

— Bagă de seamă, îl instrui Pippig pe croitor, am să-ţi aduc cîteva paltoane vechi. Tu ni le-ai cerut, ai înţeles?

Lange aprobă din cap.

— Bine, bine, adu-le.

Era o cale complicată pentru a procura o jumătate de litru de lapte şi, cu toată bunăvoinţa participanţilor, o cale primejdioasă. Dacă Pippig ar fi prins la poartă, totul

ar fi fost compromis. Fără doar şi poate va zbura în buncăr şi dacă va avea noroc va scăpa cu 25 de lovituri. Dacă va avea însă ghinion, va nimeri în crematoriu şi... S-ar duce dracului. Pippig însă nu se temea. În toate isprăvile temerare pe care le pusese la cale, îl stăpînea mereu un sentiment optimist. Cînd se despărţi în faţa blocului de Wunderlich, acesta îl preveni :

— Mă omule, numai să nu te laşi înhăţat.

Pippig se pregătea să dea un răspuns indignat, dar Wunderlich protestă, rîzînd :

— Ştiu, ştiu, du pippst...

Pippig plecă mai departe mulţumit. Reîntors în bloc, Wunderlich îl întîlni pe sanitarul din infirmeria SS.

— Mă Franz, n-ai putea să-mi trimiţi mîine dimineaţă puţină glucoză ?

Sanitarul clătină îngîndurat din cap :

— Glucoză ? Nici noi nu prea avem.

— Îmi trebuie pentru un tovarăş.

Sanitarul oftă :

— Un singur pacheţel, mai mult nu pot să dau. Ţi-l trimit printr-un curier.

Wunderlich îl bătu pe umăr.

*

Krämer stătea încă aplecat deasupra listei de apel pentru a doua zi, cînd intră Höfel. Se aşeză pe un scăunel şi-şi aprinse o ţigară. Krämer îi aruncă o privire rapidă.

— Ei, totul a fost în regulă ?

Höfel fuma mai departe tăcut.

— Am văzut unul în convoi care purta un sac în spinare, ăla a fost desigur... ? întrebă Krämer în timp ce continua să scrie.

Höfel n-ar fi avut decît să dea din cap şi Krämer ar fi fost mulţumit. Dar el nu făcea nici o mişcare, ci se uita doar în jos. Krämer tresări.

— Ce s-a întîmplat ?

Höfel aruncă restul ţigării pe podea şi-o strivi cu piciorul.

— Trebuie să-ţi spun ceva...

Krämer lăsă creionul din mînă.

— Nu cumva n-ai trimis copilul ?

Höfel îl privi în faţă :

— Nu.

Brusc tăcerea se aşternu între ei.

— Omule... Krämer sări în sus, alergă la uşă şi-o deschise. Era un obicei al lui spre a se convinge că sînt singuri. Cancelaria era goală. Krämer închise uşa la loc şi se propti de ea. Băgă mîinile în buzunare, strînse buzele şi-şi fixă privirea în gol. Höfel aştepta răbufnirea de furie, hotărît să se opună din toate puterile.

Dar Krämer rămăsese ciudat de calm, şi trecu un timp îndelungat pînă vorbi.

— Te-ai împotrivit deci unei dispoziţii ?

— Da şi nu !

Krämer aştepta ca Höfel să continue, acesta însă tăcea.

— Şi ? întrebă în sfîrşit Krämer.

Höfel respiră adînc.

— A survenit ceva... Şovăi şi continuînd să şovăie îi relată ce se petrecuse între el şi Zweiling. Asta trebuia să însemne o explicaţie şi totodată o scuză.

Krämer îl lăsă să termine ; pomeţii obrazului i se mişcau agitat, dar el tăcea chiar după ce Höfel terminase de mult.

Chipul său se înăspri, pupilele i se strînseră. În sfîrşit, spuse cu un glas ciudat de răguşit :

— Şi tu crezi, într-adevăr, tot ce mi-ai povestit acum ?

Höfel îşi recăpătase siguranţa de sine şi răspunse repezit :

— Eu nu te mint.

Cu o mişcare obosită din umeri Krämer se desprinse de uşă, se plimbă de cîteva ori încolo şi încoace ş-apoi spuse mai mult pentru sine.

— Fireşte că nu mă minţi, însă... Se opri în faţa lui Höfel. Însă te minţi poate pe tine însuţi.

Höfel făcu fără să vrea o mişcare care exprima indignare şi atunci Krämer izbucni :

— Te-ai încurcat cu un ticălos. Zweiling nu-i decît un ticălos. Nemernicul ăsta vrea numai să-i acoperim spatele !

Dar şi Höfel, decis să accepte lupta, deveni mai însufleţit.

— Tocmai prin asta îl avem în mînă.

Un rîs sec izbucni din gura lui Krämer.

— În mînă? André, mă omule, de cînd eşti tu în lagăr? De şase luni, hei? Gesticulă făcînd mişcări cu degetul prin aer. Ăla caută şi printre oamenii lui să-şi acopere spatele. Cînd aşa şi cînd aşa, după cum bate vîntul. Ar fi de ajuns ca americanii să fie respinşi doar cu cinci kilometri şi Zweiling al nostru îndată se va umfla iarăşi în pene şi apoi te va apuca de c... pe tine şi pe bietul copil! André, omule, ce-ai făcut!

Höfel ridică mîinile, ca şi cum ar fi vrut să-şi astupe urechile.

— Nu-mi face atîta mizerie!

— Ba tu ne faci *nouă* mizerie!

Höfel oftă chinuit:

— Doar nu era să iau copilul de mînă şi să...

— Trebuia să dai copilul înapoi omului care l-a adus, aşa era dispoziţia. Tu n-ai ascultat. Asta se cheamă abatere de la disciplină.

— Dacă vom scăpa cu viaţă de aici, am să dau eu socoteală Partidului, n-avea grijă, îl asigură Höfel.

Krämer îl privi aspru în ochi:

— Partidul e *aici*!

Höfel era gata să dea o ripostă vehementă, dar cuvintele îi pieriră de pe buze. Pironit de privirea lui Krämer, lăsă ochii în jos. Spre propria lui mîhnire trebuia să recunoască că acesta avea dreptate. Totuşi sufletul i se revoltă la gîndul că ar fi trebuit să lase copilul în voia soartei. Avea impresia că o mînă puternică îi înfige în inimă o cheie şi o închide. Se simţea vinovat faţă de copil şi vinovat faţă de Partid. Capul îi căzu pe piept.

— Nu am putut face altfel... nu... am... putut, zise încet şi cuvintele erau şi rugăminte şi suferinţă.

În clipa aceea Krämer îl îndrăgi mai mult pe acest om chinuit, dar se stăpîni.

— Nu mai tîrziu, şi nu cîndva, ci acum şi aici trebuie totul pus la punct, spuse neînduplecat.

Tăcură amîndoi. O cută ascuţită se brăzdase între sprîncenele lui Krämer. Agitat, el începu să se plimbe, căutînd parcă o soluţie.

— Copilul nu mi-l mai ia nimeni, spuse el în fine după o lungă meditație și apoi se răsti la Höfel: Sau îți închipui poate că voi putea să-l mai predau cuiva ca bagaj de drum ?

Cuprins din nou de supărare bocăni furios prin încăpere.

— Dacă l-ai fi dat înapoi polonezului, copilul ar fi acum afară din lagăr și totul ar fi în ordine. Și în ce situație ne aflăm acum ! În ce situație !

Se așeză pe masă și-și împreună mîinile între genunchii desfăcuți. Höfel se lăsă obosit pe scăunel. Nu-i mai rămăsese nimic din bucuria aceea eliberatoare a inimii. Ciocnirea așteptată nu avusese loc și tot ce era frumos și înălțător în fapta sa se destrămase subit. Ce a rămas nu era decît cruda și banala realitate : încălcarea disciplinei ! Höfel privi în gol.

Krämer desfăcu mîinile împreunate și în cele din urmă spuse, ceva mai blînd ca de obicei :

— Să nu ne certăm, André, asta nu. Ticălosul ăla n-o merită.

Alunecînd greoi de pe masă și îndemnat de o bruscă hotărîre adăugă :

— Trebuie să vorbești cu Bochow. *Trebuie !* stărui el cînd Höfel îi propuse : lasă să rămînă între noi, Walter. Bochow n-are decît să creadă că acest copil a plecat cu polonezul.

Insistențele lui Höfel îl iritară pe Krämer.

— Acum cînd copilul trebuie să rămînă în lagăr, *trebuie !* Auzi ? mîrîi el, acum nu este numai treaba noastră. Eu nu-ți cunosc funcția. Nici să nu-mi spui ceva despre ea, dar tu trebuie să știi în ce primejdie te-ai băgat în problema asta cu copilul.

— Ce trebuia oare să fac, cînd l-am găsit ?

— Prostii ! Nu despre asta e vorba. Tu ai primit dispoziția să scoți copilul din lagăr.

— Firește că da, însă... Strigătul desperat al lui Höfel tăia ca în carne vie.

Krämer răsuflă din greu, privirea i se întunecă. Cei doi bărbați stăteau față în față în tăcere, cufundați în gînduri. Krämer nu mai putea suporta situația. În căutarea

unei ieşiri se plimbă încolo şi încoace. Asculta fără să rețină cuvintele lui Höfel, care-l ruga cu ardoare :

— Nu va mai dura mult, Walter, sigur că nu. In fiece clipă americanii pot sosi aici! Vom rezista aceste cîteva zile. De ce să mai vorbesc cu Bochow şi să-l neliniştesc ? Copilul tot nu-l mai putem scoate din lagăr. Tu singur o spui. Atunci la ce bun ? Lasă să rămînă între noi. Nimeni nu ştie. Numai tu și eu, atît.

— Şi Zweiling ?

— Asta își va ține gura.

Krämer rîse cu o ironie amară. Situația cerea o acțiune urgentă în ambele cazuri, fie că Bochow ar fi fost încunoştiinţat, fie că nu. Copilul nu mai putea ieşi din lagăr. Dispoziția pe care o primise de la Bochow n-o îndeplinise cum trebuie. Datoria lui ar fi fost să-l controleze pe Höfel, el însă a lăsat totul pe seama acestuia și acum... ? „Afurisită treabă", mîrîi Krämer furios pe el însuşi şi pe toată lumea şi se plimbă mai departe cu pași grei în dreapta şi în stînga ca mînat de cineva. Fiindcă nu voia să-i facă concesii lui Höfel strigă necăjit :

— Și dacă nu-i vom pomeni nimic lui Bochow ? Ce va fi pe urmă ? Ce va fi pe urmă ?

Asta însemna că pe jumătate era de acord ! Höfel ridică bucuros mîinile, ca şi cum ar fi vrut să le pună pe umerii lui Krämer. Dar acesta se retrase şi bombăni :

— Copilul trebuie scos afară din depozit, scos din zona ta !

— Și unde să fie dus ?

— Da, unde ? Acum vezi ce ispravă ai făcut ? Unde să ascundem acum copilul ? El trebuie scos din zona ta şi a afurisitului de Zweiling, undeva într-un loc unde nu se arată nici un SS-ist.

Nu exista decît un singur loc corespunzător : baraca pentru contagioşi din lagărul mic. Aceasta este ocolită cu teamă de fiecare SS-ist, ca nu cumva să se molipsească de febră tifoidă sau de exantematic.

Krämer se opri în fața lui Höfel și-l privi cu ochi aspri.

— Blocul 61 ! zise scurt.

Höfel tresări.

— În baraca contagioșilor ? Exclus !

— Copilul va fi trimis la 61 ! Krämer căuta să se convingă singur de justețea hotărîrii sale.

— Infirmierii polonezi stau cu lunile în această baracă și încă nu s-au îmbolnăvit. Ei merg ca pe sîrmă. De copil se vor îngriji cu toții, fii sigur. E doar copilul lor, un copil polonez. Sau vrei poate să-l ascund la mine, în coșul pentru hîrtii. Hei ?

Höfel tăcu, mușcîndu-și buzele. Krämer decise :

— Nu există altceva mai bun și cu asta, basta. Ajunge că m-ai atras și pe mine în încurcătură. Așadar, fără mofturi. Copilul va trece la 61 !

Höfel își fixă ochii în gol. Tot mai bine decît în transport. El ridică ochii :

— Și Bochow ?

Krämer se supără.

— Cred că asta ne privește numai pe noi. N-ai spus-o chiar tu ?

Höfel dădu din cap fără să vorbească ; nu mai avea putere să se bucure.

Zweiling locuia în afara lagărului într-o colonie frumoasă, construită de către deținuți pentru SS-iști. Era însurat de doi ani și Hortense, în vîrstă de 25 de ani, era o femeie pentru care foarte mulți Scharführeri din colonie îl invidiau pe ascuns. Avea sînii plini și se bucura de o sănătate înfloritoare. Dar din diferite pricini relațiile dintre cei doi soți nu decurgeau prea bine. Pe timpuri uniforma chipeșă o impresionase puternic pe Hortense, dar cu trecerea vremii nimic n-o putea amăgi asupra faptului că sub înfățișarea fercheșă se ascunde un om șters și lipsit de voință. De multe ori făcuse Hortense pe ascuns comparații între soțul ei și solidul Hauptsturmführer Kluttig, care deși nu avea o înfățișare impunătoare, era în schimb un bărbat viguros. După asemenea confruntări nu simțea decît desconsiderare și dispreț pentru Zweiling. Căsnicia devenea tot mai plictisitoare și lipsită de plăcere și cei doi soți abia mai găseau ce să-și vorbească. Dar nu aceasta era decepția cea mai mare a femeii. Hortense nu putea să aibă copii. Nici medicul nu

era în stare să dea un leac. O diformaţie internă împiedica fecundarea.

Femeia nu putea să treacă uşor peste aceasta, şi, în secret, dădea vina pe soţul ei astmatic care cu trupul lui vlăguit şi cu pielea lui palidă contrasta atît de mult cu dînsa. Viaţa sufletească a Hortensei se schimbase şi de multe ori, în pat, îl respingea pe bărbatul ei, spunîndu-i morocănos :

— Ah ! lasă-mă în pace.

Uneori însă îi părea rău, şi după ce îi ceda cu dezgust, el se vîra înapoi în patul lui ca un căţel.

În conducerea gospodăriei Hortense era pe deplin independentă şi nu-i permitea lui Zweiling să se amestece cu nimic ; de altfel în tot ce făcea nu-i cerea mai întîi părerea.

În seara aceea Hortense şedea în sufragerie în faţa bufetului şi împacheta într-o ladă diferite porţelanuri învelite cu grijă în hîrtie de ziar.

Zweiling sosise acasă. Îşi scosese o cizmă şi piciorul gol îl sprijinea de un fotoliu. Cu ciorapul gros, cenuşiu, şterse sudoarea dintre degetele cald-umede de unde se ridica un miros acru şi-şi cercetă îngrijorat călcîiul din nou ros de atîta alergătură.

Hortense nu-l lua în seamă. Era ocupată cu împachetatul. Zweiling îşi îmbrăcă iarăşi ciorapul şi-şi scoase şi cizma cealaltă. Duse apoi cizmele afară şi cu papucii în picioare, cu uniforma descheiată se întoarse în odaie şi se aşeză în fotoliu.

Cu buza inferioară lăsată să atîrne, se uită un timp spre Hortense. Îşi aduse aminte cum un Scharführer îi spusese cu un zîmbet lacom :

— Ce picioare are soţia ta... oho...

Zweiling privi pulpele rotunde, ceva prea pline ale Hortensei şi coapsa goală de sub rochia ridicată. Desigur, ăluia i-ar plăcea.

— Ce faci acolo ?

Hortense îi răspunse cu nepăsare :

— Nu se poate şti niciodată...

Zweiling nu prea pricepuse răspunsul. Încercă în gînd să-i găsească vreun sens, dar nu reuşea. O întrebă din nou :

— Adică ce vrei să spui ?

Hortense își ridică ochii și spuse iritată :

— Tu crezi că am să las aici porțelanurile mele frumoase ?

Zweiling pricepu acum. Făcu un gest care nu spunea nimic.

— Încă nu am ajuns pînă acolo.

Hortense izbucni într-un rîs grosolan și-și continuă mînioasă împachetatul. Zweiling se tolănise adînc în fotoliu, își întinsese comod picioarele și-și împreunase mîinile peste burtă. După un timp, spuse :

— Am și pregătit terenul...

Hortense nu răspunse de îndată și nici nu părea să fi acordat vreo importanță cuvintelor auzite, apoi, însă, întoarse capul către Zweiling și întrebă curioasă :

— Da ? Cum adică ?

Zweiling rîse ca pentru sine.

— Hai, vorbește odată ! se răsti Hortense la el.

— Vezi, un deținut, Kapo-ul meu, a ascuns la mine un copil de evreu.

Zweiling rîse din nou. Hortense se întoarse acum cu totul spre soțul ei.

— Ei și ? Și apoi ?

— L-am înhățat.

— I-ai luat copilul ?

— Doar nu sînt prost.

— Atunci ce-ai făcut ? stărui Hortense cu nerăbdare.

Zweiling strîmbă viclean din gură, închise un ochi și se aplecă cu un gest intim spre Hortense :

— Tu ascunzi porțelanul și eu un copil de evreu.

Chicoti fără glas. Hortense se ridică brusc :

— Povestește !

Zweiling se rezemă de spătarul fotoliului :

— Ce mare lucru e de povestit ? I-am surprins și restul a mers simplu de tot. Dacă l-aș fi dus în buncăr, ar fi acum rece.

Hortense ascultă tot mai încordată :

— Da... de ce nu l-ai... ?

Zweiling își ciocăni șiret tîmplele cu vîrful degetelor :

— Dacă tu nu-l bați pe evreul meu, nu-l bat nici eu pe evreul tău. Paza bună trece primejdia rea.

El observă cu uimire că Hortense se uită țintă la el, înfricoșată și o întrebă deci mirat :

— Ei, ce s-a întîmplat ? Ce te holbezi așa ?

— Și copilul ? întrebă Hortense cu răsuflarea tăiată.

Zweiling ridică din umeri și spuse cu nepăsare.

— El e încă la mine în depozit. Băieții or să bage ei de seamă, poți să fii sigură.

Hortense se așeză fără grai pe un scaun.

— Și tu te bizui pe băieții ăștia ? Poate vrei chiar să rămîi încă în lagăr, cînd vor fi aici americanii ? Ia spune-mi...

Zweiling protestă plictisit.

— Nu mai flecări asemenea prostii. Eu să rămîn în lagăr ? Dar pot eu să știu dacă voi putea să ies destul de repede din lagăr cînd va fi cazul ? Și atunci copilul de evreu va fi un lucru minunat. Crezi că nu ? Atunci vor ști cel puțin că eu sînt un om cumsecade.

Hortense bătu din palme, îngrozită :

— Gotthold, bărbate ! Ce-ai făcut ? !

Zweiling se miră de spaima ei :

— Ce vrei, totul e doar în regulă.

— Cum îți închipui că va decurge povestea asta ? întrebă Hortense cu vehemență. Odată roata întoarsă, atunci băieții ăștia nu vor mai întreba dacă ai fost un om cumsecade. Ei te vor ucide încă înainte de a sosi aici primul american.

Din nou bătu din palme :

— De șase ani în șir e omul ăsta în SS...

Zweiling fu gata să răbufnească. În privința apartenenței lui la SS nu admitea să fie luat în bătaie de joc de Hortense, în privința asta nu admitea nici un fel de critică. Dar femeia îi tăie vorba fără nici un respect :

— Și ce ți-ai închipuit tu mai departe ? Hei ? Odată întoarsă roata, ce ai să faci pe urmă ?

Iritat de vehemența ei, Zweiling ridică ochii. Hortense se postă în fața lui cu brațele sprijinite agresiv de șolduri. Zweiling clipi din ochi, fără gînduri. Nemaiputîndu-se stăpîni, Hortense începu deodată să strige :

— Eu pot să muncesc ! Pot să lucrez ca bucătăreasă ! Dar tu ? De învățat n-ai învățat nimic. Și cînd vei isprăvi cu SS-ul, ce ai să faci apoi ?

Zweiling nu răspunse decît printr-un gest de nepăsare, dar Hortense nu se dădu bătută.

— Sau vrei poate să te hrănesc eu ?

— Nu vorbi prostii ! Zweiling simțea disprețul din cuvintele Hortensei : Așteaptă mai întîi să vezi ce o să se întîmple. Am pregătit doar terenul.

— Cu copilul tău de evreu ? Hortense izbucni într-un rîs strident. Pregătit terenul. Nu mai spune ! Mînă în mînă cu Comuna !

— Tu nu poți să înțelegi lucrurile astea.

Zweiling se ridică supărat și se plimbă cu pași iuți prin cameră. Hortense se luă după el și-l trase de mînecă către dînsa, dojana lui îngîmfată n-o impresiona de loc.

— Și dacă se va afla ? Ei ?

Zweiling o privi speriat pe Hortense.

— Ce să se afle ?

Ea îl scutură de mînecă și-i repetă stăruitor :

— Și dacă se va afla... ?

Zweiling îi împinse supărat mîna, dar Hortense nu mai cedă și-i tăie calea, cînd vru să treacă pe lîngă ea.

— Mă omule ! Te-a bătut dumnezeu ? Să faci o asemenea ispravă tocmai la urmă de tot ! Tot nu-ți dai seama ce ispravă ai făcut ? Dacă se va afla, apoi chiar oamenii tăi în ultima clipă te vor împușca.

Începînd să șovăie, Zweiling țipă certăreț :

— Dar ce vrei să fac ?

— Nu țipa, șuieră tăios Hortense, trebuie să scapi de copilul de evreu, cît mai repede cu putință !

Frica autentică a Hortensei întinse ghearele și asupra lui Zweiling. Dintr-o dată el își dădu seama de primejdie.

— Cum s-o fac, poți să-mi spui ?

Hortense țipă :

— Aceasta nu pot s-o știu *eu*. *Tu* doar ești Scharführerul, nu eu !

Strigase prea tare și tăcu speriată. Discuția se încheie brusc.

Hortense se lăsă în genunchi lîngă ladă și împachetă mai departe. Rupea furioasă foile de ziar și toată seara nu mai schimbară aproape nici o vorbă.

Zweiling căuta o ieșire. Se mai frămînta cu gîndurile și acum după ce se afla de mult în pat. Deodată se ridică brusc și o lovi pe femeie pe spate.

— Hortense !

Ea tresări speriată și încă prinsă de somn nu se putu dezmetici, cînd Zweiling exclamă triumfător :

— Am găsit !

— Ce ?

Zweiling aprinse lumina :

— Haide, afară de aici !

Tremurînd de frig, Hortense îl certă îmbufnată :

— Da' ce să fac ?

Zweiling era acum la ușă și spunea poruncitor :

— Haide, vino !

El era acum Scharführerul și de acesta Hortense avea teamă. Ea ieși din patul cald, îmbrăcă capotul deasupra cămășii subțiri de noapte și-l urmă pe Zweiling în cealaltă odaie. El scotocea printr-un sertar din bufet :

— Îmi trebuie hîrtie de scris.

Hortense îl împinse la o parte și scormoni printre măruntișurile aruncate neglijent claie peste grămadă în sertar.

— Poftim. Îi întinse lui Zweiling o invitație veche a Asociației femeilor naziste, dar Zweiling aruncă furios fițuica înapoi în sertar.

— Ți-ai pierdut mințile ? Se uită în jur, căutînd mereu. Pe un scaun se afla un pachet înfășurat. Zweiling smulse o bucată din hîrtia de împachetat.

— Asta-i bună. Puse bucata de hîrtie pe masă și strigă către Hortense : Un creion, haide, repede. Șezi aici, trebuie să scrii.

Agitat își frecă obrazul :

— Cum să scriu asta ?

— Dar nici nu știu încă ce vrei, bombăni Hortense, care cu creionul în mînă se așezase la masă.

— Scrie, o repezi Zweiling, dar îi opri mîna îndată ce Hortense puse creionul pe hîrtie : Nu așa, ci cu litere de tipar. Trebuie să arate ca și cum unul dintre deținuți ar fi scris-o.

Hortense zvîrli revoltată creionul :

— Ia ascultă...

— Fleacuri, scrie!
Își frecă obrazul, apoi dictă:
— Kapo-ul Höfel și polonezul Kropinski au ascuns în depozitul de îmbrăcăminte un copil de evreu; Hauptscharführerul Zweiling nu știe nimic despre asta.
Hortense scrise pe hîrtie cu litere solide de tipar aceste cuvinte. Zweiling se răzgîndi. Asta încă nu însemna nimic.
Smulse o nouă bucată de hîrtie de pe învelișul pachetului și-o întinse Hortensei.
— Höfel din Effektenkammer și polonezul Kropinski vor să joace o festă Hauptscharführerului Zweiling. Ei au ascuns un copil de evreu în depozitul de îmbrăcăminte, în partea dreaptă, în colțul din fund.
Zweiling trecu în spatele Hortensei și privi peste umerii ei cuvintele scrise.
— Așa-i bine. Și acum scrie dedesubt: „Un deținut de la depozitul de îmbrăcăminte".
Încă în timp ce scria, ea îl întrebă:
— Și ce vrei să faci cu bilețelul?
Zweiling își frecă satisfăcut mîinile.
— Am să i-l strecor lui Reineboth.
— Cred că pe deasupra ești și un pungaș, spuse Hortense cu dispreț.
Zweiling luă asta drept un elogiu. Sînii plini de sub cămașa subțire de noapte a Hortensei îi ațîțară privirea.

*
* *

Imediat după apelul din dimineața zilei următoare Pippig alergă grăbit în jos spre infirmerie. Aici îl găsi pe Köhn la ambulanță.
— Măi, am nevoie de un termofor de cauciuc.
— Pentru ce? Köhn îl privi mirat pe Pippig, care după alergarea rapidă abia mai răsufla, și clătină din cap în semn că nu se poate.
— Nici noi nu mai avem decît cîteva bucăți dintr-astea.
— Ți-l aduc numaidecît înapoi.
Pippig îl rugă stăruitor și făcu uz de toată arta lui de convingere, ca să obțină de la suspiciosul Köhn unul din-

tre aceste prețioase termofoare. Fugi cu el înapoi în depozit și-l puse pe Kropinski să i-l lege în jurul burții. Încărcat cu un maldăr de paltoane, pregătite mai dinainte de Kropinski, el părăsi depozitul de îmbrăcăminte și urcă platoul de apel îndreptîndu-se spre poartă. Aici se prezentă pentru ieșire. SS-istul din spatele ghișeului îi completă nepăsător permisul și Blockführerul, care în fața geamului făcea serviciul de control la intrare, îl iscodi pe Pippig.

— Ce fel de boarfe duci afară ?

Pregătit pentru întrebări și incidente, Pippig făcu milităreşte „la stînga" știind că exactitatea militară, pe care SS-iștii puneau un accent deosebit, este cel mai bun permis.

— Obiecte de lînă alese pentru a fi folosite la reparații în croitoria SS, raportă el accentuînd asupra cuvintelor „obiecte de lînă", care pentru urechea Blockführer-ului trebuiau să aibă un ecou deosebit de plăcut. Războiul era doar în al cincilea an...

Pippig îl lăsă cu satisfacție pe Blockführer să cerceteze paltoanele. Explicația dată corect și calitatea excelentă a paltoanelor nu-i dădeau Blockführerului nici un motiv de șicană. Cu o scurtă mișcare din cap îl lăsă să plece.

— Hai, șterge-o de aici, păsărico.

Fără nici un rost Pippig mai execută din călcîie un „la stînga împrejur", exemplar. Cînd trecu prin poartă, avu impresia că s-a strecurat prin urechile acului.

La croitorie îl luă în primire un Rottenführer.

— Ce dracu aduci aici ?

Dar încă înainte ca Pippig să răspundă, din fund se grăbi Lange să explice SS-istului :

— Material de reparat. Eu l-am cerut de la depozitul de îmbrăcăminte. E în regulă.

Rottenführerul îl lăsă pe Pippig să treacă.

Acesta cără paltoanele printre șirurile de deținuți, ocupați de zor cu cusutul la mașină și trînti balotul pe masa de croit din fața lui Lange. Kapo-ul examină amănunțit fiecare palton. Îl ridica în sus, îl întorcea și-l răsucea pe toate părțile, îl întindea pe masă, îi cerceta căptușeala și stofa și arăta foarte ocupat. În timp ce făcea intens această

operație, numai privirile îi erau îndreptate într-o anumită direcție, pe care Pippig o surprinse șiret din ochi.

Aha, în lada cu cîrpe de sub masă !

Pippig se ghemui repede. Lange îi acoperi dispariția cu paltoane ridicate în sus, iar jos Pippig era ascuns privirilor de draperia din jurul mesei. Pippig își descheie cu degete sprintene jacheta și cămașa, deșurubă capacul termoforului, scormoni în lada de cîrpe, găsi sticla și încă în timp ce deșerta laptele și ascundea din nou printre cîrpe sticla goală căzu de sus un pachețel. Glucoza ! Pippig ridică privirea spre Lange. Acesta închise un ochi. Se înțeleseseră.

Pippig băgă pachețelul în buzunar, își potrivi îmbrăcămintea și se ridică. Mai schimbă cîteva cuvinte fără importanță și apoi o luă din loc. La plecare Rottenführerul îi semnă permisul.

Laptele rece ca gheața răcorea burta lui Pippig. Pe drum vîrî pachețelul cu glucoză în căptușeala șepcii sale fără cozoroc cum purtau deținuții, astfel încît îl ținea mereu în mînă cînd trebuia să salute pe un SS-ist.

Apropiindu-se de poarta lagărului, Pippig văzu încă din depărtare cum o mulțime de deținuți stau la ghișeu și cum Blockführerul îi percheziționează atent.

Afurisită treabă. Tipul face percheziție.

De întors nu se mai putea întoarce, dar nici locului nu mai putea să rămînă, era acum prea aproape de poartă. Ce era de făcut ? Îndrăzneala învinge. Pippst du oder pipp ich ? — Ich pippe ! Pippig se îndreptă fără frică spre urechile acului. Își tăie drum prin mulțimea de deținuți, își smulse din cap șapca cu pachețelul, pocni din călcîie și strigă :

— Deținutul 2398 se întoarce de la croitoria SS înapoi în lagăr !

Cînd Blockführerul, ocupat cu percheziția, se răsuci spre el, Pippig îi întinse permisul, făcu o mișcare elegantă la stînga împrejur și se și strecură prin urechile acului. Secunde pline de o încordare gata de explozie. Va striga oare în spatele lui :

— Hei, ăla de la depozitul de îmbrăcăminte ! Înapoi spre poartă !

Cu fiecare pas, care-l distanța de poartă, încordarea lui Pippig se risipea. Răcoarea de pe burtă n-o mai simțea.

Strigătul nu venea ! În urma lui Pippig se întindea un spațiu gol imens, ocrotitor. După ce trecu de jumătatea platoului de apel, Pippig o porni la trap. Încordarea dispăruse cu totul, și în locul ei se revărsa în piept o enormă bucurie.

Pippig alerga. Bucură-te, micuțule, vine laptele !

De fericire, lui Kropinski i se umplură ochii de lacrimi. Mîngîia mereu brațul lui Pippig cînd, ghemuiți în fața copilului, vedeau cu înduioșare cît de mult îi plăcea micuțului laptele. Copilul care ținea cu amîndouă mîinile ceașca mare de aluminiu, arăta ca un ursuleț și plescăia-plescăia...

— Bun frate, curajos frate, șopti Kropinski. Pippig glumi :

— Dacă ai ști, omule, ce spaimă am tras...

Rîse, nici el n-o credea.

Deodată se pomeniră cu Höfel în spatele lor ; amîndoi ridicară ochii spre el, fericiți.

— De unde aveți laptele ?

Pippig rînji șiret spre Höfel, înghionti cu degetul arătător burta copilului :

— Pe pășune e o vacă și face muuuu...

Copilul rîse.

Pippig se lăsă să cadă jos de bucurie și bătu din palme.

— A rîs ! Ați auzit ? A rîs !

Höfel rămînea serios. Arăta obosit, pentru că petrecuse o noapte agitată. Încă înainte de apelul de dimineață aflase prin Krämer că totul fusese aranjat cu polonezul Zidkowski, șeful de bloc de la 61.

Iar acum stătea în fața copilului și admira pofta cu care acesta își bea laptele. Va trebui să-i facă pe cei doi să înțeleagă că copilul...

— Ascultați, începu Höfel.

Pippig, care remarcase vizita matinală a lui Krämer, își dădu numaidecît seama că prin Höfel vorbește șeful de lagăr și că acesta avea desigur motive ca să scoată copilul din depozit. Dar de ce tocmai în baraca pentru contagioși ?

Höfel îi liniști pe amîndoi. Ziua în amiaza mare nu era cu putință să transporte copilul în lagărul mic. Aceasta nu se putea face decît pe întuneric. De obicei după apelul general, Zweiling părăsea depozitul. Atunci ar fi mo-

mentul potrivit. Pippig vîrî mîinile în buzunarele pantalonilor şi spuse copleşit de mîhnire :

— Ce pisicuţă mititică...

Un deţinut veni şi îi avertiză că a sosit Zweiling. Trebuiau să întrerupă convorbirea.

Zweiling se retrăsese îndată în camera lui fără să fi găsit încă ocazia să plaseze biletelul. Cînd intrase în lagăr, se uitase precaut spre Rapportzimmer.

De la birou, Reineboth ridicase mirat ochii, cînd Zweiling se retrase salutînd încurcat. Ce o fi vrînd tîmpitul Heini de la depozitul de îmbrăcăminte ?

Înainte de masă Zweiling pornise de mai multe ori spre ieşire, dar niciodată nu s-a nimerit bine ; mereu se întîmpla cîte ceva.

Restul zilei Zweiling îl petrecu în camera lui zbuciumat de gînduri. După apelul de seară Reineboth se suia de obicei pe motocicletă şi pleca la amanta lui din Weimar. Ca să scape de bileţel, nu-i rămînea altceva de făcut decît să lase să treacă apelul şi să aştepte pînă ce Reineboth va fi plecat din lagăr. În definitiv soluţia cu bileţelul blestemat era oare bună ?

Frica pe care i-o insuflase Hortense îi paraliza încă mişcările. De cînd era în SS nu simţise încă niciodată nevoia de a-şi face griji pentru viitorul său. Apartenenţa lui la Unitatea cap de mort şi la cea SS din lagăr îl scutise pînă acum de toate necazurile vieţii. Abia după cearta de ieri cu Hortense vedea în faţa sa, îngrozitor de aproape, sfîrşitul lagărului, un sfîrşit care nu mai putea fi amînat. La eventualitatea morţii sale Zweiling nu se gîndea, pentru aceasta era prea indolent. În timp ce, în plictiseala aceea surdă, se uita spre deţinuţii care lucrau în depozitul de îmbrăcăminte, gîndurile i se învălmăşeau în creier. Ce se va alege dintr-însul ?

„Sau vrei poate să te hrănesc eu ? De învăţat n-ai învăţat nimic, absolut nimic..." Cuvintele îl sfredeleau din nou şi dificultăţile traiului într-un viitor nesigur îl covîrşeau. De ce naiba trebuie să iasă atît de prost cu războiul ăsta ?

Pînă acum Zweiling avusese pîinea asigurată. Şi deodată lucrurile să nu mai meargă aşa mai departe ? Führerul a greşit socoteala. Führerul ? Rahat ! La el se

gîndea Zweiling acum ca la cineva cu totul străin şi inaccesibil, el şedea undeva într-un buncăr sigur, care rezistă bombelor!

Zweiling se simţea părăsit. Comandantul lagărului abia că-l lua în seamă. Ceilalţi? Kluttig? Reineboth? Ei îi erau binevoitori doar cînd era de ciugulit ceva de la dînsul. O tabacheră de aur a unui evreu, un inel cu briliante, un stilou de aur... Kamerad[1] Hauptscharführer... şi era bătut pe umăr.

Kamerad? Zweiling îşi închipui rîzînd în sinea lui răsplata batjocoritoare cu care-l vor onora aceşti „Herren-Kameraden"[2], cînd într-o bună zi el va avea nevoie de ajutorul lor. Frica de toate se prefăcu subit în frică faţă de Kluttig şi de Reineboth. Fără îndoială că ei îl vor lăsa să se ducă de rîpă cînd se va descoperi chestia cu copilul evreu.

Höfel trecuse la masa lungă şi discuta cu deţinuţii. Zweiling privea duşmănos prin fereastră. Spaima lui se schimbă în ură împotriva acelui porc de cîine de acolo, de afară, care îl băgase în afacerea asta cu copilul evreu. Lui trebuie să-i mulţumesc, se gîndi Zweiling, las' că te prăjesc eu, putoare!

„Închide-ţi ferestruica că iarăşi îţi curg balele..." Hortense se obişnuise să-i spună aceste vorbe pentru că nu putea să sufere gura veşnic căscată a lui Zweiling.

Parcă i-ar fi spus-o tocmai acum. Zweiling tresări din gînduri, îşi închise repede gura, se ridică, bocăni spre uşă şi o deschise:

— Höfel!

Cel chemat îşi ridică ochii şi-l urmă pe Zweiling în încăpere. Ori de cîte ori stăteau faţă în faţă, între ei exista acel ceva, ce trebuia neapărat ignorat, chestiunea cu copilul. Ea pîndea doar din spatele frunţilor ca o complicitate primejdioasă şi Höfel aştepta totdeauna cu o anumită încordare, ce anume avea să-i spună Zweiling. Calm şi cu o privire dreaptă el se uita spre Scharführer. Acesta îşi întinse picioarele lungi sub birou.

— Astăzi nu mai soseşte nici un transport. După apel căraţi-vă cu toţii în blocurile voastre.

---

1 Camarad (n.t.).
2 Domni camarazi (n.t.).

Ce-o fi însemnînd asta ?

— Nu cumva nu vă convine să încetați lucrul mai devreme ? Părea că vorbește binevoitor.

— Avem încă foarte mult de lucru.

Zweiling făcu un gest de împotrivire.

— Mîine. Pentru astăzi e destul. Și așa se va termina în curînd, adăugă el.

— La ce vă referiți, Hauptscharfürer ? o făcu Höfel pe naivul.

— Hai, nu te mai preface, răspunse Zweiling cu intimitate simulată : Lasă că noi doi știm bine...

Se măsurară din priviri.

— Pune-i să se alinieze pentru numărătoare. Cheia am s-o iau astăzi cu mine.

Părăsind camera, Höfel parcă simți în spate privirea pînditoare a lui Zweiling. O scurtă clipire din ochi, în semn de înțelegere, îi indică lui Pippig, care stătuse la masa lungă și urmărise bănuitor scena, că se pregătește ceva. Nu schimbară nici un cuvînt, numai ochii lor vorbiră. Atenție !

— Alinierea la apel.

Höfel traversă repede depozitul.

— Alinierea la apel.

Deținuții din echipă, mirați de această numărătoare timpurie, se adunară în spațiul din fața mesei lungi. Între timp Höfel trecea prin depozit și controla ferestrele închise. Totodată se gîndea intens. Dacă Zweiling, de data aceasta, va duce singur cheia la poartă, ei vor rămîne pe dinafară și numai de acolo vor trebui să ajungă în clădire.

Planul inițial trebuia deci dat peste cap.

Presimțirea unui pericol ascuns îl apăsa pe Höfel. De ce zăbovea oare Zweiling în depozit mai mult ca de obicei, ce avea de gînd ? Kropinski, uimit și el de apelul timpuriu, ieși din ungher.

— Ce s-a întîmplat ?

Höfel îl liniști pe polonez și-l trimise în față, în partea luminată a camerei. Rămas singur, deschise una din cele

două ferestre care se aflau în partea din față a clădirii și se aplecă în afară spre a se orienta. Aproximativ la trei metri sub fereastră se afla acoperișul unei clădiri de legătură, care ducea de la primul etaj al depozitului de îmbrăcăminte spre baie. Höfel constată toate acestea cu mulțumire. Închise repede canaturile ferestrei, puse însă zăvorul atît de larg, încît trebuia să cedeze îndată cînd de afară cineva ar apăsa de tocul ferestrei. Apoi plecă și el în față.

Se făcuse întuneric, apelul trecuse de mult și Zweiling tot mai zăbovea în depozitul de îmbrăcăminte. În întunericul ocrotitor care domnea în colțul dintre bucătărie și baie stăteau Höfel, Pippig și Kropinski. Supravegheau tăcuți ferestrele de la etajul al doilea al vastei clădiri de piatră.

Înghețați de frig sub burnița pătrunzătoare, cu mîinile vîrîte adînc în buzunarele pantalonilor subțiri, ei priveau țintă spre geamurile de sus. Tăcerea stăpînea neclintită deasupra lagărului. Nu se vedea nici un deținut. Din cînd în cînd trecea în grabă pe pietrișul care trosnea cîte un șef de bloc, venind din cancelarie, și se pierdea apoi undeva într-un bloc. Tăcerea deșteptată brusc amorțea și încremenea din nou. Lămpițele roșii de pe gard ardeau înfundat. Umezit de ploaie, asfaltul de pe vastul Appellplatz sclipea palid. De jur împrejurul lagărului se întindea pădurea neagră.

Kropinski șopti ceva ce nu se putea înțelege și nici unul din ceilalți doi nu răspunse.

Copilul o fi dormind acum ?

Zweiling așezase lampa sub birou și o acoperise cu o basma, ca să oprească drumul luminii înspre ferestrele necamuflate. Acum putea să fie sigur că Reineboth a părăsit lagărul și că au fost schimbate santinelele de la poartă. Bilețelul îl pusese la îndemînă în buzunarul de

sus al uniformei ; stinse lampa și o puse înapoi pe birou. Bîjbîi prin întuneric de-a lungul peretelui cu geamuri din magazia de îmbrăcăminte pînă la ungherul din fund și împinse la o parte mormanul de haine. Cu o lanternă lumină prin încăpere. Copilul privi cu ochi căscați în lumina orbitoare și se vîrî sub pătură.

Afară Kropinski îl trase de mînecă pe Höfel :

— Uită-te !

Cei trei priviră fix spre ultima fereastră, în spatele căreia raza de lumină juca repede. Deodată Pippig dădu buzna spre depozitul de îmbrăcăminte. Höfel îl apucă înainte încă de a pătrunde prin ușa neîncuiată în clădire, îl smuci îndărăt și-i șopti :

— Ai înnebunit ?

Pippig gîfîi :

— Am să-l omor pe cîinele ăla !

Se apropiase și Kropinski. Sus scîrțîia o ușă. Mai rămăseseră doar cîteva secunde în care se putea lua o hotărîre. Cei trei își vorbeau unul altuia pe șoptite, aprins și iute.

Höfel dispăru în clădire, iar ceilalți doi lunecară ca șoarecii fără zgomot într-o nișă întunecată dedesubtul unei scări construite în afară. Höfel închisese fulgerător ușa după el. Deasupra lui cizmele potcovite pocneau pe treptele de piatră. O rază palidă de lumină din lanterna camuflată sărea treptele în jos ca o nălucă. În tindă era întuneric. Höfel trebuia să se decidă în mai puțin de o secundă unde anume să se ascundă și nu prea avea de ales. Nu rămăsese decît colțul peretelui de trei metri lățime lîngă ușa de intrare. Să stea drept sau chircit ? Instinctiv, Höfel se ghemui repede lîngă peretele gol, puse capul pe genunchi și cu brațele își strînse corpul. Pînă și ochii și-i închise ca și cum ar fi putut astfel să se facă și mai puțin vizibil.

Zweiling ajunsese pe ultima treaptă și se îndrepta spre ușă. Acum se va vedea dacă momentul următor va fi prielnic sau...

Ar fi fost de ajuns ca lanterna să se îndrepte întîmplător într-o parte și Höfel ar fi fost descoperit. Dar Zweiling dirijă fîșia de lumină spre clanța ușii.

Höfel își reținu suflarea și secundele trecură în goană. Trecură fără să se întîmple nimic.

Cu o profundă ușurare Höfel auzi ușa deschizîndu-se și închizîndu-se la loc. Se auzi zgomotul cheii introduse în broască dinafară și răsucită de două ori. Pașii se îndepărtau scîrțîind.

Höfel înălță capul. Își dădu seama că în aceste secunde gîndise fulgerător. Dar nu era acum timpul potrivit pentru amintiri. Se ridică în picioare.

În nișa de sub scara de piatră ceilalți doi își rețineau răsuflarea și se lipeau și mai strîns de zid. Zweiling trecu foarte aproape pe lîngă dînșii. Mantaua lui de piele lucea și gulerul ridicat în sus atingea marginea chipiului.

Cu picioarele sale lungi, ai căror genunchi nu se îndoiau niciodată, bătu drumul în sus și apoi silueta uscățivă și aplecată înainte se pierdu ca o umbră în ploaie și întuneric.

De aci înainte totul decurse după cum fusese hotărît și pregătit în timpul scurs între apelul companiei lor și cel al lagărului.

Pippig și Kropinski se furișară de-a lungul fațadei clădirii depozitului. Pe pămînt se găseau puțurile de lumină de la numeroasele geamuri din adăpostul subteran. Ajungînd la unul din ele se lăsară fără zgomot în jos. Apăsară ușor de cîteva ori fereastra și canaturile se deschiseră. Amîndoi se strecurară înăuntru.

În timpul acesta Höfel se afla la etajul întîi. Chibzuise totul cu precizie. Dacă el putea să ajungă fulgerător de pe acoperișul clădirii de legătură în depozitul de îmbrăcăminte, copilul nu putea fi transportat pe aceeași cale. Operația ar fi cerut prea multă vreme și riscul unei descoperiri era prea mare.

Höfel deschise geamul din tinda scării și ascultă atent în beznă. În încordarea momentului simțea cît de limpede îi era mintea. Asta îi făcea bine. Cu precizie lucidă plănui desfășurarea evenimentelor ce vor urma. Mai întîi trebuia să aștepte și să asculte cu atenție. Timp de două, trei clipe pînă cînd căpăta siguranța deplină că în zona din imediata apropiere nu se afla nimic, absolut nimic. Nici un deținut, nici un SS-ist, care poate tocmai în acest minut ar ieși de undeva, din lagăr. Acolo în fund era

gardul, invizibil în întuneric, pe care doar discretele punctuleţe roşii îl trădau. Peste drum de fronton era turnul de pază. Acesta nu-i provoca lui Höfel nici o nelinişte. Între turn şi clădirea depozitului se afla baia, care acoperea vederea. Turnul următor se afla la o distanţă de 25 de metri. Acela era mai periculos. Dar Höfel prevăzuse şi eventualitatea acestei primejdii. În bezna ploioasă santinela ar trebui să-şi fixeze privirea timp îndelungat asupra unui anumit punct, ca să poată zări ceva. Nu exista nici un motiv ca să se presupună că o santinelă va privi fix acel punct tocmai în momentul în care Höfel îşi va lua vînt de pe acoperiş spre fereastra de sus. Fireşte, ar putea să aibă şi ghinion. Ar putea lumina deodată reflectorul şi... s-a isprăvit cu el.

— Oamenii şi-au riscat viaţa de multe ori pentru lucruri mai puţin importante şi un pic de noroc trebuie să ai întotdeauna. Aşadar, înainte, André. Höfel se căţără fără zgomot pe acoperişul clădirii de legătură şi rămînînd culcat, ascultă împrejur... Nimic.

Lunecă precaut înspre frontonul depozitului de îmbrăcăminte şi se strînse ghem. Din primul salt trebuia s-apuce cornişa de deasupra lui.

Höfel se chinci ca un alergător la start, concentrîndu-şi mintea şi voinţa asupra unui singur punct, apoi sări în sus, cu toată puterea. Mîinile apucară cornişa, ţinură bine, se agăţară. Dar căţăratul decurgea cu mult mai încet şi anevoie decît îşi închipuise. O frîntură de secundă Höfel avu impresia că s-a scufundat într-o lumină orbitoare şi e văzut de toată lumea. Spaima îi năvăli în cap, fierbinte şi tăioasă. Dar ea se împrăştie numaidecît devenind o forţă teribilă în muşchi. Se trase apoi în sus. Apăsă cu fruntea de fereastră ; avu impresia că se desprinde parcă de peretele de care era lipit şi se prăbuşeşte. Deodată dădu drumul unei mîini şi desfăcu canaturile, ca şi cum ar fi fost lucrul cel mai firesc, şi mîna se şi prinse de tocul ferestrei. Încă un efort şi Höfel fu înăuntru. Închise repede fereastra, se ghemui, închise ochii şi se lăsă cuprins de valul destinderii.

O scurtă clipă de amorţeală, apoi fu din nou treaz de-a binelea. Trase la o parte mormanul de haine. Mîinile lui pipăiră trupul copilului.

— Eu sînt, micuțule, liniștește-te, stai liniștit !

La început Kropinski voise să se lase închis în depozitul de îmbrăcăminte pentru a scoate copilul, dar Höfel se împotrivise, luînd asupra sa această misiune pentru că, surprins eventual de Zweiling, ar fi putut mai curînd să se descurce decît polonezul.

Höfel fugi cu copilul prin depozitul de îmbrăcăminte pînă în fața la cancelarie. Totul trebuia să decurgă rapid, pentru că jos în pivniță îl așteptau ceilalți. Copilul, deprins în viața sa de lagăr, cu întîmplări neobișnuite și pregătit de Kropinski, se comportă în mod exemplar. Höfel îl așeză pe podea și din depozitul de îmbrăcăminte aduse una din numeroasele scări, care în bloc erau folosite pentru atîrnatul sacilor cu haine. Un astfel de sac, probabil uitat, rămăsese agățat de scară. Înăuntru era o frînghie lungă. Höfel o scoase, băgă copilul în sac, legă sacul și înnodă frînghia în jurul lui. Apoi puse scara pe o masă și se urcă pe ea. Lîngă horn se afla ferăstruica de ieșire spre acoperiș. Evitînd orice zgomot, Höfel deschise ferăstruica. Din nou pîndi prin bezna de afară, înainte de a se tîrî cu frînghia în mînă, pe acoperișul povîrnit. Pitindu-se în spatele ferăstruicii trase sacul după el. Se întinse lipit pe acoperiș, se apropie tîrîș de hornul scund și ascultă. Pe urmă cu o mișcare hotărîtă ridică sacul în horn.

Cei din pivniță ascultau lîngă prichiciul pentru funingine. Pippig vîrî capul prin deschizătura strîmtă. Nu putea să vadă nimic, în horn era întuneric beznă. Funinginea îi căzu pe obraz. Pippig își trase capul înapoi și-și șterse praful din ochi înjurînd.

Frînghia se freca scrîșnind de muchiile ascuțite din deschizătura hornului. Dacă se va roade și se va rupe ? Höfel se opri speriat și chibzui cu iuțeală. Sfidînd primejdia de a fi descoperit se ridică lîngă horn, puse brațul ca apărătoare sub frînghie și o lăsă să se desfășoare în jos.

Frînghia lunecă de pe braț pe încheietura mîinii, neacoperită de mînecă, și o simți fierbinte pe piele. Ca să nu scoată nici un geamăt, Höfel își apăsă fruntea de horn. În sfîrșit din pivniță veni consemnul stabilit, o smucitură de frînghie. Höfel dădu drumul frînghiei și se prăbuși istovit pe acoperiș. Strînse la subsuoară mîna care-l

ardea cumplit şi-şi lăsă capul pe piept. Rămase aşa timp îndelungat pînă învinse durerea.

În pivniţă cei doi se străduiau să scoată sacul prin prichiciul pentru funingine. Copilul scîncea într-una.

— Mă Marian, fii cu băgare de seamă.

Kropinski se opri şi-i tot vorbi în şoaptă copilului. Acesta amuţi şi începu să se mişte. Kropinski îl ajută trăgînd prudent de capul sacului atîrnat în afară. Sforţîndu-se copilul se strecură singur prin deschizătura îngustă.

— E aici ?

— Tak. [1]

Kropinski desfăcu frînghia repede cu degete sprintene şi deschise sacul.

— Slavă domnului, gemu Pippig, asta a fost o adevărată naştere cu forceps.

Mica făptură omenească tremura din tot corpul. Inimioara îi fusese puternic zguduită. Kropinski îl mîngîie pe băiat, care se lipi de dînsul căutînd scăpare şi plîngînd în hohote. Copilul se linişti în sfîrşit şi astfel îndrăzniră să pornească pe drumul primejdios prin lagăr. Băgară copilul din nou în sac şi astupară gaura pentru funingine. Höfel trăsese frînghia în sus. Se sfătuiră repede : Kropinski va merge înainte şi va verifica drumul. Dacă la o distanţă de douăzeci de metri nu va observa nimic suspect se va întoarce să-l cheme pe Pippig. Se strecurară afară prin luminator. Noroc că ploaia se mai inteţise. Străpungeau bezna cu privirile.

— Gata, Marian !

Kropinski porni, iar Pippig rămase în colţul întunecat lîngă depozit. Mergea de-a lungul primelor şiruri de barăci. Unele dintre ele aveau uşile deschise. Oamenii îşi fumau acolo mucurile de ţigări. Kropinski se opri şi ascultă atent. Auzul lui ager recepţiona departe prin tăcere. El ar fi distins fără să greşească pasul unui Scharführer de cel al unui deţinut. Pasul primului cu cizmele grele şi solide se auzea bocănind ferm, pasul celuilalt, cu saboţii incomozi, era tîrşîit şi grăbit, mai ales în ploaia asta urîcioasă. Kropinski ascultă atent. Nu

---

[1] Da. (În limba poloneză în text) (n.t.).

era nimeni prin apropiere. Fugi repede înapoi şi-l chemă pe Pippig. Merseră împreună pînă la locul în care Kropinski se oprise mai înainte. Pippig zăbovi aici la adăpostul unei barăci întunecate şi Kropinski înaintă alţi douăzeci de metri. În acest mod el îl conduse pe Pippig de-a lungul barăcilor, traversînd drumurile lăturalnice, pînă în apropierea „lagărului mic". Ultima bucată de drum era cea mai nesigură. Ieşind de sub protecţia şirurilor de blocuri trebuiau să parcurgă o porţiune considerabilă pe drumul larg care ducea spre infirmerie, înainte de a putea coti într-o parte. Aici, deţinuţii, deşi într-un număr mai mic ca de obicei din cauza ploii, mergeau spre ambulanţă. La adăpostul unei barăci cei doi nu scăpau drumul din ochi. Nu circulau acum decît puţini deţinuţi, semn că în curînd se va fluiera stingerea. Unii dintre ei, pentru a se apăra de ploaie, îşi puseseră peste cap mantaua vărgată, subţire, sau o zdreanţă de sac.

— Pornim, Marian ? îl întrebă Pippig.

— De, este la noi nevoie de noroc, zise polonezul.

— Să ne luăm după cei trei de colo. Hai !

Pippig şi sări pe drum, Kropinski după el. Se ţineau strîns după trei deţinuţi care se duceau la infirmerie. Doi dintre ei se încotoşmăniseră împotriva ploii. Abia făcuseră cîţiva paşi, cînd Kropinski îl apucă pe Pippig de mînecă.

— SS !

Într-adevăr la o oarecare distanţă doi Scharführeri le veneau în cale. Pippig nu era mai puţin speriat decît Kropinski, dar prezenţa lui de spirit, cîştigată în lagăr, îl făcu să reacţioneze cu o iuţeală de secundă. Încă înainte ca Scharführerii să se fi apropiat, Pippig ridică sacul pe umeri şi-şi acoperi faţa cu capul sacului. Simţi cum trupul copilului se lipeşte de dînsul şi cum mînuţele de sub sac încercau să se prindă de el. Încotoşmănat parcă şi el se strecură îndemînatic pe lîngă Scharführeri, folosind pe cei trei deţinuţi ca paravan. Scharführerii nu observaseră această manevră ; bocăneau posomorîţi în sus pe drumul umezit de ploaie.

În sfîrşit putură să cotească spre „lagărul mic", unde îndărătul sîrmei ghimpate se aflau în siguranţă. Aici nu se arătă nici un SS-ist. Baraca 61 era un grajd de cai

lipsit de geamuri. Un miros îngrozitor îi întîmpină pe cei doi cînd intrară în încăperea mohorîtă abia luminată de cîteva becuri sărăcăcioase. Întreaga întindere a barăcii era ocupată de saltele de paie. Zidkowski și ajutorii lui trebuiau să gospodărească economic spațiul strîmt și să profite de fiecare locușor, ca să-i poată găzdui pe toți bolnavii. Muribunzii zăceau pe saltele. Era mai lesne să cari un mort afară tîrîndu-l pe jos decît să-l tragi din unul din rafturile celor trei platforme de scînduri suprapuse, care se întindeau de-a lungul pereților. În ele erau adăpostite cazurile „mai ușoare". Fără îndoială că mai curînd ei ar fi avut nevoie de saltele decît muribunzii care și așa nu aveau să le folosească prea mult. Dar aceștia, fără excepție, zăceau pe un culcuș moale. Aici nu hotărîse rațiunea, ci simțirea umană și de aceea cazurile „mai ușoare" zăceau pe scînduri goale apărate împotriva frigului de o pătură zdrențuită sau de o veche manta în dungi.

Apatici și țepeni zăceau bolnavii cei „ușori" ca și cei muribunzi, cărora moartea le imprimase pe chipuri prea devreme pecetea ei și viața nu-și mai manifesta prezența decît printr-un scîncet ca de copil sau printr-o răsuflare horcăită.

Pippig și Kropinski se îndreptară în grabă, în față, prin intervalul strîmt pe care îl mai lăsau liber saltelele. Un infirmier polonez ieși dintr-o boxă și-i scrută cu privirea. Împreună cu dînsul dispărură și cei doi în spatele boxei. Zidkowski fusese anunțat de sosirea lor. El îl ajută pe Pippig să scoată copilul din sac, îl ridică cu mîini părintești și-l așeză cu grijă pe pat. Toți bărbații stăteau în jurul micuței ființe și îi zîmbeau curioși. Încă zdruncinat de cele întîmplate, copilul privea înfricoșat figurile necunoscute. Era gata să plîngă și-și întinse dornic brațele mici către Kropinski.

Pippig îi zori. Era timpul să-și ia rămas bun.

Cînd cei doi se întoarseră spre barăcile lor, pe drum Kropinski suspină adînc :

— Eu nu poate uita cei doi Scharführeri. Ce s-ar fi întîmplat dacă ei întrebat pe tine : „Ce ai dumneata aici în sac ?" Of, of...

Încă nu putea să-şi înfrîngă spaima prin care trecuse, de aceea Pippig îl bătu liniştitor pe spate.

— Nici o grijă, Marian !

Schüpp îndeplinea un ordin transmis de Krämer. El fusese chemat la garajele trupei, spre a repara aparatul de radio al Unterscharführerului Brauer, şeful garajelor.

— Cu această ocazie poţi să tragi cu urechea prin toate părţile, îi spusese Krämer, făcînd aluzie la posibilitatea de a asculta unele posturi străine. În ultimul timp, de la Remagen încoace, comunicatele de pe front deveniseră foarte opace.

Cînd Schüpp se prezentă ca de obicei „Electricianul lagărului vă cere permisiunea" și intră în încăpere, Brauer nu era singur. Era de față și Rottenführerul Meisgeier care împărțea cu Brauer supravegherea garajelor.

— Vino încoace, măi radiotule ! urlă Brauer, aflîndu-se evident într-o dispoziţie excelentă. În cinci minute să-mi pui rabla la punct, că altminteri am să-ţi frîng fiecare deget în parte.

Schüpp își dădu seama de la prima privire că cei doi erau beţi. Uscăţivul Rottenführer, a cărui față era presărată cu bubuliţe, purta chipiul sucit şi ședea la aparatul defect căutînd în zadar să-i smulgă un sunet. Cu glasul piţigăiat se repezi şi el la Schüpp :

— Aici, în lampă se află un pîrţ, tu ai să-l azvîrli frumușel afară și dacă, împuțitule, nu vei fi în stare s-o faci, atunci eu am să-ți frîng gîtul.

Schüpp nu se lăsă impresionat de tonul grosolan. Puse trusa cu unelte jos şi răspunse neintimidat :

— Asta nu v-aş sfătui s-o faceţi, că cine o să vă repare apoi cutia asta care trăncăneşte ? Mereu vă faceţi de joacă cu ea.

— De joacă ? croncăni Meisgeier înveselit şi învîrti brusc butonul cu dispreţ. Tratamentul acesta brutal stîrni în Schüpp protestul specialistului.

— Asta nu se face, îl mustră el pe Meisgeier. El putea să-şi permită un asemenea ton deschis, pentru că SS-iştii aveau nevoie de cunoştinţele lui de specialist. Cei doi începură să rîdă şi Brauer, care şedea la masă, se apropie acum şi el, cam nesigur pe picioare, de aparat. El rînji spre Schüpp.

Deodată faţa i se schimonosi. Arătă uimit spre Schüpp şi-i făcu lui Meisgeier un semn să vină lîngă dînsul.

— Uită-te numai le mutra asta prostănacă, zise el şi amîndoi îl priviră cu atenţie pe electrician. Schüpp, care nu pricepea despre ce e vorba, deschise ochii lui rotunzi. Brauer răcni deodată :

— Radiotul seamănă cu „Reichsheini" [1] al nostru.

Meisgeier confirmă descoperirea senzaţională. Pe Schüpp îl fulgeră o spaimă nebună. Indivizii ăştia erau periculoşi. În clipa următoare pumnul lui Brauer ar putea să-l lovească drept în faţă pe motivul că el avea îndrăzneala să semene cu Himmler.

Secunda de spaimă pieri tot atît de repede precum se ivise. Brauer şi Meisgeier izbucniră în acelaşi timp în hohote de rîs. Brauer îl bătu binevoitor pe Schüpp pe umăr şi continuă să rîdă tare, secondat de glasul piţigăiat al lui Meisgeier.

Primejdia trecuse şi Schüpp era destul de deştept ca să-şi ascundă supărarea pentru gluma proastă cu descoperirea senzaţională, glumă care pentru cei doi încă nu se terminase.

Brauer smuci chipiul de SS de pe capul lui Meisgeier şi-l puse pe capul lui Schüpp, smulse din mîna lui boneta de deţinut şi o aşeză pe ţeasta ascuţită a lui Meisgeier.

Abia acum gluma era desăvîrşită. În faţa lor stătea caricatura reuşită a lui „Reichsheini" al lor şi Meisgeier luă în mod grotesc poziţie de drepţi înaintea lui, pufnind de rîs.

Peste un sfert de ceas postul de radio englez va transmite comunicatul de război, şi pe acesta Schüpp trebuia să-l prindă. El îşi înăbuşi curajos durerea umilinţei şi

[1] Heinrich Himmler, şeful suprem al formaţiilor SS (n.t.).

așteptă prudent pînă cînd cei doi bătăuși înrăiți se vor sătura de rîs și vor înceta gluma. Apoi își scoase chipiul SS din cap și îl puse pe masă. Gestul cu care Schüpp făcuse aceasta era imposibil de interpretat greșit astfel încît nu-i scăpă lui Brauer. El încruntă fruntea în semn de respect și-i zise lui Meisgeier :

— Ia te uită, ăsta chiar se simte jignit.

Schüpp tresări, gata să răspundă, dar se stăpîni.

Dacă printr-o replică potrivită ar fi confirmat jignirea, gluma ar fi putut deveni un lucru serios. El știa din experiență cît de imprevizibile erau reacțiile acestor indivizi, la fel ca ale fiarelor din cușcă, ale căror gheare îmblînzite puteau dintr-o dată să zgîrie feroce. De aceea Schüpp ocoli iscusit situația, trecu la aparatul de radio și începu să-l meșterească.

Aici, în îndeletnicirea sa concretă, era inabordabil și constată cu satisfacție că rîsul celor doi începe să se potolească. Meisgeier îi aruncă deoparte boneta de deținut, devenită acum un obiect fără valoare, își îndesă din nou pe cap chipiul și părăsi camera. Schüpp răsuflă ușurat : de unul a scăpat.

Descoperise ușor defectul aparatului. Era vorba de un contact desprins, pe care prin cîteva mișcări cu mîna ar fi putut să-l pună la punct. Dar se feri s-o facă pentru că voia să scape și de Brauer. Acesta își băgase capul în cutie, voia și el să știe ce anume se defectase.

De multe ori Schüpp aplicase o metodă a lui aproape totdeauna încununată de succes, de a îndepărta pe un SS-ist inoportun, plictisindu-l. Cu cît mai inculți în materie de tehnică erau SS-iștii, cu atît mai mult își dădeau aerul de cunoscători, pentru a nu se da de gol în fața unui deținut.

Schüpp profită de această împrejurare și la întrebarea lui Brauer îi prezentă o expunere despre istoria radioului. De la Faraday aduse vorba la Maxwell, trecu de la Heinrich Hertz la Marconi, împodobi referatul său cu floricele tehnice, înfășură urechile Unterscharführerului cu unde electrice, îi umplu pînă la refuz cutia craniană cu condensatori, bobine, lămpi, îi tulbură mintea cu circuite oscilante și cîmpuri magnetice și cu inducție, frecvențe înalte și joase pînă ce morișca începu să se rotească.

Brauer mîrîi nerăbdător :

— Dar la urma urmelor ce-i kaputt[1] în rabla asta ?

Schüpp arboră mutra sa cea mai candidă :

— Asta trebuie întîi s-o stabilim.

Brauer se săturase. Își îndesă cascheta mai strîns și urlă :

— Dacă n-ai terminat într-un sfert de oră am să fac pireu din tine. Ai auzit, mă radiotule ?

Și furios trînti ușa după el.

Ștrengarul din Schüpp rîse înfundat. Repară repede contactele și puse aparatul la recepție. Foarte încet și îndepărtat auzi cele patru lovituri de tobă mică. Asta era postul englez ! Și apoi, la fel de încet și îndepărtat, în limba germană cu accentul englez :

„Între Sieg-ul inferior și bucla Rinului la nord de Koblenz, lupta e în toi.

De pe capul de pod Oppenheim, tancurile americane au răzbit spre răsărit. Vîrfurile lor au atins Mainul lîngă Hanau și Aschaffenburg. Între pădurea Oden și Rin sînt în curs lupte crîncene pe un front în mișcare..."

Schüpp se vîrî aproape în difuzor. Fiecare cuvînt îl înfipse în creier ca nu cumva să uite ceva.

Cînd Brauer se întoarse, Schüpp mai era lipit de difuzor, dar mută numaidecît pe alt post și puse difuzorul la intensitatea maximă încît aparatul scoase un sunet strident. Brauer se repezi la aparat, entuziasmat :

— Mă radiotule ! Cum ai făcut-o ? Am meșterit eu însumi la el, dar n-a vrut să meargă. Tu ești într-adevăr un...

Prea multă laudă nu era potrivită pentru un deținut și Brauer își corijă deci elogiul printr-o apostrofă grosolană :

— De, pupă-mă în c..., principalul e că rabla funcționează din nou.

Schüpp își strînse sculele.

[1] Stricat, spart, distrus (n.t.).

Peste cîtva timp stătea cu Krämer în fața hărții pe care acesta și-o atîrnase pe peretele încăperii. În curs de cîteva zile americanii răzbiseră din Remagen pînă la Oppenheim. De aici înaintau înspre Frankfurt, iar la nord de Koblenz se și arăta acum direcția atacului spre Kassel. Fără îndoială doreau să ajungă la Thüringen.

Bărbații se priviră fără să vorbească, amîndoi cuprinși de aceleași gînduri. Krämer luă o linie și măsură distanța Remagen-Frankfurt. Apoi o compară cu cea de la Frankfurt la Weimar. Mai erau aproximativ două treimi din drumul parcurs pînă acum, și...

Krämer răsuflă adînc, puse linia înapoi pe masă și spuse cu voce gravă :

— Peste paisprezece zile vom fi liberi sau morți...

Schüpp rîse :

— Morți ? Mă, Walter, ăștia de acolo de sus nu ne mai fac nimic. Lor le clocotește de pe acum apa la c...

Krämer îl preveni :

— Să așteptăm...

Deodată îl apucă pe Schüpp de braț și-i arătă prin fereastră poarta. Ei îi văzură pe Kluttig și Reineboth alergînd cu pași grăbiți pe Appellplatz. Deținuții care-i întîlneau pe platou își scoteau șepcile și-i urmăreau apoi pe furiș cu privirea. Krämer și Schüpp scrutau încordați drumul celor doi pînă cînd dispărură din vederea lor.

— S-a întîmplat ceva, Heinrich, du-te fuga, ține-te după ei și vezi încotro pleacă.

Schüpp o luă din loc.

O neliniște nervoasă îl cuprinse pe Krämer. Deodată avu impresia că cei doi au venit în lagăr din pricina lui, că din clipă în clipă se va deschide ușa și glasul tăios al lui Kluttig va izbucni în pocnete de bici :

„Dumneata ai să vii numaidecît cu noi !"

Krämer își apăsă pumnii pe tîmple, neliniștea se transformă curînd în spaimă la gîndul că totul a fost descoperit. Totul !

Și cînd ușa într-adevăr se deschise, Krämer se răsuci îngrozit. Era Schüpp care intra în pripă.

— S-au dus la depozitul de îmbrăcăminte.

O clipă Krämer simţi o uşurare binefăcătoare, care însă se schimbă îndată într-o spaimă şi mai mare. Privi fix spre Schüpp, îngrozit.

Reineboth găsise dimineaţa biletelul sub uşă şi-l sucise pe o parte şi pe alta fără să priceapă ceva.

„Höfel şi Kropinski vor să-i joace o festă Hauptscharführerului Zweiling. Ei au ascuns un copil evreu în depozitul de îmbrăcăminte în partea dreaptă, în colţul din fund..."

Reineboth citi şi reciti textul de mai multe ori.

„Un deţinut de la depozitul de îmbrăcăminte", astfel era semnat biletelul.

Reineboth îşi aminti deodată de întîmplarea cu Zweiling din dimineaţa precedentă. Acesta deschisese uşa, se oprise uluit în prag, bîlbîise un salut stîngaci şi apoi plecase repede.

Reineboth şuieră printre dinţi şi băgă biletelul în buzunar. Mai tîrziu îl arătă lui Kluttig. Îl citi şi acesta de cîteva ori fără să ştie ce să facă cu el. Îşi închise ochii cu pleoapele înroşite la margini şi pe sticlele groase ale ochelarilor lumina se răsfrîngea puternic.

Reineboth postat în spatele biroului îşi drese glasul :

— Ce spui de semnătură ?

Kluttig spuse nedumerit :

— O fi făcut cineva un denunţ.

— Un deţinut ?

— Cine altul ?

Reineboth arboră un zîmbet superior.

— Zweiling — zise el şi se ridică flegmatic.

Luă biletelul din mîna lui Kluttig şi deodată spuse pe un ton ascuţit :

— Zweiling şi numai el a scris biletelul.

Mutra stupidă de uimire a lui Kluttig îl enervă pe Reineboth. Se repezi arţăgos la Lagerführer :

— Omule, tot nu pricepi ? Cazul este absolut clar. Tîmpitul de Heini s-a înhăitat cu Comuna și acum simte o putoare în pantaloni.

Kluttig se strădui să urmărească firul gîndurilor tînărului. Acesta își pusese brațul stîng la spate și înfipsese degetul mare al mîinii drepte sub reverul uniformei. Umbla parcă pe picioroange, de colo pînă colo în fața lui Kluttig și cuvintele îi erau pline de cinism.

— Binevoiți, Herr Hauptsturmführer, să comparați comunicatul prea stimatului O.K.W[1] cu transmisia englezilor.

Se opri în fața lui Kluttig și spuse tăios :

— Ai să constați atunci, dragul meu, că americanii înaintează dinspre Oppenheim. Au și ajuns lîngă Aschaffenburg. Doriți să vedeți poate teatrul de război ?

Cu un gest de ironie fină, Reineboth arătă spre harta de pe perete.

— Direcția de atac : Thüringen ! Ei, ce spui ? Poftim ? Să nu ne ascundem după degete, meine Herren, zice diplomatul nostru. Să chibzuim, zic eu ! Se plimbă mulțumit încolo și încoace și-l provocă pe Kluttig care tăcea într-una.

— Ei, poftim acum, Herr Lagerführer, chibzuiește !

Kluttig părea că începe să înțeleagă legătura.

— Crezi, deci, că Zweiling în eventualitatea că lucrurile ar ieși prost, s-ar alia cu Comuna... ?

— Ager mai ești, îl ironiză Reineboth. S-ar putea ca lucrurile să se desfășoare rapid, poate chiar foarte rapid. Într-o singură săptămînă de la Remagen pînă la Frankfurt, așa că poți să faci singur socoteala cînd vor fi aici. Ascultă acum ce combin *eu*. Cu copilul evreu l-au muiat pe Zweiling : „Herr Hauptscharführer, dacă dumneata vei închide un ochi, vom face și noi la fel, cînd roata se va întoarce". Așa-i ?

Reineboth nu așteptă răspunsul lui Kluttig și spintecă aerul cu degetul.

— Aceasta a pus-o Höfel la cale, și el e unul din organizație. Ergo, cine se ascunde îndărătul acestui tîrg ? Organizația ilegală : e clar ? Noi trebuie să-l înhățăm mai

---

[1] O.K.W. — Comandamentul suprem al Wehrmachtului (n.t.).

întîi pe Höfel şi, cu el împreună, pe polonezul ăla, cum îl cheamă oare ?

Acuma pricepu și Kluttig. Își puse indignat mîinile în șeld.

— Ce facem cu Zweiling ?

— Nimic, răspunse Reineboth, cînd îl vom avea pe Höfel şi pe celălalt, vom deţine un capăt al firului. Mototolul de Heini va fi bucuros să ne ajute să desfacem ghemul.

Kluttig îl privi uimit, cu sinceră admirație :

— Măi, ce cîine șiret ești...

Elogiul iscusinței sale măgulea vanitatea tînărului, care bătu darabana cu mîinile pe reverul uniformei.

— Toate acestea le vom face fără diplomatul nostru, mai curînd *împotriva* lui. Trebuie să fim deștepți, Herr Hauptsturmführer, foarte deştepţi ! Poate să iasă și prost. Ți-am mai spus-o o dată şi o repet : cînd lovim, apoi să lovim în cei adevăraţi, e clar ? Nu ne putem permite decît o singură lovitură, dar ea trebuie să nimerească în plin.

Reineboth se apropie strîns de Kluttig și-i vorbi apăsat :

— Acum n-ai voie să faci prostii. Nici un cuvînt despre organizaţie, ea nu există, ai înțeles ? Nu este vorba decît de copilul evreu, ai priceput ?

Kluttig dădu din cap și se bizui pe inteligenţa lui Reineboth. Acesta nu mai voia să piardă nici un minut, şi-şi împinse chipiul pe frunte, hotărît :

— Haidem așadar.

Ei deschiseră ușa depozitului de îmbrăcăminte și intrară repede.

Deţinuţii care lucrau în magazia de îmbrăcăminte se întoarseră surprinşi ; unul din ei strigă :

— Atenţie !

Și, acolo unde se găseau, luară cu toții poziția de drepți.

Höfel auzi în cancelarie strigătul „atenție" și tresări cînd îl zări pe Lagerführer și pe Reineboth. Intră îndată în magazia de îmbrăcăminte și raportă, în mod obișnuit:

— Compania depozitului de îmbrăcăminte la lucru!

Reineboth cu degetul sub rever spuse sforăitor:

— Ordonă ca toată lumea să se alinieze!

Cu un glas exagerat de tare Höfel transmise ordinul în întreaga încăpere. I se învîrtea capul. În timp ce deținuții veneau grăbiți din toate părțile și, conștienți de primejdia apariției neașteptate a celor doi, se aliniau în obișnuitele două rînduri pentru efectuarea apelului, Kluttig întrebă de Zweiling.

Höfel raportă:

— Hauptscharführerul Zweiling încă n-a fost azi-dimineață aici.

O tăcere sumbră plutea deasupra încăperii. Deținuții stăteau nemișcați și priveau țintă spre Kluttig și Reineboth, care nu scoteau nici o vorbă. Cele cîteva clipe de la sosirea lor, atît de pline de încordare, trecuseră vuind deasupra capetelor deținuților ca niște păsări sălbatice. Acum tăcerea parcă se făcuse de gheață.

Kluttig îi făcu lui Reineboth un semn. Acesta intră repede în depozitul de îmbrăcăminte, în fund pe dreapta. Între timp Kluttig se așeză pe masa lungă balansîndu-și un picior. În rîndul din spate stăteau unul lîngă altul Pippig și Kropinski. Pippig îl înghionti pe furiș pe Kropinski. În rîndul întîi stătea Rose. Ochii lui căscați de frică se deosebeau vizibil de privirile opace ale celorlalți. În creierul lui Höfel, care își avea locul lui obișnuit la capătul primului rînd, gîndurile alergau răvășite. Inima îi bătea pulsînd pînă în gît, simțea peste măsură zvîcnetul fierbinte. În mod ciudat, el lega mai puțin sosirea celor doi de copilul dispărut cît de arma Walther de 7,65. Afară de dînsul nimeni nu cunoștea ascunzătoarea ei.

Deodată îi veni în minte vechiul joc al copiilor de-a v-ați ascunselea și se bucură: Apă, apă, apă... Pipăia cu gîndul ascunzătoarea armei, calcula posibilitățile unei descoperiri și-și aducea aminte cum striga de bucurie ca băiat cînd în ciuda căutării încordate ascunzătoarea nu putea fi găsită.

Apă, apă, apă!... El deveni cu totul liniștit, zvîcnetul începu să se potolească și emoția se destinse. Acum putea chiar să-l privească din colțul ochilor pe Kluttig, care bătea darabana cu degetele pe genunchi. Ochii lui Kluttig se plimbau repede și cu perfidie de-a lungul rîndurilor nemișcate ale deținuților, fixîndu-se în gol. În încăpere domnea o încordare paralizantă, gata din clipă în clipă să se destrame. Trecu mult timp pînă cînd Reineboth reveni în față. Arborase un zîmbet ironic și ridică din sprîncene.

— Nimic, zise el laconic. Kluttig sări de pe masă. Încordarea se rupse. Ca o rafală iute de vînt țîșni furia din capul lui Kluttig.

— Höfel, ieși din rînd!

Höfel ieși din rînd și se opri la doi pași de Kluttig. Acesta își roti privirea cercetătoare deasupra capetelor deținuților:

— Care e porcul polonez Kropinski? Să vină încoace!

Kropinski se desprinse încet de la locul său, trecu printre rînduri și se postă lîngă Höfel. Reineboth mișca nervos din picior. Rose stătea încremenit și-și concentra întreaga energie în rotulele genunchilor, gata să se înmoaie. Chipurile celorlalți deținuți erau severe, întunecate, nemișcate. Privirile lui Pippig lunecau de la Reineboth la Kluttig.

Acestuia din urmă furia i se urcase în gîtlej. Capul îi stătea țeapăn pe gîtul lung. Voia să se stăpînească, dar șuieră printre dinți, sinistru:

— Unde-i copilul?

Kropinski înghiți în sec. Nimeni nu răspunse. Pierzîndu-și stăpînirea, Kluttig zbieră deodată:

— Unde-i copilul evreu, vreau să știu!!!

În același timp se repezi spre Höfel:

— Răspunde dumneata!

Buzele împroșcau bale.

— Aici nu-i nici un copil.

Kluttig se uită la Reineboth cerîndu-i parcă ajutor, furia îi încleșta cuvintele în gît. Reineboth se îndreptă agale spre Kropinski, îl trase de jachetă spre el și-i zise aproape prietenos:

— Spune tu, polonezule, unde-i copilul?

Kropinski clătină din cap vehement :

— Eu nu știe.

Atunci Reineboth ridică mîna. Cu o lovitură de box bine studiată nimeri bărbia lui Kropinski. Lovitura fusese dată cu atîta putere încît Kropinski căzu amețit înapoi în rîndurile deținuților. Ei îl prinseră în brațe, din colțul gurii i se prelingea un fir roșu subțire.

Reineboth îl trase din nou pe Kropinski spre el ; a doua lovitură o plasă în același loc. Kropinski se prăbuși.

Reineboth își scutură praful de pe mîini și-și înfipse degetul mare sub rever.

Cele două lovituri fuseseră un semnal pentru Kluttig, care începu și el să lovească feroce și neîntrerupt cu amîndoi pumnii drept în obrazul lui Höfel, apoi zbieră :

— Unde este copilul evreu ? Spuneți odată !

Höfel ținea brațele ridicate, apărîndu-și astfel capul.

Kluttig îl lovi deodată cu piciorul în pîntece cu atîta furie, încît Höfel se prăbuși țipînd de durere.

Răsuflarea lui Pippig devenise agitată. Își strînse pumnii. Se gîndi automat : trebuie să rezistăm, să rezistăm ! Ei sînt acum la Oppenheim. Nu va mai dura mult. Să rezistăm, să rezistăm !...

Lui Kluttig îi tremura buza de jos ; el își îndreptă uniforma sucită într-o parte. Höfel se ridică anevoie. Lovitura de cizmă îi tăiase respirația. Stătea acum gîfîind și cu capul aplecat îndărăt. Kropinski zăcea nemișcat.

Reineboth se uită nepăsător la ceasul brățară.

— Vă dau la toți un minut de răgaz. Cine-mi va spune unde a fost ascuns copilul evreu, va căpăta o răsplată.

Deținuții stăteau încremeniți. Pippig asculta încordat în tăcere. O să spună oare vreunul ceva ? Ochii lui îl căutară pe Rose. Nu-i văzu decît spatele, dar observă cum îi tremură mîinile.

După o jumătate de minut care păru înfinit de lung, Reineboth își controlă ceasul. Se arăta calm, dar în sinea lui medita intens în căutarea tacticii potrivite. Indivizii ăștia trebuie băgați în sperieți, numai așa se vor înmuia.

— Încă 30 de secunde, spuse el amabil, apoi îi vom lua cu noi pe amîndoi... la cușca cu maimuțe.

Făcu o pauză menită să impresioneze și-și strîmbă buzele într-un zîmbet periculos.

— Ce o să se întîmple cu ei după aceea va fi trecut în contul vostru.

Evita îndemînatic să-i privească pe deţinuţi şi se uita ca un starter numai la ceas.

Privirile lui Kluttig rătăceau furioase de la unul la altul. Rîndurile stăteau perfect aliniate. Pippig vibra din tot corpul. Să iau totul asupra mea ? Să ies din rînd, să spun ! Eu am copilul, numai eu singur... ?

Minutul trecuse. Reineboth lăsă ceasul jos.

Pippig simţi ca şi cum l-ar împinge cineva din spate. Acum ! Treci în faţă ! Dar stătea mai departe încremenit.

Reineboth îl lovi cu vîrful cizmei pe Kropinski în şold :

— Scoală-te !

Acum, acum, acum ! îl îndemna ceva pe Pippig şi lui i se părea că iese într-adevăr din rînd, fără să mai simtă forţa gravitaţiei, ca în vis. Kropinski se ridică ameţit şi mai primi din spate o lovitură de călcîi de la Reineboth, care-l trimise clătinîndu-se spre uşă. Şi totuşi nici frica, nici laşitatea, nu-l reţineau pe Pippig. Cu ochii holbaţi el privea spre Höfel care se îndrepta şi el către uşă.

Rămaşi singuri, deţinuţii stătură încă multă vreme neclintiţi şi muţi, parcă paralizaţi de şocul trăit, pînă ce Rose zvîrli pumnii în sus şi începu să ţipe cu nervii sfîşiaţi :

— Eu nu iau parte la asta !

Abia atunci rîndurile îşi recăpătară viaţa şi Pippig se trezi şi el din amorţire. Prin vălmăşagul rîndurilor răsfirate, se repezi spre Rose, îl apucă strîns şi-l ameninţă cu pumnul ridicat :

— Ţine-ţi botul !

Zweiling aşteptase într-adevăr pînă se termină totul şi de-abia atunci apăru în depozit.

Scrută feţele deţinuţilor privindu-i chiorîş. În cancelarie deţinuţii şedeau la mese fără a lucra şi la masa lungă din magazia de îmbrăcăminte stăteau ceilalţi care, evident, nici ei nu făcuseră încă nimic şi abia la intrarea lui în-

cercară să creeze impresia că muncesc de zor. Cu bună știință, Zweiling voia să treacă neobservată starea de deprimare a deținuților și să se retragă în camera sa.

Deodată îl cuprinse un sentiment neplăcut. Să fi aflat ei oare că bilețelul provine de la dînsul ? Se opri nehotărît și pe față îi apăru un zîmbet stîngaci :

— Ce-s cu mutrele astea tîmpite ? Da' unde-i Höfel ?

Stînd și el lîngă masă, Pippig nu se uita la Zweiling și desfăcea sfoara care lega un sac cu haine.

— În buncăr, răspunse el încruntat, iar Zweiling sesiză subînțelesul cuvintelor :

— A făcut vreo ispravă ?

Zweiling își împinse limba spre buza de jos. Pippig nu răspunse și tăcerea îndîrjită a celorlalți îi reteză lui Zweiling pofta de a pune o altă întrebare. Fără să mai vorbească trecu în camera lui urmărit de privirile bănuitoare ale deținuților. Pippig îi trimise pe înfundate o înjurătură. Zweiling aruncă neglijent mantaua brună de piele pe un scaun și începu să chibzuiască. Simțămîntul neplăcut nu-i dădea pace. Instinctul îi spunea că deținuții aveau bănuieli împotriva lui. Clipi posomorît privind în gol. Soluția cea mai bună ar fi să se arate prietenos, iar pentru rest să facă pe prostul.

Îl chemă pe Pippig.

— Hai spune-mi odată, ce s-a întîmplat ?

Pippig nu-i răspunse imediat.

În acea clipă, cînd era în joc soarta tovarășilor săi cei mai dragi, Pippig era însuflețit de un îndemn irezistibil de a descătușa tot ce era mai profund, mai uman într-însul în nădejdea înșelătoare că va putea să răzbească pînă spre inima omului care ședea cu ochii la pîndă în fața sa. Acesta ar fi fost lucrul cel mai sublim și nobil ce l-ar fi putut oferi unui SS-ist omul dintr-însul, care, veșnic călcat în picioare, era ținut în captivitate, îndărătul gratiilor hainelor sale de deținut vărgate albastru-cenușiu. Impulsul de a vorbi omul dintr-însul era atît de puternic, încît inima era gata să i se topească și timp de o clipă Pippig crezu într-adevăr în forța atotbiruitoare a acelui glas nestăvilit. Gîndurile care-l zbuciumau erau gata să devină cuvinte. Dar cînd își dădu seama de lă-

comia nesățioasă, întipărită pe fața lui Zweiling, se simți tras îndărăt.

Dacă haina lui vărgată semnifica gratiile în spatele cărora era ținut la pămînt omul, tot astfel uniforma cenușie a SS-istului era o platoșă de nestrăpuns, și în spatele ei pîndea ceva viclean, laș și periculos, ca tigrul din junglă.

În fața lui ședea delatorul, cel care avea destul sînge rece ca să profite de ființa care într-un moment de slăbiciune i s-ar da pe mînă și s-o doboare, dacă asta i-ar aduce un folos.

Lui Pippig îi fu rușine că, deși numai un minut, se lăsase pradă impulsului inimii.

— Hai, spune odată...

Inima lui Pippig deveni rece.

— Ce mare lucru a putut să fie ? Höfel și Kropinski au zburat în buncăr din cauza copilului.

Zweiling clipi din ochi :

— I-o fi denunțat careva.

Pippig răspunse repede :

— Da, desigur, Hauptscharführer, cineva i-a denunțat !

Zweiling lăsă răspunsul să se piardă în el însuși și spuse doar :

— Atunci este probabil vreun porc de cîine printre voi ?

— Da, desigur, Hauptscharführer, este un porc de cîine printre noi.

Cu cîtă tărie au fost rostite aceste cuvinte.

— Și atunci probabil... au luat copilul cu ei ?

— Nu, Hauptscharführer !

— Da' unde-i ?

— Nu știu.

Zweiling era vădit surprins.

— Cum așa ? Aseară era încă aici.

— Nu știu.

Zweiling sări în sus.

— Chiar eu l-am văzut !

Acum se trădase. Ceea ce pînă atunci nu fusese decît o bănuială puternică deveni în acea clipă pentru Pippig o certitudine : Zweiling este denunțătorul. El este !

Zweiling privi țintă spre fața de nepătruns a lui Pippig. Deodată zbieră la el :

— Să se alinieze cu toții, întreaga grupă ! Las' că-l prindem noi pe porcul de cîine !

În aceeași clipă însă se răzgîndi. Dintr-un salt fu lîngă Pippig, care și apucase clanța ușii și-i spuse cu o umbră de intimitate :

— Nuu, Pippig, asta să n-o facem. Mai bine nici nu mai pomenim de chestia asta. Pentru că sînt un om cumsecade, poate pînă la urmă să mă coste capul. Să nu mai batem toba. Încearcă dumneata să afli care a fost porcul de cîine și apoi raportează-mi. Îl facem noi să sară în aer.

Așteptînd cu aviditate asentimentul lui Pippig, Zweiling își împinse limba pe buza de jos. Dar Pippig tăcea. Făcu reglementar stînga împrejur și părăsi camera. Zweiling se uită prin geam după el. Gura îi rămăsese căscată.

Din încăperea sa, Krämer îi văzu pe arestați traversînd platoul de apel, urmați de Kluttig și Reineboth. Kropinski se clătina, iar Höfel mergea cu capul plecat.

De după ferestrele din cancelarie deținuții urmăreau grupul, cu ochii măriți de curiozitate.

Pröll veni într-un suflet la Krämer. Cei patru ajunseseră acum la poartă. Trebuia să-ți încordezi bine ochii pentru a mai putea distinge ceva la o distanță atît de mare. Totuși cei doi observară de la fereastră că arestații erau duși în aripa dreaptă a clădirii porții.

Îi înghiți buncărul.

Pröll îl privi pe Krämer nemaiputînd scoate niciun cuvînt, doar în ochi îi pîlpîia întrebarea îngrozită : de ce ? Trăsăturile feței lui Krämer se posomorîră.

Vestea despre cele întîmplate se răspîndi rapid prin întreg lagărul. Ridicarea lui Höfel însemna „atmosferă încărcată". Ce s-a întîmplat ? Deținuții transmiteau prin

blocuri știrea alarmantă. Un curier o aduse în baraca opticienilor.

— Chiar acum i-au băgat în buncăr pe Höfel și pe un polonez. Kluttig și Reineboth i-au ridicat. E ceva putred aici...

Pribula și Kodiczek se priviră îngrijorați : instructorul militar în buncăr ? Ce o fi însemnînd asta ? Vestea ajunse și la infirmerie. Cînd o află van Dalen își păstră calmul. Clătea în spălător niște bandaje murdare. Își încruntă îngîndurat sprîncenele stufoase. S-ar putea să fie o chestiune periculoasă. Fu tentat să lase totul baltă și să fugă la Bochow. Renunță însă prudent, aducîndu-și aminte de legea supremă valabilă pentru toți acei care îndeplineau funcții ilegale, de a nu atrage atenția asupra lor. Dacă era într-adevăr ceva periculos, vor primi la timp instrucțiunile corespunzătoare.

Schüpp, care se învîrtise în jurul depozitului de efecte, fu asaltat cu întrebări de către deținuții din baia situată în apropiere. Ei îi comunicară apoi știrea lui Bogorski, care își ascunse îngrijorarea spunînd indiferent :

— Păi, ce mare lucru a putut să fie ? Höfel n-o fi fost atent.

Bochow află vestea prin cei de la Stubendienst care o aduseră din bucătărie. Neliniștea nu-l mai lăsă să zăbovească multă vreme în bloc. Găsi un pretext oarecare ca să meargă la cancelarie. Din fericire îl găsi pe Krämer singur. Acesta se temuse în sinea lui de întîlnirea cu Bochow. Krämer știa prea bine de ce îl lăsase pe Höfel, necăjit și așa, să se descurce singur cu dispoziția dată de Bochow. Fusese tainica împotrivire umană care-l îndemnase să închidă amîndoi ochii, după ce predase ordinul mai departe. Să nu mai aibă nimic de-a face cu chestiunea aceasta. Să nu mai vadă nimic, să nu mai știe nimic !

Din aceeași împotrivire se răstea acum la Bochow, care îi făcea reproșuri că nu supraveghease pînă la plecarea transportului îndepărtarea copilului.

— Eu mi-am făcut datoria ! se apără el cu vocea puțin prea tare. Bochow nu răspunse nimic. Felul lui disciplinat de a privi în față realitatea, în aspectul ei cel mai neașteptat, îl făcu să-și dea seama numaidecît că ar fi

zadarnic să se mai certe pentru greşeli consumate. Prin arestarea lui Höfel se ivise o situaţie primejdioasă. Instinctul lui, care nu dădea greş, îl avertiza pe Bochow că exista o legătură între arestarea lui Höfel şi strădaniile lui Kluttig şi Reineboth de a dibui mai de aproape organizaţia. Cei doi îl bănuiau desigur pe Höfel ; numai din cauza copilului nu s-ar fi zbătut ei atît de vizibil. Bochow îşi strînse buzele ; căuta o ieşire, dar n-o găsea.

— Ce-i de făcut ?

Krämer, nedumerit, ridică din umeri.

— De scos copilul din lagăr nu-l mai putem scoate. Sînt bucuros că am mai putut aranja să fie îndepărtat din timp. Desigur că Zweiling se află la mijloc.

Bochow ascultă fără să acorde prea mare atenţie cuvintelor. Se gîndea. Numai Krämer, ca şef de lagăr, avea posibilitatea să depisteze ce se va întîmpla cu Höfel şi Kropinski în buncăr.

— Ascultă, Walter, spuse el în sfîrşit, tu trebuie să ne dai o mînă de ajutor. Nu mai are nici un rost să te informăm doar pe jumătate. Şi aşa ştii mai multe decît am voie să-ţi spun.

— Ceea ce nu trebuie să ştiu, nu ştiu, chiar cînd o ştiu, îi răspunse Krämer.

— Putem vorbi acum netulburaţi ?

— Vorbeşte odată ! mîrîi Krämer. Bochow îi spuse în surdină.

— Tu ştii că noi posedăm arme. Unde le ţinem ascunse, nu importă. Höfel este instructorul militar al grupurilor de rezistenţă. Unul dintre cei mai importanţi tovarăşi ai noştri. Pricepi ?

Krämer încruntă sprîncenele şi dădu mut din cap.

— Ce fac ei acum cu el în buncăr, nu ştie nimeni, continuă Bochow. Cert e că vor căuta să-l descoasă. Dacă Höfel îşi va pierde puterile, întreaga organizaţie ar putea, din cauza lui, să sară în aer. El cunoaşte ascunzătorile armelor, cunoaşte pe tovarăşii din grupurile de rezistenţă, ne cunoaşte pe noi, conducerea ilegală...

Bochow făcu o pauză. Şi Krämer tăcu. Îşi vîrî încet mîinile în buzunare şi privi în gol. De fermitatea unui

singur om va depinde viața multora, poate chiar existența lagărului întreg !...

Faptul acesta teribil îl zgudui pe Krämer.

— Ar fi fost mai just dacă aș fi vorbit cu tine din timp, zise Bochow după o vreme, atunci ai fi luat copilul de la Höfel înainte de a-l descoperi Zweiling...

Krämer dădu mut din cap.

— Ascultă, Walter, tu trebuie să afli dacă Höfel continuă să tacă. Noi nu ne putem apropia de buncăr. Cum ai s-o faci, e treaba ta, eu nu pot să-ți dau nici un sfat. Poate-l vei putea înhăma la această treabă pe Schüpp.

Krämer se gîndise și el la această posibilitate.

— Informează-mă numaidecît despre ceea ce vei afla. Îți dai seama acum de tot ce-i în joc. Fii precaut, Walter. Pe orișicine îl vei înhăma să nu-i spui decît strictul necesar ; încolo, tăcere !

— Nu trebuia să mă mai dăscălești, mîrîi Krämer.

Bochow îl bătu pe umăr.

— Știu, știu...

Nu era în firea lui Bochow ca în caz de primejdie să-și piardă capul. Curajul lui nu era orb, ci presupunea cumpănire, observare și calcul. Cînd Bochow socotea o acțiune potrivită o ducea pînă la capăt, cu o perseverență tăcută, uneori chiar fără știrea tovarășilor, cum se întîmplase cu ascunderea celor șase carabine, care în august 1944 fuseseră strecurate pe furiș în lagăr, profitîndu-se de deruta generală după bombardamentul american.

Bochow primise dispoziția să ascundă cît de repede armele prețioase într-un loc absolut sigur în așa fel încît să poată fi folosite în orice clipă și să fie ferite de deteriorare. A doua zi raportase tovarășilor din C.I.L. executarea dispoziției. Întrebat unde ascunsese armele el răspunsese : „În infirmerie", și nu putu fi convins să indice mai precis ascunzătoarea.

— Dacă eu v-aș fi propus aceasta v-ați fi împotrivit cu siguranță.

Tovarășii începuseră să se neliniștească, dar Bochow tăcea.

— Căutaţi, a spus el, impasibil la toate reproşurile şi prevenirile, celui care va găsi armele, îi voi ceda raţia mea de pîine pe o săptămînă întreagă.

Van Dalen, care lucra el însuşi în infirmerie, scormoni prin toate părţile. Cînd aveau prilejul să vină la infirmerie, Kodiczek şi Pribula cercetau cu priviri furişe toate locurile posibile în care bănuiau ascunzătoarea. A fost un fel de joc de-a v-aţi ascunselea supărător pentru ceilalţi, în schimb înveselitor pentru Bochow. Singur Bogorski nu luă parte la el.

— O fi ştiind Herbert ce face.

Într-o duminică după-amiază, spre sfîrşitul lui august, Bochow împreună cu Kodiczek şi Pribula se îndreptau spre infirmerie. Li s-a alăturat van Dalen şi toţi patru ajunseră la o bancă peste drum de baraca principală a infirmeriei. Ei se întruniseră pentru că Bochow intenţiona să le indice ascunzătoarea.

— Acuma tu spune, stărui Pribula, unde se află ele.

Se referea la carabine. Bochow zîmbi din colţul gurii.

— Şezi doar în faţa lor.

Pribula şi ceilalţi priviră în spaţiul deschis înaintea lor, pipăiră cu priviri furişe faţada barăcii principale. Bochow îi ajută şi le făcu tăcut semn cu o mişcare de cap care indica lădiţele verzi de flori din faţa ferestrelor, în care înfloreau muşcate roşii.

Van Dalen pricepu primul.

— Acolo înăuntru? şopti el surprins. Bochow confirmă cu ochii. Muţi de uimire ceilalţi priveau ţintă lădiţele de flori. Bochow îi lăsă pradă uimirii.

— Aţi fi fost oare de acord cu mine, întrebă el, dacă v-aş fi propus această ascunzătoare?

Nu răspunse nici unul, dar în tăcerea lor era negare.

— E riscant, spusese în sfîrşit van Dalen.

— Dar potrivit, adăugase Bochow repede.

— Cine caută ceva ascuns se vîră în toate colţurile, dar trece pe lîngă ceea ce se află în faţa nasului, şi afară de asta...

Bochow se opri. Un SS-ist cotise din drumul infirmeriei înspre baraca principală. Păşea nepăsător pe lîngă lădiţele cu flori. Dar în faţa ultimei lădiţe aproape de uşa de intrare, se opri în loc. Ceva aflat pe ladă îi stîrnise interesul. Pribula apucă speriat mîna lui Bochow pe care acesta o sprijinise de bancă. Văzură apoi cum SS-istul îndreaptă o muşcată care ieşea pieziş din lădiţa de flori şi o înfige bine în pămînt. Cu o încordare nemaipomenită ei urmăreau mişcările SS-istului. Bochow zîmbea sigur de el. Şi zîmbind reluă fraza întreruptă, după ce SS-istul dispăru în spatele barăcii :

— ... şi afară de asta, bestia sentimentală nimiceşte oameni, dar nu flori.

Tăcură. Scena trăită îi convinsese. Bochow spuse calm :

— Dispoziţia a fost executată. Ele se află la loc sigur, la îndemînă în orice clipă şi ferite de deteriorare.

Într-adevăr Köhn le înfăşurase cu grijă în petice îmbibate în ulei.

Cînd s-au despărţit Bochow a clipit şiret din ochi.

— Ei, pot să-mi păstrez raţia mea de pîine ?

Clătinînd din cap van Dalen s-a reîntors în infirmerie. Pribula l-a ghiontit pe Bochow în spinare, în semn de apreciere. Bochow a rîs.

Iarna care trecuse, făcuse muşcatele să îngheţe. Lădiţele de flori tot se mai aflau pe ferestre, nebăgate în seamă de nimeni. Uscat şi sărăcăcios le era pămîntul...

Dar atît de sigur ca atunci, nu mai era Bochow astăzi. Neliniştea îl mîna spre Bogorski. Fiecare oră era preţioasă pentru că în fiecare oră se putea întîmpla o nenorocire incalculabilă. Urgenţa îl sili pe Bochow să încalce legea prudenţei. Poate se va găsi un prilej mai puţin primejdios ca să se sfătuiască cu Bogorski asupra a ceea ce trebuie făcut. Şi de data aceasta o întîmplare fericită îi veni în ajutor.

Scharführerul din baie şedea gură-cască în camera lui, încăperea de duşuri era goală, iar deţinuţii din companie cărau dincolo, la punctul de dezinfectare, boarfele oameni-

lor sosiţi nu de mult cu un transport. Bogorski era printre ei. Hotărîndu-se rapid Bochow puse şi el mîna, strînse un morman de zdrenţe şi împreună cu ceilalţi trecu la punctul de dezinfectare. Bogorski înţelese numaidecît scopul comportării lui Bochow şi-l urmă fără să atragă atenţia asupra sa. Din partea deţinuţilor n-aveau de ce să se teamă, şi la punctul de dezinfectare puteau sta nestingheriţi. Se aflau lîngă un morman de haine, aruncate claie peste grămadă, de unde puteau să supravegheze intrarea. Bogorski primise ştirea arestării.

— Dacă îl vor muia pe Höfel acolo sus... Dacă el nu va rezista.

Se priveau tăcuţi unul pe altul. Bogorski ridică încet din umeri, un alt răspuns nu găsea.

De primejdia îngrozitoare abia îndrăzneau să vorbească. Sinistră şi gravă ea se strîngea şi se înălţa în faţa lor ca un munte. Se simţeau neputincioşi, incapabili de a se apăra. Ce ar putea ei să facă, dacă Höfel ar indica numai un singur nume...

Atunci lanţul se va rupe! Şi îi va trage în prăpastie pe toţi. Oricît de bine camuflată era organizaţia, ea era compusă totuşi din oameni, e adevărat oameni hotărîţi şi gata să înfrunte orice primejdie. Şi cu toate acestea, acolo sus, în celulele izolate ale buncărului, guvernau alte legi. Acolo omul era singur, numai cu el însuşi, şi cine putea şti despre el însuşi dacă sub forţa torturilor fizice şi psihice va rămîne într-adevăr tare ca fierul sau dacă se va prăbuşi devenind o creatură mizerabilă, o frîntură de om zdrobită, pentru care în faţa chinurilor şi a morţii sigure şi oribile frica pentru viaţă nu va fi totuşi pînă la urmă mai tare decît toată voinţa şi tot curajul? Fiecare depusese jurămîntul că mai curînd va muri decît să comită o trădare.

S-ar putea chiar ca în acest minut Höfel să zacă snopit în bătaie în celula lui şi cu sufletul tulburat să se gîndească la soţie şi copii, să-şi piardă puterile şi să rostească un singur nume, un nume pe care-l socotea mai puţin important. Şi atunci lanţul îngrozitor se va rupe...

Care din cei o mie de membri ai grupurilor de rezistenţă ştia despre sine, că acolo sus, ar fi destul de tare ca să ţină piept pînă la capăt.

— Dintr-asta s-ar putea să iasă un cutremur, șopti Bochow.

Bogorski își smulse privirea din golul în care-o scufundase. Zîmbi șters ca și cum ar lăsa în urmă încîlceala gîndurilor și ar înfrînge o slăbiciune de moment.

— Ce va fi, spuse el, încă nu știm nimic.

Fața lui Bochow se întunecă.

— Trebuie să avem încredere în Höfel, îi zise Bogorski.

— Încredere, încredere ! Știi chiar atît de sigur că el va rezista ?

Bogorski ridică din sprîncene.

— Știi chiar atît de sigur despre mine ? Sau despre tine ? Sau despre ceilalți ?

Supărat, Bochow îndepărtă cu mîna întrebările puse.

— Firește că asta nimeni nu o știe sigur despre sine. Tocmai de aceea nu ar fi trebuit să se încurce Höfel în povestea cu copilul. Chiar de la început trebuia s-o evite. Iată ce-a ieșit acum ! Mai întîi ascunde copilul la dînsul, apoi comite o gravă încălcare a disciplinei, acum stă în buncăr și... și...

— Ai făcut și tu o greșeală în chestia cu copilul.

— Eu, răbufni Bochow. Ce amestec am eu în treaba asta ?

— Tu ai zis nu e treaba mea, e treaba lui Höfel.

— Ei, și ce ? se apără Bochow. Nu i-am dat oare lui Höfel instrucțiuni să scoată copilul din lagăr ?

— Cine a hotărît asta ? A hotărît-o și inima ta ?

Bochow ridică mîinile, îngrozit.

— Pentru dumnezeu, Leonid, unde vrei să ajungi ? Nu-i destul că Höfel s-a lăsat derutat de inima sa ? Acum ceri de la mine...

— Nu-i binee, nu-i binee de loc ! Bogorski își încruntă fruntea, supărat. Tu ai făcut o greșeală cu capul, Höfel cu inima. Amîndouă au acționat separat una de alta, capul lui Herbert și inima lui André. Și asta nu e binee.

Bochow nu răspunse. Considerente dictate de sentimente nu-i stăteau în fire. Posomorît aruncă peste maldărul de haine cîteva din boarfele aduse și-l ascultă enervat pe Bogorski care-i făcea reproșuri :

Că el a dat pur și simplu ordine și instrucțiuni și că l-a lăsat pe Höfel singur cu frămîntările lui. În loc să-l fi ajutat, l-a gonit. „Tu trebuia să dai copilul înapoi, polonezului. Și cu asta basta !"

Bochow bătu înfuriat cu pumnul în mormanul de zdrențe.

— Dar ce altceva puteam să fac ? Bogorski coborî capul între umeri.

— Nu știu...

— Ei, vezi ? triumfă Bochow. Bogorski rămase calm. Alături de greșeală stătea binele ca umbra lîngă lumină. Și după cum Bochow procedase greșit, tot astfel ar fi putut să procedeze just.

Harașo ! Să fie scos copilul din lagăr ! Așa era bine și asta i-a cerut-o lui Höfel, continuă stăruitor Bochow.

— Păi bine, admise Bogorski, atunci de ce n-a făcut-o Höfel ? Bochow răbufni iritat :

— Pentru că el... Dar omul furios se opri brusc observînd privirea lui Bogorski. Bochow se uită tăcut la Bogorski și pe chipul prietenului citi gîndurile.

Capul singur, inima singură...

Poate că ar fi trebuit el însuși să aibă grijă ca să fie într-adevăr scos din lagăr copilul... Oare ar fi trebuit să-l controleze sever pe Höfel pînă în ultimul minut ? Poate că l-a lăsat singur numai pentru că în el însuși, în Bochow cu rațiunea sa atît de rece, acționase aceeași împotrivire umană ca și în Krämer, care-și închisese amîndoi ochii, după ce dispoziția o îndeplinise conștiincios. Părăsit de toți Höfel luase întreaga povară asupra sa. Cine a fost vinovat ? Cine a greșit ? Nici unul ! Toți !... Bochow îl privi în ochi pe prietenul său.

Ochii omului ! În lumina lor, ca sub oglinda mării de nepătruns, erau ascunse toate misterele cunoașterii și ale necunoașterii, toate greșelile și rătăcirile inimii, toată înțelegerea și toată conștiința și toată iubirea.

Un simțămînt profund îl cuprinse pe Bochow. El se gîndi : tu ești om, dovedește-o !

Se referea oare la el ? La Höfel ? Sau era un gînd atît de uriaș, încît cuprindea tot ce purta acest nume ?

Tu ești om, dovedește-o !

Bochow simțea că dincolo de rațiune există o adîncime de nepătruns în care toate cuvintele și gîndurile rămîneau fără ecou și din care nu venea nici un răspuns. Höfel a privit poate în această adîncime și a făcut ceea ce era firesc, fără întrebări și fără răspuns. Omul trebuie în toate acțiunile sale să se decidă întotdeauna pentru datoria cea mai înaltă.

Bochow se simți prins ca într-un vîrtej. Nu voia să devină sentimental.

— Așadar, ce să facem ? întrebă el și în preocuparea concretă imediată își ascunse stînjeneala.

Bogorski ridică din nou din umeri. Ce puteau să facă ? Vor trebui oprite numaidecît toate exercițiile militare. Nu va mai avea loc nici o instrucție de mînuire a armelor și nici o întîlnire a grupurilor. Rețeaua vast extinsă a organizației va trebui scufundată adînc în obscuritate. Asta era tot ce se putea face. Vor trebui apoi să aștepte, să aștepte.

Aducerea celor doi în buncăr se făcuse în liniște. Nu avusese loc nici una din obișnuitele maltratări. Bunkerscharführerul Mandrak, care tocmai se pregătea să ia micul dejun — în camera lui mirosea plăcut a cartofi prăjiți — ieși în gang mestecînd și la un semn al lui Kluttig îi încuie pe Höfel și pe Kropinski împreună, într-o celulă. Un alt semn al Lagerführerului îi indică să vină și el în camera lui Reineboth. Mandrak nu se grăbi. Îi lăsă pe cei doi să meargă înainte și, în încăperea sa, îmbrăcă întîi uniforma. Apoi intră calm în camera Rapportführerului și își încheie tunica. Rămase în picioare, deși Kluttig și Reineboth se așezaseră. Kluttig trăgea nervos din țigară, Reineboth ședea neglijent pe scaun rezemat de spătar : degetul îl băgase sub reverul hainei. Mandrak mai mesteca resturile micului dejun.

— Ascultă, Kamerad, începu Kluttig, aceștia doi sînt un caz special, îl vom trata împreună.

— Interogatoriu pînă la mărturisire, interveni Reineboth și strîmbă viclean din colțul gurii. Kluttig ridică mîinile rugător :

— Pentru Dumnezeu, nu cumva să-l omori pe unul dintre acești doi, avem nevoie de ei.

Îi explică lui Mandrak despre ce-i vorba și-i sublinie faptul că prin Höfel aveau în mînă un om-cheie pentru descoperirea organizației ilegale. Mandrak ascultă fără să scoată o vorbă ; numai o dată trecu cu limba peste buze. Pe fața lui pămîntie plină cu ciupituri de vărsat nu se vedea nici o expresie de interes. Nici privirea obtuză din ochii sumbri, spălăciți, nu trăda nimic. Așa, cum stătea în fața Lagerführerului, părea aproape docil. Kluttig se ridicase în picioare.

— Dumneata știi acum, insistă el, despre ce e vorba.

Mandrak își vîrî agale mîinile în buzunarele pantalonilor și întrebă cu voce înceată :

— Ce să fac cu ei ?

Reineboth bătu darabana cu degetele :

— Să-i mîngîi, Mandrillule[1], să-i mîngîi, spuse cinic.

Mandrak îi aruncă lui Reineboth o privire din colțul ochilor, un fel de rînjet îi lunecă pe buze. Îi plăcea să fie chemat „Mandrill". Acest nume înfiorător avea ceva de junglă, ceva înspăimîntător, și de aceea Mandrak îl savura cu poftă. El nu vorbea mult și încă mai puțin punea întrebări. Iar cînd Kluttig interveni neliniștit :

— Nu, Mandrillule, lasă-i pe cei doi deocamdată în pace, noi o să mai discutăm despre asta, el întoarse lent privirea către Lagerführer și dădu numai din cap. Părăsi camera. Trecu agale dincolo, spre aripa în care era buncărul. Gangul lung, abia de doi metri lățime, era veșnic cufundat în semiîntuneric. Cele cîteva becuri, fără abajur, de pe tavan, sporeau cu licărul lor șters lumina slabă. Coridorul era baricadat printr-o solidă ușă cu gratii și la capătul din fund era fixată o mică fereastră tot cu gratii. De după ușile de lemn, masive și ferecate ale celulelor, nu se auzea nici o mișcare. Ele se înșirau de ambele părți ale gangului, încremenite și înțepenite ca niște încăperi mortuare. Singura ființă vie, Kalfaktorul omul de serviciu al buncărului, Förste, trecea fără zgomot prin gang.

Mandrillul se apropie de celula numărul 5 și împinse la o parte capacul de la vizorul ușii. Timp îndelungat

[1] Specie de maimuță ; așa-zisa „maimuță cu cap de cîine" (n.t.).

privi prin gaură. Celula de buncăr era complet goală ; nu exista nici o masă, nici un scaun, nici o saltea de paie şi nici o pătură. Era o ladă pătrată. Doi metri lungime, trei metri înălţime şi cam un metru şi jumătate lăţime. Singurul obiect de inventar era becul bine zăbrelit, fixat de tavanul gol. În peretele din faţă al celulei se afla o ferestruică cu gratii solide. Mandrillul deschise celula. Höfel şi Kropinski luară o reglementară poziţie milităream rească. Mandrillul îl apucă pe Kropinski de piept fără să vorbească şi-l împinse înainte cu faţa spre uşă. La fel procedă şi cu Höfel pe care-l instală lîngă Kropinski. Controlă ţinuta şi poziţia arestaţilor şi-i lovi pe amîndoi cu piciorul peste genunchi.

— Drepţi, spuse el posac, cine mişcă, va mînca bătaie, pînă o să-l apuce rîsul. Apoi părăsi celula şi-l chemă printr-un semn pe Förste.

— Nici un fel de hrană !

Förste ascultă ordinul în poziţie de drepţi.

Höfel şi Kropinski stăteau nemişcaţi ascultînd ca nişte animale speriate. Pironiţi locului priveau fix spre uşă, aşteptînd evenimentul îngrozitor care putea surveni din clipă în clipă. Mintea le era împietrită ; doar auzul rămăsese treaz. Ascultau zgomotele din lagăr, care răzbăteau dinspre poartă. Acolo, afară, totul îşi urma mai departe cursul obişnuit. Ce ciudat era asta...

Blockführerul de serviciu tot ocăra pe cineva la poartă, şi saboţii de lemn bocăneau grăbiţi şi înfricoşaţi. Microfonul deschis pocni în difuzor, curentul bîzîi, o voce îl chemă pe Kapo de la statistica muncii. După un timp o altă voce îl pofti pe un Obersturmführer la comandant. Apoi o ceată întreagă de saboţi de lemn bocăniră la poartă şi sunetul semăna cu un tropăit de cai. Blockführerul înjură, blestemă, zbieră. Höfel deveni atent. Încremenirea îngheţată se destinse, privirea i se învioră. Ascultă freamătul agitat al zilei de lagăr, pe care altă dată nici nu-l băga în seamă ; acum îi suna la ureche ca dangătul speriat al unui tramvai. Gînduri fantastice îi treceau prin minte ca nişte fantome. Tu eşti doar într-un lagăr de concentrare ! Ce înseamnă asta ? Deodată constată că a uitat de lumea adevărată, de viaţa de afară. Nu putea nici concepe, nici simţi ceea ce exista dincolo

de sîrma ghimpată. Singura senzaţie reală şi perceptibilă se reducea la strigătele grosolane ale Blockführerului, la veşnicele urlete, la tropăitul și bocănitul neîntrerupt. În clipa cînd asculta încordat, lui Höfel i se păru și această realitate imaginară şi fantomatică. Deodată gîndi pe deplin clar : toate acestea nici nu sînt adevărate, nu sînt decît vedenii.

Ca şi cum ar pătrunde dintr-o mare depărtare în această realitate fantastică, Höfel simți o duioșie nemărginită. „...te sărut cu drag..."

Dar și această stare era tot atît de obscură şi de fantomatică şi, rătăcind pierdut, își căută zadarnic vreun drum. Un fior rece îl străbătu pe Höfel. Privea fix deschizătura din ușa celulei pe unde se introducea mîncarea, uitînd că Kropinski se află în spatele lui...

Şi dintr-o dată Höfel văzu realitatea ! Din depărtare numai, dar ea se apropia irezistibil, pe tancuri și pe tunuri. Aceasta era realitatea, numai aceasta ! Nimic altceva !

Dintr-o dată își dădu seama de prezența lui Kropinski :

— Marian... îi vorbi în șoaptă, pentru că le era interzis să comunice între ei.

— Tak ? i se șopti înapoi.

— Vin tot mai aproape... nu mai durează mult... Kropinski îi răspunse abia după un timp :

— Am spus asta mereu...

Nu mai vorbiră nimic. Stăteau nemişcaţi. Dar aveau un reazim în adîncul sufletului. Trezită din nou, dragostea de viaţă le înfierbînta sîngele.

*

*   *

Kluttig era cuprins de o stare de nerăbdare. Şedea cu Reineboth în cazinou la o sticlă de vin. Se retrăseseră într-un colț și își vorbeau în șoaptă unul aproape de celălalt. Ochelarii lui Kluttig sclipeau de pofta vînatului. Captura trebuia valorificată. Reineboth închise ochii și strigă :

— Mai întîi le vom trage o bătaie zdravănă la c... Apoi îi vom lăsa să fiarbă în propria lor zeamă și noaptea vom duce interogatoriul pînă la mărturisire !

Kluttig își turna pe gît un pahar după altul. Agitat luneca pe scaun încolo și încoace.

— Dar dacă nu vom scoate nimic de la ei?

Reineboth îl potoli:

— Atunci o să-i batem într-atîta pînă n-o să mai știe dacă sînt bărbați sau femei. Nici o grijă, flăcăii or să ne cînte ca niște privighetori.

Reineboth savură o nouă înghițitură și-l dojeni pe Kluttig, care dădea încă un pahar pe gît:

— Nu mai bea atîta! Kluttig întrebă îngrijorat:

— Dar dacă lovitura va nimeri alături? Ea trebuie să nimerească în plin!

Reineboth își păstră calmul, se rezemă de spătarul scaunului și-i răspunse rece:

— Știu, Robert, știu.

Cu atît mai excitat se arătă Kluttig.

— Mă Hermann, omule, cum poți tu să fii mereu atît de calm?

Încîntat de el însuși, Reineboth mișcă din buze, se desprinse brusc din spătarul scaunului și se aplecă deasupra mesei, spre Kluttig. Acesta sorbea fiecare cuvînt pe care i-l șoptea Reineboth.

— Acum trebuie să arătăm ce putem. Tu pricepi ceva psihologie? Ascultă aici, Herr Lagerführer. Höfel și celălalt trebuie să fie socotiți morți pentru lagăr. Singura societate a lor rămînem numai noi. Tu, eu și Mandrillul. Trebuie să li se pară că-s părăsiți de bunul Dumnezeu.

Atinse cu vîrful degetelor cotul lui Kluttig, care clipi văzînd mutra vicleană a lui Reineboth. Acesta așteptă pînă cînd ideile sale pătrunseră în mintea lui Kluttig și apoi continuă:

— Cu cît se vor crede mai părăsiți de Dumnezeu, cu atît mai ușor îi vom putea stoarce. Mandrillul va primi împuternicirea să se joace cu ei cum o să vrea, numai de omorît n-are voie să ni-i omoare.

Kluttig dădu din cap în semn de aprobare.

— Prin bătăi vom scoate de la Höfel fiecare nume în parte. Așa vom nimeri în plin, *all right* [1].

---

[1] În regulă. (în limba engleză în text) (n.t.).

— Să înveți engleza și să fii șmecher, ai priceput, Herr Lagerführer. Se ridică.

— La arme, adăugă el.

— Încotro mergem ? îl întrebă Kluttig.

— Să le snopim c...l în bătaie.

— Chiar acum ? Cu ochii tulburi de vin Kluttig îl fixă pe Reineboth.

Acesta declamă :

— Bate fierul cît e cald.

Mandrillul descuie celula. Fără să vorbească îl apucă pe Höfel și-l tîrî afară pe gang. Kropinski veni după el. Mandrillul încuie ușa la loc. Această scurtă clipă de neatenție îi ajunse lui Höfel ca să schimbe cu Kropinski o privire, plină de așteptare înfricoșată, dar în care era și dîrzenie. Mandrillul îi lovi cu piciorul în șale și-i împinse afară din buncăr, trecînd pe lîngă Förste care, aflat în gangul strîmt, se feri de ei lipindu-se de perete. În camera spațioasă a Blockführerilor, din aripa cealaltă a clădirii de la poartă, era pregătită capra de lemn. O haită de Blockführeri care nu erau de serviciu stăteau gură-cască, așteptînd curioși spectacolul. În spatele caprei, pe un scaun împins mai aproape, ședea Kluttig, picior peste picior. Cînd Mandrillul îi împinse pe cei doi în cameră, Reineboth se îndreptă spre Kropinski și-l apucă de nasturele bluzei.

— Unde-i copilul evreu ? întrebă el și, cînd Kropinski nu răspunse, Reineboth stărui : Gîndește-te bine, polonezule.

În ochii lui Kropinski lunecau luciri amăgitoare, el încercă să se eschiveze :

— Eu nu înțelege nemțește.

Suna copilăros și stîngaci.

— Ah, răspunse Reineboth, tu nu înțelege nemțește. Vom da noi ție lecții în nemțește.

Cu bună știință, Reineboth îl luă mai întîi pe polonez în cercetare. Höfel va trebui să privească.

Trei din Blockführeri îl apucaseră pe Kropinski și-l împinseră spre capra de lemn.

Kropinski trebui să introducă picioarele într-un fel de sertar tras în afară care apoi fu împins înapoi strîngîndu-i-le.

Blockführerii îi smulseră pantalonii și-l trîntiră pe grătarul de lemn, povîrnit la căpătîi, în formă de albie. Era culcat cu șezutul în sus. Cu mișcări iscusite, doi Blockführeri îi suciră lui Kropinski brațele, îl ținură de încheieturile mîinilor și-i apăsară umerii. Al treilea îi strînse capul de grătar. Trupul era acum ca prins în șuruburi. Între timp, Reineboth și Mandrillul își terminaseră pregătirile. Reineboth își puse grijuliu mănușile din piele de porc și îndoi cercetător trestia foarte lungă, groasă de un deget.

Apoi începu execuția.

Höfel stătea cu capul sus. Un strigăt înăbușit îi sugruma gîtul. Inima îi zvîcnea nebunește. Privea cu luciditate realitatea crudă. Reineboth își crăcănă picioarele și puse bastonul pe șezutul gol. Luîndu-și elegant avînt cu corpul mlădios îndoit înapoi, el împinse brațul spre spate și apoi bastonul șuieră prin aer. Trosc! Tresărirea convulsivă a lui Kropinski nu era decît răzvrătirea trupului încătușat de Blockführeri. După Reineboth lovi Mandrillul. Lovitura lui, dată cu aceeași putere, deși nu cu eleganța sportivă a lui Reineboth, nimeri regiunea șoldurilor.

Kropinski gemu înăbușit, coapsele i se cutremurau. Blockführerii îi apăsau umerii care tresăltau în spasme. Reineboth ridică din nou bastonul fixînd ținta după dunga înroșită de prima lovitură. În timp ce ridică brațul, împinse înainte voluptuos falca de jos. Lovind, ținti din ochi dunga roșie. Kropinski scoase un strigăt strident împroșcînd bășici de salivă. Mandrillul lovi cu o rutină de meșter în locul unde se aflau rinichii. Urma o lovitură după alta. Țintite de Reineboth cu precizie de sportiv, loviturile cădeau pocnind aproape exact în același loc. Dunga roșie se lăți, se umflă și crăpă. Sîngele îngrămădit țîșni afară. Se scurse pe pulpe în jos. Kropinski scîncea înăbușit. Atît parcă așteptase Reineboth.

Zîmbetul lui lacom de plăcere se înăspri, ochii i se strînseră lăsînd doar mici sticliri și loviturile următoare nimeriră cu precizie desăvîrșită în carnea sfîșiată. Kropinski își pierdu cunoștința. Reineboth și Mandrillul întrerupseră execuția. În timp ce Blockführerii dădură drumul trupului fără viață și unul dintre ei turnă din gă-

leata pregătită un torent de apă pe omul leşinat, Reineboth aruncă o privire cercetătoare spre Höfel. Acesta asistase tot timpul încremenit şi înţepenit ca un stîlp. Chipul lui împietrise de groază. Acum simţi ochii lui Reineboth îndreptaţi asupra lui. Privirile lor se întîlniră. Reineboth îşi dădea seama de efectul produs asupra lui Höfel şi era mulţumit. Un zîmbet îi stătea pe buze. Întoarse privirea de la Höfel către Kluttig schimbînd semne de înţelegere cu el. Între timp Mandrillul îşi aprinsese o ţigară.

Kropinski se mişcă, încercînd să se ridice în picioare. Dar Blockführerii îl împinseră înapoi pe grătarul de lemn. Mandrillul aruncă ţigara şi execuţia continuă. Trezit de apă Kropinski începu să ţipe şi Blokführerii se trudiră să-i ţină trupul care se răzvrătea. Loviturile cădeau ca grindina cu o putere feroce pînă cînd cei doi fură de părere că era de ajuns. Blockführerii apucară corpul maltratat de pe capra de lemn şi-l zvîrliră la o parte. Kropinski se prăbuşi năruindu-se ca un sac.

— Scoală-te ! urlă Kluttig.

Kropinski încercă în mod mecanic să execute ordinul. Tremurînd din mîini şi din picioare se ridică cu greu şi rămase aşa, clătinîndu-se.

— Trage-ţi pantalonii sus, mă, porcule ! urlă Kluttig din nou. Sau vrei să ne arăţi bibelourile tale ?

Kropinski reacţionă ca un automat.

Reineboth îi înfipse lui Höfel vîrful trestiei pline cu sînge în piept şi-i arătă capra de lemn. Gestul însemna parcă o invitaţie : Poftim, luaţi loc...

Cu picioarele ţepene făcu Höfel cei cîţiva paşi şi Blockführerii îl traseră pe capra de lemn.

Trecuseră cîteva ore de la arestare şi încă nu se întîmplase nimic. Era chinuitor. Între lagăr şi buncăr nu exista nici o legătură. Nici o ştire nu pătrundea în lagăr despre ceea ce se petrecea acolo sus. Numai dimineaţa cînd cioclii erau chemaţi la poartă, se ştia că Mandrillul a ucis iarăşi pe cineva.

Desigur că Höfel și Kropinski nu vor fi lichidați atît de repede. Dar tocmai asta îl neliniștea cel mai mult pe Bochow. El se afla singur în toată aripa blocului său. Runki era în cancelarie și cei din Stubendienst cărau găleții de mîncare în bucătărie. Bochow caligrafia pentru Blockführer niște zicale stupide, dar în inimă simțea neliniștea chinuitoare. Aruncă condeiul din mînă și-și sprijini capul în pumni. Grupurile vor trebui înștiințate. Asta se va putea face abia seara cînd deținuții vor fi intrat în lagăr. Dar pînă atunci cîte se mai pot întîmpla? Bochow își frămînta creierul. Poate că toate temerile nici nu erau fundate? Poate că Höfel va rezista și se va lăsa mai curînd ucis decît să... Dar încă trăia și cît timp trăia exista și primejdia... Bochow se holbă spre tăblia mesei.

Dorea oare moartea lui Höfel?

Înfiorîndu-se, alungă înapoi acest gînd în abisul inimii sale...

Rămăseseră încă multe gînduri, și ele se înmulțeau, ca cercurile făcute de o piatră aruncată în apă. Bochow se gîndi la armele care erau bine ascunse. Höfel cunoștea unele dintre ascunzători. De carabinele din lădițele de flori însă nu știa nimic.

Dar nu ascunsese oare Höfel în sacii cu haine din Effektenkammer, care se numărau cu miile, cîteva pistoale aduse în lagăr de către tovarășii sovietici și polonezi, pe vremea cînd forturile cu muniții din fața lagărului încă nu fuseseră distruse de americani?

Pentru un neinițiat era cu neputință să le descopere: sacii cu haine purtau numere fictive. Cunoscătorului însă i-ar fi suficientă o singură mișcare de mînă. Singurul care știa aceasta era Höfel. Ascunzătorile erau sigure și doar prin trădare s-ar putea...

Bochow închise ochii, se cufundă în bezna inimii. La nimic nu voia să se gîndească, la absolut nimic. Dar undele circulare stîrnite în locul acela, în care dorința cruntă se scufundase în adîncime, apăreau mereu la suprafață...

Doar prin trădare...

Aproape că nu mai era de suportat! Dacă dintr-o întîmplare stupidă unul dintre saci ar nimeri în mîinile unui deținut care nu știa de nimic?

Bochow gemu. Groaznica paralizare a conspirativității îl durea în toate oasele. Ea îi îngreuia încheieturile și se cuibărise ca o povară apăsătoare în stomac. Acum ce-ar trebui să facă? Ar trebui oare mai întîi să pună la adăpost organizația de o eventuală trădare? Exista însă de fapt un adăpost? Sau ar trebui mai întîi aduse în siguranță pistoalele lăsate fără apărare? Și cum s-ar putea face asta? Cum, cum?

Bochow n-avea voie să iasă din conspirativitate, nu putea să meargă la vreun tovarăș din depozitul de îmbrăcăminte și să-i spună: ascultă, am să-ți spun ceva, dar ține-ți gura, înțelegi?

Bochow își apăsă palmele pe ochi. Neliniștea îi rodea ca un șobolan toate gîndurile. Dintr-o dată îl cuprinse ura împotriva lui Höfel din vina căruia s-au ivit miile de primejdii amenințătoare; ușurința lui Höfel îl silea să dezvăluie acum un secret după altul. Pe cît de repede înăbuși Bochow această ură, știind bine cît de periculos era să se lase pradă sentimentelor, tot atît de repede reacționă rațiunea sa, și în aceeași clipă își dădu seama că nu putea decît să meargă la Krämer și să-i încredințeze secretul ascunzătorii armelor. Pe de altă parte Krämer era singurul care ar putea lua asupra lui paza pistoalelor. Lui ar trebui să-i dea dispoziția, să găsească un tovarăș din grupă, care să preia paza ascunzătorii. La naiba! Astfel se va strecura un secret după altul prin ochiurile plasei.

Bochow își luă mîinile de pe ochi și se sforță să gîndească limpede. La ce sînt bune toate aceste frămîntări? Totuși nu rămînea altceva de făcut.

Krämer ședea și el în camera lui, își strîngea pumnii, blestema duioșia lui Höfel și copilul care, vinovat fără vină, venise în lagăr. Și în mintea lui se cuibărise neliniștea, și simțea aceeași neputință în fața primejdiilor care amenințau ca forțele oarbe ale naturii. Numai că n-avea voie să-și piardă timpul și să-și frămînte creierii. Ceva trebuia făcut imediat.

Brusc, Krämer începu să se mişte agitat. Scoase bateria din lanterna de buzunar pe care el, ca şef de lagăr, avea permisiunea s-o folosească, şi o schimbă cu o alta, arsă, vîrî lanterna în buzunar şi părăsi încăperea.

Plecă la Schüpp. Ce bine că lui Krämer îi venise ideea să ia lanterna cu el! Scharführerul se afla tocmai în baracă şi Krämer avu astfel un pretext pentru vizita sa. Îl rugă pe Schüpp să-i schimbe bateria. Cîteva cuvinte în şoaptă, o scurtă privire fură suficiente ca să se înţeleagă şi, după puţină vreme, Schüpp se şi prezentă la Krämer.

— Trebuie să încerci să afli ce vor de la Höfel. Trebuie s-o ştiu.

Schüpp îşi frecă ceafa, îngrijorat:

— Cum să fac?

Krämer spintecă nerăbdător aerul cu mîna.

— Mi-e tot una cum ai să faci, tu ai mai realizat şi alte misiuni. Du-te la buncăr şi repară de pildă conducta de lumină.

Schüp oftă.

— Pentru asta trebuie ca ea să fie mai întîi kaputt.

Subit chipul lui căpătă o expresie naiv-uimită. Gura şi ochii i se rotunjiră, se părea că îi venise o idee.

— Förste! Doar atît zise el.

Krämer clătină din cap îngîndurat.

— M-am gîndit şi eu la asta. Cine e acest Förste? Ţine la noi, sau e o creatură a Mandrillului?

Schüpp clipi încordat, privi prin fereastră la ceasul mare de pe poarta lagărului, şi dintr-o dată deveni grăbit.

— Am să încerc.

— Fii prudent, Heinrich, mai strigă Krämer în urma lui, dar Schüpp era acum afară. După cum ştia şi el, Kalfaktorul buncărului, de altfel ţinut strict izolat de lagăr, îşi avea pe vremea asta jumătatea de oră liberă, pe care o petrecea plimbîndu-se pe partea din afară a porţii lagărului. Lucrurile pe care Schüpp le cunoştea despre Förste nu erau prea multe. În drumurile lui, Schüpp îl văzuse adeseori pe Kalfaktor plimbîndu-se. Îndemnat numai de o simplă curiozitate, de a pune la încercare firea acestui om, Schüpp îi zîmbise în treacăt în mod familiar.

Förste nu reacționase prea vizibil la gestul cordial, dar pe fața lui nu se putuse observa nici o repulsie. Pentru Schüpp acesta era un semn bun, în care se încredea acum cînd se îndrepta cu trusa cu scule spre poartă.

Nu era obligat să-și anunțe plecarea, permisul lui îl legitima. Își căută de lucru la fațada primei clădiri. Examină cablul microfonului portativ, care din camera Rapportführerului, înconjurînd clădirea, ducea spre lagăr. La ora aceea era liniște la poartă. Blockführerul de serviciu se plictisea și stătea gură-cască la ghișeu. Din cînd în cînd se apropia de Schüpp și privea cum acesta meșterea la priză.

— E ceva defect ? îl întrebă el.

— Pînă acum încă nu, îi răspunse Schüpp în mod filozofic, dar cînd Rapportführerul va pune în funcțiune microfonul, s-ar putea să fie ș-apoi întotdeauna iese un scandal. Schüpp atinse priza cu vîrful degetului. Asta-i marfă de război, așa că la ea se găsește întotdeauna ceva de reparat. Vedeți, aici înăuntru sînt niște lame mici, acestea adeseori se ard.

Blockführerul se strîmbă vădit plictisit. „Ține-ți botul", îi spuse fără supărare, neinteresat de explicațiile lui Schüpp. Acesta era mulțumit. Își căută o treabă după alta. Kalfaktorul buncărului va trebui să apară din clipă în clipă. Într-adevăr în curînd zăngăni grilajul de fier al buncărului. Förste ieși și se prezentă Blockführerului raportînd că are ora sa liberă. Încordarea lui Schüpp creștea. După ce cercetă amănunțit priza, acum controla cablul. Potrivi lucrurile în așa fel încît putea să fie auzit de Blockführer, cînd îl întrebă candid pe Förste :

— Instalația voastră e oare în regulă ?

Acostat atît de surprinzător, Kalfaktorul îl privi mirat pe Schüpp și nu răspunse decît înclinînd scurt capul. Neobservat de Blockführer, Schüpp închise un ochi. Förste interceptă semnul discret fără a lăsa să se observe ceva. Pentru Schüpp sosi faza a doua a manevrei.

Mergînd de-a lungul cablului se furișă ocolind poarta de intrare spre fațada clădirii. Dacă semnul lui Schüpp i-a stîrnit curiozitatea, Förste va trebui să caute să intre în legătură cu dînsul. Așa calculase Schüpp. Constată cu satisfacție că Förste încearcă să se apropie de el. Îl privi

întrebător pe Schüpp, care meşterea de zor la cablu, şi-i şopti printre dinţi :

— E tare păcat, că bucuros aş fi vrut să repar o dată conducta voastră... Ce vor de la Höfel? Schüpp vorbise foarte repede.

Förste trecu pe lîngă el, traversă drumul care ducea la poartă, pentru a putea fi văzut de Blockführer. Încordarea lui Schüpp era pe punctul să plesnească. Cuvîntul hotărîtor fusese rostit. Cum va reacţiona oare Kalfaktorul? Acesta nu se trădă prin nimic. Nepăsător îşi continua plimbarea. Dar cînd trecu din nou pe lîngă el, Schüpp zări pe faţa Kalfaktorului o expresie anumită. Trăsăturile îi erau grave şi nemişcate, dar el coborî încet privirea. Aceasta înseamnă încuviinţare. Pentru Schüpp era destul. Îşi puse trusa cu scule pe umăr. Cablul microfonului era în ordine...

Reîntors la Krämer îi zise :

— Cred că am nimerit-o...

Reţeaua grupurilor, care nu cuprindea decît cîte cinci oameni fiecare, era răspîndită prin blocurile tuturor naţionalităţilor. În fiecare bloc exista una sau mai multe din aceste grupe care în afară nu erau de recunoscut în nici un fel. Se cunoşteau numai între ele. C.I.L.-ul îşi crease un sistem special de comunicare. Nişte oameni de legătură, care duceau o activitate de instructori, aveau grijă ca ştirile şi dispoziţiunile să ajungă repede la conducătorii grupurilor, care la rîndul lor, îşi încunoştiinţau membrii respectivi.

Bochow însuşi nu avea decît un singur om de legătură, care transmitea dispoziţiunile lui altor instructori, fără ca aceştia să ştie de unde proveneau ele. Bochow a trebuit să aştepte pînă după apelul de seară ca să poată să ajungă la omul său de legătură. A fost o aşteptare plină de chinuri. Acum însă dispoziţiile lui se răspîndeau ca o scînteie rapidă prin lagăr, de-a lungul şi de-a latul, din bloc în bloc, şi în scurt timp fiecare membru al grupurilor de rezistenţă ştia de primejdie, ştia că orice întîlnire, precum

și instrucția cu armele, era interzisă. Cîtă vreme va dura primejdia întreaga organizație trebuia să rămînă la punctul mort. Fiecare în parte știa că va trebui să tacă dacă va fi arestat și să ducă secretul său cu el pînă la moarte.

O paralizie, care pornea din buncărul mut, de acolo sus de lîngă poartă, îi cuprinsese pe toți.

În noaptea aceea Kalfaktorul buncărului nu dormi. Zăcea în celulă pe salteaua lui și aștepta. La ora aceea Mandrillul se afla de obicei în cazinou și bea. Cînd se întorcea în buncăr, aducea pe unul dintre arestați și în încăperea sa organiza un interogatoriu pe cont propriu.

După natura țipetelor de durere, care răsunau strident în buncărul cufundat în liniștea nopții, Kalfaktorul putea să stabilească gradul interogatoriului. De multe ori era chemat și trebuia să tîrască înapoi în celulă un trup scăldat în sînge. Alteori dimineața, înainte de venirea cioclilor, găsea sub patul de campanie al Mandrillui un mort. Pe ăsta îl trăgea atunci dincolo în spălător.

În buncăr domnea o liniște de mormînt. Förste zăcea cu brațele încrucișate după cap. Ce oră se făcuse oare între timp ? Afară cădeau peste lagăr interminabilele ropote de ploaie.

Förste se lăsase furat de o ușoară ațipeală din care tresări brusc. Pe gang începuse o mișcare. Pași grei se apropiau cu zgomot. Förste ascultă cu simțurile la pîndă. După pașii care trecură trosnind pe lîngă celula sa, îl recunoscu pe Mandrill. În apropiere fu deschisă o celulă. Împreună cu Mandrillul sosiseră Reineboth și Kluttig, care își scoaseră mantăile ude. Reineboth ședea pe patul de campanie, Kluttig cu tunica uniformei descheiată umbla agitat încolo și încoace. Pe masa Mandrillului se afla un craniu de mort, luminat dinăuntru. Lîngă el era un cnut făcut din curele lungi de piele, cusute laolaltă în patru muchii și ferecat din loc în loc cu niște noduri groase de alamă. Acestea nu serveau desigur ca piese de decor.

Împinși de Mandrill, Kropinski și Höfel intrară împleticindu-se în cameră. Se opriră clătinîndu-se și tremurînd din tot corpul. Hainele lor erau încă ude. Kropinski stătea încovoiat și cu capul cufundat între umeri. Îi era îngrozitor de frig. Și Höfel dîrdîia de frig. Îi tremurau făl-

cile. Încerca să lupte împotriva slăbiciunii, strîngînd din falca de jos, dar cu atît mai tare îi clănțăneau dinții.

Reineboth îi privi pe amîndoi cu ochi de cunoscător. Se părea că bătaia își făcuse efectul. El se ridică fără grabă și se postă provocator în fața lor.

— Ascultați acum aici, voi doi, le zise el trufaș, azi la amiază am glumit numai cu voi. Acum treaba devine serioasă. Din nou îl scoase întîi pe Kropinski.

— După cum văd, ai înțeles foarte bine germana noastră. Bravo, fiule. Reineboth luă biciul de pe masă și îl jucă pe la vîrful nasului lui Kropinski.

— Unde ați dus copilul evreu? Kropinski îl privi aproape rugător pe Reineboth. Reineboth lăsă cnutul să șuiere prin aer.

— Am să număr pînă la trei, răspunde! Kropinski strînse buzele, fața i se schimonosi ca și cum ar fi vrut să plîngă. Unu, doi, trei...

Kropinski scutură vehement din cap. Reineboth îl plesni cu cnutul peste obraz, de-a lungul și de-a latul. Kropinski scoase un strigăt sfîșietor. Loviturile cădeau cu zgomot una după alta. Orbit, el se clătină de-a-ndaratelea, se izbi de Kluttig care îl împinse cu piciorul înapoi și sub ploaia de lovituri Kropinski se clătina în dreapta și în stînga pînă se prăbuși gemînd. Reineboth continua să-l lovească ucigător pe Kropinski, care se zvîrcolea înnebunit pe podea. Toate acestea se petreceau în spatele lui Höfel. El stătea cu capul aplecat înainte, ascultînd ceea ce se petrecea și privea absent mutra cenușie a Mandrillului. Acesta parcă era stăpînit de o singură idee și scruta atent omușorul din gîtlejul lui Höfer care la înghițit se mișca în sus și în jos. Dintr-o dată Mandrillul cuprinse cu laba gîtul lui Höfel și îi apăsă degetele mari pe beregată. Lui Höfel îi pieri vederea. Strînsoarea și greața îl sugrumau. Dar în clipa în care era gata să-și piardă cunoștința simți că avea iarăși aer. Mandrillul slăbise strînsoarea.

Höfel răsuflă din greu. Din spate auzea țipetele stridente de furie ale lui Kluttig și strigătele de durere stinse treptat într-un horcăit ale lui Kropinski. Reineboth nu cedă pînă ce polonezul nu amuți de tot. Abia atunci aruncă cnutul Mandrillului care-l prinse cu îndemînare. Chipul tînărului nu mai păstra nici o urmă din eleganța

lui poleită, ci era desfigurat. Reineboth își înfipse ghearele în pieptul lui Höfel și, istovit de cît bătuse, gîfîi :

— Acum vii tu la rînd ! Kluttig se năpusti din spate asupra lui Höfel și îi îndoi brațele la spate. Höfel se încovoie de durere. Kluttig îi propti genunchiul de șale și-i împinse brațele atît de sus încît Höfel începu să strige din pricina durerii îngrozitoare și se prăbuși în genunchi. Acum începu Mandrillul să-l bată. Capătul ferecat în alamă al cnutului cădea șuierînd fără îndurare peste ceafa lui Höfel. Höfel căzu cu fața la pămînt și sub lovituri își pierdu cunoștința.

— Ajunge de astă dată, îl opri Reineboth pe Mandrill. Peste o jumătate de oră vom continua.

Mandrillul îi tîrî înapoi în celulă pe cei zdrobiți în bătaie, turnă peste ei apă rece ca gheața și încuie ușa.

Trezit de dușul rece Kropinski începu să se miște. Încercă să se ridice, însă i se frînseră brațele. Căzu înapoi pe față și rămase lungit. Sîngele trezit îi clocotea în creier, și numai încet, încet, Kropinski își reveni în fire. În gură simțea un gust sărat. Deschise ochii. Era în jurul lui în acest întuneric necunoscut o liniște paralizantă. Simțea dureri înțepătoare în spate și fiecare răsuflare era ca o tăietură de cuțit. Astfel zăcu un timp îndelungat. În ciuda durerilor avea senzații ca de vis și cunoștința sa întunecată se cufundă în ele ca într-o apă mîngîietoare... „are mînuțe atît de mititele, și un nas atît de micuț, totul e încă atît de mic..." ascultă propriile plăsmuiri și i se păru că surîde. Dintr-o dată ceea ce plutise ca un vis se nărui. Kropinski se înspăimîntă. Pipăi în jurul lui, simți umezeală și frig și mîna lui se izbi parcă de un trup. Aceasta îl făcu să se trezească de-a binelea. Deși era întuneric în jurul lui, știa că se află în celulă și că trupul pe care-l atinsese era Höfel. Kropinski avu nevoie încă de o bucată de vreme pînă dobîndi iarăși stăpînirea asupra trupului său zdrobit. Anevoie se ridică în genunchi.

Vru să vorbească, însă constată că buzele îi erau tare umflate. Ca o bolboroseală îl chemă pe Höfel :

— André...

Acesta nu se mișcă, și abia cînd Kropinski îl zgîlțîi de umăr, scoase un geamăt sec.

— André... Kropinski aştepta răspunsul, simţind zvîcnitul puternic în rănile de pe obraz. Deodată Höfel începu să plîngă, rar şi uscat. Kropinski pipăi faţa şi trupul lui Höfel şi nu ştiu cum să-l ajute.

— André... Höfel amuţi. Mai zăcu o clipă ţeapăn şi tăcut, apoi se ridică. Mişcarea îi consumă multă energie. Istovit se sprijini în mîini şi-şi lăsă capul în jos ca un om surmenat. Apa picura de pe el în jos. Puse mîna pe ceafa care-l durea, părul îi era năclăit. Numai cu mare precauţie putea să treacă uşor cu mîna peste locurile unde nimerise cnutul, fiecare atingere îl durea. Ceea ce i se prelingea de pe ceafă pe obraji, nu era apă... Höfel se şterse cu dosul palmei peste gură şi gemu.

— Marian...

— André ?

— Ce-au făcut din tine ?

Kropinski răspunse cu răsuflarea ascuţită încercînd să-l liniştească pe Höfel.

— Eu iarăşi — acum — complet — sănătos...

Tăcură. Îşi puteau auzi doar răsuflarea. Parcă ascultau într-înşii după zguduirile prin care trecuseră.

Deodată se aprinse becul electric din tavanul celulei. Uşa fu brusc deschisă, Kluttig intră repede. După el Reineboth şi Mandrillul, care ţinea în mînă cîteva funii.

— Sculaţi-vă ! Nemilos smulse glasul tăios al lui Kluttig ca pe o pătură singurătatea ocrotitoare şi simţurile celor doi, despuiate, tremurau în aşteptarea torturilor ce vor urma. Ei abia se ţineau în picioare. Kluttig, plin de nesaţ, se răsti la Höfel : Cine sînt ceilalţi membri ai organizaţiei voastre clandestine ?

O spaimă rece ca gheaţa îl străbătu pe Höfel.

— Vrei să vorbeşti ? Kluttig îl apucă cu putere de piept şi-l izbi de perete. Höfel se prăvăli. Mandrillul se năpusti asupra lui, îi răsuci mîinile la spate, le legă vîrtos cu funia şi-l smuci pe Höfel în sus. Acesta simţi în faţă răsuflarea lui Kluttig, care se răsti din nou la el : Cine sînt ceilalţi ? Vorbeşte, mă ! Te ucid !

Höfel gemu. Kluttig îi trase cîteva palme peste obraji şi-i striga într-una :

— Cine sînt ceilalţi ? Spune numele !

Reineboth îl lăsă un timp pe Kluttig să-l bată, apoi îl împinse pe mîniosul Lagerführer la o parte şi zise cu un calm îmbietor :

— Vorbeşte, Höfel, sau te lăsăm spînzurat pînă ai să strigi după maică-ta.

Acum Höfel ştia ce cereau de la dînsul, dar ştia totodată la ce să se aştepte dacă va tăcea. Îşi strînse toate puterile şi se zbătu gemînd sub povara chinurilor sufleteşti. Reineboth observă lupta care se zugrăvea pe faţa lui Höfel, şi cînd i se păru că criza se apropie, făcu Mandrillului un semn :

— Spînzură-l !

Pe Höfel îl sfredeli parcă o rafală de foc. Scoase un ţipăt prelung. Frica de tortura îngrozitoare îi făcea trupul atît de gol ca şi cum ar fi rămas fără piele. Strigînd se propti împotriva Mandrillului, care-l tîra la fereastră, aruncînd funia prin gratii. Tocmai era să tragă de ea cînd Reineboth îl opri. Întrecînd cu glasul său strigătele nebune ale lui Höfel, urlă :

— Spune-ne două nume : Spune unul, auzi, numai unul. Haide ! Hai, spune !

Reineboth aşteptă încă o clipă. Îndată frica va trebui să spargă digul voinţei şi să-l năpădească cu valurile ei.

— Haide repede, vorbeşte ! Dar Höfel nu auzea. Ţipa într-una. Îşi lăsă capul spre ceafă şi-l mişcă convulsiv încolo şi încoace. Atunci Mandrillul trase cu o smucitură de funie.

Braţele lui Höfel fură răsucite pe la spate în sus, umerii trosniră la încheieturi. Höfel se bălăbănea. Ţipetele se transformară într-un răcnet şuierător. Muşchii de la ceafă, încordaţi gata să plesnească, deveniră tari ca fierul şi gîtul lungit înainte încremeni şi se făcu ţeapăn ca de piatră. După ce înnodase funia de gratii, Mandrillul se năpusti asupra lui Kropinski, care se ghemuise înfricoşat într-un colţ.

— Eu nu ştie nimic, începu el să plîngă.

Fu legat, tîrît la fereastră şi tras în sus lîngă Höfel. Amîndoi urlau ca nişte animale. Reineboth ştia desfăşurarea procesului.

Rareori strigătele durau mai mult ca două minute, apoi toată vlaga era epuizată şi nu mai ajungea decît pentru

o văicăreală de copil. Cu pumnii sprijiniți de șolduri, Kluttig se postase în fața celor spînzurați. Pleoapele îi tremurau. Cît timp cei doi țipau n-avea nici un rost să le vorbească, pentru că nu auzeau nimic. Trebuia să aștepte. Mandrillul își aprinse o țigară.

Toți trei se comportau parcă-ar fi la un experiment.

Capul lui Höfel căzu primul pe piept. Horcăia numai. Acuma era momentul.

— Ascultă bine, Höfel! Acum te vom dezlega; dacă n-ai să ne spui, însă, tot ce știi, te vom lăsa spînzurat pînă ai să ajungi o păpușă atîrnată de frînghie. Reineboth se apropie de Kropinski.

— Toate astea te privesc și pe tine, polonezule! Spre a întări amenințarea, Reineboth îi apucă pe amîndoi de cingătoarea pantalonilor și trase de ea ca de șnurul unei sonerii. Fiecare smucitură sporea cu cîteva chintale povara trupurilor spînzurate și îi făcea pe amîndoi să scoată țipete ascuțite. Fețele lor păliră. Reineboth însoțea jocul diabolic cu cuvinte prietenoase: Ca să vedeți că nu sîntem niște monștri, vă dezlegăm acum. Vă sfătuiesc să ne fiți recunoscători pentru asta.

La un semnal, Mandrillul desfăcu funiile și amîndoi căzură la pămînt ca niște saci. Reineboth schimbă o privire cu Kluttig care aprobă, dînd din cap. Mandrillul ridică trupurile lîngă perete și îi așeză într-o rînă. Cu vîrful cizmei Reineboth înălță capul atîrnat al lui Höfel.

— Ce știi despre Krämer? Höfel ținea ochii închiși. Reineboth așteptă o bucată de timp, apoi dădu drumul capului, care căzu înapoi pe piept.

— Bine, spuse el, o să începem din capătul celălalt. Ce poți să ne povestești despre tine însuți?

Liniștea acestor secunde de așteptare fu străpunsă de Kluttig care, apucat de o furie năprasnică, izbucni în urlete și se repezi ca un jucător de fotbal spre cei doi:

— Nu vreți să vorbiți, ticăloșilor?

Mai șiret și mai stăpînit decît Kluttig, Reineboth îl opri din zelul său de bătăuș și îi ceru printr-un semn să-l lase pe dînsul să continue. Se apleacă spre cei doi care zăceau pe podea.

— Ascultați. Vă lăsăm acum în pace. Vom reveni în curînd. Între timp veniți-vă în fire și gîndiți-vă. Sau ne

veți spune ceea ce vrem să știm și atunci veți rămîne în viață, sau vă vom spînzura de gît și apoi copilașul vostru nu va mai vedea pe nici unul din unchii săi dragi.

Reineboth se ridică și zise batjocoritor :

— Haidem, meine Herren, pacienților le trebuie acum liniște pentru a chibzui nestingheriți.

Cheia pocni în broască neiertător de tare, lumina se stinse.

Milostivă era noaptea. Orele ei ocrotitoare lunecau fără zgomot ca niște mîini tămăduitoare peste cei doi.

Förste nu trebui să mai iscodească ; știa că pentru astăzi s-a terminat.

Adormi. În celulă însă, nu departe de camera lui, începuse șoptitul, atît de încet, încît aerul din încăpere aproape nici nu vibra.

— Ce fel nume ăștia de la noi vor să afle ?

Höfel nu răspunse la întrebarea lui Kropinski. Rezemați unul de celălalt se ridicaseră lîngă perete, ca să nu înghețe pe cimentul rece, în hainele lor ude.

— Tu nu vrei spune la mine ? începu din nou Kropinski, după un timp. Dar Höfel tăcea mai departe. Lăsase capul pe piept și întunericul îl ferea de ochii lui Kropinski. Întrebările lui îl străpunseră pe Höfel ca un plug și răscoliră vechea vină cum ar fi răscolit ogorul. Durerea din inimă se contopea cu durerea trupului schingiuit. Höfel se destrăma ca o stîncă roasă de vreme. Iată că-l tîrîse și pe Kropinski după el ! Pentru vina lui trebuia nevinovatul să îndure și el toate chinurile și, împreună cu dînsul, să meargă la moarte sigură. Din celula asta nici o cale nu va mai duce afară.

Crezînd că se afla aici numai din cauza copilului, Kropinski întreba, nebănuind nimic, de ce oare vor să li se stoarcă niște nume, care n-aveau nici o legătură cu copilul.

Răcoarea peretelui de ciment îl pătrundea pe Höfel prin bluza udă. Brațele amorțite din pricina spînzurării atîrnau în jos fără vlagă. Kropinski nu mai întrebă nimic. Îl preocupa propria lui nenorocire și simțea acum frigul cum îi pătrundea tot mai adînc în trup. Întunericul din celulă era o frîntură de noapte neagră și moartă, tăiată din trupul naturii vii din afară. Acum nu mai aveau nimic decît

inimile lor, care băteau atît de ciudat de vioi ca un ceasornic zelos.

Gîndurile lui Höfel nu puteau să treacă dincolo de bariera vinei sale. Ele rătăceau prin dărîmăturile eului său sfărîmat, poticnindu-se în căutarea unei ieșiri din labirintul fără ieșire. Nervii lui se asemănau unor sîrme aprinse și ceva striga într-însul ca și cum ar fi încă spînzurat. Ca să scape de frică, șopti iute ca și cum ar fi fost fugărit :

— Se întorc !... Tu ! Se întorc ! Vom fi din nou spînzurați !... Tu, încă o dată n-o voi putea suporta ! Eu...

Höfel își simți gîtlejul sugrumat. Cuvintele se înghesuiau. Ascultă ce se petrece lîngă dînsul. Acolo persista liniștea. Kropinski nu vorbea nimic. Desperarea lui Höfel deveni o tortură. Omul de lîngă dînsul era cuprins de aceeași frică și nu-i trimitea nici un cuvînt încurajator de care Höfel s-ar fi putut agăța în vîltoarea prăbușirii.

— Sînt un laș, șopti el complet distrus. N-are decît să se năruie într-însul și ultimul rest. El nu putu să vadă cum Kropinski protestează scuturînd energic din cap, sorbi însă lacom șoaptele de lîngă dînsul.

— Lasă numai să fie frică. Și mie este frică, șopti ca un frate Kropinski. Noi nu sîntem decît niște bieți oameni mititei, ca și copilașul. Firea lui simplă nu-i inspira cuvinte mai alese. Deodată răsuflarea lui Höfel se învioră. Scoase un sunet sec :

— Dar nici nu mai e vorba de copil ! E vorba de altceva ! Gemu. Dacă se vor întoarce ! Eu nu mai pot suporta să fiu spînzurat încă o dată, nu pot ! Of, Dumnezeule ! Nici nu știi, Marian, tu măcar nici nu știi...

În dorința vie de a-l ajuta, Kropinski șopti :

— Ce este ? Tu trebuie să spui la mine.

Höfel simți nevoia să vorbească despre aceasta spre a se elibera de vina lui față de Kropinski, totuși ceva în sinea lui se împotrivea să destăinuie ceea ce trebuia tăinuit cu desăvîrșire. Dar omul acesta de lîngă dînsul era doar tovarășul lui de moarte și el va duce cu dînsul dincolo tot ceea ce îi va spune. Această reflexie fu hotărîtoare și Höfel începu să-i povestească, mai întîi șovăind, rupînd frîntură după frîntură din secretul lui.

— Ei vor să știe care sînt tovarășii din organizație... Adică noi avem o organizație... Lagărul nu știe nimic

despre asta... Nimeni nu ştie nimic... El îi povesti despre activitatea sa de instructor militar. Ştii, noi stăm seara dedesubtul unei barăci din infirmerie, sub pămînt, înțelegi ?... Eu le arăt cum se duce pistolul la ochi și cum se ochește... Îi povesti cum unii tovarăşi sovietici strecuraseră pe furiş arme în lagăr şi cînd Kropinski întrebă dacă există în grupuri și tovarăşi polonezi, Höfel confirmă şi-i descrise fapta eroică a lui Josef Levandowski. Asta s-a întîmplat înaintea atacului aerian asupra lagărului ; atunci existau încă Uzinele Gustloff și în hala cea mare se fabricau carabine. Am vrut să aducem una dintre ele în lagăr. Levandowski a înfăptuit această sarcină... Am aşteptat o zi în care Blockführerul cel strîmb de la blocul 19 era de serviciu la poartă, el nu putea suporta să vadă sînge și în ziua aceea Levandowski s-a prefăcut că i se face greață și a căzut lîngă mașină și atunci... Höfel înghiți, atunci a băgat intenționat brațul în suport. Antebrațul întreg i-a fost apoi sfîşiat. A sîngerat îngrozitor şi noi l-am aşezat pe targă şi sub Levandowski se afla carabina... Sîngele a curs numai aşa, dar Levandowski zăcea absolut liniştit. Cînd am ajuns la poartă, nici nu s-a mişcat. Blockführerului cel strîmb i s-au muiat genunchii, iar noi l-am dus pe Levandowski repede prin poartă. Apoi am scurtat carabina. Ea a devenit carabina noastră de exerciții. Cu ea arătam tovarăşilor cum se încarcă și cum se mînuie închizătorul şi cum se desface.

Höfel se opri. Spusese de ajuns din ceea ce frica izgonise dintr-însul.

Acum era bucuros că avea lîngă el un om care ştia totul ca și el şi cu care se simțea unit.

Kropinski ascultase cu respirația tăiată. Tare ar fi vrut să spună ceva, dar era prea copleșit.

— „Dobrze“ [1] șoptea el mereu, „dobrze, dobrze“.

Istorisirile îl întăriseră întrucîtva pe Höfel. Ştia despre sine că în fond nu era laş și că avea voința să reziste. Frica îngrozitoare provenea de la nervi. Era de ajuns să-i vină în gînd că se vor întoarce şi-l vor spînzura încă o dată, că îl şi treceau fiori. Mușchii tremurau, spaima îi inunda inima. Se cutremura de clipa înfiorătoare în care puntea între

---

[1] „Bine“, în limba poloneză (n.t.).

forță și voință ar putea să se frîngă, de aceea căuta acum un reazem în Kropinski și era aproape o rugăminte fierbinte să i se acorde acest reazem, cînd după un timp îi zise lui Kropinski :

— Vezi, de aceea vor să afle numele.

— Dar tu n-ai să-i trădezi, nu-i așa ?

— Să trădez, să trădez, nu vreau să trădez. Ei mă vor spînzura din nou și eu n-o voi mai putea suporta.

Kropinski pricepu, era gata să-l ajute, dar n-avea ce să-i ofere decît solidaritatea sa.

— Și eu voi fi spînzurat, și eu știe acum totul cum știe tine. Noi sîntem bieți oameni mici și absolut singuri și nimeni nu apără pe noi. Dar noi nu spune nimic, nici un cuvînt. Vom țipa, vom țipa mereu, cînd ei au să cere să afle numele. Asta-i mai bine decît dacă am spune...

La cuvintele simple ale lui Kropinski, Höfel răspunse cu un sentiment profund de gratitudine :

— Da ! Tu ai dreptate. Vom țipa doar, nu-i așa ?... și atunci nu vom putea trăda nimic. Așa se ajutau unul pe altul și foloseau slăbiciunea drept forță, întăreau stîlpii punții ca să nu se năruie sub torentele care în curînd se vor năpusti din nou asupra lor.

Orele dimineții treceau pentru Krämer într-o nesiguranță chinuitoare. Bochow fusese o dată la dînsul, dar nu avusese ce să-i comunice și nu știa dacă Schüpp va izbuti să pătrundă în buncăr. Printre atribuțiile lui ca șef de lagăr era și aceea să fie chemat adesea la poartă. Acest drum nu-i era niciodată plăcut. În ziua aceea Reineboth îl chemase de două ori la dînsul. Din nou urui difuzorul și vocea leneșă a lui Reineboth orăcăi în odaia lui Krämer :

— Șeful de lagăr să vină numaidecît la poartă, cît mai repede !

Krämer îmbrăcă paltonul și-și îndesă șapca pe cap. Ce dracu vrea iarăși individul ăsta ?

Alergă pe Appellplatz în sus spre poartă, parcă alunecînd pe o gheață subțire. Cît o să mai dureze așa ? Höfel o fi făcut oare între timp mărturisiri ? Lui Krämer nu-i era

niciodată frică pentru persoana sa, cu el n-avea decît să se întîmple orice. Era sigur că pe dînsul niciodată, nici în cea mai primejdioasă situație, slăbiciunea nu-l va doborî. Pulsul nu i se accelerase nici măcar cu o singură bătaie. Capacitatea de a închide totul în sine îi lăsa liberă rațiunea și, în pofida firii sale pasionate, Krämer era cumpănit și superior lui însuși și adversarilor săi.

Astfel stătea și acum în fața lui Reineboth. Acesta se așezase pe marginea mesei, balansînd piciorul, oferindu-i lui Krämer o țigară.

— Nu sînt fumător.

— Exact, șeful nostru de lagăr nu fumează. Ciudat șef de lagăr. Pe chipul lui Krämer nu se vedea nici o tresărire care să poată indica dacă gluma a nimerit.

În timp ce își aprinse o țigară, Reineboth se decise să meargă direct la țintă.

— Știi ce s-a întîmplat cu Höfel ?

— Da, desigur, Rapportführer, doi oameni din depozitul de îmbrăcăminte sînt în arest din pricina unui copil ascuns.

— Dumneata ești bine informat.

— Sînt obligat, ca șef de lagăr.

— Atunci știi probabil și ce s-a întîmplat în noaptea asta în buncăr ?

— Nu.

— Nu ?

— Höfel e mort.

Reineboth strînse puțin pleoapele ca și cum ar privi deasupra țevii unui revolver, dar nu descoperi nimic. Nici în privirea lui Krämer, nici în expresia feței lui. Dincolo de fruntea lui Krämer, Reineboth nu putea să vadă. Acolo se afla un gînd, care devenea o certitudine : minți ! Din cauza neclintirii lui Krämer, Reineboth își pierdu siguranța, se întoarse și spuse în aparență indiferent :

— La apelul de seară vei șterge doi oameni ca ieșiți din efectiv. Pe Höfel și pe polonezul ăla...

— Pe Kropinski.

Reineboth deveni și mai nesigur, se supără și bombăni :

— Da, desigur, pe Kropinski.

Își pierduse cumpătul și comitea greșeli :

— Așa dar celor doi li s-a făcut încă din timp c...l rece ! spuse el strîmbînd din buze ; avea talentul de a rosti

cu eleganță chiar un cuvînt grosolan. Dumneata te bucuri de asta, nu-i așa ? Privirea lui lunecă peste fața lui Krämer.

— Dar vezi că s-a întîmplat și un mic ghinion. Înainte de a-și da sufletul, ei s-au spovedit. Din nou aceeași privire lunecoasă.

Krämer ridică din sprîncene.

— Ați găsit deci copilul ?

Această întrebare luă vulpea prin surprindere. Reineboth comise o nouă greșeală.

— Copilul ? Eu sînt foarte recunoscător copilului. El ne-a ajutat să dăm de urma urzelilor.

Acum minciuna era evidentă !

De „spovedit" numai Höfel ar fi putut să se spovedească, Kropinski nu știa de nimic. Și Höfel trăia și nu mărturisise nimic.

Amîndoi ocoleau chestiunea. Reineboth se temu că s-a aventurat prea departe. Ca să savureze un ultim triumf, se apropie strîns de Krämer și ținti din nou parcă după punctul de cătare al armei.

— Prin urmare, fă scăderea din registru.

— Am înțeles. Krämer înfruntă privirea și nici nu clipi din ochi. Stăteau față în față și se stăpîneau într-un mod nemaipomenit. Privirea lui Reineboth deveni rece și amenințătoare, tînărul se asculta pe el însuși și simțea cum, în fundul sufletului, urlă la Krämer. Dar nu-l lăsă pe Krämer să sesizeze nici o schimbare oricît de neînsemnată a atitudinii sale exterioare. Îi făcu doar un semn scurt.

— Poți să pleci !

După ce Krämer plecă, Reineboth aruncă țigara, vîrî mîinile în buzunarele pantalonilor, se trînti neîndemînatic în scaun și holbă ochii în gol. Calea psihologică și-o barase.

Dar dacă l-au ucis într-adevăr pe Höfel ?

Să fie șters din efectiv, ca mort, un om viu, așa ceva încă nu se întîmplase. Krämer se întoarse în camera lui frămîntat de gînduri negre.

I-o fi spus Reineboth adevărul ? Unde începe adevărul, unde începe minciuna ? Doar nu era vorba de copil.

Cît de sumbre şi pline de primejdii erau orele de cînd Höfel se afla în buncăr ! Fiecare oră care trece poate exploda ca un proiectil, plesnind dinăuntru. Dintr-o dată toţi Blockführerii s-ar împrăştia în toate părţile, s-ar năpusti asupra tuturor companiilor aflate împrejurul lagărului şi ar năvăli în blocuri, acolo unde erau de găsit tovarăşii din organizaţie. În mai puţin de o oră tovarăşii ar fi adunaţi grămadă. Buncărul ar fi apoi ultima lor staţie !

Dacă în timp ce alergase spre Reineboth, Krämer avusese impresia că ar merge pe o pojghiţă subţire de gheaţă, acum la întoarcere i se părea că merge pe un podeţ strîmt deasupra unei prăpastii. Cotea tocmai spre cancelarie cînd din difuzorul principal se anunţă în lagăr : „Electricianul lagărului să vină la poartă". Krämer se opri. Ordinul fu repetat : „Electricianul lagărului să vină la poartă, fuga, marş !" Krämer se întoarse şi alergă înspre baraca electricienilor. Schüpp, cu trusa cu unelte pe umăr, îi venea acum în cale.

— Aflǎ, Walter, treaba merge strună. Se înţeleseră rapid.

— Se zice că Höfel ar fi murit... Schüpp deschise de spaimă ochii rotunzi.

— Omule, Walter !

Krämer îl zori :

— Fugi, Heinrich, poate vei izbuti să afli ceva precis.

Schüpp se îndepărtă în grabă, Krämer îl urmări din ochi.

Förste se ţinuse de cuvînt. În mod inexplicabil curentul în buncăr se oprise. Siguranţele erau arse. Schüpp cercetă reşoul electric din încăperea de locuit a Mandrillului, şi-i ceru lui Förste să-l ajute. Mandrillul stătea bănuitor lîngă ei, numai în silă îngăduia unui deţinut să pătrundă în împărăţia sa. Între Schüpp şi Förste domnea o înţelegere tacită. Schüpp evita orice familiaritate. Scurt şi răspicat îi explica lui Förste ce avea de făcut. El trebuia să ţină reşoul în timp ce Schüpp desprindea şuruburile. Examină amănunţit măruntaiele reşoului, dar nu găsi nimic suspect.

— Reşoul e în regulă, spuse el începînd să devină vorbăreţ. De obicei de la un fleac ca ăla se porneşte totul cînd se produce un scurt-circuit.

Mandrillul îl repezi :

— Ia nu mă mai bate la cap şi pune-l în ordine !

— Am înţeles, domnule Hauptscharführer, răspunse Schüpp ascultător şi abătu zelul său asupra lui Förste. Cercetînd întrerupătoarele îi zise : Se pare că instalaţia e moartă... Cu instinctul sigur al deţinutului Kalfaktorul înţelese cifrul aluziei. Amîndoi deţinuţii găsiră numaidecît contactul necesar spre a se înţelege mai departe, chiar în prezenţa Mandrillului.

— Hauptscharführerul a cercetat el însuşi aparatul şi n-a găsit nimic, spuse Förste. Schüpp anulă semnificaţia ascunsă a cifrului printr-o remarcă nevinovată :

— Atunci trebuie să controlăm conducta, undeva trebuie să fie defecţiunea.

El caută organizaţia şi Höfel nu e mort şi nici n-a mărturisit încă nimic : aşa îşi tălmăci Schüpp limbajul ascuns. Era o veste preţioasă. Dar cum s-ar putea aranja ca prin Förste să fie ţinut în curent asupra soartei celor doi arestaţi ? Doar Schüpp nu putea să tot repare zile întregi firul electric.

— Pentru ce trebuie să controlezi conducta ? întrebă Mandrillul cu voce aspră.

Schüpp îl linişti :

— Asta merge repede, domnule Hauptscharführer, poate că o sîrmă e ruptă într-un loc. Îi spuse lui Förste să-i aducă o scară şi începu să examineze conducta de sus. Förste trebuia să ţină scara. Părăsind încăperea de locuit înaintau metru cu metru în gangul sumbru al buncărului. Mandrillul stătea la uşa camerei sale şi îi supraveghea. Schüpp îşi continua în tăcere lucrul. Cu această bestie sinistră trebuie să se poarte precaut, dar creierul lui se frămînta să găsească o posibilitate de a vorbi cu Förste fără să se expună primejdiei. Tocmai tăcerea dintre ei pretindea imperios o înţelegere, lucru care nu era însă posibil atît timp cît Mandrillul îi urmărea. Înaintau tot mai departe în interiorul gangului şi distanţa dintre ei şi Mandrill devenea tot mai mare. Venea el oare după ei ?

Ca să-l liniștească, desfășurau o activitate plină de zel, dar între cuvintele aruncate cu glas tare, destinate Mandrillului : „Pune scara ceva mai oblic... așa e bine... ține-o cu putere..." strecurau iute frînturi de fraze rostite mai slab decît șoaptele :

„Voi pîndi, cînd ai ora liberă..."

Fără să aștepte răspunsul lui Förste, Schüpp se urcă pe scară și meșteri la sîrmă.

Amîndoi nu-l slăbeau din ochi pe Mandrill. Förste urmărea cu interes cum lucra electricianul, și cînd Schüpp coborî și amîndoi împinseră scara mai departe, la cuvintele : „Să controlăm acum și ultima bucată...", Förste răspunse :

— Dacă Höfel va cînta, mă voi apleca și îmi voi lega șireturile la ghete...

Schüpp pricepu. Îi era suficient spre a asigura transmiterea în continuare a știrilor. Se urcă din nou și după un timp îi strigă în jos lui Förste :

— Aicea-i în ordine. Își făcură semn din ochi, n-aveau ce să-și mai spună. Împreună duseră scara iarăși în față.

— Ei, ce se aude ? mîrîi Mandrillul supărat. Schüpp ridică din umeri în semn de părere de rău.

— La conducta de sus nu găsesc nimic. Trebuie să mă duc acum afară să controlez contactul.

Conducta de sus trecea de-a lungul frontonului aripei buncărului în jos spre locul de legătură cu pămîntul. Puțin deasupra solului ieșea conducta din pămînt. Aici sîrma era ruptă. Schüpp zîmbi mulțumit. Förste e un băiat isteț.

Schüpp repară repede defecțiunea neînsemnată și se întoarse spre buncăr. Înșurubă siguranțe noi și lumina se aprinse. Mandrillul, zgîrcit la vorbă, păru mulțumit.

— Dar ce s-a întîmplat ?

— Nimic deosebit, domnule Hauptscharführer, doar un mic scurtcircuit la cablul de contact cu pămîntul.

— De ce nu l-ai controlat imediat ?

Schüpp își întinse nevinovat brațele.

— Ei, dacă asta s-ar putea ști dinainte !

Mandrillul n-avea ce să răspundă omului de specialitate și cu o mișcare autoritară din cap îl concedie.

Schüpp își agăță trusa cu unelte de umăr. Förste nici nu se uită la el cînd ieși din buncăr...

Schüpp dădea raportul. Krämer părea că ascultă cu atenție. După cum îi era obiceiul ședea lîngă masă cu coatele larg desfăcute și cu bărbia sprijinită în pumni. Dar în realitate nu mai asculta de mult. Schüpp povestea cu însuflețire cum izbutise să abată atenția Mandrillului. Höfel rezistase ! Abia acum își dădea seama Krämer cît de zbuciumat fusese din momentul arestării lui Höfel. Îl îndrăgise, în modul lui sever. Îl blestemase și acum îl iubea din nou.

O întrebare a electricianului îl trezi :

— Höfel face parte oare din conducere ? Ca și cum întrebarea l-ar fi speriat chiar pe el, Schüpp adăugă repede : Nu ești obligat să-mi răspunzi.

Krämer ridică ochii și se uită la Schüpp fără să vorbească. Schüpp înțelese astfel răspunsul și nu întrebă mai departe, atîta îi era suficient. Ședeau față în față, fiecare copleșit de propriile sale gînduri. În sufletul lui Krämer cea din urmă amorțeală se destinse și se transformă într-un puternic sentiment fratern față de Höfel.

— Iată, acum te pomnești că ei se vor prăpădi din cauza acestei stupide povești cu copilul... Îngîndurat privi în gol.

— Trebuie să riscăm ceva, spuse Schüpp, să-i scoatem din buncăr. Krämer rîse sceptic.

— Cum vrei să faci asta ?

— Cu ajutorul lui Zweiling ! Răspunsul prompt al lui Schüpp nu însemna o idee venită la moment. Krämer refuză printr-un semn cu mîna. Doar cîinele ăsta i-a înfundat...

— Știu, dădu Schüpp din cap. Pippig mi-a povestit-o. Tocmai de aceea ar trebui să încercăm. Și în cazul cu Sonderkommando [1] a mers bine.

Krämer rămase neconvins.

— Asta a fost altceva...

Cu ani în urmă, printr-o delațiune în stil mare a unor deținuți de drept comun, un număr însemnat de deținuți politici fuseseră vărsați într-o companie specială și numai datorită solidarității tovarășilor din lagăr fuseseră din nou eliberați. Obiecția lui Krämer nu-l abătu pe Schüpp de la ideea sa ; se lăsă să alunece agitat înspre marginea scaunului.

---

[1] Compania specială (n.t.).

— Zweiling vrea să-şi lase şi aici şi dincolo o portiţă deschisă, nu vrea să se strice cu nimeni. De această situaţie trebuie să profităm. Pippig trebuie să-l convingă. Să-i spun asta ?

În sinea lui, Krämer se împotrivi o clipă. Nu pentru că se opunea la ideea folosirii unor SS-işti la salvarea tovarăşilor ameninţaţi de pericol, aceasta se făcuse şi altădată în cazul cu Sanderkommando. Atunci lupta pentru putere între deţinuţii de drept comun şi cei politici adusese pe tovarăşi în primejdie. Acum însă tocmai un SS-ist era acela care-i ameninţa pe Höfel şi Kropinski cu nimicirea.

Tocmai acest denunţător să fie... ce idee grotescă. Şi totuşi Krämer se agăţă de această idee. Între comandant şi Kluttig exista o permanentă duşmănie. Dacă s-ar putea reuşi să-l împingă pe Zweiling să se adreseze comandantului... Krämer îl credea pe Pippig capabil de o asemenea iscusinţă. Ochii rotunzi ai lui Schüpp se aţintiră cu ardoare spre Krämer. Acesta bombăni şi şterse cu marginea mîinii tăblia mesei ; nu voia să spună nici da, nici nu.

— Dar să vă apucaţi de treabă cu multă prudenţă, spuse el în sfîrşit.

De cînd Schüpp vorbise cu el, Pippig îşi dădu seama că există posibilitatea de a-i ajuta pe prieteni prin Zweiling. Aşteptă cu încordare prilejul să intre în vorbă cu Zweiling. Prilejul se ivi curînd.

— Încă n-aţi aflat nimic despre denunţător ? îl întrebă Zweiling pe Pippig, cînd acesta i-a adus o listă în cameră.

— Nu, Hauptscharführer, probabil că nici nu-l vom descoperi vreodată.

— De ce să nu ?

Pippig era făcut din alt aluat decît Höfel cu inima lui duioasă, aşa că înaintă îndrăzneţ drept spre ţintă. După cum acrobatul pune precaut şi totuşi sigur piciorul pe sîrmă, tot astfel şi Pippig aşeza cuvintele pe ascuţişul echivocului.

— Ticălosul s-a camuflat mult prea bine. Dar adăugă cu subînţeles : Noi ştim însă de ce a făcut-o.

— Acum chiar că m-ai făcut curios.

— Nemernicul s-a considerat deosebit de deștept și a socotit că-și va putea asigura favoarea Lagerführerului.

— Dar pentru ce ? întrebă Zweiling, la pîndă. Pippig șovăi să răspundă.

Chibzui fulgerător, și tot fulgerător luă și hotărîrea ; acum era doar pe sîrmă și trebuia să treacă dincolo.

— Nici nu mai e mult de întrebat, Hauptscharführer, e de ajuns doar să privești harta frontului.

Fără să vrea, Zweiling se întoarse spre peretele pe care atîrna harta. Pippig urmări încordat mișcarea și cînd Zweiling se uită din nou la el, pe buzele lui Pippig apăruse un zîmbet semnificativ. Zweiling își pierdu siguranța. Se referă oare la el ? Și el parcă mergea pe sîrmă. Se hotărî să participe la jocul de-a v-ați ascunselea.

— Adică dumneata crezi că denunțătorul vrea să-și deschidă o portiță pentru cazul cînd s-ar întoarce roata !

— Păi e clar, răspunse Pippig sec. Convorbirea ajunsese într-un punct mort. Acum venise momentul ca Pippig să atace în direcția scontată.

— Cînd s-ar întoarce roata, repetă el cuvintele lui Zweiling și schiță cu mîinile un gest care închipuia o întoarcere. Dar *cum* se va întoarce ? Asta n-o știe nimeni...

Zweiling se rezemă de spătarul scaunului și replică sec și nepăsător :

— Las' că n-o să fie chiar atît de rău.

În Pippig încordarea se destinse, fusese înțeles. Îndrăzni să facă încă un pas înainte.

— Asta depinde de dumneavoastră, Hauptscharführer. Zweiling își împinse iarăși limba pe buza de jos ; nici într-însul încordarea nu era mai mică. Nu răspunse, așa că Pippig trebui să continue : Cît de bucuros aș spune : Hauptscharführerul Zweiling e un om cumsecade, el ni i-a salvat pe Höfel și Kropinski din buncăr...

Un val fierbinte îi năvăli lui Zweiling în cap ; asta era o propunere fățișă. Reacțiile se succedau fulgerător într-însul. Îl apăra încă prăpastia dintre el și deținuți. Într-o bună zi ea ar putea să se năruie, și atunci îl vor apuca de gît. Tu îi ai pe conștiință pe Höfel și Kropinski ! Și pentru SS-iști există acest neînduplecat sau — sau. Pentru

deținuți libertatea sau moartea, pentru SS-iști lupta pînă la ultimul om sau fuga în necunoscut. Zweiling n-avea poftă să participe la lupta pînă la ultimul om. Propunerea lui Pippig îl tenta.

— Dar cum s-o fac? întrebă el nesigur.

Triumf! Pippig trecuse dincolo pe sîrma întinsă și acum era din nou cu picioarele pe pămînt.

— Pentru dumneavoastră nu va fi prea greu să vorbiți o dată cu comandantul. Zweiling se ridică brusc și trecu iute la fereastră. Era frămîntat. Să-l dea afară pe Pippig sau să accepte propunerea?! În mod neclar și confuz făcuse și una și alta. Se întoarse către Pippig și-i spuse grosolan:

— Cară-te.

Cînd Pippig se întoarse să plece el se răsti către el:

— Și acolo afară să-ți ții botul, ai înțeles?

Și încă ce bine înțelese Pippig! Răspunse cu naivitate:

— Domnule Hauptscharführer, despre asta doar nu se vorbește...

O mînie fără margini îl cuprinse pe Zweiling. Se așeză la birou. Privirea lui trecu repede peste hartă.

Numai cu cîteva zile în urmă a trebuit să tragă săgețile pînă la Mainz, azi au înaintat pînă la Frankfurt...

Sus, în nordul frontului de vest, săgețile arătau spre Duisburg. Nu va mai dura mult și va trebui să mute săgețile înspre Kassel. Apoi drumul va merge din Westfalen și Hessen înspre Thüringen...

Mînia seacă, că se predase lui Pippig, se transformă într-o frică mistuitoare... Tu îi ai pe conștiință pe Höfel și Kropinski... Cît de siguri se simt ăștia acum...

La amiază Bochow sosi la Krämer.

— Ceva nou?

— Nimica nou.

Bochow strînse din buze. Neliniștea i se putea citi pe față.

— Ce s-a întîmplat? întrebă Krämer. Bochow nu răspunse. Își împinse șapca de pe frunte, făcu o mișcare ca și cum ar vrea să se așeze pe scaun, dar se răzgîndi. Îi

venea foarte greu să se decidă ca prin intermediul lui Krämer să încredințeze unui om din afară paza ascunzătorii armelor. Pentru prima dată, un secret depășea cercul inițiaților. Krämer urmări zbuciumul lui Bochow.

— Hai, vorbește odată !

Bochov oftă :

— Oh, Walter, omule, o asemenea viață, o asemenea viață... uneori îmi vine să-l blestem pe cel de colo sus ! Se referea la Höfel.

— Da' de unde ! îl mustră Krämer, consolîndu-l în același timp. E doar tovarășul nostru. A făcut o prostie, firește, dar de ce să-l blestemi ? Omule, ține-ți nervii în frîu.

Cordialitatea aspră a lui Krämer îi făcea bine lui Bochow.

— Da, da, ai dreptate, ai dreptate. Dar mai e o chestiune, care trebuie rezolvată repede. Krämer nu fu surprins să afle de la Bochow că una din ascunzătorile armelor era depozitul de îmbrăcăminte și pentru el nu exista decît un singur om, căruia i s-ar putea încredința o astfel de misiune : Pippig !

— Lasă că asta rezolv eu, îl liniști Krämer. Bochow îi indică numerele sacilor și locul unde erau atîrnați și spuse oftînd :

— Cel mai rău în toată treaba asta este faptul că trebuie să stăm de o parte și că nu putem întreprinde nimic...

Krämer își împinse buza de jos înainte.

— De ce n-am putea face nimic ? Ar trebui, de pildă, să-i scăpăm din buncăr pe cei doi.

Bochow rîse ca de o glumă.

— Eu am și întreprins ceva...

Rîsul lui Bochow înghEță.

— Ai înnebunit ?

— Nu, răspunse laconic Krämer. Sper că vei fi de acord. Îi relată înțelegerea cu Schüpp.

— Între timp acesta l-a și înhămat pe Pippig, asta-i sigur. Și acest Pippig, fii fără grijă, e un băiat isteț. Undeva într-un punct slab o să-l prindă pe Zweiling. Trebuie oare să stăm cu brațele încrucișate ?

— Ce o să mai urmeze acum ? scrîșni Bochow din dinți și-și acoperi fața cu amîndouă mîinile. Clătinînd din cap

Krämer se uită la omul chinuit de o nervozitate care sporea sălbatic.

„Mi-am zis întotdeauna că acest Bochow e un buștean, pe care nimic nu-l poate clinti din calmul lui. Ia te uită acum la acest buștean"... Bochow nu reacționă, îi făcea bine faptul că-și ascundea fața cu propriile mîini. Abia după un timp lăsă mîinile ocrotitoare în jos și înclină capul către Krämer. Un zîmbet obosit îi trecu ca o adiere peste față.

— Ai dreptate, Walter, acum n-avem voie să ne pierdem capul. Vru să se întoarcă să plece, dar se opri : — Și chestia cu Zweiling... ei bine, să nu lăsăm nimic neîncercat... Bochow părăsi încăperea.

Krämer se uită după el cu o compasiune profundă. Ce osteniți îi atîrnau lui Bochow umerii în jos...

La aceeași oră de amiază Mandrillul observa în cazinou pe un deținut, care într-un colț din sala de mese repara o masă defectă. Cu un interes obtuz îi urmărea Mandrillul mișcările și vedea cum deținutul înșurubează o menghină de încleiat, care printr-o puternică strîngere presa lemnul. Era o operație simplă.

În aceeași seară, cînd își sorbea rachiul în cazinou, Mandrillul își aduse aminte din nou de menghină. Deodată i se deșteptă interesul. Se apropie de masa pusă de o parte și cercetă unealta. În cele din urmă încercă să deșurubeze menghina ; ea era însă bine fixată și nu se lăsă desprinsă decît după o îndelungă sforțare. La ora aceea cazinoul era puțin populat. Cîțiva Blockführeri ședeau la masă și urmăreau comportarea ciudată a Mandrillului. Deținuții care serveau îl priveau pe furiș. Mandrillul ținea menghina în mînă, în spatele frunții sale împietrite părea că se petrecea ceva. Blockführerii nu-i adresară nici un cuvînt sinistrului om, cînd acesta cu menghina în mînă se întoarse la masa lui. Cînd Mandrillul observă privirile furișe din jurul lui, pe buzele palide apăru o expresie ștearsă. Se făcuse destul de tîrziu cînd Mandrillul plecă din cazinou. Starea lui de beție nu se trăda niciodată.

Cu cît mai mult alcool avea într-însul cu atît mai drept îi era mersul. Deși creierul lui acționa confuz își păstra orientarea în toate mișcările. Era doar puțin țeapăn.

„Interogatoriu pînă la mărturisire".

Menghina de încleiat îi stîrnise o idee.

În timpul nopții se îndreptă spre celula numărul 5. Höfel și Kropinski zăceau strîns apropiați unul de altul pe podeaua rece, cînd deodată se făcu lumină și Mandrillul intră. Se sculară tremurînd de frig și spaimă. Chipul pămîntiu al Mandrillului era șters cînd îl întrebă pe Höfel :

— Ei, te-ai răzgîndit între timp ? Höfel înghiți în sec. Tăcu. Ca o pasăre speriată se zbătea frica în inima lui. Celula plutea în lumina tulbure a becului, care n-avea destulă putere să arunce umbre bine definite. Mandrillul mai așteptă o clipă în tăcere ca și cum ar fi trebuit să se mai întîmple ceva, apoi îl împinse pe Kropinski, care stătea lîngă Höfel, înspre colțul cel mai îndepărtat din celulă. Îl întrebă pe Höfel : Vrei să vorbești ?

Lui Höfel îi năvăli sîngele fierbinte în gît, înghiți din nou, răsufla acum încet.

Kropinski stătea ghemuit în colț ca și cum ar fi vrut să se contopească cu peretele. Mandrillul nu era grăbit :

— Ei, ce se aude ? Ai să vorbești acum ?

Pieptul lui Höfel era ca o boltă găunoasă din care răsuna un scîncet. Ar fi vrut să se refugieze alături de Kropinski în colț. Dar picioarele îi erau ca pironite.

— Așadar, nu vrei.

Mandrillul se apropie de Höfel și, după cum văzuse la tîmplar, îi puse menghina pe tîmplă.

— Vrei să vorbești... ?

Höfel deschise ochii îngrozit, Mandrillul apăsase de partea mobilă a menghinei și cu o răsucire o înșurubase.

Kropinski scoase un țipăt slab, șuierător.

În tîmplele lui Höfel zvîcnea sîngele răscolit. Strigătul care i se oprise în gît îi deschise larg gura și rămase înăbușit înăuntru.

Mandrillul își vîrî mîinile în buzunarele pantalonilor și, ca îndemn, îl lovi pe Höfel cu genunchiul în burtă.

— Un nume îl știu acum, pe al tău. Care e al doilea ? Vrei să vorbești ?

În creierul lui Höfel ardea parcă focul infernului. Strînse pumnii. Groaza i se cuibărise în gîtlej.

Mandrillul trecu cu vîrful limbii peste buze, scoase leneș mîna din buzunar și răsuci șurubul. Höfel gemu. Îngrozitor de neputincios stătea fără scăpare între două stînci care-l striveau.

Kropinski se prăbuși în genunchi. Copleșit de suferința nespusă a neputinței de a da ajutor, se tîrî văicărindu-se înspre Mandrill; acesta goni zdreanța de om înapoi în colț.

— Acolo să zaci, putoare, și să nu te miști.

Höfel folosi clipa de neatenție ca să smulgă de pe el menghina ucigătoare, care căzu cu zgomot pe pardoseală. Sîngele îi gonea și-i vuia în cap. I se făcu negru înaintea ochilor; își apăsă pumnii la tîmple și se clătină. Dintr-o dată apucat de furie Mandrillul se năpusti asupra lui și cu lovituri puternice îl trînti la pămînt. În urma atacului subit, simțurile lui Höfel se redeșteptară.

Spre a scăpa de loviturile care cădeau bubuind asupra lui, Höfel se tăvălea pe jos, încolo și încoace, și se luă chiar la trîntă cu Mandrillul. Istovit și sleit de tortură, Höfel fu foarte repede înfrînt de forța Mandrillului. Acesta îngenunche peste el, îi prinse strîns brațele sub genunchi și îi aplică din nou menghina la tîmple.

Höfel arunca, țipînd, capul încolo și încoace, dar menghina era fixată. Mandrillul îi apăsa laba peste gură și strînse șurubul mai tare.

Höfel scoase un geamăt, ochii îi ieșiră din orbite.

— Cine e al doilea?

Kropinski își apăsase pumnii pe gură, privind cu o groază fără seamăn la ceea ce se întîmpla cu fratele său.

— Cine-i al doilea?

Copleșit de durerea cumplită Höfel bătea din pumni și din picioare pe pardoseala de ciment.

— Numele! Numele...!

Îi stăteau în gîtlej gîlgîind și abia așteptau să fie lăsate afară.

— Cine-i al doilea? Spune!

Cînd Mandrillul își trase mîna la o parte țîșni strigătul înăbușit din gura lui Höfel.

— Hrraahhh...

— Cine-i al doilea ?

— Hrraahhh...

Iată-le, numele ! Așa le striga Höfel pe fiecare în parte. Hrraahhh, Hrraahhh... Deodată începu și Kropinski să țipe ; își apăsă mîinile pe cap și țipă...

Țipa și aerul din încăpere, pereții nu puteau să înghită țipetele și nebunia gonea prin celulă.

Mandrillul se ridică și se postă cu picioarele depărtate peste trupul lui Höfel care se zvîrcolea ca turbat ; de murit n-avea voie să moară, așa că Mandrillul desprinse menghina.

Strigătele demente ale lui Höfel deveniră un horcăit sec, uscat, trupul se întinse mîntuit.

Kropinski se ghemui înfricoșat și, după ce Mandrillul părăsi celula și stinse lumina, se tîrî spre Höfel, îl pipăi cu mîinile tremurătoare și în desperarea tăcută începu să plîngă încet.

Höfel simțea cum viața respinge moartea. Sîngele îi gonea ca biciuit prin trup, creierul parcă se destrăma de durere, pînă și gîndurile ardeau ca niște flăcări febrile. Răsuflarea era foarte agitată... Numele... Marian...

Kropinski mîngîie ușor cu mîna pieptul zbuciumat al lui Höfel.

— Tu țipat, frate, mereu numai țipat...

Höfel răsufla din greu ; era prea slab ca să răspundă. Cunoștința lui chinuită se clătina pe marginea leșinului, dar nu se prăbușea în prăpastia binefăcătoare.

— Of, Dumnezeule ! scînci Höfel, of, Dumnezeule...

Ajunsese la capătul puterilor.

A doua zi, în ora lui liberă, Förste îl zări pe electrician pe șoseaua de intrare în lagăr. Se priviră atent în ochi. Cel de colo își va lega oare gheata ?

Förste părea că nu-l ia în seamă pe electrician. Ridica în sus mîinile ținute la spate și arăta ca și cum ar efectua un exercițiu de gimnastică. Cînd Schüpp trecu pe lîngă el îndreptîndu-se spre ghișeu, Förste își puse mîna pe inimă. Schüpp se prezentă pentru întoarcerea în lagăr.

Pricepuse. Ei fuseseră torturați, dar mîna pe inimă preciza că au fost curajoși.

Doar două zile trecuseră, însă fuseseră încărcate cu o asemenea povară, de parcă se numărau cu anii. Întreaga organizație fusese paralizată și în toate grupurile de rezistență vestea despre arestare provocase o amorțire. Tovarășii din grupuri evitau orice conversație. Cînd se întîlneau în lagăr treceau unii pe lîngă alții și se salutau doar printr-o privire furișă. N-aveau voie să se recunoască. Amenințarea plutea în aer. Chiar dacă nici în prima și nici în a doua zi nu se întîmplase nimic, aceasta încă nu însemna că puteau fi liniștiți. Fiecare avea impresia că primejdia s-a ascuns numai în mod perfid, ca să izbucnească la un moment dat tocmai atunci cînd ar fi crezut că pot să răsufle ușurați. Astfel gîndeau cu toții.

Și C.I.L.-ul se izolase cu desăvîrșire. Singurul om cu care Bochow se întîlni în aceste două zile fu Bogorski. Știrile, pe care Krämer le adusese în legătură cu purtarea lui Höfel, îi dădură lui Bochow o oarecare siguranță, că ar putea risca o întîlnire cu tovarășii din C.I.L. Bogorski fu de acord și seara tovarășii se întruniră în groapa de la temelia barăcii infirmeriei. În tăcere ascultară relatarea lui Bochow. Aflară toate detaliile situației. Copilul era pentru Kluttig și Reineboth un prilej bine venit de a scotoci urmele ascunse ale organizației. Aflară că Höfel și Kropinski fuseseră torturați într-un mod înfiorător și că pentru cei doi acesta era un examen de rezistență. Numai un lucru nu știau : ce va fi mîine sau poimîine...

Viitorul era încărcat cu un material exploziv.

Altădată consfătuirile decurgeau însuflețit, astăzi însă ședeau cu toții în jurul micii luminări, care pîlpîia încet, și abia scoteau o vorbă. Liniștea de după arestare era înșelătoare și ei nu se încredeau într-însa. Prin ceea ce Bochow trecuse cu atîta durere treceau acum și bărbații tăcuți din jurul lui.

Cu cîtă grijă fusese pregătită răscoala ! Cîte arme și muniții fuseseră aduse înăuntru în decursul vremii pe furiș, înfruntînd primejdii ! Uneori o acțiune îndrăzneață atîrnase de un fir de păr. Totul fusese luat în considerație. Mii de pansamente se aflau pregătite în locuri

sigure din infirmerie. Medicamente fuseseră strînse, instrumente de operație dosite. Răngi, foarfeci izolate pentru tăierea gardurilor de sîrmă, toate se găseau în ascunzători.

Existau planuri operative în legătură cu clipa eliberării. Grupurile de luptă din diferitele naționalități erau pregătite pentru clipa aceea, misiunile lor erau stabilite de mai multă vreme. Lagărul era împărțit în sectoare de luptă. Acțiuni de șoc în formă de pană înspre diversele direcții vor trebui să deschidă operațiunile de luptă. Grupurile poloneze trebuiau să străpungă spre nordul lagărului. Grupurile sovietice erau destinate pentru asaltul asupra cazărmilor SS-iștilor. Grupurile francezilor, cehilor, olandezilor și germanilor trebuiau să ocupe zona comenduirii. Atacul general avea să se desfășoare în direcția vestică, spre a se face legătura cu americanii, care se apropiau și spre a se asigura răscoala.

În grupe se aflau echipe speciale pentru misiuni deosebite. Organizația vast ramificată, invizibilă, impalpabilă, peste tot prezentă și gata în orice clipă de a lovi, era o operă ingenioasă a conspirației. Cînd clipa va veni, atacul putea izbucni imediat. Dar clipa încă nu sosise și americanii mai erau încă departe... Acum însă acolo sus un om se afla într-o celulă pustie... Un cuvînt al lui ar fi suficient, un cuvînt rostit dintr-o pierdere a prudenței sau din frica pentru viață și pămîntul lagărului se va deschide și va dezvălui tainele sale. Arme ! Arme ! Încă înainte ca aproape 50 000 de deținuți care nu bănuiesc nimic să priceapă ceea ce era de neînchipuit, un uragan năprasnic al nimicirii se va năpusti asupra lagărului...

Tovarășii priveau fix flacăra tremurătoare a lumînării. Bochow își termină raportul, rezervat și încet. El povesti că Höfel și Kropinski au rezistat pînă acum vitejește. Ascultau cu atenție ; atîtea minți deveniseră una singură în care se contopeau gîndurile tuturora.

De aceea nu era nevoie de cuvinte. Dar tăcerea le rodea fețele. Bochow începu să se supere.

— Așa nu mai merge, tovarăși. Să stăm împreună și să plecăm capul ? Ce dracu ! Trebuie să ne gîndim ce am putea face, dacă...

— Dacă! Da, dacă! scrîşni din dinţi Kodiczek. Putem să îngropăm armele? Rîse aspru: Ele sînt doar îngropate! Ochii îi străluceau de nervozitate.

— Prostie, pufăi Bochow. Armele rămîn acolo unde sînt. Luă o bucată mare de calcar în mînă şi o aruncă în jos. Privirile lui rătăceau fără astîmpăr pe pămîntul pietros. Se vedea că se sforţează să-şi redobîndească stăpînirea de sine, care-l părăsise. O ceartă nu trebuia să se producă acum. El schiţă un gest de încheiere a discuţiei spre Kodiczek care se retrase cu gîndurile lui posomorîte.

— V-am spus şi ultima dată că ne caută, zise înăbuşit. Noi am rîs de asta. E drept că pe atunci Höfel nu era încă în buncăr, acum însă situaţia a devenit serioasă. Dacă el nu va rezista, dacă nu va rezista pînă la urmă...

Bochow îi privea pătrunzător pe fiecare. Strîngeau din buze. Ceea ce ei gîndeau, exprima Bochow în mod neînduplecat. Dacă ne vor descoperi, ne aşteaptă moartea pe fiecare.

Lumînarea pîlpîi încet.

— Pe mulţi dintre noi i-am putea pune încă din timp în siguranţă. Tovarăşii tresăriră şi Bochow făcu propunerea: Putem să-i trimitem cu un transport într-alt lagăr. Acolo se vor da la fund...

Multă vreme nu veni nici un răspuns. În sfîrşit van Dalen spuse:

— Doar nu vorbeşti serios, Herbert?

— Ba da, stărui Bochow, Höfel cunoaşte numele noastre. E de ajuns să indice doar pe unul dintre noi...

Van Dalen ridică resemnat din umeri.

— Atunci acest unul va trebui să moară.

— Dar dacă ne va indica pe toţi?

— Atunci vom muri cu toţii, răspunse simplu van Dalen. Pribula începu să se agite. Bochow clătină din cap.

— Cine vrea să plece cu un transport? întrebă el încăpăţînat.

Pribula se bătu cu pumnul pe genunchi.

— Vrei să ne faci laşi?

Întrebarea lui rostită încet părea totuşi un strigăt. Abia după un timp Bochow declară ciudat de liniştit:

— Este de datoria mea, tovarăşi, să vă întreb. Coborî privirea: Am şi eu o parte de vină, că s-a ajuns pînă aici.

Tonul lui le păru tovarășilor străin și îl priviră mirați. El strînse din buze. — L-am lăsat pe Höfel singur, continuă și mai încet. Ar fi trebuit ca din primul moment să mă ocup de el și de copil. N-am făcut-o.. Era o confesiune. Singur Bogorski pricepu sensul cuvintelor, dar el tăcea. Riomand tuși ușor.

— Non, camerad Herbert, spuse el cu bunătate, greșeală da, însă nu vorbă de vină.

Bochow îl privi pe francez.

— Din greșeală se naște vina, spuse el încurcat.

Kodiczek șuieră, nemaiputîndu-se stăpîni :

— Afurisitul de Höfel, afurisitul de copil !

Pribula sări în sus.

— Ei împreună în buncăr, Höfel și tovarăș din Polonia ! țipă el cu un glas surd, și tu spui afurisit ? Au apărat ei, german și polonez, pe copilaș polonez și tu spui afurisit ? Afurisit — tu !

Buzele îi tremurau și se făcură albe. Mînia declanșată îi țîșni brusc din ochi. Van Dalen îl ținu pe Pribula de braț. Tînărul polonez zvîrli de pe el mîna olandezului, o subită mînie fulgeră în ochii lui.

Atunci se întîmplă ceva ciudat : Bogorski începu să rîdă ca pentru sine, încet și cu umerii zguduiți. Rîsul contrasta atît de straniu cu emoția încordată a celorlalți, încît îl priviră cu toții speriați pe tovarășul lor rus. Acesta întinse mîinile cu palmele întoarse către el și spuse cu o voioșie amară :

— Ce oameni veseli sîntem noi !

Voia să spună oameni „comici" și zisese „veseli", pentru că nu găsea cuvîntul german.

Deodată atitudinea lui se schimbă. Fața i se încruntă. Ridică brusc amîndouă brațele deasupra capului și lăsă pumnii să cadă cu putere în jos.

— Dar noi nu sîntem oameni veseli, noi sîntem comuniști ! Spuse pe rusește o înjurătură și tună și fulgeră în limba lui maternă. Cuvintele lui rusești îl surprinseră pe el însuși, pentru că nu-l înțelegea nimeni, și se întrerupse în mijlocul frazei, dar îi certă îndată mai departe într-o germană stricată. Greșeală, vină, blesteme împotriva copilului și tovarășilor ! Așa înfruntă oare comu-

niştii o situaţie periculoasă ? Situaţia să ne domine pe noi ? Nu este mai curînd caracteristic comunistului să domine el situaţia ? Tăcu. Mînia lui se stinse. Mai liniştit continuă : Ei, bine, haraşo. Undeva în lagăr e ascunsc un mic copil şi asta îi duce în derută pe toţi.

— Unde adică se află copilul, vru să ştie Pribula. Bogorski ridică mîna potolindu-l. E în blocul 61 din lagărul mic, nici o grijă, adăugă el repede, e bine adăpostit... Privi în jur rîndurile. În definitiv, dacă din cauza lui doi tovarăşi au fost aruncaţi în buncăr, copilul nu este oare al nostru, al tuturora ? N-ar fi oare datoria C.I.L.-ului, să ia copilul sub ocrotirea sa ? Brusc Bogorski zîmbi. Cel mai important lucru ar fi acum să procurăm copilului o mîncare ca lumea. Clipi din ochii strînşi spre Riomand. Bucătarul francez pricepu numaidecît sensul gestului, rîse şi aprobă din cap. Bogorski rîse şi el. Haraşo ! E băiat sau fetiţă ? Bochow, căruia îi fusese adresată întrebarea, spuse posomorît :

— Nu ştiu.

Bogorski îşi sprijini mîinile în şolduri şi strigă cu o mirare nostimă :

— Avem un copil şi nici nu ştim măcar dacă-i băiat sau fată... Aceasta stîrni rîsul tuturora, capetele plecate pînă atunci în jos se înălţară. Bogorski era mulţumit. Tovarăşii deveniseră vădit mai vioi şi începuseră să discute. Vor putea oare să-i ajute pe Höfel şi Kropinski ?

Se propuseră planuri aventuroase, care mergeau de la eliberarea forţată pînă la răscoală, dar toate trebuiau să fie abandonate pînă la urmă. Consfătuirea recunoscu faptul că e cu neputinţă ca cei doi să fie scăpaţi din ghearele Mandrillului. Bochow înţelese repede că modul ciudat în care intervenise Bogorski nu fusese decît o încercare de a înfrînge descurajarea, căzuse doar el însuşi victima ei. Supărarea lui dispărea cu atît mai repede cu cît trebuia să-i convingă pe tovarăşi să renunţe la planurile aventuroase. Nu există decît o singură posibilitate de salvare, e drept cu puţine şanse de reuşită, declară el, şi le explică hotărîrea luată împreună cu Krämer, de a-l folosi în acest scop pe Zweiling. Un act de desperare ! Dar ce altă cale mai rămînea oare deschisă ? Tovarăşii din C.I.L. aprobară tentativa. Dar îngrijorarea

revenea mereu. Ea pătrundea orișiunde. Ce puteau să facă dacă Höfel nu va rezista? Bogorski curmă întrebările inutile. Nimic nu vor putea face, absolut nimic, repetă el aspru. Sau vrea cineva să plece poate cu un transport? Dacă la întrebarea lui Bochow tovarășii tăcuseră încurcați, acum răbufniră zgomotos împotriva ei. Nici unul nu voia să plece din lagăr, toți voiau să rămînă. Haraşo! Bogorski dădu din cap. Nici el însuşi nu considerase propunerea lui Bochow serioasă, ştia că n-o făcuse decît din stupidul lui sentiment de vinovăție. Dar deprimarea fusese biruită. Chiar dacă întîlnirea de astăzi n-a putut să aibă un alt rezultat decît acesta, se cîștigase totuși foarte mult. Mai întîi trebuia doborîtă frica, ea era dușmanul cel mai primejdios.

— Şi mie mi-e frică, tovarăşi, zise Bogorski, însă trebuie să avem și încredere. Pînă acum Höfel a înfruntat toate torturile. Cine ne dă dreptul să ne îndoim de el? Oare nu ne îndoim astfel și de noi înșine? Primejdia nu e într-atît în Höfel și fratele său polonez, cît în prezența fasciștilor. De la Küstrin și Danzig pînă în jos la Breslau, Armata Roșie. îi împinge pe fasciști tot mai adînc în interiorul Germaniei. Al doilea front a răzbit acum pînă la Frankfurt.

Bogorski schiță cu brațele larg desfăcute o mişcare ca și cum ar aduna ceva dintr-un spațiu vast și alătură pumnii strînși.

— În felul acesta arată situația, tovarăși, spuse el cu o vigoare reținută. Cu cît își văd sfîrșitul mai apropiat cu atît mai turbați devin fasciştii, şi Hitler și Schwahl și Kluttig. Ei vor să ne nimicească, asta o ştim doar. De aceea le opunem pe ascuns forța noastră. Cît timp vom rămîne tari ca Höfel și Kropinski — da, exclamă Bogorski, înflăcărat de propriul său entuziasm, da, ei vor rămîne tari! Cît timp vom fi și noi așa, fasciştii nu vor descoperi forța noastră tainică, dar o vor resimți. Lăsați-i să caute, dar nu vor găsi nimic. Nici un cartuş și nici un om. În pumnii strînși care-i zăceau pe genunchi ca două pietre era adunată forță.

— Fasciștii, continuă el mai stăpînit, ne-au tuns capetele, ne-au jefuit chipul și numele. Ne-au dat un număr, ne-au dezbrăcat hainele și ne-au vîrît în zdrențe vărgate.

Smuci de jacheta lui vărgată.

— Nişte albine lucrătoare, asta sîntem pentru ei, le construim casele şi grădinile. Zumm, zumm, zummm! Fiecare albină îşi are zdreanţa ei vărgată. Eu arăt ca tine, tu arăţi ca mine! Pumnii lui se deschiseră şi se închiseră. Haraşo, şopti gînditor, dar albinele au şi ace. Zummm, zummm, zummm! Să-şi bage numai Kluttig mîna în roi... Unul arată ca celălalt...

E bine că ne-au luat chipul şi ne-au dat zdrenţele vărgate, e bine. Aţi înţeles, tovarăşi? Bogorski îşi mîngîie jacheta, se rezemă pe spate şi închise ochii. Lui Bochow îi era ruşine de acest curaj. Firea sa aspră nu era în stare să facă flexibil şi mlădios ceea ce era dur. Cuvintele expresive ale lui Bogorski îşi exercitau farmecul secret. Chipurile tovarăşilor se schimbaseră; străluceau în raza luminării care pîlpîia. De data aceasta nu s-a luat nici o hotărîre, nici n-a fost nevoie. Fiecare o purta cu sine. Numai cînd trebuiră să se despartă, Pribula ceru ca unul dintre tovarăşi să poarte personal răspunderea ocrotirii copilului.

— Nu-i necesar, declară Bochow în felul său laconic, asta o fac eu... Şi dacă ai ceva de haleală pentru copil, trimite-i lui Krämer, el va îngriji de rest, se adresă el lui Riomand.

— Oui, oui, aprobă francezul, înclinînd capul.

Părăsiră groapa temeliei, unul cîte unul şi la distanţă, iar afară pe drumul întunecos se amestecară printre ceilalţi, care umblau încolo şi încoace, aşteptînd ca şeful de lagăr să dea semnalul din fluier.

Hortense era gata de drum. Totul îi era limpede în afară de posibilităţile de transport. Zweiling n-avea automobil, în schimb Kluttig avea o maşină. Hortense cocheta de mult cu gîndul să-şi asigure protecţia energicului Hauptscharführer, care să-i transporte astfel bagajul. El era în general un altfel de tip decît molaticul ei soţ. Uneori la petrecerile camaradereşti Kluttig o poftise la dans. Instinctul de femeie al Hortensei savura plăcerea ascunsă a Hauptscharführerului lipit de corpul ei volup-

tuos și în timpul dansului ea îi făcea bucuroasă avansuri. În afară de asta, între ei nu mai fusese nimic. Kluttig n-avea soție. Era divorțat de ani de zile.

Spre deosebire de ceilalți el nu avea complicații în relațiile cu femeile. Aceasta îl făcea și mai prețuit în ochii Hortensei. Ea era de fapt o fire fără patimi, flegmatică și trîndavă sufletește. Căsătoria ei plină de decepții contribuise și ea la această stare.

În seara aceea, Zweiling nu venise încă acasă. Hortense stătea în dormitor în fața oglinzii și se privea plictisită. Se lupta cu intenția ei de a-l vizita pe Kluttig. Asta nu era chiar atît de simplu de realizat. În definitiv între el și soțul ei exista o enormă distanță de rang. Distanță de rang? Hortense strîmbă din buze, cu dispreț. Va mai dura puțin și Zweiling va fi din nou cel care fusese mai înainte, adică un nimic. Iar Kluttig? Hortense ridică nepăsătoare din umeri. Ea știa că acest Kluttig fusese pe vremuri proprietarul unui atelier de plisat. În orice caz era un bărbat! Grija pentru bagajul ei cîntărea mai mult decît toate scrupulele. Era decisă să meargă la Kluttig. Se cerceta în oglindă cu ochi critici.

Nu-i plăcea bluza, și o schimbă cu un pulover lipit de corp, care-i scotea în relief liniile într-un mod deosebit de ațîțător. Își cuprinse sînii cu mîinile, se răsuci încolo și încoace în fața oglinzii, oftînd:

— Cîte nu trebuie să faci ca să-ți salvezi puținele boarfe!... Păcat că nu putea lua cu ea și mobila ei frumoasă.

Kluttig era acasă. Locuia singur într-o casă de pe terenul comenduirii. Uimit de vizită o lăsă pe Hortense să intre. Ea se așeză pe scaunul oferit și uită să-și scoată paltonul.

— E vorba numai de lucrurile mele. Gotthold doar n-are mașină. Kluttig o privi clipind, fără să înțeleagă. Hortense își împreună resemnată mîinile pe genunchi și-l imploră din ochi.

— N-ați vrea să luați lucrurile în mașina dumneavoastră? Nu sînt decît cîteva geamantane și lăzi.

— Dar unde să le duc? izbucni Kluttig.

Hortense ridică nedumerită din umeri. Acum pricepu şi Kluttig. Behăi, îşi vîrî mîinile în buzunare, începu să umble ţeapăn în sus şi în jos în faţa Hortensei.

— Vrei să spui că în cazul...

Hortense dădu din cap cu însufleţire.

Kluttig se opri în faţa ei cu picioarele depărtate.

— O acţiune militară, spuse el energic, o acţiune militară doar nu e o mutare!

Hortense oftă, din acţiunile militare ea nu înţelegea nimic.

— Dumneavoastră sînteţi singurul om care mă poate ajuta. Ce să fac? Gotthold doar n-are maşină... Îşi desfăcu nasturii paltonului şi-l deschise larg. Privirile lui Kluttig se lipiră de sînii ei. Înghiţi în sec. Omuşorul i se urcă în gîtlej. Hortense observă cum faţa Hauptscharführerului tresărea de emoţie şi ea zîmbi nesigură între speranţa şi succesul obţinut. Dar ea comitea o eroare. Pornirile erotice care se conturau pe faţa lui Kluttig nu erau chiar atît de intense după cum dorise Hortense. Înfăţişarea ei stîrni în Kluttig o uşoară revoltă, că această femeie demnă de dorit nimerise la tîmpitul de Zweiling. Ea ar fi putut foarte bine să fie soţia unui Hauptsturmführer.

Kluttig îşi aduse repede un scaun şi se aşeză în faţa Hortensei.

— Eşti oare fericită? o întrebă el deodată.

Hortense se sperie îngrozitor, fascinată de privirea lui.

— Nu, Herr Hauptscharführer, nu, cîtuşi de puţin. De loc...

Kluttig îi puse mîna pe genunchi.

— Bine, voi lua bagajul dumitale cu mine.

— Oh, Herr Hauptscharführer... Copleşită de bucurie Hortense îi strînse între genunchi mîna, care alunecase într-o parte. O clipă Kluttig fu tentat să se lase învins de plăcere, dar îşi retrase mîna, se rezemă de spătarul scaunului şi o privi fix pe Hortense. Ea simţi cum privirea lui ascuţită o pătrunde şi simţi un scurt fior, cu care nu mai era obişnuită de mult.

— Probabil eşti informată, îi spuse Kluttig direct, ce-a făcut soţul dumitale cu copilul evreu! Hortense tresări.

Deschise gura. Dar încă înainte ca ea să poată răspunde, Kluttig șuieră amenințător :

— Și biletelul tot el l-a scris. Schimbarea situației o surprinse atît de tare pe Hortense încît Kluttig își dădu seama din atitudinea ei că Zweiling a trădat. Importanța descoperirii îl uimi pe el însuși. Încremenirea Hortensei se transformă în frică mistuitoare.

— Dar eu nu am avut nimic de-a face cu chestia asta...

— Firește că nu, îi spuse Kluttig luînd apărarea femeii. Dintr-o dată se simți aliat cu ea. Declară tăios : Trădarea se pedepsește cu moartea !

Hortense sări în sus, plîngînd în hohote :

— Pentru numele lui Dumnezeu, Her Hauptscharführer, pentru Dumnezeu ! Chipul îi era sfîșiat de frică. Și Kluttig se ridică. Stăteau față în față. Kluttig parcă simțea căldura trupului Hortensei. O apucă de brațe, dar în timp ce într-însa frica teribilă seca toate pornirile sexuale, ele țîșniră brusc în Kluttig. Acum o privea fără reținere.

— O asemenea femeie, spuse el deodată agitat, o asemenea femeie... Dar pe Hortense n-o mai interesa aceasta. Tremura din tot corpul.

— O să-l ucideți ? Kluttig îi dădu drumul și zîmbi chiorîș. Frica femeii îi producea plăcere. El nu răspunse. Vorbele lui Reineboth : „mototolul de Heini va fi bucuros ca să ne ajute să desfacem ghemul..." îi sugerară o idee, care continua de fapt combinațiile îndrăznețe ale acestuia.

— Să-l ucidem, spuse în sfîrșit după o bucată de timp, asta ar fi prea ușor pentru el ; să repare porcăria, asta trebuie să facă !

Frica Hortensei se transformă în speranță.

— Dar cum ? se încumetă ea să întrebe. Kluttig răspunse repede :

— Dacă s-a băgat acum în relații cu comuniștii, atunci el îi cunoaște pe băieți. Nu pe cei fără importanță, pe ăștia firește îi știm și noi, ci pe cei adevărați din conducerea organizației ilegale. Hortense habar n-avea de ceea ce se petrece în lagăr, care nu însemna pentru dînsa decît cîmpul de activitate al soțului ei. Se sperie deci din nou.

— Pentru numele lui Dumnezeu, Herr Hauptsturmführer !... Ochii îi scînteiau. Kluttig se apropie de dînsa, era

cu un cap mai mare ca ea și Hortense era nevoită să se uite la el de jos în sus. El privi ochii ei agitați, și în cap îi năvăli un val de pofte, care-l sugruma.

— Vorbește cu soțul dumitale, zise el răgușit și se sforță să-și înăbușe tremurul din glas. Hortense dădu din cap înfricoșată și ascultătoare. Își strînse paltonul la piept și se întoarse să plece. Kluttig o apucă brusc de braț. Crezînd că vrea să-i mai spună ceva important Hortense îl privi întrebătoare, dar în expresia feței lui nu citi decît voluptate dezgolită.

— Lasă-l în plata domnului, spuse Kluttig răsuflînd din greu, lucrurile dumitale le voi lua cu mine, îi promise. Hortense n-avea altă dorință decît să plece cît mai repede. Senzualitatea bărbatului, pe care scontase abia cu puțin înainte, o scîrbi dintr-o dată.

După ce Hortense plecă, Kluttig se trînti pe scaun, își trecu mîna peste față și răsuflă din greu. Emoția îi mai tremura în gît.

La aceeași oră în care Hortense era la Kluttig, Zweiling se afla în camera de lucru a lui Reineboth. Drumul pînă la comandant nu îndrăznise să-l facă. Reineboth păru a fi în cea mai bună dispoziție.

— Ei, dragul meu, îl întîmpină el pe Zweiling, ai cam avut ghinion cu Kapo-ul tău. Totodată zîmbi cu înfumurare. Zweiling consideră aceasta un semn favorabil și făcu o încercare timidă de a pune un „cuvînt bun" pentru Höfel. Reineboth coborî capul între umeri, în semn de părere de rău.

— Vezi, e o poveste stupidă. Din păcate nu-i vorba numai de Höfel, ci și de tine. Zweiling tresări.

— Ce am eu cu chestia asta ? Înghițea parcă o gălușcă.

Reineboth observă aceasta cu o plăcere ascunsă :

— Asta mă întreb și eu, răspunse cu ipocrizie și scoase din registrul de rapoarte bilețelul lui Zweiling.

— Nici nu-mi vine încă a crede...

În sinea lui, Zweiling era zguduit, fiindcă recunoscuse bilețelul numaidecît. Reineboth oftă plin de compătimire, îi făcea plăcere să-l chinuiască pe Zweiling.

— Noi i-am mîngîiat puțin pe Höfel și pe polonezul ăla, cum îi zice, și atunci... Reineboth închise un ochi dînd frazei incomplete o afirmație precisă.

— Pe scurt, cei doi aruncă toată vina asupra ta.

Zweiling era gata să sară în sus, dar ca să nu se dea de gol, devie gestul de spaimă într-o mişcare nepăsătoare cu mîna în semn de protest.

— Nu-i decît un act de răzbunare.

Reineboth se rezemă de spătarul scaunului şi îşi sprijini braţele întinse de marginea mesei.

— Asta mi-am zis şi eu.

Lăsă să treacă o scurtă pauză, jucîndu-se provocator cu bileţelul. Zweiling schiţă o slabă încercare de a se apăra.

— Doar nu crezi cumva, că eu...

— Eu nu cred nimic, îi tăie Reineboth vorba. Chestia nu-i chiar atît de curată. Mai există unele bagatele. Bileţelul de pildă...

Reineboth îi aruncă neglijent lui Zweiling bileţelul. Acesta încercă să arate uimire, în timp ce cerceta bileţelul, dar Reineboth îi observase jocul. El devenea tot mai sigur de ceea ce ştia.

— Asta n-a scris-o nici unul din echipa ta.

Zweiling simţi tot mai mult că se sufocă.

— De unde ştii ? îndrăzni el să întrebe. Reineboth arboră un zîmbet ca de complice, luă bileţelul înapoi, îl împături şi-l vîrî în buzunar, chinuindu-l pe Zweiling prin felul ceremonios cu care efectua aceste mişcări. Zweiling n-avea dibăcia să pareze provocarea printr-un răspuns şi de aceea tăcerea deveni în acelaşi timp interogatoriu şi mărturisire.

Reineboth ştia acum destul. Savurînd rezultatul obţinut, se rezemă de spătarul scaunului, înfipse degetul mare sub rever şi bătu din celelalte.

— De, dragul meu...

Zweiling se făcuse pămîntiu la faţă. Întocmai unui om gata să se înece, încercă să se menţină la suprafaţă.

— Cine poate dovedi că eu...

Reineboth se aplecă repede înainte.

— Cum poţi *tu* să dovedeşti, că *nu* tu ?

Flăcările privirilor lor se întîlniră. Deodată Reineboth arboră din nou mutra sa prietenoasă.

— Eu sînt convins că tu n-ai nimic de-a face cu toată chestia aceasta... A fost de fapt, sugera el, o inducere în eroare şi astfel trebuia Zweiling s-o înţeleagă.

— Deocamdată știm aceste amănunte numai Kluttig și cu mine. Zîmbi amenințător și ridică degetul. Deocamdată ! S-ar putea încă spune : Hauptscharführerul Zweiling s-a băgat în povestea cu copilul de evreu, ca să dea de urma organizației ilegale..., ba s-ar putea chiar spune că Hauptscharführerul Zweiling a acționat dintr-un ordin secret...

Reineboth își frecă cu arătătorul bărbia :

— Toate acestea s-ar putea spune...

Zweiling își regăsi acum graiul.

— Dar... eu nici nu-i cunosc...

Reineboth ridică arătătorul spre el.

— Vezi, tocmai în privința asta încă nu sînt lămurit. Eu sînt sincer, dragul meu, și ți-o spun în față.

Zweiling vru să întărească afirmația sa, dar Reineboth se răsti la el.

- Nu mai vorbi prostii, Zweiling ! E capul tău în joc ! Se apropie ceasul al doisprezecelea. Nu mă duce cu vorba !

Zweiling era zăpăcit de-a binelea.

— Da cum să...

Reineboth se ridică. Manierele elegante dispărură. Rece și primejdios se repezi spre Zweiling, pufăind.

— Cum ai s-o faci — e treaba ta. Te-ai încurcat cu Comuna, în ce măsură ești legat de ea — e treaba ta. Cum ai să ieși din încurcătură — e treaba ta. Totul — e treaba ta, ai înțeles ? Noi vrem să știm cine se ascunde îndărătul ei. Pe cine cunoști tu ?

Privirile lui Zweiling rătăceau ca niște lumini înșelătoare încolo și încoace.

— Îi cunosc pe Höfel și Kropinski.

— Și pe mai cine ?

— Îl cunosc pe Pippig..

— Pippig, bine. Și încă pe cine ?

Zweiling ridică din umeri, desperat și spuse la întîmplare.

— Îl cunosc pe Krämer.

— Și pe Krämer îl cunoști, bravo, spuse Reineboth batjocoritor.

— Pe toți ăștia, din păcate, îi cunoaștem și noi, ne trebuie ceilalți.

— Care ceilalţi ?

Reineboth bătu cu pumnul în masă, dar în aceeaşi clipă se stăpîni din nou. Se ridică, îşi îndreptă uniforma şi spuse mieros :

— Răgazul e scurt. Străduieşte-te, dragul meu...

*

* *

Zweiling sosi acasă complet distrus.

— Mă omule, ştii că vor să te dea gata ? îl primi Hortense.

Zweiling se prăbuşi istovit pe un scaun şi se descheie la gît.

— Eu trebuie să le dau în mînă organizaţia clandestină.

— Atunci dă-le-o ! se repezi Hortense spre el.

— Dar eu nu-i cunosc pe nici unul.

Hortense încrucişă braţele la piept.

— Iată cu ce te-ai ales de la blestematul copil de evreu. Mai bine l-ai fi ucis !

Zweiling se zbătea desperat încolo şi încoace.

— Pe cine să indic ?

Hortense bombăni :

— Asta doar nu ştiu *eu* ! *Tu* doar îi cunoşti pe ticăloşii din lagăr şi nu eu !

— Dar dacă voi indica pe unii falşi ?

Hortense rîse batjocoritor.

— Ce ne priveşte ? Tu trebuie să-ţi salvezi capul !

Zweiling îşi trecu mîna peste gît.

Petrecu o noapte fără somn, frămîntîndu-se ore întregi. În pat femeia de lîngă el respira greu. Adesea şi dînsa se zvîrcolea agitată.

*

* *

Într-o bună zi a apărut un om nou în compania din depozitul de îmbrăcăminte şi după cum pretindea, el îi înlocuia pe cei doi arestaţi. Împrejurările în care noul venit intrase în echipă dădeau de bănuit nu numai lui Pippig, ci şi celorlalţi. În nici una dintre companiile importante

din lagăr, fie la infirmerie sau depozitul de efecte, fie la statistica muncii sau cancelarie, n-a intrat un om nou a cărui integritate morală să nu fi fost mai întîi examinată de către deținuții răspunzători din statistica muncii sau din cancelarie, care aveau obligația repartizării pentru grupele de muncă. Specificul autoadministrării prin deținuți prevedea ca propunerile de primire a unui om nou într-o astfel de grupă să fie făcute Arbeitsdienstführerului SS de către deținuți. Conducerea SS a lagărului nu se interesa de circumstanțele interne, care precedau unei asemenea propuneri. Ea avea numai interesul, ca în lagăr „totul să fie în regulă", pentru că ea însăși nu era nici capabilă, nici dispusă să dirijeze complicatul aparat administrativ. Comoditatea führerilor SS-iști fusese folosită de deținuții cu răspundere în lagăr ca în decursul anilor să creeze cadre de deținuți cu funcție din oameni demni de încredere. Apariția neobișnuită în depozitul de efecte a noului venit trezi bănuiala deținuților din companie. Zweiling susținea că acesta a fost trimis de Arbeitsdienstführer și afară de asta, clipi familiar către Pippig, care stătea în cameră în fața lui, afară de asta am avut presimțirea, că poate îi vom scoate pe Höfel și Kropinski.

Pippig simți neadevărul și de aceea nici nu răspunse la asta. Ce trebuia să facă noul venit, întrebă el.

— Ce mare lucru să facă ? Zweiling răspunse într-un fel ca și cum nici lui noul venit nu i-ar fi prea agreabil. Acesta purta semnul deținuților politici, dar nimeni din companie nu-l cunoștea. De unde o fi sosit ?

Pippig n-avea astîmpăr. Invocînd un pretext se furișă din depozit și fugi agitat la Krämer :

— Avem pe unul nou venit. Ceva nu-i tocmai în regulă cu el. Krämer îi ceru lui Pröll să-i aducă din cancelarie fișa lui Wurach, așa îl chema pe cel nou. Ea nu explica nimic. Wurach Maximilian, mai înainte făcuse parte din Wehrmacht. De doi ani în detențiune. Asupra motivului detențiunii fișa nu cuprindea nici o indicație. Desigur furturi de la camarazi, bănui Krämer.

Cu cîteva luni în urmă Wurach sosise în Buchenwald transportat singur din lagărul de concentrare Sachsenhausen.

Aceasta reieșeau din fișă. Transportat singur ?

Înainte cu cîteva luni în Sachsenhausen un număr de deținuți politici fuseseră denunțați și împușcați... Niște deținuți, care veniseră din Sachsenhausen la Buchenwald relataseră aceasta. Pröll, Krämer și Pippig se priviră unul pe altul.

— Omule, Walter... Pippig deschise ochii mari. Krämer își trecu mîna pe frunte.

— La naiba !

Maximilian Wurach, transportat singur, introdus în companie de către Arbeitsdienstführer personal — ăsta era un denunțător !

— Walter, omule...

Fără să vorbească Krämer îi dădu fișa înapoi lui Pröll care o duse la loc în cancelarie.

Pippig era neliniștit.

— Individul ăsta vrea poate să iscodească unde am dus copilul ?

Cu coatele larg desfăcute Krämer ședea la masă, se uita la fața agitată a lui Pippig, și gîndurile lui mergeau mai departe dincolo de bănuiala scundului Pippig.

Într-o companie nu exista nimic mai periculos decît un denunțător și perfidia lui pînditoare.

Primul gînd al lui Krämer s-a îndreptat spre pistoale. Un simțămînt neplăcut care se sădise în el — presimțirea unui pericol — îi duse gîndul spre arme. Krämer nu mai putea să scape de această obsesie. Ce ordine avea oare denunțătorul ? Dintr-o dată socoti că sacii nu erau în destulă siguranță. Pistoalele trebuiau scoase din saci neapărat. N-ar fi necesar să vorbească mai întîi cu Bochow ? Krämer alungă orice ezitare și într-o clipă luă hotărîrea să desfășoare o acțiune independentă. Cînd Krämer se ridică, observă că Pippig continuă să-i vorbească stăruitor ; îl opri printr-un scurt semn cu mîna.

— Acum ascultă.

Pippig amuți.

Krämer se îndreptă spre ușă, rămase o clipă în tăcere ca și cum ar asculta ce se petrece afară, apoi se apropie de Pippig și-i atinse pieptul cu degetul arătător :

— Ascultă atent tot ce-ți voi spune și ține-ți gura, ai înțeles ?

Pippig confirmă din cap.

Adunîndu-și gîndurile Krämer zise răspicat :

— Trei saci cu haine, ai înțeles ? Îi indică lui Pippig numerele lor.

— Sînt agățați sus de tot, în rîndul al șaptelea în linie dreaptă de la prima fereastră.

Cuvintele lui Krämer erau pentru Pippig destul de confuze și de aceea aștepta cu încordare ca șeful de lagăr să vorbească mai departe. Krämer strînse o clipă buzele, se uită fix spre Pippig și-i zise direct :

— Trei pistoale ! În fiecare sac cîte unul.

Lui Pippig i se tăie răsuflarea, dar fața lui nu trădă nici o urmă de uimire.

— Asta-i lucru bun ! constată Krämer.

— Aceste lucruri trebuie să dispară, înțelegi ?

Pippig înghiți tăcut, simțea că se înăbușă ! Asta era, așadar... Băiete, băiete... Deodată Pippig își aminti de opoziția lui Höfel la ideea de a opri copilul la ei și acum îi fu rușine că l-a bănuit de lașitate. Acum legătura era clară. Krämer stărui :

— Trebuie să găsești o ascunzătoare mai bună. Uită-te bine acolo la voi în depozit, prin toate părțile. Informează-mă de îndată ce vei fi găsit ceva.

Pippig era prea copleșit ca să poată vorbi. Dădu numai din cap și strînse mîna lui Krämer. Aceasta însemna o făgăduială.

Pippig se întoarse apoi la depozitul de efecte.

Pieptul îi sălta. Cu alți ochi privea lagărul și oamenii săi. Șirurile de barăci scunde, așezate în formă de arc, nu-i mai păreau ghemuite cu atîta frică la pămînt. Deasupra brîului caselor de lemn se înălța clădirea de piatră a depozitului de efecte. Acolo erau ascunse arme. Abia acum își dădu Pippig pe deplin seama de faptul acesta extraordinar. Inima îi era plină de această senzație. Existența unei forțe invizibile atotprezente îi dădea un fior și-l umplea cu o bucurie nemaipomenită.

— Arme !

Un Blockführer trecu pe lîngă dînsul. Pippig era obligat să-și scoată șapca. O scoase din obișnuință. Era strict interzis să-l privești pe un SS-ist în față. Nici omul în uni-

formă de SS-ist nu-l considera pe deținut demn de a-i arunca o privire. Gunoiul nu exista pentru el. Cu o plăcere furioasă își smulse Pippig șapca din cap, era parcă o sfidare mută. Pippst du oder pipp ich? Micul zețar din Dresden, cu picioarele lui strîmbe, nu simțise niciodată o satisfacție atît de profundă ca în acea clipă. *Ich pippe*, fii sigur, *ich pippe*.

Blockführerul trecu mai departe. Pippig își îndesă iarăși șapca pe cap. Păi e clar, ich pippe... Inima-i sălta. Dintr-o dată însă îl străfulgeră o spaimă fierbinte. În imaginația sa îl vedea pe noul-venit scotocind prin sacii cu haine.

Pippig începu să fugă. Cu răsuflarea tăiată intră în cancelarie. Deținuții îl primiră cu nerăbdare.

— Unde ai fost? De o jumătate de oră noul venit se află la Zweiling. Ce or fi avînd de discutat unul cu altul?

Rose mîrîi:

— În curînd o să ne bage pe toți în buncăr. Nu vreți să vă lăsați de astfel de povești?

Pippig se repezi la el pufăind:

— Pentru povestea aceasta răspund eu, eu singur, înțelegi? Nu-i amesteca pe ceilalți într-însa!

Rose răbufni:

— Din cauza ta ne vom prăji odată cu toții.

Pippig se înfurie:

— Cît despre partea mea poți să te duci acasă la grădina ta, mai bine azi decît mîine.

Deținuții aplanară cearta izbucnită.

Pippig plecă necăjit din cancelarie. Aruncă o scurtă privire spre camera lui Zweiling. Noul venit stătea în poziție de drepți în fața biroului.

Magazia de îmbrăcăminte era goală.

Fără să bată la ochi Pippig trecu printre șirurile lungi de saci cu haine. Aici în mijloc trebuie să fie. Pippig căuta cu privirea de-a lungul șirurilor. Sacii atîrnau în două etaje, și la cel de sus nu se putea ajunge decît cu o scară. În rîndul al șaptelea și în linie dreaptă de la fereastra din mijloc, astfel îi descrisese Krämer poziția. Acolo sus? Pippig recunoscu numerele, vizibil pictate cu o pensulă pe saci. Se urcă pe o scară, pipăi unul din saci: nimic. Sacul părea să conțină lucrurile obișnuite; un palton, rufe, ghete... Pippig pipăi toți trei sacii. Nimic.

Dar i se păru ciudat faptul că în fiecare sac se găseau şi nişte cizme cu carîmbi lungi. Cîntărind în mînă fiecare cizmă avu impresia că unele erau mai grele decît celelalte. Pippig puse scara la loc şi respiră adînc. În magazia de îmbrăcăminte plutea un miros de uscăciune şi naftalină.

Arbeitsdienstführerul îl repartizase pe Wurach în companie în urma insistenţelor lui Zweiling. Zweiling îşi frămîntase creierii căutînd o soluţie. În ce încurcătură nimerise? Ajunsese pînă acolo încît şi SS-iştii şi deţinuţii nutreau împotriva lui aceleaşi bănuieli. Faţă de Reineboth va trebui să iasă basma curată, îi era totuna în ce fel. Chiar dacă va trebui pentru aceasta să sacrifice o sută de deţinuţi, asta îi era absolut indiferent. Dar va putea oare să menţioneze nişte nume la întîmplare? Reineboth l-ar acuza de inducere în eroare şi abia atunci îl va socoti trădător. Involuntar Hortense îl ajutase să găsească o idee utilizabilă. Înfuriată îl tot muştrulia pe Zweiling:

— Iată acum şezi între două scaune! Halal de aşa un bărbat! Şi ăsta vrea să-mi fie SS-ist? Vezi cum ai să scapi din acest bucluc. Ai doar în lagăr o droaie de neisprăviţi care te pot ajuta să afli numele exacte. Şi atunci Zweiling îşi aminti de Wurach. Cînd a fost adus în lagăr se vorbise „sus" despre el.

El fusese expediat la Buchenwald spre a fi ferit de deţinuţii din lagărul Sachsenhausen, care voiau să-l pedepsească pentru acţiunea lui de delaţiune. Arbeitsdienstführerul mîrîise:

— De ce tocmai pe ăsta?

— Ştii doar ce s-a întîmplat la mine în companie, răspunsese Zweiling. Restul a fost o simplă formalitate. Acum Wurach stătea în faţa lui Zweiling, care îl cerceta cu privirea.

O figură robustă cu capul cam mare; iar pe faţa lui largă şedea ca un bumb nasul cu mult prea mic — un tip de bătăuş!

— Ai fost soldat?

— Da, desigur, Hauptscharführer.

— Şi ce ispravă ai comis? Zweiling îşi împinse limba pe buza de jos. Lui Wurach îi era vădit neplăcută amintirea „chestiei aceleia" şi încercă să se eschiveze de la răspuns.

— De, am făcut odată o prostie.

— Furt de la camarazi, he?

Wurach îl privi pe Zweiling ca un cîine care nu are încredere în stăpînul său. Zweiling îi întinse lui Wurach un pachet cu ţigări şi cînd acesta ezită să-l ia, îl încurajă.

— Hai, ia odată...

Wurach băgă repede pachetul în buzunar.

— În Sachsenhausen, ai lansat o afacere grandioasă, continuă Zweiling convorbirea. Wurach, care după „afacerea grandioasă" contase pe eliberarea sa, nu-şi ascunse decepţia. Ridică din umeri :

— La ce-mi foloseşte? răspunse el cu o supărare tăcută.

— Mă voi interesa să scapi de aici.

Wurach deveni atent. Zweiling făcu unele aluzii :

— Comandantul nostru e un băiat de treabă, el ştie ce datorează unui om ca dumneata...

Wurach întrebă cu interes :

— Credeţi oare că eu... ?

— Nu degeaba te-am adus în compania mea, îi aţîţă Zweiling speranţa. Fireşte că mai întîi trebuie să am ceva la mînă, poţi să-ţi închipui doar!

Wurach dădu din cap ; pricepuse.

— Dumneata ştii, desigur, ce s-a întîmplat la mine în companie? Cu gîtul lungit Zweiling privi prin fereastră, iar cînd se convinse că nu erau supravegheaţi din afară, continuă : Adică şi la noi pute. Ca şi la voi în Sachsenhausen avem şi noi astfel de ilegali, înţelegi? Pe ăştia trebuie să-i aflăm. E un ordin secret. Din partea comandantului personal, înţelegi? Dumneata ai doar experienţă?

Zweiling rînji. Wurach începu acum să chibzuiască. Zweiling îl sfredeli mai departe.

— Dacă vom descoperi pe cei ce trag sforile şi eu voi putea să raportez comandantului : Deţinutul Wurach a... în sfîrşit mai întîi trebuie să am ceva la mînă.

Wurach își linse buzele :

— Eu îi cunosc firește pe mulți. Cu compania de dezinfectare, unde am fost repartizat mai întîi, am umblat prin toate părțile în lagăr...

— Ei vezi ? îl întrerupse Zweiling.

Wurach își cufundă capul între umeri :

— Or fi ei cei adevărați ?

— Tocmai asta trebuie să afli. În compania mea există cu siguranță cîțiva de acest soi. Ei, ce zici ?

Wurach făcu o mișcare cu mîna în semn de nedumerire.

— Nu merge chiar atît de repede, trebuie să mă mai gîndesc.

— Gîndește-te, omule, gîndește-te. Zweiling se ridică. Acum te voi prezenta lui Pippig. Desigur că și el e unul dintre aceștia. Iar noi doi n-avem nimic de-a face unul cu altul. Wurach cunoștea acest consemn și pe buze îi lunecă un rînjet ascuns. Zweiling îl chemă pe Pippig înăuntru. Arătă cu degetul mare către Wurach :

— L-am sondat pe flăcăul ăsta. Ia-l în cancelarie și cercetează-l bine și dumneata singur încă o dată. Dacă nu se va ține de treabă, va zbura înapoi. De pungași n-avem nevoie la noi.

Afară de Rose, nici unul dintre deținuți nu-și ridică ochii cînd Pippig intră cu noul venit în cancelarie. Wurach simți adversitatea rece. Aici va trebui să fie cu băgare de seamă.

Unde să ducă pistoalele ? Pippig își frămînta mintea. Toată după-amiaza dînd impresia unei activități intense și-o petrecu de fapt în căutarea unui ascunziș potrivit. Cercetă amănunțit depozitul de la acoperiș pînă la dușumea. Unde să ducă obiectele acelea, unde ? Nu găsea nici un loc care să-i pară destul de sigur. Bătu-l-ar Dumnezeu !

Prin fereastră îl văzu pe Zweiling șezînd leneș la biroul lui.

„Birou, se gîndi Pippig plin de dispreț. Deși ăla de acolo dinăuntru nu a scris nimic altceva vreodată în viața lui afară de mîzgălitura numelui său pusă pe un raport de efectiv, avea totuși un birou ca un director general."

Deodată privirea îngîndurată a micului zețar se ilumină. Chipul i se încordă. Îi venise o idee, găsise ascunzătoarea potrivită.

Zweiling părăsi camera ca de obicei după apelul de seară și compania își continuă lucrul încă puțin timp înaintea fluieratului de noapte.

În locul lui Höfel, arestat, Pippig închidea el depozitul și preda cheile santinelei de la poartă. Dimineața înaintea apelului, le lua tot el de la santinelă. Această împrejurare favorabilă constituia o verigă importantă în planul său. Dacă acest plan nu va fi periclitat de Zweiling, ca atunci la îndepărtarea copilului, totul trebuia să meargă bine.

De data aceasta a mers bine. Zweiling plecase. Cu o jumătate de oră înaintea fluieratului compania părăsise depozitul. Pippig încuie ușa. Zăvorul țăcăni de două ori, dar nu era decît o iscusită înșelăciune. În realitate intrările rămăseseră descuiate. Pippig duse cheile la poartă.

Era întuneric. Pentru Pippig fu o nimica toată să se înțeleagă cu șeful său de bloc.

— Ascultă, Max, noaptea asta n-am să dorm în bloc, rămîn în depozit. Șeful de bloc mîrîi, ce-i drept, dar cu bunătate :

— Ce vrei să pui iarăși la cale, ștrengarule ? Dar Pippig dispăru repede.

Depozitul de efecte era situat de o parte, în complexul clădirilor care cuprindeau bucătăria, spălătoria, punctul de dezinfectare și baia. Pippig trebuia să se furișeze cu îndemînare pe diferitele drumuri, ca să nu fie văzut de vreunul din deținuți sau SS-iști, care ar fi plecat mai tîrziu din lagăr. La adăpostul clădirilor întunecoase fu apoi în siguranță. Deschise încetișor ușa, lunecă repede, fără zgomot în casă...

În magazia întunecoasă de haine, pitindu-se pentru orice eventualitate în ungherul din spatele mormanului care apărase și copilul, Pippig așteptă momentul potrivit. În noaptea aceea nu ploua, nu bătea vîntul, luna plină strălucea pe cerul clar. Nu dură mult și Pippig auzi fluieratul strident al șefului de lagăr. În diferite locuri se mai repetă, mai aproape, mai departe... Apoi lagărul se acoperi cu pătura neagră a tăcerii.

Pippig așteptă o oră, două... N-avea ceas și controla timpul după simțuri. Cînd i se păru că miezul nopții și liniștea din clădire îi promite siguranță, Pippig părăsi ascunzișul. Scoase din cancelarie un ciocan, un cleşte, o daltă. Astfel de unelte nu prea lipseau. Apoi se furișă în camera lui Zweiling. Pippig își imaginase de mult ordinea mișcărilor, astfel încît ele se succedau cu precizie. Mai întîi ridică puțin biroul greu și îl împinse precaut într-o parte. Apoi înfășură pînă pe la jumătate covorul uzat, calculînd cu precizie ca fiecare obiect să poată fi reașezat exact pe locul lui inițial. Va trebui ca Zweiling să nu observe că biroul lui fusese urnit din loc.

Pe urmă se apucă de munca cea mai grea și cea mai complicată. În porțiunea degajată trebui să desprindă din cuie o scîndură de dușumea de vreun metru lungime. În licărirea palidă a nopții căută, cu ochii încordați și pipăi cu degetele, cuiele. Erau înfipte adînc în lemn. Acest lucru nu-l prevăzuse.

„Să nu devin acum nervos. Pippst du oder pipp ich..."

Pipăi pe rînd scîndurile pe toată lățimea biroului. Un cui era cu capul puțin ieșit în afară. Prea puțin însă ca să-l poată prinde cu cleștele. Pippig încercă cu dalta. Nu găsi niciun reazem și lunecă deasupra capătului cuiului.

„Calm, Rudi, calm ! Să nu lași ceva semne pe dușumea ! Gîndește-te la toate !"

Pippig pipăi cu dalta în jurul capului cuiului. Concentrîndu-și atenția pînă la extrem, urmărea mișcarea daltei. Undeva trebuia să rămînă proptită. În lumea întreagă nu există vreun cui, al cărui cap să nu stea totuși puțin pieziș în lemn. Pippig găsi acest loc. Dar ca să înfigă dalta sub capul cuiului, fie chiar numai cu o fracțiune de milimetru, aceasta însemna o muncă de precizie cu sculele, cu mușchii și cu nervii. Dalta își făcu puțin loc. Pippig încercă prin mișcări în sus și în jos să ridice cuiul. Un timp infinit de mult se trudi și constată că are succes. Cu mare precauție izbutise în sfîrșit să îndoaie marginea florii cuiului într-atît, încît putea să-l apuce cu cleștele. Dar și cu această sculă trebuia să umble cu grijă, să evite orice sforțări brutale, spre a nu lăsa în lemn urmele apăsării. Umblă cu cleștele în așa fel încît luneca mușcînd în jurul capului cuiului și, cînd prinse de-a binelea, Pippig

puse şapca sub cleşte şi cu mişcări lente ca de pîrghie scoase cuiul milimetru cu milimetru din matca lui.

În sfîrşit !

Încă cinci cuie trebuiau desprinse. Dar asta era o jucărie faţă de ceea ce tocmai terminase. Propti dalta, ca o pîrghie mobilă, sub scîndura desprinsă. Prudent, folosind mereu şapca pusă dedesubt ca o pavăză, scoase în cele din urmă scîndura din cuie şi o ridică. Pippig care în primii ani de detenţiune lucrase el însuşi în compania de construcţie, ştia că sub pardoseală nu se găsea decît zgură. Acum totul se desfăşura rapid. Pippig îndesă zgura sub duşumea, se furişă în magazia de îmbrăcăminte, aşeză scara şi aduse sacii jos. Pînă acum fusese calm. Dar cînd scormoni sacii şi se repezi cu mîna în carîmbii cizmelor, îl cuprinse o grabă nervoasă. Calm, drăcia dracului ! Dar nu putu să împiedice tremuratul mîinii, cînd descoperi în fundul cizmei ceva străin şi misterios, învelit în cîrpe. Pippig strecură mîna şi-l cuprinse fiorii cînd pipăi contururile armei. Scoase pistolul afară.

Arma grea, impunătoare şi mîndră îngăduia să fie cîntărită de mîna tremurătoare a unui om. Doar pentru o clipă scurtă Pippig îşi toleră fiorii. Scoase în grabă celelalte pistoale, legă sacii, îi agăţă la loc, puse scara la o parte şi alergă cu comoara sa înapoi în camera lui Zweiling.

Nu-şi permise răgazul să înlăture învelişurile spre a contempla armele, ci le împinse repede în matca pregătită ca şi cum fiecare moment în care mai erau sustrase tăinuirii ar însemna o profanare. În aceeaşi clipă în care Pippig vru să pună scîndura pardoselii la loc, îl străfulgeră o spaimă îngrozitoare.

Afară se auzi un scîrţîit.

Pippig auzi cum uşa se deschide încet şi se reînchide.

O clipă fu linişte.

Apoi scîrţîiră paşi tiptili. Cu scîndura încă în mînă, Pippig îngenunche în faţa deschizăturii. Toate simţurile îi erau încordate şi făcuseră front comun împotriva primejdiei îngrozitoare care îl ameninţa de afară. O picătură rece de sudoare i se scurse pe piept lăsînd fiori în urma ei. Paşii se apropiau şi cu o consecvenţă sinistră se îndreptau spre uşa întredeschisă a camerei. Răsuflarea lui

Pippig devenea tot mai înăbuşită şi se opri cu desăvîrşire cînd uşa se deschise şi două siluete pătrunseră în întunericul camerei. Erau Müller şi Brendel din Lagerschutz. În timpul patrulării apăsaseră întîmplător pe clanţa uşii clădirii.

— Dar ce faci tu aici? îl întrebă Brendel încet şi încruntat.

Pippig deschise gura, însă simţurile încremenite nu-l lăsau să răspundă. Brendel şi Müller veniră mai aproape. Se aplecară deasupra deschizăturii şi Brendel căruia întunericul nu-i îngăduia decît o slabă recunoaştere a obiectelor, le apucă cu mîna.

Acum Pippig se dezmetici din amorţire. Îl îmbrînci violent pe Brendel în piept.

— Jos labele! Dar şi Müller băgase mîna înăuntru şi amîndoi ţineau acum uluiţi cîte un pistol în mînă.

— De unde ai drăciile astea?

Pippig sări în sus:

— Nu vă priveşte pe voi.

Brendel, un om solid, îl şi apucase pe Pippig.

— De unde? Spune! Momentul era critic.

Müller trecu între ei şi îi despărţi.

— Cu noi poţi să vorbeşti, Rudi. Dacă nu eşti un ticălos care vrei să ne joci o festă, atunci spune-ne ce faci aici...

— Ticălos? Ai poate sticleţi? răbufni Pippig. Ştiţi doar şi voi ce se petrece. Avem mult de furcă. Armele acestea provin de la Höfel. Dacă tot le-aţi văzut acum nu mai tot flecăriţi şi ajutaţi-mă să le îngrop.

Oamenii din Lagerschutz se priviră unul pe altul. Höfel era instructorul lor şi îndată îşi dădură seama de legătura faptelor. Neîncrederea de la început era mai mult rezultatul surprizei decît vreo bănuială împotriva lui Pippig pe care îl cunoşteau de mulţi ani ca un tovarăş bun şi pe care te puteai bizui. Instinctul lor, bine antrenat în anii lungi de detenţiune, le permitea ca şi în situaţiile neprevăzute să distingă ceea ce era autentic de ceea ce era fals şi să acţioneze în consecinţă. Fără să şovăie îl ajutară pe Pippig să ascundă pistoalele. Brendel se miră numai de locul ascunzătorii.

— Omule, șopti el, cum ți-a venit ideea să le ascunzi tocmai sub biroul lui Zweiling? Pippig răspunse tot în șoaptă:

— Pentru că tot c...l unui Scharführer rămîne cel mai sigur capac închizător. Dacă vor căuta vreo spărtură, aici n-o să caute. E clar?

Logica convingătoare a lui Pippig îl ului pe Brendel.

— Rudi, tu ești un geniu...

— Nu vorbi prostii, replică Pippig cît se poate de măgulit.

Spațiul gol între pistoale îl umplură cu zgură. Înainte de a așeza scîndura la loc, Brendel numără scîndurile pardoselii dinspre peretele exterior al camerei și stabili că pistoalele se aflau sub cea de-a unsprezecea. Evitînd orice zgomot, bătură scîndura la loc. Pippig acoperi cuiele cu șapca și înăbuși astfel loviturile ciocanului. Îndepărtară orice urmă de murdărie, înainte de a așeza covorul la loc. Biroul îl duseră împreună înapoi la locul său obișnuit. Pippig și-l păstrase în minte după desenul covorului. Licărirea palidă a nopții care pătrundea în încăpere le dădu posibilitatea să verifice dacă ordinea veche a lucrurilor a fost restabilită. Abia acum se trezi în Pippig o îngrijorare că a divulgat un secret.

— Tovarăși, îi imploră el, o să vă țineți gura, nu-i așa?

Dacă ei ar fi putut să-i explice ce e Lagerschutzul în realitate, toate s-ar fi petrecut altfel, dar așa nu puteau decît să-l bată pe umăr pe Pippig.

— Nici o grijă, piticule, noi știm ce-i în joc.

Încetișor cum veniseră, dispărură.

Pippig strînse sculele și se furișă în ungher așteptînd revărsatul zorilor. De dormit nu putea să doarmă. Se ghemui pe cîteva paltoane vechi pe care și le pregătise, strîngîndu-și brațele în jurul genunchilor.

Firește că cele trei pistoale nu erau singurele arme care existau în lagăr. Deși simțul său înalt de disciplină se împotrivea oricărei curiozități, acum ar fi fost bucuros să știe ceva mai mult din aceste secrete. Că exista un fel de conducere clandestină, asta o știa; dar cîte și mai cîte or fi existînd încă? Pippig își apăsă bărbia pe genunchi. Ei, drăcia dracului, Rudi; tu stai de ani de zile în acest

infern, un sărman cîine bătut printre sărmanii cîini bătuţi, numai cu speranţa deşartă în capul tău stupid că într-o bună zi ceea ce n-are sfîrşit se va sfîrşi într-un fel sau într-altul... Adică ce ţi-ai imaginat tu prin acest într-un fel sau într-altul... mă, visătorule ?

Parcă biciuind cu un snop de nuiele destinul el îl mînă înspre acest sfîrşit. Într-adevăr nu este el oare numai un cîine bătut, care şade acum într-un ungher şi trebuie să constate cu uimire, că alţii, pe care îi socotise tot nişte bieţi cîini, au frînt de mult snopul de nuiele pe genunchi şi au transformat acel „într-un fel sau într-altul" — într-un categoric „ori... ori ?"

Amară îi păru lui Pippig această recunoaştere. De ce oare nu face şi el parte din cercul acelora din care face parte şi Höfel ? Nu-l considerau ei oare vrednic pentru că e mic de statură şi are picioarele strîmbe ? Pe cine cunoaşte el dintre „aceia" ? Pe nici unul !

Krämer o fi oare unul dintr-înşii ?

Fireşte !

Mîine, asta îşi propuse Pippig, mîine voi vorbi cu el. Nu vreau să fiu un sărman cîine într-un fel sau într-altul !

Dimineaţa era încă neagră ca noaptea, cînd după fluieratul de începere Pippig părăsi clădirea depozitului.

Pe drumurile dintre blocuri reîncepuse acuma viaţa. Oamenii din Stubendienst se îndreptau din toate direcţiile înspre bucătărie, ca să ducă găleţile mari cu cafeaua de dimineaţă la domiciliile lor.

În bloc lipsa lui nu fusese observată. În dormitor tocmai îşi strîngeau paturile la sosirea lui Pippig ; vecinul lui de pat îl întrebă unde petrecuse noaptea.

— La o fetiţă, îi răspunse laconic Pippig şi pe un ton care nu îngăduia alte întrebări curioase.

Între timp ştirea ajunse discret la Bochow. Puţin înaintea semnalului de începere; omul lui de legătură primise prin Kapo-ul din Lagerschutz relatarea despre întîmplările de astă-noapte din depozitul de îmbrăcăminte. În întunericul dimineţii în faţa blocului, a avut loc o scurtă convorbire în şoaptă între omul de legătură şi Bochow. Mai întîi Bochow fu gata să se supere din pricina acţiunii arbitrare a lui Krämer, care încălcase instrucţiunile, dar fiindcă aflase între timp că în com-

pania din depozitul de îmbrăcăminte se găsea un element dubios, socoti mutarea ascunzătorii oportună, mai cu seamă că micuţul Pippig, după cum trebui să recunoască, lucrase cu o deosebită dibăcie. Omul de legătură îi transmise lui Bochow textual cugetarea lui Pippig: „tot c...l unui Schartführer rămîne cel mai sigur capac închizător..." Bochow trebui să zîmbească.

Förste ştia acum care era cauza arestării celor doi din celula numărul 5. Din interogatoriile nocturne şi din conversaţiile între Reineboth, Kluttig şi Mandrill aflase multe. Din cauza izolării sale nu ştia însă nimic precis despre ceea ce se întîmpla în lagăr.

Oricum, exista un fel de organizaţie clandestină, şi celula numărul 5 trebuia să fie canalul de scurgere prin care urma să se pătrundă în subteranele secrete ale organizaţiei. În privinţa aceasta Förste era elucidat.

Tatăl lui fusese un înalt funcţionar de stat la Viena şi el însuşi, Hans Albert Förste, după terminarea studiilor intrase în slujba statului. După cotropirea Austriei fusese arestat împreună cu tatăl său şi tîrît din temniţă în temniţă, pînă a ajuns, în cele din urmă, la Buchenwald. Förste fusese predat în buncăr. Aici a rămas şi Mandrillul l-a făcut Kalfaktor. Spre deosebire de predecesorul lui, Förste nu luase parte niciodată la maltratarea arestaţilor. Între el şi Mandrill nu se stabiliseră niciodată raporturi mai apropiate.

Förste îşi vedea de treburile sale, tăcut şi ascultător. Trăia în buncăr ca o umbră. Mandrillul nu trebuia niciodată să-l cheme, fiindcă Förste era întotdeauna prezent la timp; Mandrillul nu trebuia să se preocupe de nimic, fiindcă totul era întotdeauna în deplină ordine. Astfel cu trecerea timpului Mandrillul se obişnuise cu umbra lui.

De cînd Höfel şi Kropinski au fost aduşi în buncăr şi el a stabilit minunata legătură cu electricianul, s-a ivit într-însul şi dorinţa de a-i ajuta pe cei doi nenorociţi. Dar ce putea el să facă?

El știa că Höfel și Kropinski n-aveau voie să moară cel puțin deocamdată. De la tortura cu menghina Höfel zăcea cu o febră ridicată. pe cimentul umed și rece al celulei. Nu numai Kropinski, dar și Förste tremura de teamă ca bolnavul să nu dezvăluie în delir secretele care pînă acum le păstrase cu atîta curaj. Simulînd o activitate plină de zel, Förste se învîrtea pe furiș în jurul celulei numărul 5, știind că Reineboth, Kluttig și Mandrillul se aflau înăuntru. Ei îl alungaseră pe Kropinski către un colț al celulei și se aplecară curioși asupra lui Höfel, care zăcea scuturat de friguri. Acesta delira cuprins de febră. Urmele apăsării de pe tîmple erau negre-albăstrui și umflate peste măsură. Falca de jos a lui Höfel tremura ca pe timp de ger și dinții îi clănțăneau în gură.

Mandrillul stătea nepăsător lîngă el și fuma o țigară. Kluttig se aplecase mult asupra omului copleșit de febră și asculta încordat. Frînturi de cuvinte, frînturi de fraze răzbăteau dintre buzele care zvîcneau convulsiv. Ba ca niște șoapte confuze și fierbinți, ba ca niște rafale și strigăte ascuțite auzea : „Tu ai... dreptate... Walter... tu... ai... dreptate..."

Höfel gemu, deschise ochii, se holbă în gol și nu recunoscu nimic în jurul lui. Își strînse brațele ca în spasme și pumnii îi tremurau pe piept. Deodată strigă : „Partidul e aici... aici... !" Corpul i se încordă, se întunecă la față, își opri răsuflarea și dintr-o dată țipete stridente întrerupseră convulsia. „Hraahh... eu... doar... spun... numele... Hraahh-ha-ha-haahh". Țipetele neastîmpărate pieriră în gîtlejul care se agita necontenit.

Kluttig fu cuprins de o emoție puternică. Zise pufăind :

— El vrea să indice numele ! Ca și cum ar fi putut să smulgă numele din acest om scuturat de friguri, el lovi trupul cu cizma. Höfel mișcă convulsiv capul încolo și încoace, brațele îi căzură gesticulînd într-o parte și, copleșit de febră, izbucni într-un plîns care-i zgudui tot trupul. „Aici... aici..., se văicări. Tu... ai... dreptate, Walter... el e aici... aici... și copilul. copilul... trebuie să-l apere, să-l apere..." Ca atunci, în durerea de nedescris a torturii. Höfel lovea cu pumnii și picioarele piatra podelei. Trupul se cutremura și plînsul zgomotos se trans-

forma într-un scîncet de copil, pe buzele fierbinți îi ieșiră bășici de bale.

Reineboth ținea degetul mare înfipt sub reverul uniformei și bătea din degete. Kluttig se ridică și-l privi întrebător. Reineboth încerca să combine ingenios cuvintele îngăimate în febră.

— Partidul a primit de la Walter ordin să apere copilul. Reineboth închise ochii : Ai priceput, Herr Hauptsturmführer ? Dacă avem copilul atunci avem și partidul. Trecu cu pași grăbiți spre colțul celulei, îl împinse pe Kropinski cu cizma silindu-l să se scoale, îl apucă pe polonez de piept și îi izbi fără milă capul de zid. Unde-i copilul ? Afurisită putoare poloneză ! Unde-i copilul ? Mă cîine mă, tu ai să crăpi înaintea celuilalt dacă n-o să ne spui. Unde-i copilul ? Scos cu totul din fire Reineboth se repezi nervos spre Kluttig : Copilul trebuie găsit ! Cu o poftă sălbatică privi în jos înspre Höfel, care se zvîrcolea în friguri.

— Ăsta n-are voie să crape, mai avem nevoie de el. Aici nu mai avem acum nici un rost. Hai ! îl chemă pe Kluttig și părăsiră împreună celula. Mandrillul îi însoți de-a lungul gangului. Cînd se întoarse în celulă, îl găsi pe Höfel zăcînd pe o saltea veche de paie și învelit cu două pături jerpelite. Förste îngenunchease lîngă bolnav. Mandrillului i se tăie răsuflarea din cauza surprizei. Cu o hotărîre bruscă și curajoasă de a ajuta, Förste mizase totul pe o singură carte.

Ce o să facă Mandrillul ? O să-l strivească în picioare și o să-l arunce pe cel bolnav de moarte de pe saltea sau...

— Ce înseamnă asta ? auzi Förste din spate glasul aspru. Saltul îndrăzneț, înspre necunoscut, părea că a reușit. Acum trebuia întărit ceea ce a fost cîștigat. Förste se ridică nepăsător și părăsind celula spuse în treacăt :

— Ăsta n-are voie să crape, mai aveți nevoie de el. Se întoarse însă numaidecît cu o cîrpă udă pe care o avusese pregătită dinainte și o puse pe fruntea fierbinte a lui Höfel. Tocmai pe această împrejurare neobișnuită (în buncăr nici un arestat nu fusese încă îngrijit și cu atît mai puțin unul hărăzit morții) — tocmai pe această împrejurare neobișnuită scontase Förste. Mandrillul îl privi pe Kalfaktor constatînd cu uimire că prin niște miș-

cări atît de simple un muribund mai putea fi menținut în stare „utilizabilă".

Nu scoase decît un mîrîit scurt care putea să însemne supărare și totodată încuviințare.

— Dar numai strictul necesar.

— Doar nu sîntem aici în sanatoriu, îi răspunse Förste.

Să se găsească copilul! Kluttig voia să fie scotocit întreg lagărul. Reineboth rîse.

— Mă, omu lui Dumnezeu. Dar cum îți închipui tu asta? 50 000 de oameni! Lagărul e un oraș! Într-un oraș poți să fii oare în toate locurile în același timp? Ăștia vor arunca copilul de la unul la altul și noi vom alerga în cerc ca niște berbeci căpiați. Vrei oare acum, la urmă de tot, să devii și ridicol? Reineboth se trînti pe un scaun, își înfipse degetul mare sub rever.

— Afurisită porcărie! scrîșni el din dinți înfuriat. Neastîmpărul îl îndemna să se ridice iarăși. Trînti chipiul pe masă.

— Ce o să se aleagă din noi?

Kluttig încercă să-i răspundă ironic.

— Parcă voiai să te instalezi în Spania?

— Aș, Spania... Reineboth schiță supărat o mișcare cu mîna. Kluttig trase din țigară.

— Acum îți pierzi și tu nervii?

— Îmi pierd nervii? Reineboth rîse veninos. Deodată se întoarse cu spatele spre Kluttig și se apropie de hartă.

Alaltăieri comunicatul Wehrmachtului anunțase că după sforțări care au durat șase zile, englezii și americanii au izbutit să-și extindă capul de pod pînă la Bocholt, Borken și Dorsten și să pătrundă în Hamborn. Azi-dimineață au sosit știri noi. „Fortăreața Küstrin a căzut după lupte grele în fața unor forțe inamice numeric superioare..."

Bolșevicii!

De ieri și pînă astăzi, pe frontul de vest au apărut nume noi. În Nord păreau acum a fi în curs lupte în

apropiere de Paderborn. În Sud atacul a pornit din Valea Lahnului înspre Bad Treysa, Hersfeld și Fulda.

Americanii !

Treysa, ăsta era drumul spre Kassel. Fulda, de aici ofensiva va merge în linie dreaptă înspre Eisenach. Ochii lui Reineboth se plimbau pe hartă de colo pînă colo ca niște muște neastîmpărate.

— Afurisită porcărie !

Chipul lui parcă se lățise, cînd se îndreptă din nou spre Kluttig.

— Da, da dragul meu...

— Și diplomatul nostru se pregătește acum pentru găzduire : Intrați vă rog, domnilor, poftiți înăuntru : evrei, bolșevici, totul e la dispoziția dumneavoastră ! Își împinse falca de jos înainte și strîmbă urît buza de sus : Afurisită porcărie !

Se schimbă brusc la față :

— Înhățîndu-i pe cei ce se află acum în buncăr, nu-i avem încă pe cei adevărați ! Kluttig uită să-și mai ducă țigara la gură.

— Nu-i avem pe cei adevărați ? Ce spui ?...

Reineboth se răsti furios la Kluttig.

— Acești cîini nu ne spun nimic ! Trebuie să stoarcem încă o dată toată compania ! Desigur că se va găsi unul printre ei care să facă în pantaloni. Acesta va fi cel adevărat !

— Vrei să mergi din nou în depozit ? întrebă Kluttig mirat. Reineboth plimbă nervos mîna prin aer încolo și încoace.

— Singuri n-o putem duce la capăt, nu mai e timp !... Gestapoul !

Ca un aruncător de cuțite el zvîrli acest cuvînt care-l lovi pe Kluttig.

— Mergem prea departe ! Nu-i destul că întreprindem toată această poveste pe cont propriu, acum să amestecăm și Gestapoul ? Dacă va afla comandantul...

Reineboth se postă sfidător în fața lui Kluttig :

— Și tu ai vrut odată să devii un comandant... Și așa vom umbla mîine cu toții în boarfe civile, dacă o s-o mai apucăm ziua de mîine. Dar cît timp port această uniformă... Tăcu provocator. Kluttig simți din nou inferiori-

tatea sa față de acest tînăr. Fostul proprietar al atelierului de plisat devenise pentru o clipă un fricos în uniforma sa de Hauptsturmführer.

Bine așadar, decise el, Gestapoul.

Deși deținuții din companie — știindu-se permanent în cîmpul vizual al conducerii lagărului — erau pregătiți din oră în oră pentru o nouă nenorocire, subita apariție a lui Kluttig și Reineboth li se păru o lovitură de trăsnet. Primiră ordin să se alinieze imediat. Pînă și Zweiling fu atît de buimăcit de apariția celor doi, încît aștepta plin de frică evenimentele care vor urma. Ele nu-l vor privi cumva și pe dînsul ? În rîndul din fund stătea Wurach. El urmărea cu o indiferență ascunsă ceea ce se petrece, fiindcă avea, dacă va fi cazul, un alibi excelent. Rose era în rîndul întîi. Se făcuse palid ca de ceară și se străduia să-și înăbușe tremurul mădularelor. Pippig preluase locul lui Höfel. Acum ieși din rînd și raportă : „Compania depozitului de îmbrăcăminte e aliniată !"

— Noul Kapo, he ? întrebă Reineboth la întîmplare și trecu rîndurile în revistă cercetîndu-l pe fiecare cu privirea. Kluttig mergea după el.

În mintea lui Pippig presupunerile asupra motivului vizitei amenințătoare se fugăreau una pe alta. Nu cumva Höfel o fi... Acest gînd îl goni înapoi în colțul cel mai îndepărtat. Wurach, Zweiling ? Privirea lui Pippig lunecă peste chipul lui Zweiling ca și cum ar fi putut să citească acolo legătura cu evenimentul.

Zweiling stătea tot atît de țeapăn ca și deținuții.

Reineboth trecu în revistă rîndurile și-și însemnă în minte pe fiecare deținut pe care-l va scoate afară. În privirile încremenite de frică, în liniștea de mormînt din încăpere în care nu se auzea decît bocănitul cizmelor sale : un pas... alt pas... alt pas, în tăcerea lui proprie, Reineboth savura puterea. Pe buze i se întipărise o trăsătură lascivă. „Băieții fac în pantaloni, cînd ne văd pe noi. Dacă ar ști că și nouă ne fierbe apa în c..." Reineboth se gîndea cinic la acest lucru bătîndu-și joc de el însuși. Iar deținutul Pippig se gîndea : „Voi vă închipuiți

probabil că nouă ne e frică, pentru că stăm tăcuţi şi drepţi în faţa voastră? Nici o grijă! Vouă vă fierbe apa în c... Multă vreme n-ai să mai baţi tu din degete pe jacheta ta, mă Jonny..."

Rîndul al şaptelea în linia dreaptă dinspre geamul din mijloc...

Un pas... alt pas... alt pas...

Reineboth se opri în faţa lui Rose. În ochii acestuia începu să pîlpîie frica. O fi ăsta cel adevărat?

Reineboth îl scoase din rînd pe Rose, trăgîndu-l de nasturele jachetei.

— Dumneata doar eşti un om mai în vîrstă şi cuminte. Cum ai putut să te bagi în astfel de prostii?

— Domnule Rapportführer... eu nu am... eu nu ştiu nimic... absolut nimic...

Reineboth avu impresia înveselitoare că l-ar ţine parcă suspendat în aer pe omul ăsta care se bălăbănea în faţa sa. Ăsta-i cel adevărat!

— Ce ai şi ce ştii, asta vom vedea noi. Reineboth îl puse pe Rose de o parte. Pe cel scos din rînd îl apucă o spaimă groaznică.

— Domnule Rapportführer... eu într-adevăr n-am...

„Încă o vorbă şi-i săr în gît", se gîndi Pippig. Reineboth se întoarse brusc spre Rose şi-l repezi:

— Porcule! Ţine-ţi botul! Parc-ar fi explodat un proiectil. Pe cel următor Reineboth îl chemă cu degetul şi, fără să-i vorbească, îi făcu semn să treacă lîngă Rose. Era Pippig. El ieşi din rînd, se postă lîngă Rose şi într-un moment cînd nu era supravegheat îi trase un pumn în şale. Acest pumn însemna bătaia mai tare a pulsului său, în care palpita mînia.

Krämer sosi pe neaşteptate în blocul 61. Ca să-l ascundă privirilor şefului de lagăr, Zidkowski vru să arunce repede o pătură deasupra copilului, care şedea pe duşumea, lîngă culcuşul său, dar Krämer îl opri:

— Lasă că ştiu. Un curier îi adusese de la Riomand o sticlă cu lapte şi cîţiva biscuiţi. Krämer scoase acestea din buzunar şi vru să i le dea copilului.

O stînjeneală îi reținu și de aceea i le întinse lui Zidkowski :

— Poftim ! Polonezul cuprinse cu mîinile, plin de recunoștință, lucrurile prețioase. Pe numeroasele riduri ale feței sale se citea bucuria. Ascunse comoara în pat.

Krämer se apropie de copil. Acesta se uită în sus la bărbatul înalt, grav, privindu-l cu ochii lui calzi de catifea, ochii unui animal tînăr și frumos care cunoaște misterele tăcute ale mileniilor mai bine decît omul.

Krämer zări însă pe fața de copil gînduri, de pe acum mature și aceasta îl zgudui puternic.

Privi împrejur în încăperea a cărei parte din față servea și ca o cameră de tratament. Aici se aflau o masă simplă, cîteva scaune, o etajeră cu sticle, cutii cu alifii, cîteva cuțite și foarfeci pentru pansamente, un minimum de material și de instrumente în vederea îngrijirii rănilor bolnavilor.

— Unde ascunzi copilul în caz de primejdie ?

Zidkowski legănă capul zîmbind liniștitor.

— Nu-i primejdie. Aici nu vine nimeni. Nici medici, nici SS-iști. Și chiar dacă vine cineva. Punem copil repede hîș-hîș sub pat.

Zidkowski rîse. Krämer înjură cu furie .

— Nu-i nici o primejdie ? Mă omule, ce știi tu ! Tocmai acum au ridicat jumătate din compania depozitului de îmbrăcăminte. Ei caută copilul ! Trebuie să bată numai pe unul singur pînă ce indică ascunzătoarea și atunci vor fi aici și se vor vîrî prin toate colțurile. Și apoi ? Ei ?

Speriat la culme, Zidkowski avu o izbucnire de emoție. Luă copilul în brațe, îl strînse la piept ocrotindu-l și se uită hărțuit de jur împrejur.

— Încotro ? întrebă el, mînat de durerea lăuntrică.

— Încotro acum ? îl certă Krämer în gura mare. Măsuri de prevedere ! De acestea trebuia să vă îngrijiți mai întîi de toate. Copilul doar nu-i o jucărie, ce dracu !

Zidkowski auzi doar în treacăt mustrarea lui Krämer ; ochii lui erau acum în căutarea unui adăpost. Eventualitatea de a ascunde copilul printre bolnavi o excluse din capul locului. Rămînea numai această încăpere, dar unde există aici un colț sigur ?

Cu priviri repezi Zidkowski cercetă toate colțurile, se uită pînă și în sus spre căpriorii de proptire ai acoperișului barăcii.

— Ei, cum o să fie ? îl zori Krämer supărat.

Zidkowski ridică din umeri. Dintr-o dată îl străfulgeră o idee. Așeză copilul pe pat și fugi spre partea din față a încăperii. Aici într-un colț se afla o găleată mare, rotundă, de zinc. Chibzuind rapid, Zidkowski privi vasul și îi spuse lui Krämer care se apropiase :

— Aici înăuntru...

Ridică capacul.

— Ți-ai ieșit din minți ? răbufni Krämer îngrozit, după ce se uită în găleata umplută pe jumătate cu pansamente pline cu cheaguri de sînge.

Dar Zidkowski își biruise neputința. Zîmbi și-i făcu un semn lui Krämer să fie atent la tot ceea ce se va face. Apoi îi chemă din camera bolnavilor pe cei doi ajutori ai săi.

Krämer ascultă potopul de cuvinte poloneze al lui Zidkowski care dădea diferite dispoziții compatrioților săi însoțindu-le cu gesturi vehemente. Porniră fiecare în viteză în altă direcție. Unul dintre ei aruncă fără reținere pansamentele din găleata infectă, celălalt aduse o perie și niște cîrpe. Repede un lighean !

Turnară în găleată un lichid dezinfectant și o frecară pînă se făcu curată. Între timp Zidkowski apucă capacul de tablă și prin lovituri cu ciocanul îndoi marginea capacului îndărăt. Redus în circonferință capacul putea acum să fie introdus în găleata conică pînă la jumătate ; aici înțepenea. Zidkowski aruncă apoi din nou înăuntru pansamentele care ieșeau acum peste marginea găleții ceea ce crea impresia înșelătoare că ea ar fi supraîncărcată.

Iată deci ascunzătoarea în caz de primejdie !

După cum îi cunoșteau pe SS-iști aceștia își vor vîrî nasul prin toate colțurile, dar în fața găleții cu conținutul ei scîrbos vor face înfricoșați un ocol mare. Acest lucru îl recunoscu și Krämer, și Zidkowski trebui doar să-l mai asigure pe șeful de lagăr că în viitor unul dintre oamenii săi va sta mereu de pază și că la apropierea vreunui SS într-o clipită copilul va...

— Ştii, spuse Zidkowski clocotind de entuziasm pentru inspiraţia sa fericită, scoatem pansamentele, hîş cu copil în găleată, închidem capacul, pansamentele deasupra — dobrze. Zidkowski privi încordat spre faţa lui Krämer, aşteptînd încuviinţarea lui.

Krämer coborî resemnat privirea. Probabil nici nu există vreo posibilitate mai bună. Restul va fi o chestiune de noroc. Dacă ei nu vor trece nepăsători pe lîngă găleată, ci vor cere deşertarea ei... Krämer îi privi pe cei trei polonezi care stăteau în jurul lui... atunci copilul va muri şi împreună cu el aceşti trei oameni de treabă.

În ochii lor strălucea acum acea tăcere cu care ar merge şi la moarte. Trei perechi de ochi erau aţintite asupra lui. Trei bieţi polonezi stăteau în faţa lui, smulşi de pe pămîntul patriei lor. Abia le cunoştea numele, nu ştia nimic despre ei. Hainele lor de deţinuţi vărgate cenuşiu-albastru se bălăbăneau pe trupurile lor. Deşi barba nerasă le creştea sălbatic printre cutele obrajilor ca muşchiul prin brazdele ogorului, deşi mizeria le împinsese pomeţii în afară, ochii totuşi străluceau, numai ei de neînfrînt pe chipurile pustiite ale oamenilor. Moartea şi mizeria nu le-au putut tulbura lumina ochilor. Erau făclii, arzînd încă în adîncul umilirii. Doar împuşcătura pornită din pistolul unei fiare în uniformă gri ar putea să pălească această strălucire. Dar şi atunci stingerea ar fi aidoma apusului tăcut al unui astru şi întunericul morţii ar fi un văl gingaş care înconjoară frumuseţea eternă. Deşi nu se gîndea chiar în acest fel la toate acestea, Krämer le simţea în adîncul inimii.

Zidkowski dădu prietenos din cap. Şi acest salut simplu din inimă al unui om se întinse ca arcul unui pod, care nu poate fi distrus niciodată.

Krämer se îndreptă spre pod. Mîngîia timid cu mîna capul copilului, nu vorbea nimic, se gîndea : micul şi sărmanul cărăbuş... Îşi aduse aminte de cutia cu capac găurit de pe vremea cînd era un băieţel.

Ce povară i se aşezase acum pe inimă ! Pentru copil a făcut tot ce era posibil de făcut. Dar cîte şi mai cîte rămîneau încă de făcut ! Nu ţinea oare copilul, fără să ştie, în mîinile sale inocente firul de care atîrna totul ?

Krämer privi îngîndurat în jos spre mica făptură. Din cauza ei Höfel și Kropinski au fost aruncați în buncăr, zece oameni din depozitul de efecte au fost ridicați. O mie de luptători hotărîți, necunoscuți, se aflau în necontenită primejdie și acum din nou stăteau trei bieți polonezi cu mîinile goale în jurul copilului ca să-l apere.

Ce întortochieri și complicații derutante. Prin ce labirint își taie drumul omul azvîrlit în infernul fiarelor. Din oră în oră gata să se prăbușească într-una din prăpastii ; primejdia pretutindeni la pîndă... nu, nu era așa ! Era cu totul altfel. Numărul mereu sporit al oamenilor care vegheau împrejurul copilului nu era o avalanșă care amenința să îngroape totul dedesubt, ci era o plasă care se țesea și se întindea ocrotitor.

De la fermitatea lui Höfel și Kropinski trecînd peste credința lui Pippig, pînă la modesta dîrzenie a acestor oameni simpli firul se împletea și cu cît mai mult trăgeau de el, cu atît mai tare și de nesfîșiat devenea plasa.

Așa era și nu altfel. Krämer aspira parcă aer proaspăt. Îi strînse mîna lui Zidkowski.

— Ei, flăcăule bătrîn, mîrîi spre el cu o cordialitate aspră, las'că pînă la urmă o să iasă bine.

Zidkowski n-avea nici o teamă.

În lagărul mic era îmbulzeală și zgomot.

Ieșind din baie fără nici o ordine gloatele noilor veniți intrau poticnindu-se, prin spărtura gardului de sîrmă ghimpată, în interiorul lagărului mic.

Mulți dintre ei nu avuseseră încă timpul să se îmbrace în vestiar. Goi sau îmbrăcați numai cu pantalonii, ei duceau pe brațe restul lucrurilor. Cei mai mulți purtau saboții incomozi de lemn în mînă și tropăiau desculți pe pietriș. Cei din Lagerschutz îi conduceau. Șefii de bloc, nervoși și chinuiți, îi luau în primire nemaiștiind cum să adăpostească mulțimile de oameni în grajdurile de cai ticsite de mult. Istoviți de calvarul marșurilor de săptămîni întregi și zăpăciți de impresiile precipitate ale contactului cu mediul proaspăt, noii veniți deveniseră astfel

cauza nevinovată a nervozității generale. Erau împinși încolo și încoace și mereu se strîngeau în gloate.

Fiecare șef de bloc se ferea de noii sosiți pe cît îi era posibil, de aceea nu se ajungea niciodată la vreo ordine în această îmbulzeală și Krämer, venind de la Zidkowski, trebui să intervină energic și să rămînă impasibil la toate protestele. Cu o mînă dură și fără nici o considerație pentru capacitatea fiecărui bloc îi împărțea pe oameni. Numai să-i scoată de aici, apoi era treaba șefilor de bloc cum se vor descurca cu aglomerația asta. Ca apa dintr-o țeavă de stropit trebuiau răspîndiți oamenii năvălind în lagăr ca să nu se producă o blocare. Îmbufnați și prost dispuși șefii de bloc intrau în blocurile lor împreună cu șirurile care le fuseseră impuse și acolo se isca din nou agitație, din nou busculadă și gălăgie, iar trupurile se îmbulzeau și se împingeau. În interiorul grajdurilor de cai era zumzet și forfotă ca într-un stup de albine cînd dă să roiască.

Trăgînd învățăminte din experiența trecută, „băștinașii" se refugiau în rafturile lor din platformele de dormit, suprapuse în trei rînduri, se țineau parcă lipiți cu clei de locurile lor pe care le apărau îndîrjit împotriva musafirilor nepoftiți. Înconjurați de o harababură babilonică de limbi, dar apatici și surzi față de strigătele și țipetele oamenilor agitați, cei din Stubendienst îi așezau pe noii veniți în straturi ca în lăzile de fructe, înghesuindu-i și mai strîns cu brațele lor solide pe „cei vechi". Cu toate acestea numai puțini au ajuns să se bucure de un loc pentru culcat. Restul au fost îngrămădiți și înghesuiți în strîmtoarea încăperii, care se asemăna cu un vagon de vite. Pe dușumeaua rudimentară puricii speriați săreau încolo și încoace.

Kluttig personal predase pe cei arestați Gestapoului din Weimar. Între timp Reineboth aștepta nerăbdător întoarcerea Lagerführerului și după ce acesta sosi se retrase cu el în camera lui. Acolo îi întinse o listă pe care i-o adusese Zweiling. Kluttig devoră lacom din ochi numele și scoase un geamăt de ușurare.

— În sfîrșit, ceva palpabil ! Dar numele sînt oare și exacte ?

Reineboth consideră îndoiala un amestec în treburile lui.

— Dintre cei care sînt indicați aici, fiecare ar putea să facă parte din organizația clandestină. În sfîrșit ! Poftim ? Acum nu e timp să mai întrebăm și asta.

Se plimba nervos încolo și încoace.

— Ai auzit ultimele comunicate ? Ei înaintează înspre Kassel. Din Kassel la Eisenach poți să arunci cu pietre. Știi tu ce înseamnă asta ? rîse arțăgos.

— Fii mulțumit cu puținul pe care pot să ți-l ofer.

Kluttig sesiză mustrarea din cuvintele lui Reineboth. Dacă și ăsta a devenit acum nervos...

Kluttig parcurse lista încă o dată în grabă. Pe ea figura numele lui Krämer primul. Urmau numele multor deținuți vechi și cunoscuți în lagăr. Kluttig strînse din buze. Medita : chiar dacă lovitura va fi încununată de succes numai în ce privește jumătate din numele indicate, tot ar fi suficient pentru a se înainta spre centrul conducător al organizației. Peste cîteva zile situația de pe front va decide soarta lagărului. Într-adevăr nu mai era timp să te întrebi și să cercetezi amănunțit. Acum trebuia acționat.

Kluttig băgă cu grijă lista prețioasă în buzunar. Buzele lui strînse se strîmbau într-o expresie dizgrațioasă. Cu asta îi suflăm diplomatului piper în c... Dacă nici acum nu se prinde, atunci am să-l tîrăsc chiar în ultimul moment în fața unui consiliu de onoare. Kluttig se trînti pe un scaun, chicotind :

— În definitiv e o plasă bună pe care am urzit-o, ce părere ai ? Frițiii de la Gestapo îi vor freca pe băieți, întrebîndu-i despre copil și-l vor găsi, fii sigur. Asta va fi atacul pe flanc. Bătu cu palma peste buzunarul în care se afla lista. Și ăsta-i atacul frontal. Dar, clipi spre Reineboth, ce facem cu ei ? Reineboth își întrerupse plimbarea agitată și se repezi iritat la Kluttig :

— Îi ucidem, omule ! Ce altceva vrei să facem ? Sau vrei cumva să selecționezi mai întîi iezii de oițe ? Să fie duși în cariera de piatră și împușcați, grămadă, toată banda !

Printr-o mişcare nervoasă Kluttig scoase mărul lui Adam deasupra gulerului uniformei. Reineboth observă gestul.

— Îți este din nou frică de diplomat, hei ? De, dragul meu, cine a intrat în horă trebuie să și joace. Eu pot să te ajut să țeși plasa, dar de strîns trebuie s-o strîngi tu singur, asta-i treaba ta. La urma urmei *tu* ești Lagerführerul și nu eu.

Deşi Kluttig chibzuia încordat, se uita cu o privire năucă la omul tînăr din fața lui ; în cele din urmă dădu din cap.

— Bine. Ai dreptate. Asta-i treaba mea. Se ridică : Şi Höfel ? Ce părere ai ? Mai avem nevoie de el ? De fapt avem destul și cu ceilalți.

— Mai păstrează-l pe el și pe polonez, îi strigă Reineboth, ei nu ne pot scăpa. Mai lasă-l pe Mandrill un timp să se joace cu ei ; poate tot o să mai stoarcă ceva dintr-înșii. De ucis poate să-i ucidă și în ultima zi. Tot sînt acum șterși din efectiv.

*

* *

Intervenția curajoasă a lui Förste îndepărtase febra din trupul celui torturat. Deşi Mandrillul ținea celula permanent sub cheie, Förste izbutea să pătrundă înăuntru. Arătînd că spre a-l menține în viață pe muribund e nevoie nu numai de o cîrpă udă, ci și de alimente, Förste putea să-l liniștească pe Mandrill, care tot mîrîia, și să-i aducă lui Höfel mîncăruri calde. Ca o umbră luneca Kalfaktorul repede și fără zgomot în celulă, răcorea fruntea fierbinte de febră a lui Höfel și îi turna o băutură caldă pe gît, în timp ce Mandrillul stătea la ușă.

Kropinski stătea ghemuit în colț, copleșit de minunea care se petrecea cu fratele său. Din considerentul practic că trebuie să-l lase pe omul chinuit să-şi revină în fire într-atît încît să fie din nou utilizabil, Mandrillul îl cruța. Dar cînd descoperi că ochii lui Höfel deveniseră iarăși mai limpezi, interzise orice alt ajutor.

Celula rămase din nou închisă pentru Förste. Dar el reuşise să-l smulgă pe muribund din ghearele morții.

Lucru ciudat: Mandrillul lăsase salteaua de paie în celulă.

După ce Mandrillul părăsise celula și o încuiase, Kropinski stătea nemișcat în colț, de frică nu se încumetă să se apropie de Höfel. Acesta zăcea întins și împietrit. Răsufla încet, gura îi era deschisă. Höfel înghiți în sec și șopti :

— Marian...

— Tak ?

— De cît timp... Degetele lui Höfel răzuiau nervos salteaua. De cît timp sîntem aici ?

În colț continua să domnească liniștea. Abia după o vreme veni răspunsul.

— De cinci zile, frate...

Răspunsul pluti multă vreme în liniștea și tăcerea din încăperea pustie. Privirea lui Höfel era ațintită spre tavan, ca flacăra nemișcată a unei lumînări care arde încet.

— De cinci zile...

Höfel începu să clipească și flacăra privirii se mișcă ca o adiere.

— Tu, Marian...

— Tak ?

— Oare am... auzi, Marian ?

— Tak.

— Oare am... spus ceva ?... Höfel înghiți în sec.

— Nje, frate...

— Chiar nimic ?

— Nje... Tu numai mereu țipat.

— E adevărat ?

— Tak.

Höfel închise ochii.

— Și tu ? Tu ce ai...?

— Și eu am...

— Țipat ?

— Tak.

Tăcere — nimeni nu mai vorbi.

*
* *

Afară un deținut-curier alerga pe Appellplatz înspre lagăr. Îl căuta pe Krämer, nu-l găsi îndată și întrebă pretutindeni :

— Unde este ?

Alergă spre „lagărul mic", se împiedică în pietrișul așternut pe drumurile nămoloase, pînă dădu în fine de Krämer.

— Walter.

Krämer nu bănui nimic bun. Îl trase pe curier de o parte

— Ce s-a întîmplat ? Tînărul își trase sufletul.

— O telegramă ! De-abia am aflat-o. În ochi îi lucea frica : „Evacuarea !"

Krämer tresări.

— E adevărat ? Pentru o clipă spaima bruscă blocase totul într-însul. Încremenit, incapabil de a se gîndi, privea în ochii căscați de frică ai tînărului.

Nenumăratele primejdii, stîrnite de prezența copilului, se strîngeau acum ghem într-o singură primejdie mare. Se apropia sfîrșitul.

— Ce-i de făcut ? întrebă curierul.

Fața lui Krämer se strîmbă nervos.

— Să așteptăm, spuse el, pentru că n-avea alt răspuns și descoperi în el însuși că nu știa ce să facă cu sfîrșitul.

Numai de așteptat nu trebuia acum. Krämer simți un îndemn absurd să pună repede fluierul de semnal la gură, să gonească prin șirurile blocurilor și cu fluierături stridente să răscolească tot lagărul : Evacuare, evacuare ! Spre a birui deruta de moment, întrebă :

— Știi ceva mai precis ?

Tînărul clătină din cap.

— Am vrut numai să-ți transmit repede vestea, acolo sus ei vorbesc acum despre asta.

Krämer răsuflă din greu și-și vîrî mîinile în buzunarele pantalonului. A devenit deci un fapt împlinit ceea ce trebuia odată să se întîmple. Numai că în repeziciunea sa înspăimîntător de neașteptată părea atît de ireal, încît cumpătarea rece a lui Krämer era cuprinsă de vîrtej. Abia cu o săptămînă în urmă îi spusese lui Schüpp : „În paisprezece zile vom fi sau liberi sau morți..."

— Ce frază banală fusese asta pe atunci ! Acum însă el se afla față în față cu realitatea.

Pe Krämer îl străbăteau fiorii. Și ce o să se aleagă din Höfel ? Și din Kropinski ? Și din cei zece oameni din

depozitul de efecte? Pippig! Copilul! Ce-o să se aleagă din tot?

Arestații fuseseră închiși în temnița pe care Gestapoul din Weimar o instalase anume în acest scop în fostele grajduri ale ducelui.

Rochus Gay, SD[1]-istul, îl luase pe Kluttig cu el în camera care se afla la primul etaj din clădirea din față. Dezolant de sobră arăta această încăpere cu mobila ei strînsă la întîmplare care nu se compunea decît din cîteva scaune, o masă, o mașină de scris așezată lîngă fereastră și un dulap urît cu ușă rulantă. O plantă neîngrijită vegeta pe pervazul ferestrei.

Pătratele deschise ale tapetelor devenite cenușii de bătrînețe închipuiau desene senine cu flori, desene de altădată.

Kluttig se așezase pe scaunul care se afla lîngă mașina de scris. Gay, cu țigara de foi în gură, stătea în mijlocul camerei, cu capul înfundat între umerii lați. Costumul uzat îi atîrna neglijent pe trup. SD-istul își vîrîse mîinile în buzunarele pantalonilor deformați. Cravata mototolită din pricina legatului zilnic și lunecată într-o parte îi atîrna deasupra vestonului lăbărțat. Cu glasul lui răgușit mîrîi către Lagerführer:

— Aș vrea să știu ce dracu faceți voi, moși-crăciunilor, acolo sus pe muntele vostru? Acum vreți să vă aducem un mic copil! Doar noi nu sîntem un azil de copii.

Gay își arătă dinții între care ținea țigara mestecată.

— Grijile voastre aș vrea să le am...

Kluttig încercă să-i explice lui Gay relațiile între fapte. Primejdioasa situație de pe front nu îngăduie nici o amînare în descoperirea organizației clandestine comuniste...

Gay scutură nerăbdător din coate, pentru că mîinile vîrîte în buzunare nu permiteau mișcarea liberă a brațelor.

— Cu cinci minute înainte de ceasul al doisprezecelea veniți glonț la mine cu o chestie ca asta.

[1] SD = Sicherheits Dienst = Serviciul de siguranță (n.t.).

Kluttig se apără.

— Noi îi căutăm de mult...

— Măi, Heinilor... răbufni Gay cu dispreț, ani în șir v-ați încălzit la c... acolo sus și v-ați aranjat viața dulce. Ca zeii ați umblat pe niște picioroange...

Kluttig vru să protesteze, dar Gay îl repezi :

— Nu vorbi prostii ! Tu ești tot atît de moș-crăciun ca ceilalți ! Își răsuci țigara cu limba.

— A fost un joc frumos, nu-i așa ? Acoperiți, descoperiți ! Și să stea drepți în fața voastră ! Cu cît mai jos la picioarele voastre s-au tîrît perfizii aceia, cu atît mai tari v-ați simțit : pe noi nimeni nu ne poate atinge ! Împuțiților ! În stupiditatea voastră nici n-ați băgat de seamă cu cîtă bucurie s-au umilit ei în fața voastră. Cu atît mai sigur puteau doar să se strecoare în găurile lor de cîrtițe. Ei poftim, și acum ?

Kluttig ședea parcă ar fi fost ocărît.

— Dacă în tot timpul acesta n-ați fi fost decît niște proști eu n-aș avea nimic de obiectat, continuă SD-istul, dar ați înfulecat, v-ați îmbătat, v-ați ținut de tîrfe— niște grandomani ați fost ! Și acum cînd trebuie să vă faceți bagajele, dintr-o dată vă treziți că Comuna... Se opri și privi supărat mucul stins al țigării.

Kluttig, care considera reproșurile primite o crudă nedreptate, încercă să se scuze.

— Îți dau cuvîntul meu de onoare, că am făcut totul...

Gay își aprinse din nou mucul și închise ochii, pentru că îl pișca fumul ; plictisit, nici nu luă în seamă asigurarea lui Kluttig.

— Povestește ce-i cu fierul vechi ce mi l-ai adus încoace.

Mulțumit că SD-istul a trecut la discutarea problemei, Kluttig îi dădu un raport amănunțit. Între timp Gay umbla cu capul plecat înainte prin cameră, în aparență puțin interesat, totuși asculta atent și chibzuia de pe acum asupra lucrurilor.

Legătura între copil și Comună părea a exista într-adevăr, tot astfel opinia lui Kluttig despre Pippig și Rose părea să corespundă adevărului. După cum i-au fost zugrăviți cei doi, unul părea un tip curajos, iar celălalt un laș. În Gay se trezi pasiunea vînătorului. Îl lăsă pe

Kluttig să vorbească în timp ce el medita asupra tacticii potrivite.

Rose și Pippig!

Pe aceștia doi va trebui așezată pîrghia.

Kluttig îl imploră pe SD-ist:

— Nu mai avem mult timp, frontul vine tot mai aproape... Se ridică speriat și se postă în calea lui Gay. Întrerupt din gînduri, acesta îl privi pe Lagerführerul, pe a cărui față se oglindea urgența situației. Gay nu se lăsă intimidat de criza de timp, ba chiar vedea într-însa o minunată șansă de a iscodi în lagăr urmele tainice. Prea de multe ori se convinsese că omul, pus în fața alternativei între viață și moarte, în ultima clipă se decide pentru viață, devine slab și face mărturisirile pe care pînă atunci le refuza cu îndîrjire. Cei zece indivizi, pe care Kluttig îi adusese, erau desigur de mulți ani în lagăr. Și ei știau că sfîrșitul e iminent. Gay închise ochii ca să-și poată concentra și mai mult gîndurile.

Cine oare și-ar risca viața puțin timp înaintea sfîrșitului, cînd zărește posibilitatea de a se strecura printr-o ultimă mare primejdie? SD-istul își răsuci țigara și cu o mișcare nerăbdătoare stăvili celelalte explicații ale lui Kluttig.

— Bine, bine, sînt edificat!

Ceva mai tîrziu, după ce Kluttig plecase, Gay trecu dincolo în închisoare. În pofida supraaglomerației el ordonă să se facă liberă o celulă și predă temnicerului lista cu numele celor din Buchenwald, cu dispoziția de a stabili datele lor personale și de a-i împărți din nou pe cei zece oameni cîte unul în celule diferite.

Trebuie să fie „amestecați". În privința lui Rose și Pippig ordonă să fie băgați împreună în celula de unde fuseseră evacuați deținuții.

— Dar fără vîlvă, ai înțeles? Trebuie să se facă totul ca din întîmplare! Băieții să nu bage de seamă că dinadins sînt închiși împreună.

Astfel Rose și Pippig au nimerit amîndoi în celula numărul 16, fără să bănuie că astfel se crease prima condiție în vederea tacticii interogatoriilor care vor urma.

Rose era cu totul zdrobit. Şedea cu trupul fără vlagă pe unicul scăunel din celulă, își ținea mîinile, care se frecau nervos una de alta, între genunchi şi privea fix înainte. Fața îi era albă ca varul și emoția îi apăsa ca plumbul stomacul și îi dădea greață.

Pippig privi împrejur prin încăperea goală și îl bătu pe Rose pe umăr îmbărbătîndu-l :

— Stăpînește-te, omule !

Rose răsuflă din greu și răbufni printre buzele tremurătoare :

— Măi cîine, mă...

Pippig se uită surprins la Rose, care copleșit de chinurile sufletești începu să-și legene partea superioară a corpului.

— Măi cîine, mă, dacă eu mă voi prăpădi tocmai acum, puțin timp înaintea închiderii porții, atunci tu ești vinovatul.

Pippig își dădea seama de suferința omului :

— Dar ce ai, August...

Dintr-o dată Rose sări în sus și-l apucă pe Pippig de beregată. Pippig se smuci din strînsoarea sugrumătoare, dar Rose nu-i dădu drumul, se năpusti asupra lui şi începură să lupte unul cu altul.

Pippig îl înfrînse pe omul turbat. Scăunelul se răsturnă cu zgomot, celula se deschise brusc şi temnicerul intră.

— Ei, ei, ei, ce faceți ?

Îi despărți pe cei doi încîlciți ca într-un ghem.

— Vreți să vă omorîți pînă la urmă ? Ajunge acum că sînteți aici. Împăcați-vă și fiți bucuroși că aveți o celulă numai pentru voi. În celelalte zac cîte cincisprezece oameni împreună.

Bătrînul temnicer observase numaidecît care din cei doi avea nervii slăbiți, de aceea îl împinse pe Rose pe scăunel.

— Hai, potolește-te acum.

Apoi i se adresă lui Pippig, care își încheie jacheta, desfăcută în timpul încăierării :

— Cu asta doar vă agravați situația.

Pippig simți în aceste cuvinte compasiunea unui om și înclină recunoscător capul către bătrîn. Acesta îi lăsă iarăși singuri și încuie celula.

Rose rămase așezat pe scaun în poziția în care fusese pus de temnicer. Neputincios și cuprins de o frică năprasnică se văicărea într-una :

— Eu n-am nimic de-a face cu chestia asta. Ea nu mă privește. Nu vreau să mă prăpădesc acum la urmă.

Lui Pippig i se făcu milă :

— E adevărat, cu copilul tu n-ai nimic de-a face, August.

Rose răbufni, mîinile îi tremurau puternic :

— Nu știu nimic despre copil. Nimic nu știu, absolut nimic !

— Păi, atunci totul e în regulă, îi răspunse Pippig laconic și supărat brusc pe Rose care tremura de frică. Se rezemă de perete și privi spinarea încovoiată a lui Rose cu capul înfundat adînc între umeri. Din părul tuns scurt ieșea chelia rotundă.

Pippig își dădu seama că în fața greutăților care-i mai așteptau nu va găsi în Rose un tovarăș. Deodată îl cuprinse uimirea cînd se gîndi cît de puțin îl cunoștea. Se pare că el continuase să încaseze cotizațiile partidului său, ceea ce și dusese la arestarea lui. Mai mult nu știa Pippig. Cu zelul unui funcționar prost plătit, Rose rezolvase lucrările birocratice zilnice ale companiei și ar fi putut tot atît de bine să poarte în locul îmbrăcăminții vărgate de deținut un costum uzat de camgarn. Datorită veșnicei temeri de a nu bate la ochi, Rose fusese adesea obiectul unei bine intenționate ironii. Nici unul nu-l luase vreodată în serios. Deși era considerat că aparține companiei și niciodată n-a oferit un motiv de neîncredere, ducea totuși, printre ceilalți, o viață singuratică.

Pippig privi țintă cocoașa hîdă și deodată înțelese : Aici lîngă dînsul se află trădarea.

În același timp Pippig alungă repede bănuiala care se trezise o dată cu gîndul acesta. În fond Rose totuși nu era un om rău. Îi era doar frică. Păi, e clar, îi era numai frică.

Pippig se desprinse de perete şi se apropie de Rose :

— Totuşi, nu eşti un om rău, August.

Rose nu răspunse. Se frămînta cu gîndurile. Pippig şovăi o clipă, apoi se aşeză hotărît pe podea lîngă scăunel.

— Ascultă, August, în privinţa chestiei cu copilul, să n-ai nici o teamă. Tu doar nu ştii nimic.

Rose răbufni lătrînd :

— Dar tocmai că ştiu !

— Nu ! se repezi Pippig la el, tu nu ştii nimic ! *Absolut nimic !* Şi dacă nu ştii nimic, nu poţi să spui nimic ! Rose îşi dădu seama de intenţia lui Pippig şi tăcu încăpăţînat. Pippig îl lovi peste genunchi : Ai auzit ? Nici eu nu ştiu nimic, şi nici ceilalţi nu ştiu nimic. Şi dacă *noi toţi nu ştim* nimic... ei, August... Rose nu răspunse. Pippig stărui pe lîngă el plin de ardoare, dar el continua să tacă.

— Măi August, omule ! Vrei tu cumva să fii singurul care...? Tu eşti doar tovarăşul nostru de soartă ! Nu te gîndi acum la copil ! Gîndeşte-te la noi toţi ! Poate ne-a băgat Zweiling aici. Poate denunţătorul Wurach ?... Ascultă, Rose ! Tu doar nu eşti un denunţător !

Rose răsuflă din greu, chinuit. Faţa lui posomorîtă se deschise dintr-o dată plină de durere, mărul lui Adam îi tremura.

— Nu vreau să mă prăpădesc tocmai la sfîrşit, nu vreau să mă prăpădesc...

Pippig sări în picioare şi înjură :

— Să mă bată Dumnezeu ! Îl scutură puternic pe Rose de umăr : August, măi omule, mă ! Gîndeşte-te doar ! Crezi tu oare că ăştia acum, cu cinci minute înaintea închiderii porţilor, or să mai despice firul în patru ? Atît de proşti nu sînt nici ei. Au să se ferească ! Aceasta este marea noastră şansă ! Trebuie numai să fim uniţi !

Rose se maimuţări :

— Să fim uniţi ! Or să ne frîngă toate oasele.

Pippig îl lăsă. Vîrî mîinile în buzunare şi se plimbă cu paşi fermi prin celulă.

— Pentru cîteva lovituri la mutră trebuie să fim pregătiţi !...

Celula se deschise. Temnicerul ținea ușa cu mîna :

— Pippig la interogatoriu !

Pippig se răsuci speriat și-l privi pe bătrînul slujbaș, care resemnat cu funcția sa murdară, aștepta la ușă.

Pippig ridică nepăsător din umeri și plecă. Din ușă se mai întoarse o dată spre Rose și rîse :

— Ei. August, pippst du oder pipp ich ? Ich pippe !

Rose se uita încremenit spre ușa care se închisese in urma lui Pippig.

La aceeași oră Bochow și Bogorski ședeau împreună. Scharführerul plecase cu ultimii dintre noii veniți care părăsiseră baia. Deținuții din companie curățau de zor încăperea de baie.

— Începe distracția, Leonid...

Bochow se așeză greoi pe un scăunel.

— Ceva mai precis nu știu, însă Krämer mi-a comunicat tocmai acum. Vor să evacueze.

Se părea că vestea nu-l impresionează prea tare pe Bogorski. Sau se ascundea poate față de Bochow ? Acesta se sculă, se uită spre podea și în sfîrșit ridică privirea la Bogorski.

— Hm, ce facem acum ?... Întrebarea nu mărturisea o nedumerire, ci se referea la soarta celor 50 000 de oameni. Ea cuprindea toate planurile discutate de luni de zile mereu și mereu în vederea acestei clipe, care părea că a sosit. Să-i lase să evacueze și cei 50 000 de oameni să fie trimiși la moarte sigură ? Sau ar trebui...

Bogorski deschise brusc sertarul mesei, scoase o hartă a Germaniei, o întinse pe masă și printr-un semn îl chemă pe Bochow lîngă dînsul.

Degetul lui se plimbă de-a lungul Oderului și se opri la Bogorski.

— Aici este Armata Roșie. Apăsă degetul pe un punct : Berlin ! Pînă acolo n-ar mai fi decît un drum scurt, explică el comparînd frontul de est cu cel de vest. În vest linia se întindea de la Paderborn la Wildungen, Treysa, Hersfeld, Fulda. Fără îndoială, ofensiva va ținti înspre Thüringen, prin Kassel, Eisenach, Erfurt. Din nou

Bogorski apăsă degetul pe un punct: Weimar... și adăugă: Buchenwald! Dar dinspre vest drumul la Berlin ar fi cu mult mai lung decît dinspre est. Cine va avea Berlinul va avea și victoria asupra Germaniei hitleriste.

— Americanii și englezii vor lăsa oare Uniunii Sovietice această victorie? Niet.

Bogorski cuprinse cu mîinile sale late fronturile din vest și est, de pe hartă, împingîndu-le spre centru: spre Berlin.

— De aceea americanii se grăbesc, pentru că ei mai au un drum lung pînă la Berlin și pentru că timpul va fi foarte scurt.

Bochow dădu din cap în semn că a înțeles. Bogorski vru să explice în germana lui greoaie că americanii vor face tot posibilul să ajungă la Berlin în același timp cu Armata Roșie. Trebuie contat deci pe o înaintare rapidă spre Thüringen. Asta o să fie ca o întrecere într-o alergare. Cine va fi mai repede? Americanii sau fasciștii cu evacuarea?

— Iar noi ne aflăm tocmai la mijloc, zîmbi Bochow dureros și oftă. Acum se adună toate grămadă! Trebuie încă în astă seară să discutăm cu C.I.L.-ul, pentru că ceea ce avem acum de făcut, nu putem decide numai noi doi.

Bochow se așeză din nou pe scăunel și-i relată lui Bogorski șirul gîndurilor sale:

— Deodată apare o mică vietate în lagăr, da, da știu, Leonid, asta o știu — o înțeleg bine. Dar gîndește-te numai: mai întîi Höfel și Kropinski ajung în buncăr. *Din cauza ei.* Noi trebuie să ținem paralizată întreaga organizație. *Din cauza ei.* Acum au ridicat zece oameni de la depozitul de efecte. *Din cauza ei.* E o situație desperată!

Bogorski ascultă fără să vorbească, lăsîndu-l pe Bochow să spună tot ce are pe suflet. Acesta mai adăuga acum un alt gînd:

— De acest copil, Leonid, de acest copil depinde totul. Cît timp ei nu-l vor găsi, Höfel va rămîne neclintit, și Kropinski la fel, și cei zece oameni la fel. Dar dacă vor găsi copilul...?

— Omule ! Tu știi ce se întîmplă în asemenea cazuri ! E o veche înțelepciune. Prin acest copil Höfel a devenit tare. Dar să i-l aducă în față : iată-l, îl avem, acum mărturisește ! Te asigur că atunci o să-i piară puterile. Și pe urmă ? Pe urmă ce va fi ?

Bochow își apăsă mîinile pe tîmple.

— Mult prea mulți știu acum de copil. Aici e primejdia ! Aceasta nu se mai poate îndrepta, spuse el obosit, sîntem strîmtorați și trebuie să ne mișcăm cum vom putea.

Bochow își încheie paltonul, revenise acum cu totul la realitate :

— Ca să știi și tu, eu voi convoca C.I.L.-ul încă pentru deseară.

Se pregăti să plece, se mai opri o clipă și spuse resemnat :

— Și lucrul acesta a devenit periculos. Dar nu mai putem ține seamă de asta. Își strînseră tăcut mîinile.

Încă multă vreme, după ce rămase singur, Bogorski se frămîntă cu gîndurile căutînd o ieșire. Știau acum prea mulți despre copil. Aici era într-adevăr o primejdie serioasă ! Pînă la Zidkowski se întindea acum lanțul acelora care au avut de-a face cu copilul. Lanțul trebuie rupt. Va fi necesar ca tovarășii să fie apărați unul de altul. Să rupi lanțul, se gîndi Bogorski, dar cum ?

De mai mult de o oră Pippig era plecat și Rose tot mai ședea ghemuit pe scăunel. Va mai dura puțin și va veni el la rînd. O frică sălbatică îl cuprinse. Rose se închipui de pe acum în fața omului de la Gestapo.

— Domnule comisar, eu de fapt sînt cu totul nevinovat. Eu mi-am văzut de treaba mea și altceva nu știu nimic. Pentru că acesta i se părea un lucru plăcut, se lăsă întrebat de comisarul imaginar :

— De cîtă vreme ești dumneata în lagăr ?

— De opt ani, domnule comisar.

— De opt ani ! Dar cum ai putut să le suporți pe toate ?

Rose savură întrebarea.

— Au fost timpuri grele. Știți, domnule comisar, cînd am fost adus încoace acum opt ani, lagărul încă nu era ca astăzi. Cînd am auzit pentru prima dată, atunci, în închisoarea poliției, numele Buchenwald, mi s-a părut nostim... Buchenwald... suna aparte... nu știu cum, dar m-am gîndit atunci, tu intri într-un lagăr frumos, curat, acolo vei fi reeducat de oameni simpatici și după cîteva luni te duci apoi acasă...

Șoaptele încremeniră și Rose se holbă în gol. În amintirea lui pe primul plan apăru acum sosirea de acum opt ani în gara Weimar. Coborînd din vagonul de marfă, fusese luat în primire, împreună cu alți deținuți, de o escortă SS. Diferite amănunte se iviră în memoria lui Rose. Îi văzu din nou pe oamenii de pe peron, care urmăreau spectacolul de la o anumită distanță. Dușmănoși și tăcuți. La fel de dușmănos și tăcut se comportau SS-iștii. Purtau uniforme stranii, verzi-cenușii. O cască de oțel, o carabină și un cap de mort pe fond negru. Erau cu toții băieți tineri, nu aveau mai mult de optsprezece ani, dar arătau siniștri și periculoși.

S-au urcat într-un autocamion acoperit. În față și în spate, pe băncile instalate în camion, s-au așezat SS-iștii, ținînd carabina între genunchi. Șeful escortei a sărit peste oblonul ridicat în mașină și a spus pe un ton amenințător.

— Orice conversație este interzisă. Cine trăncănește va primi cîteva palme peste mutră. La orice încercare de fugă se trage numaidecît. Plecarea !

Au urcat dealul și cînd camionul s-a oprit, escorta tăcută s-a transformat într-o hoardă sălbatică și urlătoare. Oblonul camionului a căzut cu zornăit. SS-iștii au sărit de pe locurile lor și cu urlete și lovituri cu patul puștii i-au gonit pe deținuți din camion și în pas alergător i-au împins înăuntru în baraca verde, în fața căreia mașina s-a oprit.

Rose văzu iarăși coridorul lung, semiîntunecos cu multele sale uși. SS-iștii alergau încolo și încoace, cizmele lor bocăneau pe podeaua goală. Deținuții s-au înșirat într-un rînd lung cu fața înspre perete, cu brațele împreunate după cap. Înregistrau în spatele lor agitația, urletele

și înjurăturile milităreşti, brutale. Din cînd în cînd unul dintre SS-iştii grăbiți se oprea.

— Ce fel de gloată e asta ? Stai drepți, scroafă murdară ! Pe neaşteptate ți se trăgea cîte o lovitură cu pumnul în cap, astfel că fruntea se izbea de perete.

Imaginile se pierdură, Rose şedea pe scăunel cu creierul deşertat. Treptat creierul se umplu din nou cu viziunile amintirii, care erau vii și proaspete ca în prima zi. Se făcuse seară cînd deținuții din secția politică fuseseră în fine aduși în lagăr. Rose se văzu în mijlocul cetei de deținuți mărşăluind în necunoscut pe drumul de lut muiat. Un Scharführer bocănea după ei. Se zăriră turnurile de pază construite pe piloni, care arătau ca nişte primitive platforme înalte de vînătoare. Exista și un gard din buşteni necojiți, înconjurat cu sîrmă ghimpată trasă ca liniile portativelor muzicale.

Dintr-o gheretă a ieşit o santinelă cu cască de oțel, cu o manta ce îi ajungea pînă la picioare. O uşă care se clătina, făcută de mîntuială, tot atît de primitiv ca și gardul, scîrțîia sumbru din țîțînile ruginite. Un spațiu vast se întindea în fața lor. În beznă, nicăieri, nici un om. Se vedeau unul cîte unul copaci înalți ale căror crengi se înfigeau ca nişte brațe ridicate în întunericul umed de ploaie și printre ei împrăştiați fără nici o regulă se aflau stîlpii pentru lumină. În licărul roşu al lămpilor, care făceau un rotocol pe pămînt, sclipea burnița. Noroiul lucea ca slănina. Nişte buşteni negri stăteau ghemuiți ici-colo, cîteva şandramale din scînduri... Încremenit și mort era peisajul fantomatic.

— Alergați mai repede, păsărelelor !

Cu pantalonii sumeşi și vîslind cu coatele, se săltau prin noroiul adînc pînă la glezne. Se împiedicau de bucăți ascunse de piatră, alunecau în gropi, își pierdeau echilibrul, întindeau brațele înainte în semn de apărare.

— Alergați ! Afurisiților !

— Așa arăta atunci, domnule comisar. Cum credeți că am locuit o vreme la început ? Spălatul nu era posibil, apa puțină abia ajungea pentru bucătărie. Boarfele nu ni s-au uscat niciodată. Ude cum le dezbrăcam seara, așa le îmbrăcam și dimineața... Ieşeam din patul cald, domnule comisar... Aveam cu toții diaree. În spatele

barăcilor se aflau latrinele împuțite, nişte gropi cu o grindă deasupra. Nici măcar hîrtie nu exista pentru a ne şterge la dos... Dar totul ne era perfect egal. Dacă aveam destulă mîncare pe atunci? Ce ştiţi dumneavoastră, domnule comisar! Asta trebuie să v-o descriu pe larg, altfel n-o s-o pricepeţi...

În loc s-o „descrie", Rose se cufundă din nou în gînduri și se refugie în imaginile trecutului. La ora 4 dimineața suna strident fluierul șefului de bloc. Cei din Stubendienst strigau în dormitor: „Scularea!"

Afară mai mocnea noaptea. În lumina tulbure a lămpilor electrice sclipea ca un lac noroiul şi se scurgea ca o cocă trîndavă pe deal în jos pe drumurile dintre barăci. Burnița juca ca o nălucă. Reci ca gheața şi înțepenite erau boarfele, tari ca oasele ghetele ude.

S-a isprăvit noaptea și somnul, iar afară se năștea o zi nouă. În încăperea de zi oamenii sorbeau zgomotos o ceaşcă cu o fiertură de cafea căldicică, înainte de a ieşi afară în umezeală și frig. Adeseori cafeaua era singura hrană pentru ziua întreagă.

— Da, da, domnule comisar, gemu Rose copleșit de puterea amintirii, bucata de pîine pentru o zi o căpătam cu o seară înainte şi o înfulecam de obicei cu supa.

Afară șeful de bloc fluiera. „Alinierea la apel!" Afară din șandrama, în noroi și murdărie!

— La dreapta! Pas de voie, marș!

Teleap, teleap! Stîng — doi, stîng — doi...

Cînd ajungeam sus, eram iarăși uzi pînă la piele. Reflectoarele ne țipau în față și ne înțepau în ochi... Pe urmă haitele Blockführerilor se răsfirau printre noi ca să ne numere. Pașii lor împroşcau noroiul în toate părțile, dar ei aveau cizme solide. Apelul nu se mai termina. Sus era ceva în neregulă. Din nou lipsea unul! Afurisită treabă!

— Oamenii din Stubendienst să plece repede în pădure, să caute pasărea! se striga prin difuzor. Din toate blocurile cei din Stubendienst se repezeau afară, cu șeful de lagăr în frunte.

Nuu, nuu, ăla nu era Krämer, la unul ca acesta nici nu puteai să te gîndești pe vremea aceea. Șeful de lagăr

de pe atunci era unul verde, un BV[1] și ăla a pierit de mult, cîinele. Și noi stăteam și așteptam să găsească pe cel dat lipsă. Stăteam și ne holbam ca niște tîmpiți. Stăteam și dormeam de-a-n-picioarelea. Asta dura o oră sau chiar două. Unde s-o fi vîrît băiatul ? Să fi alunecat oare în latrină și să se fi înecat în murdărie ? Păi, poftă bună ! Atunci putea să dureze mult și bine pînă să-l pescuiască afară cu niște prăjini lungi...

Poate că o fi șterpelit o bucată de pîine și cuprins de frică s-o fi spînzurat în pădure ! Credeți poate că numai pentru o bucățică de pîine ? Ce știți dumneavoastră ! Acum găsește-l în întuneric printre atîția copaci...

Două ore... trei ore...

Ploaia ne muia, înfundam capetele tot mai adînc între umeri și deveneam tot mai asemănători berzelor. Încet se lumina de ziuă. Noi stăteam în picioare, priveam, dormeam. Foamea ne răscolea mișelește mațele. Cîte unul nu mai putea suporta statul în picioare. Începea să se clatine, cădea în genunchi, era ridicat de vecinii din rînd și atîrna apoi între ei ca un sac. Altul se prăbușea, era culcat lîngă bloc, jacheta lui înfășurată îi era băgată sub cap, ca măcar capul să nu zacă în noroi.

Reflectoarele fuseseră stinse de mult.

Uneori cîte un Blockführer venea de sus bocănind cu cizmele ca să treacă printre rînduri. Atenție ! se șoptea de la bloc la bloc. Oasele se redresau. Drepți ! Alinierea la dreapta și în adîncime... Cînd individul pleca, balamalele trupului începeau iarăși să bîțîie...

În sfîrșit se auzea de undeva din fund un fluierat. În blocuri reintra viața. L-au găsit ! Oasele înțepenite începeau să se miște. Precaut picioarele erau scoase din noroi. Plescăituri, parcă s-ar fi plesnit din limbă.

Unuia îi rămăsese gheata în noroi. Balansînd pe un picior, bălăcind cu mîna prin clisă, omul își trage afară gheata înnămolită. Cu cealaltă mînă o deșartă. Noroiul cade cu zgomot ca balega pe pămînt.

În galop sălbatic hoarda ieșea din pădure. Cu șeful de lagăr în frunte. Slavă domnului, l-au găsit. Îl tîrau de picioare după ei pe pietre și peste cioturile pomilor

---

[1] Triunghiul verde era semnul deținuților de drept comun (Berufsverbrecher), prescurtat BV (n.t.).

tăiați. Capul se zvîrcolea și sărea ca o minge peste obstacole. Mai trăia oare? Ajunși sus, l-au culcat la picioarele Rapportführerului ca pe un iepure împușcat. Acum apelul era în regulă.

— Companiile de muncă, alinierea!

În sfîrșit! Adusese și un folos șederea îndelungată. Trecuseră cîteva ore din zi. Și apoi porneau din lagăr afară. Un cîntec!

La margine de sat, lîngă ponoare
E un bordei șoldiu, lăsat pe o rînă,
Iar în bordeiul șui, scăldat în soare,
Torcînd, și-așteaptă fiul o bătrînă...

sau:

O, tu Sauer vecine,
Cu izvoare cristaline,
Cum vin oamenii la tine!
De departe și de aproape
Vin la tine să se-adape...

Rose rîse pe înfundate. Ar fi vrut să povestească ore întregi cum fusese pe atunci.

Am lucrat în compania de muncă a unei stații de pompare din Weimar. Tiii... ce-a fost acolo! Rose plescăi din limbă. Șanțul se întindea în jos de-a lungul dealului. Patru metri adîncime, patru metri lățime. Înăuntru se afla conducta pentru apă, niște tuburi de lut, groase cît un om în picioare, așezate pe vatra șanțului.

Șanțul acesta trebuia astupat, asta era sarcina noastră. Ce candid sună totul! Ce știți dumneavoastră! Pămîntul aruncat afară înghețase ca piatra. Trebuia spart cu tîrnăcopul. Tii, cum se mai izbea de mînă coada tîrnăcopului. Mai întîi se fac niște bășici, apoi toată palma e numai carne vie. Și tot dai și dai! Cu tîrnăcopul, cu lopata, și iar cu tîrnăcopul și cu lopata. Mușchii de pe spate? Nuu, dragul meu, tăișul coasei. Să-ți pansezi rănile? Nuu, dragul meu, în Buchenwald nu există decît oameni sănătoși sau morți. Și mort poți să devii aici foarte repede. Ce crezi oare? Cînd Scharführerul se re-

pede la tine, atunci sapi ca să-ţi păstrezi viaţa! La o distanţă de cinci metri se află cordonul santinelelor, nişte flăcăi tineri, care se plictisesc şi îngheaţă, ţie însă îţi curge sudoarea şi ploaia peste faţă, încît abia de poţi să mai zăreşti ceva. Dar există şi lucruri mai rele! Afurisita diaree! Ai vrea să-ţi lepezi pantalonii şi chiar pe loc să... Asta însă e interzis. Trebuie să ceri voie santinelei şi să mergi în pădure. Ha-ha-haa, în pădure... Asta înseamnă : dincolo de cordonul santinelelor, şi cine trece dincolo e împuşcat pentru tentativă de fugă. Ei, acum fă-ţi treaba... Dar burta ţi-e gata să crape! În ultima clipă cînd începe să-ţi curgă în pantaloni, ţi-e egal... A te c... e mai necesar decît a muri. Dai drumul tîrnăcopului, mergi spre santinelă poticnindu-te de muşuroaiele de pămînt, cuţitele de coasă îţi taie spinarea ; tremurînd, te ploconeşti în faţa băieţandrului :

— Deţinutul cere voie să iasă afară...

Dacă te aşezi prea aproape de el, se repede la tine, îţi trînteşte patul puştii în şale :

— Porcule, vrei să te balegi chiar în faţa mea?

Dacă te îndepărtezi însă mai mult cu un metru, atunci poate apuca iute carabina şi...

Istovit, Rose lăsă capul spre ceafă. Asta face bine pentru o clipă, dar numai pentru o clipă, pentru că sîngele stăvilit ţîşneşte apoi iarăşi în sus.

Rose sări în picioare şi începu să gesticuleze :

— Toate acestea trebuie doar să vi le povestesc, domnule comisar. Trebuie să ştiţi prin cîte am trecut! Cine ştie ce faceţi acum cu Pippig! Eu n-am nimic de-a face cu copilul, absolut nimic, vă rog...

Rose nu mai putu să continue. Zăngănitul cheii în uşa celulei îl surprinse. Temnicerul se strecură anevoie înăuntru, tîrînd o legăturică după el ; legăturica era Pippig.

— Ţine-l, mîrîi temnicerul către Rose, care stătea în celulă ca şi cum ar fi vrut să se refugieze în cel mai depărtat colţ. Dar se supuse. Vîrî mîinile lui sub braţele lui Pippig în timp ce temnicerul lăsă patul în jos. Cul-

cară legăturica pe pat. Temnicerul părăsi celula cu cana goală și se întoarse cu ea plină cu apă, aruncîndu-i lui Rose o zdreanță de pînză. Dumneata vezi doar singur ce ai de făcut. Îi lăsă pe cei doi singuri.

Pippig zăcea cu ochii închiși. Un ochi îi era umflat. Din urechea stîngă se prelingea pînă la gît un fir negru de sînge uscat. Nasul și gura umflate erau numai cheaguri de sînge. Jacheta și cămașa îi erau desfăcute, cămașa sfîșiată.

Mîna lui Rose, care ținea cîrpa, se mișca convulsiv. Cu curiozitatea groazei el se aplecă peste Pippig. Pleoapele acestuia tremurau. Fața desfigurată se strîmbă într-o grimasă, care voia să fie un zîmbet. Rose o observă cu oroare. Deodată Pippig începu să vorbească, încet, dar totuși cu un glas înspăimîntător de limpede :

— Șterge-mă pe față... Mîinile lui Rose tremurară cînd udă cîrpa și șterse fața lui Pippig.

Pippig mișca anevoie mîinile și dezlipi cu precauție cămașa de pe piele. Abia acum zări Rose pe piept pete mari rotunde de carne arsă. Arsuri ! Pippig simți prin întredeschizătura pleoapelor privirea lui Rose holbată spre pieptul său.

— Cu țigara de foi, zise doar ca să explice lucrurile și după cîteva secunde paralizante : Pune-mi cîrpa pe ele, cît se poate de udă. Pippig gemu cînd simți răcoarea. Suflă greu și rosti apăsat : Ceva de băut ai ? Rose privi prin celulă și descoperi în dulapul aflat în perete o ceașcă de aluminiu pe care o umplu. Cu brațul vîrît pe la spate îl sprijini pe Pippig care bău lacom ceașca pînă la fund. Abia acum i se păru că „a trecut greul". Cu un geamăt de izbăvire își culcă capul înapoi și fața i se destinse. Ochiul rănit nu putea să-l deschidă decît pe jumătate. Ca și cum acesta ar fi fost pentru dînsul lucrul cel mai important, începu, pipăind cu degetul, să-și controleze gura. Cîțiva dinți lipseau, alții se clătinau... Pippig schiță pentru el însuși un gest disprețuitor cu mîna : atîta pagubă... luă cîrpa de pe piept și i-o întinse lui Rose : Mai ud-o o dată. Părea că prinde puteri. După un timp spuse cu totul deslușit : N-ai nici o grijă, cu tine n-are s-o facă. Eu știu acum despre ce e vorba. Vorbea poticnindu-se cu limba, trebuia abia să se obișnuiască cu dinții știrbi.

Nu întîmplător sîntem amîndoi împreună în celulă. Ei își închipuie adică că sînt șireți. Dar și noi sîntem șireți. Ascultă, August ! Se ridică anevoie, dădu la o parte mîna lui Rose care voia să-l ajute și răsuflă adînc. Ascultă, August, e important. Bulle [1] m-a snopit în bătăi nu pentru că n-am suflat nici o vorbă, ăla știe acum că de la mine nu va scoate nimic, ci pentru că... Ascultă că-i important... Vorbele îl oboseau, el răsuflă greu.

— Nu te enerva, îl rugă Rose.

Pippig se sforță să zîmbească.

— Dar nici nu mă enervez...

Tăcu și simți răcoarea binefăcătoare pe rănile sale.

— Asta îmi face bine, gemu el. Trebuie să se culce înapoi pe spate. Un timp zăcu așa și nu spuse nimic. Rose puse șovăind o întrebare.

— De ce, de ce, n-are să facă la fel, și cu mine ? Ți-a spus-o el ?

Pippig nu răspunse. Jalnică întrebare ! În sfîrșit însă spuse totuși :

— Mă gogomanule... Rose se rușină, lăsă privirea în jos. Pippig continuă : Bulle știe că tu... ai o fire moale... De aia ne-a băgat împreună într-o celulă. Ca să faci în pantaloni de frică cînd ai să mă vezi pe mine. Pe asta scontează el. Și apoi, fii sigur, va încerca să te ia cu zăhărelul. Dacă nu vrei să mănînci și tu bătaie, atunci trebuie să fii foarte prudent...

— Dar ce să fac ? Chipul lui Rose se strîmbă urît.

— Să-ți ții botul, altceva nimic.

Rose înghiți în sec.

— Tu nu știi de nimic, și cu asta trebuie să rămîi chiar dacă îți va trage cîteva în mutră. Să mă bată Dumnezeu, atîta doar ai să mai poți îndura !

Durerile deveniră insuportabile. Pippig gemu și aruncă agitat capul încolo și încoace. Era atît de îngrozitor de singur în mizeria lui.

— Omule, mai dă-mi ceva de băut, oftă și se ridică puțin sprijinindu-se de cot pînă ce Rose îi ținu tremurînd ceașca la buze, și apoi căzu istovit îndărăt.

[1] Bulle = taur : poreclă pentru comisari, inspectori de închisoare etc. (n.t.).

Rose văzu pe chipul omului chinuit sforţarea cu care îşi stăpînea durerile. Deodată îl copleşi ruşinea. Vorbi încet şi mai mult ca pentru sine :

— Bine, bine, Rudi, bine, aşadar eu nu ştiu de nimic...

— Vezi, vezi, spuse el în culmea bucuriei, şi la asta trebuie să rămîi, să nu scapi o vorbă, August, auzi ? Cînd Bulle va observa că tu ştii ceva, o să facă şuncă tocată din tine, înţelegi ? Dar dacă ai să rămîi neclintit, înţelegi... ? Eu l-am făcut acum să înţeleagă că tu nu ştii nimic de povestea asta.

— Ai luat totul asupra ta ?

— Ai cumva sticleţi ? zise Pippig deodată ca şi cum ar fi fost complet sănătos. Eu i-am spus că dacă noi toţi nu ştim nimic, cu atît mai puţin ştii tu ceva pentru că tu eşti un... gogoman... Pippig ajunsese la capătul puterilor. Se întinse şi muşchii îi erau muiaţi de durere. Rose privi încurcat în gol. Aceasta era deci părerea despre dînsul. Pippig nu l-a implorat, nu l-a rugat să fie dîrz şi curajos... „pentru că tu eşti un gogoman..."

Rose se ascunse de sine însuşi cu capul plecat, atît îi era de ruşine.

După Pippig, Gay chemă la el pe cîţiva dintre ceilalţi deţinuţi din Buchenwald. Nu cu intenţia de a-i supune la vreun interogatoriu. Voia numai să-i sondeze. Despre modul în care trebuia să-l întrebe, el se orientă după impresia pe care i-o făcea omul care se afla tocmai în faţa lui, şi în curînd îşi dădu seama că ei erau cu toţii nişte oameni îndîrjiţi. Nici unul nu ştia nimic.

„Ei bine, se gîndi Gay, hai s-o lăsăm deocamdată aşa, o să cîntaţi voi mai tîrziu ca privighetorile".

Atenţia lui se concentră acum asupra lui Rose pentru care pregătise atît de delicioasa reprezentaţie cu Pippig. Se făcuse tîrziu după-amiază, cînd îl chemă pe Rose la el.

— Ei, dragul meu, poftim ia loc. Rose e numele dumitale, nu-i aşa ?

— Da.

Gay îşi aprinse o ţigară de foi şi puse chibritul cu grijă în scrumieră. Cu un oftat de părere de rău îi spuse :

— Vezi, ai nimerit acum într-o poveste neplăcută. De cît timp ești dumneata în lagăr ?

— De opt ani, răspunse Rose, uluit că interogatoriul începe chiar așa cum și-l imaginase în fantezia lui. Gay legănă capul cu părere de rău :

— De opt ani ! Vai, vai, vai... De opt ani ! Eu n-aș fi rezistat.

Cît de straniu sună aceasta. Exact ca în închipuirea lui ! Rose nu răspunse și se strădui doar înfricoșat să nu-l irite pe Bulle, ca să nu înceapă să-l bată.

Gay părea că nici nu se gîndește la așa ceva. Trase din țigara de foi, și Rose se uită la jeraticul luminos. Cu o astfel de țigară făcuse Bulle arsurile... Gay se rezemă de spătarul scaunului, încrucișă cu un gest comod brațele pe piept și-l privi pe Rose prietenos.

— Voi cei din Buchenwald sînteți niște oameni ciudați. Din cauza unui mic copil vă lăsați mai întîi stîlciți în bătăi. Dacă vreți să vă țineți botul, trebuie să fiți și consecvenți. Dar cînd vă lăsați întîi snopiți în bătăi și pe urmă totuși trăncăniți, atunci să nu vă mirați că nu mai sînteți tratați ca niște oameni cu rațiune.

Gay se aplecă familiar spre Rose.

— Acest Pippig e un băiat de treabă, asta-i sigur ! Toată considerația ! Dar nu putea oare să-mi spună de îndată : păi bine, domnule comisar, vedeți, am găsit un biet copilaș. Atunci totul ar fi fost în regulă. Dar nu, mai întîi trebuia bătut peste mutră, și apoi tot o spune. Mai e ăsta oare un om cu rațiune ?

Gay se rezemă din nou de spătar și spuse în treacăt :

— Slavă domnului, că ceilalți tovarăși ai dumitale au fost mai deștepți și au recunoscut-o numaidecît. Acum la ce-i servește lui Pippig asta ?

Rose ședea deprimat pe scaun, și Gay simțea că tactica începe să dea roade. Se ridică și se plimbă prin cameră, continuîndu-și monologul.

— Ceea ce faceți voi acolo sus în lagăr nu mă interesează, eu am alte griji. Numai că Kluttig al vostru e chiar un birocrat. Vine fuga la mine și-și frînge mîinile : „Ajută-mă. Sus în lagăr a sosit un copil, ăsta încă nu-i înregistrat și acum nu corespunde efectivul deținuților !"

Gay rîse behăind :

— Ca și cum asta ar avea vreo importanță. Peste cîteva zile vor fi americanii aici și noi va trebui s-o ștergem. *Noi* și nu *voi*. Și acum închipuiește-ți-l pe nerodul de Pippig. Cu cinci minute înainte de ora douăsprezece idiotul își mai riscă viața pentru o astfel de bagatelă. Aș fi putut să-l omor în bătaie. Cum naiba ați gîndit voi că o să se termine cu chestia asta?

În Rose se petrecea ceva îngrozitor. Ceea ce povestea Bulle depășea cu mult metoda cu zăhărelul. Ăsta părea că știe multe. Oare Pippig să fi mărturisit într-adevăr și doar față de dînsul să fi tăinuit lucrurile? Să fi mărturisit și ceilalți...? Înainte ca Rose să-și poate limpezi gîndurile, Bulle se ridică și-l bătu încurajator pe umăr.

— Ce ați gîndit voi? Rose rămase pe scaun, cu capul plecat.

— Eu n-am nimic de-a face cu chestiunea aceasta, răspunse el încet.

— Asta o știu! Pippig mi-a povestit tot, se grăbi Gay să-l asigure. Unde, pentru numele lui Dumnezeu, ați cărat bietul copil? Rose tăcu. Gay stătea la fereastră și bătea darabana pe sticlă. Chibzui timp de o secundă și luă o hotărîre. Se apropie de Rose. Prietenos, dar cu o mișcare înveterat vehementă, îl apucă de piept și-l trase în sus. Văzînd lipsa de vlagă a lui Rose își dădu seama că procedase bine. Scoase țigara din gură, aruncă scrumul jos și ținu ca din întîmplare focul țigării sub nasul lui Rose. Dogoarea corosivă îl ințepă pe Rose în nas.

Gay zise părintește:

— Hai, Rose, fii cuminte.

Rose privi ochii lui Bulle, în ei licărea o primejdie de nepătruns. Rose înghiți în sec, simți că strînsoarea de pe piept se desface. Gay îl bătu pe umăr.

— N-am nici o poftă să organizez cu dumneata aceeași poveste ca în cazul lui Pippig; n-o fac niciodată bucuros. Dar dacă mă silești... Rose, omul lui Dumnezeu, doar și eu îmi fac numai datoria.

Dacă ăsta și-ar da seama că eu știu ceva...

Rose nu-l lăsa pe Bulle din ochi.

— Așadar, unde l-ați dus pe bietul copil?

Privirea lui Rose clipi. Își adună tot curajul:

— Nu ştiu, bîlbîi el, aşteptînd să simtă pumnul lui Bulle. Dar Gay oftă numai şi ridică mîinile în semn de regret.

— Păi bine, îmi pare rău de dumneata. Du-te acum în celula dumitale şi sfătuieşte-te cu Pippig. Va trebui să te mai chem o dată în noaptea asta...

Era întuneric cînd Rose fu condus de temnicer înapoi în celulă. Pippig zăcea în febră şi nu era conştient. Temnicerul îi pusese cîrpa udă pe frunte şi în timp ce ieşi îi spuse mîrîind lui Rose :

— Să nu faci prostii, avem destul şi cu ăsta aici.

Rose se ghemui pe scăunel. Toată nenorocirea din lume se strînsese grămadă în această celulă. Bucuros ar fi adresat Rose cuiva un cuvînt.

— Rudi...

Pippig nu se mişca, răsufla fierbinte şi greu.

— Rudi...

Rose îl zgîlţîi de umăr.

Pippig gemu în febră. Rose îl lăsă în pace. Mic şi încovoiat şedea pe scăunel. Acum era singur numai cu el însuşi !

Fumul corosiv al ţigării îi mai persista în nări şi strînsoarea periculoasă a lui Bulle o mai simţea la piept. Frigul din celulă i se furişă pe piele, înfiorîndu-l. Becul zăbrelit de pe tavan ardea roşiatic şi sărăcăcios.

În curînd va veni noaptea...

*

* *

Comandantul ordonase ca întregul stat major să se prezinte la dînsul, şi din această cauză apelul de seară trecu foarte repede. Kluttig nu era prezent, în locul lui primise apelul Weisangk cel veşnic beat. Reineboth luă poziţie în faţa primului Lagerführer şi-i prezentă raportul.

Pe urmă se ordonă : „rupeţi rîndurile". Totul mergea astăzi rapid. Plutea ceva în aer. Cei cincizeci de mii o ştiau. Ca un fel de gaz, vestea evacuării se amestecase cu atmosfera din lagăr.

La prima vedere plecarea în marş nu oferea nimic neobişnuit. Bloc după bloc cotea şi mărşăluia în pas egal pe panta platoului în jos. Ca de obicei se isca îmbulzeală

la intervale strîmte între barăci. Aici ordinea de marş se strica, pentru că fiecare se străduia să ajungă cît mai repede în baracă.

Doar unele lucruri fără importanţă indicau că astăzi era altfel ca altă dată. Rapportführerul, Lagerführerii, Blockführerii nu aşteptară ca de obicei, pînă ce Appellplatzul se goli, ci dispărură în grabă prin poartă. Santinelele, care altă dată bocăneau nepăsător pe galeria turnului principal, încolo şi încoace, stăteau lîngă mitraliere cu capul înfundat în gulerul ridicat al mantalelor, ca să se apere împotriva vîntului aspru de martie ce şuiera în jurul colţurilor turnului şi urmăreau cu privirile blocurile care se îndepărtau.

Imediat după apel „comandaţii" care de obicei erau obligaţi să lucreze pînă seara tîrziu, se întoarseră din diferitele clădiri SS în lagăr. Plutea ceva în aer.

În blocuri era aceeaşi forfotă ca totdeauna. Deţinuţii se îmbulzeau în jurul găleţilor cu supă ; indiferenţi ca totdeauna cei din Stubendienst împărţeau fiertura sărăcăcioasă, blidele zornăiau. Ca totdeauna oamenii se înghesuiau pe băncile din jurul meselor lungi astfel încît de-abia mai aveau putinţa să mînuiască lingurile. Ca totdeauna după supă bărbaţii ronţăiau din raţia de pîine, devenită şi mai mică, pentru ziua următoare. Şi totuşi era altfel ca de obicei.

Conversaţiile care pînă acum zumzăiau de-a valma ca muştele, se aţinteau într-o direcţie. Zeci de mii de creieri se rînduiră, zeci de mii de gînduri se întîlniră şi se contopiră într-o coloană gigantică, care cu steagurile nădejdii şi cu steagurile aşteptării înaintau către sfîrşitul care cu o repeziciune înspăimîntătoare străpunsese peretele de nori.

În toate blocurile nu exista decît o singură temă : evacuarea ! Mulţi, care în anii detenţiunii pierduseră perspectiva viitorului, vedeau acum sfîrşitul timpului — timpului lor. Dar ce va veni ? Moartea sau libertatea ? Nu exista o perspectivă clară. Evenimentele nu se desfăşurau într-o ordine precisă, ele se încolăceau, se încurcau şi se învălmăşeau. Viaţa sau moartea ? Cine putea şti ?

În toate blocurile se discuta despre aceasta. Lagărul putea să fie încă în ultimul, în cel din urmă minut, împuşcat grămadă. Ăştia aveau doar de toate! Bombe, gaz toxic, avioane! O singură convorbire telefonică a comandantului cu aeroportul din apropiere... şi într-o jumătate de oră lagărul Buchenwald nu va mai exista, nu va rămîne decît un pustiu mocnind în fum. Şi apoi s-a terminat cu visul, tovarăşe! Şi doar ai aşteptat zece ani de-a rîndul cu totul altceva! Nimeni nu vrea să moară cu puţin timp înaintea sfîrşitului! La naiba! Ce fel de sfîrşit? Dacă s-ar şti măcar asta! Dintr-o dată mulţi constatară că pielea bătătorită cu care în toţi aceşti ani îşi îmbrăcaseră pieptul purtînd parcă o platoşă nu va mai putea să opună rezistenţă suficientă împotriva a ceea ce bate acolo înăuntru şi mulţi descoperiră că obişnuinţa cu moartea, care în toţi aceşti ani le stătuse ca o santinelă cu arma la pîndă, că această obişnuinţă nu exista decît în închipuirea lor şi că nu era decît o concluzie falsă, aceea că ei ar desfide moartea.

Năluca sinistră rînjea de pe acum cu o bucurie răutăcioasă: cine rîde la urmă, rîde mai bine!

Bătea ceva acolo înăuntru împotriva platoşei — numai să nu fi atît de îngîmfat, tovarăşe... Da, da pînă acum ai alungat moartea doar pocnind din degete. În îngîmfarea ta nu uita că era o cu totul altfel de moarte aceea, pe care doar cu vîrful degetului ai... aceea era moartea *ta* şi ea aparţinea lagărului ca şi tu însuţi!

Moartea însă care rînjea acum afară, dragul meu, pe *aceasta* n-o mai alungi pocnind din degete. Aceasta e moartea cea mai perfidă, cea mai infamă dintre toate felurile de moarte. Aceasta e o moarte cinică care-ţi mai ţine un buchet de flori sub nas, cînd îţi dai ultima suflare. Şi încă ce fel de flori: case, străzi, oameni, un sat, o bucată de pădure, un oraş, automobile, biciclete, o femeie, un pat, o odaie cu mobilă adevărată şi cu perdele la ferestre, copii mici...

O lume întreagă, frumoasă ţi-o ţine sub nas: miroase numai... Nu vorbi, tovarăşe! Atunci nu mai vrea nimeni să moară, chiar dacă mai înainte ar fi murit cu un pocnet din degete.

Şi iată cum stau lucrurile: moartea din lagăr era tovarăşul tău. Moartea din faţa gardului de sîrmă e duşmanul tău!

Împreună cu zvonul ea se furişase în lagăr şi se afla pretutindeni prezentă acolo unde oamenii şedeau împreună în barăci. Era şi la mica adunare din groapa de la temelia barăcii infirmeriei, coborîse şi ea prin deschizătură şi se vîrîse, poticnindu-se de bucăţile de piatră, pînă în fund, acolo unde ardea lumînarea şi unde fiecare, Bogorski sau Bochow, Riomand sau Pribula, Kodiczek sau van Dalen, fiecare ştia că ea se afla printre dînşii ca un oaspete tăcut.

Bochow încheiase darea de seamă asupra situaţiei existente. Ridicarea celor zece oameni din depozitul de efecte, iminenţa evacuarea, înaintarea frontului înspre Thüringen, posibilitatea unor evenimente precipitate. Riomand completă darea de seamă. El aflase de consfătuirea de la comandament şi nu mai exista nici o îndoială despre ceea ce se discuta acolo sus. Impetuosul Pribula ceru ca evacuarea să fie împiedicată cu forţa. El propuse starea de alarmă pentru grupurile de rezistenţă şi scoaterea armelor.

— Ţi-ai pierdut minţile? îi strigă Bogorski în limba poloneză.

Trei mii de SS-işti se aflau în cazărmi; informaţia o adusese de la patrulele Sanitruppului Köhn, care se afla aproape zilnic „afară". Kassel, acolo unde oscila linia frontului, era aproape şi totuşi încă mult prea departe. Fiecare zi putea aduce ceva nou, fiecare zi însemna un cîştig. Fiindcă situaţia se prezenta astfel, fiindcă nesiguranţa şi mîntuirea încă se legănau ca nişte valuri agitate, nu trebuia forţată o hotărîre pripită. A fost menţinută deci vechea tactică a aşteptării şi cînd evacuările vor începe — tactica tergiversării şi a zăbovirii spre a putea fi salvaţi atîţia oameni cît va fi posibil. Dar ei ştiau că momentul suprem se coace şi că cercul se închide. Ce va fi de făcut atunci, Bochow o declara cu toată gravitatea:

— Ceea ce vom decide atunci, tovarăşi, asta va decide asupra vieţii sau a morţii. Iar noi trebuie să trăim! Eu nu pot să spun vorbe mari, dar astăzi vreau să vă declar: oamenii care vor lăsa vii în urma lor sîrma ghimpată a

lagărelor de concentrare, aceia vor fi avangarda unei lumi mai drepte! Noi nu știm precis ce va urma. Noi nu sîntem un gunoi de îngrășat, nu sîntem martiri, nu sîntem victime, noi sîntem purtătorii celei mai înalte datorii!

Ca și cum i-ar fi fost rușine de patosul cuvintelor, el amuți repede și se retrase în sine însuși. Privirea lui Bogorski era ațintită cu căldură asupra lui. Cumpătat și rece, după cum îi era felul, Bochow continuă:

— Mai avem și altceva de discutat, tovarăși. Chestiunea cu copilul. Așa nu se mai poate. Copilul devine cu timpul o mare primejdie. Kluttig se ține de urma lui ca dracul. El vrea să ajungă în felul acesta pînă la noi. Desigur că bîjbîie în întuneric, pentru că noi n-avem nimic de-a face cu copilul. În schimb însă Höfel...

Bochow se uită la Bogorski, ca și cum ar aștepta de la el o împotrivire. Dar acesta tăcea. Atunci Bochow continuă:

— Prin Höfel și numai prin el se poate face breșa. Știu, tovarăși, că el rezistă curajos, o știu absolut precis, aceasta ar trebui să ne dea liniștea. Dar încrederea e bună, iar prudența și mai bună. E de ajuns doar să găsească copilul... știm noi ce se va întîmpla atunci cu rezistența lui Höfel? Și nu numai la Höfel se concentrează pericolul. Sînt acum prea mulți aceia care știu despre existența copilului.

Copilul trebuie luat deci de la Zidkowski și acesta nu trebuie să știe unde va fi dus. Atunci lanțul se va rupe. Dar unde să ducem copilul? Eu m-am gîndit la asta. Îl aducem aici în hruba asta.

Propunerea lui păru monstruoasă și toți protestară. Numai Bogorski tăcea. Bochow nu se lăsă influențat.

— Liniște, tovarăși! În cîteva cuvinte le explică la ce se gîndise. Pentru copil trebuie pregătit un culcuș moale într-un colț al gropii.

De cîteva ori pe zi un tovarăș de încredere va ajunge pînă la copil, luîndu-se firește toate măsurile de prevedere, și îi va aduce de mîncare. Copilul era obișnuit să fie ținut ascuns.

Van Dalen clătină sceptic din cap.

— Tu vrei să rupi lanțul numai spre a-l înnoda în altă parte din nou.

Lui Bochow i se umflară vinele de la tîmple.

— Dar ce altceva se poate face ? răbufni el. Să-l omorîm ? Fă o propunere mai bună dacă poți. Van Dalen ridică din umeri, nici ceilalți nu putură să dea vreun sfat.

Tăcură. Poate era chiar mai bine așa. Probabil că și Bochow își dădea seama că soluția lui era destul de nesatisfăcătoare.

— În afară de Pippig și Kropinski care nu mai sînt aici, Zidkowski nu-l cunoaște decît pe Krämer care știe de copil. Prin urmare Krämer trebuie să fie acela care ia copilul de la el. Acest lucru însă nu voia nici unul să-l accepte.

— Tocmai Krämer, protestară cu toții.

— Liniște, tovarăși ! se răsti Bochow la ei. Eu știu ce se poate întîmpla ! Că lanțul nu va putea fi reînnodat la Krämer, se înțelege doar de la sine în cazul... în cazul cînd Zidkowski ar trăda, e adevărat. Eu însă nu cred că se va întîmpla asta.

— Așa-i bine, zise deodată Bogorski. Vom pregăti pătuț moale pentru copil și Krämer îl aduce încoace. Harașo ! Nu discuție mai mult despre asta, tovarăși, n-avem timp. Cînd să ia Krämer copil ?

Datorită intervenției sale hotărîte în favoarea proiectului lui Bochow, Bogorski curmase opoziția generală, și Bochow se arătă bucuros. El spuse :

— Astăzi e prea tîrziu. Mîine voi pregăti totul.

*

* *

Schwahl dăduse ordin ca Kluttig să se prezinte la dînsul. El se temea de eventualele ciocniri cu Lagerführerul, la consfătuirea iminentă cu statul major. Pe masă se afla telegrama lui Himmler, care dispunea evacuarea lagărului. Momentul evacuării era lăsat la aprecierea conducerii lagărului. Un ordin care aducea cu sine panica. Să se salveze cine poate. Schwahl avea deci mînă liberă. Singurul, care ar putea să-l împiedice să manevreze în voie, era fanaticul Kluttig, de aceea trebuia să cadă de acord cu el.

Deși lui Schwahl nu-i făcea plăcere să rămînă singur cu Kluttig, se decise să provoace această convorbire. Se bizuia pe iscusința sa diplomatică. Cu o înfățișare rigidă Kluttig intră în cabinetul de lucru al lui Schwahl.

Schwahl îl primi făcîndu-i un reproș jovial.

— Dar, dragul meu, ce fel de isprăvi faci dumneata pe aici fără știrea mea ?

Kluttig asculta cu atenție. Tonul comandantului îi convenea. Gata la harță își scoase mărul lui Adam din guler :

— Pentru ceea ce fac, îmi asum întreaga răspundere !

— Răspundere ! Dumneata produci tulburări în lagăr prin asta. De agitație n-avem nevoie acum. Kluttig își propti pumnii în șold. Un gest periculos ! Schwahl se retrase prudent în spatele biroului.

— De ce faci atîta gălăgie pentru un copil odios de evreu ? Ochii lui Kluttig erau plini de venin și pomeții li se mișcau spasmodic. Se apropie cu un pas de birou.

— Ascultați-mă bine, Standartenführer. Noi n-am fost niciodată prieteni și n-o să devenim nici acum la urmă. Tărăboiul de aici se va termina în curînd. Sîntem singuri și fără martori și eu vă sfătuiesc : Nu vă băgați în treburile mele. Schwahl își schimonosi fața. O clipă fu tentat să accepte provocarea, dar se răzgîndi.

— Bine, răspunse el și se îndepărtă de lîngă biroul ocrotitor, se plimbă încolo și încoace vorbind ca un conferențiar.

— Sîntem singuri și fără martori. Să vorbim deci deschis unul cu celălalt. Dumneata mă crezi un laș care ar vrea să se bată pe burtă cu americanii. Eroare, dragul meu. Numai că eu nu sînt un fanatic ca dumneata, ci un politician realist... Da, da, un politician realist, se suci spre Kluttig care era gata să protesteze.

Schwahl luă telegrama în mînă și o flutură ca un argument decisiv în cursul unei conferințe.

— Evacuare ! Ordin de la Reichsführerul SS ! Vrei să te opui dumneata ordinului ? întrebă el la pîndă.

Răspunsul pe care Kluttig fu tentat să-l dea ar fi însemnat o răzvrătire pe față, de aceea tăcu îndîrjit.

Schwahl profită de avantajul obținut.

— Evacuarea e lăsată la aprecierea conducerii lagărului. Poftim ! Puterea de comandă e în mîna mea, sau

poate că nu-i așa?... Kluttig tăcu și de astă dată, iar Schwahl atacă mai departe. Între patru ochi, Hauptsturmführer, cine ne mai poate ajuta? Führerul? Sau Reichsführerul SS? Schwahl behăi:

— Ne aflăm într-o capcană. Timpul faptelor mărețe a trecut. A trecut! repetă el apăsat. Acum e vorba cum scăpăm de ștreang.

Kluttig fu gata să izbucnească, dar Schwahl păstra acum prea ferm inițiativa discuției.

— Dacă vom pleca de aici și vom lăsa în urma noastră un morman de cadavre, vom avea, ce-i drept, cinstea de-a fi rămași credincioși pînă la moarte, dar — ce ne cumpărăm din asta?

— Lașule! șuieră Kluttig.

Schwahl zîmbi cu indulgență.

— Eu vreau să-mi țin funia cît mai larg în jurul gîtului. Dacă am fi cîștigat războiul, aș fi organizat în lagăr, fie chiar numai din plăcere, o tragere veselă la țintă. Din păcate, vorbind între patru ochi, din păcate am pierdut războiul și aceasta schimbă total situația.

Furia îndîrjită a lui Kluttig răzbi la suprafață.

— Eu nu iau parte la afacerea asta! Auziți, Standartenführer? Eu nu iau parte la afacerea asta! Fuga aceasta ticăloasă pe furiș, această... această...

Glasul său prinse acel sunet tăios de trompetă, dar de data aceasta el nu făcu nici un efect asupra lui Schwahl, care își umfla burta și încrucișă brațele pe piept.

— Aha! Vrei să trîntești ușa după dumneata cu pocnitura cunoscută. Dragul meu poți vesti aceasta cu multă bravură prin microfon. Dar noi nu sîntem aici la Ministerul Propagandei, ci pe muntele Etters și avem frontul chiar sub nas.

Dacă noi pocnim, apoi vom fi pocniți la rîndul nostru.

Kluttig țipă strident:

— Atunci să pocnim!

Schwahl nu se arătă impresionat.

— În cine, dacă pot să-mi permit întrebarea? În americani? Ia, nu te face de rîs!

Kluttig trecu cu pași țepeni pe lîngă Schwahl și se trînti — imaginea unei furii neputincioase — în fotoliul

masiv de piele de lîngă masa de ședințe. Schwahl își privi atent adversarul.

— În definitiv ce vrei dumneata ? zise el după un răstimp.

— Cred că nici dumneata nu știi. Vrei să împuști întregul lagăr. Apoi vrei să dai de urma organizației clandestine a comuniștilor, iar acum gonești după un copil odios de evreu și arestezi oameni. Ți s-au slăbit nervii, asta-i tot.

Kluttig sări în sus ca ars și-i strigă lui Schwahl :

— Eu știu ce vreau ! Cu degetele, care tremurau, smulse din buzunar lista și i-o întinse lui Schwahl : — Iată !

Schwahl cercetă hîrtia.

— Ce-i asta ?

— Capul conducător al organizației ! îi răspunse tăios Kluttig.

Schwahl ridică din sprîncene.

— Asta-i foarte interesant... ceea ce putea să însemne atît surprindere cît și o ironie. El citi numele cu atenție.

— Sînt chiar foarte mulți capi. Dar cum i-ai descoperit ?

— În goana mea după copilul odios ! îi răspunse Kluttig cu cinism. Schwahl nu-și pierdu cumpătul.

— Și ce vrei să faci cu acești capi numeroși ?

— Să-i retez, Standartenführer !

— Zău... făcu Schwahl, și-și puse mîinile la spate. plimbîndu-se îngîndurat încolo și încoace. Kluttig aștepta acum ce se va decide ! Pauza fu lungă. Schwahl chibzuia îndelung. În sfîrșit păru că și-a adunat tot materialul pentru expunere. Se opri în fața lui Kluttig și se uitară atenți unul la altul.

— Ascultă, Hauptsturmführer, eu nu sînt de acord cu ceea ce dumneata pui aici la cale... Nu, nu mă întrerupe, trebuie să mă asculți. Ce s-a făcut, s-a făcut, și acțiunea dumitale e cu mult prea izbitoare ca s-o mai pot revoca fără a dezvălui lagărului slăbiciunea noastră...

— Slăbiciune ? răbufni Kluttig gălăgios.

— Da, răspunse răspicat Schwahl și în aceeași clipă avu convingerea că el e mai deștept. Îl lăsă din nou pe

Kluttig pradă frămîntării și efectuă o raită în jurul biroului, cum îi plăcea să facă cînd avea de spus ceva important.

— Să vorbim despre altceva. Ordinul Reichsführerului SS există și va fi executat. Lagărul va fi evacuat! Sîntem între patru ochi, Kluttig, vreau să-ți vorbesc cu totul deschis. Ce o să fie mai departe nu știm. Poate că voi fi obligat într-o bună zi să dau socoteală Reichsführerului SS, de aceea îi execut ordinul. Poate că va trebui într-o zi să mă justific în fața americanilor. Poate va trebui s-o facem cu toții!

Se opri în spatele biroului.

— Eu nu mă tem! îi tăie vorba Kluttig și-și împinse bărbia înainte.

— Știu, răspunse Schwahl și pe chipul lui apăru din nou expresia aceea despre care nu se putea ști precis dacă implica o laudă sau o ironie. Schwahl ieși din spatele biroului și se postă în fața lui Kluttig sprijinindu-și mîinile în șolduri.

— Eu îți stau dumitale în cale. Dacă ar fi după dumneata, de mult nu mai eram comandant. Dar chiar atît de simplu nu e să-mi...

Făcu gestul sucirii gîtului, se îndepărtă cîțiva pași dramatici, ca să se întoarcă apoi brusc spre Kluttig: Nu-i atît de simplu, nici ca eu... dumitale să-ți... și schiță din nou același gest.

Schwahl vorbea cu o sinceritate împotriva căreia Kluttig n-avea arme de răspuns.

Schwahl profită de aceasta.

— De aceea, cred că deșteptăciunea și curajul să nu fie una contra alteia, ci una cu cealaltă... Înțelegi...?

— Înseamnă asta, oare, că binevoiți să-mi îngăduiți...

Schwahl consolidă iute breșa pe care o făcuse. Cu pași repezi se apropie de Kluttig și îl lovi ușor cu degetul în piept.

— Mai mult încă! Îți dau chiar *ordinul* de a stîrpi organizația!

Lui Kluttig îi pieri graiul. Îl privi fix pe comandant şi în lentilele groase ale ochelarilor săi apăru o sticlire bănuitoare. Schwahl care o observă părea că ghiceşte gîndurile lui Kluttig.

— Nu, nu, dragul meu, spuse el, nu e nimic ascuns la mijloc. Dar nu trebuie nici să-ţi închipui că eu capitulez în faţa dumitale. Ordinul meu izvorăşte doar din înţelegerea situaţiei momentane. Nu vreau să-ţi fac greutăţi şi nu le aştept nici eu de la dumneata. Astfel fiecare obţine ceea ce vrea. E clar? !

Schwahl mai parcurse încă o dată lista, îndelung şi atent ; în cele din urmă întrebă :

— Eşti ferm convins, că cu aceştia de aici ai terminat cu capul conducător al...?

— Sînt ferm convins, răspunse Kluttig cu glas tare, acoperind astfel propria sa nesiguranţă. Schwahl trecu la birou, şterse unul dintre numele indicate şi întinse lista înapoi lui Kluttig.

— Să fie împuşcaţi ! Fără vîlvă şi în toată liniştea ! Crezînd că Schwahl a semnat lista, Kluttig o luă înapoi şi descoperi că comandantul a şters numele lui Krämer.

— Her Standartenführer ! răbufni el.

— De acesta mai am nevoie ! îl opri Schwahl, neîngăduind nici o contrazicere, dar în acelaşi timp ridică din umeri : De, dragul meu, asta-i situaţia. Ani de-a rîndul ne-am purtat comod în ce priveşte administraţia lagărului şi am lăsat-o pe seama deţinuţilor. Acum avem nevoie de ei. Fără un şef de lagăr priceput nu pot să execut evacuarea.

— Dar, Standartenführer ! Krämer este omul cel mai important...

Schwahl zîmbi în semn că ştie :

— Un fel de general, nu-i aşa ? Păi, poftim. Cu atît mai bine pentru noi. Cum se dă mat unui general ? Luîndu-i ofiţerii. Ucide-i pe ceilalţi şi el ne va mînca din mînă. Dumneata nu pricepi asta ? Încîntat de propria sa inteligenţă, Schwahl îl bătu jovial pe Kluttig pe umăr.

— Dacă dumitale îți face plăcere, din partea mea poți să-l cureți la urmă și pe Krämer, cu o împușcătură în ceafă.

Kluttig trebui să se mulțumească cu atîta.

La întrunirea statului major de führeri, Kluttig ședea într-un colț din cabinetul de lucru și avea impresia fatală că a fost tras pe sfoară de șiretul Schwahl, care-i oferise o momeală pe care dînsul căutase s-o înhațe. Îl urmărea pe comandant cu priviri bănuitoare. Ce vanitos e acest individ solid care se umflă în pene. Schwahl se plimba încolo și încoace, cu telegrama lui Himmler în mînă, parcă ar ține o conferință.

— Ordinul este clar și va fi bineînțeles executat ! Cu priviri scrutătoare Kluttig căută efectul cuvintelor lui Schwahl pe chipurile celorlalți. Lîngă biroul lui Schwahl ședea bețivul Weisangk și privea năuc în gol. Evident că îi lipsea rachiul, pe care comandantul îl oferea cu zgîrcenie la întrunirile statului major.

Sturmbannführerul Kamloth, comandantul trupei SS, ședea în mijlocul camerei, picior peste picior, cu mîinile încrucișate pe piept. La masa de conferință ședeau Arbeitsdienstführerul, Verwaltungsführerul și aghiotantul comandantului. Numeroșii Blockführeri stăteau în spatele ofițerilor, corespunzător cu rangurile lor inferioare. Și Reineboth găsise că e potrivit gradului său inferior să stea și el în acest cerc.

Privirea lui Kluttig luneca de la unul la altul. Pe chipurile tuturora se oglindeau supunerea și asentimentul lor la ordinele comandantului.

Ce indivizi lași erau cu toții ! Se vedea că ei socoteau ordinul lui Himmler un prilej nimerit ca s-o ia din loc, pe furiș și fără primejdie, cu toții împreună. Pînă și Reineboth părea blînd ca un mielușel.

Nici unul nu-l lua în seamă pe Kluttig, toți ascultau cu o atenție devotată cuvintele comandantului.

— Momentul evacuării îl hotărîm noi, trebuie să ne orientăm după situația frontului. Strateg din cap pînă în

picioare, Schwahl se apropie de hartă și cuprinse cu mîna larg deschisă teritoriul Germaniei de sud.

— Numai în această direcție ne vom putea croi drum.

Weisangk grohăi. Schwahl întinse brațele în mod teatral.

— Nici o altă cale nu ne mai rămîne deschisă...

Kluttig se frămînta violent. Era tentat să sară în sus și să înceapă să facă gălăgie ca o trîmbiță, dar acordul solidar al tuturor îl opri. Schwahl se postă în mijlocul camerei și, ca și cum ar fi vrut să-și bată joc de Kluttig, spuse :

— În lagăr există firește o organizație clandestină. Noi nu sîntem atît de proști să trecem cu vederea această împrejurare. Dar nu-i decît o împrejurare oarecare. Se adresă apoi lui Kamloth :

Crezi oare dumneata, Herr Sturmbannführer, că trupa dumitale ar putea să fie în mod serios amenințată de această organizație ?

Sturmbannführerul răspunse la întrebare printr-un rîs disprețuitor și Schwahl se grăbi să-l acompanieze :

— Sînt cu totul de aceeași părere cu dumneata. Prin cîteva salve trase înspre lagăr orice rezistență va fi înfrîntă numaidecît, și eu n-aș ezita să mă folosesc de această măsură dacă s-ar dovedi necesară. Lăsă să treacă o pauză impunătoare, își strînse mîinile la spate și, cu capul ridicat, făcu din nou un ocol în jurul biroului. Pe urmă continuă : Dar nu de aceasta este vorba acum. Meine Herren, eu răspund pentru securitatea dumneavoastră, a tuturor. Nu numai pentru ziua de astăzi ci și pentru cea de mîine. Rosti aceste cuvinte cu un accent deosebit, sigur de consimțămîntul tuturora, fiindcă își cunoștea bine oamenii.

Da, și pentru ziua de mîine, repetă el. Mă înțelegeți doar. Nimeni nu stărui, fiecare se ascundea de celălalt în tăcerea lui. Acum sosise momentul lui Schwahl. Triumfînd deschis declară : Trebuie să mulțumim energiei Hauptsturmführerului Kluttig că a izbutit — aș spune, că în ultimul minut a izbutit — să descopere căpeteniile organizației clandestine din lagăr. Cu aceasta ne-a adus un serviciu de neprețuit. I-am dat ordinul să pregătească împușcarea grupului conspiratorilor, și sînt

convins că el va executa ordinul meu cu toată inteligența și prudența.

— Și ce va urma după aceea? întrebă Kamloth care pînă atunci tăcuse. Foarte mirat, Schwahl ridică din sprîncene :

— Executarea ordinului Reichsführerului SS! răspunse el. Kamloth se mișcă încet.

— Himmler ? Prostii! Ăla stă departe de bătaia puștii, lui îi vine ușor să dea ordine. Dar eu să mă tot chinuiesc cu banda asta? Trebuie împușcată grămadă pînă la ultima gaură de c... Asta-i părerea mea.

Schwahl se răsuci agitat :

— Și americanii ?

Kamloth își vîrî plictisit mîinile în buzunarele pantalonilor.

— Nu vorbiți asemenea prostii, Schwahl. Pînă sosesc ei, am nimicit totul aici și am luat-o de mult din loc. Rîse grosolan. Schwahl păli, obrajii lui ca de burete tremurară.

Deodată țipă isteric :

— În numele Reichsführerului SS, dumneata trebuie să asculți de mine! Cine-i comandantul aici ?

— Cine comandă trupa ? Dumneavoastră sau eu ? ripostă Kamloth.

Kluttig sări în sus. Din cîteva salturi fu lîngă Sturmbannführer, căutînd acoperire în spatele lui. Emoția îi tăie graiul, îl privi doar zăpăcit pe Schwahl. Și ceilalți se ridicară. Presimțeau că vine ceva senzațional. Dar Schwahl evită abil momentul periculos :

— Un complot ? O conspirație ?

Lui Kamloth nici nu-i trecuse prin cap așa ceva, el răspunse nevinovat :

— Nu mai vorbiți prostii. Ce fel de conspirație ? Tîmpenie! Numai că eu n-am poftă să mă tot car cu banda asta. Eu pocnesc. Se așeză pe un scaun de piele aflat lîngă masa de conferință și-și aprinse o țigară. La adăpostul acestui aliat puternic, Kluttig se simți deodată tare.

— Să fie împușcați! Asta e și parola mea, trîmbiță el și se postă provocator lîngă Kamloth.

Incidentul îi scoase pe toţi din tăcere şi îi derută. Discutînd, gesticulînd furios şi confuz se răsteau unii la alţii. Fără consideraţie faţă de Schwahl, comandantul lor suprem, Blockführerii cei mai brutali luară partea lui Kamloth.

Wittig, aghiotantul comandantului, urlă la ei, ei urlară la rîndul lor. Beretele fură împinse înspre ceafă, braţele se învîrteau convulsiv. Orice diferenţă de rang, altă dată atît de scrupulos păstrată, dispăruse. Wittig se postă în faţa lui Schwahl, apărîndu-l, şi strigă în toiul tumultului :

— Herr Kommandant, ordonaţi să se facă numaidecît linişte !

Gălăgia se curmă de îndată.

Cîţiva Blockführeri, aflaţi în faţa comandantului şi speriaţi de propria lor atitudine, luară chiar poziţie de drepţi. Singurul care nu se amestecase în vîrtej fusese Reineboth. Deşi brusca schimbare a situaţiei îl tulburase puternic, el simţea că acum se va decide care dintre cele două forţe opuse va învinge şi izbuti de minune să se stăpînească.

Comandantul părea că a ajuns din nou stăpîn pe situaţie.

Profitînd de liniştea survenită Weisangk lovi cu pumnul în birou şi răcni înfuriat :

— Afurisită viţă, cu toţii laolaltă ! Ceea ce spune Schwahl asta se va face. El e comandantul nostru şi nimeni altul ! Nici unul nu-l luă în seamă. Reineboth închise ochii : ce o să se mai întîmple acum ? Kamloth strivi restul ţigării şi se ridică. Erupţia pe care o provocase nu-i făcea de loc plăcere. Ea submina autoritatea ierarhiei, căreia, ca ofiţer superior, îi aparţinea şi el. Divergenţa lui de opinie nici nu izvora din considerente politice, ci din dorinţa de a-şi apăra pielea. Mulţimea deţinuţilor îi stătea însă în cale. Nu-l pricepea însă pe comandant. Nu ţinea de loc să-i submineze autoritatea. Dar de ce să te încarci în fugă şi cu banda asta din lagăr dacă poţi să rezolvi lucrurile mult mai simplu ? Nimic nu era mai firesc decît să fie împuşcaţi grămadă toţi cei ce se aflau îndărătul sîrmei ghimpate, să te aşezi în maşină şi...

— Cred că v-ați convins acum cum gîndesc oamenii, îi spuse lui Schwahl, de ce vă opuneți să trageți ?

Încolțit, Schwahl se retrase în spatele biroului.

— Cine spune că nu vreau să trag ? Dacă va trebui neapărat, atunci întregul lagăr va sări în aer într-o jumătate de oră !

— Atunci lăsați-l să sară în aer ! strigă Kluttig. După noi potopul ! Dacă noi plecăm, atunci nici un bolșevic nu va mai rămîne în viață !

Blockführerii începură din nou să facă scandal.

— Să fie împușcată grămadă banda asta !

Reanimată, harababura opiniilor amenința să încurce din nou concepția bine chibzuită a lui Schwahl. Cu pași energici el trecu printre cei ce se certau.

— Vă ordon liniște acum, imediat ! Asprimea ordinului nu-și greși efectul. Schwahl constată cu satisfacție că ei mai ascultau de dînsul. Liniștea repede restabilită îi reda siguranța și el înțelese în mod fulgerător că era necesar ca printr-o comportare curajoasă să-și consolideze autoritatea care se zdruncina. Înfipse provocator pumnii în șolduri și privi furios rîndurile dimprejur. Era minunat să vorbești în mijlocul acestei încremeniri ! Schwahl repetă ceea ce declarase și mai înainte :

— Cine spune că eu *nu* vreau să trag ? Era ca o împușcătură înspre țintă. Dar în plin parcă totuși nu nimerise.

De îndată reacționă Kamloth.

— Standartenführer ! În chemarea lui se putea citi o violență neobișnuită. Schwahl se întoarse către Sturmbannführer, pentru o clipă se măsurară din priviri.

— Îmi dați cuvîntul dumneavoastră de onoare de ofițer în privința aceasta ?

— Îți dau cuvîntul meu de onoare ! răspunse Schwahl la fel de biciuitor, după cum întrebase Kamloth. Era într-adevăr ca un schimb de focuri de armă între cei doi, și din comportarea tuturora Schwahl își dădu seama că acum nimerise în plin.

Atenție, băgare de seamă, se gîndi Reineboth, diplomatul se află în încurcătură, dar deocamdată a învins.

— Poftiți, reluați-vă locurile.

Schwahl așteptă pînă se restabili ordinea inițială.

Pînă şi Kamloth se aşezase.

Schwahl savura liniştea plină de aşteptare. Criza fusese biruită. Era acum din nou omul cu rangul cel mai înalt şi comandantul; stătea lîngă Weisangk. Acesta şedea rezemat de spătarul scaunului, cu braţele larg desfăcute şi era mîndru că face o mutră feroce în apărarea Standartenführerului său.

Schwahl trecu în spatele biroului.

— Vă fac cunoscută telegrama Reichsführerului SS.

Citi cu glas tare: „Avînd în vedere că Thüringenul e ameninţat de către Armata a 3-a americană a generalului Patton, ordon: Lagărul de concentrare Buchenwald, subordonat mie, trebuie evacuat. Momentul şi executarea acţiunii la aprecierea conducerii lagărului. Unica putere de comandă comandantul lagărului. Credinţă Führerului. Heil Hitler. Reichsführer SS Himmler".

Tăcere.

Cu cîtă grandoare citise aceste rînduri. Schwahl îşi scoase bărbia din guler. Avea impresia că parcă vorbise cu glasul lui Himmler. Kamloth privea spre vîrful ghetei sale, care se mişca încolo şi încoace. Weisangk îşi proptise pumnii pe şolduri şi se aplecase înainte. Clipea din ochii lui de cîine, veşnic înlăcrimaţi. Aşa da. Păi, asta îmi place!... Efectul asupra ascultătorilor era evident şi Schwahl profită de el.

— Lagărul pleacă în etape. Zilnic cîte 15.000 de oameni. Mai întîi evreii. Direcţia Hof, Nürnberg, München. Sturmbannführer Kamloth va repartiza echipele de însoţire!

— Şi ce fac SS-iştii mei, după ce vor sosi cu banda în München? întrebă Kamloth. Schwahl zîmbi din colţul gurii. Cîţi oameni din bandă vor ajunge în München, e treaba dumitale, Sturmbannführer. Treaba mea este să nu las morţi în lagăr.

— Aha, am înţeles, spuse ironic Kamloth, dumneavoastră vreţi să faceţi în faţa americanilor pe loialul şi curăţarea murdăriei mi-o lăsaţi mie.

— Dumneata nu m-ai înţeles bine, Sturmbannführer, îl lămuri Schwahl. Cîţi dintre deţinuţi vor muri pînă la München nu intră în sfera răspunderii dumitale. În tot cazul de la mine nu primeşti vreun ordin de a ucide de-

ținuți, dar o împușcătură de grație nu se consideră, bineînțeles, ucidere, ci un tratament uman.

Kamloth își încrucișă brațele la piept :

— Șmecher, tare șmecher.

Schwahl continuă amabil :

— Dumitale îți place doar să-împuști, Sturmbannführer...

Cu acest duel de cuvinte se stabilise totuși o înțelegere între ei.

— În ce privește momentul de începere al acțiunii voi mai reveni cu alte ordine. Începînd de astăzi comandamentul și trupa trebuie să fie pregătite ca în orice oră să intre în acțiune. Interdicția plecărilor și a concediilor intră în vigoare chiar de pe acum ! Schwahl își rezemă mîinile de șolduri, se redresă din umeri și-și scoase burta înainte. Pe un ton familiar se adresă celor adunați :

— Meine Herren, vă recomand să vă aranjați chestiunile personale și atît dumneavoastră cît și familiile dumneavoastră să fiți gata de plecare.

Temnicerul îi adusese lui Rose o saltea de paie și o pătură pentru noapte. Pe singurul pat de campanie din celulă zăcea Pippig, a cărui stare se înrăutățea din oră în oră. Cît timp mai putuse să vorbească cu omul torturat, Rose găsise un reazim și o speranță. Acum Pippig nu mai răspundea, trupul îi era fierbinte de febră și Rose ședea ghemuit jalnic pe salteaua din colț. Aștepta cu groază interogatoriul de noapte. Frica se ghemuise lîngă el ca un al doilea eu zdrobit.

Nu se putuse ține cu desăvîrșire secret în companie faptul că copilul fusese dus în blocul 61. Datorită convorbirilor dintre deținuți, Rose devenise complice. Această cunoaștere odioasă îl chinuia atît de tare, încît îi venea să-și astupe urechile, chiar și acum. Dar era prea tîrziu, și el ședea aici, împovărat cu o faptă care mai bine nu l-ar privi de loc.

Noaptea era senină. Pe tavanul văruit al celulei, umbrele gratiilor ferestrei se crăcănau ca degetele unei palme deschise. Rose nu voia să se culce ca să doarmă. În fiecare clipă putea fi chemat.

Rose asculta încordat. Afară era o liniște de moarte și un frig ca în mormînt se întindea în celula întunecată.

— Rudi...

Din partea cealaltă nu veni nici un răspuns.

— Rudi... Rose asculta propria sa chemare. Deodată se ridică și se furișă în vîrful picioarelor spre Pippig. Acesta zăcea cu picioarele îndoite. Capul îi căzuse alături de perna aflată la căpătîi.

Dacă moare cumva ?... Rose înghiți în sec.

— Rudi...

Rose nu mai putea îndura. Îi venea să țipe, dar pentru asta era prea fricos. Îi venea să bată cu pumnii în ușă, dar pentru asta era prea laş. Își astupă numai gura cu palmele și se încovoie.

În clipa în care se întoarse ca să se tîrască spre salteaua sa încremeni. Sfidînd liniștea, o cheie trosni în broască, ușa celulei se deschise, raza dură a unei lanterne pătrunse în celulă și-l nimeri pe Rose fără milă în față. Un tînăr SS-ist din serviciul de noapte intră.

— Afară cu tine ! Cu pumnul poruncitor îl împinse afară din celulă pe încovoiatul Rose.

* * *

La aceeași oră o siluetă întunecată ședea chincită lîngă baraca de scînduri din crescătoria de porci a SS-iștilor, situată în coasta de nord a lagărului. Aici mai exista un teren viran cu un număr redus de copaci rămași din pădurea de munte de pe vremuri. În fața crescătoriei de porci se aflau clădirile infirmeriei deținuților și dincolo, despărțit de așa-numitul drum al ei, lagărul mic.

La adăpostul barăcii de scînduri silueta stătu multă vreme nemișcată. Părea că ascultă. Nu departe de crescătoria de porci, se întindea, în jurul lagărului, gardul din sîrmă ghimpată, încărcat cu curent electric. Pe stîlpii de beton ai gardului îndoiți la vîrf ardeau becurile roșii. Sus pe turnuri stăteau santinelele. Asupra lor era desigur îndreptată atenția siluetei nemișcate care supraveghea

necontenit turnurile. Avea parcă ochii unei păsări de noapte. Negre se zăreau mitralierele deasupra parapetelor turnurilor. Silueta nu se mişca. Şi santinelele stăteau nemişcate, înfofolite în mantăile lor şi îşi roteau privirile cercetătoare deasupra lagărului. Uneori scîndurile duşumelei trosneau sub cizmele lor, cînd tropoteau cu picioarele pe loc. Deodată silueta se ghemui şi lunecă repede şi fără zgomot spre unul din butuci. Aici rămase ghemuit, privi în jur în toate părţile şi calculă saltul următor spre un copac din apropiere. Cînd momentul păru prielnic, îi trebuiră doar cîteva sărituri ca să ajungă fără zgomot la locul ţintit. Omul n-avea ghete în picioare, ci numai ciorapi. Era un deţinut. Se mişca cu dexteritatea unui artist. Acum se lipi strîns de copac şi aşteptă din nou timpul potrivit. Lucrul cel mai periculos — traversarea drumului lat de la infirmerie — încă nu-l înfăptuise. Şovăind vreme îndelungată supraveghea turnurile şi împrejurimea.

Apoi se ghemui şi, sprinten ca o nevăstuică, traversă repede drumul ; ajuns dincolo, pe terenul viran dintre copaci şi butuci, se aruncă la pămînt. Aşteptînd, nemişcat, contopindu-se cu solul, zăcu aşa o bucată de timp, apoi se tîrî ca o focă de la copac la copac, înspre lagărul mic. Precaut ridică firul cel de jos al sîrmei ghimpate şi se strecură în partea cealaltă. Acum se îndepărtase destul de mult de turnuri, aşa că se apropie cu mai multă siguranţă de blocul 61 trecînd pe furiş printre latrinele din dosul barăcilor, printre vechituri şi poloboace cu gunoi, împrăştiate în toate părţile. Strîns lipit de peretele barăcii împinse milimetru cu milimetru clanţa uşii în jos. Deschise uşa numai atît încît să poată să se strecoare înăuntru.

Afară nu era vînt, astfel că nu trebui să închidă uşa ; se opri o clipă pînă ce ochii i se obişnuiră cu bezna. Pe urmă căută să se orienteze. Acolo era boxa. În acea direcţie se furişă deţinutul. Uşa era întredeschisă. Deţinutul se strecură sprinten înăuntru. Pe pat dormea Zidkowski. Cei trei ajutori ai săi erau culcaţi pe saltelele de paie aşezate pe pămîntul gol. Zidkowski sforăia şi, rezemat de spatele lui, dormea copilul. Trecînd precaut pe lîngă infirmierii care dormeau, dibuind fiecare pas, deţinutul

ajunse pînă la Zidkowski. Puse cu grijă mîinile sub copil şi-l luă în braţe. Procedă cu atîta îndemînare încît copilul nu se trezi. Domol ca o pisică părăsi cu prada lui boxa şi baraca. Uşa o lăsă întredeschisă.

Afară se opri chibzuind. Trebuia să trezească copilul, ca să nu se sperie sau chiar să ţipe.

Zgîlţîindu-l uşor îl trezi din somn. Copilul tresări cu un icnit de spaimă. Deţinutul îi apăsă repede mîna pe gură şi-i spuse cuvinte poloneze liniştitoare, îl legănă şi-l strînse duios la piept. În situaţia neobişnuită în care se afla, copilul îşi dădu seama docil de primejdie şi rămase liniştit. Cuvintele poloneze cu un pronunţat accent rusesc exercitară asupra lui un efect liniştitor. După cum îi indică deţinutul, îşi prinse mînuţele în jurul gîtului acestuia şi se ţinu bine de el. Deţinutul îl strînse la piept, se ghemui şi lunecă fără zgomot mai departe.

Mai încovoiat decît plecase, Rose se întoarse după aproape o oră în celulă. SA.-istul zîmbea batjocoritor la vederea figurii jalnice.

Fără să se mai îngrijească de Pippig, Rose se furişă spre saltea şi se vîrî sub pătură, cu un deplorabil simţămînt de inferioritate în suflet.

Kluttig tresări din somn cînd telefonul de lîngă patul său zbîrnîi strident. La aparat era Gay. Încă somnoros, Kluttig auzi glasul lui scîrţîind :

— Alo, mă Heinilor de acolo sus ! Luaţi-vă copilul vostru evreu din blocul 61 din lagărul mic.

Dintr-o dată Kluttig fu treaz.

— Mă Gay, omule, cum ai aflat-o ?

— Cu puţină inteligenţă, se auzi huruind la capătul celălalt al firului. Apoi un pocnet în aparat, Gay închisese.

Kluttig şedea pe marginea patului ; privea în gol, vîrîndu-şi mîna sub jacheta pijamalei şi scărpinîndu-se ner-

vos la subsuoară. Trebuia acționat numaidecît. În mare grabă, Kluttig își îmbrăcă uniforma și goni înspre lagăr.

Prin omul de gardă de la poartă, el trimise vorbă santinelelor de pe turnuri că va intra în lagăr, luă cu el un Blockführer pe care-l instrui rapid și năvăli în blocul 61. Se năpusti în boxă, aprinse lanterna orbitoare și țipă strident :

— Sculați-vă !

Polonezii tresăriră zăpăciți din somn și săriră în sus de pe paturi. Zidkowski aruncă instinctiv o pătură deasupra patului lîngă care se și postă.

Kluttig observase fulgerător mișcarea și cu lanterna smulse pătura jos. Încremeniți de spaimă Zidkowski și ajutorii lui priviră țintă patul gol. Kluttig nu bănuia nimic din reacțiile stîrnite în sufletul polonezilor. Cu o grabă precipitată cercetă întreaga încăpere și cu lovituri furioase de picior zvîrli saltelele infirmierilor la o parte. De frica molipsirii nu îndrăznea să atingă ceva cu mîinile, de aceea scormonea totul cu picioarele și cu ochii și fiindcă nu găsi nimic, îi mînă pe polonezi înaintea sa în încăperea bolnavilor și îndreptă raza lămpii încolo și încoace țipînd strident :

— Toată lumea în picioare !

În rafturi se mișcară speriați „mai ușorii" și pe saltele de paie zăceau nepăsători „gravii".

Kluttig aținti raza lanternei spre fața lui Zidkowski.

— Înțelegi nemțește, măi cîine ?

Zidkowski dădu din cap :

— Eu, puțin.

— Toți să se ridice ! Haide, hai, spune-le ! gesticulă Kluttig cu brațele. Zidkowski transmise ordinul în limba poloneză. Bolnavii țîșniră din rafturi și luară poziție de drepți. Cei de alte naționalități pricepură ordinul și ieșiră din culcușurile lor. Kluttig lumină cu lanterna înăuntrul rafturilor.

— Ce-i cu ăștia de aici ? răcni Blockführerul brutal și arătă spre saltele.

Zidkowski ridică brațele.

— Pe moarte sau chiar morți...

Kluttig urlă la Zidkowski :

— La dracu ! Jos cu ticăloşii ! Pe cel care zăcea mai aproape de el îl împinse cu cizma jos de pe saltea. Polonezii se apucară să ridice de pe saltele pe cei grav bolnavi ; din cauza strîmtoarei încăperii trebuia să-i pună grămadă, unul peste altul ; oamenii gemeau surd. Scos din minţi, Kluttig tropăi cu picioarele pe saltele şi izbi cu cizmele dedesubtul lor, dar căută în zadar.

Răcnind îi goni pe Zidkowski şi pe infirmieri îndărăt în boxă şi se răsti la ei :

— Unde ţineţi copilul ? Afară cu el, porci de cîine ce sînteţi ! Ferindu-se de loviturile lui furioase cu piciorul, infirmierii se refugiară prin colţuri. Copleşit de uimire în urma dispariţiei inexplicabile a copilului, Zidkowski bîlbîi :

— Nu-i copil, unde-i copil ? Fără să-i fie frică de Kluttig şi de Blockführer, smulse pătura şi salteaua de pe patul lui. Unde-i copil ? strigă şi privi desperat în toate ungherele încăperii.

Kluttig renunţă. Turbat la culme, ţipă încă o dată strident şi-i trase lui Zidkowski o lovitură cu piciorul şi apoi urmat de Blockführer părăsi în grabă baraca de boli infecţioase.

Pe cît le fu posibil să se descurce şi să se recunoască în întuneric, cei patru polonezi se înţeleseră între ei. Puseră repede sala bolnavilor în ordine, trimiseră pe „mai uşorii" tulburaţi înapoi în boxele lor şi-i culcară pe cei grav bolnavi din nou pe saltele. În camera lor stătură însă mai tîrziu buimăciţi. Unde este copilul ? Ce minune s-a întîmplat ? Seara Zidkowski luase micuţul la el şi acum a dispărut !

Era cu neputinţă să fi părăsit baraca. Aici s-a întîmplat o minune. Nedumeriţi stăteau cei patru oameni faţă în faţă şi nu găseau vreo explicaţie. Zidkowski se lăsă încet pe pat, înclină capul şi închise ochii.

Cei trei infirmieri îi urmară exemplul.

*
* *

Cu aceeaşi grabă cu care năvălise în lagăr, Kluttig alergă înapoi în locuinţa sa şi luă îndată legătura telefonică cu Gay. Dar acesta se afla acum în locuinţa lui

particulară, situată în clădirea grajdului care aparţinuse odată ducelui. Nu se culcase încă, pentru că şi el îşi făcea acum pregătirile pentru fugă. În camera lui de lucru sorta diferite hîrtii, dădea foc la teancuri întregi de dosare şi documente. Acolo îl ajunse chemarea telefonică a lui Kluttig, care ceruse legătura cu locuinţa particulară.

— Ce spui, strigă Gay în receptor, nu-i de găsit ?

O furie înverşunată îl cuprinse pe Gay :

— Afurisită bandă ! Închise brusc receptorul.

Pippig se mişcă. Îşi întinse picioarele îndoite. Scurta clipă de deşteptare fu binefăcătoare, dar ea nu dură decît pînă cînd el se dezmetici, începu să se orienteze şi să-şi dea seama unde se află şi ce se întîmplase cu dînsul. În acelaşi timp au reapărut durerile, care-l ardeau ca focul în tot trupul. Ele ameninţau să transforme din nou starea lui de trezie în delir şi, împotrivindu-se, Pippig îşi adună într-o încordare tăcută toate puterile, ca să-şi menţină mintea lucidă, ştiind că e pe moarte.

Pippig îşi controlă funcţiunea gîndirii. Avea încă gînduri, foarte clar le distingea. Dar ele erau fără legătură unele cu altele. Cerul gurii îi era uscat şi acoperit parcă cu hîrtie lipicioasă. Senzaţia se potrivea acum cu starea lui şi Pippig nu simţea nevoia să bea ceva înviorător. El zăcu vreme îndelungă nemişcat şi înregistră cu curiozitate propriile-i dureri. Cînd căzuse la pămînt Bulle îl lovise cu vîrful cizmei în şolduri şi în şale. Probabil că ceva nu mai era în regulă cu rinichii. Acolo părea a fi focarul de incendiu. Oare poate să moară cineva din cauza unor rinichi distruşi ? Pippig era mirat de acest lucru. Dar gîndul acesta înotă mai departe şi altele se iviră. Ce bine că pistoalele le-am... încă din timp... o zi mai tîrziu, şi...

Pippig gemu. Deodată îşi aduse aminte de Rose. Nu fusese oare chemat la interogatoriu ? O rază de lumină jucase ca o nălucă prin celulă, asta mai ştia Pippig. Auzise un glas, apoi se făcuse tăcere, o lungă tăcere. Pippig se sperie. Cît timp o fi trecut de atunci ? În jur

bezna din celulă era nemișcată și încremenită ca moartă. Unde e Rose? Ce s-a întîmplat între timp? Pippig simți cum cunoștința i se tulbură din nou ca și cum ar privi printr-o fereastră umezită de ploaie, care nu mai lăsa să se recunoască ceva. Simți o frică fierbinte și apăsătoare!

— August!... Chemarea era un strigăt îngrozitor ca într-o boltă, dar asta numai înlăuntrul lui Pippig. În realitate răzbi numai o suflare chinuită dintr-o gură uscată.

Într-o stare de oscilare între veghe și somn, Rose tresări, se ridică cu o smucitură, țeapăn, pe saltea, și ascultă încremenit de frică, neștiind dacă auzise chemarea sau o visase. Apoi distinse din nou numele său, atît de slab și uscat ca și cum ar fi fost fărîmițat literă cu literă. Dintr-un salt Rose fu lîngă Pippig. Acesta sesiză un trup viu și se trudi să pătrundă prin vălul șters dinaintea ochilor. Nu izbuti însă. Pippig nu mai putea să scoată nici o vorbă. Era oare sîngele care gonea într-însul sau inima care-i bătea năprasnic în piept? Suflarea îi clocotea fierbinte.

Deodată se auzi zgomotul unor pași grăbiți, afară pe gang; cineva se apropia în fugă. Cheia trosni în broască, lampa tulbure de pe tavan se aprinse și, trecînd pe lîngă SA.-istul care deschisese brusc ușa, Gay năvăli în celulă, și începu să-l lovească cu amîndoi pumnii pe Rose, atît de violent încît acesta clătinîndu-se își pierdu echilibrul.

— Porc de cîine ce ești, mă ticălosule, ce păcăleală mi-ai tras, mă!

Gay îl scutura pe Rose ca pe o creangă. Îndărătul ușilor celulelor numai spaima era trează. Ceilalți opt deținuți din depozitul de efecte, treziți subit de zgomot, stăteau lipiți de uși, copleșiți de frică.

Furia lui Gay o luă razna. Îl smuci și-l zvîrli pe Rose încolo și încoace, urlă, îl lovi, îl călcă cu picioarele. Ca sub o avalanșă care se rostogolea neîncetat, Rose gesticula cu brațele deasupra capului tras între umeri, văicărindu-se jalnic:

— V-am spus tot, domnule comisar, vă rog, vă rog! Mai mult nu știu!

— Cine știe? țipă Gay și bătînd din picioare îl trînti din nou pe Rose într-un colț.

— Nu bateți, domnule comisar! Pippig știe, el știe tot. Eu n-am nimic de-a face cu chestia asta.

Orbit de furie, Gay îl smuci pe Pippig de pe pat; trupul se prăbuși și rămase nemișcat. Cuprins de o frică lașă Rose strigă strident după ajutor.

SA-istul, cu bastonul de cauciuc în mînă, se repezi la Rose, bătîndu-l fără încetare.

— Ține-ți botul!

Urlînd, Gay lovea cu picioarele trupul nemișcat. Fără alegere; acolo unde nimerea cizma.

— Vorbește, omule, că te strivesc cu picioarele! Ca nebun trăgea cu cizmele lovitură după lovitură în trupul lui Pippig.

Dar moartea era miloasă. De mult pusese ea mîna ei ocrotitoare pe această inimă, odată atît de veselă...

Deținuții din diferitele celule stăteau lipiți de uși. Auziră cum celula aceea se închise și săriră îndată îndărăt cînd afară trecură niște pași apăsați. Apoi stătură răsuflînd din greu, se căutară cu privirile unul pe altul prin beznă, după ce spărtura făcută în liniștea nopții se închisese la loc, și nu mai schimbară nici o vorbă. Dar gîndurile le erau răscolite...

Încă dis-de-dimineață șefii de blocuri discutau agitați în camera lui Krämer, căruia îi aduseseră raportul de efectiv pentru apel.

— Ce s-a întîmplat azi-noapte în lagărul mic?

— Se vorbește că Kluttig a fost în blocul 61...

— E adevărat că a căutat copilul?

Bochow, care, pentru a putea vorbi cu Krämer, adusese el raportul în locul lui Runki, participă la curiozitatea generală și profită de ea ca să culeagă informații prin Krämer.

— Du-te, te rog, în lagărul mic și interesează-te ce s-a întîmplat acolo.

Krämer simți că era un ordin ascuns, bombăni ca să nu atragă atenția și-și dădu aere că nu ar fi direct interesat. Totuși neliniștea, din pricină că nu știa ce se întîmplase, îl apăsa ca și pe Bochow, pentru că în noap-

tea aceasta din nou se strînsese puternic plasa care se întindea deasupra lui Höfel și Kropinski, deasupra lui Pippig și a celorlalți arestați, deasupra celor patru bieți polonezi din blocul 61 și, nu în ultimul rînd, deasupra C.I.L-ului și a întregii organizații și pentru că ei toți, care erau adăpostiți sub împletitura ocrotitoare, trebuiau să capete acum certitudinea că plasa n-a suferit vreo ruptură.

La fel ca totdeauna decurse și în această dimineață marșul la apel. La fel ca totdeauna careul uriaș se alinie exact după omul din față și cel de alături și la fel ca totdeauna la ordinul lui Reineboth: „Companiile de muncă, alinierea!" mișunînd și alergînd de-a valma, careul se împărți în numeroasele grupuri mari și mici ale companiilor, care apoi după: „Scoateți-vă șepcile" mărșăluiră prin poartă, însoțite de santinele înarmate cu carabine, sau, coborînd platoul de apel, se despărțiră spre atelierele lagărului și serviciile administrative.

Dar de ieri parcă trecuse deasupra vîrfului muntelui un curent de aer proaspăt și mii și mii de plămîni îl aspirau. Undeva în depărtare se întîmpla ceva. De undeva se apropiau, venind greu, niște tancuri ce zguduiau pămîntul, a cărui vibrație miile de oameni de pe vîrful muntelui credeau că o simt ca pe radiațiile unui cutremur. Ceea ce pînă acum citiseră doar din hărțile zgîriate, sau auziseră de la difuzoarele blocurilor prezentate drept comunicate de front, dintr-o dată, de cînd zvonul evacuării ajunsese în lagăr, se transformase într-o realitate, din care făceau și ei nemijlocit parte.

Kluttig și Reineboth, Arbeitsdienstführerul și o hoardă de Blockführeri stăteau muți, cu picioarele crăcănate, cu mîinile proptite în șolduri sau strînse la spate, și primeau defilarea companiilor de muncă care plecau la lucru. În privirile lor cercetătoare, care lunecau deasupra capetelor tunse, mocneau gînduri ascunse...

Trecea companie după companie, cu șepcile în mînă, cu brațele strîns lipite de corp, cu privirea îndreptată țintă în direcția marșului.

La adăpostul mulțimii și al anonimatului hainelor vărgate, mărșăluiau și mulți membri ai grupurilor clandestine de rezistență. Degetele lor care țineau acum coada caz-

malei, cuprinseseră în multe nopţi tainice, în groapa temeliei, patul carabinei, după cum îi învăţase instructorul lor pe lîngă a cărui celulă din buncăr treceau acum în marş şi ei ridicau fruntea lor gravă ca nişte scuturi îndărătul cărora se ascundeau gîndurile lor. În cea mai desăvîrşită taină încă, dar ele erau totuşi acum o faptă a viitorului, care era atît de aproape încît puteai s-o ajungi cu braţul întins. Dar braţele le erau însă strîns lipite de corp. Bărbaţii ştiau ce gînduri se adăpostesc după acei ochi care-i cercetau acum cînd treceau în marş prin faţa lor. Aceste gînduri erau despărţite de gîndurile lor ca nişte corpuri în Cosmos, dar cînd va veni clipa ciocnirii...

O, Buchenwald, noi nu ne tînguim,
Nu cerem cont nici soartei, nici dreptăţii
Chiar dacă nu mai supravieţuim
Tot va veni o zi a libertăţii !...

Ca totdeauna, şi astăzi cînd companiile porniră la muncă, cîntecul vibra deasupra capetelor tunse, şi ca un drapel tainic era purtat înainte.

Încă înainte ca ultima companie de muncă să treacă, Kluttig şi Reineboth se retraseră în camera Rapportführerului. Nu mai lăsară pe nimeni înăuntru. Kluttig căzu gemînd pe un scaun, copleşit de insuccesul din noaptea trecută.

— Banda a aflat probabil că am plecat spre lagăr, spuse el posomorît. Oare pot eu să mă fac invizibil ? Reineboth puse registrul de rapoarte pe masă.

— Poate l-au păcălit şi pe Gay al tău şi chestia cu blocul 61 nici nu-i adevărată.

Cu o smucitură Kluttig se aplecă înainte şi bombăni :

— Da' cine m-a aţîţat să apelez la Gestapo ?

Reineboth se apără.

— Oare nu ţi-am spus totodată că ei vor arunca copilul odios de la unul la altul ca o minge ? Şi că tu ai să alergi în cerc ca un cîine ciobănesc orb ?

Îşi aprinse o ţigară.

— Ucide-i pe indivizii de pe listă, după cum ţi-a ordonat Schwahl, atunci vei avea cel puţin ceva palpabil.

— Cu asta mototolul m-a ademenit, mîrîi Kluttig supărat. Și eu îl ajut încă să scoatem fără vîlvă fierul vechi de aici.

— Ceea ce nici nu este așa de prost din partea lui, zise Reineboth și trecu la hartă. O studie cu atenție, scoase unul din acele cu gămăliile colorate, care era fixat în localitatea Treysa, și-l înfipse în acel punct, care pe hartă era însemnat Hersfeld. După obiceiul lui își vîrî degetul mare sub reverul hainei și bătu îngîndurat darabana.

Apoi se întoarse spre Kluttig și-l privi. Acesta observase mutarea acelor. Reineboth se așeză indolent în spatele mesei, își crăcănă picioarele și-și sprijini brațele de tăblia mesei.

— De altfel sînt de părere că diplomatul nostru nici nu-i atît de greșit...

Kluttig ridică capul atît de violent, încît simți o durere la ceafă. Se sculă, veni spre Reineboth și se postă în fața mesei.

— Vrei să spui poate...

Se priviră fix unul pe altul.

— Aha, spuse Kluttig în bătaie de joc, diplomatul numărul doi...

Reineboth rîse ironic. Kluttig se răsti la el provocător :

— Și cine a spus puțin mai înainte arătînd spre tunică : Cît timp port această uniformă...

Reineboth răspunse :

— De, cît timp încă...

Kluttig împinse veninos bărbia înainte, reflexele de pe lentilele groase ale ochelarilor săi deveniră ascuțite.

— Așadar, și luptătorul curajos mă părăsește acum...

Lovi cu pumnul tăblia mesei :

— Eu rămîn ceea ce sînt, cît timp voi trăi !

Reineboth strivi țigara în scrumieră și se ridică, elegant și mlădios.

— Și eu la fel, Herr Hauptsturmführer, dar... ridică șiret din sprîncene, dar, în altfel de împrejurări. Atinse harta cu vîrful degetelor : Hersfeld... Erfurt... Weimar... Zîmbi cinic către Kluttig : Astăzi sîntem în 2 aprilie. Cîte zile ne vor mai rămîne ? Atîtea ?

În fața ochilor lui Klüttig desfăcu ca un scamator cele zece degete.

— Sau atîtea ? închise pumnul drept.

— Sau atîtea ? îndoi un deget după altul la mîna stîngă. Să înveți engleza și să fii șmecher, repetă el o vorbă mai veche.

— Cîine alunecos ca țiparul, șuieră Kluttig.

Reineboth rîse, el nu se simțea ofensat. Socotind că e lăsat singur, Kluttig gîfîi :

— Atunci rămînem numai Kamloth și cu mine.

— Kamloth ? Reineboth strîmbă sceptic capul. Nu te bizui pe el. El nu vrea decît s-o ia din loc, cît mai comod posibil.

În Kluttig răbufni toată neputința.

— Atunci rămîn numai eu !

— Cum adică ? întrebă Reineboth prefăcîndu-se că-l înțelege greșit, tu vrei să rămîi aici ?

Kluttig scrîșni :

— Săptămîni de-a rîndul pîndesc această bandă și acum cînd sînt pe urmele ei, s-o șterg ca un laș ? Scoase repede lista din buzunar și trecu la dispozitivul difuzoarelor.

Reineboth tresări :

— Ce vrei să faci ?

Kluttig gesticulă cu lista.

— Pe cei de aici îi scot acum, îi trimit la cariera de piatră, și ordon să fie împușcați !

— În fața tuturor oamenilor ? La carieră lucrează 300 de deținuți, omule !

— Mi-e tot una ! țipă Kluttig.

Reineboth luă lista din mîna lui Kluttig.

— Ordinul trebuie executat cu toată prudența și inteligența, Herr Lagerführer.

Kluttig bombăni :

— Nu cumva pe ascuns, fără zgomot și încet ?

— Ba, de loc, răspunse Reineboth cu o înțelepciune superioară. Treaba se face absolut oficial. Lista trece la cancelarie, absolut oficial, ai priceput, Herr Lagerführer ? Toți deținuții indicați trebuie să se prezinte mîine dimineață în fața tăbliței 2.

Reineboth închise șiret un ochi.

— Eliberare, you understand, Mister[1] ? Parolă : acasă ! Maşină, escortă, pădure, o salvă, gata.

Reineboth puse lista în registrul de rapoarte.

— Cu toată prudenţa şi inteligenţa, astfel a cerut diplomatul nostru.

Ca de atîtea ori, Kluttig trebui să se declare învins în faţa iscusinţei superioare a tînărului, dar o făcu cu o observaţie veninoasă :

— Te potriveşti bine cu diplomatul.

— Dimpotrivă, protestă Reineboth în felul lui unsuros, am devenit numai ceva mai deştept, de ieri seară încoace.

Telefonul sună.

Era chemat Kluttig. Reineboth îi predă receptorul.

La aparat era Gay. Reineboth stătea lîngă Kluttig şi putea să audă ce se vorbeşte, deoarece vocea răzbătea prin receptor.

Gay nu mai voia să se ocupe de chestia cu copilul. Unul din bandă a murit noaptea trecută în faţa lui. Restul de fier vechi nu mai voia să-l vadă la el. Kluttig se bîlbîi.

Reineboth îi luă receptorul din mînă şi se prezentă.

— Bineînţeles, Kamerad Gay, vom aduce banda înapoi. voi trimite camioane de transport. Desigur, vom lua şi pe cel răposat întru domnul, el va fi afumat la noi. Închise aparatul.

Acum îi avem iarăşi împreună pe toţi. Mai rămîn Höfel şi ăla. Sau ai uitat poate de cei doi ?

— La ce ne mai folosesc ei ? mîrîi Kluttig. Reineboth deschise uşa şi strigă în coridor :

— Hauptscharführer Mandrak să vină la Raportführer ! Ordinul fu transmis mai departe prin santinela de la poartă.

Cînd intră Mandrillul, Reineboth îi oferi cutia cu ţigări.

— Dumneata crezi că poţi să mai storci ceva de la Höfel şi de la polonezul ăla ?

Mandrillul luă o ţigară şi-o puse după ureche. Pe faţa lui nu se observa vreun interes pentru întrebarea pusă.

---

[1] Ai înţeles, domnule ? (în limba engleză în text) (n.t.).

Răspunse plictisit :
— Pot doar să-i omor.
— De acord, nu mai avem nevoie de ei. Faci cu ei ce vrei. Îţi dorim petrecere plăcută la treaba asta.
Pe buzele fără sînge ale Mandrillului pîlpîi batjocura.

Zidkowski tot mai era tulburat. Îi jură lui Krämer, care venise la el, că copilul a stat culcat lîngă dînsul, l-a simţit foarte desluşit lîngă spatele său. Ca să-i demonstreze minunea, întoarse pătura de pe patul lui :
— Kluttig tras pătura jos şi deodată copilul dispărut !... Emoţia făcea să-i tremure buzele, ochii săi implorau : Unde este copil ?
Krämer scoase un sunet scurt de nedumerire :
— Hei, dacă aş şti... Poate s-a ascuns undeva ? Aţi căutat peste tot ?
— Peste tot.
— A fost cineva la voi ? Sau s-a învîrtit în faţa blocului vostru cineva, care n-avea ce căuta aici ?
Zidkowski clătină din cap.
Krämer nu mai ştia ce să întrebe. Nici el însuşi nu găsea vreo explicaţie dispariţiei ciudate a copilului. Bănui vag că C.I.L.-ul... Dar această presupunere nu prinse rădăcini, pentru că dacă Bochow ar fi ştiut ceva nu i-ar fi cerut cu atîta insistenţă să se intereseze el unde se află copilul.
Nici Bochow nu se arătă mai puţin nedumerit, cînd Krämer veni la el în bloc şi-i relată zadarnicele lui cercetări. Copilul a dispărut ; cu acest fapt trebuiau să se resemneze. Dar cine era amestecat în chestiunea asta ?
Pe Bochow îl neliniştea mai puţin dispariţia misterioasă a copilului şi mai mult faptul că ea s-a petrecut fără ştirea C.I.L.-ului. Nu putea să fi fost decît un tovarăş din acest cerc. Dar care ? Poate veşnic neastîmpăratul Pribula ? Sau poate comodul van Dalen ? Sau lucidul Bogorski ? Chiar dacă unul dintre tovarăşi ar fi găsit un ascunziş mai bun decît groapa temeliei, ar fi fost totuşi

datoria lui să încunoştiinţeze C.I.L.-ul despre aceasta. Acţiunea arbitrară însemna lipsă de disciplină şi Bochow nu putea participa la mulţumirea lui Krämer în urma eşecului lui Kluttig.

— De unde ştia el că copilul e în blocul 61 ? întrebă Bochow autoritar.

— Acolo a fost odată ! răspunse Krämer şi ochii lui zîmbiră printre ridurile mici în formă de coroană. Tu te plîngi de încălcarea disciplinei ? Fii mai curînd bucuros că necunoscutul vostru a fost atît de prevăzător. Ce s-ar fi întîmplat dacă Kluttig ar fi prins copilaşul... ?

„Nici nu vreau să mă gîndesc la asta", îşi spuse Krämer făcînd un gest cu mîna, apoi, cu o malitie prietenească ridică din umeri :

— Acum nu mai ştie nimeni unde a nimerit copilul. Nu e bine aşa ? îl întrebă pe Bochow, care tot mai tăcea încruntat şi apoi dădu din cap şi răspunse tot el :

— „E bine aşa."

Bochow se uită la Krämer, pe a cărui faţă se putea citi satisfacţia pentru eşecul lui Kluttig.

Dar nu era vorba numai de copil. La naiba ! Era vorba de ruperea lanţului. Bochow îşi strînse buzele. Cine, dacă nu Bogorski l-a rupt ? Tot mereu îi revenea această bănuială pentru care n-avea însă nici o dovadă. Tot atît de bine s-ar fi putut s-o fi făcut altcineva. Dar dacă ar fi făcut-o el însuşi ? Stăruind în gîndul acesta, se privi ca într-o oglindă. Cui ar fi avut voie s-o spună ? Nimănui ! Numai în propriul său piept s-ar putea scufunda atunci lanţul şi ancora lui ar trebui să-şi găsească reazemul în fundul adînc al tăcerii.

O încălcare a disciplinei ?

Da, aşa este şi aşa rămîne.

Dar supărarea din sufletul lui Bochow se potoli şi el îşi dădu seama că fapta acelui necunoscut tăcut era bună şi profund umană şi îşi mai dădu seama că necunoscutul tăcut ţinuse mîna lui ocrotitoare deasupra lor a tuturora. Îşi dădu seama că omul acela a fost nevoit să nu ţină seama de disciplină. Pentru că în alternativa dintre două îndatoriri, era decisivă întotdeauna acea care era mai înaltă şi mai urgentă.

Bochow respiră adînc. Își vîrî mîinile în buzunare și stătu încă mult timp îngîndurat în fața ușii. Apoi se întoarse agale spre bloc.

Förste văzuse cu îngrijorare că Mandrillul pleacă spre Reineboth. Era oare vorba de ceva care-i privea pe cei doi protejați ai săi ? Se furișă lîngă celula lor și aruncă o privire prin ochiul ușii.

Höfel și Kropinski stăteau nemișcați în celulă, cu fața spre ușă. Chiar dacă Höfel își revenise într-atît încît putea să stea din nou în picioare, se cunoștea totuși cît de mult suferă din cauza torturii. Cu fiecare minut părea că-și cheltuie cantități imense de energie fizică și psihică, ca să se țină în picioare. Förste observă aceasta după felul în care Höfel se clatină încet încolo și încoace. Mandrillul înăsprise tortura prin faptul că așternuse niște pulbere de vopsea în jurul picioarelor lor. Vai de ei dacă pe vopsea se vedeau semne că mișcaseră din picioare. Atunci îi snopea în bătaie fără milă pe amîndoi și, ceea ce era mai îngrozitor, le interzicea mîncarea pe zile întregi.

Förste închise vizorul ușii la loc, știind că cei doi, dacă erau siguri că nu sînt supravegheați, se vor rezema precaut unul de altul, spre a se sprijini reciproc. Nici nu putea măcar să le spună un cuvînt de încurajare, fiindcă în celulele din partea cealaltă a coridorului se aflau cîțiva SS-iști din trupă care își ispășeau pedepsele. De ei Förste trebuia să se păzească.

Ce se discutase în camera lui Reineboth ?

Förste urmărea bănuitor mișcările Mandrillului, după ce acesta se întorsese. El trecu în odaia lui și rămase acolo un timp îndelung. Förste întîrziase înadins cu măturatul coridorului buncărului pînă la întoarcerea Mandrillului, ca să poată să-l supravegheze astfel mai bine. Acum Kalfaktorul mătura în apropierea celulei lui Höfel. Mandrillul ieși, de mîna lui atîrnau două lațuri din frînghie solidă.

Lui Förste i se opri inima în loc. În aparență indiferent, dar plin de încordare lăuntrică își îndeplini serviciul.

Mandrillul intrase în celulă. Förste mătura și asculta. Mandrillul făcu un ocol în jurul ambilor arestați și controlă praful de vopsea ca să găsească eventualele urme. Nu găsi nimic.

Izbind cu frînghiile de cînepă în cizme, mergea în jurul celor doi și se opri în sfîrșit în fața lor. În expresia feței lui Kropinski se contură groaza ; ochii îi erau larg deschiși și nu-și mai putea stăpîni emoția. Mandrillul cercetă chipul polonezului cu curiozitatea rece a unui om dezinteresat. Höfel pălise. Vinele de pe tîmple îi pulsau fierbinte și înțepător în locurile în care fusese fixată menghina. Genunchii amenințau să i se îndoaie ; văzuse și el lațurile.

Crunt, și scris parcă cu o scriere nepăsătoare, era înfipt în spatele frunții sale gîndul : Acum voi muri ! Și Höfel se cutremură de fiorul rece care intrase în celulă împreună cu acest om sinistru. Mandrillul îl privi pe Höfel, fără să scoată o vorbă, vreme îndelungată. Ăsta se va împotrivi oare dacă-i voi pune lațul la gît ? se gîndi Mandrillul. Deodată începu să vorbească. Ceea ce spunea, era mai mult decît ciudat.

— Hitler, zise el, e un c... împuțit. El ne-a dat peste cap războiul. Peste cîteva zile americanii sînt aici. Rîse fără glas ca pentru sine fără ca pe față să se zărească vreo urmă a rîsului.

Cum vă închipuiți voi chestia cu americanii — vă înșelați. Am să-i ucid pe toți aici în buncăr. Voi doi veniți la rînd la urmă. I se păru prea mult ceea ce spusese. Fără o vorbă, le puse la amîndoi lațurile în jurul gîtului și le strînse ca și cum ar fi legat o cravată.

Aceste lațuri le veți păstra pe voi pînă la sfîrșit. Cu cinci minute înainte ca s-o iau din loc, voi veni și cîcs... articulă el printre dinți făcînd o mișcare semnificativă cu mîna. Din nou tăcu și privi cu satisfacție pe cei doi decorați cu frînghia, dar apoi simți nevoia să le mai spună ceva.

Dacă vă spînzurați cumva mai înainte, am să vă mai trag un picior în c... pentru că mă lipsiți de ultima mea plăcere. Mai mult nu mai spuse.

Tot atît de straniu de încet după cum intrase în celulă, o părăsi acum. Afară, luă țigara din dosul urechii și o

aprinse. Pustiit de gînduri privi cum lucra Kalfaktorul și în cele din urmă se retrase în camera sa.

Förste strînse cu fărașul gunoiul adunat cu mătura și îl aruncă în lada care se afla într-un colț al coridorului.

Revelația atît de îngrozitoare în desfășurarea ei tăcută, ținu simțurile celor doi captivi încă multă vreme după ce rămăseseră singuri numai cu ei înșiși. Foarte încet începu în Höfel să circule sîngele din nou, și îi făcu bine să simtă cum gîndul cumplit, care-i frînase toate funcțiunile vieții, se destinde și dispare. Acum fu din nou conștient că respiră și, mulțumit, sorbi duhoarea din celulă ca pe un aer proaspăt.

— Frate... șopti Kropinski, care stătea în spatele lui Höfel.

Cuvîntul simplu găsi drum spre inima lui Höfel, care însă nu putea să răspundă, dar recunoscător îi întinse mîna pe la spate; polonezul o cuprinse tăcut. Simțămîntul cald de viață se transmise de la unul la altul, iar tăcerea lor era mai măreață decît toate cuvintele.

Încă în timpul amiezii, Reineboth chemă prin difuzor pe Kapoul din cancelaria deținuților. Îi predă lista.

— Păsările se prezintă mîine dimineața în fața tăbliței 2. Cu picioarele spălate curat. Să nu se spună despre noi că trimitem oamenii acasă murdari.

Eliberări ?...

De ani de zile nu fusese eliberat nici un deținut politic. Reîntors în cancelarie, Kapoul cercetă lista. Ea cuprindea 46 de nume de șefi de bloc și de alți funcționari din lagăr, care, cu toții, erau deținuți vechi, încercați și cunoscuți în lagăr. Kapoul găsi într-însa și propriul său nume și pe cel al lui Pröll, al doilea șef de lagăr.

Aici ceva nu era în regulă.

Kapoul trecu dincolo la Krämer. Pröll era și el acolo. Krämer izbucni într-un rîs furios, cînd citi lista.

— Eliberări ? Și deodată o ceată întreagă ? Și aceasta puțin timp înainte de evacuare ?... O lovitură de bandiți, asta e ! bombăni el. O delațiune blestemată.

— Trebuie să întocmesc ordinele de chemare în fața tăbliței 2, ce să fac? întrebă Kapoul. În Pröll se trezi o bănuială:

— Oare vor să ne ucidă?

Se uită semnificativ spre Krämer. Acesta eziță să confirme, deși avea și el același gînd.

— Să aștepți! zise el cu sînge rece, să nu faci nimic, pînă nu primești o dispoziție de la mine, se adresă el Kapoului.

— Citește-mi tare numele, vreau să le notez.

În pofida emoției neobișnuite mîna lui Krämer nu tremura cînd scrise numele. Deodată îi deveni cu totul limpede și nici nu mai era nevoie de vreo dovadă, că cei 46 urmează să fie împușcați. Dar de ce nu figura și el pe listă, deși de cei de acolo, de sus, era considerat capul conducător? Acești 46 fac oare parte din C.I.L.? Bochow trebuie s-o știe, cu el trebuie să vorbească acum. Plecă la el în bloc.

Fu o întîmplare favorabilă faptul că cei din Stubendienst erau tocmai pe drum, spre bucătărie, cu gălețile goale de mîncare, de Runki nu trebuia să se ferească.

— Aș vrea să văd și eu o dată aranjamentul paturilor voastre, spuse Krämer, hai cu mine în sala de dormit, Herbert. Era un pretext. Dacă Blockführerul ar apărea pe neașteptate, aceasta va servi drept explicație pentru prezența lui Krämer. În sala de dormit Krämer se înțelese din cîteva cuvinte cu Bochow și-i întinse lista copiată. Bochow o citi tăcut.

— Este vreunul dintre voi printre ei? întrebă Krämer. Bochow clătină din cap. Nici unul.

— Bine, răspunse Krämer, mulțumit. Trecură încet spre colțul din fund al sălii de dormit, Krämer cercetă paturile.

— Ce-i de făcut acum?... Aceștia urmează să fie uciși, asta-i clar.

Krämer netezi o pătură. Bochow răsuflă din greu. Acum se adaugă o nouă verigă la lanțul primejdiilor. Cine i-a denunțat pe cei 46? Din ce direcție o fi venind? Kluttig — Reineboth — Zweiling?

Sau poate denunțătorul din depozitul de efecte a...

— Ce facem acum, spune odată? stărui Krämer. Se opriră în loc.

— Da, ce facem acum? oftă Bochow. Foaia de hîrtie în mîna lui cerea hotărîri, de un fel care poate încă nu fuseseră luate în toți acești ani ai detențiunii sale, și ele se aglomerau într-un spațiu strîmt de timp de numai cîteva ore. Mîine dimineață totul va fi prea tîrziu. Chiar acum trebuie să vorbească cu tovarășii din C.I.L. Dar cum să-i înștiințeze? Încă la ora asta trebuia să se adune C.I.L.-ul. Și nu în groapa temeliei, în care nu se putea intra decît la adăpostul întunericului.

Bochow își frecă fruntea, îl chinuiau gîndurile.

— Trebuie să vorbesc cu tovarășii, acum, imediat, spuse el. Trebuie să profităm de alarma aeriană, altfel nu se poate.

În fiecare zi la ora amiezii, nici mai de vreme, nici mai tîrziu, escadrile de bombardiere americane zburau spre Thüringen, Sachsen și Brandenburg, și asta de săptămîni întregi. Puteai să-ți potrivești ceasul după ele, atît de punctual treceau deasupra lagărului. Cînd bătea soarele, stolurile sclipeau ca păsările sus pe cer, numai cîntecul lor sonor vestea cît de primejdioase erau. De aceea în fiecare zi era alarmă așa că se instaurase obiceiul ca toate companiile de muncă să fie pregătite pentru plecarea rapidă înapoi în lagăr; încă în timpul cînd urla sirena alergau pe Appellplatz.

Cîteva minute mai tîrziu lagărul era ca măturat. Doar pe turnuri stăteau santinelele și pîndeau cerul. Adeseori abia după ore întregi sirena urla încetarea alarmei.

Atunci lagărul prindea din nou viață.

Bochow se frămînta ca să ajungă la o hotărîre. Îl privi pe Krämer.

— Tu trebuie să mă ajuți. De fapt n-am voie să dezvălui nici un nume al tovarășilor, dar... ce altceva îmi rămîne de făcut?

Krämer își dădea seama cît de greu îi vine lui Bochow, și spuse:

— Să nu-ți fie frică, eu n-am să rețin numele. Te înțeleg și o vor înțelege și tovarășii. E vorba de viață sau de moarte.

Bochow înclină recunoscător din cap către Krämer.

— Ascultă deci. Eu mă duc chiar acum la infirmerie și voi vorbi cu Kapoul, el e informat. Trebuie să ne țină

liberă o încăpere, în care să fim nestingheriți, aceasta ți-o voi comunica apoi și tu vei trebui în locul meu... vezi : asta-i situația... adică tu vei trebui în locul meu să te duci spre baie — eu n-am voie să fiu văzut acolo.

— Hai, spune odată, pe cine să chem ?

— Pe Bogorski, Bochow indică încetișor numele. În caz de alarmă el să nu meargă în blocul lui, ci să vină la infirmerie.

— Bine, dădu Krämer din cap.

— Cum o să ne înțelegem, ca să pot să-ți indic locul ? chibzui Bochow și apoi zise :

Peste zece minute ne întîlnim pe drumul infirmeriei în apropierea șirului meu de blocuri.

Krämer fu de acord.

La Riomand, care în timpul alarmei rămînea „afară", trebuia renunțat pentru această consfătuire. Van Dalen era ușor de anunțat, Kodiczek și Pribula pot fi prinși pe drum.

Krämer îl întîlni pe Bochow pe drum cînd acesta, venind de la infirmerie, se întorcea la blocul lui. După un scurt salut se opriră unul lîngă altul.

— O P 2, zise Bochow repede, Krämer dădu din cap și fiecare își văzu de drum. O P 2 însemna încăperea a doua de operații, și pentru că ea se afla la etajul de sus al clădirii suplimentare a infirmeriei, construită cu ani în urmă, rămînea în caz de alarmă neutilizată.

Punctual, aproape la minut, urlă sirena. Pe Appellplatz se produse obișnuita zăpăceală, la fel și pe drumurile dintre blocuri.

Bochow stătea la postul său și-i aștepta pe Kodiczek și Pribula. Îi prinse cînd se îndreptau împreună spre blocurile lor.

— Haideți cu mine, le șopti Bochow.

— Ce-i ?

— Haideți cu mine, stărui Bochow și alergă înainte. Cei doi tresăriră, dar apoi îl urmară grăbiți pe Bochow, care în mijlocul forfotei deținuților gonea pe drumul infirmeriei în jos.

Niciodată tovarășii din C.I.L. nu fuseseră cuprinși de o asemenea încordare ca astăzi.

Glogau căzuse ! În ambele părți ale orașului Teklenburg, în pădurea Teutoburg erau în curs lupte înverșunate. Aliații reușiseră să facă o spărtură adîncă înspre Herford. În zona Warburg și pe Werra au înaintat pînă la nord de Eisenach... Dacă aceste știri, care fuseseră aduse de Kodiczek și Pribula, se confirmă nu mai există nici o îndoială că împușcarea celor 46 va însemna pregătirea evacuării. Aceasta ar putea să înceapă din oră în oră !

Deodată sirena urlă și dădu încă o dată alarma. Tovarășii, care stăteau înghesuiți într-un colț al încăperii de operații, ascultau ce se petrece afară. Cîntecul sonor al motoarelor se auzea deasupra lagărului cufundat în tăcere. De data aceasta se părea că este un atac puternic al aviației. Nimeni nu scotea o vorbă.

Bogorski cercetă chipurile lor încruntate și dîrze. Bochow ținea capul sprijinit în pumni și privea în gol. Van Dalen își rezemase capul de perete și pe fața lui gîndurile jucau ca niște cercuri de lumină.

Ochii lui Pribula erau duri și țepeni, gura încleștată. Kodiczek surprinse privirea cercetătoare a lui Bogorski și-și lăsă ochii în jos. Ce se ascundea îndărătul tăcerii tuturor ? Bogorski privi spre Bochow, dar și acesta tăcea.

Uruitul escadrilelor de bombardiere se pierduse în depărtare. Undeva printre casele orașelor se zguduia și trosnea acum aerul sfîșiat de bombele care cădeau cu vîjîit în jos, văpaia brun-galbenă a exploziilor urca leneș spre cer, vărsînd îndărăt spre pămînt o grindină de pietre, dărîmături și sfărîmături.

Undeva furia gonea turbată printre oamenii care țipau și rătăceau de-a valma, undeva, departe de lagăr.

Dar aici, deasupra barăcilor ghemuite, aici în colțul unei încăperi de operații, stătea un mic grup de bărbați și între ei și cei 50.000 din lagăr destinul a așezat un mănunchi de oameni, 46 la număr, ca să-i pună la încercare pe cei cinci care ședeau în colț. Pentru că dacă mîine dimineața cei 46 vor muri, atunci...

Bogorski nu aşteptă să vorbească cineva, el ridică lespedea de tăcere şi rosti în cuvinte ceea ce gîndeau cu toţii :

Dacă mîine dimineaţa cei 46 sînt împuşcaţi, spuse el, ei vor socoti că au împuşcat C.I.L.-ul.

După aceea, continuă el, fasciştii vor crede că au strivit capul conducător şi că au acum mîna liberă pentru evacuare. Noi însă, tovarăşi, sîntem încă aici şi organizaţia n-a rămas fără conducere. Noi putem salva oameni, mulţi oameni, pentru că au murit 46 pentru noi, pentru noi şi pentru 50.000.

Nu este bine aşa ?...

Van Dalen ridică din sprîncene, Kodickzek coborî din nou privirea, Pribula înjură, nu mai avea răbdare să stea liniştit. Dar pentru că n-avea voie să sară în sus ca să nu fie văzut prin fereastră, lunecă fără astîmpăr încolo şi încoace.

— Nu, spuse Bochow brusc şi-l privi ţintă pe Bogorski. Acest „NU" se înfipsese ca o cheie în inimile tuturora. Pribula ar fi avut atîtea de spus, dar nu putea decît să repete în limba poloneză acel „Nein" nemţesc : „Nje ! Nje, nje !" şuieră el clocotind. Acum şi Bogorski se rezemă de perete şi-şi închise ochii, istovit şi mîntuit.

Bochow începu să vorbească despre altceva.

— Tovarăşi, zise el, cu acest copil s-a ivit nenorocirea printre noi. Acum copilul a dispărut fără urme. Cine oare l-a luat ? N-a putut să fie decît unul dintre noi. E un copil polonez. Ai fost tu acela, Iosef ? îl întrebă pe Pribula. Tînărul polonez ridică îngrozit braţele.

— Eu ?... Întreb şi eu : unde-i copilul ?

— Ai fost tu, Leonid ?

Bogorski deschise ochii şi răspunse cu un glas convingător :

— Eu nu scos copilul.

Şi van Dalen şi Kodiczek dădură asigurări că în ceea ce îi priveşte lucrurile stau la fel. Din gura fiecăruia ieşea numai adevărul, Bochow avea urechea exersată pentru asta. Mai atîrna bănuiala asupra lui Riomand care însă lipsea. Toţi, chiar şi Bochow, fură însă de părere că francezul n-a putut să înfăptuiască o asemenea acţiune. Bochow ridică resemnat mîinile.

— Ei bine, poate Krämer a luat copilul. Oriunde s-ar afla copilul, oricine ar fi făcut asta acum, copilul s-a dus, a dispărut, gata. Trebuie să vă spun ceva. Bochow își duse mîinile la piept.

— În mine s-au schimbat multe. Inima mea, tovarăși... Se birui pe el însuși pentru a putea face o confesiune. Cînd am fost adus încoace, am predat în depozit împreună cu efectele și inima mea, ea îmi părea un lucru de prisos și primejdios cu care n-aveam ce face aici. Inima te face numai slab și moale, mă gîndeam, și nu voiam să-l iert pe Höfel niciodată, că... Bochow ezită și-și cumpăni cuvintele. Eu sînt reprezentantul tovarășilor germani din C.I.L. În afară de aceasta sînt responsabilul militar al grupurilor internaționale de rezistență. Voi mi-ați acordat această funcție de cinste. Voi socotiți, nu-i așa, că eu sînt un bun tovarăș. Ei, aflați că eu sînt un rău tovarăș!

Ridică mîinile fiindcă ceilalți nu erau de acord cu mărturisirea lui.

— Asta trebuie să v-o spun și voi trebuie s-o știți! Trebuie să știți că eram un îngîmfat. Înfumurat de superioritatea minții mele. Înfumurarea era și asprime, asprime fără suflet! De cînd copilul se află în lagăr și tot mai mulți oameni și-au pus inima lor ca un zid ocrotitor în jurul vieții fragede... Höfel, Kropinski, Walter Krämer, Pippig și tovarășii săi, infirmierii polonezi de la 61, voi înșivă, acel necunoscut... de cînd se întîmplă toate acestea, tovarăși, și nici un Kluttig sau Reineboth nu sînt în stare să străpungă acest zid, de atunci știu că eu sînt un rău tovarăș, știu cît de tari sîntem în umilirea noastră, știu că Höfel și Kropinski sînt mai tari ca moartea.

Confesiunea lui Bochow se terminase. Toți tăceau zguduiți. Capul lui Bogorski căzuse pe piept, ședea parcă dormind. Cu inima clocotind de emoție, Pribula lunecă în genunchi înspre Bochow. Îl îmbrățișă și plînse pe umărul lui. Bochow îl strînse pe tînărul polonez la piept.

Afară era o liniște de mormînt. Alarma apăsa deasupra lagărului.

Bochow se desprinse de Pribula și deveni iarăși cumpătat și rece.

— Trebuie să ne decidem, zise el. Înainte de a lua o hotărîre trebuie să chibzuim bine. Există oare vreo posibilitate ca să-i salvăm pe cei 46 de tovarăşi ? Nu-i aşa, Leonid, la fel vezi şi tu lucrurile !

Bogorski ridică capul, parcă s-ar fi trezit din somn.

— Aşa vede şi eu, răspunse el simplu. Trebuie să coborîm adînc în inimă acolo unde îngropate sînt curaj şi umanitate din noi. Să nu moară 46 tovarăşi. Trebuie trăiască ! Sau să moară cu noi împreună. Aşa văd şi eu lucrurile.

Van Dalen mărturisi :

— Şi eu m-am gîndit, că dacă ei mor, atunci... nu-şi termină fraza. Dădu tăcut din cap către Bogorski şi continuă hotărît : Noi să-i punem pe cei 46 tovarăşi sub protecţia C.I.L.-ului. O să-i ascundem. În infirmerie putem adăposti pe mulţi dintre ei. Pe ceilalţi îi vom ascunde în lagăr. Există destule ascunzători.

— Şi pe urmă ? Ce va fi pe urmă ? întrebă Kodiczek. Întreba nu din frică, ci din îngrijorare, dar Pribula îl înţelese greşit.

— Vrei să devii un laş ? strigă el.

Bochow puse braţul pe umărul polonezului.

— Tinere tovarăş polonez, devenim oare laşi, dacă sîntem prudenţi ? Da, tovarăşi, cei 46 se află sub protecţia C.I.L.-ului. Noi nu-i predăm !

— Pe zece din ei îi voi adăposti în infirmerie, promise van Dalen. Le facem cîte o injecţie pentru urcarea febrei şi ei nu vor bate la ochi printre bolnavi.

— De ce să nu-i ascundem pe toţi 46 împreună în groapa temeliei ? întrebă Kodiczek, acolo e loc destul.

— Niet, protestă Bogorski. Nisipul pus grămadă se poate ridica cu o singură mişcare de lopată. Nisipul trebuie dimpotrivă împrăştiat, ca să dispară. El era de părere că cel mult doi dintre candidaţii la moarte să fie adăpostiţi cum s-a propus, în infirmerie, iar ceilalţi să fie răsfiraţi prin lagăr.

— Şi dacă totuşi vor găsi pe unul dintre ei ? Tot Kodiczek era cel care întreba din nou. El trebuie lăsat în voia soartei ? Întrebarea stătea ca o stîncă în faţa lor.

— Noi nu-l predăm pe nici unul, spuse Bochow simplu. Pînă acum am ocolit întotdeauna primejdiile. A

fost bine, foarte bine. Am fost capabili ca prin inteligență și îndemînare, prin noroc și întîmplare să ne ferim de primejdii. Acesta ne-a fost drumul în toți anii. Cu viclenia unui animal am ocrotit și apărat pe omul din noi și adesea a trebuit să-l ascundem adînc în noi. Așa doar a fost, tovarăși, nu-i adevărat? Acum străbatem ultima bucată a drumului nostru, libertatea sau moartea! Nu mai există ocol. Această încăpere noi nu o mai părăsim ca *deținuți!* Din ora aceasta vrem să fim *oameni!* Acum și întotdeauna, pînă la capătul ultimei bucăți de drum.

Deținutului îi era îngăduit să ocolească primejdia. *Omul* n-are decît *un singur drum*, și acesta duce drept înainte, spre primejdie! Aceasta să fie vrerea noastră și mîndria noastră. Eu știu ce spun, tovarăși! Dacă vor găsi chiar numai pe unul singur, atunci acesta trebuie apărat, la nevoie chiar cu arma! Aceasta să ne fie hotărîrea! Atunci însă va începe răscoala. Libertate sau moarte! De la Spartacus încoace istoria a făcut de nenumărate ori dovada mîndriei și măreției omului. Hotărîm răscoala?

Bochow întinse mîna înainte.

Într-o tăcere profundă mîinile tuturora se găsiră una pe alta, se găsiră privirile bărbaților și în ochii lor scînteia cea dintîi lumină a acelei vieți care începea de aci înainte.

Se luă hotărîrea ca tuturor conducătorilor grupurilor de rezistență să li se transmită starea de alarmă de gradul 2, ca să fie instalate posturile de pază în blocuri, ascunzătorile armelor să fie ocupate de membrii Lagerschutz-ului destinați pentru aceasta, și ca numaidecît pînă seara să fie căutate și pregătite ascunzători pentru cei 46.

Cu începere de la ora aceea întreaga organizație ilegală trebuia să stea la pîndă, în taină, fără ca lagărul să știe, dar pregătită în fiece minut ca să intre în acțiune. A fost luată însă și hotărîrea ca lupta să fie primită doar în cazul că ea va fi impusă lagărului. Evacuarea să fie tărăgănată spre a se putea salva cît mai mulți oameni cu putință.

Fiecare zi și fiecare oră vor putea însemna un cîștig, deoarece frontul înainta tot mai aproape.

— Trebuie să vă mai fac o propunere, spuse Bochow. Să centralizăm instrucțiunile noastre la Walter Krämer. Spre mîna lui să conveargă toate firele. Este de așteptat ca evacuarea iminentă să schimbe, dacă nu chiar să suspende, ordinea existentă pînă acum în lagăr.

De aceea cer să mi se acorde mie, care singur din C.I.L. am legătură directă cu Krämer, mai multă libertate de mișcare.

Tovarășii fură de acord cu propunerea lui.

*

* *

Krämer așteptase cu înfrigurare sfîrșitul alarmei. Abia după două ore sirena urlă și el alergă îndată pe drumul infirmeriei în jos, spre a se întîlni cu Bochow.

— Ce se aude? întrebă el, cînd îl întîlni. Merseră împreună drumul în sus, discutînd în șoaptă și fără să bată la ochi.

— Pînă deseară toți cei 46 trebuie să dispară. Nici unul dintre ei să nu se prezinte la tăblița 2.

Krämer nici nu se așteptase la o altă hotărîre.

— Unde să-i ducem? întrebă el.

— În toate părțile unde există ascunzători sigure, răspunse Bochow, în pivnița de cărbuni din baie, în pivnița de cartofi din bucătărie, într-o ladă sau într-o șandrama de scînduri. Cărbuni deasupra lor, cartofi deasupra lor! Să-i ascundem în gropile de la temeliile blocurilor. Trebuie să se vîre în canalele de scurgere ale apeductelor. Trebuie să-i lăsăm să se dea la fund în grajdurile de cai din lagărul mic și să le dăm numere false. Trebuie să poarte aceleași boarfe zdrențuite ca și ceilalți locatari.

Bochow făcu o mișcare cuprinzătoare cu mîna. În toate părțile, înțelegi? După apelul de seară, pe întuneric, totul trebuie să fie terminat. Oricare dintre cei 46 care poate să se ajute singur, s-o facă.

Krämer ascultase tăcut, respirînd din greu. Acțiunea aceasta nu era prea ușoară.

— Dar dacă vor găsi pe unul dintre ei? întrebă el.

Bochow se opri în loc.

— Ascultă, Walter... Bochow îi vorbi acum și mai stăpînit. Krämer primi hotărîrea plină de riscuri cu o

profundă seriozitate. Nici această hotărîre nu-l surprinse, ci îi confirmă doar consecvența desfășurării evenimentelor.

Cînd Bochow îi comunică că de acum înainte el va fi veriga nemijlocită de legătură între C.I.L. și lagăr, dădu doar din cap. Își continuară drumul.

— Ai luat cumva tu copilul ? îl întrebă Bochow deodată. Spune-mi dacă tu ai fost acela.

Întrebarea îl surprinse pe Krämer, el presupunea c C.I.L.-ul a participat la dispariția copilului.

— Nu, răspunse deci scurt, și adăugă : Eu aș fi vorbit mai întîi cu tine, sincer și cinstit.

Bochow trebui să-l creadă.

— Cum adică ? spusè apoi surprins Krämer, în care întrebarea lui Bochow abia acum devenea vie. Cum, tu nu știi... voi într-adevăr nu știți unde a rămas copilul ?

Bochow clătină din cap, zîmbind obosit.

* * *

Seara devreme, aproape cu un ceas înaintea apelului, se întîmplă însă ceva neașteptat. Glasul neglijent al lui Reineboth răsună prin difuzoare deasupra lagărului. „Atenţiune, şeful de lagăr împreună cu toți șefii de bloc, alinierea la poartă ! În pas alergător !" Chiar în timpul cînd se auzea transmisia cîțiva dintre șefii de bloc erau adunați în încăperea lui Krämer.

Krämer îi chemase pe acești tovarăși ca să se sfătuiască cu ei în privința adăpostirii celor amenințați. Într-unul din blocuri Runki, care figura și el pe listă, și Bochow însuși se pregăteau tocmai să desprindă scîndurile din dușumeaua de sub pupitru spre a crea o deschizătură ascunsă înspre groapa temeliei, unde trebuia să se adăpostească Runki.

Acum tresăriră cînd auziră glasul lui Reineboth. Pretutindeni deținuții tresăriră, în blocuri, în atelierele de lagăr...

Transmisia se repetă.

Ieșind în grabă din blocuri, cei chemați se adunară lîngă cancelarie în fața încăperii lui Krämer, înconjurați

de unii deţinuţi curioşi, care la ora aceea se aflau în lagăr. Ce se întîmplase? Pentru ce trebuiau şefii de blocuri să se prezinte la poartă? Evacuare? Chiar astăzi sau mîine...?

Krämer ieşi cu ceilalţi şefi de blocuri. Se aliniară.

— Tovarăşi, le strigă Krämer, ca întotdeauna, linişte, ordine, disciplină, aţi înţeles?

De la fereastra camerei lui Reineboth, Kluttig vedea cum grupul venea pe Appellplatz în sus.

— Teatru de maimuţe, mîrîi el.

— Diplomaţie, iscusinţă, îl ironiză Reineboth pe Lagerführer.

Kluttig se întoarse brusc de la fereastră.

— C... împuţit, îl caracterizează el pe comandant, din ordinul căruia şefii de blocuri erau acum aliniaţi.

— C... deştept, corectă Reineboth şi afişă o mutră batjocoritoare.

— N-am poftă să ascult trăncăneala lui, şuieră Kluttig şi dădu să plece din cameră.

— El nici nu doreşte prezenţa ta, tu îl stînjeneşti numai... Reineboth hohoti ironic. Fiecăruia ce i se cuvine. Mîine dimineaţă vei avea tu plăcerea ta. Îndoi semnificativ degetul arătător.

Kluttig trînti furios uşa după el.

Şefii de blocuri aşteptau la poartă. Nu se arăta nimeni, nici măcar Reineboth nu venea. Krämer supraveghea drumul din faţa porţii de fier. Îl văzu pe Kluttig mergînd de-a lungul drumului şi dispărînd în spatele clădirii de serviciu a comandantului. La fereastră stătea gură-cască Blockführerul de serviciu.

Un autocamion acoperit veni de-a lungul drumului şi se opri la poartă. Mai întîi coborîră din camion cîţiva SS-işti, după ei cîţiva deţinuţi. Krämer deschise ochii mari. Şefii de bloc priviră încremeniţi, ăştia erau doar...

Inima lui Krämer începu să bată cu putere. Erau deţinuţii arestaţi din depozitul de efecte pe care Blockführerul îi lua în primire. Reineboth apăru şi vru să

pună mîna pe cei sosiți. În clipa aceea Schwahl, însoțit de Weisangk și Wittig, aghiotantul, ieși din clădire și se îndreptă spre poartă. Reineboth nu mai avea timp să se ocupe de deținuți, le ordonă să se alinieze de-a lungul zidului și plecă în întîmpinarea comandantului.

Schwahl se opri în fața deținuților.

— Ce-i cu ăștia aici ?

Reineboth raportă :

— Din ordinul Hauptsturmführerului Kluttig nouă deținuți și un mort întorși în lagăr de la Gestapoul din Weimar.

— A ! făcu Schwahl interesat. Privi pe deținuți, care culcaseră lîngă ei o povară învelită într-o pătură.

Lui Krämer era gata să i se oprească inima în loc, printre cei sosiți nu-l vedea pe Pippig... Acolo însă zăcea un mort...

Schwahl se adresă deținuților, atît de clar, încît cuvintele lui să poată fi înțelese și de șefii de bloc.

— Mulțumiți dumnezeului vostru că ați nimerit la *mine*. Se îndreptă către Reineboth. Oamenii trebuie lăsați să plece în lagăr ! Reineboth pocni din călcîie. Blockführerul deschise poarta. Trecînd pe lîngă Krämer și lîngă șefii de bloc, deținuții fugiră pe Appellplatz.

Lîngă zid rămase mortul.

Pe Krämer îl tulburase întîmplarea, dar tocmai trecea comandantul prin poartă și el era obligat să-și facă datoria sa odioasă.

— Șefi de blocuri, liniște! Drepți! Descopeee-riți! ordonă. Schawhl dădu din mînă :

— Mișcați-vă !

Reineboth rămase în fund, cu degetul mare înfipt după rever și bătea darabana cu celelalte degete...

Schwahl făcu cîțiva pași încolo și încoace, apoi se opri. Își propti pumnii de șolduri, împinse burta înainte și-și înălță umerii.

— Am dat drumul oamenilor în lagăr. Ai văzut ? Și îl privi pe Krämer.

— Da, desigur ! răspunse acesta.

— Nu li se va mai întîmpla nimic. Ai priceput ? Din nou Krämer trebuia să răspundă.

Schwahl se postase într-un mod pompos înaintea lui Weisangk și Wittig. În general nu li se va mai întîmpla nimic. Vă dau cuvîntul meu de onoare de ofițer, că lagărul nu se evacuează. Eu voi rămîne pînă la sfîrșit. Dacă la sosirea aliaților voi mai fi în viață, voi preda lagărul în toată regula. Făcu o pauză și-și roti privirea deasupra grupului.

— M-ați înțeles dumneavoastră cu toții ? Acest „Da" mormăit al șefilor de bloc căzu cum cade un sac la pămînt cu un zgomot înfundat.

Schwahl se plimbă în sus și în jos, ținînd parcă o prelegere.

— Unele posturi de radio străine anunță că, de cînd eu sînt comandant, condițiile din Buchenwald s-au îmbunătățit. Sînt mulțumit că opinia publică a luat cunoștință de acest lucru. Ce vor aduce zilele următoare, nu știm. Dumneavoastră primiți împuternicirea să comunicați oamenilor de prin blocuri ceea ce v-am spus și, bazîndu-vă pe cuvîntul meu de onoare, să-i îndemnați la liniște și disciplină, orice s-ar întîmpla. Din partea Reichsführerului SS am primit ordinul să trimit unele companii de deținuți în localitățile vecine pentru muncă de curățire. Deținuții vor primi hrană deplină ca niște civili, în caz de alarmă aeriană ei vor intra în adăposturi care rezistă bombelor, și după terminarea misiunii lor se vor întoarce în lagăr. Vreau să sper că deținuții își vor face datoria. Se opri în fața grupului, cercetă atent pe unii dintre șefii de bloc, și cu aceasta păru că a spus tot. Șef de lagăr, dispune ruperea rîndurilor !

Krämer nici nu clipi măcar cînd se întoarse spre grupă și dădu comanda.

— Acopeee-riți ! Echipă, stînga-mprejur ! În pas de voie, marș !

El plecă ultimul din grup. Un cerc de fier îi încleșta pieptul. Sus zăcea Pippig...

Schwahl se uită după ei pînă se îndepărtară. La plecare i se adresă lui Reineboth.

— Ce părere ai ?

Reineboth salută.

— Admir inteligența diplomatică, Herr Kommandant.
Schwahl își scoase bărbia din guler. Weisangk, urmîndu-l pe comandant, îl lovi în trecere pe Reineboth în burtă.

— Ăsta-i un tip, ce zici ?

Reineboth rînji.

Höfel și Kropinski puteau să audă deslușit ceea ce se vorbea afară. De zile întregi Mandrillul îi obliga să stea în picioare în celulă. Din zori, abia după apelul de seară aveau voie să se culce. Atunci se tîrau amîndoi pe podeaua rece de ciment, strînși unul lîngă altul. Dar frigul nopții alunga somnul din trupurile lor. Slăbiți din pricina foamei continue, chinuiți de durerea din membrele zdrobite, petreceau moțăind noaptea fără sfîrșit, sculîndu-se la ora 5 dimineața, cînd Mandrillul deschidea celula.

Atunci începea pe coridor și în spălătorul buncărului un infern năprasnic. În numai trei minute toți deținuții din buncăr trebuiau să se dezbrace, să se spele, să se îmbrace din nou, să mături celulele și să deșerte hîrdaiele la closet. Ca apucate de un tic nervos trupurile se ciocneau învălmășite și, parcă pradă unui demon satanic, arestații țîșneau încolo și încoace. Tăcuți ca niște stafii. Numai ghetele tropoteau. În mijlocul acestui vîrtej fantomatic de trupuri, stătea Mandrillul cu cravașa în patru muchii și lovea fără încetare pe oamenii care țîșneau îndărăt în celulele lor. Aici ca goniți își trăgeau repede cămășile peste cap, le vîrau în pantaloni și își puneau rapid tunicile, ca să cîștige timp pentru curățatul celulei. Ce noroc pentru Höfel și Kropinski că erau excluși din acest dans vrăjitoresc. Ei n-aveau voie să se spele și nici să deșerte hîrdăul. Aceasta, o găleată deformată, de marmeladă, se afla în colțul celulei și pentru că nu fusese golită de zile întregi, conținutul ei se revărsa în jur și împuțea aerul. Acum amîndoi stăteau din nou în picioare toată ziua. De două ori în timpul zilei Mandrillul gonea din celule în coridor pe toți locatarii buncărului ca să-i pună să sară și să-și îndoaie genunchii pînă la istovire. Höfel și Kro-

pinski erau prea chinuiţi de propria lor mizerie ca să se mai cutremure de ceea ce se petrecea afară. Surzi şi apatici ascultau vacarmul de pe coridor, trosnetul loviturilor Mandrillului şi văicăreala celor istoviţi. Simţurile lor atinseseră limita puterii de percepere. Cît timp Mandrillul turba afară, ei puteau să fie siguri că nu-i supraveghea prin vizorul uşii. De aceea puneau prudent umerii laolaltă, ca să se sprijine unul de altul. Dar cînd se făcea linişte afară, trebuiau să se desprindă repede şi acum stăteau în picioare de multă vreme. Ore după ore. Puterea li se sleise. Durerea oboselii îi înţepa ca un cuţit în spate. Mereu Höfel trebuia să se sforţeze ca să se ridice, totuşi se prăbuşea din nou.

Se văita neputincios în sinea lui, nu mai avea putere să gîndească. Kropinski care îşi consuma ultimele rămăşiţe de energie încerca să-l consoleze.

— În curînd va veni apelul şi vom putea dormi. Dormi mult. Höfel nu se mai lăsa consolat. Se prăbuşea tot mai mult.

— Eu îi pun capăt, se tînguia el, mă spînzur... nu mai are nici un rost... Kropinski se sperie şi-l imploră fierbinte :

— Nu, frate, nu. Încă puţin, puţin de tot, şi în curînd va veni apelul. Höfel gemu. Capul îi căzu înainte, sîngele, stors de vlagă, îi gonea furios prin vine şi corpul se legăna şi se clătina. Deodată Kropinski îi spuse în şoaptă :

— Tu, ascultă ! Afară ! Cine vorbeşte ? Höfel, trezit din moţăială, ridică capul auzind comenzi. Era glasul lui Krämer... Pentru prima dată de cînd se afla în buncăr, îl auzea din nou. Smuls din comunitatea prietenilor din lagăr, lăsat singur în neputinţă îngrozitoare, Höfel sorbi sunetul cunoscut al glasului ce-i amintea de patrie. De fiecare cuvînt, pe care Krämer îl rostea afară, Höfel îşi lua rămas bun cu nostalgie, copleşit de o dragoste fierbinte. Apoi atenţia îi deveni mai trează şi mai lucidă. Îl auzi pe comandant vorbind. Ochii lui Höfel se deschiseră larg.

— Marian ?

— Tak ?

— Nu se evacuează. Lagărul va fi predat.

— E adevărat ?

— Ascultă numai... !

Höfel era plin de încredere.

— Dacă asta-i adevărat, șopti el agitat, dacă asta-i adevărat... Fața lui Kropinski se lumină.

— Maica domnului, suflă el și cuvintele lui erau ca un fir subțire, noi atunci, poate — nu vom muri... ?

În fața cancelariei șefii de blocuri mai discutară agitați multă vreme. Comandantul, cu discursul lui ciudat, îi zăpăcise de-a binelea. Părerile lor despre temeinicia asigurărilor lui se contraziceau și începeau să fie derutați. Deși aproape nici unuia dintre ei nu-i venea să creadă ceea ce comandantul promisese, ei se agățau totuși — îndemnați de năzuința omului spre siguranță — de nădejdea vagă că sfîrșitul apropiat ar putea să treacă fără primejdie. Poate că într-adevăr lagărul va fi predat americanilor intact ? Alți șefi de blocuri rîdeau de aceste născociri. Cu discursul lui, comandantul le aruncase numai praf în ochi.

În mijlocul grupului de oameni agitați, Krämer ar fi putut doar din cîteva cuvinte să limpezească amestecul de păreri.

La fel ca și grupul de sceptici el înțelesese demagogia comandantului, dar nu toți șefii de bloc împărtășeau aceleași convingeri și printre ei existau foarte mulți a căror calitate politică și de caracter îndemnau la prudență. Din această pricină Krämer nu putea să rostească cuvîntul deschis, de care situația avea nevoie. Ca întotdeauna în astfel de împrejurări rămase rezervat.

— Să așteptăm, tovarăși. Doi Blockführeri se apropiară.

— Ce faceți aici ?

Cîțiva deținuți care se amestecaseră curioși printre șefii de bloc, o luară repede din loc. Krämer și șefii de bloc își scoaseră șepcile.

— Am fost la poartă. Comandantul a vorbit cu noi, explică Krämer. E vorba ca lagărul să fie predat, strigară unii dintre șefii de bloc. Blockführerii nu intrară în discuție cu deținuții.

— Cărați-vă de aici. Repede! În blocuri! poruncirǎ ei.
Supunîndu-se ordinului, grupul se împrăștie.

Zweiling ședea dezgustat la biroul său. Chestia cu copilul ieșise de-a-ndoaselea. Șiretul Reineboth îi luase toate figurile de pe tablă. Höfel și Kropinski se aflau în buncăr. Pippig, pe care voia să și-l țină în rezervă, în locul lui Höfel, a fost dus de acolo. Restul echipei, din ziua în care cei zece oameni fuseseră trimiși la Weimar, se învîrteau în jurul lui cu niște ochi din care putea să citească deslușit ce părere aveau despre dînsul. Dar lucrul cel mai respingător era pentru Zweiling intimitatea grosolană a lui Wurach. Acesta încercase din prima zi să se împrietenească cu compania. Dar băieții de acolo din depozit aveau un instinct cu mult prea ascuțit, păreau că au mirosit repede elementul dubios printre ei, și îl evitau pe Wurach, îl țineau la distanță.

De cînd îi predase lista cu cei 46, Wurach devenise tot mai obraznic. Numai cu o oră mai înainte fusese în camera lui.

— Ce se aude, Hauptscharführer, ați vorbit cu comandantul ?

Zweiling se răstise la el șuierînd :

— Nu veni atît de des la mine, asta bate la ochi. Cînd va sosi momentul voi face ceva pentru dumneata.

— Dar nu mai este atît de mult timp, Hauptscharführer. Eu nu pot să rămîn în lagăr. Dacă povestea cu lista se va descoperi o să mă omoare.

Acest om se agăța ca un balast de Zweiling.

— Trebuie să mă ajutați, Hauptscharführer. V-am ajutat și eu pe dumneavoastră. Cu eliberarea e cam albastru, eu nu mai cred în ea. Din zi în zi dracul poate să-și vîre coada aici. Vreți să mă lăsați să-mi facă de petrecanie ?

Ca să scape de acest obraznic, Zweiling îi făcuse promisiunile cele mai năstrușnice. Că o să-l scoată din timp din lagăr și o să-l introducă în trupă. Wurach primise aceste asigurări cu foarte puțină încredere, dar în strîm-

toarea în care se afla, se agăţase totuşi de ele. Zweiling şedea de o vreme îndelungată în spatele biroului şi se frămînta cu gîndurile. Gura îi era larg deschisă şi limba îi atîrna pe buza de jos. Gaura pe care a vrut s-o ţină deschisă pentru el era astupată. Din uniforma pe care o purta nu va mai ieşi. Cine umblă cu hoţii ajunge la închisoare, ajunge la...

Zweiling nu se prea simţea în largul său...

De afară se auzi deodată gălăgie. Se desluşeau oameni alergînd încolo şi încoace în vîrtej. Zweiling tresări. Ieşi repede din cameră şi se opri stupefiat în uşă. Salutaţi cu bucurie de deţinuţi, cei ridicaţi şi duşi la Weimar stăteau lîngă masa cea lungă. Fură îmbrăţişaţi şi strînşi la piept. Cel mai bucuros se arăta Wurach. Apuca mîna fiecăruia şi striga exagerat de tare :

— Ce minunat, tovarăşi, că sînteţi iarăşi aici.

Zweiling, cu o expresie ştearsă pe faţă, bocăni mai aproape :

— Dar de unde veniţi voi ?

Deţinuţii tăcură încurcaţi. Wurach îşi luă rolul de purtător de cuvînt :

— Gestapoul le-a dat drumul, Hauptscharführer. Zweiling nu putu să ţină piept tăcerii penibile şi în situaţia aceasta neprevăzută nu ştiu să se descurce decît cu o observaţie vagă :

— Iată-vă aşadar din nou aici... Mergeţi să vă bărbieriţi. Urît mai arătaţi. Deţinuţii nu răspunseră. Nu voiau să împartă bucuria lor cu acest om. Ar fi fost chiar straniu.

Zweiling se retrase în camera lui. O vreme mai ascultă agitaţia de dincolo şi nu putu să înţeleagă împrejurările care au dus la eliberarea surprinzătoare. Dintr-o dată îi veni o idee. Trecu dincolo, în cancelaria unde se aflau deţinuţii. La intrarea lui luară poziţie de drepţi şi amuţiră. Zweiling se postă în faţa lui Rose, care îl privi fix pe Hauptscharführer cu ochii încă plini de spaima teribilă pe care o trăise. Privirea lui Zweiling rătăci deasupra deţinuţilor tăcuţi.

— Dar unde... e Pippig ?

Toți se uitară în jos și tăcură. Numai ochii lui Wurach umblau pe furiș încolo și încoace. Zweiling i se adresă lui Rose.

— Ei, hai, unde-i ? Chipul lui Rose se schimonosi într-o grimasă urîtă, plîngăreață. Înghiți de cîteva ori în sec și deschise gura ca să răspundă. În clipa aceea se auzi zgomot în difuzor. Era glasul lui Reineboth : „Doi ciocli să vină cu o targă la poartă !" Fața lui Rose se întunecă, el bîlbîi :

— Domnule Hauptscharführer... eu... Pippig... el...

„Doi ciocli să vină cu o targă la poartă", se repetă ordinul. Deținuții își ridicară ochii spre Zweiling. Nici unul nu scoase o vorbă. Rose înghiți în sec. Zweiling păru că pricepe. Împinse limba înainte.

— Dar cum ?... întrebă el stupid. Și după un timp, pentru că nu-i răspunse nimeni : Păi, așa ceva...

Dădu din umeri și se retrase în camera lui.

Încet și greoi se mișcau deținuții și Rose, cu fața strîmbată, se scuză jalnic :

— Eu... eu doar nu sînt de vină...

Ceilalți nu luară în seamă scuzele lui neputincioase și tăcuți îl lăsară în voia ticăloșiei lui.

Krämer și Pröll stăteau la fereastra din încăperea lor și priveau sus spre poartă. Soarele gata să apună scufunda lunga clădire într-o lumină roșie și arunca umbre lungi.

Doi ciocli, îmbrăcați în haine spălăcite de doc, alergau de la crematoriu spre poartă. Targa se legăna între ei. Blockführerul de serviciu deschise poarta de fier și ei trecură repede și fără zgomot printr-însa.

Krämer și Pröll așteptau muți. Nu durã mult și cioclii se întoarseră în lagăr. De ambele părți ale tărgii atîrna în jos pătura cenușie de lînă.

Pe fața lui Krämer nu vibra nici un mușchi. Cînd cioclii cotiră înspre crematoriu, el își scoase șapca din cap și o mototoli convulsiv între mîini. Ochii lui își luară rămas bun.

Cioclii treceau încet cu povara lor pe Appellplatzul pustiu și umbrele lor lungi le jucau înainte ca niște fantome,

ca şi cum ar indica, prin salturile lor, ultima bucată scurtă de drum, care i-a mai rămas de parcurs mortului pe acest pămînt...

Cînd întunericul timpuriu al serii se aşternu peste lagăr, se aduse la îndeplinire ceea ce se hotărîse la amiază în camera de operaţii a infirmeriei. Repede şi fără zgomot a lucrat aparatul. Oamenii de legătură anunţară în blocuri pe conducătorii grupurilor de rezistenţă. Totul decurse fără vîlvă — cîteva cuvinte pe care ar fi putut să le audă orişicine, dar printre ele se transmiteau instrucţiunile C. I. L.-ului.

Stare de alarmă de gradul doi! Nici un membru al grupurilor de rezistenţă nu mai avea voie să părăsească blocul, toţi trebuiau să fie gata pregătiţi. Ei ştiau tot ce era în joc.

Şefii de bloc din grajdurile de cai ale lagărului mic fuseseră instruiţi. Printre locatarii lor, înghesuiţi în strîmtoarea supraaglomerată, se iviseră oameni noi. Veniseră din infirmerie. Prin pansamente, în jurul capului, Köhn şi sanitarii lui îi făcuseră de nerecunoscut. Cu boarfele lor jerpelite nu se mai deosebeau de ceilalţi. Alţii dintre cei 46 candidaţi la moarte îşi găsiseră adăpost pe propria lor răspundere. Pröll fusese în cursul după-amiezii în lagărul mic şi cercetase totul cu privirea. Acum îşi luă rămas bun de la Krämer :

— Du-te, băiete, îi spuse acesta, e sigur că nu va dura mult şi vă vom scoate de acolo...

Un secretar de bloc, german, şi doi polonezi din Stubendienst, dintr-unul din grajdurile de cai ale lagărului mic, îl aşteptau pe Pröll. Pe un teren viran, departe de barăci, sub pietrişul aruncat grămadă, Pröll descoperise un puţ de canal. În apropiere se afla o saltea ruptă, murdărită de excremente, aruncată cîndva dintr-unul din grajduri şi uitată. Pröll îşi dăduse seama îndată că aici era un ascunziş potrivit. Secretarul de bloc nici n-a vrut să audă de asta, dar Pröll stăruise să se ascundă acolo şi ajutorii lui aşteptau acum în întuneric. Ridicaseră capacul de pe puţ şi cînd Pröll apăru, dispariţia lui

fu o treabă de cîteva minute. Puțul în care Pröll coborî era o deschizătură verticală de un metru și jumătate adîncime deasupra canalului de scurgere al latrinei, care ducea din lagăr la instalația de curățare. Pröll nu putea să se sprijine decît cu picioarele crăcănate de muchiile canalului de scurgere, trebuia să înfunde capul între umeri, ca să poată fi așezat capacul la loc. Polonezii aruncară repede pietriș peste capac și puseră deasupra salteaua de paie, apoi ajutorii se furișară repede îndărăt în grajdul lor. Acum Pröll era singur cu el însuși. Avea impresia unei siguranțe depline și-și căuta poziția cea mai comodă. În fiecare buzunar al paltonului avea cîte un codru de pîine.

Între picioarele lui gîlgîia zoaia zemoasă și dacă n-ar fi fost duhoarea, totul ar fi putut să-i sune lui Pröll încîntător asemenea ciripitului unui pîrîiaș voios. Cu o doză de umor macabru, Pröll începu să se împace cu fortăreața lui, nu prea plăcută. „În orice caz pentru a te ușura, dacă te apucă pîntecăraia, e destul de comod", își spuse el însuși și se instală ca pentru mai multă vreme.

Krämer se ocupase personal de ascunderea cîtorva dintre cei amenințați. Din dispoziția lui, Bogorski pusese după-amiază pe deținuții din compania de baie să pregătească un adăpost în pivnița de cărbuni. În muntele de cărbuni fusese creat prin săpare în adîncime un spațiu gol, în care putea să încapă o cușcă de scînduri, construită în grabă. Dintr-un tub vechi de lut deținuții construiseră cu pricepere și îndemînare o conductă pentru aer, bine camuflată. În această cușcă se vîrî unul dintre cei amenințați. Prin straturile de cărbuni puse deasupra, ascunzătoarea devenea de nedescoperit. În pivnița de cartofi a bucătăriei lucrul fu mai simplu. Aici a fost suficient ca o ladă mare să fie vîrîtă sub grămada de cartofi. Instalația de aerisire a pivniței garanta aerul pentru respirat. Mai tîrziu cînd Krämer trecu prin lagăr și fluieră semnalul de noapte, acțiunea se terminase pretutindeni. Toți candidații la moarte dispăruseră. Cu nervii istoviți, extenuat, Krämer intră în blocul 3 al „comandaților", unde își avea locul de dormit. Deținuții cazați aici încă nu se culcaseră. Plini de încordare îl înconjurară pe Krämer, care se lăsă greoi pe banca de lîngă masă.

— A mers bine totul ? îl întrebă Wunderlich. Krämer nu răspunse. Îşi desfăcea nodurile de la şireturile ghetelor. Tăcerea lui avea ceva posomorît. Dar deţinuţii îl cunoşteau cu mult prea bine, ca să înţeleagă greşit purtarea lui, care nu era decît reacţia la încordarea trăită. Abia după o vreme Krämer spuse :

— Dacă vom trece cu bine ziua de mîine... Restul se pierdu într-un suspin adînc. Krämer puse ghetele sub bancă. Wunderlich se postă în faţa lui.

— Nu ştiu dacă-i adevărat, Walter, dar cei de acolo, de sus vorbesc între ei că evacuarea va trebui să înceapă mîine... Krämer îl privi întrebător pe Wunderlich, care ridică din umeri în semn că nu ştie ceva precis. Nici unul dintre deţinuţii care stăteau în jurul lui Krämer nu scotea vreo vorbă. Ceea ce simţeau se exprima prin tăcerea lor. Într-adevăr de unde oare puteau să găsească cuvinte spre a rosti ceea ce era de neconceput ? Nu evacuarea ca atare îi făcea pe oameni muţi, ci faptul de neimaginat că evenimentele iminente ascund într-însele sfîrşitul. Cît de multe mii de zile şi nopţi au trebuit să se scufunde mai întîi într-o existenţă fără timp, aici în lagăr, ca dintr-o dată o singură noapte să poată să oprească în loc torentul înspre neant ? Pentru că în acest caz, puterea imaginaţiei nu era destul de cuprinzătoare, şi limba era prea săracă. Nici măcar Krämer nu găsea vreun cuvînt care să fie destul de mare ca să exprime ceea ce era de neimaginat.

— O dată trebuia doar să vină... numai atît zise el, cînd se ridică şi-şi dezbrăcă jacheta. Fiindcă altceva nu se mai putea spune, Krämer adăugă : Să mergem la culcare, e cel mai bine...

În noaptea aceea Bochow se zvîrcoli multă vreme agitat în pat. Acum faptul era consumat. În groapa de temelie de sub el se afla Runki, şi în multe alte locuri ascunse, din lagăr, erau ceilalţi. Acum faptul era consumat, irevocabil şi ireversibil. Din gura *sa* ieşise hotărîrea la răscoală, plină de urmări grave şi tot atît de irevocabilă !... Bochow închise ochii şi chemă somnul care-l sfida. Asculta ce se petrece în el însuşi. Mi-este oare frică ? Tremur ? Ce-i ? Nu s-au întîlnit oare mîinile tovarăşilor, împreunîndu-se într-una singură ? Nu devenise

oare voința sa voința tuturor? A tuturora! Erau 50.000 și ei numai cei cîțiva tovarăși din C.I.L. Puținele mîini ale acestora vor fi oare de ajuns ca povara răspunderii să fie împărțită între toți? Sau poate că o mie de degete vor arăta înspre el:

— Tu porți povara! Tu singur! Din gura *ta* a ieșit cuvîntul! Tu ești de vină!... Gîndurile lui Bochow se învălmășeau, dar el își redobîndi puterile. De rostit rostise numai dînsul ceea ce era însă o necesitate inevitabilă pentru toți! Și totuși, somnul îl ocolea. Noaptea nu se mai termina. I se oploșise pe piept o ființă neagră, mută...

Era ziua de 4 aprilie 1945, o zi de miercuri, care se născu o dată cu revărsatul zorilor. Ușa blocului 3 se deschise. Krämer ieși. Aerul era umed și aspru. Burnița. Ora timpurie a dimineții se desprinse anevoie de negrul nopții. Turnurile de pază stăteau încremenite. Lămpile roșii atîrnate de sîrmă luceau discret ca niște ochi care supraveghează pe furiș. Vast și pustiu se întindea Appellplatzul. Sus de tot clădirea porții începu să pălească. Copacii din pădurea rămasă în jurul lagărului se înălțau negri și țepeni în semiîntunericul dintre noapte și dimineață. Cutremurîndu-se de frig, Krämer își ridică gulerul mantăii și scoase din buzunar fluierul de semnal.

Fluieratul strident de deșteptare sperie liniștea. Krämer bocănea prin lagăr. Deținuții din bucătărie, care trebuiau să înceapă ziua și mai devreme, considerau fluierul de deșteptare semnalul de pregătire a găleților de cafea. În blocuri începu acum viața. Paturile fură strînse. În spălătorie deținuții se înghesuiră cu trupurile goale în jurul robinetelor de spălat. Oamenii din Stubendienst strigau prin îmbulzeală:

— Cei ce aduc cafeaua, afară!

Pe drumurile dintre blocuri începu agitația. Saboții de lemn tropăiau. Din toate părțile lagărului grupurile celor ce aduceau cafeaua porneau spre bucătărie, aici se îngrămădeau și se așezau în ordinea obișnuită ca să ia cafeaua în primire. Kapoul bucătăriei și ajutorii

lui strigau fiecare bloc în parte. Găleţile trosneau. Gălăgie, viaţă, mişcare, exersate şi disciplinate de ani de zile în fiecare dimineaţă. Astăzi însă gălăgia dimineţii ascundea o încordare neobişnuită. Toţi vorbeau între ei numai pe şoptite. Foarte mulţi dintre şefii de bloc dispăruseră peste noapte. Ca şi cum s-ar fi înţeles de la sine, secretarul de bloc sau unul din Stubendienst a preluat atribuţiile celui absent. Ştiau cu toţii ce se petrecuse noaptea şi ca printr-o înţelegere tacită ignorau evenimentul extraordinar. Numai din cînd în cînd şi numai în treacăt se arunca cîte o remarcă: „Sînt curios cum o să iasă astăzi..." Printre membrii grupurilor de rezistenţă din blocuri — fiecare grupă împreună cu şeful ei număra numai cinci membri — solidaritatea se instaurase într-o tăcere şi mai adîncă ca altă dată. Stare de alarmă de gradul 2!

Pe lîngă instrucţia militară, cea mai importantă misiune a bărbaţilor din organizaţia ilegală era ca prin influenţa lor necontenită asupra celorlalţi deţinuţi să dezvolte conştiinţa şi spiritul tovărăşesc. Aceasta nu se realiza întotdeauna uşor. În mulţimea pestriţă de oameni exista şi cîte unul rău, cîte unul care era laş sau chiar perfid şi preocupat numai de folosul său personal. Un asemenea om nu voia să „aibă de-a face cu nimic", se retrăgea singur în izolare sau era izolat de către ceilalţi. Dar în dimineaţa aceea se arătă rodul muncii de educare şi se arăta şi forţa firii omeneşti în situaţii care cereau unire. Toţi se simţeau legaţi unii de alţii. Mai cu seamă în blocurile în care existau unul sau mai mulţi dintre candidaţii la moarte, dispăruţi, domnea o înţelegere tacită între locatari. Unul pentru toţi, toţi pentru unul! Îşi ascundeau nervozitatea, de care erau cuprinşi cu toţii; ei simţeau doar aproape fiziceşte că ziua de astăzi va aduce un deznodămînt şi asta nu numai datorită celor 46. Sfîrşitul apropiat contopise toate conştiinţele într-una singură. Oricît se deosebeau încă în ce priveşte curajul lor personal, speranţa, încrederea în viitor sau teama, dimineaţa de astăzi îi sudase pe toţi laolaltă într-un destin comun. Şi cînd afară se crăpă de ziuă şi sosi vremea apelului, convoaiele se formară, dar pasul de marş al coloanelor, convoi după convoi, bloc după bloc,

urcînd dealul, era altul decît de obicei. Sobru, mai ferm şi mai hotărît era pasul miilor de oameni şi sobre, mai ferme şi mai hotărîte le erau chipurile.

Platoul de apel se umplu, careul uriaş se formă, om lîngă om, tăcut şi plin de aşteptare. Mii de ochi erau îndreptaţi în sus înspre poartă, unde Reineboth instala microfonul portativ şi unde apăru Weisangk, primul Lagerführer şi unde stăteau Blockführerii odioşi, indivizii aceia brutali şi cinici.

Krämer îi predă lui Reineboth raportul efectivului lagărului. Hoarda Blockführerilor se răsfiră printre careurile blocurilor în vederea numerotării. Ce se va întîmpla acum ? 46 lipseau de la apel ! Un asemenea fapt încă nu se petrecuse în lagăr. Va izbucni oare o furtună ? Deţinuţi îşi opriră răsuflarea în loc. Ascultau atent înăuntrul tăcerii lor proprii. Încordarea era întinsă ca o coardă de oţel gata să se rupă. De ce nu izbucneşte în urlete nici un Blockführer ?...

Cu spatele către deţinuţii aliniaţi pe blocuri, Krämer stătea la locul lui obişnuit, separat de ceilalţi, şi avea impresia că un gol imens se căsca îndărătul lui ca şi cum ar sta numai el singur pe vastul platou. Se cerceta pe el însuşi în privinţa stării sale nervoase şi fizice. Cum îi bătea inima ? Liniştit. Braţele îi erau oare grele ca plumbul ? Avea o apăsare în regiunea stomacului ? Nimic din toate acestea. Plămînii funcţionau ritmic. E bine deci. El aştepta. La douăzeci de metri în faţa lui, Reineboth aştepta raportul Blockführerilor, împreună cu beţivul Weisangk. De ce oare nu primeşte Kluttig astăzi raportul ? auzea Krämer, în spatele său, ici şi colo, glasul cîte unui şef de bloc :

— Blocul 16... drepţi ! descopeee-riţi ! Blocul 16 cu 353 deţinuţi aliniaţi la apel...

— Blocul 38... drepţi ! Descopeee-riţi ! Blocul 38 cu 802 deţinuţi aliniaţi la apel. Unul lipsă.

Era glasul lui Bochow. Cîteva secunde Krämer îşi opri răsuflarea. Ce se întîmpla acum în spatele său ? Un îndemn de nestăpînit îl împingea să se întoarcă, ascultarea pe furiş nu-l mai satisfăcea.

Bochow nu simţi nici o frică în clipa cînd raportă lipsa lui Runki. Blockführerul „său" pentru care picta

drăgălașele zicale, înălță doar puțin ochii din registrul de bloc în care își nota cifrele, și întrebă fără să se arate surprins.

— Unde este el ?

— Nu știu.

Mai mult nu s-a discutat despre aceasta și în Bochow țîșni deodată gîndul : „Ăștia au primit instrucțiuni "

Blockführerul trecu în revistă frontul, se uită deasupra capetelor descoperite și numără rîndurile de cîte zece. Privirile furișe ale deținuților îl urmăreau. De ce nu se întîmplă nimic ? Tăcerea în care Blockführerii ascultau rapoartele, ascunde oare o primejdie mare, încă necunoscută ? Toți priveau cu încordare în sus. Blockführer după Blockführer îi preda lui Reineboth raportul respectiv. Acesta nota în registru ca și cum nu s-ar fi petrecut nimic.

Krämer putea să-l observe bine pe Rapportführer. El aduna acum rapoartele, le compara cu efectivul total, calcula, număra din nou, calcula iarăși și o expresie a gurii îi schimbă fața. Acum își terminase socoteala. În loc să se îndrepte ca de obicei spre microfon, se apropie de Weisangk. Ceea ce discuta cu acesta, Krämer nu putea să audă, dar din mutrele și gesturile lor ghici că convorbirea se învîrte, probabil, în jurul celor 46. Weisangk vorbea gesticulînd, repezit, nervos. Îi dădea lui Reineboth instrucțiuni. Acesta ridică din umeri și schiță cu mîinile o mișcare, cam în sensul : Mă rog, cum doriți. Apoi trecu la microfon.

— Gata ! Liniște ! Drepți ! Descopeee-riți !

Ordinul se auzi trosnind surd ca întotdeauna.

Prizonierii de război sovietici erau numărați separat și rămîneau în timpul apelului în blocul lor, împrejmuit cu sîrmă ghimpată. Ceea ce se vorbea prin microfon puteau să audă în difuzorul blocului. Un mare număr dintre acești 800 de prizonieri de război făceau parte din grupurile de rezistență. Bogorski era conducătorul lor. Și printre acești oameni era valabilă legea conspirației. Prizonierii ședeau la mese și așteptau sfîrșitul apelului. Van Dalen. Köhn și infirmierii, printre aceștia și cei din Sanitrupp, auziseră și ei transmisia în încăperea de zi a infirmeriei.

Se priviră semnificativ unii pe alții cînd ascultară comenzile lui Reineboth ca în fiecare zi. Ce se petrece oare ?

Ia lagărul mic, care de asemenea era numărat separat, s-au făcut anumite manevre, spre a se îngloba pe ascuns efectivul secret sporit în cifra totală. Cîțiva morți, cum se întîmpla doar în fiecare zi, au fost tăinuiți și în locul lor puteau să fie numărați cei dați la fund. Deghizarea lor foarte reușită îi făcea să se piardă în mulțimea cenușie a mizeriei.

Erau minute încărcate cu frică și primejdie, pe care trebuiră să le străbată într-o luptă sufletească, împreună cu întregul lagăr. Krämer, Bochow, Bogorski, Pribula, Kodiczek, Riomand și van Dalen așteptau furtuna... Nu se stîrnise oare de fiecare dată tumult cînd lipsea la apel numai unul singur care, apucat de frică în fața zilei pe care o avea dinaintea lui, se ascundea pe undeva ? Și astăzi lipseau 46 ! Și „cei de colo, de sus" să nici nu înregistreze măcar asta ?

Reineboth predă ca întotdeauna Lagerführerului raportul său și ca întotdeauna se întoarse apoi la microfon.

— Acopeee-riți ! Aranjați șepcile ! Gata !

Reineboth se retrase de la microfon și Weisangk trecu în locul lui. Se ținea de bară și dialectul lui bavarez răsună amplificat prin difuzor !

— Ascultați-mă aici, cu toți ! Azi toată lumea rămîne în lagăr. Azi nu iese nici un fel de companie de muncă. Toată lumea rămîne în blocuri, azi să nu mi se plimbe nici unul pe afară.

Călca cînd pe un picior, cînd pe celălalt. Vorbele le rostea greu, părea că vrea să spună încă ceva, dar lăsă continuarea transmisiei pe seama mai rutinatului Reineboth. Cu un zîmbet ipocrit acesta se postă din nou în fața microfonului.

— Să se prezinte la tăbliță 2 deținuți prevăzuți. Toți ceilalți, înapoi ! Închise microfonul. Deținuții prevăzuți erau cei 46 !

În timp ce mulțimea de deținuți se puse în mișcare în direcția lagărului și Blockführerii dispăreau pe poartă, Reineboth îi șopti lui Weisangk :

— Dintre indivizii ăștia nu vine nici unul ; s-au ascuns cu toții.

— Asta-i curată porcărie, asta e!

La bariera care se afla la capătul șoselii de intrare în lagăr, staționau două camioane închise. Un detașament de SS-iști înarmați cu carabine, comandat de un Hauptsturmführer, stătea lîngă mașini. Santinela de lîngă barieră se plimba în sus și în jos. În mica clădire de piatră, care servea drept adăpost, ședea Kluttig și aștepta.

În camera sa, Reineboth ridică receptorul, dar îl puse înapoi în furcă. Să nu mă amestec, se gîndi. Las' să se descurce Kluttig singur cu comandantul. Situația era prea dificilă și Reineboth socoti că e mai prudent să se țină departe de ea. Dispariția celor 46 semăna cu o provocare la luptă, care pentru Reineboth era de neconceput; el clătina din cap. Situația începea să se complice. După consfătuirea aceea la comandant, atît de instructivă, tînărul devenise mai precaut. Întîmplarea de astăzi învedera existența unor forțe tainice, pe care el în înfumurarea lui niciodată nu voise să le ia în serios. Obișnuit să nu vadă în deținuți decît niște obiecte fără voință, Reineboth începuse să înțeleagă acum că nu era de loc ușor să amenințe pur și simplu cu mitraliera. Și în afară de asta... Reineboth făcu cîțiva pași domoli și se opri îngîndurat în fața hărții. Gămăliile colorate săltau în fiecare zi tot mai aproape de lagăr. Tînărul țuguie îngrijorat buzele. S-a isprăvit, Adele... Pe birou se afla o fotografie într-o ramă de argint. Cu colțurile gurii trase malițios în jos, îl privi atent pe bărbatul de pe poză, idolul, cu moțul pieptănat pe frunte... Deodată, Reineboth se apropie de fotografie și pocni cu vîrful degetelor nasul cu mustața dedesubt. „Adele", spuse el cinic.

Weisangk raportase comandantului dispariția celor 46. Schwahl era enervat. Își sprijini pumnii de șolduri, oftînd:

— Iată rezultatul! Omul ăsta îmi produce numai agitație în lagăr.

Schwahl nu putea să-și îngăduie o acțiune de căutare care ar fi pretins mult timp. În gara Weimar un tren de marfă aștepta de pe acum primele transporturi.

După răbufnirea de supărare, Schwahl deveni ciudat de tăcut. Pierdut în gînduri, umbla prin cameră. Brusc se opri în fața lui Weisangk care ședea pe un scaun

lîngă masa de conferințe și-l urmărea cu privirea pe stăpînul său.

— După noi vine oare bolșevismul ? îl întrebă Schwahl pe neașteptate. Weisangk clipi din ochi și înghiți în sec ca la o întrebare de examen.

— Cred că da... ce altceva ar putea să vină ?

Chinuit, Schwahl făcu din nou cîțiva pași, se suci cu degetul întins către Weisangk, care ședea încurcat.

— Un lucru e sigur ! La conferința din anul 1943 de la Moscova a miniștrilor de externe ai aliaților a fost hotărîtă condamnarea criminalilor de război. Schwahl se bătu semnificativ cu vîrful degetelor în piept.

— Asta-i o treabă... răbufni Weisangk surprins.

— Atît de simplu cum ar vrea Kluttig s-o facă, tocmai că nu este, dragul meu.

Schwahl gemu chinuit.

— De împușcat se împușcă repede !... Poate am noroc și voi scăpa. Poate am să las să-mi crească barbă. Poate am să mă fac muncitor la pădure, undeva în Bavaria...

— Asta-i bine, aprobă Weisangk cu zel.

— Dar dacă o să mă înhațe ?... Dacă o să mă înhațe... Pentru ei voi rămîne întotdeauna comandantul lagărului de concentrare Buchenwald. Și dacă vor găsi aici un cîmp de cadavre... ? Schwahl mișcă din degete : Nuu, nuu, dragul meu...

Weisangk încercă să ducă mai departe firul gîndurilor sumbre ale lui Schwahl, în succesiunea lor exactă, dar nu izbuti.

— Tu ești un tip deștept. Ce-i de făcut acum ?

Schwahl despică nervos aerul cu mîna.

— Să isprăvim cu cei 46 ! Cu aceasta îi vom tăia rezistenței din lagăr capetele. Toți ceilalți însă să plece. Cîți se vor prăpădi pe drum, îmi va fi indiferent. Ce înseamnă un alibi, știu eu ca funcționar cel mai bine. Aici în lagăr nu-i voie să existe morți.

— Așa socotesc și eu.

Chibzuind, Schwahl își strînse buza de jos între degete.

— Trebuie s-o luăm înainte lui Kluttig, el nu trebuie să ne provoace vreo nenorocire. Tu te duci îndată la

poartă, îl scoți pe șeful de lagăr și pe cei din Lagerschutz și îi pui să-i caute pe cei 46.

— Crezi oare că cei din Lagerschutz or să ne facă pe plac și că vreunul dintre băieți va fi...

Schwahl răbufni nestăpînit :

— Asta mi-e totuna. Tu ai ordinul meu ! N-am să-i permit lui Kluttig să-mi întoarcă lagărul pe dos !

Weisangk sări speriat în sus.

— Hai, hai, hai, nu te enerva.

După înapoierea în lagăr, șefii de blocuri veniră la Krämer și se înghesuiră în jurul lui în încăperea strîmtă. Pe fețele lor pîlpîia parcă o flacără și după eforturile sufletești îndurate ochii le luceau ca în febră. Ce se va întîmpla acum, ce să facem ? Nervozitatea și emoția erau generale.

— Tovarăși, exclamă Bochow, n-avem voie să ne lăsăm derutați. Acum trebuie să ne păstrăm capul limpede. Ei vor să ne evacueze. Pe cei 46 Kluttig vrea să-i ucidă. El greșește, dacă presupune că prin aceasta va lovi în rezistența noastră. Bochow strigase cu voce tare în toiul gălăgiei, surprins că după atîția ani își aude iarăși vocea, nu pe șoptite și pe ascuns, ci tare și puternică, ca și cum dintr-o dată ea s-ar fi reîntors la dînsul. Senzația de viață care în toți acești ani abia mocnea, izbucni acum și dădu sufletului său un elan atît de imens încît el simți nevoia să-și întindă brațele. Camarazi ! Tovarăși ! Frați !

Ca și cum năzuința aceasta stăruitoare s-ar fi transmis și sufletului lui Krämer, acesta vorbi în continuare.

— Tovarăși ! În toți acești ani am fost strîns uniți. Acum trebuie să se dovedească dacă disciplina noastră e vrednică de ceva. Nici un fel de imprudență, tovarăși ! N-avem voie să permitem nici o provocare din partea noastră, dar n-avem voie nici să cădem în cursa unor provocatori dintre cei de acolo de sus. Țineți minte ! Altfel ne va costa viața a mii de oameni. Arătați-le celor de acolo de sus că noi nu sîntem o hoardă, ci o colecti-

vitate de oameni disciplinați! Tovarăși, ascultați ce vă spun acum! Toate ordinele pe care le vom primi se vor executa de acum încolo numai în felul în care vi le vom comunica noi mai departe. Krämer privi cercetător chipurile încordate. Șefii de bloc îl înțeleseseră. *Noi!* repetă Krämer și-și apăsă pumnul pe piept. Duceți-vă la tovarășii voștri de muncă din blocuri. Nu vă lăsați înfricoșați de nimic. Vin zile grele. Noi trebuie să apărăm acum viața noastră cu armele pe care le posedăm, cu curaj și cu o disciplină de fier!

Cuvintele lui Krämer insuflaseră șefilor de blocuri o încredere puternică în viitor. Un simțămînt cald de dragoste pentru Krämer îl cuprinse pe Bochow. El rămase pe loc și după ce șefii de blocuri părăsiră încăperea.

Cei doi bărbați se priviră în ochi și într-un mod cam stîngaci, biruindu-și frămîntarea sufletească care-l cuprinsese, Krämer zise:

— Cred că trebuia să spun acum aceste cuvinte...

Bochow nu răspunse.

Deodată se îmbrățișară copleșiți de un imbold, căruia starea lor de stînjeneală, de severitate în sentimente nu-i mai putea rezista și stătură muți, folosind bătaia fierbinte a inimilor ca o comunicare între ei. Rare și de aceea cu atît mai prețioase erau astfel de clipe în viața dură a celor doi bărbați, cînd sentimentele, de obicei zgîrcite și ascunse, înfloreau. Aspru ca totdeauna cînd inima amenința să-i devină prea duioasă, Krämer zise:

— Acum începe povestea, Herbert! Și Bochow fu bucuros, că e din nou cel dinainte.

— Fără îndoială că în curînd totul va merge aici alandala. Aceasta ne va da nouă mai multă libertate. Unde se va putea întruni în viitor C.I.L.-ul? Ce propui?

Krämer chibzui:

— Eu cred că în baraca 17, în blocul de carantină. SS-iștii intră acolo cu aceeași aversiune ca în blocul 61. Baraca 17 se află în apropierea cancelariei, putem astfel să întreținem o legătură permanentă. Șeful de bloc de la 17 e un bun tovarăș și poate să vă ofere un adăpost sigur.

— Bine, decise Bochow, vorbeşte tu cu el, eu îi voi înştiinţa pe tovarăşi. Îşi strînseră mîinile, o hotărîre dîrză era implicată în această strîngere de mînă.

Kluttig tot mai aştepta. Apelul trebuia să se fi terminat de mult. Plin de nerăbdare ieşi din clădirea de gardă.

— Ce s-a întîmplat ? Cînd o să vină odată indivizi ăia ?

Hauptsturmführerul căruia i se adresase ridică din umeri.

Deţinuţii din blocuri tresăriră. Se auzi un trosnet în difuzor şi apoi sunetul de încercare. Toţi ascultară. Răsună glasul leneş al lui Reineboth:

— Şeful de lagăr şi Kapoul din Lagerschtuz să vină imediat la poartă.

Transmisia, care nu era decît una din cele obişnuite în lagăr, deveni acum o senzaţie, după cum totul, pînă şi faptul cel mai neînsemnat, devenea o senzaţie. Din cauza ordinului de a rămîne în blocuri, deţinuţii se simţeau parcă sufocaţi. În orice întîmplare presimţeau o nenorocire şi o ameninţare. La ferestrele primelor şiruri de blocuri, lîngă Appellplatz, nişte ochi curioşi priveau pe furiş în afară. Cei doi chemaţi urcau grăbiţi în pas alergător spre Appellplatz.

Sus, Weisangk intra prin poarta de fier a lagărului. În celelalte blocuri, de unde Appellplatzul nu putea fi văzut, conversaţiile agitate începură să se potolească. Deţinuţii, înghesuiţi lîngă mesele lungi, aşteptau noi transmisiuni. Dar difuzoarele rămîneau mute. Cine ştie ce se mai pregăteşte ?

— Unde-s oamenii ? îi luă în primire Weisangk pe cei chemaţi. De ce nu se prezintă cei 46 ?

Cu obiectivitatea unui raport de serviciu Krämer răspunse :

— Nu cunosc motivele pentru care ei nu s-au prezentat.

— Să se prezinte imediat, bombăni Weisangk, nu li se va întîmpla nimic. În Buchenwald nu va mai fi ucis nici un om. Oamenii se mai află în lagăr ?

— După părerea mea ei trebuie să mai fie în lagăr. Weisangk călca cînd pe un picior, cînd pe celălalt.

— Căutaţi-i, aşadar, se adresă el Kapoului. Orice altă abordare a chestiunii depăşea posibilităţile lui Weisangk ; el ştia că Kluttig, chemat telefonic de Schwahl, se află acum în cabinetul de lucru şi că el trebuia pus în faţa unui fapt împlinit. Weisangk făcu o mişcare neglijentă cu mîna.

— Pînă la prînz oamenii să fie aici, ai înţeles ?

— Am înţeles.

Nu fu nevoie de nici o lămurire specială între Krämer şi Kapo, cînd traversară împreună Appellplatzul.

— Voi îi căutaţi pînă la prînz, bineînţeles cu zel, spuse Krämer în şoaptă.

— E clar, Walter, răspunse Kapoul. Numai să găsim pe vreunul... Ce crezi ? Îl privi pe Krämer cu ochii strînşi.

*

* *

Se părea că se va stîrni o nouă ciocnire. Plin de venin că deţinuţii au îndrăznit să-l înfrunte, Kluttig se răsti la Schwahl, pufăind.

— Iată unde aţi ajuns cu diplomaţia dumneavoastră. Băieţii abuzează acum de îngăduinţa noastră.

— Cei din Lagerschutz îi caută acum, se umflă în pene Schwahl.

— Lagerschutz ? V-a luat Dumnezeu minţile, omule ? Aici e nevoie de o companie SS ! Fiecare saltea trebuie dărăcită din nou !

Încolţit, Schwahl ridică braţele.

— Aşa nu mai merge mai departe cu noi doi. Dumneata le încurci pe toate şi baţi din picioare ca boul în magazinul de porţelanuri !

— Standartenführer ! trîmbiţă Kluttig, ofensat.

Şi Schwahl vru să răbufnească, dar nu scoase decît un geamăt şi scutură de pe el cu mîinile furia ce-l invada.

— Spune-mi Schwahl sau, dacă vrei, Zuchthausbulle ca pe vremuri, cînd eram încă în relaţii intime.

Luă din birou o sticlă cu coniac şi două pahare şi le puse pe masa de conferinţă. Dădu pe gît unul după altul

două pahare și se aruncă distrus pe unul din scaunele solide.

— Dacă ai vrea numai să-ți bagi mințile în cap, gemu el, doar noi trebuie să plecăm de aici, viața ne este în joc.

Ochii lui mici sclipeau, mîinile îi tremurau.

— Ia loc! spuse nervos, și cînd Kluttig nu se conformă imediat, se răsti la el. Ai auzit, măi Plissierfritze, ia odată loc!

Kluttig își dădu seama, cu furie veninoasă, de starea de destrămare a lui Schwahl. Deși simțea și el cum spaima i se cuibărea sub uniformă, șuieră printre dinți:

— Herr Standartenführer e copleșit de frică...

— Termină odată cu blestematul Standartenführer, nu mai vreau să aud asta. Se opri brusc, privi nemișcat în gol și apoi se uită în sus spre Kluttig cu o expresie atît de schimbată ca și cum obrazul i-ar fi crăpat.

Incidentul catastrofal nu rămase fără efect asupra lui Kluttig. Simțind că se sufocă, își împinse mărul lui Adam afară din guler, se așeză mut la masă și goli pînă la fund paharul pregătit. Schwahl îl urmări cu privirea și observă că și lui îi tremură mîna. Un behăit surd îl zgudui pe Schwahl.

— Deci așa arătăm acum, așa arătăm...

Chinuit, Kluttig lovi masa cu palma.

— Isprăvește odată.

— Da, s-a cam isprăvit cu noi, gemu Schwahl cu cinism. De azi încolo noi nu mai existăm! Sau ce spui, Herr Lagerführer? Cît timp mai dorești dumneata să fii Lagerführer?

Schwahl se ridică, se redresă din umeri, își împinse burta înainte și-și sprjini pumnii de șolduri.

— În definitiv, tragem amîndoi de același ștreang, numai fiecare la capătul opus. Această situație trebuie să se termine. Tu ești un vechi și viteaz luptător, cinstit și devotat. Toată considerația, Robert!

Kluttig își mușcă în tăcere buzele. Tot ce zăcea înăuntrul lui Schwahl și care i se dezvăluise atît de înspăimîntător de vizibil, îi releva de fapt și propria-i pustiire lăuntrică. Fără să-și mărturisească lui însuși și cu atît mai puțin lui Schwahl, Kluttig știa că dorința lui aprigă

de a distruge nu era decît furia împotriva deznodămîntului iminent. În definitiv nu era altceva de făcut decît să pună bagajele în maşină şi să dispară din timp, înainte de a veni americanii. Deodată Kluttig îşi aminti de Hortense cu sînii ei plinuţi ; pe ea o s-o ia cu dînsul.

Schwahl îl atinse pe Kluttig pe umăr.

— Tu asculţi oare ce-ţi vorbesc ?

Kluttig se redresă.

— Da, fireşte că da, ascult.

— Într-o săptămînă lagărul trebuie să fie golit, nu avem mai mult timp. Cu fiecare transport va pleca o parte din trupă. Azi după-amiază am să încep evacuarea.

— Şi ce facem cu cei 46 ?

Încăpăţînarea lui Kluttig făcu ca nervozitatea lui Schwahl să izbucnească din nou.

— Pentru 46 de oameni nu pot să provoc o harababură.

— Ei sînt capul conducător...

— Ei şi ? Cap sau coadă, toţi trebuie să plece.

— Dar dacă se va opune rezistenţă ?

Desperat, Schwahl îşi cuprinse capul cu mîinile.

— Atunci îi gonim cu cîinii afară.

Kluttig rîse viclean :

— Asta va produce morţi şi tu nu vrei aşa ceva.

Stăpînirea de sine a lui Schwahl ajunse la capăt :

— Chiar dacă fiecare transport se va transforma într-un convoi funebru, răcni el, aici nu va rămîne nici un mort !

Kluttig stărui încăpăţînat :

— Dacă ei nu-mi vor preda pe cei 46, am să pun să fie căutaţi de către patrulele de noapte.

— Da, da, se văicări Schwahl, supus şi slab, pune să-i caute şi, dacă vrei, îţi mai trimit în lagăr şi o haită de cîini. Numai să nu-mi încurci evacuarea.

Cu desăvîrşire epuizat se prăbuşi în fotoliu.

Deţinuţii din Lagerschutz umblau din bloc în bloc.

— L-aţi ascuns poate pe vreunul din cei 46 ?

— Nu, noi n-am ascuns pe nimeni.
— În regulă. Să mergem la blocul următor.

Între timp Schwahl lua primele măsuri pentru evacuare. În cabinetul lui de lucru se întrunise statul major. Wittig aghiotantul, Kamloth, Kluttig, Weisangk și ofițeri de trupă. Schwahl dădea ordine. Ofițerii plecară în grabă să le execute. În curînd terenul din jurul lagărului mișuna de grupuri SS care mărșăluiau încolo și încoace și de autocamioane care treceau cu zgomot. Din ordinul lui Schwahl cordonul exterior de santinele din jurul lagărului a fost întărit, numărul santinelelor de pe turnuri dublat, iar pe lîngă mitralierele ușoare montate pe turnuri au fost instalate și altele de calibru greu, au fost distribuite grenade de mînă și aruncătoare de mînă antitanc.

Cabinetul de lucru al lui Schwahl se transformă în cartier general. Încontinuu suna telefonul. Veneau rapoarte asupra executării ordinelor, se luau măsuri noi. Era un du-te-vino și Schwahl, care trebuia să decidă totul, de la care fiecare cerea cîte ceva, era postat în mijlocul acestei învălmășeli. În vîrtejul acesta nimeri pe neașteptate un automobil de turism cu cîțiva ofițeri din Wehrmacht. Ei îi aduseră lui Schwahl un ordin de la comandatura din Weimar, ca să expedieze numaidecît stocurile uriașe de muniții ale Wehrmachtului, depozitate în buncărele de muniții ale SS. Era urgentă nevoie de aceste muniții în zona dintre Halle și Hof, unde grupele de armată, în retragere din fața americanilor, încercau să formeze o nouă linie de apărare.

— Meine Herren, meine Herren ! exclamă Schwahl desperat, vedeți doar, sîntem în toiul pregătirilor de evacuare a lagărului.

Totuși trebuia să execute ordinul și-l transmise mai departe lui Kamloth. Acesta țîșni împreună cu cîțiva ofițeri înspre garajele de trupă, unde îi puseră pe goană pe Brauer și pe Meisglier :

— Pregătiți numaidecît 20 de autocamioane !

Peste puțin timp coloanele de camioane treceau trosnind înspre buncărele de muniții din spatele cazărmi-

lor SS. Transpirînd și gîfîind SS-iștii cărau din buncăre lăzile grele cu muniții.

Răsunau ordine și strigăte, era un talmeș-balmeș ca în timpul unei fugi pripite...

Schwahl nu ajungea să se odihnească. Un raport telefonic. La barieră tocmai a sosit un transport mare de deținuți, care s-a întors la Buchenwald dintr-un lagăr exterior, situat în Harz. Schwahl, zăpăcit de-a binelea, își descărcă nervozitatea asupra receptorului, îl ridică vehement, vorbi telefonic cu Reineboth, îi dădu ordinul să se îngrijească de noii sosiți, îl însărcină pe Kluttig, ca pentru restul acțiunii să se servească de Krämer, care să aranjeze cazarea deținuților, iar apoi se prăbuși cu un geamăt în fotoliu, întinzîndu-și brațele cu un gest teatral :

— Meine Herren, meine Herren...

Weisangk îi turnă din rachiul care se afla pe masă încă de dimineață.

— Bea, asta calmează.

Trecînd pe lîngă companiile în marș și pe lîngă camioanele care înaintau cu zgomot, Reineboth gonea pe motocicletă, spre barieră, de-a lungul șoselei de intrare în lagăr. Era gata să-și piardă obișnuita îndrăzneală, cînd zări miile de deținuți zdrențuiți, înfometați și complet sleiți, care la o distanță de aproximativ o sută de metri de barieră, zăceau pe marginea șoselei de munte. Opri motocicleta și-și împinse deznădăjduit bereta de pe frunte. Cîțiva SS-iști, cu grad de Untersturmführeri și Scharführeri, murdari, prăfuiți și nebărbieriți și într-o stare sufletească vădit iritată, veniră în întîmpinarea lui Reineboth la barieră.

— Ce se întîmplă aici ? De ce nu ne dați drumul înăuntru ?

— Dar de unde veniți ? întrebă Reineboth buimăcit. Untersturmführerul, care era purtătorul de cuvînt, rîse supărat.

— Mai întreabă şi ăsta acum, de unde venim ! De noi se ţin scai americanii şi voi parcă trăiţi aici în cea mai deplină pace. Ei, haide, hai, să se deschidă poarta raiului !

Reineboth n-avu încotro şi trebui să lase transportul să intre. SS-iştii din escortă, care supravegheau mulţimea jalnică, îi siliră pe oameni să se ridice în picioare. Reineboth goni înapoi în lagăr şi nu mai ştia unde-i este capul ; încă astăzi trebuia să înceapă evacuarea şi iată că acum se mai revarsă mii de oameni în lagăr. Înjurînd, sări de pe motocicletă. Într-un acces de răutate îi strigă lui Kluttig, care se afla acum în camera Rapportführerului !

— Cordiale felicitări pentru reuşita mişcare de deblocare.

Kluttig n-avu nici un fel de consideraţie pentru cinismul tînărului.

Reineboth se trînti pe un scaun cu un rîs nervos :

— Poftiţi înăuntru, intraţi numai ! Maiestatea sa, domnul şef de lagăr, se îngrijeşte de cea mai confortabilă găzduire. El poate face să dispară fără urme 46 de oameni, de ce să nu poată la fel cu 3.000...

— Ţine-ţi botul ! urlă Kluttig, iritat de batjocură. Dacă nu te-aş fi ascultat pe tine, ei ar fi fost de mult ucişi în cariera de piatră.

— Bababaaa ! îl maimuţări Reinebot pe comandant : Ordinul trebuie executat cu toată prudenţa şi inteligenţa. Să mă ierte Dumnezeu, eu tocmai asta am făcut.

Deodată, sări la fereastră.

— Vin hunii !

Pe şoseaua de intrare se apropia transportul mînat din spate. Maşinile erau nevoite să tragă deoparte şi să se oprească. Blockführerii ţîşneau din camera lor. Şi Kluttig şi Reineboth alergară afară. Ordonară pazei de la poartă să deschidă canatele uşii de fier. Kluttig trimise pe Blockführeri spre Appellplatz şi le indică cum să încercuiască un spaţiu întins. Lovind cu picioarele şi cu arma, însoţitorii SS îi goneau pe deţinuţi prin poartă. Se iscă o îmbulzeală şi o zăpăceală teribilă în trecătoarea strîmtă unde se înghesuia grămada de oameni, care dădu apoi buzna înăuntru şi se împrăştie ca un roi imens pe Appell-

platz. Zumzetul puternic al emoției fu acoperit de urletele și strigătele Blockführerilor care se prinseseră de mîini încercuind primul lot, oprindu-l cu lovituri de picioare și de genunchi. Mulți dintre cei hăituiți nu mai aveau puterea să se țină în picioare și cădeau jos, răsuflînd scurt și greu. Poarta fu închisă. Însoțitorii SS plecară apoi spre cazărmile unde fuseseră cazați.

În blocurile din față, deținuții stăteau ciorchini la ferestre.

— Șeful de lagăr, toți șefii de blocuri și Lagerschutzul, la poartă ! răsună prin difuzoare glasul lui Reineboth. Ce o fi mai însemnînd asta ? Lagărul, rămas paralizat și în nesiguranță, asculta atent. Pentru deținuții din Lagerschutz ordinul reprezenta o întrerupere binevenită a pretinsei acțiuni de căutare a celor 46. Ei părăsiră repede blocurile în care se aflau, se adunară în fața barăcii lor și alergară, conduși de Kapo pe Appellplatz în sus, unindu-se pe drum cu șefii de bloc.

Reineboth nu-i mai lăsă lui Krämer răgaz ca să-i pună să se alinieze și să dea raportul său obișnuit.

— Cazați-i imediat pe toți în lagăr și împărțiți-i în blocuri.

Kluttig ordonă ca Blockführerii să fie schimbați de cei din Lagerschutz care la rîndul lor formară un cordon în jurul mulțimii de oameni. Krämer și-a dat numaidecît seama de situație și a înțeles că atitudinea autoritară a celor doi nu însemna decît neputința de a învinge haosul. El se strădui să aplice tactica potrivită, spre a putea stăpîni situația. Blockführerii schimbați erau gata să se repeadă ca niște cîini turbați printre oamenii istoviți. Krämer dădu rapid comenzile sale :

— Șefii de bloc, alinierea pe rînduri ! Numaidecît șefii de bloc se despărțiră țîșnind în două rînduri.

— Drepți !

Fără să-i ia în seamă pe Reineboth și Kluttig, Krämer se apropie de mulțimea de oameni.

— Tovarăși, le strigă, voi veți fi acum repartizați cîte 100 de oameni de fiecare bloc. Cei din Lagerschutz vor lua asupra lor formarea grupelor și le vor aduce în blocuri. Disciplină și ordine ! Atunci va merge repede !

Kapoul din Lagerschutz preluă comanda oamenilor săi. Îi împărți repede în grupuri de cîte zece, care la rîdul lor scoaseră din mulțime cîte zece oameni și alcătuiră echipe de cîte o sută de oameni. Acest lucru nu se desfășură chiar atît de simplu, fiindcă oamenii obosiți nu se lăsau comandați ca un regiment de soldați. În schimb, instinctul deținutului era o forță diriguitoare, care împiedica pe Blockführeri să stînjenească împărțirea oamenilor. Ei fură nevoiți să lase totul pe seama deținuților și se mulțumeau doar să ridice de ici și de colo, cu lovituri de picioare bine țintite, pe cei deosebit de slăbiți. Între timp, Krämer îl striga pe fiecare șef de bloc și nu trecu mult timp și primele grupuri se puseră în mișcare coborînd pe Appellplatz. În mai puțin de o oră totul se terminase. Blockführerii o luară din loc. Rămaseră doar Reineboth și Kluttig. Ei fuseseră de față și contemplaseră totul. Unul cu un zîmbet răutăcios și bătînd darabana pe reverul hainei, celălalt îndîrjit. Krämer își scoase acum șapca și raportă :

— Ordinul a fost executat. Noii sosiți au fost împărțiți pe blocuri !

Kluttig își împinse falca de jos înainte.

— Dumneata te simți probabil asemenea unui comandant, nu-i așa ?

Ca de atîtea ori cînd se afla în fața lui Kluttig, Krämer trebui să-și înăbușe impulsul de ură ca să nu-l irite și mai rău pe acest individ periculos. Dar nu putea nici să ignore tăcut întrebarea, căci asta ar fi însemnat confirmarea ei.

— Nu, Hauptsturmführer, am executat numai ordinul dumneavoastră.

— Executat ordinul ! izbucni Kluttig. Dacă pînă la prînz cei 46 nu vor fi aici, te voi ucide cu mîna mea !

Brusca și neîntemeiata îndreptare a gîndului spre cei 46 era un avertisment pentru Krämer. În sufletul lui nădăjduise că cercetarea aceea avea să înceteze, ca și căutarea copilului. La această amenințare trebuia să reacționeze. Dar ce răspuns potrivit putea găsi așa, între două răsuflări ?

În acea clipă Reineboth îl scuti fără să vrea de a lua o hotărîre.

— Lagerschutzul să-i caute mai departe, ai înțeles?
— Am înțeles, răspunse Krämer și răsuflă ușurat.

În blocuri începu agitația atunci cînd grupurile de cîte o sută de oameni dădură năvală în încăperile de zi. Așa cum se aflau, mulți dintre cei istoviți cădeau pe băncile eliberate cu multă bunăvoință sau se întindeau sfîrșiți pe dușumea, fără nici o înțelegere și vreun interes pentru ceea ce era în jurul lor. Pe chipurile lor obosite se întipărise o expresie de mîntuire că după atîtea cazne aveau iarăși un acoperiș deasupra capetelor lor. Ținînd locul lui Runki, Bochow adusese și el o sută de oameni în bloc. El îi repartiză în cele patru aripi și-i alungă pe locatarii curioși.

— Lăsați-i să-și vină în fire. Dați-le de băut. Cine poate să se lipsească de o bucată de pîine, să-i ajute.

El însuși scoase din dulap rația lui și-o împărți. Alții îi urmară exemplul. Cei din Stubendienst dădură cafea. Au fost aduse pături și se înjghebau niște paturi improvizate. Mulți dintre locatari eliberau pentru cei bolnavi locurile lor de culcare în încăperea de dormit. Nu se mai întreba nimeni dacă folosirea paturilor în timpul zilei nu era strict interzisă. „Ce pot să ne mai interzică ei acum? Hai, să se culce tovarășii!“ Le scoaseră zdrențele murdare de pe corp. Mulți dintre cei istoviți plîngeau de fericire că pot să se întindă iarăși pe o saltea. Să doarmă, să doarmă, nimic altceva decît să doarmă! Pînă și foamea se dădea înapoi în fața acestei necesități supreme. După ce se făcu liniște în bloc și cei dintre noii sosiți, mai în putere, se instalară, Bochow putu să stea de vorbă cu ei. Înconjurați de locatarii curioși din bloc, ei relatau:

Cu multe săptămîni în urmă au fost evacuați din lagărul subteran de lîngă Nordhausen, unde fusese construită în interiorul muntelui o uzină pentru fabricarea armei V. Pe drum s-au unit cu transporturi asemănătoare de deținuți din Halberstadt, Mühlhausen și Langensalza.

Au fost hărţuiţi încolo şi încoace, mereu între fronturi, goniţi de SS-işti şi siliţi să fugă cu ei împreună din faţa americanilor care înaintau tot mai mult. Situaţia lor devenise deosebit de rea în apropierea fronturilor. Coloanele lor lungi erau expuse atacurilor avioanelor în zbor razant, care probabil nu puteau să observe că era vorba de transporturi de deţinuţi şi trăgeau fără nici o reţinere în coloane. Se provocau atunci întotdeauna pierderi nedescris de mari, nemaisocotindu-se cei bolnavi şi cei complet sleiţi, care au fost împuşcaţi fără milă pe drum de SS-işti şi, în marşul prin diverse localităţi, de Hitlerjugend. Adeseori convoaiele trebuiau să se strecoare pe drumuri ocolite, pentru că şoselele erau blocate de tancuri, de şiruri de tunuri şi de coloanele în marş ale soldaţilor. Prin vacarmul duduiturilor, goneau motocicletele şi maşinile cu ofiţeri. În învălmăşeala militarilor se amestecau vehiculele civililor care se refugiau. Într-o asemenea dezordine se retrăgeau pe şoselele din Thüringen armatele bătute. De-a lungul şoselelor, în şanţuri, zăceau grămadă munţi întregi de muniţii de artilerie şi de tunuri antiaeriene care nu mai puteau fi transportate, atît de precipitată era fuga !

Cu ochi încordaţi deţinuţii ascultau relatările. Aşa se arătau deci lucrurile afară ! Cît de aproape trebuie să fie acum frontul, dacă trebuiau să fie evacuate pînă şi comandamentele exterioare din Thüringen !

Ca în acest bloc, şi deţinuţii din celelalte blocuri luară cunoştinţă de aceste evenimente. Mulţimea înghesuită în lagăr aduna speranţe. Nu trebuie oare contat pe faptul că din zi în zi trebuie să sosească primele avangărzi americane ?

Era abia începutul orei unsprezece înainte de amiază, cînd deodată urlă sirena. Alarmă aeriană ! Aşa devreme n-a început niciodată. De data aceasta nu se produse în lagăr nici o tulburare, nu se întoarse nici o companie de muncă. Numai cei 16 din Sanitrupp alergară pe Appellplatz în sus. Încremenit zăcea lagărul în razele de dimineaţă ale soarelui din ziua de 4 aprilie. Nu treceau nici păsările argintii pe cer. Alarma era îndreptată împotriva avioanelor americane în zbor razant, care ţîşneau din

cerul înalt, în jos, deasupra coloanelor de autocamioane, care în mare grabă se puseseră în mișcare pe panta spre Weimar. Pe terenul SS-iștilor alarma curmase pripa pregătirilor. În fața buncărelor de muniții staționa un număr de camioane părăsite, încărcate pe jumătate. SS-iștii dispăruseră, ei ședeau în adăposturi. Pușcașii din cordonul triplu de santinele stăteau ghemuiți în tranșeele împotriva schijelor. De departe, din vale, pătrundea pînă sus pe munte lătratul și bubuitul tunurilor.

Dar alarma nu dură mai mult decît o oră, iar la o jumătate de oră după încetarea ei Krämer fu informat de Köhn despre tot ceea ce văzuseră afară cei 16. Ei observaseră transporturile de muniții. În zona exterioară de pază se ciocniseră de cordonul triplu de santinele ; printre santinele erau postate mitraliere... Pe turnuri descoperiseră posturi duble de santinele și armament greu. Toate aceste constatări demonstrau că acolo afară se desfășura o activitate febrilă, care a fost numai întreruptă de alarmă. Bochow trebuia informat repede. Krämer alergă spre blocul lui. Bochow îl urmă pe șeful de lagăr pe scara exterioară de piatră care ducea la aripile de sus. Aici nu-i mai stingherea nimeni.

Krămer îi relată pe scurt cele aflate. Bochow ascultă. Între timp privirea lui lunecă deasupra acelei părți a lagărului care putea fi cuprinsă cu ochii de aici de sus. Mute și liniștite erau blocurile. Nicăieri nu se vedea vreun deținut. Mute și liniștite stăteau dincolo, lîngă gard, turnurile. Acolo, în fund, din coșul înnegrit de funingine al crematorului, ieșea fumul trîndav. Ăștia iarăși ard pe careva. Duhoarea de carne arsă se amesteca cu mirosul iute al supei, care fierbea în bucătărie. Bochow închise pe jumătate ochii. Deasupra acoperișurilor blocurilor putea să vadă o frîntură din Appellplatz împreună cu clădirea porții. I se păru că zărește pe galeria turnului principal patru mitraliere în locul celor două obișnuite. Îngrozitor de liniștit și nemișcat era totul sus, la poartă, îngrozitor de liniștit și nemișcat era și lagărul, ca natura sufocantă înainte de furtună.

— Atmosferă încărcată, zise Bochow înfundat. Dar nu era acum timpul să se lase furat de gînduri. În fiecare

oră amorțeala putea să se spargă și furia să se năpustească asupra oamenilor. Situația cerea urgent o consfătuire cu tovarășii din C.I.L. Dar în ce mod ar putea să ajungă fără multă vîlvă în blocul 17 ? Krämer îi veni în ajutor. Mirosul din bucătărie îi aduse, ciudat lucru, ideea potrivită pentru camuflare.

— Fii atent, îi spuse el, tovarășii din C.I.L. se vor prezenta la bucătărie în locul celor din Stubendienst din blocul 17 și vor aduce mîncarea în bloc. În îmbulzeală ei nu vor bate la ochi. De asta am eu grijă, dar cum ai să-ți aduni tu pînă atunci oițele ?

Bochow pricepu întrebarea lui Krämer. Șeful de lagăr era doar singurul, care cu toată interdicția lui Weisangk avea voie să umble prin lagăr și numai prin Krämer vor putea fi anunțați tovarășii din C.I.L. Astfel se suspenda de la sine prudența, pînă acuma atît de scrupulos păstrată de către Bochow. El îi indică deci lui Krämer numele și blocul fiecărui tovarăș care trebuia numaidecît anunțat. Bochow puse mîna pe umărul lui Krämer :

— O să-ți fie foarte greu de acum încolo, Walter. La tine se va concentra totul.

Krämer nu răspunse. Mîinile lui cuprinseră strîns bara ruginită a balustradei. Abia după o vreme Bochow continuă :

— Viața ta va fi în pericol în fiecare oră. Să nu ne înșelăm. Dacă nu vor prinde pe nici unul dintre cei 46... atunci poate că tu... atunci se naște primejdia, să te... Ei doar pe tine te consideră capul conducător.

— Știu.

— N-ar fi mai bine pentru tine dacă te-ai da la fund încă din timp ?... Dacă dispar 46 sau 47, asta nu mai are nici o importanță.

Krämer îl privi pe Bochow. Pe chipurile lor se vedea că erau frămîntați de anumite gînduri. Krämer își aminti de amenințarea lui Kluttig, pe care o tăinui lui Bochow.

— Poate nu vom mai avea nici timpul, nici prilejul să vorbim unul cu altul, Herbert, îi zise printre buzele abia deschise, de aceea vreau să-ți spun acum încă ceva. Păstrează însă ce-ți spun pentru tine. Eu vreau să trăiesc și nu vreau să mor puțin timp înainte de sfîrșit. Trebuie să

mă înțelegi bine. Oricum ar fi sfîrșitul. Poate vreau să trăiesc numai pentru că... în definitiv... omul e totuși curios să vadă ce va veni după aceea.

Lui Krämer nu-i prea reuși gluma. El privi spre cer.

— Săptămîna trecută mi-am împlinit al unsprezecelea an de detențiune. Unsprezece ani ! Să mă bată Dumnezeu! Atunci vrei doar să știi dacă totul a meritat osteneala.

Krämer amuți și își strînse buzele. Bochow îi respectă tăcerea. Supărat de propria sa duioșie, Krämer se mustră singur :

— Prostii ! Or să mă ucidă ? Ei și ? Atunci își vor închipui că au tăiat capul și în definitiv așa va fi mai bine, pentru C.I.L., nu-i așa ? Ce absurd era să aștepte din partea lui Bochow confirmarea întrebării !

Krämer rîse deci încurcat :

— Iată că tot stăm aici și flecărim prostii...

Ideea lui Krämer fusese bună. O scurtă înțelegere cu șeful de bloc de la 17, o scurtă dispoziție dată prin acesta către cei din Stubendienst :

— Ascultați. Cînd mergeți după mîncare, aduceți cu voi pe cîțiva tovarăși. Ei vor să rămînă un timp nestingheriți ; nu trăncăniți despre asta. Fără să pună întrebări din curiozitate, doi din Stubendienst veniră la bucătărie și-i aduseră discret pe tovarăși în bloc. Aceștia se retraseră numaidecît în sala goală de dormit. Amestecul internațional de oameni din blocul de carantină, făpturi la fel de apatice și de mizere ca locatarii lagărului mic, nici nu luă notă de această întîmplare. Consfătuirea trebuia să decurgă repede. După distribuirea mîncării, tovarășii trebuiau să readucă în bucătărie gălețile goale spre a avea posibilitatea să părăsească blocul tot atît de discret după cum veniseră și să se piardă în barăcile lor. Relatarea pe care o făcu Bochow despre constatările Sanitruppului : mitralierele aflate la pîndă pe turnuri, cordoanele triple în jurul gardului, grenadele de mînă și aruncătoarele de mine antitanc gata pregătite... arăta că primejdia descria rotocoale ca o pasăre de pradă tot mai strîns deasupra lagărului. Ce trebuia făcut cînd evacuările vor începe ? Se găsea mereu numai un unic răspuns la această întrebare, pusă de atîtea ori. Cînd va țîșni în jos pasărea de

pradă, i se vor smulge din gheare atîția oameni cît va fi cu putință prin rezistență pasivă și tărăgănare.

Au devenit oare inutile armele, grupurile de rezistență, pregătirile minuțioase pentru ultimele ceasuri, fiindcă toți membrii C.I.L.-ului se opuneau impetuosului Pribula, care nu voia să audă nimic de tergiversări și cerea răscoala cu arma ? Se părea că el avea chiar dreptate.

— Eu nu poate înțelege, spuse el, de ce noi nu dezlănțuim răscoală, cînd mulți, mulți oameni sînt mînați la moarte ? Iar noi vom porni la atac dacă va fi găsit numai unul singur dintrei cei 46 ? Eu nu poate înțelege asta.

— Și totuși, așa este, îi răspunse Bochow celui înfierbîntat. Să sperăm că vom fi scutiți de acest pas al desperării. Viața este ultimul bun ce-l avem de dat. Cît timp viața este încă în noi, o vom apăra. Eu sînt pentru dezlănțuirea răscoalei la momentul potrivit. El n-a venit încă.

Bogorski era de acord cu Bochow. Inegalitatea forțelor militare nu permitea răscoala decît atunci cînd frontul va fi atît de aproape, încît să se poată stabili legătura cu el. Dar încă nu se ajunsese pînă acolo. Acum era necesar ca oamenilor înghesuiți în blocuri să li se dea o direcție de marș, era necesar să se înlăture incertitudinea și nesiguranța.

Bochow propuse, ca prin tovarășii din grupuri, prin șefii de bloc și prin oricare alt tovarăş încercat, să se răspîndească prin întregul lagăr deviza principală : Tărăgănarea evacuării ! Fiecare zi și fiecare oră însemnau un cîștig.

— Poate chiar mîine, adăugă el, situația va fi pe deplin schimbată și va trebui să luăm hotărîri cu totul noi. Poate chiar mîine frontul va fi atît de aproape, încît prin rezistență activă vom putea împiedica orice altă evacuare. Cuvintele lui erau adresate lui Pribula.

Primejdia momentului răzbătuse cu atîta putere, pe primul plan, încît grijile și supărările de pînă acum, stîrnite de dispariția copilului, rămăseseră deoparte. În clipa aceea nici unul nu se gîndea la copil, la Höfel sau la Kropinski. Pînă și acțiunea de salvare a celor 46 candidați la moarte, executată cu atîta curaj, părea uitată. Toate

acestea au cedat locul problemei care privea soarta tuturora.

* * *

În timp ce tovarăşii din C.I.L. discutau posibilitatea răscoalei, în cabinetul de serviciu al lui Schwahl adunarea, care se risipise din cauza alarmei şi devenise nervoasă în urma atacului surprinzător al avioanelor americane, se reconstituise. Scurta oră de alarmă fusese suficientă ca să ducă la destrămarea stăpînirii de sine care pînă atunci în aparenţă mai era păstrată. Nici măcar Schwahl, care altă dată se străduia să se arate calm şi superior, nu mai putea să reziste. Şi el devenise victima emoţiei şi nervozităţii generale. Toţi vorbeau şi gesticulau de-a valma. Pierise orice ordine.

— Ei, poftim, meine Herren, tună Schwahl în mijlocul debandadei, acum ne pomenim cu americanii sub nas. Am primit o comunicare că primele tancuri americane ar fi pătruns acum în regiunea Gotha.

Kluttig urlă scos din fire :

— Şi noi ne pierdem vremea, stăm şi ţinem discursuri ! În ce scop aţi dispus oare să se distribuie turnurilor armamentul greu ? se răsti la Schwahl şi năvăli furios printre cei adunaţi. Împuşcaţi toată pleava asta şi apoi la drum !

Nu se putea distinge dacă reacţia pe care o stîrniseră zbieretele lui însemnau încuviinţare sau împotrivire. În zăpăceala creată toţi se agitau de-a valma. Dintr-un salt sprinten, Schwahl ajunse în spatele biroului şi scoase brusc din sertar un pistol.

— Meine Herren ! Toţi se întoarseră spre Schwahl şi văzură arma în mîna lui. Cu faţa desfigurată, Kluttig îl privea fix pe comandant.

— Eu sînt gata să-mi trag un glonte în cap în faţa ochilor dumneavoastră. Apoi dacă vreţi puteţi să urmaţi ordinele lui Kluttig. Cît timp mai trăiesc eu, este valabil numai ordinul *meu !*

Schwahl observă pe chipurile tuturora efectul demonstraţiei sale. Trînti pistolul înapoi în sertar şi-l închise la loc.

— Fără panică, meine Herren! Trupele noastre dețin încă pozițiile. Peste cîteva zile lagărul va fi golit, și noi vom avea posibilitatea să ne retragem. Ordinul meu este categoric. Este ordinul Reichsführerului SS!

Zweiling încă nu se arătase în depozitul de efecte. Nici un deținut din companie nu se gîndea să lucreze. Se tot învîrteau prin cancelarie și prin magazia de îmbrăcăminte. Soarta companiei apăsa ca o povară pe fiecare din ei în parte. Moartea lui Pippig îi făcea să fie tăcuți unul față de celălalt.

Rose ședea la locul său de muncă. Nici unul dintre deținuți nu vorbea cu el și nici el nu îndrăznea să-i privească în ochi, deși era gata să răbufnească împotriva izolării. Disprețul mut îl apăsa cu mult prea tare, astfel încît ședea la masă numai el singur, veninos și îndîrjit și muncea cu o hărnicie inutilă. Dar atenția tăcută a deținuților era ațintită asupra denunțătorului Wurach. Acesta simțea solidaritatea tainică a tuturora împotriva lui și se străduia din toate puterile să se arate cît se poate de bine dispus. El era singurul care pălăvrăgea încontinuu; dacă se iscau în general unele conversații, ele se învîrteau în jurul iminentei evacuări.

— În ce mă privește pe mine, mai bine să înceapă astăzi decît mîine. E de preferat un sfîrșit cu groază, decît o groază fără de sfîrșit.

Mai întîi remarca lui Wurach a fost primită în tăcere pînă cînd unul dintre deținuții, care se afla cu Wurach în cancelarie, nu s-a mai putut abține și a spus:

— Și în acest caz mai există unii care se pricep să se dea cu cu...l de perete.

Numaidecît interveni un altul.

— În ipoteză, că c...l nu i s-a răcit mai dinainte...

Aluzia era destul de străvezie. Wurach se simți pîndit din toate părțile și încurcat încercă să răspundă printr-un behăit făcîndu-se că nu observă amenințarea ascunsă. Deținuții tăcură din nou. Dar toți erau frămîntați de același gînd. Dacă l-ar putea apuca pe acest denunțător,

dacă i-ar putea striga în faţă: Tu, cîine, ne-ai denunţat! Tu îl ai pe conştiinţă şi pe Pippig! Dar nu îndrăzneau. Era încă prea primejdios să-l înşface de gît.

După-amiază veni Zweiling. Apariţia lui era urmarea unei certe pe care o avusese cu Hortense. Zweiling nu voia să se arate de loc de acum încolo în lagăr.

— Nu se poate şti niciodată... era motivarea filozofică a intenţiei sale. Dar Hortense îl alungase de acasă.

— Oamenii tăi stau acuma cu toţii la posturile lor, şi tu vrei să te eschivezi?

— Fiecare se apără mai întîi pe el însuşi...

— Mai întîi? îl dojeni Hortense. Cel care va fi ucis mai întîi de oamenii săi, vei fi *tu*!

— Cum adică eu? fu întrebarea stupidă a lui Zweiling.

— Ia ascultaţi-l numai pe Herrn Hauptscharführer! Face escrocherii cu un copil evreu, apoi face escrocherii cu Comuna...

Hortense îşi proptise agresiv pumnii în şolduri.

— Dacă eu aş fi Kluttig, aş spune: Iată dovada! Acum se dă la o parte acest cîine laş!

Hortense se repezise spre Zweiling:

— Tocmai *acum* trebuie să rezişti curajos! Pentru că pînă în cele din urmă tot va trebui să pleci o dată cu oamenii tăi. Sau poate tot îţi mai închipui că vei putea să te ascunzi la Comună? Hortense izbucnise într-un rîs dizgraţios. Unde îţi este copilul evreu? Băieţii ţi-au tras o păcăleală destul de frumoasă cu chestia asta.

Zweiling îşi împinsese limba înainte şi clipise îngîndurat. Perspectiva care mai înainte păruse atît de tulbure se limpezise între timp, astfel încît evacuarea lagărului se arăta posibilă, chiar înainte de sosirea primilor americani. Va fi deci un drum în necunoscut. Hortense avusese încă o dată dreptate. Zweiling va trebui să mărşăluiască cu ei împreună.

Compania îşi dădu seama de atitudinea schimbată a lui Zweiling. El nu se îngrijea de nimeni, nu se interesa de lucrări, se retrase îndată în camera lui şi acolo rămase. Pentru Wurach purtarea lui Zweiling era un semnal. Din partea acestui om nu mai avea nimic de sperat, dar din partea deţinuţilor putea să se aştepte la întîmplările cele mai rele. Nimerise între tampoane...

Dar Wurach nu lăsa să se întrevadă în afară cît de intens se frămînta acum să găsească o ieşire.

Deşi aşteptat de mult, ordinul, care după-amiază tîrziu răsună deasupra Appellplatzul pustiu şi pătrunse în blocuri, stîrni totuşi o spaimă paralizantă.

— Toţi evreii să se alinieze imediat pe Appellplatz !

Glasul lui Rreineboth făcu să amuţească zumzetul în blocuri, însă numai pentru cîteva clipe în care răsuflarea se oprise, apoi zgomotul reveni şi mai tare.

Începe, începe ! Evreii sînt primii la rînd !

Zarurile fuseseră aruncate !

Evacuarea începea.

Cu toate că evreii erau primii, fiecare socotea că el cu blocul său va urma imediat la rînd. Mulţi se pregăteau de pe acum de drum, înfăşurau păturile şi-şi împachetau puţinele boarfe.

Unii urziseră chiar şi planuri aventuroase, ca să scape de evacuare. Pe terenul viran al lagărului o să sape o gaură în pămînt, o să se tîrască sub barăci... Dar acestea nu erau decît nişte născociri. Ordinul neînduplecat exercita o fascinaţie asupra tuturora, unindu-i în aceeaşi speranţă, în acelaşi destin.

Printre cei 6.000 de deţinuţi evrei din lagăr ordinul stîrni o tulburare a fricii şi a desperării. Întîi se auzi un ţipăt de groază. Nu voiau să părăsească blocurile ocrotitoare. Strigau şi plîngeau, nu ştiau ce să facă. Ca un lup turbat, ordinul îngrozitor se năpustise asupra lor, îşi înfipsese colţii într-înşii şi ei nu mai puteau să-l scuture de pe ei. În ciuda poruncii lui Weisangk de a nu părăsi blocurile, mulţi dintre deţinuţii evrei se repeziră afară, zăpăciţi şi desperaţi la culme. Fugiră în celelalte blocuri, în baraca de epidemii din lagărul mic, în infirmeria deţinuţilor.

— Ajutaţi-ne ! Ascundeţi-ne !

— Cum să vă ascundem ? Doar venim şi noi la rînd.

Totuşi blocurile îi primeau. Li se smulgeau de pe haine semnele de recunoaştere ale evreilor şi li se dădeau în

schimb altele. Pe cei care îi cereau ajutor, Köhn îi introducea ca „bolnavi" în paturi și le dădea alte semne și alte numere. Unii dintre cei hărțuiți se ascundeau ei singuri unde puteau, se vîrîră chiar în morga infirmeriei. Alții năvăliră în grajdurile de cai din lagărul mic și se pierdură în mulțime. Şi totuşi această fugă era cea mai absurdă pentru că tocmai aici se aflau mulți evrei din alte naționalități. Dar cine mai chibzuiește, cine se mai gîndește lucid, cînd este fugărit de lup ?

Cei care au rămas în blocurile deținuților evrei au fost pînă la urmă biruiți de paralizia produsă de ordinul ucigător. Tulburați aşteptau desfășurarea evenimentelor. Şefii de bloc, ei înșiși deținuți evrei, n-aveau curajul să-i pună să se încoloneze în vederea marșului spre poartă. Acolo îi aștepta moartea ! Nu pot s-o aştepte la fel și aici ?

Bochow se lupta cu sine însuşi. Să îndrăznească oare să alerge afară în lagărul pustiu ?... Dar cine altul dintre tovarăşii din C.I.L. decît dînsul putea să-l ajute acum pe Krämer ? Bochow alergă deci spre cancelarie.

— Ei ? Ce să facem acum ? îl primi Krämer ca și cum l-ar fi așteptat, și în întrebarea lui nu se ascundea nici o nedumerire.

— Să tergiversăm plecarea cît vom putea !

— Dar cît timp vom izbuti oare ?

— E totuna ! Chiar dacă vor fi numai cîteva ore, Walter, chiar dacă vor fi numai cîteva ore !

În difuzor se auzi un pocnet. Glasul lui Reineboth răsună, dar nu leneș și cinic ca pînă atunci :

— Şeful de lagăr la Rapportführer !

Întotdeauna cînd se auzea o transmisie, ea era ca o nouă tresărire de spaimă. Iritat, Krämer bătu cu piciorul în duşumea și ridică brațul spre difuzorul dușmănos :

— Ah, tu !...

Krämer își puse șapca pe cap și-și trase mantaua pe el. Bochow urmări mișcările lui repezite.

— Walter! i se adresă el lui Krämer.
— Ei, ce-i?
Tot ce ar fi vrut să-şi spună era cuprins în aceste puţine cuvinte zgîrcite. Ei simţiră fiecare asta. Krämer făcu un semn: să nu mai vorbim despre asta.
— Du-te înapoi în blocul tău, las' că o rezolv eu...
Reineboth îl primi pe Krämer nerăbdător:
— Ce se întîmplă cu evreii? Îngrijeşte-te, te rog, dumneata, ca indivizii să se prezinte! Sau crezi poate că nu mai eşti dator s-o faci?
— Eram prin blocuri şi mă străduiam să asigur executarea ordinului dumneavoastră, minţi Krämer.
— Mă străduiam, mă străduiam! răcni Reineboth. Banda va trece la Arbeitseinsatz[1]. Într-o oră să fie aliniată aici, că altfel Dumnezeu să aibă milă de dumneata!
Amar fu drumul spre blocurile deţinuţilor evrei. Krämer mergea parcă purtînd plumb în picioare. Inima lui striga: Rămîneţi în blocuri, tovarăşi! Nu mergeţi sus, nici unul! Noi avem arme! Noi o să vă apărăm. Dar chemarea se mistui şi Krämer intră în primul bloc.
Cu spaima în priviri şi cu zvîcnetul plînsului în gîtlej, nenorociţii îl înconjurară, ca şi cum de la dînsul ar fi putut veni salvarea.
— Rămînem aici! Nu mergem!
Teribil trebui să se silească Krämer ca să-şi îndeplinească obligaţia aspră:
— Trebuie să plecaţi, tovarăşi! Şi noi trebuie să plecăm... Krämer se adresă tînărului şef de bloc, îl cunoştea bine.
— Pune-i să se încoloneze, Akim, nu se poate altfel. Domol, înţelegi, domol. Ăla de acolo, de sus n-are decît să mai urle de cîteva ori. Poate putem să tărăgănăm lucrurile pînă se face întuneric. Noaptea nu ne pot evacua. Mîine o să fie poate altă situaţie.
Krämer nu interveni de loc cînd văzu că deţinuţii şovăiau să se conformeze somaţiei şefului lor de bloc. Trecu la celelalte blocuri. Aici era aceeaşi situaţie. Peste tot oamenii desperaţi fugeau înapoi în blocuri, după ce abia se încolonaseră. Coloanele de marş nu se puteau forma.

[1] Organizarea muncii (n.t.).

La ferestrele barăcilor care se aflau în apropierea blocurilor în care locuiau evreii, deţinuţii se îmbulzeau şi priveau la lupta tăcută şi desperată. Şi din blocul deţinuţilor polonezi se putea observa aceasta. Împreună cu cîţiva camarazi din grupurile de rezistenţă, Pribula stătea lipit de fereastră apăsîndu-şi pumnii pe geam.

— Afurisită treabă! Noi trebuie stai aici şi priveşti! Afurisită treabă! Tovarăşii îl înţeleseră. Tăcuţi, îndîrjiţi şi cu o sclipire sumbră în ochi, contemplau drama de afară. Dar şi ei vedeau cum Krämer nu-şi dădea nici un fel de osteneală ca să facă ordine în învălmăşeală. De îndată ce o parte din deţinuţii evrei se strîngeau în prezenţa sa în faţa blocurilor, Krämer trecea la blocul următor. Cei încolonaţi dispăreau numaidecît. Aşa se petrecură lucrurile pretutindeni în decurs de o oră.

— Unde-s evreii? Şeful de lagăr! Pune-i să se încoloneze numaidecît!

Neînduplecatul difuzor îi zăpăcea şi mai mult pe oamenii care ţipau înnebuniţi. În faţa unuia dintre blocuri se formă un fel de coloană de marş, dar ea nu ajunse decît pînă la blocul următor, unde se destrămă din nou şi deţinuţii năvăliră înăuntru în bloc sau se refugiară iarăşi în blocul lor propriu, plîngînd, ţipînd, hohotind, blestemînd, rugîndu-se. Se îmbrăţişau, se sărutau, îşi luau rămas bun unul de la altul. Şeful de bloc îi îndemnă din nou să se încoloneze. Ei se refugiară în sălile de dormit, se vîrîră sub paturi sau se ascunseră în latrină şi totul era atît de absurd, fiindcă nu exista nicăieri vreo ascunzătoare. Lupul îşi înfipsese colţii în carnea lor, îi hărţuia şi nu se mai lăsa scuturat jos. Din nou urlă difuzorul înfiorător:

— Şeful de lagăr! Pune-i să se încoloneze, numaidecît!

Krämer îşi croi drum prin grămada de deţinuţi, care ca un roi de albine astupau intrarea în bloc, şi căzu pe un scaun lîngă masa tînărului şef de bloc. Akim îi observă chinurile.

— Lasă-ne să plecăm, zise el, tot nu ajută la nimic...

Krämer ridică brusc braţele în sus şi lovi cu pumnul în masă.

Nu era decît încordarea care plesnise dintr-o dată. Krämer sări în sus şi ţîşnind afară strigă către Akim:

— Pune-i să se încoloneze, cînd urlă ăla de acolo, de sus, pune-i mereu numai să se încoloneze.

Schwahl îl întrebase de mai multe ori pe Rapportführer despre încolonarea transportului de evrei. Hoarda Blockführerilor, semănînd cu o haită de cîini ferecată, stătea la pîndă la ferestrele camerei din clădirea porții. Din nou trecu o jumătate de oră și Appellplatzul rămase tot gol.

Ce n-ar fi dat Bochow să nu fie legat de bloc prin acel ordin, care ținea lagărul paralizat! Pironit locului, copleșit de o nerăbdare sufocantă și de o incertitudine chinuitoare, aștepta. Ce o fi făcînd Krämer? Ce se petrece oare în blocurile tovarășilor evrei? Ce se întîmplă sus la poartă? Deodată o nouă transmisie străpunse încordarea.

— Lagerschutz, numaidecît alinierea la poartă!

Din tonul cu care vorbea Reineboth, Bochow înțelese hotărîrea definitivă. Ei vor totul sau nimic, își spuse, și deținuții care așteptau împreună cu dînsul în încăperea de zi ațintiră înfricoșați ochii spre difuzorul sinistru, care cu fiecare transmisie devenea tot mai dușmănos și mai periculos.

— Acum îi cheamă pe cei din Lagerschutz... spuse unul în toiul tăcerii.

Pe neașteptate un altul începu să declame:

Pustiit
E pămîntul,
Un bîrlog ce-l bate vîntul.
În orbitele ferestrei
E doar groază.
Numai norii trec să vază
Ce e jos.

Unii rîseră. Rîsul era un lătrat sec...

De obicei cei din Lagerschutz fugeau în pas alergător spre poartă. De data asta mărșăluiră în coloană strînsă

pe Appellplatz în sus. Astfel se prelungea cu cîteva minute mai mult mişcarea şi acum era o luptă pentru fiecare minut de zăbovire. Cînd cei o sută de oameni din Lagerschutz se aliniară, deţinuţii de la geamurile blocurilor din faţă urmăreau cu atenţie febrilă ceea ce se petrecea sus la poartă. Ei îl văzură pe Reineboth venind prin poartă, îl văzură pe Kapoul din Lagerschutz prezentîndu-şi raportul, îl văzură pe Reineboth dînd ordine, pe cei din Lagerschutz luînd poziţia reglementară şi pe Reineboth dispărînd iarăşi prin poartă. Trecură cîteva minute. Apoi paza de lîngă poartă deschise brusc canaturile uşii de fier şi o hoardă de Blockführeri cu măciuci în mînă năvăliră în lagăr şi coborîră în goană Appellplatzul. Deţinuţii de la ferestre începură să se agite :

— Îi scot cu forţa pe evrei !

Ca o rafală de vînt hoarda se repezi printre deţinuţii evrei, care se refugiară în blocuri ţipînd. Dar într-un dans nebun de măciuci fură din nou goniţi afară. În mijlocul acestui tumult infernal stătea Krämer ! El îi trăgea de sub loviturile bătăuşilor turbaţi pe cei mai ameninţaţi, fără a lua în considerare că măciucile se năpusteau şi asupra capului său. Cîţiva Blockführeri zăvorîră intrările blocurilor, ceilalţi goniră în sus, spre Appellplatz, mulţimea încolăcită de oameni care urla de desperare. Cei care se prăbuşeau pe drum fură striviţi în îmbulzeală sau din nou sculaţi în picioare cu lovituri de cizme. Krämer rămăsese pe loc, după ce hăituiala năprasnică trecu mai departe. În faţa blocurilor goale era o dezordine cumplită. Haine, şepci, pături, pahare, blide pentru mîncare zăceau claie peste grămadă ; în blocuri mesele şi băncile erau răsturnate, dulapurile deschise cu forţa, în sălile de dormit saltele erau smulse şi făcute zdrenţe. Pe pupitrul şefului de bloc harta teatrului de război atîrna ruptă în bucăţi. Suflînd din greu Krämer stătu o bună bucată de timp în blocul pustiit, încercînd să-şi potolească gîfîitul din piept.

Cum stătea aşa, se asemăna unui animal care a fost rănit mortal şi aşteaptă să se prăbuşească. Îşi împinse şapca spre ceafă şi-şi şterse cu braţul fruntea udă, mîna îi căzu în jos fără vlagă. Privi împrejur, apoi părăsi blocul. Aici nu mai era nimic de făcut...

În jurul mulțimii de oameni, numărați cu miile, strînși grămadă, cei din Lagerschutz trebuiau să formeze lîngă poartă un cordon de încercuire. Blockführerii dispăruseră. În jurul clădirii porții totul era pustiu. O oră și chiar două stătu acolo mulțimea. Se făcuse întuneric. Transportul nu putea să mai plece. Schwahl telefona neîntrerupt la gara Weimar. Trenurile de marfă pregătite nu puteau să pornească, liniile ferate erau blocate. Trecu încă o oră și oamenii tot mai stăteau la poartă. Deasupra capetelor lor santinele aflate pe turnul principal patrulau de-a lungul galeriei și din cînd în cînd aruncau o privire curioasă peste balustradă spre grămada de oameni. Tăcuți stăteau cei din Lagerschutz în jurul mulțimii înghesuite ; se prinseseră de mîini. Copleșiți de frică așteptau deținuții evrei. Aici sub ochii SS-iștilor nu îndrăzneau nici unul să vorbească cu cei din Lagerschutz. Dar ochii lor se rugau fierbinte : „Voi sînteți doar asemenea nouă, de ce nu ne dați drumul ?" Unul dintre cei din Lagerschutz, cînd văzu ochii holbați ai unui deținut evreu îndreptați asupra sa, se gîndi : „Dacă acesta ar fugi, acum, eu nu l-aș reține..." Există oare o limbă tainică a gîndurilor ? Amîndoi deținuții se uitară unul la altul cu o privire fixă. Deținutul evreu stătea înțepenit ca și cum și-ar opri răsufiarea. Încremenirea lui nu era decît concentrarea asupra unei hotărîri. Deodată se ghemui. Omul din Lagerschutz simți că vecinul lui face o mișcare cu brațul, dar deținutul evreu se și strecurase pe sub cordonul de mîini și fugi. Fuga îndrăzneață stîrni o reacție în lanț. Patru, cinci, zece se furișară prin cordon și fugiră pe Appellplatz în jos. Mulțimea începu să se miște ca în valuri și să împingă. Cordonul celor din Lagerschutz se propti împotriva ei, spre a curma fuga. Dar misteriosul circuit se și făurise. Oamenii din Lagerschutz îi rețineau într-adevăr pe fugari, dar numai ca să nu fugă toți o dată. Apoi însă ridicară ei înșiși brațele și înlesniră unui nou lot posibilitatea de a se strecura. Ciudate gînduri treceau prin mintea celor din Lagerschutz. Ce să facem ? Tot o s-o ia iarăși la fugă cu toții. Noi

ne dăm cea mai mare osteneală să-i reținem, dar aceasta nu folosește la nimic... Mai ciudat era însă faptul că la poartă nu era nici o mișcare. Nici santinelele de pe turnuri nu dădeau alarma, deși cu tot întunericul ar fi trebuit să observe fuga, nici Reineboth, nici altcineva nu venea repezit încoace. Nimic nu se întîmpla! Încordarea în care decursese fuga nu mai lăsase răgaz gîndurilor ca să găsească o explicație la faptul că a fost cu putință acest lucru nemaipomenit. Poate că aceasta se întîmplase numai fiindcă Reineboth se afla la ora aceea la comandant. Sau pentru că santinelele de pe turnuri se gîndeau: „Puteți fugi încolo jos, ce ne privește pe noi! Tot vine sfîrșitul în curînd." Cei din Lagerschutz lăsară lot după lot să dispară și apoi rămaseră numai ei singuri la poartă. Kapoul ridică din umeri:

— Hai să mergem și noi. Gata, alinierea. Încet, ca și cum ar fi vrut să nu fie auziți, oamenii din Lagerschutz se încolonară. Întîi călcară cam șovăitor, apoi tot mai ferm mărșăluiră pe Appellplatz în jos. După primul șir de blocuri le veni în întîmpinare Krämer, care observase totul. Kapoul ridică din nou resemnat din umeri.

— Ștergeți-o la blocurile voastre, spuse Krämer, fiindcă în acea situație ciudată altceva nu se putea spune. Ștergeți-o! le spuse Krämer și deținuților din cancelarie, cînd se reîntoarse acolo, și apoi porni și el la blocul său numărul 3.

— Ei pot să mă... răspunse el brutal la întrebarea lui Wunderlich, dacă nu cumva vrea să fluiere semnalul de noapte. Nu voi mai fluiera de loc de acum încolo. Era de neconceput de ce nu se întîmpla nimic după fuga deținuților evrei! O fi gîndit oare Reineboth cînd s-a întors de la comandant același lucru, ca și santinelele de pe turnuri? N-o fi raportat el comandantului de loc despre dispariția evreilor? Lipsea oare Kluttig care cu siguranță ar fi turbat și ar fi făcut tărăboi la poartă?

Se făcu noapte. În blocuri cu toții știau acum că cei din Lagerschutz au dat drumul evreilor și cu toții așteptau noile evenimente. Pîndeau bănuitori liniștea, așteptîndu-se ca în fiecare clipă să urle difuzorul. Dar obiec-

tul acela sinistru atîrna mut deasupra ușii încăperii de zi. Așteptarea se destrămă. Mulți se strecurară în sala de dormit și se urcară în paturi.

Secretarul de bloc, un german, și ajutorii amîndoi polonezi din lagărul mic stătură încă multă vreme treji. Se lăsase acum a doua noapte de cînd Pröll ședea în ascunzătoarea sa.

Poziția veșnic încovoiată a corpului îi provocase de mult un chin îngrozitor. Mușchii strîmbați ai cefii ardeau. Picioarele i se îndoiau mereu. Nu putea nici să se întoarcă, nici să se așeze, nici să se ghemuie. Numai cu capul se rezema de peretele puțului. Era zi sau noapte ? Trecuse o zi sau două sau patru ? Pröll gemea, era obosit și slăbit. Închise ochii și totuși nu putea să doarmă. Cît timp se ținea nemișcat, durerea în mușchii cefii se făcea mai puțin simțită, dar la cel mai mic gest îl pătrundea parcă o văpaie. Pröll încleștă dinții.

Deodată tresări. Deasupra capului său capacul se mișca. În creierul speriat a lui Pröll năvăli un gînd : m-au prins ! Auzi însă un glas cunoscut șoptindu-i :

— Fritz ! Omule ! Mai trăiești ? Îl apucară niște brațe și-l ridicară.

Pröll se cutremură, îl cuprinseră fiorii. Cu toate că avea mantaua pe el, îl pătrunsese răcoarea umedă a nopții. Repede, în baracă ! Polonezii își vîrîră mîinile sub brațele lui. Pröll se tîrî între ei cu picioarele înțepenite. În cabina mică a secretarului de bloc își veni în fire.

Secretarul de bloc îi adusese într-un pahar supă caldă. Cu mîinile tremurînde Pröll duse paharul la gură și băutura caldă îi învioră plăcut sîngele încremenit. Acum își aminti de pîine. Scoase felia care se făcuse tare de tot și rupse cu dinții o fărîmă. Unul dintre polonezi intră în goană :

— Vin ! Pröll sări în sus și cu un salt fugi afară în noapte. Ajutorii lui după el. Fugiră spre puțul canalului. În clipa în care Pröll era gata să se furișeze în puț, din spatele uneia dintre numeroasele barăci apărură doi SS-

işti, ale căror siluete păreau nişte umbre. Un cîine mare alerga înaintea lor adulmecînd urmele. Din cînd în cînd luminau cu o lanternă camuflată drumul din faţa lor. Cei patru deţinuţi rămaseră încremeniţi şi nu îndrăzneau să respire. SS-iştii mergeau la o distanţă abia de 15 metri de-a lungul barăcilor. Paşii lor trosneau pe pietriş. Cu ochii căscaţi de frică, Pröll văzu cum SS-iştii se apropiau. Acum traversau spaţiul liber dintre barăci unde se afla şi puţul canalului. Tot atît de desluşit după cum cei patru deţinuţi îi vedeau pe SS-işti, trebuiau doar să fie şi ei văzuţi de către SS-işti...

Un spaţiu liber numai de cîţiva metri era între ei. Ezită oare, s-au oprit în loc...? Dar cîinele, ridică oare capul? A mirosit ceva? În această amorţire îngrozitoare inima se opreşte. SS-iştii depăşiseră spaţiul liber şi mergeau mai departe de-a lungul peretelui barăcii... se îndepărtau... Capetele celor patru se întoarseră după ei, ochii sfredeliră bezna... Moartea cu toată groaza ei a trecut pe lîngă dînşii, bolta neagră a cerului a rezistat, nu s-a năruit. Pröll dispăru fără zgomot în puţ. Deasupra lui capacul se închise cu un pocnet uşor. Pröll îşi rezemă capul de zid, sleit. Acum simţea cît l-au costat aceste minute...

În dimineaţa următoare Bochow veni printre primii la Krämer a cărui încăpere devenise locul de întîlnire. Acţiunea de salvare a celor 46 candidaţi la moarte, fuga din seara precedentă a deţinuţilor evrei erau provocări deschise la luptă şi fiecare, Krämer, Bochow, şefii de bloc, care sosiseră şi ei, sau deţinuţii din blocuri se aşteptau la represalii. Pînă acum conducerea lagărului răspunsese chiar la cea mai mică abatere de la disciplină cu mobilizarea tuturor forţelor ei.

În lagăr, printre blocuri, începuse agitaţia. Deţinuţii stăteau gură-cască şi făceau fel de fel de ipoteze asupra întîmplărilor care vor urma. În zadar aşteptă Krämer ordinul lui Reineboth ca să pună lagărul să se încoloneze pentru apelul obişnuit. Cînd se apropie ora respectivă,

Reineboth dădu dispoziţie prin difuzor ca numai comandaţii de la bucătăriile pentru ofiţeri şi trupă să se prezinte la locurile de muncă. În afară de aceştia nu pleca nici o altă companie de muncă. Omiterea apelului era tot atît de neobişnuită ca şi neaplicarea represaliilor. Krämer se uită neliniştit la ceasul de pe poarta lagărului. Ora fixată era depăşită cu două ceasuri.

— Astăzi nu se mai face apel, spuse el, nu va mai fi niciun apel de acum înainte...

— Am auzit, făcu pe oracolul unul dintre şefii de bloc, că comandantul ar fi telefonat la aeroportul din apropiere şi i-ar fi cerut nişte bombardiere.

Krämer se întoarse spre el.

— Auzit, auzit, îl mustră el pe şeful de bloc, un rahat ai auzit ! Numai asta mai lipseşte, să răspîndim nişte zvonuri.

— Nu vă mai zăpăciţi capul cu zvonuri necontrolate, îi preveni Bochow, acum trebuie să aşteptăm să vedem cum vor reacţiona la fuga evreilor.

— Liniştea asta nu-mi place, spuse Krämer.

Se auzi un pocnet în difuzor. Toţi se uitară încordaţi la cutie. Curentul bîzîi, se auzi zgomotul de încercare în microfon şi în sfîrşit şi glasul lui Reineboth.

— Şeful de lagăr, atenţie ! Tot lagărul să se alinieze pe Appellplatz !

Reineboth repetă transmisia, apoi se auzi din nou un pocnet şi difuzorul amuţi. În încăpere domnea o linişte ciudată. Toţi tăceau şi citeau unul pe chipul celuilalt aceleaşi gînduri sumbre. În lagăr, transmisia stîrnise o mişcare agitată. Cei care se aflau afară fugiră înapoi în blocurile lor, în care stăpînea un zumzet şi bîzîit confuz. „Nu plecăm ! Nu ne lăsăm evacuaţi !" În cîteva minute lagărul era ca şi mort, nici un deţinut nu se mai afla afară. „Nu plecăm, nu plecăm !" Şefii de bloc se întoarseră de la Krämer.

— Nu plecăm, îi întîmpinau strigînd deţinuţii.

— Trebuie să plecăm ! răspunseră şefii de bloc. Din nou trecu o oră.

În timpul acesta Kluttig şi Reineboth erau la Schwahl. Reineboth raportă cu o ironie elegant reţinută :

— Herr Kommandant, lagărul nu se aliniază. Şi Schwahl clipi din ochi fără să priceapă.

— Cum adică? Nu se aliniază? Drept răspuns Reineboth ridică doar uşor din umeri. Kluttig în schimb începu să urle.

— Indivizii ăştia au mirosit de mult că dacă e să fie după dumneavoastră, nu li se va atinge nici un fir de păr! Ca să nu fie nevoit să recunoască că era vorbă de o obstrucţie evidentă, Schwahl se refugie după lăudărosul lui „bababa" şi, primind în aceeaşi clipă o chemare telefonică, care-l anunţa că trenurile de marfă pregătite au primit drum liber de plecare, se postă fălos în faţa lui Kluttig:

— Ei, vezi, ce mai vrei? Trenurile pot pleca.

Brusc Schwahl se repezi la Reineboth:

— Ordonă încă o dată să se alinieze numaidecît. Dacă pînă într-o jumătate de oră nu se mişcă nimeni, am să trimit o companie de SS-işti în lagăr ca să-i gonească cu cravaşa pe poartă afară! Stai! îl reţinu pe Reineboth, dumneata trebuie să transmiţi ordinul meu cu toată severitatea, însă fără ameninţări. Să nu laşi însă nici impresia că n-am fi capabili să-i forţăm pe cei de acolo.

Lui Reineboth un zîmbet imperceptibil îi lunecă spre colţurile gurii. A doua transmisie a lui spori agitaţia între deţinuţi. În lagărul mic toţi mişunau ca nebunii de-a valma. Răscoliţi pînă în adîncul sufletului, şefii de bloc şi cei din Stubendienst strigau:

— Alinierea, alinierea! Ca nişte vite de tăiat deţinuţii se înghesuiau în faţa blocurilor, unul îl împingea pe celălalt înainte. Se puteau auzi strigăte şi ţipete în toate limbile, dar nimeni nu voia să fie primul. Nici unul dintre şefii de bloc, oricît se repeziră prin mulţimea de oameni care se mişca alandala, oricît îi trăgeau, îi împingeau şi-i certau, nu contribuia efectiv la asigurarea încolonării. Nu era decît un fel de a bate pasul pe loc, de a bate în desperare pasul pe loc. În lagărul mare se petrecea acelaşi lucru. Deşi deţinuţii se strîngeau în faţa blocurilor, ordinea nu se putea restabili multă vreme. Cu aceasta trecu iarăşi o oră. Krämer alergase spre lagărul mic. Aici îl prinse a doua transmisie a lui Reineboth.

— Șeful de lagăr, încolonarea! Încolonarea! Această chemare pătrunse atît de amenințător mulțimea, încît Krämer trebui doar să treacă în fruntea ei ca s-o pună în sfîrșit în mișcare. Șefii de bloc trimiteau acum bloc după bloc după coloana care se tîra domol pe deal în sus spre Appellplatz. Blocurile din lagărul mare se alăturară; nu rămăseseră decît infirmierii Revierului și cei din baraca 61 de boli epidemice cu bolnavii lor, precum și prizonierii de război sovietici, și așa izolați de lagăr.

Trecuse dimineața, se făcuse de mult amiază, cînd în cele din urmă lagărul se aliniase. Din blocurile deținuților evrei nu se vedea nimeni în careul uriaș; ei se pierduseră în mulțimea care îi înghițise. Iar în mijlocul acestei mulțimi, după ce abia se terminase alinierea, năvăliră Blockführerii și Kommandoführerii și-i bătură, și-i smulseră afară din rînduri pe toți cei care după aspect puteau fi evrei. Blocurile nu se dădură înapoi, dar se ondulară ca lanurile de grîu. Deținuții evrei se furișau printre rînduri, se ascundeau în spatele omului din față și erau snopiți în bătaie fără nici o reținere, cînd erau prinși de un SS-ist. O recoltă bogată au obținut Blockführerii în careurile lagărului mic. Într-un timp scurt, mii de deținuți evrei au fost alungați cu bîtele din blocuri și goniți la poartă. Aici se înghesuiau, copleșiți de clocotul emoției. Afară, în fața gardului, lătrau cîinii. Se părea că Blockführerii au primit de la cineva un ordin, pentru că deodată părăsiră blocurile și fugiră la poartă. Ondularea rîndurilor încetă și blocurile stăteau acum istovite, ca și cum ar fi sîngerat puternic. În timp ce la poartă, Blockführerii continuau să-i bată pe deținuții evrei pentru a forma din mulțimea lor o coloană de marș, și în timp ce un detașament alcătuit din o sută de SS-iști înarmați cu carabine se apropia cu cîinii lor, glasul lui Reineboth strigă prin difuzorul principal de pe turn deasupra Appellplatzului:

— Toți ceilalți în blocuri! Acest ordin fu executat într-o pripă febrilă. Asemenea unei ape cuprinse de vîrtej mulțimea deținuților țîșni înapoi în lagăr, fără vreo ordine și regulă. În trecătorile dintre blocuri torentul încetini, se strînse prin strîmtoare și apoi se revărsă prin lagăr. Înăuntru, în blocurile ocrotitoare! Extenuați, deținuții

se prăbușeau pe bănci, plămînii zvîcneau, răsuflarea era agitată. Astfel arată, așadar, sfîrșitul! Acum știa fiecare la ce se poate aștepta.

Profitînd de învălmășeala marșului de plecare, Bogorski părăsise blocul său și-l prinse pe Bochow; se înțeleseră rapid. Bogorski alergă să-l anunțe pe Krämer, iar Bochow fugi la blocul lui Pribula. La rîndul lui, tînărul polonez trebuia să-l aducă pe Kodiczek. Cei chemați cu atîta grabă se întîlniră în blocul 17 la o consfătuire de cîteva minute. Pe chipurile bărbaților mai era întipărită emoția. Mîinile lui Krämer tremurau cînd își împinse șapca de pe frunte.

Pribula se așeză pe un pat; răsuflarea îi șuiera printre dinți; își ciocni pumnii. Bogorski știa ce-l tulbura pe acest tînăr.

— Niet, spuse doar atît, și clătină din cap. Pribula ridică privirea spre el și Bogorski îi zări lucirea tainică în ochi și continuă în limba poloneză.

— Noi trebuie să luptăm așteptînd și să așteptăm luptînd... Neastîmpărul lui Pribula răscolea calmul aparent al lui Bogorski.

— Să așteptăm, mereu să așteptăm! gemu copleșit de chinuri lăuntrice. Dar în Bogorski și în ceilalți mai vibrau puternic evenimentele trăite și frigurile nerăbdării tremurară și în cuvintele lui Bochow:

— Tovarăși, noi am putut să întîrziem primul transport cu mai mult decît o zi. Trebui să se oprească pentru că răsuflarea îi era prea impetuoasă. Chinuit, Pribula izbi pumnii de genunchi.

— Să tot întîrziem, să tot întîrziem! gemu din nou. Ca și cum n-ar fi auzit, Bochow i se adresă lui Krämer, dar ceea ce spuse era un răspuns pentru Pribula.

— De tine depinde acum totul, Walter. Să întîrziem, să tot întîrziem! Sucindu-se către Pribula strigă răgușit și înăbușit: Nu există altă soluție! Pribula se ridică obosit:

— Dobrze... Uwaga! zise Bogorski polonezului, noi sîntem slabi, pentru că nu putem împiedica evacuarea. Ei, bine, dar și fasciștii sînt slabi. Bogorski îl trase pe Krämer de umeri mai aproape de el:

— Cînd Kluttig îţi spune : pregăteşte un transport, tu-i răspunzi, am înţeles, pregătesc un transport. Cu convingere îi vorbi Bogorski lui Krämer, adresîndu-se în acelaşi timp şi celorlalţi. Transporturile, spuse el, trebuie compuse în aşa fel încît fasciştilor să le fie date întotdeauna numai anumite elemente. Lagărul trebuie purificat.

— Tu trebuie să fii ca general în război, i se adresă lui Krämer. Dispoziţiile tale sînt ordine ; irevocabile ! Tu înţelege ?

Krämer dădu din cap, tăcut. Deodată urlă sirena. Ca mînat de o spaimă, mîrîitul urcă mereu tot mai sus într-un sunet strident şi apoi se revărsa cu ţipătul lui asupra lagărului.

— Haraşo ! triumfă Bogorski. Alarmă ! În fiecare zi trebuie să vină. O dată şi de două ori, atunci ei nu pot evacua !

— Hai să plecăm ! stărui Bochow. Bogorski îl opri pe Krämer, care vru să se repeadă afară împreună cu ceilalţi.

— Tovarăş, îi zise Bogorski cu căldură. Krämer întinse rusului mîna, dar acesta îl strînse la piept şi-l sărută.

În celula numărul 5 se petrecea o tragedie tăcută. Cei doi tot mai trebuiau să stea în picioare. Totuşi, ciudat lucru, de cînd le pusese funia în jurul gîtului, Mandrillul îi lăsase în pace. Slăbiseră de parcă erau nişte schelete, iar capetele lor arătau asemenea unor cranii de morţi în care ochii ardeau ca aprinşi de febră. Bărbile le crescuseră sălbatic şi le făcea chipurile încă mai înfiorătoare. De zile întregi Mandrillul nu le dăduse nici de mîncare, nici de băut, şi Förste nu izbutea întotdeauna să le aducă pe furiş cîte o bucată de pîine, cînd închidea seara celula. Colţul în care se afla găleata de marmeladă era inundat de murdărie şi împuţea aerul care abia mai era de respirat. În ziua precedentă cînd Reineboth strigase să se prezinte evreii, Höfel, cu gîtul întins, ascultînd ce se petrece afară, începuse să şoptească în mod ciudat.

— Marian...

— Tak ?

— Auzi ?... Evrei... Li se dă drumul... Ei pleacă acasă... Noi toţi plecăm acasă...

În dimineaţa aceasta, Höfel fu cuprins de o nelinişte stranie. Pe gangul buncărului era o linişte împietrită. Nu se deschidea nici o celulă, nu se auzea vreo agitaţie cum obişnuia Mandrillul să organizeze. Trecuse ora deşteptării din zori. De mult stăteau acum cei doi cu faţa spre uşă. Sosi ora de apel al lagărului. Nu se mişcă nimic. Trecu şi ora de apel. Höfel deveni tot mai neliniştit.

— Ceva nu-i în regulă aici ! şopti el emoţionat. Deodată uită că trebuia să stea pe loc, se clătină spre fereastră şi privi atent în sus la micul pătrăţel. Lui Kropinski i se făcu frică, îl rugă în şoaptă :

— Aşază-te din nou aici, André. Dacă Mandrillul vede pe tine la geam, el ne face morţi. Höfel scutură vehement din cap :

— Nu poate ! Avem doar funia în jurul gîtului. Totuşi se întoarse şi se postă în mod mecanic la locul obişnuit. Un timp îndelungat stătu ascultînd, înghiţi de cîteva ori în sec, mărul lui Adam, colţuros ieşit afară, i se mişca în sus şi în jos, vîna de pe gîtul uscat zvîcnea. Höfel părea că se gîndeşte intens la ceva. Deodată se tîrî spre uşa celulei, apăsă pe ea urechea şi ascultă.

— Frate, îl imploră Kropinski, tu trebuie venit încoace...

Cuprins de o frică subită, Höfel îl privi fix pe Kropinski.

— Au plecat ! articulă el cu greu. Au plecat cu toţii ! Icnind se ridică lîngă uşă, întinse braţele în sus, dar încă înainte de a putea să bată toba cu pumnii furioşi de uşă, Kropinski fu lîngă el şi-l smuci înapoi. Höfel căzu ameţit în braţele lui Kropinski şi se văicări :

— Ne-au uitat !... Sîntem singuri pe lume !... Acum trebuie să ne sufocăm !

Kropinski îl strînse ca un frate pe Höfel la piept şi încercă să-l liniştească, însă simţurile lui Höfel erau concentrate înlăuntrul său ; el se eliberă din îmbrăţişare, smuci de funie, încît laţul se strînse, şi ţipă :

— Ne sufocăm... ne sufocăm... ! Cuprins de o spaimă năprasnică, Kropinski îi puse mîna la gură, încît ţipetele se înăbuşiră într-un gîlgîit. Höfel se opuse cu o forţă

neașteptată, se luară la luptă unul cu altul. Höfel izbuti să împingă mîna la o parte și strigătul eliberat răzbi afară cu un sunet strident ca de trompetă. Cuprins de o groază nebună, Kropinski se trudea să-l domolească pe Höfel, care se zbătea într-una, să-i țină gura închisă. Gîlgîind și horcăind, mereu izbucnind în noi țipete, Höfel se zvîrcolea în brațele care-l țineau încleștate, dar era prea tîrziu. Ușa fu deschisă și Mandrillul intră în celulă, după el Förste, palid și tăcut ca o umbră. Îngrozit, Kropinski dădu drumul lui Höfel care striga mereu și se holba spre Mandrill. Acesta nu scoase nici o vorbă. Strînse ochii, parcă cîntărindu-l îl privi pe Höfel timp de numai cîteva secunde. Apoi își luă avînt. A fost o lovitură îngrozitoare. Vîslind cu brațele spre a căuta un reazim, Höfel se clătină spre colț, se izbi de perete, în cădere se răsturnă găleata de marmeladă, al cărei conținut scîrbos se revărsă asupra celui prăbușit fără cunoștință. Cu o privire nepăsătoare Mandrillul cercetă efectul loviturii sale și părăsi celula. O clipă se opri în fața ușii închise și spuse amenințător :

— Dacă acesta va da ortul popii cumva mai înainte...

— Ar trebui șters de murdărie... îndrăzni Förste să-l sfătuiască. Mandrillul îl măsură cu o privire rece.

— Vrei să faci pe samariteanul, he ? Trecu în camera sa și-l lăsă pe Kalfaktor acolo fără să se mai uite la el.

Din cauza alarmei evacuarea deținuților evrei a fost împiedicată. În urletele sirenei, Kluttig ordonă ca oamenii mînați grămadă să fie goniți de către detașamentul cu cîini într-o hală pustie a unei uzine din afara lagărului, care după bombardamentul din august 1944 rămăsese intactă. La mare înălțime, niște escadrile puternice treceau deasupra lagărului.

Pe șoseaua care ducea din Weimar spre lagăr alarma surprinsese o coloană de mii de deținuți, fugind din lagărele afiliate din Harz și Türingen, în drum spre Buchenwald. În urletele sirenelor din Weimar și din satele dimprejur coloana cenușie a mizeriei se tîra de-a lungul șoselei. Pe terenul deschis nu exista vreo posibilitate de

adăpostire. Deşi escadrilele care zburau foarte sus nu însemnau vreo primejdie directă, totuşi SS-iştii însoţitori îşi ieşiseră din minţi din cauza alarmei. Ca nişte văcari care mînă vitele scoţînd urlete, Scharführerii plini de praf alergau încolo şi încoace de-a lungul coloanelor escortate de santinele înarmate, cu carabinele la ochi şi, cu crengi rupte în grabă din copaci, îi băteau pe oamenii istoviţi, zdrenţuiţi, acoperiţi de cruste de murdărie, îndemnîndu-i să înainteze în pas alergător. Aidoma unei cirezi înfricoşate, înghesuită în ea însăşi, cu pieptul lipit de spatele celui din faţă, mulţimea de oameni era expusă brutelor, care loveau fără milă. Dar coloana tot nu se mişca mai repede.

— Alergaţi ! Alergaţi ! Nu vreţi să alergaţi ?

Picioarele nu mai aveau nici spaţiu de mişcare, nici putere şi doar saltul capetelor arăta că picioarele încercau, tîrîndu-se, un pas alergător. Deasupra torentului ondulatoriu al capetelor bîzîiau escadrilele şi jucau bîtele. Bucăţi rupte de stofă se bălăbăneau în jurul picioarelor goale, însîngerate, umflate. Chinuitorii saboţi de lemn se pierduseră în marşul lung sau fuseseră aruncaţi. Huruitul bombardierelor şi urletul Scharführerilor se reuneau într-un duet înfiorător.

— Alergaţi, alergaţi !

Plini de furie Scharführerii goneau în sus şi în jos.

Trosneau împuşcături, pe şosea se rostogoleau cei împuşcaţi, pentru că nu mai puteau merge fiind tîrîţi apoi de santinele la marginea şoselei şi abandonaţi acolo.

— Alergaţi, alergaţi !

Bătăi, împuşcături, ţipete, văicăreli, sînge, praf, tropăit de picioare şi capete care săltau... Cel care era gata să se prăbuşească era sculat cu forţa şi împins mai departe, iar cel care nimerea sub miriapodul în mişcare era strivit.

Nouă kilometri de marş trebuiau parcurşi din Weimar pînă în lagăr. Cînd întîlneau coloana, ţăranii se retrăgeau prudenţi la o parte. Doi poliţişti sosiră în grabă pe biciclete şi-i dojeniră pe Scharführeri.

— Voi îi ucideţi pe oameni şi-i lăsaţi acolo. Cînd vor veni americanii, ne vor face pe noi răspunzători !

— Botul ! Asta-i treaba noastră. Ştergeţi-o !

Încă opt kilometri pînă în lagăr. Şoseaua urca acum. Ajunseseră în zona muntoasă.

— Alergaţi, alergaţi !

— Eu nu mai pot, nu mai pot...

— Stăpîneşte-te, tovarăşe, stăpîneşte-te, în curînd sîntem acolo...

După un marş de o oră începu pădurea. Mergeau pe munte tot mai sus. Gemetele de istovire deveniră mai tari. SS-iştii turbaţi nu încetau cu bătăile.

Împuşcături !

Din nou una, sau două, sau trei...

Pasul alergător devenise de mult un nou tropăit greoi. Coloana s-a extins, picioarele aveau acum mai mult spaţiu de mişcare. Cu capul aplecat înainte, copleşiţi şi apatici, oamenii înaintau clătinîndu-se... Unul din coloană se poticni şi în cădere îşi ridică braţele ca să se apere...

— Aleargă înainte, mă putoare !

Cine rămînea pe loc murea...

— Dumnezeule, nu mă lăsa să rămîn culcat !

Cu o ultimă sforţare istovitul încerca să se ridice, dar în aceeaşi clipă era smuls de santinelă din rîndul şerpuit de oameni şi cînd voia să se mişte tîrîş mai departe, un Scharführer scotea pistolul şi îl călca în picioare ca pe un vierme :

— Cîine blestemat ! O împuşcătură şuiera, încă una !

Înaintau mai departe, tot mai departe, tot mai sus pe munte.

Weimar era acum cu mult lăsat în urmă. Toţi presimţeau apropierea lagărului. Treceau pe lîngă tăbliţele albe pe care scria cu litere negre : „Atenţie, teritoriul comenduirii"... şi capul de mort cu oasele încrucişate servea drept emblemă.

În fruntea coloanei bocăneau cîţiva SS-işti cu grade mai înalte. Ei tresăriră deodată şi rămaseră pe loc. Coloana se opri.

Patru deţinuţi cu căşti de oţel pe cap, cu măşti de gaze şi truse cu pansamente stăteau în faţa lor.

— Cine mai sînteţi şi voi ?

Poziţie de drepţi, raport :

— Echipa sanitară. Din ordinul comandantului, în caz de alarmă, în afara cordonului exterior de santinele.

Gradații se priviră înveseliți.

— Măi, ce chestii se petrec aici... Hei, mă, păsărelelor nostime, cît mai e pînă în lagăr ?

— Încă zece minute, Untersturmführer.

Un semn cu mîna și șarpele începu din nou să se tîrască, trecînd pe lîngă tranșeele de protecție contra schijelor și pe lîngă gropile pentru pușcași în care stăteau într-o rînă santinelele din cordonul triplu.

În clipa aceea sirena începu să urle și suflarea ei lungă se sfîrși și se stinse cu un mormăit : Încetarea alarmei. La barieră începu mișcarea. Santinelele ieșiră din tranșeele de protecție contra schijelor. SS-iștii gradați ajunseră la lagăr.

— Cîți aducem cu noi din această adunătură ? Nici noi nu știm. Or fi poate trei mii cinci sute ? Poate sînt numai trei mii, ce știm noi cîți au crăpat pe drum ? E mai mult de o săptămînă de cînd sîntem în picioare. Venim din Ohrdruf, din Mühlhausen, din Berlstedt și din Abderode.

Una din santinele îl chemă telefonic pe Reineboth. Cei patru din Sanitrupp se prezentară pentru înapoierea în lagăr și alergară în grabă de-a lungul șoselei de intrare, se întîlniră cu ceilalți și Sanitruppul mărșălui înspre poartă. Încrucișindu-se cu ei, Reineboth gonea acum pe motocicletă înspre barieră.

După încetarea alarmei începu o mișcare vie în lagăr. Pretutindeni deținuții se întîlneau în fața blocurilor. Destinul scormonise cu bățul în furnicar și-l răscolise. Temele convorbirilor se transmiteau în zbor de la un grup la celălalt. Presupuneri și temeri se amestecau de-a valma.

— Încotro or să ne ducă ?...

— Noi nu vrem să ieșim din lagăr...

— Dacă refuzăm, vor împușca tot lagărul grămadă...

— Se spune că Schwahl ar fi cerut bombardiere de la aeroportul Nora...

— Nu mai răspîndi astfel de nerozii ! De cele cîteva avioane ale lor au nevoie pentru front...

— Dar dacă vor arunca bombe cu gaze ?

— Prostii ! Atunci ei înşişi ar fi în pericol.

Între timp oamenii de legătură, trimişi de membrii C.I.L.-ului, alergau din bloc în bloc şi transmiteau instrucţiunile conducătorilor grupurilor de rezistenţă. Acestea aduceau în harababura conversaţiilor o orientare mai sigură.

— Noi trebuie să tergiversăm evacuările. În fiecare zi pot să sosească americanii. După cum se vorbeşte ei se află acum la Eisenach şi Meiningen.

Reineboth gonea din nou înapoi în lagăr. Din nou un val de oameni sleiţi fu mînat la poartă. Şi iarăşi ţipă Reineboth prin microfon : „Toţi şefii de bloc şi cei din Lagerschutz la poartă !" Din nou chemarea răscoli sufletele. Ce s-a întîmplat ? Şefii de bloc se repeziră la cancelarie şi se adunară acolo. Dar iată că deschizătura din faţa clădirii porţii scuipa acum înăuntru în lagăr mulţimea clocotitoare.

Kluttig răcni grosolan, cînd văzu cum năvăleşte torentul înăuntru :

— Pupaţi-mă în c..., eu m-am săturat ! Reineboth strigase la el :

— Pe mine vrei să mă laşi să le descurc pe toate. Eu nu sînt decît Rapportführer, aceasta este totuşi datoria ta de servici.

— Datoria mea de servici ? În definitiv eu sînt numai al doilea. N-are decît Weisangk să aibă grijă de asta ! Cîinele ăsta stă la Schwahl şi-şi umple burta cu băutură ! Kluttig lăsă într-adevăr totul pe seama tînărului, şi alergă spre cazinoul ofiţerilor.

Cîteva autocamioane, chemate în grabă, opriseră în faţa porţii. Santinele SS săriră de pe maşini. Reineboth nici nu se strădui să închidă cu ajutorul Blockführerilor platoul de apel, ci lăsă mulţimea să se scurgă prin poartă şi strigă către Krämer, care sosise cu şefii de blocuri :

— În blocuri cu banda asta, dar repede !

— Blocurile sînt ticsite de oameni, Rapportführer. Reineboth strigă şi mai tare :

— Puţin îmi pasă ! Să-mi faci Appellplatzul curat ! Se repezi la cei din Lagerschutz, care se aliniaseră : 25 oameni pe maşini. Haide, repede. Culegeţi morţii de pe şosele ! Totul se desfăşură într-un ritm rapid.

Mașinile plecară huruind. Krämer trebuia să acționeze repede. Puse pe șefii de bloc și pe cei din Lagerschutz care mai rămăseseră pe loc să-i scoată pe noii veniți în grupuri mari din Appellplatz și-i trimise pe toți spre baie. Deținuții din lagăr se strînseră grămadă și se apropiară de noii sosiți.

— De unde veniți? Ce mai e pe afară?

Șefii de bloc și cei din Lagerschutz îi îndepărtară pe curioși și-i împinseră îndărăt. Se iscă o învălmășeală și o harababură ca și cum n-ar mai fi existat niciodată ordine. În fața băii se îngrămădeau cu toții. Krämer n-avea voie să-și piardă nervii. În blocurile pline pînă la refuz trebuia să se mai facă loc pentru noii veniți. Nevoia nu îngăduia multe explicații. Krämer era silit să poruncească. Un șef de bloc strigă desperat:

— Unde să-i mai adăpostesc pe acești oameni? În blocul meu se îndoaie și pereți! Krämer îi strigă îndărăt:

— Tot lagărul e plin pînă la refuz, și nu numai blocul tău! Ia-i de aici pe acești cincizeci de oameni și șterge-o cu ei! Lagărul mic trebuia să înghită cît se mai putea. Mai rămaseră numai golurile ivite în blocurile deținuților evrei după evacuare; Krämer spuse să fie umplute cu noii sosiți. Blocurile, de altfel atît de meticulos separate după națiuni, deveneau acum un amestec de popoare. Era totuna, numai oamenii să dispară mai repede. Cine știe cît timp vom mai fi aici? Lagărul fremăta și nu se mai liniștea. După-amiaza trecu și tot nu s-a pus capăt afluenței de oameni. Între timp sosiră autocamioanele cu cadavrele culese. Cei 25 de oameni din Lagerschutz mărșăluiră spre blocul lor. Camioanele dispărură în spatele gardului crematoriului. Cioclii polonezi se urcară în mașini, trecură balansîndu-se peste morți și îi aruncară jos. Cadavrele zburau aruncate care cu capul înainte, care cu picioarele înainte. Cu un zgomot surd trupurile cădeau la pămînt. Cadavrele următoare se rostogoleau peste grămada crescîndă și rămîneau într-o poziție de ședere, asemenea unor bețivi zvîrliți afară din cîrciumă. Cîțiva morți făceau tumbe și rămîneau așezați pe cap cu membrele crăcănate. Alții se rostogoleau împreună cu vecinul de camion în jos, într-o ultimă îmbrățișare. Cadavrele

în căderea lor stîrneau rîsul şi mulţi morţi rîdeau şi ei. Cu ochii căscaţi şi cu gurile strîmbate de rîs zburau în jos... şi mormanul creştea tot mai mult.

Krämer fu chemat la Reineboth. Acesta din urmă îşi pierduse toată îndrăzneala. Deşi se mai recunoştea ceva din îndrăzneala veche în glas, totuşi din comportarea lui cinică nu mai rămăsese nimic.

— Ai adăpostit banda ? se răsti la Krämer cînd acesta intră.

— Da, desigur.

— În sfîrşit ! Ascultă ! Pînă mîine dimineaţa dumneata vei pregăti un transport de 10 000 oameni, buni de marş, ai înţeles ?

— Am înţeles.

Reineboth se apropie mult de Krämer şi cu o sclipire furioasă din ochi spuse :

— Dacă vor exista din nou nişte canalii ca printre evrei, te voi spînzura de poartă cu mîna mea, ai înţeles ?

— Am înţeles.

— Mîine dimineaţă, adică la ora opt, transportul va fi prezent aici. Poţi să pleci !

Kluttig care şedea pe masa lui Reineboth, îi tăie lui Krämer calea.

— Unde sînt cei 46 ?

Krämer aproape că fu tentat să răspundă cu un „Nu ştiu", dar spuse :

— În lagăr este acum o adevărată harababură. Cei din Lagerschutz au căutat şi n-au găsit nimic.

Kluttig îl apucă pe Krämer violent de piept :

— Măi băiatule, scrîşni el, pe tine te păstrez pentru la urmă. Să nu crezi că scapi ! Tu, Höfel şi Kropinski, pentru voi trei mai am ceva rezervat. Îi puse lui Krämer pistolul sub nas. Krämer acceptă tăcut ameninţarea şi-l străfulgeră gîndul : „Höfel şi Kropinski mai trăiesc..."

— Şi nici copilul tău evreu ascuns nu ne va scăpa. Vă vom lichida pînă la ultimul om ! Reineboth se vîrî între ei.

— Dumneata știi ce ai de făcut, curmă el discuția, și-l împinse pe Krämer afară. Se răsuci spre Kluttig după ce rămaseră singuri.

— Mă idiotule! Eu îi spun că polonezul și Höfel au pierit de mult, și tu...

— Cum vorbești tu cu mine, cu Hauptsturmführerul tău?

Reineboth rîse strîmb.

— De Hauptsturmführer trebuie să te dezveți, fiule. Noi trebuie să devenim cît se poate de repede oameni politicoși și... modești.

Ca să fie informat rapid despre tot ce se întîmplă, Bochow așteptă în cancelarie reîntoarcerea lui Krämer, și cînd îl zări venind pe Appellplatz, trecu în încăperea lui.

După ce Krämer cu o mișcare vehementă trînti șapca pe masă Bochow își dădu seama că e vorba de ceva neobișnuit.

— Ce s-a întîmplat? Krämer rîse cu voioșie și furie în același timp.

— Cum s-a jucat cu arma sub nasul meu.

— Cine?

— Kluttig.

Krämer se așeză la masa sa și rîse veninos.

— Și acest Reineboth nu știa cum să scape de mine cît mai repede, pentru că boul de Hauptsturmführer a trăncănit prea mult.

— Dar ce s-a întîmplat? stărui Bochow.

În culmea triumfului Krämer ridică brațele deasupra capului, gata să izbucnească în strigăte, strigătul amestecat cu rîsul îi era acum întipărit pe față, dar dintr-o subită istovire, simțămîntul triumfului se veșteji. Sîngele se scurse înapoi din mușchii puternic întinși, Krämer lăsă brațele în jos și se ridică.

— Lasă, Herbert, lasă! Trebuie mai întîi să-mi stăpînesc ceea ce simt aici înăuntru, zise el cu căldură și

apăsă mîinile larg deschise pe piept. Făcu ocolul mesei și-i puse încet lui Bochow mîinile pe umeri. Cei doi ai noştri din buncăr... ei mai trăiesc. Eu ştiu. Eu ştiu și mai multe. Putem să-i scoatem acum din ascunzătorile lor pe cei 46 tovarăşi, pe ei nu-i va mai căuta nimeni.

— Sigur ?

— Sigur.

Krämer răsuflă adînc și cuta de deasupra nasului tăie o brazdă aspră :

— Acum toate încep să devină serioase ! Pînă mîine dimineață trebuie să pregătesc un transport de 10 000 de oameni. Poate voi reuşi să tărăgănez plecarea pînă la alarma de la amiază. Atunci am cîştigat ore întregi.

— Fă tot ce poți, Walter.

Deodată Krämer întrebă fără nici o legătură :

— Unde-i copilul ? Unde e, Herbert ?

— Nu ştiu.

Krämer cercetă pe chipul lui Bochow adevărul acestei asigurări.

— Caută-l ! îi ceru el încruntat.

— De ce ?

— De ce ? întoarse Krämer iritat întrebarea. Se aşeză la masă, își privi mîinile puse una peste alta și începu să vorbească încet :

— Prea mult ne-a costat pînă acum copilul. Să fie acum lîngă noi, la fel ca și ceilalți, ca și Höfel, Kropinski, cei 46, Pippig, tu, eu... Să plece împreună cu noi sau să piară cu noi. Dar aici să fie ! Lovi vehement cu pumnul în masă. Să fie aici ! Caută-l !

Bochow tăcu. Îl înțelegea pe prietenul său și tonul stăruitor găsise ecou în inima lui.

Aspru și plin de mînie sfîșie Krämer tăcerea lui Bochow :

— Doar unul din voi l-a luat. Unul din C.I.L. ! Care ?

Krämer deveni și mai nerăbdător :

— Caută ! insistă el. Dacă-i scoatem pe tovarășii noştri din găuri, atunci nici copilul să nu mai stea... Cine ştie unde se află !

Bochow oftă și dădu din cap :

— Ai dreptate, Walter. De ce să nu plece împreună cu noi sau să... Ai dreptate, Walter. Am să încerc să aflu unde este.

Krämer se ridică încet, cu mult mai blînd și împăcat.

Ca o izbitură crîncenă căzu ordinul de plecare asupra blocurilor respective. Șefii de bloc l-au adus din cancelaria, în care fuseseră chemați de către Krämer :

— Trebuie să ne pregătim pentru mîine, tovarăși... 10 000 de oameni ! Asta însemna evacuarea unor blocuri întregi !

Tot mai puternică devenea strînsoarea, tot mai neînduplecată și mai de neocolit ultima bucată de drum.

Paralizia, pe care ordinul o stîrnise, se transformă repede într-o agitație năprasnică și tulburătoare.

— Nu plecăm ! Dacă tot trebuie să murim, atunci să murim aici în lagăr ! Mulți dintre șefii de bloc erau siliți să rostească cuvinte, care, crude cum erau, făceau să li se strîngă inimile.

— Gîndiți-vă, bine, tovarăși. Cînd SS-iștii vor intra în blocuri, ei n-o să vă vorbească ca mine. Eu nu pot să vă cer să rămîneți aici pentru că nu vreau să fiu de vină de moartea voastră.

Între timp în toate colțurile lagărului aveau loc convorbiri tainice. Oamenii de legătură ai organizației aduceau instrucțiuni pentru conducătorii grupurilor de rezistență.

— Din fiecare grupă o parte dintre tovarăși vor pleca cu transportul. Voluntari ! Vorbiți cu oamenii voștri. Vor lua arme cu ei, arme albe. Ei vor trebui să încerce să lichideze pe drum pe oamenii de pază și să elibereze transportul.

Bochow și Bogorski dăduseră această dispoziție ; nu mai fusese timp ca să se convoace C.I.L.-ul. Conducătorii îi chemau pe membrii grupurilor, pe fiecare în parte, la o plimbare scurtă printre blocuri sau într-un ungher din sala de dormit.

— Vrei să pleci cu ei ? O tăcere, o strîngere de buze, o alunecare ca de umbră a gîndurilor acolo departe, unde exista o soție, copii, sau o mamă, sau o fată... în sfîrșit o înclinare sau o scuturare din cap. Unii dădeau un răspuns rapid și decis, deoarece pentru ei nu exista un „acolo" departe, care înainte de a lua o hotărîre trebuia mai întîi cercetat cu gîndurile lunecoase :

— Firește, plec cu ei. Voluntarii se angajau pentru moarte...

Cînd după scurta lor convorbire trebuiră să se despartă, Bochow își reținu prietenul :

— Spune-mi adevărul, Leonid, tu ai luat copilul ? Spune adevărul.

— De ce întrebi ? Ți-am spus adevărul și ți-l spun încă o dată : n-am luat eu copilul.

— Dar unul dintre noi trebuie să fi fost.

Bogorski confirmă, dînd zelos din cap.

— Știi unde se află copilul ?

Bogorski negă tăcut.

Bochow oftă. Nu-l credea pe Bogorski :

— Numai tu ai ascuns copilul. De ce nu-mi spui adevărul ?

Bogorski nu avea un alt răspuns pentru prietenul bănuitor decît să ridice din umeri în semn de regret.

— Dacă nu vrei să mă crezi : apoi bine. Eu nu pot să vîr cu forța adevărul în tine. Și cu asta discuția se închise.

În mod surprinzător s-a transmis din nou în seara aceasta, după multă vreme, un comunicat al Wehrmachtului.

Schwahl dăduse ordinul respectiv încă de după-amiază, cînd discuta cu Kamloth despre evacuare.

— Tot vreți să mai evacuați, Standartenführer ?

Schwahl, cu mîinile încleștate la spate, umbla în jurul biroului și nu-i răspunse lui Kamloth.

— Priviți numai frontul, ce naiba ! Cu mania dumneavoastră de a vă supune la toate, ne veți expedia pe toți în iad. Ne pierdem numai timpul.

— Avem încă timp ! răspunse Schwahl isteric. Trupele noastre își țin pozițiile !

Kamloth rîse sec :

— Pînă cînd ?

Chipul de burete al lui Schwahl se topi ca o cocă.

— Nu-mi face și dumneata acum zile fripte. Mîine vei expedia 10 000 de oameni la Dachau, și cu asta, basta !

Din nou Kamloth rîse sec.

— Cei din Dachau ne vor ura un călduros „Bine ați venit !" Ei se pregătesc probabil să evacueze propriul lor lagăr, poate chiar în direcția Buchenwahld ! Simpatic carusel mai organizăm și noi aici !... Împușcați grămadă toată banda și ați scăpat dintr-o dată de toată putoarea asta.

Schwahl era gata să izbucnească și gesticula acum cu mîinile în fața lui Kamloth, apoi se învîrti din nou în jurul biroului.

— Dumneata ești doar un om cu rațiune, Kamloth. Crezi că poți să te mai bizui pe trupa dumitale ? Ea nu mai este vechea elită, acum este un escadron de oameni apucați de cîrcei.

— E suficient un singur ordin ! se umflă în pene Kamloth.

Fața lui Schwahl se lăți :

— Crezi dumneata ? Eu știu altceva. Cu permisiunea mea, Kluttig a dat detașamentului dumitale cu cîini ordinul să-i caute pe cei 46. Pe nici unul nu l-au găsit.

— Pentru că nu puteau să-l găsească pe nici unul.

— Sau că nu voiau... Poate că eu cunosc trupa dumitale mai bine ca dumneata ! Războiul e pierdut. Sau cum crezi ? Poftim ! Schwahl se opri în fața lui Kamloth.

— Struna din care cîntăm, e ultima. Sau cum crezi ? Poftim ? Cine pierde, devine prevăzător, fie el general sau soldat. Trebuie să mă exprim oare și mai clar ?

Kamloth infirmă încăpățînat adevărul neplăcut pentru el :

— Aveți răbdare să ajungem odată pe drum, apoi băieții mei vor începe hăituiala ca și cum ar avea iepuri înaintea lor.

La această asigurare Schwahl ridică repede degetul.

— Asta-i cu totul altceva! Dar aici, în cursa de şoareci, dragul meu...

— La cîte şi mai cîte nu vă gîndiţi dumneavoastră...

Vanitos ca un strateg, Schwahl răspunse:

— Eu mă gîndesc la multe. De pildă... Trecu la telefon şi-l dădu ordin lui Reineboth să facă cunoscut în lagăr comunicatul de azi al Wehrmachtului. Cine pierde, spuse apoi, repetînd aceeaşi vorbă, devine prevăzător; aceasta e valabil şi pentru cei de acolo din lagăr. Cînd vor afla că noi oprim înaintarea americanilor, barometrul va scădea şi mîine ei vor mărşălui ca oile prin poartă.

Comunicatul fu ascultat în blocuri cu mare încordare. Efectul fu acela pe care Schwahl îl prevăzuse.

În spaţiul dintre Eisenach, Meiningen şi Gotha ofensiva americanilor a fost oprită. Deţinuţii se priviră copleşiţi de frică. Ce o să se întîmple acum? În ce priveşte grupurile de rezistenţă, tot mai era în vigoare starea de alarmă de gradul 2. N-aveau voie să părăsească blocurile şi trebuiau să fie gata pregătite de acţiune. În afara dispoziţiei de a pleca cu transportul, nici o altă dispoziţie nu fusese emisă de către conducere. A fost dat oare peste cap planul de operaţie, pentru care grupurile erau rînduite de luni de zile? Cît de tulbure şi confuză era situaţia şi ea se complicase şi mai mult în seara asta, cînd prin lagăr circulau ştiri precum că în ambele părţi ale Erfurtului ar fi apărut trupe americane paraşutate. „Comandaţii", care se întorseseră astăzi mai devreme ca de obicei, au adus această veste cu ei. Vestea a fost transmisă mai departe şi ascultată cu nesaţ, ea contrasta doar vădit cu comunicatul zdrobitor al Wehrmachtului. Dacă ea era adevărată, atunci va fi cu neputinţă plecarea transportului. Dar cum au putut paraşutiştii să aterizeze la Erfurt, dacă frontul a fost oprit în loc? Lucrul a fost oare posibil? Fireşte, în război totul e posibil. Dar dacă comunicatul Wehrmachtului corespunde cu situaţia reală, atunci s-a mai creat încă un răgaz pentru evacuare şi transportul unor mulţimi atît de mari nu indică oare

tocmai aceasta? Unde se află adevărul? Cine poate să aducă lumină în această derută?

Deasupra lagărului se așternu seara. În pivnița de cărbuni din baie, în beciul de cartofi din bucătărie, deținuții săpau febril ca să-i scoată afară pe cei ascunși. Și secretarul de bloc din lagărul mic, rugat de Krämer, îl scoase pe Pröll din puțul de canal. Cei eliberați se strecurară fără zgomot în blocurile ale căror șefi fuseseră preveniți de Krämer și se pierdură în mulțime. Unii dintre cei ascunși rămaseră pe loc acolo unde se aflau, de pildă Runki, care în groapa de temelie era mai bine adăpostit. Krämer avu mult de furcă pînă să rezolve totul. Cînd se îndreptă în sfîrșit spre blocul său, se întîlni cu Bochow care fusese între timp la Riomand spre a obține de la el confirmarea știrii promițătoare despre aterizarea de lîngă Erfurt. Francezul putu doar să-i comunice că SS-iștii au discutat despre aceasta în cazinoul ofițerilor; unele posturi de radio străine ar fi transmis știrea. Nu era nimic sigur și nu exista nici o posibilitate de a se realiza o imagine exactă asupra situației militare actuale.

— Nu putem întreprinde nimic, îi spuse deci Bochow lui Krämer, trebuie să lăsăm transportul să plece.

— Și ce-i cu copilul?

Bochow n-avu curajul să-l dezamăgească pe Krämer și de aceea minți:

— Voi afla în curînd unde se găsește. Apoi o să-l aduc.

Krämer dădu din cap.

— Bine, Herbert; bine. Copilul trebuie să se întoarcă la noi, le sîntem datori aceasta celor doi din buncăr și... lui Pippig.

Bochow tăcu.

La revărsatul zorilor, după un somn agitat, Krämer fu în picioare. În blocuri deținuții aleși pentru transport se

pregăteau de drum. Voluntarii din grupuri își luau tăcut rămas bun de la tovarășii lor, armele confecționate de ei înșiși le purtau ascunse, lipite de corp. Vor izbuti oare să elibereze transportul și să răzbească la americani? Cîți SS-iști vor însoți transportul? Încotro vor pleca?

Krämer trecea de la bloc la bloc:

— Cînd Reineboth strigă: „Aliniați-vă". Voi să produceți forfotă, înțelegeți, poate va veni astăzi alarma mai curînd și vom putea tărăgăna plecarea.

Dar lucrurile se petrecură altfel, în mod surprinzător și de neprevăzut! Toate planurile de tărăgănare au fost date peste cap. O jumătate de oră înainte de ora hotărîtă cîteva companii formate din o sută de SS-iști sosiră în marș în fața porții. Se postară în cordon de tragere, cu carabinele la ochi, cu grenade de mînă la centură. Poarta de fier fu deschisă și rămase apoi deschisă. Prin Appellplatzul pustiu Blockführerii alergară spre lagăr, cu bastoane și revolvere în mînă. Fără să aleagă, năvăliră în blocuri și cu lovituri îi alungară pe locatari afară, ca și cum ar fi vrut să mîne tot lagărul la poartă. Într-o agitație nebună alergau toți de-a valma, Blockführerii care urlau și deținuții care țipau și fugeau. Ordinea stabilită pentru transport se preschimbă în panică, în țipete și în fugă. De pe drumurile laterale oamenii erau hărțuiți, spre drumul principal, în sus pe Appellplatz și afară prin poarta deschisă. Hăitașii se repezeau în goană înapoi în lagăr și măturau noi mulțimi de oameni afară prin poartă.

Mulțimea răscolită își pierdu rațiunea și nu mai fu decît un talmeș-balmeș clocotind de spaimă și de imboldul irezistibil de a scăpa de loviturile hăitașilor, de a fugi afară prin poarta deschisă ca și cum acolo i-ar aștepta mîntuirea. Parcă gonea un uragan deasupra lagărului. Cordonul SS-iștilor se extinse în ambele părți ale coloanei uriașe formată din mulțimea crescîndă a celor izgoniți. Cînd SS-iștilor li se păru că era de ajuns, poarta fu brusc închisă și în pas alergător, cu urlete și lovituri cu patul armei, mulțimea agitată ca de friguri mișună de-a lungul șoselei de intrare. Abia la barieră, SS-iștii au

izbutit prin crîncene bătăi să impună oamenilor o oarecare ordine de marş.

Nici o oră nu a durat vacarmul uraganului. Cei rămaşi în blocuri nu puteau nici să gîndească, nici să vorbească, pentru că sîngele răscolit li se revărsa în inimă şi în creier. Oamenii se prăbuşeau pe mese şi bănci, pe paturile din sala de dormit, îşi acopereau ochii cu mîinile şi sileau răsuflarea surescitată să se potolească.

O oră după evenimentul îngrozitor urlă sirena. Urla ca o femeie care a fost prinsă de păr.

Din nou alarmă aeriană !

Deţinuţii din depozitul de efecte nu mai lucrau de zile întregi. Depozitul era pentru ei un refugiu binevenit. Aici erau feriţi de transporturi. Cînd uraganul vuia deasupra lagărului emoţia îi cuprindea şi pe ei. Abia în timpul alarmei îşi veniră în fire şi descoperiră că Wurach a dispărut. S-o fi ascuns oare undeva, ticălosul ? Şi mai ales se mai afla el oare încă în depozit ?

Îl căutară, întrebară pe deţinuţii din magazia de îmbrăcăminte de la etajul întîi, pe deţinuţii din magazia de unelte de la parter : Nu l-aţi văzut cumva ?

Nici unul nu putu să dea vreo informaţie. Delatorul s-o fi aflat poate şi el în lagăr în timpul izgonirii, o fi fost bătut şi alungat şi el afară. Poate s-o fi alăturat transportului, ca să scape de răfuiala care-l aştepta. Deţinuţii trecură din nou sus. Să-i raporteze oare lui Zweiling dispariţia lui Wurach ? Unii fură de părere să nu raporteze. Nu atingeţi cu mîinile, acolo fierul e fierbinte. Poate că însuşi Zweiling a avut grijă ca delatorul să dispară. Se hotărîră să tacă.

În grupurile de rezistenţă era fierbere. Cereau arme. Neliniştea şi nerăbdarea periclitau disciplina. Înţelegerea cu grupurile prin oamenii de legătură nu mai era îndestu-

lătoare. Necesitatea momentului cerea ca tovarășii din C.I.L. să iasă tot mai mult din conspirativitate. Hotărîndu-se repede fixară deci o consfătuire cu conducătorii grupurilor de rezistență.

După ce se lăsă întunericul, peste o sută de oameni se întîlniră într-unul din blocurile devenite goale în urma izgonirii. Și Krämer luă parte la consfătuire.

Abia a început Bochow să vorbească și din rîndurile celor întruniți s-a și format cererea ca să se treacă la rezistență armată împotriva oricărei alte evacuări. Cel mai neastîmpărat era iarăși Pribula. Prietenii săi din grupurile poloneze i se alăturară. Dar și alți conducători cereau renunțarea la atitudinea pasivă.

Mai bine să pierim în luptă decît să privim cum tovarășii noștri sînt mînați spre moarte. Astăzi ei sînt zece mii, mîine poate vor fi treizeci de mii. Agitația creștea. „Să luăm armele ! Chiar mîine !“

Krämer, care stătea deoparte, nu se mai putu reține. Spuse deodată în mijlocul larmei.

— Înainte de toate : nu mai țipați atîta aici. Nu sîntem într-o adunare de grevă, ci în lagăr ! Vreți poate să-i atrageți încoace cu gălăgia voastră pe SS-iști ? Într-o clipă se făcu liniște. Vreți să luați armele, începînd chiar de mîine ? Ce prostie ! Batjocura lui Krämer îi întărîtă. Mulți începură din nou să facă gălăgie...

— Lăsați-mă să vorbesc, pentru dumnezeu ! La urma urmelor eu ca șef de lagăr duc povara cea mai grea și de aceea am și un cuvînt de spus. De cîte arme dispunem, nu știu chiar atît de precis. Voi probabil știți mai bine. Dar un lucru îl știu ! Nu vor fi atît de multe arme și atît de bune ca să putem porni la luptă împotriva celor 6 000 de SS-iști. Eu mai știu de asemenea că comandantul se va feri să lase aici un cîmp cu cadavre, dacă nu-l vom sili la aceasta prin propria noastră prostie !

— Prin propria noastră prostie ?

— Ce fel de șef de lagăr ești tu ?

— Ia te uită la el cum ia apărarea comandantului !

Bochow interveni :

— Lăsați-l pe șeful de lagăr să termine ce are de spus.

Krämer respira greu.

— Nu știu dacă voi toți sînteți comuniști. Eu sînt comunist ! Ascultați-mă pe mine, ca să pricepeți cum înțeleg eu lucrurile.

Făcu o scurtă pauză.

— Avem aici în lagăr ascuns un mic copil. Desigur că știți asta. Din cauza acestui copil am avut de îndurat multe. Din cauza lui doi dintre noi stau în buncăr : îi cunoașteți. Din cauza copilului, Pippig al nostru s-a lăsat ucis în bătăi. Din cauza copilului, mulți alți tovarăși și-au riscat viața. Voi înșivă, așa cum stați aici, din cauza copilului ați trecut printr-o mare primejdie. Uneori soarta întregului lagăr atîrna de un fir de păr. N-a fost o prostie din partea noastră să ascundem un copil mic ? Dacă am fi predat copilașul la poartă, atunci cînd l-am găsit, acum ar fi trăit încă Pippig al nostru, acum Höfel și Kropinski n-ar sta în buncăr să-și aștepte moartea ! Nu s-ar fi stîrnit nici un pericol nici pentru voi nici pentru lagăr. Firește, în cazul acesta ei ar fi omorît copilul, dar aceasta n-ar fi fost chiar atît de rău, nu-i așa ?

O atenție ciudată cuprinse încăperea.

— Ai fi predat oare *tu* SS-iștilor copilul ? îl întrebă Krämer pe Pribula, lîngă care stătea.

Tînărul polonez nu răspunse. Krämer zări sclipirea tainică din ochii lui.

— Vezi, cît e de cumplită hotărîrea asupra vieții sau morții ! Crezi oare că mie îmi vine ușor să trimit la poartă transporturi sortite morții ?

Krämer se adresă tuturora :

— Ce să fac eu ? Să mă duc la Kluttig : Refuz executarea ordinului, împușcă-mă acum !... Un gest măreț din partea mea, nu-i așa ? Voi cu siguranță mi-ați ridica o statuie... Eu însă renunț la această cinste și trimit oameni la moarte ca... să salvez alți oameni, adică Schwahl să nu tragă în ei !

Krämer privi în ochii care se uitau țintă spre dînsul.

— Pricepeți voi asta ?... Nu-i atît de ușor de priceput asta. Nicidecum nu-i ușor. Pentru că tot ce trebuie să facem acum, nu este doar o *simplă* hotărîre. Noi n-avem *pur și simplu* de ales între viață și moarte ! Dacă ar fi așa, aș spune : Bine, aduceți armele încoace, de mîine încolo

tragem! Spuneți-mi: l-am trimis noi oare pe Pippig la moarte, pentru că am salvat copilul? Spuneți-mi: ar fi trebuit oare să lăsăm să fie ucis copilul, ca să-l salvăm pe Pippig? Hai, spuneți odată! Cine îmi dă un răspuns exact?

Krämer era copleșit de o emoție profundă. Trebuia să spună încă multe. Dar gîndurile îi deveniră tot mai complicate, le modela ajutîndu-se și cu mîinile, dar nu mai găsi nici o expresie potrivită și capitulă în fața dificultății de a exprima toate acestea.

Bărbații tăceau. Era ca și cum Krämer ar fi luat din talerul balanței fiecare din cuvintele grave pe care le pronunțase și le-ar fi pus în mîinile bărbaților: iată-le, cîntăriți voi-înșivă!

Bărbații își veniră în fire. Mai disciplinată de cum începuse, consfătuirea fu dusă pînă la capăt.

Împreună cu conducătorii grupurilor tovarășii din C.I.L. putură să stabilească tactica pentru zilele următoare. Propunerea de rezistență armată fu respinsă ca prematură. În urma consfătuirii bărbații ajunseră la convingerea că stagnarea pe front nu putea să fie decît trecătoare și că zilele fasciștilor din lagăr erau numărate. S-a căzut de acord asupra continuării tacticii de tărăgănare și rezistență pasivă și oricît de cumplit era faptul, hotărîră să admită evacuarea încă a mii de oameni.

Brendel din Lagerschutz intră în încăpere. Spuse ceva în șoaptă lui Bochow. Pe figura acestuia se întipări o puternică emoție.

— Tovarăși, exclamă el, frontul se mișcă mai departe! Chiar acum am primit știri sigure. La est de Mühlhausen sînt în curs lupte înverșunate. Langensalza și Eisenach au căzut!

— Liniște! Nu strigați! Ați înnebunit? se repezi Krämer printre ei și domoli agitația bărbaților care săriseră în sus de pe bănci.

Chiar a doua zi dis-de-dimineață Krämer primi ordine noi. În decurs de cîteva ore trebuiau să plece din nou

10 000 de oameni, după care vor urma alți 10 000. Pentru aceeași zi a fost hotărîtă plecarea în bloc compact a celor 800 de prizonieri de război sovietici.

În cazărmi începură să răsune strigăte și comenzi. Au fost repartizate echipele de însoțire pentru marile transporturi. Căderea orașului Eisenach transforma graba plecării în fugă. Mii de deținuți erau gata de marș încă de zile întregi. Întreg lagărul era o forfotă de oameni. În timp ce Krämer împreună cu șefii de bloc și cu o parte din cei din Lagerschutz alcătuiau primul transport, în timp ce coloanele lungi de SS-iști mărșăluiau din cazărmi înspre lagăr, C.I.L.-ul se întruni în blocul 17 într-o consfătuire urgentă.

Plecarea prizonierilor de război însemna pierderea unor puternice grupuri de rezistență, s-a hotărît ca prizonierii de război să se supună totuși ordinului. Deoarece era de prevăzut că înaintarea americanilor va avansa din oră în oră, trebuia ca prizonierii de război, acolo unde vor presupune că se aflã în apropierea avangărzilor americane, să lichideze detașamentele de însoțire și să răzbească spre ele. Grupurile vor putea fi înzestrate cu arme albe și cu cîteva pistoale. Bochow a primit dispoziția să aducă armele. Era o hotărîre de viață și de moarte. Tovarășii din C.I.L. se despărțiră cu aceeași grabă, cu care se întruniseră.

Francezi, polonezi, ruși, germani, olandezi, cehi, austrieci, jugoslavi, romîni, bulgari, unguri și multe altele dintre comunitățile naționale trebuiau să dea oameni. Zumzăiau, se învîrteau, țipau și strigau de-a valma, în toate limbile, în fața blocurilor unde mulțimile de oameni se înghesuiau.

În mijlocul acestor pregătiri apăsate de o pripă febrilă deodată urlă sirena : Alarma aeriană !

Cu strigăte de bucurie toți năvăliră îndărăt în blocuri. SS-iștii care se aliniaseră se refugiară înapoi în cazărmi. Cei 16 din Sanitrupp goneau pe Appellplatz. Reineboth le strigă prin poarta închisă de fier :

— Îndărăt cu voi !

Cei 16 tresăriră o clipă, apoi făcură stînga împrejur și alergară iarăși pe Appellplatz în jos. Deținuții de la ferestrele primelor șiruri de blocuri strigară unii către alții :

— Nu mai lasă Sanitruppul să iasă afară !

Köhn se despărți de ceilalți care alergau spre infirmerie, și coti drumul fugind spre cancelarie. Deschise brusc ușa încăperii lui Krämer și țipă cu o bucurie frenetică :

— Aleluia, vînătoarea s-a terminat ! Trînti ușa la loc și alergă după oamenii lui.

După puțină vreme lagărul, înăuntru și în afară, părea măturat. Din depărtare se puteau auzi bubuiturile surde ale exploziilor. Pereții blocurilor vibrau și deținuții ședeau înghesuiți ca niște oameni surprinși de furtună căutînd adăpost sub o streașină. Cu pătura înfășurată cruciș peste corp, cu un pahar, cu un blid pentru mîncare, atîrnate de o ață în jurul trupului, cu un pachet legat cu sfoară, cu o cutie de carton la subsuoară stăteau și urmăreau miracolul de afară. Erau oare americanii mai aproape decît se putea spera și presupune ? De unde vin oare trosnetele și bubuiturile ? Din Erfurt sau poate chiar din Weimar ?

În buncărele de beton din fața lagărului ședeau Schwahl, Kluttig, Weisangk, Reineboth, Kamloth și ofițerii pentru trupă. Meterezele pentru pușcași și tranșeele de protecție contra schijelor erau ticsite de SS-iști. Vacarmul exploziilor îi făcea să lase capetele în jos, o forță mai mare îi ținea sub o apăsare de fier.

O oră domni tăcerea și frica, și apoi încă una. Cînd sirena urlă în sfîrșit încetarea alarmei, se tîrîră pe sub pămînt, ca niște animale speriate și alergară ca turbați în toate părțile. Răsunau strident semnale din fluier, se strigau ordine. Coloanele SS-iștilor se formară din nou. Schwahl și clica lui fugiră îndărăt în clădirea de serviciu. Reineboth alergă spre Rapportzimmer și glasul lui se și auzi prin difuzor.

— Șeful de lagăr ! Pune-i să se încoloneze numaidecît, să se încoloneze numaidecît !

Încă în timpul alarmei, mulți se juraseră că nu vor mai părăsi lagărul. Acum sub forța ordinului lăsară să fie goniți prin poartă cu miile. De numărat nu mai erau numărați, era prea mare graba. Krämer, care împreună cu cei

din Lagerschutz se afla în blocuri, îi lăsa să fugă pe cei care voiau.

— Ștergeți-o, poate aveți noroc. Nu se arăta nici un Blockführer ; aceștia aveau de furcă cu mulțimea pe care o măturau prin poartă. După ultimul lot poarta a fost închisă.

Cîțiva dintre șefii de bloc, urmîndu-i pe oamenii lor, se alăturaseră de bună voie transportului. Pe ceilalți, după ce trecuse și noua furtună, îi chemă Krämer într-unul din blocurile golite.

— Astăzi va trebui să plece încă un transport de 10 000, anunță el, și pe fața sa se puteau vedea urmele extenuării. Și pe chipurile șefilor de bloc răscolirea sufletească tăiase brazde adînci.

— Trebuie să mai îngăduim oare asta ? Nu putem să opunem rezistență ? Cine știe cît de aproape sînt acum americanii ?

— Cine știe, zise Krämer, dînd obosit din cap. Ascultați-mă, eu *nu* voi alcătui transportul, asta s-o știți. Alarma ne-a dăruit ore prețioase. Poate va fi astăzi încă o alarmă și ei nu vor mai evacua. Dar poate vor pune din nou o hăituială la cale... Cît timp ne aflăm încă în mîinile SS-iștilor, funcția mea blestemată mă silește să le execut ordinele. De aceea vă comunic ordinul pentru transportul al doilea, dar eu nu-l voi mai alcătui, cu riscul chiar că ne vor mîna din urmă. M-ați înțeles ?

Krämer nu așteptă răspunsul, îl citi în ochii lor.

— Rezistați, țineți piept ! Spuneți asta tovarășilor voștri.

În drum spre barăcile lor, șefii de bloc fură opriți de deținuții tulburați. Zvonuri sălbatice le înfierbîntaseră mințile. Cică lîngă Buttstädt ar fi aterizat parașutiști americani, avangărzile lor ar înainta acum spre Erfurt.

— Știți ceva precis ? Ați aflat ceva ? Este adevărat că astăzi va trebui să plece încă un transport ?

— Întrebări, nădejdi, temeri...

Disciplina severă de lagăr, care în toți acești ani i-a ținut pe deținuți sub presiune, pierise în harababura ultimelor zile. Nici unul nu se mai sinchisea de instrucțiuni sau de interdicții. Fasciștii pierduseră autoritatea și pentru deținuți nu mai exista decît primejdia evacuării și a ni-

micirii de ultimă oră. Bochow, însoţit de Krämer, intră în blocul prizonierilor de război sovietici. Bogorski şi cîţiva conducători ai grupurilor de rezistenţă se retrăseseră cu tovarăşii germani în latrina blocului. Bochow adusese cu el cinci pistoale din cele de care dispuneau şi ele dispărură repede sub hainele soldaţilor.

Bogorski întocmise un plan simplu. Grupurile de rezistenţă sovietice vor trebui să meargă la marginile convoiului şi să asigure flancurile. Ţelul lor era următorul : dintr-o singură lovitură să facă inofensivi şi să dezarmeze cît mai mulţi SS-işti cu putinţă. Aceasta va fi misiunea celor însărcinaţi cu acoperirea flancurilor. Ceilalţi soldaţi din Armata Roşie vor interveni îndată în luptă. Dacă atacul prin surprindere va reuşi convoiul va răzbate pînă la culmile pădurii Thüringen, şi de acolo va lua legătura cu americanii care trebuiau să fie pe aproape. Dacă planul va da greş...

— Ei bine, spuse Bogorski simplu, atunci noi ne-am făcut datoria. El îi trimise pe conducători să distribuie armele. Acum era singur cu tovarăşii săi germani. Era momentul să-şi ia rămas bun.

Nu schimbau nici o vorbă. Bogorski îi întinse lui Krämer mîna şi tot aşa cum i-a mai spus o dată, zise numai :

— Tovarăş... Apoi se îmbrăţişară în tăcere. Pe Bochow îl cuprinse un val fierbinte cînd Bogorski îi puse tăcut mîinile pe umeri. Prin cristalul lacrimilor privirile lor se contopiră destăinuind iubirea profundă pe care întotdeauna au avut-o unul pentru celălalt. Îşi zîmbiră. Cînd îşi recăpătară stăpînirea de sine, îşi vorbiră cu seninătatea durerii.

— Trebuie să vă mai dau ceva. Micul copil.

— E la voi ? întrebă Krämer surprins.

Bogorski clătină din cap.

— Deci tot tu l-ai luat ! exclamă Bochow, şi nu mi-ai spus adevărul...

— Pentru ultima oară : n-am luat *eu* copilul.

Fugi afară, se întoarse însă îndată cu un tînăr soldat din Armata Roşie.

— El, şi Bogorski îl arătă cu degetul pe tînărul soldat.

Acesta aprobă radios din cap. Pe vremuri făcuse parte din compania care îngrijea crescătoria de porci a SS-iştilor, situată în lagăr în spatele infirmeriei. Tînărul soldat „furase" copilul de pe patul lui Zidkowski din ordinul lui Bogorski şi-l ascunsese în cocina unei scroafe burtoase. Acolo se afla copilul şi acum. Nici unul dintre deţinuţii din companie nu ştiuse ceva despre asta...

Puţin mai tîrziu Krämer plecă într-acolo. Cu Bochow se înţelesese. Copilul va fi adăpostit în blocul acestuia, numărul 38.

Din cauza evacuării şi compania care îngrijea crescătoria de porci fusese simţitor redusă şi în şandramaua construită primitiv lîngă crescătorie în care Krämer intră, nu se mai aflau decît puţini deţinuţi. Fără nici un ocol le comunică scopul venirii sale. Cu surprindere aflară ei că copilul era ţinut ascuns acolo. Krämer nu le lăsă mult timp ca să se mire.

— Vino cu mine, se adresă el unui îngrijitor de porci polonez, şi plecă cu el în crescătorie.

În faţa cocinei indicate de tînărul soldat se opri :

— Aici înăuntru se află.

Trecînd pe lîngă scroafa care grohăia speriată polonezul se vîrî în cocină. În fund sub o grămadă înaltă de paie găsi într-adevăr copilul. Krämer îl înfăşură în pătura adusă cu el.

Cu nerăbdare aşteptară locatarii blocului, preveniţi de Bochow, sosirea copilului. Acum îl urmară pe Krämer în încăperea de zi. Bochow luă legăturica de la Krämer şi o puse pe masă. Cu băgare de seamă desfăcu pătura...

Cu desăvîrşire neîngrijit şi murdar, zăcea copilul tremurînd, încolăcit în faţa lor. Zguduiţi se uitară fix la el. Copilul nu arăta a fi înfometat, tînărul soldat se îngrijise de mîncare, dar mirosea urît din cauza murdăriei. Krämer se ridică răsuflînd din greu.

— Aveţi grijă să faceţi iarăşi un om dintr-însul...

Cîţiva curajoşi se apucară de treabă. Smulseră de pe copil zdrenţele murdare. În spălător îl făcură repede cu-

rat. Un polonez era și el de față. Plin de dragoste, îl liniști în limba lui maternă și fricționă cu o cîrpă trupușorul, care se cutremura de frig. Apoi duseră copilul în sala de dormit și-l așezară în patul călduros. Tăcînd din pricina stînjenelii stăteau deținuții în jurul patului. Bochow dădu îngîndurat din cap.

— Ne-a făcut multe zile amare. Kluttig și Reineboth se țineau scai după el. Ca un pachet a trecut din mînă în mînă. Acum e la noi și aici va rămîne pînă la sfîrșit.

Poate că unii n-au înțeles tot ceea ce a spus Bochow. Se aflau mulți oameni noi printre deținuții vechi, francezi, polonezi, cehi, olandezi, belgieni, evrei, ucrainieni într-un amestec pestriț. Bochow ridică ochii și își trimise jur împrejur zîmbetul care se întoarse îndărăt oglindit de toate fețele.

O a doua alarmă paraliză din nou lagărul. Trecură multe ore, în care nu se auzi nimic, nici explozii îndepărtate nici bîzîit de motoare pe cer. Difuzoarele din blocuri tăceau. Pustiu și încremenit zăcea Appellplatzul, pe care numai cu puține ore înainte domnise un tumult neînfrînat. Pînă și santinelele de pe turnuri stăteau nemișcate. Într-o împietrire a morții zăcea totul ca o frîntură neînsuflețită a naturii. Unde era războiul în tăcerea aceasta ?

Pînă în orele tîrzii ale zilei domni aceeași atmosferă. Cînd în sfîrșit sirena începu a mugi și ajunse pînă la sunetul strident de încetare a alarmei, totul reveni cu greu din starea de paralizie.

Krämer, care în timpul alarmei rămăsese în cancelarie, privi neliniștit pe fereastră. Sus la poartă totul rămînea încă liniștit, îngrozitor de liniștit. Și 10 000 trebuiau să mai plece. Krämer aștepta din clipă în clipă transmisia. Apoi va începe din nou hăituiala, pentru că dînsul nu făcuse nimic pentru a contribui la alcătuirea transportului. Dar nu se întîmplă nimic.

Ca să-și potolească neliniștea, Krämer zise :

— Alarma a fost bună, o zi am cîștigat, acum ei nu mai pot evacua.

Apoi însă începu totuşi mişcarea acolo sus. Deţinuţii din cancelarie săriră la geamuri. O coloană de SS-işti venind din cazărmi, mărşălui de-a lungul gardului spre poartă.

— Ce se petrece oare ?

De îndată se auzi şi glasul lui Reineboth :

— Şeful de lagăr cu prizonierii de război la poartă !

Krämer privi în sus, spre difuzor, dădu din cap către el însuşi, bănuise asta. Cu paşi grei trecu dincolo în încăperea sa şi-şi îmbrăcă mantaua.

Chemarea produse animaţie în lagăr. Din toate blocurile deţinuţii ieşeau în grabă, şi cînd Krämer se apropie, mulţimea stătea în faţa blocului prizonierilor de război. Bochow, Kodiczek, Pribula, van Dalen îşi croiră drum în faţă prin grămada de oameni. Cînd Krämer ieşi din bloc cu primii prizonieri, ei rămaseră liniştiţi şi tăcuţi unul lîngă altul, chiar după ce mulţimea începu să se agite. Coloana se formă. Ultimul apăru Bogorski. El nu mai purta hainele de doc ale deţinuţilor, ci, ca şi ceilalţi tovarăşi ai săi, o uniformă uzată de campanie a Armatei Roşii.

Prizonierii se aliniară în rînduri de cîte zece oameni. Krämer trebuia să dea semnalul pentru plecare, aşa că trecu în fruntea coloanei. Bogorski lăsă coloana să treacă pe lîngă dînsul. Cercetă dacă se respectă ordinea stabilită în taină. Pe urmă se întoarse către mulţime.

— La revedere, tovarăşi ! strigă în limba germană. Deţinuţii îl salutară cu mîinile. Tovarăşii din C.I.L. stăteau cu capul descoperit. Bogorski îi salută cu o ultimă tăcută privire.

În ordine militară, cu pasul caracteristic, puţin legănat, cei 800 trecură în marş pe Appellplatz în sus. Dar la intervalele între blocuri deţinuţii îi priveau. Canaturile porţii de fier se deschiseră. Coloana fu nevoită să se oprească şi bătu pasul pe loc, apoi se puse din nou în mişcare pînă ce ultimul om trecu prin poartă. Apoi poarta se închise.

Krämer, care avea încă şapca în mînă, şi-o îndesă pe cap şi trecînd din nou pe Appellplatzul pustiit, se întoarse încet în lagăr.

Transportul al doilea n-a mai fost cerut și ziua se sfîrși într-o curioasă lipsă de evenimente.

În zilele următoare planul de evacuare se complică tot mai mult. Golirea totală a lagărului, după cum fusese ea prevăzută de comandant, nu mai era posibilă. De multe ori, tot mai desele alarme salvau pentru ore întregi transporturile a căror plecare fusese stabilită. Adesea nici nu se mai ajungea pînă la alcătuirea de transporturi. În pauzele dintre alarme deținuții erau alungați fără alegere și fără ordine din blocuri și mînați grămadă pe Appellplatz și cînd se adunau într-un număr suficient erau goniți pe poartă afară. Cu toată tactica de tergiversare, cu toate alarmele ariene, adesea salvatoare care împiedicau evacuările, totuși zeci de mii au fost mînați grămadă în aceste zile și apoi alungați din lagăr. Din 50 000 n-au rămas pînă la urmă decît 21 000 de oameni. Vreo ordine și vreun control nu mai existau. Iureșul descompunerii devenea din zi în zi mai mare. Deținuții rămași luptau și mai îndîrjiți împotriva izgonirii. Știri necontrolate îi aduceau într-o stare de necontenită tulburare. Ba umbla zvonul că americanii ar fi atins Kahla la sud-est de Weimar, ba că la nord-est de Erfurt ar fi fost văzute primele tancuri americane. Alte știri pretindeau că americanii ar fi pătruns acum în Buttstädt. În amestecul de știri necontrolate și de zvonuri se insinua cu încăpățînare vestea că evacuările ar fi fost sistate și că comandantul ar vrea să predea lagărul americanilor.

Într-o zi, dis-de-dimineață, fără să fi sunat alarma, două avioane de vînătoare americane apărură deasupra lagărului. Deținuții năvăliră afară din blocuri și strigară : Au sosit, au sosit !

Dar după ce trecură de cîteva ori deasupra terenului, avioanele zburară mai departe.

Uneori, în timpul alarmelor, domnea o liniște de mormînt, alteori însă, abia înceta sirena să urle și pereții subțiri ai barăcilor tremurau de vacarmul luptei de acolo,

de afară, ca și cum exploziile bombelor și duelurile de artilerie ar avea loc în imediata apropiere. Deținuții trăiau emoția așteptării eliberării. Războiul trimetea înainte, deasupra lagărului, durerile sale, și-l zguduia. Și tot așa treceau zile întregi. Mulțimea gonită încolo și încoace era aidoma unui trup uriaș care, sîngerînd el însuși dintr-o mie de răni, se apăra împotriva ghearelor ucigătoare ale unei fiare lovite. În mijlocul acestei lupte disperate stăteau Krämer, șefii de bloc și cei din Lagerschutz.

Profitînd de zăpăceala stîrnită de una dintre acțiunile de izgonire din barăci, Bochow, Pribula și cîțiva membri ai grupurilor de rezistență poloneze se ascunseră în încăperea de operație din infirmeria deținuților. Atunci cînd comandantul, la stăruințele lui Kluttig, ordonase investigații cu privire la postul clandestin de radioemisiune, aparatul care existase într-adevăr trebuise să fie distrus. Din piesele păstrate cu grijă cîțiva deținuți polonezi montară acum aparatul din nou. În încăperea de operație se afla încă de mai înainte antena, bine camuflată pe paratrăsnet, a postului de emisiune.

În timp ce furia hăituielii turba prin lagăr, bărbații curajoși lansau prin aparatul primitiv strigăte de ajutor :

— S.O.S. ! S.O.S. ! Aici Lagărul Buchenwald ! Aici Lagărul Buchenwald ! Necesar ajutor urgent ! S.O.S. ! Aici Lagărul Buchenwald !

Apelurile vor fi oare interceptate ?

Tovarășii din C.I.L. îi convocară din nou încă în aceeași noapte pe conducătorii grupurilor de rezistență. Se întîlniră iarăși în unul din blocurile golite. Din cauza pierderii grupurilor sovieticilor va trebui făcută o reorganizare. Grupurile germanilor, francezilor, cehilor și olandezilor, care erau destinate pentru teritoriul comenduirii, trebuiau să preia și misiunea celor sovietice, cărora le fusese încredințat asaltul asupra cazărmilor SS-iștilor.

Știri sigure și demne de încredere despre situația de pe front lipseau, totuși plutea parcă în aer o presimțire

că zilele, ba chiar orele lagărului erau numărate și că din zi în zi, din oră în oră se putea sconta pe plecarea fasciștilor. Frontul era aproape, foarte aproape. În privința asta nici nu mai exista îndoială. Evacuările precipitate, nervozitatea și irascibilitatea SS-iștilor, întețite pînă la maximum, nenumăratele zvonuri și știri, alarmele tot mai dese, activitatea sporită a avioanelor și nu în ultimă instanță zgomotul tot mai clar perceptibil al luptelor, toate acestea se contopeau într-o imagine care lăsa să se întrevadă în mod deslușit situația. Ora hotărîrii finale sosise.

Bochow rosti această hotărîre. Privirea lui se opri asupra lui Pribula și deodată i se adresă tînărului polonez :

— Ne-ai făcut adeseori clipe amare din pricina veșnicei tale nerăbdări, totuși ai subordonat-o întotdeauna disciplinei. Pentru aceasta îți mulțumesc, tovarășe.

Bochow trecu în mijlocul celor adunați și se urcă pe o masă ca să poată fi auzit de toți la fel.

— Răscoala armată, spuse el răspicat. Există două posibilități. Sau fuga fasciștilor va fi atît de pripită, încît nu vor mai avea timpul să lichideze lagărul, și atunci nu vom avea nevoie să luptăm. Sau în ultima oră vor încerca să ne nimicească, și atunci va trebui să luptăm. În orice caz frontul e destul de aproape ca la adăpostul lui să putem risca răscoala. E clar ?

Nimeni nu răspunse. Unii dădură din cap, dar toți se apropiară mai strîns de Bochow. El continuă și mai încet :

— SS-iștii nu se pot bizui decît pe ei înșiși. Nu vor primi ajutor nici de la armată, nici de la aviație. Noi știm motivul și scopul pentru care Schwahl n-a lichidat lagărul pînă acum. Aceasta nu exclude posibilitatea ca în ultima oră acest lucru să se întîmple totuși. Poate chiar mîine. Trebuie să fim pregătiți pentru asta.

Bărbații stăteau cu capetele întinse înainte.

— Mîine, tovarăși, la orice oră, starea noastră de alarmă de gradul doi va putea fi transformată în cea de gradul trei. Aceasta înseamnă că toate grupurile își vor ocupa pozițiile de pornire și că armele vor fi eliberate. În afară de arme cu *tăiș* și cu *vîrf* avem 90 de carabine,

200 de sticle incendiare, 16 grenade de mînă, 15 pistoale şi o mitralieră uşoară. Nu e mult.

Bochow privi chipurile tăcute.

— Doi factori ne ajută în luptă: apropierea frontului şi zăpăceala fasciştilor. Fuga lor va fi în orice caz pripită, chiar dacă mai întîi vor trage. E clar?!

Bochow îşi apăsă amîndouă mîinile pe frunte.

— Noi nu ştim cum vor decurge lucrurile. Poate vor trage numai din turnurile dimprejur? Poate vor veni în lagăr şi vor da foc blocurilor cu aruncătoare de flăcări...

— Poate că nici nu vor mai avea timp pentru asta, împuţiţii, mormăi conducătorul unei grupe germane.

Remarca sarcastică reteză parcă gîndurile lui Bochow. El îşi lăsă mîinile în jos.

— Oricum vor căuta să ne nimicească, lupta noastră trebuie să fie ofensivă. Înăuntrul gardului sîntem în mîinile lor, numai într-un atac rapid rezidă şansa noastră.

— Şi dacă va mai exista triplul cordon de santinele? obiectă unul.

Bochow clătină din cap. În locul lui răspunse Pribula.

— Fasciştii tot sînt pe fugă. Totul trebuia să se facă foarte repede. Ei trag şi apoi o şterg. Ce poziţie să mai ocupe atunci cordonul de santinele?

— Exact, confirmă Bochow. Ei vor trage şi vor fugi în acelaşi timp, atunci nu va mai exista nici un cordon de santinele.

Aceasta o recunoscură cu toţii.

— Va trebui să ieşim repede din lagăr. Realizarea breşei în acest scop va fi treaba grupurilor poloneze şi iugoslave.

Conducătorii acestor grupuri aprobară din cap, ei îşi cunoşteau misiunea.

Deodată se auzi dinspre fereastră un strigăt de avertisment.

Lumina fu imediat stinsă.

— Ce-i?

— Un autocamion trece prin poartă.

— Înspre noi?

— Se opreşte.

— Lumina ! strigă Bochow. Becul se aprinse din nou. Treceți în sala de dormit, repede ! Culcați-vă în paturi.

Sărind peste masă și bănci bărbații se repeziră în sala de dormit, azvîrliră repede hainele de pe ei, se urcară în paturile suprapuse în trei rînduri și traseră păturile peste ei.

— Vine încă o mașină. Ele cotesc spre stînga.

Lumina se stinse din nou. Bochow rămase de gardă. Camioanele se îndreptau spre crematoriu. Scharführerul crematoriului deschise poarta din dos. Camioanele cotiră înăuntru. Schwahl cu însoțitorii săi trecură în sala cuptoarelor.

— Trei cuptoare sub foc ? întrebă el spre a se convinge.

— După cum a fost ordinul, raportă Scharführerul.

— Atunci dați-i drumul !

SS-iștii descărcară camionul. Munți de dosare erau duse în sala de incinerare și aruncate în cuptoare.

— Dau foc, transmise în șoaptă garda.

Bochow privi prin ochiul de la pervazul camuflajului. Coșul negru al crematoriului azvîrlea în sus, spre cerul întunecat, un torent de scîntei. Numeroase zdrențe negre pluteau și se legănau în lumina roșie.

Un morman după altul aduceau SS-iștii. Schwahl și însoțitorii săi asistau în tăcere. El trăgea nervos din țigară. Cînd capacul cuptorului se deschidea, lumina flăcărilor le înroșea fantomatic chipurile. Scharführerul ațîța focul cu vătraiul. Numai o singură dată Schwahl behăi ca pentru el însuși. Îl privi pe Wittig.

— E inteligent din partea mea, nu-i așa ?

Aghiotantul confirmă.

— Acum nimeni nu mai poate dovedi nimic, grohăi Weisangk mulțumit.

Aproape două ore stătu Bochow la fereastră. În sfîrșit văzu mașinile plecînd îndărăt. Trecură prin poartă, ușa de fier se închise.

Torentul de scîntei se sfîrșise ; doar din cînd în cînd coșul mai arunca în sus cu un ultim avînt cîte o văpaie.

— La ce or fi dat oare foc ?
Bochow ridică din umeri :
— Nu erau cadavre...

Ziua începu cu o nelinişte. „Comandaţii" de la servirea SS-iştilor nemaifiind lăsaţi să iasă afară din lagăr, se întoarseră la blocul lor, numărul 3. Noutăţile pe care le aduseseră în seara precedentă se răspîndiseră cu iuțeala vîntului prin lagăr şi îl aduseseră într-o stare de extremă tulburare. Erfurt ar fi căzut şi americanii sînt doar la 12 km de Weimar. Situaţia se putea schimba din oră în oră. Nici unuia dintre deţinuţi nu-i venea să creadă că fasciştii vor lăsa lagărul în pace dacă vor fi nevoiţi să fugă. Fiecare socotea că orice altă evacuare e acum cu neputință. Pentru asta erau americanii acum, cu siguranță, prea aproape, dar tot nu erau încă destul de aproape spre a putea împiedica la timp un masacru în lagăr. Incertitudinea se lua la întrecere cu timpul şi fiecare oră în care evenimentele primejdioase încă nu se declanșau parcă era smulsă cu forța necontenitei amenințări.

Bochow consideră că a sosit momentul să-l scoată pe Runki din ascunzătoare. Ce să mai stea el închis, ca în temnița unei cetăţi, cînd fiecare oră putea să decidă asupra vieţii şi morţii ? Întîmpinat cu o bucurie frenetică de tovarăși, Runki ieși cu barba nerasă şi sleit din gaura de sub duşumea. Pe masa lui, masa şefului de bloc, ședea copilul îmbrăcat cu uniforma unui deţinut, scurtată și cîrpită la repezeală. Ei îi prezentară lui Runki omulețul de o șchioapă :

— Tovarășul nostru cel mai tînăr !

Echipele speciale din Lagerschutz scoteau din ascunzători unelte de spargere : răngi şi cleşti izolaţi pentru tăierea gardului încărcat cu curent electric. Alte echipe

din Lagerschutz cutreierau terenul viran de pe coasta de nord a lagărului. Supravegheau pregătirile făcute cu săptămîni în urmă, în vederea răscoalei. Pe terenul cu numeroasele ondulații naturale ale pămîntului și cu tufărișurile răsfirate printre bușteni, zăceau scînduri, grinzi și cîteva uși vechi, neutilizabile : lemne de construcție uitate și troace. Nimeni nu se interesa de ele și nimeni nu bănuia scopul tainic al lemnelor rămase acolo parcă din întîmplare : viitoarele podețe și grinzi care vor fi aruncate peste căpriorii gardului de sîrmă din zona neutră...

În blocuri grupele de rezistență erau pregătite așteptînd ordinul... Deodată un bîzîit de motoare îi împinse pe deținuți afară din blocuri. Cu miile stăteau acum pe drumuri și priveau țintă cerul. Iată-le din nou, bombardierele americane. Două, trei, patru... Descriau cercurile lor obișnuite deasupra lagărului și coteau spre vest, în direcția Weimar. Din nou nu s-a dat alarma. Mai tîrziu se putură auzi niște detunături în depărtare. Cădeau oare bombele la Weimar ? Vuietul bătăliei se înteți. Înfundat și năprasnic bubuiau salvele.

Krämer se afla cu Bochow și cîțiva conducători ai grupurilor în mica încăpere a acestuia. Cu o teribilă încordare a nervilor ascultau zgomotul puternic. Vacarmul luptelor le dădea cumva numai iluzia de apropiere ? Amorțirea mortală care domnea împrejurul lagărului era îngrozitoare și de neîndurat. Bărbații nu schimbau nici o vorbă între ei. Priveau fix deasupra Appellplatzului pustiu. Pe turnuri santinelele stăteau înțepenite și tăcute. Pe turnul principal puteau fi recunoscute aruncătoarele de mine antitanc. Țevile mitralierelor de pe celelalte turnuri dimprejur stăteau la pîndă așteptînd doar apăsarea degetului mare. Și totul era neclintit, încremenit, sinistru...

Bochow arăta palid. Nu mai putea suporta. Se întoarse brusc de la fereastră și se plimbă iute încolo și încoace. Unul dintre conducătorii grupurilor germane nu mai putu suporta nici el situația de încordare și lovi cu pumnul pervazul ferestrei.

— Afurisită treabă !... Trebuie doar să se întîmple ceva...

Krämer mîrîi.

Bochow se opri şi ascultă încordat. Salvele se auzeau acum mai desluşite. Aproape, al dracului de aproape...

Dintr-o dată, cam în jurul orei zece dimineaţa, tăcerea lipsită de evenimente fu sfîşiată de glasul lui Reineboth.

— Şeful de lagăr şi toţi şefii de bloc numaidecît la poartă !

Deţinuţii mişunau de-a valma, strigau, ţipau. În faţa cancelariei se strînseră şefii de bloc, cîţi mai rămăseseră, cu paloarea emoţiei pe obraji. Krämer ieşi din încăperea sa.

— Hai, să mergem...

Sus lîngă poartă stătură un timp pe loc. Din gangurile laterale ale blocurilor deţinuţii priveau fix spre poartă. Blockführerul de serviciu deschise uşa de fier, Reineboth se apropie. Numai el, nimeni altul nu era cu dînsul. Un zîmbet ciudat i se înfipsese în colţul gurii.

Krämer păşi în întîmpinarea lui şi dădu raportul.

Reineboth îşi acordă un răgaz pînă să acţioneze. Îşi îmbrăcă tacticos mănuşile din piele de porc şi le netezi degetele. Puse mîinile la spate, ascultă cu interes de unde veneau bubuiturile de tun, privi deasupra rîndurilor în poziţie de drepţi ale şefilor de bloc şi în sfîrşit zise :

— Meine Herren... şi zîmbi plin de cinism, trebuie să plecăm. Pînă la ora 12 lagărul trebuie să fie gol.

Îl apucă pe Krämer de nasturele hainei.

— Pînă la ora 12 ! M-aţi înţeles, domnule general ? Punctual, la minut, lagărul va sta pregătit. Gata de plecare, dacă nu... Elegant pocni degetele de nasturele lui Krämer şi se întoarse spre poartă.

În timp ce Bochow mărşăluia împreună cu şefii de bloc îndărăt, în lagăr, presupunerile se fugăreau în mintea lui. Frontul e aici ! Cîteva ore de întîrziere vor putea să le salveze viaţa. Dar pocnetul din degete al lui Reineboth semnala primejdia. O primejdie cu mult mai mare decît toate cele de pînă acum... Trebuia ales între această primejdie şi speranţa care o dată cu bubuiturile tunurilor răsuna deasupra lagărului.

În faţa cancelariei şefii de bloc fură înconjuraţi de deţinuţi. Într-o clipă vestea se răspîndi prin lagăr :

— La ora 12 lagărul va fi evacuat !
Toţi strigau de-a valma :
— Nu plecăm ! Nu plecăm ! Nu plecăm !
Bochow rămase la Krämer.
— Şi acum ? Ce-i de făcut ? Stare de alarmă gradul trei ?
Bochow îşi smulse şapca de pe cap şi-şi trecu mîinile peste tigva goală. Hotărîrea e grea, grea...
Stare de alarmă gradul trei ? Încă nu, nu, încă nu ! Trebuie aşteptat...

Soarele urca tot mai sus. Cerul albastru se juca tandru cu aerul blînd, şi lumina primăverii înfrumuseţa întreaga privelişte.
Lagărul pustiu părea mort. Pe labe moi de fiară liniştea se tîra tiptil în jurul blocurilor. Înăuntru se aflau deţinuţii, tăcuţi, aşteptînd.
Mulţi dintre ei erau gata de drum. Unii se strînseseră în grupuri în latrine. O ţigară trecea printre ei de la om la om...
În blocul 17 s-au adunat conducătorii grupurilor de rezistenţă, în timp ce tovarăşii din C.I.L. se aflau la Krämer. Membrii grupurilor şedeau în blocuri, împrăştiaţi printre deţinuţi, tăcînd şi aşteptînd cu ei împreună...
În locurile cele mai tainice din lagăr se aflau cei din Lagerschutz, gata să scoată armele din ascunzişuri.
Mai era o jumătate de ceas pînă la ora 12.
Riomand împărţi ţigări. Krämer refuză oferta, clătinînd din cap, el nu fuma.
— Mai au, probabil, un drum deschis pentru fugă, spuse Bochow, altfel n-ar evacua.
Deodată îl cuprinseră temerile. A făcut oare bine că a concentrat pe conducătorii grupurilor în blocul 17 ? Ce se va întîmpla dacă, după împotrivirea lagărului, va urma hăituiala ? Atunci nu va exista oare primejdia ca toţi conducătorii să cadă în mîinile SS-iştilor ? Bochow se sfătui cu tovarăşii din C.I.L. Încă era timp ca să revizuiască lucrurile. Bochow schimbă dispoziţia. Trimise

pe un tovarăş la blocul 17. Cei adunaţi acolo să se întoarcă în blocurile lor. Dacă SS-ul va răspunde la împotrivire cu forța armelor și se va ajunge deci la răscoală, atunci, aşa suna noua dispoziţie, prima împuşcătură va fi considerată un semnal. Ca dintr-o singură lovitură vor trebui apoi să fie distribuite armele și ca dintr-o singură lovitură grupurile vor trebui să înceapă lupta de pe pozițiile lor de pornire. Consfătuirea se termină, C.I.L.-ul se împrăștie.

Şi Bochow plecă la blocul său. Krämer rămase singur.

Ora 12 !

Încordarea creştea îngrozitor.

Ora 12.05 ! Deocamdată nimic. Sus la poartă totul rămînea liniștit.

Krämer, cu mîinile vîrîte adînc în buzunare, umbla prin încăperea sa în sus și în jos. În blocuri domnea o tăcere profundă.

Ora 12.10 !

Deodată, așteptat și totuși surprinzător și biruitor, răsună în difuzor glasul lui Reineboth :

— Şeful de lagăr ! Dispune încolonarea !

Krämer se opri, cu gîtul încovoiat ca și cum ar fi aşteptat să primească o lovitură în ceafă. Chemarea se repetă, mai ascuțită, mai tăioasă.

— Încolonarea !

În blocuri începu forfota.

— Linişte, tovarăși linişte !

Ora 12.15 !

Soarele strălucea. Nişte nourași uşori pluteau pe cerul albastru.

Ora 12.20 !

Din difuzoare se auzi ţipătul :

— Ce-i cu lagărul ? Încolonarea numaidecît !

Krämer stătea încă în același loc. Acum se întoarse greoi şi se aseză la masă. Desfăcîndu-și larg coatele, apăsă fruntea de pumni.

Forfota din blocuri încremenise. Deţinuţii stăteau la ferestre. Nu vedeau nimic decît pustiul...

Deodată deținuții din blocurile aflate în primele şiruri din faţă, lîngă Appellplatz, începură să se agite. Unul

aplecat peste umerii celuilalt priveau cu ochii căscaţi spre poartă.

Şi Krämer sărise în sus şi fugise la geam.

Două maşini sosiră pe Appellplatz şi se opriră. Din prima maşină săriră două persoane. Krämer îi recunoscu pe Kluttig şi pe Kamloth. Din maşina a doua coborîră Schwahl, Weisangk şi Wittig.

Şi acum se apropie ! Cîteva sute de SS-işti mărşăluiră prin poartă. Kamloth dădea ordine. Mitralierele au fost aşezate în poziţie, benzile cu cartuşe au fost introduse înăuntru. În spatele mitralierelor luă poziţia de luptă un cordon de SS cu pistoale automate şi aruncătoare de mine antitanc...

Krämer simţi zvîcnirea înţepătoare a pulsului în tîmple...

Dacă focul va începe, atunci blocurile din faţă vor fi primele în care se va trage. Cuprinşi de panică, deţinuţii se îndepărtară de la ferestre : Începe, începe !

Voiau să fugă, să se vîre sub mese şi bănci !

Cîţiva curajoşi care rămăseseră la ferestre şi strigară ; Comandantul porneşte cu maşina spre lagăr !

Krämer parcurse în grabă cu privirea tabloul care i se oferea. Pe turnul principal şi pe celelalte turnuri era vie animaţie. Santinelele puseră mitralierele în poziţie de tragere şi îndreptară ţevile lor înspre blocuri.

Krämer se repezi afară.

Maşinile porniră în jos pînă ajunseră la ultimele şiruri de blocuri. Aici se opriră. Krämer alergă spre ele. Primul sări din maşină Kluttig şi se repezi spre blocul cel mai apropiat. Era blocul 38 !

Schwahl coborî din maşină.

— De ce nu se aliniază deţinuţii ? îi strigă el lui Krämer.

Kluttig deschise brusc uşa şi năvăli în încăperea de zi a blocului. Ochii lui aruncau priviri înţepătoare prin sticlele groase ale ochelarilor ; cu o privire rapidă parcurse încăperea. La intrarea lui subită toţi deţinuţii se ridicară în picioare. Runki se ascunse repede în fund. Kluttig îi cercetă unul după altul pe bărbaţii tăcuţi. Deodată des-

chise ochii mari. Împinse la o parte pe doi deţinuţi din faţa lui şi trecu cu un pas înainte. Pe masa şefului de bloc descoperise copilul!

Tremurînd de frică copilul se agăţă de Bochow care-l cuprinse cu braţele. Kluttig deschise gura, mărul lui Adam i se urcă în sus. Bochow stătea nemişcat. Tăcerea deţinuţilor deveni împietrire. Deodată Kluttig răbufni cu glas strident :

— Aşa stau deci lucrurile ?!

Cu o mişcare turbată smuci pistolul din buzunar.

Atunci se întîmplă ceva neaşteptat. Cu o iuţeală de secunde se formă un spaţiu gol în jurul lui Kluttig. Deţinuţii făcură zid în faţa copilului. Nimeni nu scoase nici un cuvînt, nici un strigăt. Bărbaţii stăteau muţi, ochii lor erau îndreptaţi ţintă spre Kluttig.

Acesta se răsuci brusc ca şi cum ar simţi pe cineva în spatele său. Şi în spatele lui deţinuţii erau strînşi lipiţi unul de altul. Uşa era barată.

Kluttig stătea izolat.

De jur împrejur chipuri tăcute, braţe care atîrnau, pumni strînşi. Ochii urmăreau atent fiecare din mişcările lui... Kluttig avea atitudinea unui om capturat. Simţi că în jurul lui toţi erau la pîndă, gata să sară. Presimţi primejdia. Să tragă ? Cu un gest brusc duse pistolul la ochi.

Atunci se petrecu însă un fapt neaşteptat. Deţinuţii de lîngă uşă, membri grupelor conspirative, se dădură la o parte. Uşa era liberă... Aceasta însemna o somaţie tăcută. Pe pomeţii duri ai lui Kluttig ardeau nişte pete. Glasul i se tăie, cerul gurii i se uscă.

— Păi, aşa stau, deci, lucrurile... gîfîi el. Dintr-un salt fu la uşă.

Cîţiva şefi de bloc, cînd îl văzură pe Krämer stînd lîngă comandant, se apropiară şi ei :

— De ce nu se aliniază deţinuţii? strigă din nou Schwahl.

Krämer făcu un pas înainte.

— Se tem de avioanele în zbor razant care atacă trenurile şi coloanele.

Schwahl se redresă din umeri şi-şi puse pumnii în şolduri :

— Voi vă aflaţi sub protecţia noastră. Vă mai acord o jumătate de ceas. Dacă lagărul nu va fi aliniat, voi ordona să fie evacuat cu forţa armelor.

În aceeaşi clipă în care Kluttig se apropia ca gonit, sirena începu să mugească, atît de surprinzător, încît Schwahl sări speriat în maşină. În sus şi în jos se întindea mugetul sirenei.

— Hauptsturmführer ! strigă Kamloth din maşină.

Spumegînd încă de furie, Kluttig se năpusti asupra lui Krämer, îl lovi cu pumnul în faţă şi răcni :

— Cîine blestemat !

Krämer se clătină pe spate.

Kluttig sări în maşină, ridică pistolul, un şef de bloc scoase un ţipăt. Kluttig trase de două ori, de trei ori. Impuşcăturile detunară repede una după alta. Krämer întinse ambele braţe în sus, ca şi cum ar fi vrut să fugă după maşina care pleca în goană, apoi se rostogoli şi se tăvăli pe jos. Sirena tot mai urla.

Din blocurile dimprejur deţinuţii năvăliră afară. Bochow îşi croi drum prin mulţime şi se aplecă peste Krämer:

— Repede la infirmerie.

Folosind o bancă răsturnată drept targă, îl transportară pe Krämer la Köhn.

In blocurile din faţă împuşcăturile nu fuseseră auzite. Deţinuţii de la ferestre vedeau automobilele venind înapoi. În goana maşinii Kamloth striga nişte ordine SS-iştilor care deveniseră neliniştiţi.

Sirena amuţi.

Deţinuţii de la ferestre săltară de bucurie cînd văzură că SS-iştii îşi iau armele şi dispar în pas alergător prin poartă.

— O iau din loc, o iau din loc !

Într-o tăcere plină de îngrijorare stăteau Bochow şi şefii de bloc care-l aduseseră pe Krämer, în jurul mesei pe care zăcea rănitul.

Cu mînă sigură și calm lucra Köhn. Îndepărtă cu o sondă gloanțele din două găuri de pe piept aproape una de alta. Curăță rănile și doi infirmieri puseră pansamentele.

— E pericol de moarte ?

Fără să vorbească Köhn trecu la robinet, își spălă mîinile, se întoarse către Bochow care-l întrebase, și clătină din cap.

— Pe ăsta nu ni-l omoară nici un Kluttig...

De data aceasta alarma dură două ore. Deținuții ședeau laolaltă în culmea bucuriei. Se părea că afară s-a dezlănțuit o luptă sîngeroasă. Vacarmul bătăliei se auzea fără întrerupere. Se puteau distinge salve de tun, explozii, parcă din ce în ce mai aproape...

Pe Krämer îl culcaseră pe un pat din încăperea de zi a infirmierilor. Köhn ședea lîngă el și aștepta să se trezească. În sfîrșit rănitul se mișcă și deschise ochii.

— Ei ? Ce s-a întîmplat ? întrebă el brutal și mirat cînd văzu fața actorului deasupra lui.

— Alarmă, răspunse Köhn prietenos.

— Cu mine ce s-a întîmplat ?... vreau să știu.

— Nimic deosebit. O mică spaimă în vremea prînzului. Hai, flăcăule bătrîn, bea ceva.

Köhn îl sprijini cu brațul și îi duse paharul la gură.

— Atenție, e fierbinte, îl preveni el.

Krämer sorbi o dată ca să guste și se uită apoi mirat spre Köhn. Acesta clipi ștrengărește din ochi :

— Bea numai !

Krämer bău lacom înghițitură după înghițitură și, suspinînd de plăcere, se întinse înapoi în pat.

— Omule, de unde ai tu băutura asta ?

— Nie sollst Du mich befragen[1], răspunse Köhn misterios.

Înviorătoarea cafea veritabilă își făcu în mod vădit efectul.

— Povestește, ce-i cu mine? stărui Krämer.

— Kluttig ți-a făcut cîteva găuri în tapetul trupului. Dar peste trei zile vei zbiera din nou în toate părțile, precum te cunosc.

Pomenirea numelui lui Kluttig îl dezmeteci de-a binele pe Krämer.

— Ce se petrece pe afară?

— Alarmă, ți-am spus doar. Nu auzi? Ascultară în tăcere îndepărtatul-apropiatul bubuit...

— S-a mai întîmplat și altceva?

— Da.

— Ce anume?

— SS-iștii și-au strîns rechizitele și au luat-o iarăși din loc.

Clipind Krämer îl privii pe actorul care zîmbea și deodată fața i se încruntă.

— Cum ai spus? Peste trei zile abia? Exclus! Vreau să mă scol. Hai. Cînd încercă să se ridce Krämer căzu gemînd înapoi. Köhn îl mustră prietenos.

— Hai, hai, ușurel, fiule, ușurel, ușurel...

Întîrzia încetarea alarmei. Orele treceau și alarma tot mai stătea parcă clocind deasupra lagărului. Spre seară sirena începu din nou să urle. O a doua alarmă și nu se terminase nici măcar prima. Se făcu întuneric și o dată cu bezna se vîrî și groaza în lagăr, iscodind blocurile. Nici un deținut nu se gîndea să doarmă. Ședeau în încăperea de zi sau în sala de dormit și nu îndrăzneau să aprindă lumina. Ici și colo, în cîte un bloc, ardea rece becul albastru din lampa de rezervă. Cîteodată în blocuri oamenii tresăreau, se căutau din ochi unul pe altul prin întuneric. Afară vacarmul era în toi. Bîzîitul avioanelor în aer creștea

[1] Începutul cunoscutei arii din opera „Lohengrin" de R. Wagner: „Niciodată să nu mă întrebi", (n.t.).

în rapiditate și se auzea aproape de lagăr, parcă puteai să-l atingi cu mîna. Țepene și încordate, capetele se lungeau în sus către căpriorii de la acoperișul blocului. Bîziitul se intensifică pînă deveni un bubuit puternic și deasupra blocurilor trosnetele și vuietul treceau cu aripi puternice, înghițite apoi de beznă și de depărtare tot atît de repede după cum veniseră.

Și din nou liniștea înfiorătoare. Se vor întoarce avioanele ? Erau poate germane ? Își căutau în întuneric obiectivele ? Iar acestea vor fi poate chiar blocurile ?... Fiecare oră era parcă încărcată cu material exploziv. Mai continuă oare alarma ? Nu mai continuă ?

Din seară se făcu noapte.

În fața clădirilor de serviciu, camuflate, ale comandamentului staționau automobilele. Mașina lui Kluttig era și ea acolo. El însuși se afla în camera lui Schwahl, împreună cu Kamloth, Weisangk și Wittig. În spatele mesei de conferință din colțul camerei stătea Reineboth, palid din pricina emoției ; ceea ce se petrecea aici era ultima fază a descompunerii. Sunetul strident al telefonului curmase tocmai cearta furtunoasă la care toți participau cu încăpățînare. Schwahl duse cu o smucitură receptorul la ureche, mîna îi tremura.

Se prezentă și strigă :

— Nu înțeleg, repetați. Asculta atent, era numai ochi și urechi. Kluttig se repezi furios spre Reineboth și-i strigă gîfîind :

— Mă nespălatule, te-ai asigurat și cu unul și cu altul, ticălosule. Kamloth îl trase pe Kluttig de mînecă, îndepărtîndu-l de Reineboth.

— Hai, poftim, țipă Kluttig, cînd văzu că Schwahl trîntește receptorul în furcă, ce altceva mai aveți să-mi spuneți, mototolilor ?

Kamloth, care ca putere fizică îi era superior, îl răsuci pe Kluttig spre dînsul și se răsti la el privindu-l amenințător :

— Noi nu sîntem nişte mototoli, înţelegi ? Schwahl are dreptate. Kluttig se smulse din strînsoarea lui Kamloth, îşi îndreptă uniforma şi tremurînd din tot corpul spuse gîfîind :

— Are dreptate diplomatul, funcţionarul, acest Zuchhausbulle... Îl privi pe fiecare. Toţi erau împotriva lui. Zbieră :

Sînteţi nişte nemernici şi nişte laşi !

— Tu consideri poate ţicnirea ta drept curaj ? Schwahl, avînd spatele apărat de aliaţii săi, îl înfrunta pe Kluttig.

— Eu sînt bucuros că a survenit alarma... Meine Herren, tocmai am primit ultimele comunicări. În pădurea Thüringen trupele din numeroase puncte de sprijin se află în luptă cu inamicul superior. Avioane în zbor razant au nimicit în gara Weimar locomotivele trenurilor de transport. Ei, poftim ? Acum ce ne facem ?

— Ce ne facem ? trîmbiţă Kluttig. Acum avem de furcă cu banda de păduchi din lagăr !

Schwahl clătină copilăreşte din cap.

— Aceşti păduchi sînt totuşi cel mai bun alibi pentru mine. Cu mîinile larg întinse se adresă celorlalţi : Noi sîntem umani, Meine Herren, sau nu ? Poftim ?

— Un cîine laş, asta eşti. Să te împuşc, asta trebuie!

Kluttig scoase pistolul din buzunar. Kamloth sări între ei şi cu o lovitură îi împinse lui Kluttig braţul în sus. Kluttig răsufla greu, ochii îi ardeau în flăcări în spatele lentilelor groase. Cu o smucitură vîrî arma în buzunar şi încă înainte ca ceilalţi să-şi fi venit în fire, irupse pe uşă afară.

— Păi tocmai asta ne mai lipsea, spuse Weisangk respirînd uşurat. Schwahl, simţindu-se din nou Kommandant, începu să-şi facă plimbarea obişnuită :

— Meine Herren, asta-i ultima noapte. Să ne pregătim pentru mîine.

Cu farurile camuflate, Kluttig goni pe terenul lagărului spre colonie. În faţa casei lui Zweiling se opri. Hortense ieşi, cu un palton aruncat peste cămaşa de noapte.

— Bagajul dumitale, zise şuierînd Kluttig, şi trecu înaintea ei în casă.

Zweiling stătea lîngă masă și împacheta un geamantan.
— Hai, termină, se răsti Kluttig către omul surprins. Unde e bagajul ?

Hortense, care intrase, înțelese mai repede decît Zweiling.

— Aici e. Îmi pun numai repede ceva pe mine. Dispăru în dormitor.

— Afară cu bagajul !

Zweiling, încă buimăcit, clipi din ochi, dar Kluttig trăgea acum de lada cu vase.

— Haide, haide, pune mîna !

Cărară lada în mașină. Hortense mai aduse un geamantan. Kluttig îl goni pe Zweiling înapoi în casă.

— Peste zece minute mă întorc și te iau pe dumneata. O împinse pe Hortense în mașină.

Cu o frînă violentă opri mașina în fața propriei sale case și fugi înăuntru, aducînd apoi două geamantane, pe care le așeză în spatele mașinii.

— Trebuie să plecăm, urcă-te ! o zori el.

— Și Zweiling ?

Kluttig sări în mașină și porni motorul.

— Dă-l dracului ! Ei, ce faci ?

Hortense sări lîngă el în mașină și trînti ușa după dînsa. Kluttig vru să rîdă, dar nu scoase decît un strigăt răgușit. Trase femeia spre el și o cuprinse cu voluptate. Răsuflă greu :

— Ei hai, hai, de ce nu ?

Hortense își lăsă docilă trupul pipăit.

Kluttig se smulse brusc din lăcomia plăcerii, împinse femeia la locul ei și dădu viteză mașinii.

*

* *

La o masă din cazinou, Mandrillul cu Meisgeier și Brauer continuau să bea. Hoarda beată a celorlalți Block și Kommandoführeri făceau curățenie radicală și se serveau singuri cu tot ce mai exista în sticlele din rafturi și ce mai curgea din canaua butoiului. Era un desfrîu sălbatic. Urlau cîntece și făceau scandal. Meisgeier și Brauer, nu mai puțin beți ca ceilalți, îl înjurau pe comandantul

laş şi pe Kamloth, care i se supunea orbeşte. Chipul acoperit cu bubuliţe ale uscăţivului Meisgeier era palid, cu glasul lui zdrobit şi subţire ţipa :

— Cu toţii sînt nişte împuţiţi. Dacă ar fi după mine, n-ar rămînea aici nimeni în viaţă. Mîine trebuie s-o luăm din loc, poate chiar în noaptea asta.

Robustul Brauer trînti sticla de masă, strigînd :

— Îţi spun eu, mîine mai capeţi ordin de la Zuchthausbulle, să goleşti buncărul tău. Zboară păsărică, zboară...

Ochii Mandrillului erau sticloşi, dar el se ţinea încă drept în picioare :

— Tot ce e în buncărul meu, asta îmi aparţine mie.

— Bravo ! strigă Meisgeier. Mandrille, tu eşti un om ! Eşti tu un om ? Tuturora ne-a fost frică de tine. Tu eşti un om :

Mîinile Mandrillului zăceau pe masă ca două scînduri.

— Ce se află în buncărul meu, asta nu las să-mi fie luat de nimeni. Nici de Schwahl şi nici de altcineva.

Meisgeier îl îmbrînci pe Mandrill cu pumnul şi schiţă gestul răsucirii gîtului :

— Un astfel de om eşti, mă ?

Brauer se aplecă înainte părînd asemenea unui complice :

— Mîine ?

Mandrillul îl privi din colţul ochilor :

— Acum ! Îl apucă puternic pe Brauer şi-l trase către el. Pentru aşa ceva trebuie să fii treaz. Brauer dădu din cap.

— Eu sînt perfect treaz. Meisgeier îşi împinse chipiul de pe frunte. Mandrillul se ridică.

Förste îi auzi venind. Sări jos de pe patul pe care se culcase îmbrăcat şi se lipi de uşa celulei sale, ascultînd. Meisgeier scosese arma. Mandrillul i-o băgă înapoi în toc.

— În buncăr nu se împuşcă.

Trecu cu amîndoi în încăperea lui. Scoase dintr-o ladă o cheie mecanică grea şi o bucată masivă de fier cu patru muchii şi le împărţi celor doi.

— Eu nu pot să văd sînge, zise el cu o expresie ştearsă a gurii. Trecură pe gangul buncărului şi deschiseră una dintre celule.

Förste stătea în spatele uşii sale cu braţele împinse sus ca un răstignit şi asculta cu răsuflarea întretăiată.

Cei patru arestaţi care se aflau în celulă au sărit în sus, cînd uşa a fost deschisă şi în lumina palidă fantomatică a lămpii de rezervă l-au zărit pe Mandrill şi pe cei doi Scharführeri.

Brauer şi Meisgeier îi doborîră pe doi dintre arestaţi şi încă înainte de a-şi da seama de ceea ce se întîmplă, se prăbuşiră şi ceilalţi sub loviturile năprasnice. Cei doi îşi isprăveau opera şi loveau din răsputeri, pînă amuţea şi ultimul horcăit. Locatarii celorlalte celule auziră tropăitul, gemetele, văicărerile şi horcăitul. Deodată unul dintr-o celulă de lîngă cea cu numărul 5 începu să ţipe. Excesiv de strident şi răsunător. Un altul ţipă cu el.

Höfel şi Kropinski se holbară în întuneric cu capul întins înainte ; ţipetele fluturau înăuntru în celula lor.

Blestemînd, Mandrillul deschise violent celula din care răsunau ţipetele şi-l smulse afară pe cel care ţipa. Cei doi Scharführeri se năpustiră asupra celuilalt arestat şi-l doborîră cu lovituri ucigătoare.

Mandrillul îl apucase cu o putere sălbatică pe cel care ţipa şi-l tîrî spre uşa cu gratii care închidea gangul buncărului. Strînse capul omului cu pervazul de fier şi închise uşa cu atîta forţă încît ea strivi gîtul victimei. Gîlgîind din pricina sufocării, trupul îşi pierdu puterile, Mandrillul tîrî apoi cadravul gîtuitului în celulă şi-l aruncă peste celălalt, ucis în bătaie.

— Nu-mi place să aud ţipete, zise el, şi închise uşa.

Buzele lui Meisgeier vibrau de sete de sînge. Brauer se apucă să tragă de zăvoarele celulei numărul 5, dar Mandrillul îl opri.

— Ăştia merg pe socoteala mea. Cu un salt ajunse acum la o altă celulă. Fiţi atenţi, aici înăuntru sînt şase bucăţi. Ascultă la uşă, în spatele ei era linişte.

Meisgeier şi Brauer se postară, gata să lovească. Mandrillul mai ezită o clipă, apoi deschise deodată uşa. O figură ţîşni din celulă, alte patru, cinci după ea. Brauer urlă. Mandrillul fusese trîntit la pămînt, cu un ghem de oameni deasupra sa. Scharführerii trăgeau urlînd lovitură după lovitură în acest ghem de oameni. Puterile celor desperaţi nu erau suficiente. Mandrillul, tare ca un urs, îl scuturase

de pe el pe agresorul său, își puse genunchii peste el, îi strînse gîtul și lovi capul învinsului de podeaua de ciment, cu un sunet violent.

Numai cîteva minute durase lupta înfiorătoare și acum oamenii sleiți zăceau în toate părțile, omorîți în bătaie.

Rezistența neașteptată îl turbase pe Brauer. Îmbătat de sînge și de alcool umbla clătinîndu-se de-a lungul gangului și striga :

— Unde-s ceilalți porci ?

Höfel și Kropinski se refugiaseră în colțul celulei. Stăteau gata să sară, cu chipurile desfigurate de groază.

Gata să sară stătea și Förste în celula lui. Dacă vin la mine, se gîndea, dacă vin la mine... Dar gîndul se opri în fața hotărîrii, născute din instinctul de apărare, care-l învăța să sară de gîtul celui dintîi care va intra în celulă. Dar celula lui rămase închisă.

Îngrozitor de întunecoasă ieși dimineața din noapte. Leneșă se coloră dintr-un negru închis într-un cenușiu tulbure. Förste ședea pe patul din celula sa. Toată noaptea așteptase moartea, pentru că știa că Mandrillul nu-l va lăsa în viață pe dînsul, pe martorul său.

Dimineața cenușie se tîra spre dînsul. Lumina palidă parcă împrumuta pereților celulei niște ochi. Cenușii și tăcuți îl priveau pereții. Pustiu și neputincios era Förste. Ca o umbră, precum a trăit în buncăr, așa va muri. Ultima rămășiță de împotrivire omenească fusese nimicită într-însul în această noapte de groază. Totuși o scînteie tainică mai mocnea sub cenușa firii sale. Nădejdea ațîța această scînteie, și Förste căuta cu desperare vreo putință de salvare. Mult timp nu-i mai rămăsese pentru asta. Cu cît mai departe se tîra dimineața de-a lungul pereților, cu atît mai scurt devenea răgazul. Ar putea oare să se pitească undeva în celulă ? Va trebui să-l strîngă de gît pe Mandrill ? Sau există cumva în buncăr vreun ungher, unde ar putea să se ascundă ? Gîndurile se fugăreau pline de frică.

Höfel și Kropinski treceau prin aceleași stări. Noaptea morții aruncase fiorii ei și asupra lor. Știau că în buncăr

au rămas numai ei singuri în viață pentru că ei erau sortiți să fie cei din urmă morți. Stăteau strîns apropiați unul de celălalt, căutînd astfel o apărare.

În licărul dimineții care străbătea ca o nălucă prin fereastra celulei își priviră chipurile și fiecare văzu în înfățișarea celuilalt înfățișarea sa proprie, cu ochii măriți ca de boală și holbați, și cu niște trăsături în care se oglindea teama crescîndă pentru viața lor. Kropinski șopti :

— Poate Mandrillul nici nu mai e aici ? Poate că a plecat ?

Höfel scutură vehement din cap.

— El este încă aici. O știu, o simt. Dacă ar fi fugit acum cu toții, ne-ar fi ucis o dată cu ceilalți. El mai vine la noi. Azi încă vine...

Privirea hărțuită a lui Höfel rătăci prin celula sumbră și rămase agățată de ușa care ocupa aproape toată lățimea celulei.

— Fii atent, Marian, așa o să facem.

Höfel se ghemui în colțul de lîngă ușă.

— Aici am să stau eu și tu acolo. Höfel arătă către colțul opus. Kropinski se înghesui în acel colț.

— Cînd va intra, tu ai să-l apuci îndată de beregată și-l strîngi tare. O să ai curajul ?

Kropinski, de felul lui blajin, se schimbă la față. Clipi din ochi, falca de jos îi ieși în afară și mîinile se închideau și se deschideau încet.

— Eu am să mă aplec și-l voi trage de picioare.

— Nu ! spuse Höfel clocotind, nu așa ! Cînd va intra, am să-i trîntesc cu toată puterea o lovitură în stomac, asta îi va tăia răsuflarea, și tu ai să-l strîngi de beregată.

Se priviră cu ochi febrili, verificară fiecare pe chipul celuilalt voința și puterea, se lipiră strîns de perete și începură să aștepte, să aștepte...

Se lumina de zi. Noaptea aceasta fusese răscolită mai mult ca oricare alta pînă acum de ecoul războiului, pentru că în noaptea aceasta căzuse Erfurtul și astfel se des-

chise drumul direct către Weimar, pentru care americanii în înaintarea lor porniseră atacul decisiv.

Bubuitul neîntrerupt se intensifica din oră în oră. Teritoriul dimprejurul lagărului devenise un cîmp de luptă.

Cei 21 000 de deținuți rămași în lagăr nu știau însă că în noaptea aceasta furtunoasă un masacru a fost dezlănțuit în buncăr, nu știau că primejdiosul Kluttig a fugit primul și că ceilalți ofițeri SS-iști fac pregătiri febrile de fugă și că mașinile lor stau gata de plecare. Astăzi sau niciodată fasciștii trebuie să fugă, dacă nu vor voi să se expună primejdiei să fie prinși de americani.

Dar ei erau încă aici. Încă stăteau santinelele duble pe turnuri. În lumina crescîndă a dimineții siluetele lor negre ieșeau tot mai clar la iveală, amenințătoare în nemișcarea lor, cu gulerul lat al mantăii ridicate împotriva frigului umed.

Un ordin, o apăsare la mitraliere, la aruncătoarele de mine antitanc și cele de flăcări și un foc concentrat timp de zece minute ar fi suficient ca să nimicească tot ce era în viață înăuntrul gardului.

Această catastrofă trebuie să fie preîntîmpinată din timp prin răscoala armată, iată care a fost ultima hotărîre al C.I.L.-ului, luată în zorii zilei. De acum încolo nu se va mai ține seama decît de ordinele pe care le va avea de dat Bochow în calitatea lui de responsabil militar.

Din ordinul lui grupurile erau gata pregătite în blocuri, gata de pornire, ascunzătorile armelor erau din nou ocupate de oameni din Lagerschutz. Ferindu-se pe cît era posibil de santinelele aflate pe turnurile dimprejur, delegații din Lagerschutz țineau valea din coasta de nord a lagărului sub necontenită supraveghere. Ei erau înzestrați pînă și cu binocluri de campanie.

În depărtare, tunetul vuia și bubuia neîntrerupt. Uneori salvele erau atît de aproape ca și cum grenadele ar fi explodat doar la cîteva sute de metri în fața gardului. Neliniștea îi alungase pe deținuți încă devreme afară din blocuri. Stăteau și priveau bănuitori turnurile și poarta. Dintr-o dată se stîrni pretutindeni o mișcare agitată. Pe cerul înseninat deasupra lagărului zbură cu mare viteză un șir de avioane americane, Jabo. Deținuții tresăltară de

bucurie: „Vin, vin!" Dar avioanele se pierdură în zare. Și Bochow împreună cu cîțiva tovarăși alergase afară și privise după avioanele care se îndepărtau în goană. Lîngă el stătea Pribula, cu buzele strînse și cu mîinile vîrîte în buzunare.

— De ce vrei tu aştepţi mereu pînă ultim minut? spuse el încruntat.

Bochow nu răspunse, îl chinuia încordarea. Exploziile se succedau la intervale tot mai scurte. Focul de mitraliere se auzea ba aproape, ba departe.

La ora 9 sosi Zweiling în lagăr. Müller și Brendel din Lagerschutz, care se aflau în apropierea depozitului de efecte, pentru că primiseră ordinul ca în momentul eliberării armelor să aducă pistoalele ascunse de Pippig, îl zăriră pe Zweiling. Ce caută individul ăsta în depozit?

La ora 9.30, încă cu răsuflarea tăiată de alergare, un observator din Lagerschutz îi aduse lui Bochow știrea că dinspre coasta de nord a unei creste de munte se pot vedea, foarte departe, mișcări de tancuri. Ce fel de tancuri? Fasciste? Americane? Erau mișcări de fugă sau de atac? Aceasta nu s-a putut stabili. Trebuia deci să se aștepte în continuare...

Zweiling așteptase zadarnic reîntoarcerea lui Kluttig. Cînd se făcu dimineață, nu mai exista nici o îndoială că fusese tras pe sfoară și că soția îi fugise cu Hauptsturmführerul. În colonie domnea un vălmășag infernal. Printre mașinile umplute pînă la refuz cu bagaje, se înghesuiau Scharführeri, femei și copii, toți înjurînd și tipînd. Lăsat în propria sa grijă, Zweiling ședea în camera lui. Acum trebuia să se gîndească la propria sa fugă și securitate. Privea nedumerit împrejur și se scutura de amărăciune, blestemînd:

— Bandă ordinară. Cu o mișcare aspră de mînă alungă furia. Pe dînsul n-o să pună ei mîna; îi veni o idee, care-l

îndemnă să meargă încă o dată spre depozitul de efecte. În cancelarie scormoni printre actele personale ale deținuților. De o jumătate de oră căuta cu degetele tremurînde prin teancul de documente, pe care îl zvîrlise claie peste grămadă pe masă...

*

* *

Förste ședea încă în celula sa tot în același loc. Nu îndrăznea să se miște. Pentru dînsul nu mai exista nici o ieșire și nici o salvare. Cu o adîncă mîhnire în suflet trebuia să-și mărturisească faptul că anii vieții sale, petrecuți printre zidurile buncărului, nu l-au călit și că el numai luptător nu era. Totuși el simțea o singură satisfacție : el a rămas un om bun, și cu o bucurie modestă își recapitulă în gînd tot binele pe care-l făcuse lui Höfel și Kropinski, cei care vor muri acum împreună cu dînsul. Cu moartea sa el va face parte din armata cea mare, fără nume și fără număr, acel humus din care va înflori odată o lume mai frumoasă. Poate aici se afla menirea pe care tot și-o căuta. Cînd poarta lagărului va sări din balamale, el nu va mai fi...

*

* *

Cam la o oră după ce avioanele Jabo goniseră deasupra lagărului, apăru un tip de avion pe care deținuții nu-l mai văzuseră niciodată. Încet și numai la mică înălțime zbură încolo și încoace. Cu neliniște santinelele de pe turnuri îl urmăreau din priviri și-și strigau una către cealaltă cuvinte agitate. Deținuții din blocuri priveau țintă apariția ciudată. Avionul american era un observator de artilerie, care stabilea obiectivele. El îi tulburase nu numai pe deținuți, ci și pe SS-iști. Motocicliștii SS-iștilor goneau în jurul gardului, strigînd ordine santinelelor de pe turnuri, ultimele ordine, emise de Kamloth.

*

* *

Zweiling găsise ceea ce căuta. Dar nu numai îndărătul unei hîrtii false voia să se pitească. Dintr-un morman de

vesminte vechi ale deținuților își scoase o haină și o îmbrăcă în locul uniformei.

Deodată tresări cuprins de o spaimă puternică. În spatele său stătea un om. Wurach! Lui Zweiling i se făcu părul măciucă, parcă vedea o stafie.

— Ce cauți aici?

Wurach, care ieșise din ascunzătoarea lui și-l văzu pe Hauptscharführer în haina de deținut, strigă gîfîind:

— Așadar asta vrei să faci, cîine? Zweiling sări înapoi:

— Cară-te de aici!

Wurach coborî amenințător capul între umeri. În aceeași clipă Zweiling își smulse pistolul din buzunar.

Müller și Brendel auziră împușcăturile.

— Ce-o fi asta? Se priviră unul pe altul. Haidem înăuntru!

Năvăliră în clădire, alergară pe trepte în sus. Depozitul era încuiat. Cu lovituri puternice de picioare sparseră ușa.

— Sus mîinile!

Surprins încă cu pistolul în mînă, Zweiling ridică mîinile. Cei din Lagerschutz se repeziră la el. Wurach zăcea împușcat la pămînt.

*
* *

În camera lui de lucru, cu fața foarte palidă și obrajii atîrnînd fără vlagă, Schwahl îi strigă lui Kamloth:

— Ți-ai pierdut mințile?

Kamloth dăduse ordinul ca un sfert de oră înainte de retragere, trupa să deschidă focul asupra blocurilor.

— Revocă ordinul numaidecît. Prin asta dumneata ne duci direct la spînzurătoare!

Kamloth blestemă grosolan:

— Pupați-mă în c..., și așa s-a dus dracului totul.

— Porc de cîine, afurisitule! răcni Weisangk.

Kamloth îl izbi puternic în burtă, și acesta se clătină amețit îndărăt.

— Aveți grijă cum o să vă descurcați aici. Kamloth își suci bereta pe frunte. Eu am luat-o din loc.

Schwahl se prăbuşi distrus într-un scaun. Afară începu să bîzîie motorul maşinii lui Kamloth. Trei, patru explozii bubuiră în imediata apropiere. Schwahl sări în sus. Se uită tulburat spre Weisangk:

— Şi acum ? Ce facem acum ?

Weisangk clătină nedumerit din cap. Schwahl alergă la birou, deschise repede sertarele, vîrî hîrtii, documente în buzunare, trase mantaua pe umeri şi-şi îndesă bereta pe cap.

— Haide, plecăm, spuse răsuflînd din greu.

Reineboth văzu pe fereastră maşina comandantului plecînd în goană.

— Schwahl o ia din loc ! strigă el către Mandrill, care se afla cu dînsul în cameră.

Förste stătea tremurînd în celulă şi auzi pe gang paşii grei ai Mandrillului. Zăvorul uşii sale fu brusc împins înapoi.

— Ieşi afară !

Förste zări emoţia îngheţată pe chipul cenuşiu al Mandrillului. Supus şi fără împotrivire omul se strecură afară din celulă. În gang zăceau morţii din noaptea trecută. Mandrillul îl mînă cu lovituri de pumni pe Förste în încăperea de locuit, şi arătă către o ladă :

— Împachetează tot ! Inima lui Förste tremură speriată. Ascultător începu să golească sertarele şi dulapurile.

Müller şi Brendel îl aşezaseră pe Zweiling într-un colţ. Acum împinseră biroul deoparte şi începură să facă covorul sul. În timp ce Brendel îl păzea pe Zweiling cu pistolul pe care i-l luase, Müller ridică duşumeaua cu dalta adusă cu ei. Zweiling deschise ochii mari, cînd armele ieşiră la iveală.

— Acum te miri, he ? rîse Brendel, dispreţuitor, mîndru.

Lui Zweiling i se clătină falca inferioară.

— Asta n-am ştiut...

— Nici nu ţi-am spus-o, zise batjocoritor Brendel, iar Müller legănă în mînă pistoalele sub nasul lui Zweiling :

— Dar tot c...l unui SS-ist este cel mai sigur capac de închidere... Băgă pistoalele în buzunar.

— Am scos pistoalele prea devreme, pînă acum încă n-a venit nici un ordin, ce facem ?

Brendel ridică din umeri :

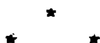
— Așteptăm pînă vine ordinul.

— Și ce facem cu ăsta de aici ?

— Așteaptă și el, e primul nostru prizonier.

Lui Zweiling i se îndoiră genunchii. Brendel îl apucă și-l ridică în sus de-a lungul peretelui.

— Stai drept, mă căcăciosule !

De la ferestrele primelor șiruri de blocuri deținuții nu lăsau poarta din ochi. Văzură la început o mișcare precipitată și apoi pe unii Scharführeri care cărau niște lăzi din clădirea porții încărcîndu-le în autocamioane. Îl văzură pe Reineboth alergînd încolo și încoace, conducînd această mișcare agitată. Mandrillul ieși din buncăr și aruncă niște pachete în camion.

— Își fac bagajul ! spuseră în șoapte deținuții emoționați.

În pieptul lui Förste se dădea o luptă desperată. Munca ce o făcea acum era cea din urmă pe care trebuia s-o execute. Mandrillul se pregătea să fugă. Simțurile lui Förste erau concentrate pînă la limită ca să găsească o ultimă șansă de salvare. Unde s-o caute, unde ? Cînd Mandrillul îl lăsă pentru cîteva clipe singur, Förste, dînd aparența unei activități febrile, căuta de fapt o ieșire. Ar putea oare să se baricadeze într-o celulă, să se ascundă undeva în buncăr, sau să fugă ? Atunci zări cheia în partea exterioară a ușii încăperii. O spaimă ca un strigăt înăbușit, îl străfulgeră pe Förste. Aici se afla oare salvarea ?

Mandrillul se apropie grăbit împreună cu doi Scharführeri. Duseră lada în camion.

Doar cîteva secunde au fost suficiente pentru hotărîrea desperată a lui Förste. Cu un salt fu la ușă, smulse cheia afară, se furișă în încăpere și se închise înăuntru. Tremurînd din tot corpul, se lipi de perete lîngă ușă, sîngele îi

gonea din vine. În această clipă îngrozitoare se întîmplă ceva neaşteptat! Un muget surd, sonor, izbucni şi se umflă puternic. Vuia pătrunzător ca trîmbiţa judecăţii celei din urmă. Aceasta era sirena de alarmă care anunţa inamicul; un semnal de prevenire a SS-iştilor că duşmanul se apropie. Sunetul ei îngrozitor îi pătrunse pe toţi. Deţinuţilor din blocuri le rămase brusc răsuflarea în gît. Bochow şi tovarăşii săi irupseră din bloc şi stăteau acum afară, copleşiţi de urletele surde ale sirenei. Pe terenul SS-iştilor trîmbiţa răscolea ca un vîrtej totul de-a valma. Din cazărmi mătură afară companiile de SS-işti, care fugiră strînse în grabă şi cu greu grupate într-o oarecare ordine de marş. Scharführerii o rupseră la goană zăpăciţi. Autocamionul de lîngă poartă, încărcat pînă la refuz, făcu un viraj grăbit şi hodorogind intră în îmbulzeala de pe şosea. Reineboth ţipă! Mandrillul sări înapoi în buncăr, urlă, trăgînd de uşa încuiată, izbind-o turbat cu cizmele. Reineboth se apropie.

— Hai, gata! ţipă; nu-şi mai lăsă timp să-l aştepte pe Mandrillul înfuriat, goni iarăşi afară, porni motocicleta şi strigă încă o dată înapoi: Mandrillule! Apoi sări pe şa şi tocmai cînd motorul începu să duduie, veni alergînd şi Mandrillul, sări pe locul din spate, şi motocicleta porni pocnind.

În colţul lui din încăperea încuiată Förste se prăbuşi în genunchi. Ultima rămăşiţă de vlagă i se scurse într-un plîns neînfrînat, despre care omul mîntuit nici nu ştia măcar că era cel mai binefăcător din toată viaţa sa.

Höfel şi Kropinski stăteau în spatele uşii celulei lor ascultînd cu simţurile încordate, gata să sară precum hotărîseră în desperarea lor. Ei auziră gălăgia şi agitaţia şi sunetul îngrozitor de trîmbiţă. Auziră ţipetele lui Reineboth şi urletele Mandrillului, auziră pocnetele loviturilor de picioare în uşă, şi dintr-o dată zarva şi ţipetele de pe gang au fost parcă înghiţite de ceva. Kropinski stătea în colţul său lîngă uşă, mîinile lui pîndeau ca un cleşte deschis liniştea inexplicabilă. Cei doi oameni sortiţi morţii nu îndrăzneau să respire şi cu atît mai puţin îndrăzneau să dea ascultare infimei speranţe din inima lor, care ca o antenă precaută dibuia liniştea.

*
* *

Încă în timp ce urletele sirenei se amestecau cu bubuiturile şi detunăturile bătăliei, conducătorii grupurilor alergară spre blocul 17. Pe drum mişunau nenumăraţi deţinuţi speriaţi. În pieptul tuturor, al lui Bochow şi ca şi al celorlalţi bărbaţi din C.I.L. care alergau spre blocul 17, hotărîrea se zămislise.

A sosit ora !

Ea se asemăna cu ora douăsprezece care dă clopotului de bronz o mişcare deosebit de puternică.

— Stare de alarmă de gradul trei ! Armele se eliberează ! Grupurile să ocupe poziţiile de pornire ! Răscoala începe imediat ! ordonă Bochow.

Pribula îşi ridică pumnii deasupra capului. Nu putea să scoată nici o vorbă, deşi tot trupul îi era plin de setea strigătului eliberator. Împreună cu conducătorii grupurilor fugi şi el afară.

Deodată răsunară în blocuri comenzi cu glas tare :

— Toate grupurile, alinierea !

Încă înainte ca deţinuţii buimăciţi să-şi dea seama de ceea ce se petrece, în faţa blocurilor se formară grupuri strînse. Fără să ţină seama de surprinderea pe care o stîrnise apariţia lor, grupurile pătrunseră în pas alergător în blocurile fixate de dinainte, în jos înspre infirmerie, şi înspre locurile în care existau ţevi de încălzire şi conducte de dejecţie. Oamenii din Lagerschutz repartizaţi pentru toate aceste locuri erau de pe acum în aşteptare acolo. Repede duşumelele au fost desfăcute, zidurile sparte, gropile secrete au fost degajate cu tîrnăcoape şi lopeţi, şi pretutindeni ieşiră la iveală arme, arme, arme !

Pribula şi oamenii săi din grupurile poloneze sfărîmară lădiţele cu flori de la ferestrele barăcilor infirmeriei şi smulseră de pe carabine peticele îmbibate cu ulei.

O grupă înzestrată cu o mitralieră fugi spre cancelarie. Ea se instală în încăperea lui Krämer, situată în linie dreaptă în direcţia porţii. Bochow preluă comanda.

Lagărul clocotea de o tulburare uriaşă.

În cîteva minute înarmarea se săvîrşise şi grupurile ocupaseră poziţiile lor de plecare.

Nu s-a întîrziat nici cu un minut peste timpul necesar și pe coasta de nord au și răsunat primele împușcături, iar gloanțele șuierau în jurul capetelor santinelelor înspăimîntate.

Izbucnise vijelia!

Grupurile de pe coasta de nord alergară pe terenul deschis spre zona neutră. Cîteva echipe ale germanilor și iugoslavilor asigurau, printr-un foc țintit asupra turnurilor dimprejur, flancurile. Grupurile polonezilor, conduse de Pribula, aruncaseră scîndurile și ușile peste căpriorii gardului de sîrmă. Sîrma fu tăiată în același timp în cinci, șase locuri și, cu strigăte înflăcărate de victorie, Pribula și oamenii lui se strecurară prin deschizăturile ivite. Din turnurile mai îndepărtate se trăgea cu mitraliera înspre ei, dar acolo se aflau grupurile germanilor și iugoslavilor, și țineau în gardă santinelele care trăgeau cu arma și aruncau, scoase din minți, grenade de mînă în toate părțile. Deținuții zvîrliră înspre turnuri sticle incendiare care explodară cu un trosnet puternic. Flăcările izbucnite puseră santinelele pe goană. Împreună cu un grup de oameni Pribula pătrunse cu forța într-unul din turnuri și după o scurtă luptă corp la corp, santinelele fură înfrînte și Pribula întoarse mitraliera trăgînd salve triumfătoare înspre turnurile încă ocupate de fasciști.

O dată cu izbucnirea răscoalei pe coasta de nord porni asaltul asupra porții.

La mitralieră Riomand care ochise cu precizie din îmbucătura protectoare a unei ferestre, trăgea acum, în rafale scurte, o salvă asupra galeriei dimprejurul turnului principal. Țăndările geamului străpuns de gloanțe zburau în jurul său. Una din santinele a fost lovită. Aruncă brațele în sus și se prăbuși. Celelalte santinele se ghemuiră, surprinse de rafala de foc.

Cîteva secunde doar, și ascunzătorile din primele șiruri de blocuri se sparseră parcă plesnind. Îndemnați de propriile lor strigăte de luptă, izbucnite în mai multe limbi odată, năvăliră înarmați pe platou germani, francezi, cehi, olandezi.

Mitraliera lui Riomand scuipa rafale de foc sălbatice și furioase înspre turnurile din ambele părți ale porții, și sub protecția acestei acoperiri pe flancuri, grupurile spe-

ciale din Lagerschutz atinseră poarta. Cu răngi sparseră uşa de fier.

— Să înceteze focul ! strigă Bochow către Riomand, şi în aceeaşi clipă mitraliera îşi opri furia. Sus lîngă poartă, aproape în acelaşi timp, bărbaţii din grupurile speciale urcară în grabă treptele spre turnul principal şi sute de oameni din celelalte grupuri se răspîndiră prin breşa făcută în uşă, în dreapta şi stînga de-a lungul gardului. În cei care înaintau se aruncau grenade de mînă, mitralierele clănţăneau, dar ca nişte roiuri de viespi năvăliră răsculaţii asupra turnurilor. Strigătele lor de luptă şi detunăturile şi pocnetele din jurul gardului se amestecau cu vacarmul de război de afară. În spatele muntelui coloane brune-galbene de fum se ridicau sus pe cer. Avionul de observaţie apăru din nou şi acum descria cercuri agale, aproape, drept deasupra lagărului. Avioane ţîşniră în jos spre pămînt în zbor razant. Clănţănitul mitralierelor lor se putea auzi desluşit : trăgeau asupra tancurilor fasciste care fugeau.

Santinelele părăsite de führerii lor, zăpăcite de atacul neaşteptat, nu putură face faţă asaltului. Mînia deţinuţilor, înmagazinată ani de-a rîndul, era aidoma unei explozii. Strivite între frontul devenit acum vizibil şi miile de deţinuţi înfuriaţi, a căror forţă de luptă creştea cu fiecare carabină capturată, cu fiecare mitralieră demontată, santinelele nu mai aveau posibilitatea să se apere împotriva asaltului.

Cei care n-au putut fugi au fost luaţi prizonieri, cei care n-au vrut să se predea, au fost ucişi. Turn după turn a fost cucerit şi imediat ocupat de către grupurile de luptă.

Deodată Krämer dispăruse. Köhn care avea de lucru cu răniţii aduşi înăuntru, se răsti spre infirmierii veniţi în grabă :

— Voi, idioţilor, n-aţi fost atenţi ! Două împuşcături în plămîni ! Să moară omul de hemoragie ? Fugiţi ! Căutaţi-l ! Căraţi-l încoace !

Cum o fi reușit oare Krämer să plece pe furiș fără nici un ajutor ?

Îmbrăcat numai în pantaloni și cămașă, cu paltonul aruncat pe umeri, o luase din loc într-un moment de neatenție. N-a ajuns desigur prea departe. Cu sufletul la gură și amețit intră în blocul 38. Gemînd căzu pe o bancă. Cei rămași în bloc, și care nu făceau parte din grupurile de luptă, îl înconjurară :

— De unde vii ?

Krämer răsufla istovit, febra ridicată îi lucea din ochi.

— Walter, omule, trebuie să te întorci numaidecît în infirmerie.

Krämer îl împinse supărat la o parte pe Runki, care voia să-l sprijine.

— Jos labele ! Dar Runki nu se lăsă îndepărtat.

— Tu ai doar o rană mortală.

Alții voiau să ajute și ei la transportarea rănitului.

— Cărați-vă ! mîrîi Krämer, eu rămîn aici !

Îi privi pe deținuți, nu observă teama pentru soarta lui întipărită pe chipurile lor, ascultă apoi atent afară, de unde se auzeau detunături și larmă.

— Al dracului ! Că pînă la urmă tot a trebuit să mă atingă.

— Walter, te faci iarăși sănătos, dacă te îngrijești.

Runki îi puse prudent mîna pe umăr.

— Unde-i mititelul, copilul ? Vi l-am adus doar. Unde îl țineți ?

— E aici, Walter, aici.

Cîțiva alergară în sala de dormit. Îi aduseră copilul și i-l așezară între genunchi.

Trăsăturile lui Krämer se destinseră. Rîse cu căldură adîncă în inima sa și dezmierdă căpșorul copilului.

— Cărăbușule mititel...

Krämer deveni deodată duios și îi rugă :

— Lăsați-mă aici, tovarăși. Lăsați-mă să rămîn la voi. Mă simt acum foarte bine.

Ei îi aduseră o saltea de paie și îi aranjară între masă și bancă un reazem pentru spate. Krämer se rezemă comod, plin de recunoștință și rîse către Runki, care-l înconjura cu o grijă maternă :

— Ei, Otto, flăcăule bătrîn.

Runki surîse, îl mîngîie cu mîna.
Ca întotdeauna cînd bărbații au să-și spună multe, cuvintele devin zgîrcite. Dar în chemarea aspră, cordială a lui Krämer și în duioșia neîndemînatică a lui Runki se ascundea tot ce nu se putea exprima în cuvinte, tot ce se săvîrșise acum afară, iar vacarmul și împușcăturile din jurul lagărului indicau limpede semnificația lucrurilor.
Krämer închise ochii.

Cînd Riomand trăsese prima salvă în sus, cînd izbucnise strigătul din mii de guri și mulțimea alergă pe platou, Förste, care tot mai zăcea extenuat pe podea, sări brusc în picioare. Prin fereastra încăperii buncărului văzu asaltul și strigătul lui, stîrnit de întîmplările uluitoare, era să-i sfîșie pieptul. Încă în timp ce afară ușa de fier se spărgea, el fugi din încăpere și, împiedicîndu-se de cadavre, alergă spre celula numărul 5.
Höfel și Kropinski loveau puternic în ușă și strigau. Förste trase repede zăvorul îndărăt, dar ușa era încuiată. Deodată apărură Bochow, Riomand, Kodiczek, van Dalen. Se cutremurară cînd văzură cadavrele care zăceau în toate părțile. Bochow strigă prin semiîntunericul gangului :
— Höfel ! Kropinski ! Unde sînteți ?
— Aici ! Aici !
Förste fugi în calea lor.
— Ușa e încuiată, n-am nici o cheie.
Bochow sări spre celulă.
— Eu sînt, Bochow ! Mă auziți ?
— Da, da, da ! Of, Dumnezeule, Herbert ! Da, da, da, te auzim !
— Plecați de lîngă ușă. Am să sparg broasca cu focuri de armă !
Bochow scoase pistolul.
— Atenție ! Trag !
Împușcăturile bubuiră. Bochow trase pînă goli magazia armei. Cu forțe unite trăgeau și apoi împingeau ușa. Broasca spartă se mișca zgomotos. Höfel și Kropinski se aruncară cu trupurile lor împotriva ei. Ușa se deschise brusc

și cei doi se prăbușiră amețiți afară. Bărbații îi prinseră. Răsuflînd din greu Höfel se agăță de brațele lui Bochow...

Sute de deținuți se cățăraseră pe acoperișurile blocurilor, pe drumuri forfota oamenilor era febrilă. Acolo, de unde se putea zări gardul, deținuții tulburați la culme văzură pe răsculați alergînd, năvălind în turnuri, îi văzură apărînd apoi pe platforme și luptînd.

— Ocupă turnurile! Cu sutele fugiseră înspre terenul deschis de pe coasta de nord. În valea către Hottelstedt ardea o moară. La intervale tot mai scurte se succedau afară bubuiturile exploziilor. Fum și aburi groși se ridicau la cer. Înarmați cu bîte, pietre și crengi, cu ceea ce găseau pe terenul deschis, deținuții fugeau spre zona neutră, treceau peste platformele de pe caprele de lemn și se strecurau cu strigăte prin spărturi. SS-iștii luați prizonieri fură smulși din mîinile luptătorilor și duși prin spărturile din gard în lagăr și în strigătele frenetice ale mulțimii mînați înainte, înăuntru în blocul 17 care era împrejmuit cu sîrmă ghimpată. Aici stăteau acum gărzile de deținuți, înarmate cu carabinele capturate. Müller și Brendel îl aduseseră în acest bloc, ca cel dintîi prizonier, pe Zweiling care tremura de frică.

Pribula și grupul lui se repeziseră în pădure, spre șoseaua care ducea la Hottelstedt.

Bochow și tovarășii îi aduseră între timp pe cei eliberați în încăperea Mandrillului. Buncărul se umplu cu luptători. Cîțiva duseră cadavrele din gang în spălătorul buncărului. Höfel și Kropinski se așezară pe patul de campanie. Förste le adusese un pahar cu apă. Cu nesaț sorbiră băutura înviorătoare.

Un curier sosi în grabă și-i aduse lui Bochow vestea că toate turnurile au fost ocupate.

Copleșit de bucurie Bochow îi strînse la piept pe Höfel și Kropinski.

— Liberi, liberi! le strigă el cît îl ținea gura și rîse pentru că în aceste minute nu putea face altceva.

Împreună cu tovarășii din C.I.L. alergă spre partea cealaltă a clădirii porții, intrînd în camera lui Reineboth.

Sus pe turnul principal unul din luptători smulse jos steagul cu zvastica și arboră o pînză albă, adusă repede de undeva.

Bochow se descurcă repede cu aparatul de radio, puse microfonul în priză și departe peste lagăr, în toate blocurile, străbătu mesajul lui :

— Tovarăși ! Am învins ! Fasciștii au fugit. Sîntem liberi ! Mă auziți ? Sîntem liberi !

Bochow izbucni în hohote de plîns, își apăsă fruntea de aparat și fericirea copleșitoare se contopi cu lacrimile pe care nu le mai oprea.

În blocuri însă oamenii înghesuiți săriră în sus. Vîlvătaia mesajului aprinse focul unui strigăt din mii și mii de glasuri ! El nu se mai sfîrșea ci, născîndu-se din nou, izbucnea clocotind :

— Liberi, liberi !

Oamenii rîdeau, plîngeau, dansau ! Săreau pe mese, își ridicau brațele, strigau unii la alții, strigau ca și cum printre ei se dezlănțuise nebunia. Nu mai exista nici o reținere. Țîșniseră afară din toate blocurile ! Dădeau năvală și ca un val biciuit puternic de vijelie, mulțimea îmbătată de bucurie se revărsă peste Appellplatz.

Un strigăt și un torent : la poartă !

Nu ca să fugă undeva fără rost. Ci dăruindu-se entuziasmului că în sfîrșit, în sfîrșit, amețiți de bucurie pot să ajungă prin odioasa, îngrozitoare poartă în brațele larg deschise ale libertății.

Chiotul bucuriei fără seamăn îi atrase afară pe toți, chiar și pe cei care stătuseră pînă atunci în bloc lîngă Krämer. Liberi ! Atît de mare era fericirea că dintr-o dată îl uitaseră și fugiseră afară. Krämer rîse și înjură în același timp :

— Ne-au uitat pe noi, flăcăii ăștia afurisiți, au uitat să ne ia și pe noi cu ei !

Atît de tare îi strigă asta copilului încît mititelul începu să plîngă în hohote.

— Țipă, da, da, țipă ! Hai, țipă împreună cu ceilalți. Ei țipă doar cu toții ! Nu auzi ?

Uitînd că e sleit de puteri, luă ca pe o legăturică sub brațul sănătos pe copilul care țipa într-una și ieși amețit afară.

Pe drum îl prinseră deținuții strigînd de bucurie. Voiau să-l sprijine și să ia copilul de la el.

— Jos labele ! strigă el gelos și, răsuflînd din greu, urcă fericit drumul care ducea spre Appellplatz.

Aici sus îi văzu acum pe toți și printre ei pe Bochow, care era neputincios în fața torentului, stîrnit de el însuși.

Și Krämer privi și inima era gata să i se oprească în loc din pricina bucuriei nestăvilite.

— André ! strigă el, André, André ! Marian !

Strigătul lui nu străbătu vuietul, dar ei îl și descoperiseră.

— Walter ! strigă Höfel cu o imensă bucurie și, aplecat înainte, se clătină înspre el ; funia i se bălăbănea încă pe gît.

— Ia copilul de la mine, că începe să-mi fie prea greu.

În aceeași clipă ajunseră și ceilalți lîngă el. Riomand și van Dalen îl sprijiniră pe Krämer gata aproape să se prăbușească. Höfel îi luă repede copilul. Copilul țipă și mai înfricoșat, cînd bărbatul cu barba sălbatică îl strînse la piept. Höfel se clătină cu capul aplecat înainte, părea că o să cadă în genunchi. Kropinski prinse copilul în brațe. Rîzînd, strigînd, scoțînd un potop de cuvinte într-un amestec nostim de germană și poloneză, el arătă tuturor copilul iubit, să-l vadă cu toții.

Deodată Kropinski, ținînd micuțul în brațele ridicate în sus, fugi spre poartă de-a dreptul în torentul de oameni.

— Marian ! strigă Höfel după el, unde fugi ?

Dar vîrtejul îl şi înghiţise pe bărbatul fericit.

Kropinski ridică legăturica, care tot striga, deasupra capului său, ca să nu fie strivit de torentul clocotitor.

Întocmai ca o coajă de nucă copilul se legăna deasupra capetelor care se ondulau ca nişte valuri.

În învălmăşeală, ţîşni prin strîmtoarea porţii afară şi apoi fu luat pe valurile sale eliberatoare de torentul care nu mai putea fi stăvilit.

VĂ RECOMANDĂM SĂ CITIȚI

ZEII COBOARĂ DIN OLIMP

de DIMOS RENDIS

Acțiunea acestui roman de aventuri se desfășoară în Grecia anilor 1943—1944, în timpul ocupației fasciste.

Armatele hitleriste au ocupat Grecia, dar n-au supus și poporul, care s-a unit într-o puternică mișcare de rezistență — Frontul de Eliberare Națională (ELAS) — înființat din inițiativa Partidului Comunist Grec. Majoritatea populației luptă, în diferite organizații ale Frontului, împotriva ocupanților și a colaboraționiștilor trădători de patrie.

Pe acest fundal al luptei populare antifasciste se desfășoară peripețiile eroului principal, tînărul Alexis, membru al Tineretului Comunist Grec. El primește însărcinarea din partea Frontului să descopere dedesubturile activității unui anume Rony, grec din Atena. Alexis pătrunde astfel în rețeaua de spionaj germană „Turul al IV-lea", al cărui scop era ca — în cazul înfrîngerii Germaniei hitleriste — să lucreze, după retragerea trupelor germane, pentru nașterea celui de al patrulea Reich. Agentul principal de legătură în Grecia era Rony, un individ lipsit de scrupule și deosebit de ingenios care face, pînă la urmă, un joc triplu : lucrează pentru serviciul de spionaj hitlerist, englez și american.

Alexis este „recrutat" de Rony, reușind, astfel, să pătrundă în rețeaua de spionaj hitleristă.

Jocul de fals agent al rețelei îl ține sub un pericol permanent: pe de o parte, conducătorii rețelei îl pot descoperi că este trimis de Frontul de Eliberare, iar pe de altă parte, poate fi socotit trădător de către unii membri ai Frontului care nu cunosc misiunea lui. Fiind folosit ca telegrafist, Alexis reușește să descopere dedesubturile rețelei germane, inclusiv hotărîrea conducătorilor spionajului englez și german de a colabora împotriva Frontului de Eliberare. Descoperit, pînă la urmă, că servește Frontul de Eliberare, Alexis este pe punctul de a fi asasinat, dar tovarășii lui de luptă pătrund în sediul rețelei și-l salvează. Schmidt, conducătorul hitlerist al rețelei, moare încercînd să fugă, iar Rony va fi judecat de Tribunalul Popular. Misiunea lui Alexis, de a demasca activitatea lui Rony și a celorlalți colaboraționiști, precum și a rețelei germane de spionaj, este îndeplinită.

Prin tema lui — lupta împotriva fascismului — și prin dramatismul acțiunii, romanul de aventuri al lui Dimos Rendis este deosebit de instructiv, oferind totodată o lectură palpitantă.

STEJARII NU CRESC ÎN CINCI ZILE

de PAVEL CÎMPEANU

Romanul „Stejarii nu cresc în cinci zile" al scriitorului Pavel Cîmpeanu se înscrie în linia evocării luptei duse de poporul romîn, în frunte cu comuniştii, împotriva fascismului, împotriva terorii regimului burghezo-moşieresc, pentru eliberarea sa de sub jugul exploatării capitaliste. Romanul narează un episod din lupta ilegală a uteciştilor, îndrumaţi de partid, episod care se petrece în anul 1937, în preajma celei de a XX-a aniversări a Marei Revoluţii Socialiste din Octombrie. Doi tineri muncitori, de curînd primiţi în U.T.C., şi-au pierdut, în urma unor arestări, legătura superioară de partid, dar doresc din tot sufletul să contribuie la sărbătorirea aniversării Revoluţiei. Lipsiţi de experienţa muncii conspirative, dar plini de entuziastă încredere, de dragoste pentru cauza Partidului, tinerii hotărăsc să ducă la bun sfîrşit sarcina tipăririi şi împrăştierii unui manifest. Istoria pregătirii, tipăririi şi împrăştierii manifestului, concentrată în cele cîteva zile din preajma lui 7 Noiembrie, constituie acţiunea cărţii. Portretul luminos al muncitorului comunist Mieluţ, care-i ajută pe cei doi adolescenţi, atmosfera acelei epoci frămîntate, în care creşterea şi întărirea mişcării muncitoreşti avea de înfruntat bandele fasciste legionare sprijinite de guvernul burghezo-moşieresc, fundalul social-politic complex al anului 1937 — iată cîteva din

elementele interesante şi valoroase ale romanului.

Deosebit de pregnant reuşeşte autorul să contureze chipurile celor doi adolescenţi — personajele centrale ale naraţiunii — fermecătoare în autenticitatea, spontaneitatea, puritatea sufletească şi entuziasmul lor.

Cartea „Stejarii nu cresc în cinci zile" îmbogăţeşte proza romînească contemporană cu un nou roman pentru tineret, educativ şi mobilizator, cultivînd la tinerii cititori dragostea şi recunoştinţa faţă de lupta plină de abnegaţie a comuniştilor, faţă de glorioasele tradiţii de luptă ale clasei muncitoare din Romînia.

Redactor responsabil : IULIU INDREI
Tehnoredactor : GABRIELA TĂNASE

Dat la cules 08.09.1961. Bun de tipar 02.12.1961. Apărut 1961. Comanda nr. 5063. Tiraj 40.160. Broşate 38.100+Legate 2060. Hîrtie tipar de 50 g/m², 84×108/32. Coli editoriale 23. Coli de tipar 26. A. 0837. C. Z. oentru bibliotecile mici 8(R).

Tiparul executat sub comanda nr. 11.517 la Combinatul Poligrafic Casa Scînteii, Bucureşti R.P.R.

Lei 8,05

EDITURA TINERETULUI